B.A.
SE ROMÂNE
3418

RASPUNSURI
LA
CHESTIONARIUL
LINQUISTIC
1884

1
ARGEŞ.
BOTOŞANI.
BRĂILA.

Academia

3418.

Județul Argeș.

Cuprinde comunele:

	Foaia.
1.) - Curtea de Argeș.	
2.) - Grăblești.	
3.) - Slobozia.	

* * *

— Luate după moartea lui B. P. Hașdeu, în Ianuarie 1908.—

12

[illegible] cântecu pentru scrisu 12

Tu stea
Steluţa mea,
Tóte stelele să stea;
Iară tu să sbori crucişu
Şi curmezişu,
Peste văi,
Peste obăi,
Peste dealuri,
Peste maluri!
Şi cu cordea te facŭ
Colacu
Zvêrcolacu!
Să te faci unu balauru
Cu 12 limbĭ de aurŭ!
Cu limbile să mi 'lu pişci,
Cu códa să 'lu mişci!
Spre mine să 'lu urnesci,
La mine să 'lu pornesci,
Cu sorocu,
Fără sorocu,
Dar plinŭ de norocu!

Acé[illegible] cântecu se face mercurĭ spre joĭ şi Sâmbătă spre [illegible] [illegible] se discântă, se desfăşură cordéua înfăşurată pe degete ca [illegible] stea, şi nóptea să se pue cordéua sub căpătâiu, ca [illegible] când se va scula din somnu să nu se uite peste [illegible] merge stéua, că acolo se mărită fata, şi [illegible] română vădura vrăjitorea.

[illegible] culésă de la Curtea-de-Argeşu). [illegible]

Răspunsuri

Relatate la Intrebarile propuse in Dotatia Carol I. cum
vorbesc Românii Locuitori in Comuna Grableşti, Plaiul Lo-
st., Judeţul Argeşiu. Anul 1884. Dechembre 12.

1 Intreb. 5. Poporul apasă forte multu Tonul numai asu-
pra Cuvintelor scrise in Dotatie.

Intreb. 23. Poporul venitu dupeste Carpati zicu; hier in
locu de fier, hiere in locu de fiere (maschini care contrib. la ...
3. Intreb. 31. Emancipatii promuntă; pivoa in locu de p
plovă in locu de ploua. ect.

Intreb. 41. Poporul moae pe r adica: Viezuni in loc

Intreb. 44. — zice ampert in locu de perdut, gast-g

Intreb. 94. Ciobanii zicu | Colibă unde şăd Iarna | Stână unde
şăd vara şi facu brânză; er unde stau Vaci; | Covercă.

b. 111. Tesaturile de lână se zicu | Pănură albă sau
ră după coloare; er cele de Cânepă se zic de | fuior, ie
ă şi de bumbac.

118. Hainele Barbatesti se zicu, | Zeche (vara), Cojoc (iarna),
la, Palărie, peptar (facut de pele de oaie in pept şi spate cu zg-
flori), Chimir (incinsoarea). Cioarecii, ismene, Călţuni
ne scurte) şi ghete.

Intreb. 119. Hainele femeeine se zicu | Peschir ...
capului lucrată cu flori de matase sau lână ...

28

[illegible] Lungă desustana [illegible]
[illegible] în fosy pana la palm cum se [illegible]
carar; Crăţintă un fel de [illegible] dolanii [illegible]
cu flori încarcata cu fluturi şi batiala [illegible]
unui Bapa sub lete. Toţi cerați dolanii [illegible]
cu flori şi fluturi cu care se învaluie [illegible]
tous cu lungimea Crăţinţii

10. Intreb. 168. Lui Sânt Petru îi zic [illegible] Comanii [illegible]
le porunceşte amânca ei şi voi, şi când se naşte [illegible]
şi le închide gura 40 de zile.

11. Intreb. 169. Sântu Ilie zice că umbla pe cer şi
vede pe Dracu îl trasneşte de aceia Săgeţile [illegible]

Intreb. 20[illegible]. Raiu zice că este o grădină mare [illegible]
[illegible] de rode [illegible] sub care [illegible]
cu feluri de bucate pentru cei [illegible]
ercari au dat puţin e masa mai goală. Iară Iad[illegible]
ca este un loc în forma unui [illegible]
de Tutun, de Tutunerii cu râu de sânge, [illegible]

13. Intreb. 203. Ţânca cu plă zice că el [illegible]
sei Crape Vasu în Capa cui nu e scoala să
se aducă apă.

14. Intreb. 204. Spiriduşu zice că este [illegible] Dracul [illegible]
şade în sticla alecărui la Stupari

Aceste cunoscu' în present usitate în [illegible] Cetăşeni

Învăţătorul. Preot Ioan Negoiu. [illegible] grad.
Comuna Grăbleşti. P. [illegible]

[illegible] Dorica
[illegible] Judecătorul
21 NOE 1902

22

Am [illegible] prin Poca Dotabinnei [illegible]
[illegible] am fost mişcat în mai multe cărţi
am ţinutu consultu cu mulţi din săteni şi mai [illegible]
deosebire din cei bătrâni. După cuvântarea opinie[illegible]
[illegible] e acesta pe aici nu s-a putut [illegible]
toate cuvintele adică aceea e nu aceasta [illegible]
şi aşa vor răspunde la cuvintele în puncte [illegible]
suntem pe deplin încredinţaţi despre orice [illegible]
cu una sau mai multe semnări

Biblioteca Academiei Republicii Populare Române

1) pe vocala a îl rosteşte pe aici poporu[illegible]
numai în Margaritar în locu de Mărgări[illegible]

4) În cuvintele: ţară, fată, Maşă, numai [illegible]
seză se zice iar cele-lalte se zice: fată, Ma[illegible]

5) vocala e neaccentuată îl trece în u numai ţiganii
ess. Rumânu Di Dumnezeu.

6) se zice.

7) ni se mor în cum de eso întâiu pentru întâ[illegible]
cuiu pentru cuiu

8) suntu destule cuvinte în cari li se mai [illegible]
Iepure, ureche, puiu în loc de Iepure etc.

9) Nu.

10) Nu.

11) Nu

12) vorbe cuvinte momente, vine mai se zice [illegible]
cuvente momente etc.

13) Diftongul oa se aude mai bine o se mai [illegible]
ess. ~~[illegible]~~ oarba .. o bita oarba

În diftongul ea se aude [illegible]

[illegible] cuvîntu [illegible]

Reghiazma Măgare ect.

Z în cuvîntul Zdeu se aude mai forte și se zi

cu dz ear Z acesta suna cu doi ss

se pronunce întrebuinţându acelu-felu de cuvinte

se aici face și acesta deosebire între r eco nă

căru ra se aude mai Mole ca în cuvintele

Marire Ţeara Tearina.

Nu.

Zi, și deaco se aude hie în locu de fie Acea

se întrebuinţeda numai la Ţigani cari la noi

Nu

și aceștia toţi ţiganii o rostescu esshulfe-horbesc

în locu de vorbescu

Nu sunt

Nu și face toţi deolebirea

Acesta se aude în partea despre Muntele [illegible]

Nu.

Nu.

Nu toţi la ţinuturi

33 toţi Ţiganii confunda pe Z cu G. cas ginere geaman

de gianănu.

34 Nu.

35 Nu

36 Nu

37 pluralul delo lupu și popă poporul pronunţă

de curat lupi și popi.

38 Mie și Mila se rostescu curat.

39 toţi în același chipu

40 în nici un cuvîntu

42 Nu

43 Nu

44 Nu

45 Nu

[illegible] se face curată [illegible]

---

48 Nu se face deosebire de singular și plural

omenii aceştia

49 Alte cuvinte privitore la clima sunt: zăpada, dup

și vântu geru sau frig

50 Afară de cele notate aci se mai numescu pe aici

gîrlă, Dealu, costă, Crângu, vale, valea ce

care este mai mică, și se mai numeşte rîpa

o surpătura de Deal.

55 Cuvinte privitore la vegetaţiune unui arbore

sunt și se numescu frunda, Mugurii care dă

razape frunda, crăcile tulpina și rădăcinele

vinele

56 Numirile Arborilor sălbatici sunt: Ulmu, plopu

Lugastru, Arţaru, Maracine sau paducel, porumb

car, pomu, Măceşu un felu de Maracine întrupat

Trandafiru sălbatic, cornu lemnul cel mai tare, [illegible]

în chipul struguralui

57 Numirile pomilor roditori sunt: Pruni vănăti

se coacu mai nainte și tomnatici, cărdăşi

Cireşi, Perişi, [illegible]

58 Strugurii pe aici se numescu: strugure, cornu

Rădăchiu, Tămâioasă și struguri negri

59 Cuvintele privitore la viţă se mai numeşte

tomna, îngropatu, prima-vara, desgropatu,

crăcită, sapata sau prăsita și culegerea

60 Numire vinului este: vin albu vin roşu,

negru, vin Dulce, acru, tare și vin Macieșu

acela care înverzeşte gura.

61 Numirile cerealelor sunt: grîu de tomna de primă

sau vară secara, orzu ovăsu, Mei

62 Numirile legumelor sunt: fasolea

Bobu, Mazăre, Linte, castraveţi.

Nu

Numirile [illegible] lor [illegible] sunt

[illegible] albe [illegible]

[illegible] se [illegible]

65. [illegible] animalelor [illegible] bou vaca calu capa, Capra
[illegible] |[illegible] [illegible] |cai mai [illegible] |[illegible]

67. Numirile calului sunt |cai mari [illegible] |[illegible] [illegible]
se cai mici se mai |numesc [illegible] |[illegible] deschisu ~~[illegible]~~ |corbu |Co-
negru |murgu închisu și |murgu [illegible] |[illegible] care [illegible]
|albu vânatu |rotatu [illegible] |[illegible] [illegible] |[illegible]
pe sub burtă și la nări și ochi. [illegible]
până la un an |cârlanu până la trei ani de aci
înainte se numește calu tânăru până la cinci ani
de aci înainte se numește calu |[illegible] ca-
De aci înainte și mai încolo cal |[illegible]
|vârtos până la 10 ani și mai încolo [illegible]

68. Numirile împreună boului și vacii bou [illegible]
de mijloc și mici sau |[illegible] asemenea și vaca
de lapte ~~[illegible]~~ acea care are lapte mai mult și
e ~~[illegible]~~ aceea care poate să aibă mulți ~~[illegible]~~ |[illegible].
Etatea |vițel sau [illegible] [illegible]
la 2 |mânzatu sau |[illegible] [illegible]
și la 3 ani înainte de [illegible]
|bălanu vânătu negru galben |[illegible] |bălțat.

69. [illegible] Oile sunt |[illegible] |[illegible] și |[illegible]
cu lâna aspră. Mieii |[illegible] până la un an de
până la 2 |[illegible] și |[illegible], Cul. [illegible]
albe |[illegible] și |[illegible] acelea cari au lână ca-

70. Cuvintele privitore la capre și porci sunt capra
[illegible], albă, roșie, neagră |bălțată, cele cari n-au coarne
se numesc |[illegible] [illegible], |[illegible] |[illegible] când e de un an
de aci înainte capra și țapu porcii se numesc |[illegible]
sau |[illegible], Românesc și |porc[illegible] sau |[illegible],
[illegible] când e mic se numește purcel mai mare
|[illegible] sau |grăsun de aci înainte |porcu când
[illegible] ani și |porcea de aici mai încolo |[illegible]
|scroafa. Culore, bălanu roșu
|[illegible] închise |cenușei |[illegible] |[illegible]
[illegible] numai și unu [illegible]

[illegible] cuvinte câine, cuțu |dulău și [illegible]
[illegible] și mare și [illegible] [illegible] câini [illegible]
[illegible] Românesc și |[illegible] [illegible] când e mic [illegible]
ani se numește |[illegible] și de aci încolo [illegible]
culore, vânătu negru albu [illegible] bălan |roșu |[illegible]
și |mușcatu așa vânătu [illegible] asemenea [illegible]
[illegible] numai cele alte cuvinte afară numai [illegible]
2 [illegible] sunt mai mari [illegible].

73 [illegible] pe aici cei mari se mai numesc |[illegible] [illegible]
mici.

74 [illegible] oameni [illegible] puțin cunosc numele [illegible]
și [illegible] [illegible] |molii care se [illegible]
în case pe sub vase și [illegible] neumblate.

75 Insectele se numesc |greieri de vară și de toamna, lăcuste
păianjeni, furnici, omizi |omizi de râpă muște

76 Cuvinte despre gâscă când sunt mici se numesc |boboci și [illegible]
de rață și |pui de găină și când sunt mai mari se [illegible]
și „[illegible]" cele [illegible] se zic precum sunt numite.

77 [illegible] se numesc îngenere toți când sunt și [illegible]
[illegible] sunt mai multe |[illegible].

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

78 Despre aceste toate așa se vorbește și pe aici
Afară de acestea se mai numesc și altele zise |[illegible]
care e mai mic ulii și |[illegible] care e mai mic [illegible]
porumbelul și forte iute între toate răpitoarele.
Afară de |[illegible] cu care mai este o specie asemenea
acestora și se numește |Ciufu.
Cuvintele privitore corbu tot așia se zice. Cioră se
îngenere, la unele de mai zice |[illegible] care [illegible]
[illegible] [illegible] acestea sunt negri [illegible]
cele mai mici și aici le zice ciori sau |stăncuțe
|coțofeni acestea sunt |bălțate cu coada lungă și
Acestea tote așia se zice, însă pe aici mai sunt |[illegible] |[illegible]
|[illegible] |presure, |[illegible] |[illegible] și [illegible]
[illegible] forte [illegible]
Afară de acestea mai sunt ~~[illegible]~~ |Prepelițe asemenea
[illegible].
[illegible]
[illegible]

83 Uneltele [illegible] [illegible]
tot [illegible] de gâren cealaltă se numesc | [illegible]
este cu capul și cu un ~~[illegible]~~ [illegible]

80 Aceasta totă aia se numesc fără deosebire.

84 Numirile [illegible] cari [illegible] cunt [illegible] | [illegible]
| [illegible] coroiuța țipavu, | vârteiță | Nurgoi [illegible]
| [illegible] de | fân.

88 Despre acestea nimenu nu ze ce de [illegible]

89 Felurimile glasuri ce scota feră care Animale [illegible]
Boul, vaca | beara calul Nechiază [illegible], [illegible]
latră sau | zevlește, câinele | căracie [illegible] | [illegible]
| Mâcăiesc porcu | guiește boi cari sunt groși | [illegible]
care se | Drobonosăicu

98 totă aceeași borbă

92 Câini de vânatu se numescu copoi și ogari.

93 Aide să prindem pește: Apoi ori cu undița ori
ori cu | Vârșele totă acesta vorba se obicinuește.

94 Cuvinte privitore la stâna sunt ciobani [illegible]
Odaie, | Surla și | [illegible] unde închide oile, ciobragu [illegible]
sau | Bâzdoca, | Crăcani sau Cârlige în care pune
căldarea de face Mamaliga

95 Numele ce dau ciobanii cânilor spre deosebire
sunt: ochesia, | Sela, Cotnuța, | Caraiman [illegible]
| Ciuca acea care [illegible] negre pe [illegible]
acea care'i cu urechile mai mici ca cele [illegible]

96 tot Câini

97 Nici o deosebire.

98 Ciobanii împărtesc ziua în dimineata prânzu [illegible]
după prânzu | 12 ori cu ziua jumătate, la [illegible]
seara

[illegible]

Nu sunt.

Cuvinte luate și ne se mai zicu. Mancăru se numesc
sau necăutatu
Uneltele ai plugarilor sunt cârlige, sfredel, | [illegible]
[illegible] | [illegible] | [illegible]

[illegible] plugului se numesc, rotile grindeiu | [illegible]
[illegible] tine plugul de rotile fiare lungi se [illegible]
| Cormana | Bârsa sau (barta) și placu plugului.

105 Părțile carutei se numescu | protapu sau cotap[illegible]
[illegible] osiis, Leuci, Loitre, fusca, Trânsa [illegible]
cel [illegible] ușor și cele dinainte vârtejii, [illegible]
[illegible] bleauri și ochiuri de [illegible]. Cu ziu inima
[illegible] protapu

106 Părțile morei se numescu pietrile | perpelița fusu care
o învârtește, coșul colacii sau | vâcălia pivotu [illegible]
în care cade Mălaiul Ochiu, Măsele | ciotori [illegible]
sau apa care o pune în mișcare.

107 [illegible] se numesc [illegible]
[illegible] pe aici [illegible] Pâinea [illegible]
108 [illegible]
[illegible]

109 Uneltele de ferarie se numescu: Nicovala ciocane | [illegible]
foale | clește | [illegible] de [illegible] și găuritu | Caronița [illegible]
întreagă ferărie. Materialul fieru, oțel și [illegible]
aide să lucram fierul să-l batemu, să oțelim [illegible]
sau ferbem [illegible] acela care este [illegible]

110 Uneltele de zidarie se numescu: | Mistrie, Ciocan | Cumpănă
| Dreptariu planu perpendicular [illegible] ce nu [illegible]
Materialul var, cărămida și ciorbă. [illegible]
de zidutu tencuitu, [illegible] care [illegible]

111 Testurile pe aici se numesc: Aba | dimie, pânză groasă
și forte subțire aceea de borangic chilimuri [illegible]
[illegible] vărgate, | Cergi de lână și de călți

112 Unelte de torsu [illegible] [illegible]. furca [illegible]
îndoită este un felu de fusu mai mare [illegible] | [illegible]
[illegible] | batale [illegible] [illegible] [illegible]

113 Altele nu mai sunt.

114 [illegible] pistole și revorbele

115 Sulița, Săgeata lance | [illegible] | [illegible]
cei mai bătrâni

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

116 [illegible] un felu de [illegible] tindă, odaia [illegible] | [illegible] grădina sau | [illegible] adică unde [illegible] Laia, fântâna sau cumpăna | [illegible] | cenușă [illegible] [illegible] sau bile [illegible]

117 toate acestea există aice.

118 Numele hainelor sunt | Sumană sau [illegible] sau Dulamă, Cojocu, [illegible] ca cele pentru [illegible] Brîu, fustă, rochii, | [illegible] | Zoccele și fotă.

119 toate aceleași

120 Numele de mâncări sunt fiertura sau [illegible] [illegible] fasole cu zeama și [illegible] Numele [illegible] [illegible] sunt + [illegible] [illegible]

Cuvintele privitore la căsătorie care sunt + se însoară se mărita, logodna și cununie.

124 felu de felu

125 în toate chipurile

126 Copiii se scaldă prin | [illegible] vara pe [illegible].

127 Numele vaselor sunt + [illegible] | [illegible] sau de pământ [illegible] smălțuite, străchini, farfurii și talere: în coșuri și în copăi pentru Câmpu.

132 Instrumentele de Musica se numescu, vioră sau | Cobză tobă Cimpoi | Cavalu și fluere.

133 înmormântare sau îngropare

134 [illegible] și credu că al omului este nemuritoriu și că [illegible] au numai o viață cu sufletul lor [illegible] mai numesc și obicei

135 [illegible] aceluși cuvînt [illegible] la om se mai zice că a răposat

137 frumosul este [illegible] [illegible]

139 Poporul pe aici nu cunoaște decâtu numai 2 stele care se numescu Luceafărul de sară și de dimineață și | Steaua cu Coadă care Când se ivește zice că sa născutu vre un om mare sau Craiu sau că este semnu de resbelu.

140 Partea cea albicioasă a cerului o mai numescu [illegible] sau | Drumul Robilor.

141 Poporul povestește eclipsa Soarelui și a lunei cum că le mânâncă vârcolacii și că [illegible]

142 | Vârcolacii după credința poporului fiindu ca niște ogari, să repezi de o parte și de alta [illegible] mânâncă luna sau Soarele, și că cei bătrâni au povestitu cum că curatu iau văzutu când [illegible] plătu asemenea [illegible].

143 Deochiu omeni socotescu aruncătura ochilor cei pătrundători asia numita tăierea sângelui [illegible] cugetare (iritație) și că omeni cei [illegible] se nascu cu caiță, suntu forte deochiători.

144 Nu cunoscu nimică în această privință nici povești

145 Nu se vorbește nimică nici de acesta

146 Nu.

147 Nu.

148 | Drăgaica este este o buruiană înaltă care face niște floricele mici. Drăgaică o numescu și ziua de nașterea Sf. Ion Botezătorul căci atunci femeile adună până ce nu răsare soarele buruieni și flori de toate felul și acestea se numescu | Sânziene și că tinde [illegible] și le întrebuințează în ai afuma.

149 Poporul povestește despre | strigoi că Copilul care se naște cu | caiță (un felu de membrană ca bășica) pe care dacă o va | apuca să o mănânce, după moarte acelui Copil are la 40 să iasă din groapă și caută să omore toate rudeniile. Pe aici nu se vorbește nimica despre stafii.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

150 Dracii omeni ĭ numescu niste spirite rele și cum ca
închipuescu în ființă de femei, omeni, cà
feluri de închipuiri și că elu este negru cu
cu pintenĭ pe la picioare cu unghii și cu coade
Dracii mai numescu și pe omenii ... și
și dar ... zicând cine vra văzutu pe dracu
uite la cutare ca este golu dracu și acestea
Draci văduți.

151 poporul despre acestea zice că suntu niste femei c
rinduește cum are să petrecă toată viața

152 Elele suntu tote cânile femei cari zicu ca
noptea și ~~se~~ mai numescu și Șoimane

153 Nimica

154 Nici un obicei

155 Paparuda este: Când vin usori vara, în timpu de
despre o ţigăneusă cà de 9 sau 10 ani și-i leaga
2,3 rînduri și prin pela omeni și tornă apă cu
pe ea casă ploua. Aceasta este paparude.

156 Sburatori se numescu un felu de serpi sau asia
crocodilul și cari locuescu în alu: Când o fată
sau un june are dragoste de cine-va să cazo
și atunci se numeste sburatorosu sau primi

157 Nu.

158 Brezaia este când o fată sau femee se împo

160 Cu multe alea afara din portulu sau modul obic
Colindele. Copii în seara ajunului nasterii lui Christo
se aduna în trupe pe la case sau hanuri și petrecu în
împreuna cântandu și chiuind până pe la noptea jumăt
și atunci pornescu prin satu zicând: bună dimineața la
ajun și așia umbla până când se face ziuă tote trupe
din casă în casă.

161 Pricolicii după povestea omenilor este o fantomă închip
porcului sau al vezurelui.

164 Când cine-va să-i vine o pagubă sau este bolnav
atunci se ducu la acelea mincinose casale de cu bobi,

Cu ghiocu sau ca cărțile și le ascultu forte cu
atențiune încotro se apucă sau sa descânte.

165 Cuvintele împotriva bolelor de omu sunt: Brânca, lingoare
(tifosu) frigurile, anghina sau gâlcevitu, vărsatu
de 2 feluri.

166 împotriva bolelor de vite sunt: bola care se cam
matrice, vărsatu, dancantu, dana la cai.

167 Pricina frigurilor zice că este din răceală sau spe
sau din causa dracului.

169 Cumcă Sf. Ilie sa mutat la cer cu caruța și cai de fo
și ca el fulgeră și tună.

170 Sf. Ilie este mai însemnatu pentru frica ce au de ele
că-i trăsnește

171 Ziua începe când se noapte după cântarea cocoșilor
și după luceferi și lumină

173 Fac cumcă Mercurea vinerea și duminica sunt
mai mari.

174 Mercurea și vinerea le prețuiesc mai mari și ca zile
de postu și Duminica zi de serbatore și Duminecă

176 Nu.

177 Le cam privescu că unii se închina când se pune lumânarea

178 nu se pomenește nimica despre acestea

179 Nu.

180 Cumcă crivățu când bate scote foc sau ninsore
și că acesta este uscăciosu și mai și zicu și trăsnă
golu și că băltărețu este care scote bolele.

181 vinturile se numescu: Caldu, rece și mare furtună
și vijelie

182 Nu.

183 Cumcă smei cari suntu în aer umblă

184 Faptu este un verme mare și înfloratu cu țepi pe
elu și acela zice ca e faptu puneza cuțitului este când
o femee care știe are seu de vită sfințită descântă pe
numelui va sai fue cuțitul

187 Cumică este o ƶi în care femeile ƶicu că este ƶiua lor
a bate pe bărbaţi, şi Circovii marini suntu niște
facători de rele pentru cari omeni ţinu serbători
Acei ce suntu în fiinţă nu sa putut afla din gura
poporului

188 Nici un obiceiu fara numai la lasatul secului
bine și că veselescu și facu mâncarile cele mai bune

189 Babile scotu ochii la sfinti pentru a face farmece și
a lua laptele de la alte vite

191 vîntu turbat ilu numesce aerul acela de sus care
forte cutitor

192 Toca din ceriu o înțelegu că când cântu cocoșii seara
Cina ƶicu că aud toca când sfinți îngeri slujescu liturghia

193 Curcubeul este semnul de legatura de Dumnezeu cu Noe cum
când se arata acesta arcu nu mai ploua

194 Rodu pământului este un fel de buruiană cu foile late și
grose de un verde închis și fructul lui este ca degetul
seamănă pe dînsul se asemănă, porumbu, mei, ovasu,
și butie cu vin. Când acestea tote suntu bune semnu
în belșugare.

195 Mincatore este o ƶi în 22 Aprie în care fermecatorii
ƶicu că iau sporiu câmpului și laptele dela vite

197 Iarba fierelor se ƶice că numai aricii o cunoscu și
totu prin el se face câștig

198 Pocinzeii suntu rudele fetii cari se ducu și ei la nunta
la ginere și dau și ei darurii, și Colacerii, suntu flăcăi
Călărași cari facu alergaturile la nunti

200 Poporul crede că după faptele sale vor fi ori la bine
ori la rau cum că Raiul este o Gradină frumosă
în ceru cu tota felul de pomi și iadu este o întunerec
despre care Dumnezeu își întorce privirea

201 Un domnu venitu nou sau de curend urcatu pe tronu

202 Eșirea cu plinu este cu isbîndă unde se duce, și cu seciu este
o rea întîmplare

203 Căţeauni ii numescu pe acei păgâni cari mâncau pe
omeni de vii mai curatu pe turci ii numesce.

206 Poporul despre vremea de apoi crede cum că atunci
vor fi foarte mare focule se va întuneca luna
se va schimba în sânge și tot pământul
va fi pedepsit cu felu de feluri de pedepse.

Ceea ce am audit și eu din gura poporului
aceea am și scris, iar cestiunile ce nu sunt
aci resolvate aceea nu se cunoscutu, nici sa pomenitu
și pentru aceea nam arătat nici ce cari

1885 Ianuarie 28.

Preotu Dimitriu Rezeanu

Comuna Slobozia
Plassa Cotmeana-Găleşesci
Judeţul Argeșiu.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POP. ROMÎNE

Județul Botoșani.

Cuprinde comunele:

foaia

1.)- Brăitenii. ________________

2.)-

765 [illegible] învățământului [illegible] Judecător 21 Nob 1907

Domnului B. P. Hajdeu

Bucurescii

Primindu la 4 Ianuar a.c. unu exemplaru din „Dotațiunea Carol I" privitoru la datele limbei romane, cu îndatorire de a respunde la ele pênă la finele acei luni, nă-mu silitu pe căli posibile a Vă respunde la tóte întrebările privitóre la pronunciarea limbistica și a diferitelor ei forme dialectale; nu tot asia însă și în ce privesce credințele superstițióse ale populațiunei de aici cum și descântecele și aceasta din urmatórele doue motive: a/ nici credințele ciudațióse sunt aci [illegible] și chiar ori-cari ar fi au un felu de jună a le marturisi și care de almintrelea, dupe cum se, nu difera de locu de cele ale ciudațióse insilor din Moldova de [illegible]; b/ în privința descântecelor nu poți afla nimic, de óre-ce câțiva le au monopolisat - asia dicendu, în cât pentru nimic din lume nu le are divulga și aceasta pe credința că îndată ce li-au comunicat și altora își perdu influința - valórea intrinsică. Resumu: și acum dar căutându a fi urmatoru și ordinului și acelea mențiunatului Chestionaru, respundu la tot ce privesce limbistica în localitate cum și asupra chestiunilor de a căror securanța potu garanta - excludu însă pe acele de o securanța suspecta și care de almintrelea n'au avea influența reala de cat asupra correspondentei.-

Intrebarile

1 A neaccentuatu se pronuncia în: tram, scau, ducau, pau, rau, mau, buhau, [illegible]iu, malaiu, taie - verbu o dat, strană, rină, frână, samă etc. -

2 - 3 Tóte cuvintele etimologicesce terminate în ă se pronuncia cu ă: mână, pênă, lună, [illegible]nă, dărâmă - darmă, vérmă, rincă, lucă, trocă, vargă, sapă, capă, serpă etc. iar ă cele din penultima și antipenultima se conserva neatinsu: făină, căină, găriă, tăunu, scăunasu, tăciune, cărbune, păpădie, rădăcină, cășmanu, măcă etc.

4. Se pastreaza sunetulu curatu a lui a în: sară, fată, masă, la, sa - pronumele, sagă, sară, lavă, vargă etc. - -

5 Și aci o curat se pastreaza în tóte cuvintele în care se intrebuințeaza: domnu, colo-verbu, secu, rogu, cófă, donită, dobă, sobă, focu, roiu, moiu, motonu, somnu, foiu, omătu, tonu, troianu, bou, moșu, ostenu etc. -

6 Numai verbu umblu cu derivatele și cate-va altele: îmblu, primblu, îmflu - pro umflu, imflatura, strămenat - pro stremenatu; iar unghie nici cum enghe, unghia, frânghie - i final pro e etc.

10 Se pronuncia ŭ final numai în substantive ca: domnŭ, omŭ, [illegible] topórŭ, morarŭ, corbŭ, etc. d.e. Are dóue capŭ, și acei marŭ fumu [illegible] domnu etc

11 Ĭ finale, lungite se aude la toti substantivele si unele adjective cu atribute, la pluralul
barbatesc d. e.: omeni buni [illegible], cai fugu, boi [illegible] trage etc. cum si la a III pers.
singul. a verbelor de conjugarea II, III, IV d. e. face bine etc. Dormi dus, femeea lucrea, vaca
[illegible] epurile fuge, cand aude bine etc.

Ambele vocale din diftongul oa. Gandu desperare: toanta, moarta, poarta, soarta,
15 ta, toarta, [illegible], moare, soare, floare, ninsoare, fuioare, duhoare, inchisoare, chicioare,
Diftongul ea se apropie mult de ia ca: deasa, lasa, deasa, freaca, seaca, leaga, treaca
14 Nu. Adaugu inca ca e final etymologic la toti substantivele de orice gen se aude [illegible] (care [illegible]) [illegible] etc.
15 lungite, ca: [illegible] buriti, surpe, spuni, parinti, carti, [illegible], vremi, fagi [illegible] verge etc.
Toti cuvintele exclude pe e literal d. e. dede, le, sec, ie, dete – o da, [illegible] pentru Synerfonie: [illegible]
16 Nu una. Dar [illegible] unor vocali [illegible] altora in diftongul ĭa: audam,
17 dui, [illegible] etc. sau prelungirea uneia in paguba altora [illegible] – verfule [illegible] etc. – –
audiamu, faciamu, [illegible], [illegible] [illegible]
18 Numai Z.
da. Dumnezeu, pragnie, obragnie, cazna, cozoroc, cozonac, zagazu etc.
19. Puina deosebire intre sunetele Z. Dar cuvintele polysylabe unde se repetesc d. e. [illegible]
21–22 rea – lui Dzeu, [illegible] etc, mai [illegible] in ze final si [illegible] unor cuvinte: [illegible]
Nu. Le prefac in ie: ier – fier, ciere – fiere, ie – fie, [illegible] – fierbe, etc. –
23–25 Numai in [illegible], [illegible], [illegible] pre vulture, holbura – vulbura – la ape si alte [illegible]
26. Nu in gh ci in g si numai in unele: [illegible] pruna [illegible], [illegible] etc. –
29 gie pe copaci, [illegible], gina – ima – culpa, si derivatele ingenunchere, etc. –
30 da. [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] – la [illegible], [illegible], [illegible] nici o data [illegible]
34. da: alghima, [illegible], [illegible], ghiet – a (biet – a) [illegible], barghiori, barghie, ghiaur, g[illegible]
35 Tot-dea-una unde urmeaza o vocala dupla. –
37 La pluralele diferite substantivelor si a unor alte cuvinte – verbe terminate la singular
d. e.: poke, lupke, [illegible] – [illegible], [illegible], naki, laki, coraki, scorkina, [illegible], raskica, [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible], se excepteaza cuvintele acarui plural face in uri, d. e.: [illegible], dulap, calup, [illegible]
38. Nu, nici nu asa pronunciate in cat forte mole se aude un gh. ca: gnel, gnie, etc.
39 Nu. Pronumele [illegible] pronuncia gnie d. e.: gnie dadu o mie de lei. –
46 [illegible], [illegible], [illegible], saponariu, [illegible] etc si in tote numerale adjective cu u [illegible]
47–48 Nu – Ve pronuncia curat.
49. Numai mainele [illegible] etc. etc. cu exceptiune manusile, [illegible] – de cele colorate. –
50–53 Cuvintele intrebuintate in tota partea de sus a Moldovei, er pentru minerale si metale
din localitate neconoscindu decat cele pentru usul comerciu nu au alte numiri proprii. –
54. Metaforele luate din lumea minerala sunt numerose ca: faina curata ca aurulu, [illegible]
frumosi ca aur, tare ca fier, greu ca plumbu, alb ca varu, – ca arida, limpede ca cristalu – [illegible]
[illegible] din loc ca [illegible] stralucitore ca diamantu, iute ca argintu etc.
55–60 Aici nimic deosebit nu sub raportulu numirilor cum si a cresterei – culturei etc. [illegible]
[illegible] cultivindu-se forte puein si puine numirile nu [illegible] conserva pe cele din localitatile [illegible]
cu pogoni si livadi.
61 Grau, orz, ovez, secara, alac; orzoica, grau de vara, banat, [illegible] – [illegible], hrisca, ovez-negru
63 Numai [illegible] perjelor. Aici se numesc perje tote cele roșii; prune cele albe exceptandu
cele [illegible] – a caror simbure se desface cu totul de carne, cari prin galdane cele [illegible]
[illegible] se numescu prune –
64 [illegible]: graza, [illegible], trifoi, mazariche, [illegible], holbura, rogoz, nagara, [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible], [illegible], palamida, hameiu, grausor, papanasiu, rugi, ghindele

tamaiu, umbra iepurelui, brustur, limba boului, laptuca, papadie, susaiu, laptele cainelui, [illegible]
voinicese, cucuta, susaiu, barabaiu, macris, urzica, [illegible] – morta, curcubetica, rogoz, [illegible] (trestie) [illegible]
[illegible], ciulin, holbura, traista ciobanului – [illegible] bursa pastoris, morcovi de camp – rusinea fetelor,
[illegible], coda vacii, etc. etc. numele caror nu le cunoscu nici batranii. –
Ierburi medicamentose: iarba lui [illegible] – [illegible] [illegible], [illegible] se pe [illegible], [illegible]
pentru durere de ochi, bozu, [illegible] – [illegible], pojarnita – [illegible] ([illegible]), nalba, cimbru – lacrimi
[illegible], [illegible], matraguna, [illegible], macu, amurariu, spanz, [illegible] pamantului, [illegible]
gina, iarba [illegible] – p. vatamatura, [illegible], capsuc, cinci degete, buruiana mari, [illegible]
iarba neagra, morisor, ruta, etc. –
Flori si buruiene aromatice: [illegible] – iris germanica, romanita, ochiul boului, coda vacii
[illegible], [illegible], [illegible], sovarf, dragostele
[illegible] rosmarinului, trandafir, minta – neagra – [illegible], [illegible], [illegible], sofran, busuioc
[illegible], ochisele, cimbru, [illegible], [illegible], sumineala campului, lumanarica, [illegible]
romonita, haragele, barba imparatului, [illegible] domnului, mantisor, gura paharului, rachitele
[illegible] – domnei, urechia soricelui – myosotis. etc. –
65 Din cele numerose, nalt ca bradu, uscat ca scandura, [illegible] ca [illegible], frumos ca o flore –
par cai o [illegible] de omenie nalti si slabi, iute ca [illegible], etc.
88 tare ca bou, lenes ca ghitolu, rabdator ca magaru, subtire de obraz ca porcu (?) [illegible]
pea, stricatorii ca mada, istet ca magaru, [illegible] ca ursu, bland ca oea, nevinovat ca [illegible]
[illegible], parcai unu [illegible] de animalele frumose si grase etc. –
124 Pe [illegible] mea, pe norocul meu, a copiilor etc., sa n'amu parte de ce mi rog la Dzeu, sami [illegible]
[illegible], sa mi [illegible] sa n'ajungu pene mane, sa nu ies din casa etc. etc. –
125 Batale Dzeu, ucigale crucea, [illegible] din ceriu (Sf. Ilie) sa te ved [illegible], [illegible], la [illegible]
in [illegible]; sa nu mai ajungi [illegible], [illegible], [illegible] etc. etc. –
126 [illegible] in 4, 6 si 8, oina, ciga, in nuci, porca, de-a [illegible], de-a [illegible], de-a baba orba, in [illegible]
[illegible], [illegible], bumbi, moriica etc. –
136 Omulu more, animalele [illegible]
140 Nu se scie causa, [illegible] se numesc si drumulu robilora
141 Eclipsele in genere sunt socotite ca nisce semne date de Dzeu omenilor prevestindu-i de vreo nen[illegible]
[illegible] viitore si atribuite mancarei varcolacilor. –
143 Prin diochi omenii inteleg influinta [illegible] asupra a tot ce e frumos, gingasiu sau unui lucru rar [illegible]
care se atribue ochilor rei cu care sunt indestrati unii omeni; asa daca unii din acestia [illegible]
pui frumosi sau o vaca a fada, numai de cat trebue sa se intample vreo nenorocire celor vazuti; de [illegible]
se ieu masuri dinainte contra diochiului legandu-se unui [illegible] rosu – panglice, la copii, vaci, [illegible]
[illegible] putea fi diochiati; sau in timpulu vederei sa scuipe asupra lor si sa dica vorbele sacramenta-
le „sa nu fie de diochi“; in fine cand s'ar fi intemplat a se diochie cine-va (ceva) atunci se
descanta de diochi stingendu-se se 9 carbuni in apa pe care'i amestecu cu unu fir – generalmente
unu cutit, apoi se da suferindului sa bea si sa se spele sau de nu se pote face aceasta sa [illegible]
apa asupra lor d. e. pui de gaina, [illegible] etc. Influinta diochiului se crede si asupra [illegible]
[illegible] – d. e. cand [illegible] [illegible] pome etc., nu insa si cea a descantecului.
149 Strigoii sunt nisce omeni cu coda care dupa morte parasescu [illegible]
rea mai alesu cunoscutilor. Stafie sunt umbrele [illegible] mortule [illegible]
sa facut inmormantarea cuvinciosa si dupa dorinta lor [illegible]
[illegible] din descantece ad carum ca surprins mortea sau [illegible]
Acestia cum si stafiile de omeni si animale [illegible] umbre [illegible]
caselor si altor cladiri spre a nu se surpa [illegible] omenilor

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

145

[illegible] în orice timpu al anului cu deosebire toamna și primavara când timpurile sunt [illegible] când străgoii numai în noaptea Sf. Andrie și numai pe la miedulu nopții să adune în locuri [illegible] a pustii, sau locuri de pe unde e mortalitate [illegible] - bălți, [illegible] în campii unde mai [illegible] și cu limbi de [illegible]. Înfine [illegible] numesc moroi care sunt din copii morți [illegible] acei [illegible] [illegible] la biserica și care paraseindu [illegible] mormintele lor se văd noaptea [illegible] [illegible], [illegible] forme de [illegible] chiar [illegible] de [illegible] materialitate.

140 Credinta omenilor pe aici despre persóna dracu e ca [illegible] [illegible], [illegible] cu coarne, cu [illegible], avend proprietate a [illegible] [illegible] i dau forma omului; [illegible], [illegible], [illegible] și [illegible] [illegible] forme de animale [illegible], forme de [illegible], [illegible] [illegible].

151 Urătorii sunt trei, care de la [illegible] [illegible] asupra lui [illegible] [illegible] cu toți [illegible] [illegible] cum și cu [illegible] [illegible] sau [illegible], așa că [illegible] cu [illegible] [illegible] prin descantece [illegible] [illegible] cu Spiridușu pot să [illegible] [illegible] [illegible] prin descantece cu care reușesc a [illegible] [illegible] de langa [illegible] cele grabnic bolnave [illegible] de o mulțime de [illegible] [illegible] descantă mai [illegible] în contra [illegible] [illegible] cu [illegible] prin [illegible] [illegible] [illegible] din care numai [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] a fi [illegible] chiar [illegible] [illegible] în apa rece a unui fer sau piatra [illegible] în focu - Tot la aceste descantece se [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] sub capul [illegible] [illegible] [illegible] sub [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etc. etc. Aceste descantece și contra descantece [illegible] pe lângă altele [illegible] a se [illegible] fapt.

158 Credinta în Sburatori se desparte în doue: unii o atribue unui [illegible] [illegible] mare și lunga [illegible] [illegible] și ca [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], altă [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] din [illegible] Sburatorului; altii [illegible] [illegible] [illegible] indentifica cu [illegible] galopant - [illegible] unor funcțiuni naturale din organismu. -

169 Vraji și descantece în populațiunea rurala [illegible] [illegible] de numeróse ca și [illegible] [illegible] [illegible]

171 Ziua o impart așa: [illegible]; [illegible] 4° [illegible], [illegible], [illegible], prânzișor 8°, prânzu [illegible] [illegible] 11° amiadă; post meridiane: [illegible] 2°, [illegible] mare 4°, [illegible] 6°, [illegible] 8° [illegible] [illegible] din nopți, [illegible] din nopți, târziu, când cântă [illegible] [illegible], miezul nopții, [illegible].

204 Spiridușu [illegible] [illegible] putere supra naturala și o au unele femei-babe, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] în doue [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mai multi [illegible] [illegible] de la [illegible] [illegible] [illegible] sau [illegible] [illegible] cu care se [illegible] [illegible] la necesitate, [illegible] unor valori [illegible] se face în urma unei [illegible] reciproce - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] în lume. -

Aceste fiind [illegible] cum [illegible] pot a le [illegible], rugandu-le a le [illegible] de [illegible] mea [illegible] mi permit a termina arătand și orcare desiderate, rugandu-se a le aprecia:

a/ O opera ca Lexiconulu la care se adapeaza Academia fiind adevarata comoara limbistica [illegible] [illegible] ar trebui ca Onor. Academie să intervina catre înaltul guvernu a indicatu pentru [illegible] scólelor rurale cu cate unu exemplar, chiar și adunci când ar [illegible] [illegible] lor în budgetele comunale

b/ Timpul fiind cum se [illegible] de o [illegible] în adunarea [illegible] [illegible], unu [illegible] [illegible] [illegible] de acea [illegible] [illegible] [illegible] materiale permit sa [illegible] la [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] din lucrare, cu ocaziunea [illegible]. Sa [illegible] pe cât posibil [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] individual [illegible] refusat [illegible] [illegible] a nu fi fost [illegible] corespondentu. -

G. Petrovici

[illegible] Comunii Brăteni

[illegible] Jud. Botosani

1885 Februar 10

---

766 [illegible] 113 15

În acestu caetu sunt scrise respunsurele date de Gheorghe Vicol învațătorul scólei gradu I^iu din comuna Brehuesci, plasa Siretiului, județul Botoșani, la cele 206 întrebări prevădute în broșura intitulată Dotațiunea Corolui I^iu

1885 Fevruarie 24.

Biblioteca Academiei Republicii Populare Române

Comuna Brehuesci.

Respunsurĭ. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

1. Poporul pe aici rostesce curatŭ pe a, fară ălŭ trece în ă, în cuvintele malaiŭ, manta, tava, saca, basma etc. —

2. Pe aici diosebirea între sonurile ă și î(â) este, că ă se rostesce în cuvintele: mănușe, cătușe, pănușe etc; - iară î în cuvintele, începutŭ, înpăratŭ, și â în cuvintele: câne, gâză, gânjĭ, cârcă, mânză etc. —

3. Cuvintele unde se aude mai bine sonul â sunt: cârcelŭ, câne, cânipă, cârligŭ etc. —

4. Pe aici se rostesce sară, masă, fată etc.

5. Pe aici cuvintele în care poporul rostesce pe o ne accentatŭ sunt: Român, comun etc

6. Pe aici se zice umblŭ, unghiu etc. —

7. Pe aici nu sunt cuvinte în care ĭ să se rostească în iŭ; ci se rostesce astfeliŭ: suiŭ, cuiŭ, straiŭ, maiŭ, teiŭ, hleiŭ etc. —

8. Pe aici nu sunt cuvinte în care i să se moe în li, ci se rostesce ast-felŭ: maiu, taiu e.

9. Pe aici nu se rostesce aa sau oo; ci a și o.

10. Pe aici se rostesce u întregŭ la sfârșitul vorbilorŭ omu, pomu, locu, nucu, cucu etc.

11. Pe aici se rostesce i întregu la sfârșitul cuvintelorŭ: ómini, faci, taci, zaci etc.

12. Pe aici nu se zice mente, mormente, mene; ci minte, morminte, mine, vine etc.

13. Pe aici se rostesce bine diftongulŭ oa la cuvintele oală, oaste, coala, coase etc.

14. Pe aici diftongulŭ ea se rostesce bine ca să se auze e și a, în cuvintele: eapă, eadă e

15. Pe aici nu suntŭ cuvinte unde să se pue é sau ea în loc de e; ci se zice: sae, plăcere și leg

16. Pe aici se zice e în locŭ de ea /é/ d. e. țese iară nu țése și vre, iară nu vrea etc.

17. Pe aici nu se observă nici o particularitate în privința vocalilorŭ.

18. Poporul pe aici rostesce pe z d. e. Dumneḑeu.

19. Se rostesce cum am aratatŭ la întrebare 18.

20. S'au aratatŭ la respunsurile de la # 18.

21. Pe aici poporul nu rostesce pe r r; ci numai pe r d. e. roșu, racu, rodŭ, para, rută.

22. Pe aici r r nu se rostesci.

23. Poporulŭ pe aici preface pe f în h d. e. hin, herŭ, herb, hină, hie, cohei etc.

24. S'au aratatŭ la #23 mai sus.

25. Pe aici se rostesce cerŭ în locŭ de fierŭ.

26. Pe aici poporulŭ prefaci pe v în h, în cuvintele hulpe, răhnire etc.

27. Pe aici nu sunt cuvinte în care să se prefacă h în v.

28. Pe aici poporulŭ rostesce literele aratate mai sus în cuvintele hulpe și răhnire fără se simța diosebire de sonurĭ.

29. Poporulŭ pe aici nu preface pe v în g.

30. Pe aici nu se rostesce giu în loc de viŭ.

31. Pe aici în rostirea cuvintilorŭ vinŭ și altele, v nu pere.

32. Pe aici în cuvintele steua, diua şi reua nu se rostesce va, pentru ua. —

33. Pe aici poporulŭ nu deosebesce j de g; ci le rostesce una in locu altia, în cuvintele jinere şi giurui, in loc de ginere şi jurui.

34. Pe aici se rostesce ghine, cerghi, corghi, pentru bine, cerbi, şi corbi etc. —

35. Poporul pe aici rostesce pe ki, în loc de pi în cuvintele kica, chicioră, chieptŭ. —

36. Pe aici se rostesce cept şi cicioră în loc de pieptu şi picioră. —

37. Pluralu de la vorba lup se rostesce ast felu pe aici: lupi, lupchi şi luchi. —

38. Mie, pe aici se rostesce nie şi pluralu niele

39. Poporulŭ pe aice rostesce: ni-e (1000) d. e o nie de lei, şi în loc de mie (mine) rostesce nie de ne datu nie o nie (1000) de lei. —

40. Pe aci se rostesce n şi r în vorbele: pâna şi para etc. —

41. Pe aici n nu se prifac în r, la rostirea vorbei faina

42. Pe aici poporul nu amestica j cu ş în rostirea vorbilorŭ. —

43. Pe aici poporul nu amestica pe s cu z. —

44. Pe aci poporulu nu amestica pe ci cu gi. —

45. Pe aci nu se face scimbare de consóne. —

46. Pe aici poporul rostesce, fluerarŭ, mâncator, ajutor, cuptor, vechitorŭ etc. —

47. Pe aici poporul zice: l'amŭ vĕdutŭ, i-amŭ datŭ, ni-amŭ-întâlnitu etc. —

48. Pe aici popoprulu zice: óminii mergŭ, Copiii dormŭ, muerile tacŭ etc. —

49. Pe aici poporulŭ zice: mânele şi mânurile. —

50. Pe aici se zice: iarnă, primavară, vară, tómnă, omatŭ, gheaţă, poleditŭ şi arşiţă. —

51. Cuventele întrebuinţate pe acole privitore la pozitiunea locului sunt: mare, tău, gârlă, hălăşteu, baltă, iazŭ, munte, movilă, dâlme, codru, pădure, rediu, vale, dealŭ, văgăună, gropă, şi ghizunie. —

52. Numirile locurilorŭ pe aici sunt:

corespondentu
P. Petrescu
Invĕtătoru Comunei [illegible]
[illegible] Jud. [illegible]

1885 Februar 10

Delu morii, Mândreștiloru, Vladenilor, Hrișcanilor, Hutaniloru, Bursuceniloru, Corocăeștiloru, Hancei, și Baizu. — Sirghiea, póina, eparica, purcarica, chetrariu, corcioveile etc.

53. Cuvintele întrebuințate pe aici privitóri la menerale sunt: cheatră, bolohanu crohen

54 Poporul pe aici nu asamaneațe nimicu cu: auru, argintu, ferului și cositorului. —

55. Părțile arburiloru pe aici se numescu: rădăcină, turchină, vârf, craci, crengi, crenguța, frunze, muguri și flori. —

56 Numirele obișnuite pe aici ale arburilor sunt: stejaru, fagu, ulmu, mestécân, arin, brad, carpân, giugastru, plop, singer, călin, mălin, alun, măcieșu, salce, rachită, salbă móle, scorușu, teiu, socu, frasin, paltin, cacadâr, corn, salcâm, ciritelu, păducel e.

57 Numirele arburiloru roditori pe aici sunt: pruni, zarzari, nuci, cireși, vișini, meri, peri, perji, goldani, și curcudei etc. —

58. Numirele struguriloru pe aici sunt: albi, roși, negri, plăvău etc. —

59 Pe aici nu știe poporul cum se cultive viea de óre-ce nu esistă. —

60. Numirile vinuriloru pe aici sunt: alb, roșu, și gălbău, poporul zice că vinu alb este bun. —

61. Numirile felurițiloru grâne pe aici sunt: păpușoi, grâu, orzu, ovăsu, sacară, hrisca, malaiu măruntel (meiu) etc. —

62. Numirile diferitiloru legume pe aici sunt: bob, mazire, fasole, linte, morcovi, cartofi, pintrijel, ciapă, praji, râdichi, sfecle, spanac, usturoi, patlagele, leusténu, marari etc. —

63 Numirile arburiloru, plantiloru, legumelor întrebuințate pe aici se întrebuințaze; și pe aici.

64. Numirile diferitiloru buruieni, erburi; și flori pe aici sunt: mătrăgună, ciumuhariu, măsălariu, cornuțăi, scaiu, lobodă, crucea pământului, urzică, susai, lăptugă, sinziană, drobu, curcubețica,

190

sovarvĭ, curpăn, bozŭ, sudóre calului, barba caprei, rădichioră, laptele cânelui, nerea ursului, scara mâţei, umbra epurelui, turiţă, luminancă, suleină, cucută, baraboi, dediţă, ninta broştei, iarbă mare, scai voinicesci, cimbrişorŭ, ciucore, antonică, steghie, macriş, schini rotaţi, săcăruică, pălănidă, iniţă, ghizdei, cânipa vrăghiei, pelin, peliniţă, urzică creaţă, urzică mórtă, holbora, mazariche, iarbă grasă, nalbă, măturică, ciuline, brusturŭ, captalan, ştirişte. — Numele erburilorŭ pe aici sunt: trifoi, troscotŭ, pănuşite, pirŭ, păiuşŭ, patlagină, mohorŭ, răgozŭ, chirişte etc. Numirile florilorŭ pe aici sunt: flórea sórelui, gheorghină, văzdóge, ochişele, bunghişori, răchiţele, garofe, flóre de harag, inişorŭ, toporaşi, clopoţei, viorele, dediţăi, lăcrămióre, ciuboţica cucului, fapnicŭ, crin, busuiocŭ, pasca găinei, şofranŭ, albăstrele, bună dimineţă, cafe, ochişele, flórea zinei, flórea ruşinei, nalbă mare etc. —

65.- Pe aici poporulŭ nu asemăneaze flórele cu animalele sau cu altŭ ceva. —

66. Numirele diferitelorŭ hiară şi dobitóce pe aici sunt: boi, vacĭ, cai, epe, berbecĭ, oi, ţapi, capre, măgarĭ, măgăriţe, ghiholi, ghiholiţe, porci, scrofe, motani, mâţe, câni, căţăle, lupi, lupóice, hulpoi, hulpóice, epuri, epuróice, bursuci, veveriţe, caţăi, ogarĭ, guzanu, şoréci, aricişte. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

67. Pe aici cuvintele înprivinţa feluritilorŭ cai sunt: cai romănesci, arabesci, mocănesci şi muntenesci;- vărsta cé mai înaintată a calului póte fi pănă la 30 ani. — Colóre părului la cai este: neagră, roşe, albă, sură, cenuşie, murgă şi castanie. — Calu când este micŭ se numesce mânzŭ. —

68. Pe aici cuvinte înprivinţa felurilorŭ boului şi vacii sunt: boi şi vaci moldovenesci; colóre părului este: albă, neagră, roşe, porombă, bălană şi muhurie. — Boul când este mic se chemă ghiţălu. —

Boul și vaca póte se traească 20–28 ani.—

69. Cuvintele pe aici înprivința berbecilu și a oi sunt: oi bârsane, stocoșe, crețe, și țăgăi.– Colórea lânii este: albĕ, neagre, lae, brumarie, și roșcată.– Ea ajunge întro vârsta de 15–18 ani.—

70. Pe aici nu sunt capre și nu se vorbesce nimic de ele.—

71. Pe aici cuvintele în privință canelui sunt: câne de casă, de vânatŭ, și de turmă, elŭ ajunge în vrăsta de 18–20 ani; Colórea lui este: albă, roșe, vânata, și pătați.—

72. Pe aici diferitile feluri de șorici se numescu guzani, șorici de câmp și nișinari, colórea loru este: roșietica, viniție și albie.—

73. Pe aici cuvinte înprivința pisicii sunt: că dânsa este facută de Dumnedeu pentru ca să stârpească șoricii, care facŭ mari stricaciuni.– Colórea dânsei este: alba, négre, roșe, vânata și cenușie.—

74. Pe aici feluritele feluri de vermi sunt:

vermi de pământ, de gunoi, de lemnŭ, de carne, de păpușoi, de hrenu și de flori.—

75. Pe aici feluritele feluri de insecte sunt: gâze, țințari, bondari, calu dracului, vaca domnului, buburuze, lătăuși, carabani, gândaci verzi, albine, vespi, gârgauni, furnici, păduchi, purici, fluturi, omizi, paingâni, cărăbușŭ, gârgarițe etc.—

76. Pe aici cuvinte despre gâsca, rață, lebădě, hulubu (porombel), turturică, cocoșŭ și gaină sunt că Dumnedeu li au făcut pentru hrana omului.—

77. Pe aici cuvinte privitóre la albina sunt: că este făcută pe a aduna mierea și ceara.—

78. Cuvinte pe aici despre ursŭ sunt: că elŭ este o hiară salbatica, care traesce mai cu samă pe la munți.—

79. Pe aici despre vulturu se zice, că este o pasire spurcata, care traeste pe la munți și câmpii și fiind-că elŭ este mai tare dintre pasiri, se numesce și împaratu.—

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

80. Cuvinte privitóre la cucovencă pe acole sunt: că are niște peri înprejurulŭ clonțului, prin care cunósce când móre omuluĭ. —

81. Pe aici despre corb și ciorà se zice că suntu niște pasiri salbatece. —

82. Cuvintele pe aici privitóre la merla, stu ciocâlie, rândunica, vrabie, cuc, și pătârnic sunt: pe dânsele li au făcutŭ Dumnedeu, p tru ca se înfrumusețască pămăntul. —

83. Pe aici nu se spune nimicŭ despre cocor și barza (cucostârcŭ). —

84. Pe aici nu se spune nimicŭ despre bróscă, aricu și vezură. —

85. Cuvintele privitóre la șopârlă cu felur eĭ și la șerpe cu felurile lui, pe aici sunt Despre șopârlă se zice că este făcută Dumnedeu pentru a stărpi diferitele insecte vatămătóre plantelorŭ; ele sunt verz cenușii și roșietice. — Despre șerpe se zice pe aici, că elŭ a fost dracŭ și

de aceea când mușcă pe cine-va este veninosŭ — Colórea lui este cenușie și roșcată. — Cel mai veninosŭ șerpe pe aici este vipera. —

86. Cuvintele privitore pe aici la melc, la scoică, rac, paingăn, omidă, fluturi, lacustă, grier, furnico și lipitóre sunt, că pe ele Dumnedeu li au făcut, pentru ca să înpodobéscă pămăntul. —

87. Pe aici numirele feluritilor pesci sunt: somn, nintuși, clean, crap, știucă, lin, caras, ocheană, beldița, costrași, porcușori, svârlugă, chișcari și chesugi. —

88. Pe aici poporulu nu asemăneadę animalele cu plantele nici însusirele lorŭ. —

89. Sunul sau glasul ce scot diferitele hiară sau dobitóce ~~sunt~~ este: omul răcnesce, boul ragi, calu necheaze, óea sbeară, porcu covițesce, lupu urlă, ursul mornăesce, țapu țipă, bivolu mugesce, cânele bate, mâța neună, șóricile țițu, rața ocăesce, gâsca gâgăesce, cocoșu cântă, găina cârca

serpile șueră, brosca ocăesce, vraghiea, ciocârlia și presura ciripescu, ciora cârâesce, cocostârcu clămpăesce, cucu cântă, curca cutcuesce, pichirea strâgă etc. —

90. Cuvintele privitore la vânatori sunt: ca dânșii se duc pe câmpuri pentru a vâna sălbatăciuni de lupi, vulpi, epuri, drochii etc. —

91. Tipitile și străgatile ce se facŭ de vânatori pentru a li vini cânii sunt: șueratu din degitu, turluitu din bucium și înpuscatul.—

92. Numele cânelorŭ de vânatu pe aici se chiamă: capăi, ogari, prepelicari și spiți.—

93. Cuvintele pe acole înprivința pascarii sunt că pascarii se duc se prinda pesce.— Instrumentele pentru prindirea pescelui pe acole se numescu, volocŭ, ciorpacŭ, crâsnicu, năvod, etere, vârșe, coșŭ și undiți

94. Cuvintele privitore pe aici la ciobănie sunt: cosmagă, bordeu, stână, târlă, perde și țarcu. — Uneltele ciobănici se numescu dârje, fluirŭ, chimerŭ, prâmelŭ, cuțit,

suvacŭ, lule, germaniu, mărgele, nastru, zab, cață etc. — Hainele lorŭ se numescu: căciulă, manta, cojocŭ, camesoi, ițari, ochinci și glugă.— Despre pășune se zice: la imașu, suhatu și câmpu.— Brânza se numesce: sburata și cașcavalŭ.— Lapte acru și lapte dulce se zice.—

95.- Pe aici ciobanii numescu vitile ca și cei alți ciobani și ómini din țară.—

96. Cânelorŭ ciobănesci pe aici li se dau următórele nume: hoțu, ursu, corbu, tărcuș etc.

97. Ciobanii nu facŭ nici o diosebire pe aici intre cânii ciobanesci și cei de casă.—

98. Pe aici ciobanii înpărțascu diua în modu următorŭ: dimineta, deamede, chindie și sara.—

99. Pe aici ciobanii asemănéze cu casu, un burete.—

100. Pe aici ciobanii nu au cuvinte, care se nu le intrebuințeze cei alți poporăni.—

101. Cuvintele intrebuințate la plugărie pe aci se intrebuințaze și pe aiurea.—

102. Deosebitile câmpuri lucrate și nelucrate

pe aici se numescu: lanurĭ, pârlóge, sărăturĭ, sesurĭ, nireşte, băhnuri şi plajişte etc. —

103.- Deosebitele unelte ale plugăriei pe aici se numeslŭ: plugul, boi şi plugarii. —

104. Una câte una deosebitele părți ale plugului pe aici se numescu: plasu, córnile, bârsa, cucura, grindeiu, cucoşŭ, feru lung, feru latŭ, cotuga, proțap, tânjală, cătuşe, tândală, guigŭ, podhonița şi lopățele etc. —

105. Una câte una diosebitele părți ale căruței pe aici se numescu: coşu, draghinii, carambi, spetezele, răscolele, scara, cercei, lese, dricurile, vârteju, perinóce, leuce, gemănărĭ, inimĕ: splina, osie, róte, hlobe şi chelnĕ etc.

106. Una câte una deosebitele părți ale morii pe aici sunt: roțêle, crucele, cupele, măsele, crâng, pârpălița, coşu, ladă, chiscóe, fusu, lăptocŭ, staghilă, zimți, chetrele, vesca, ulucu, chiscurile, brósca şi slobozitoriu. —

107. Deosebitele meşteşuri cunoscute pe aici —

sunt: sumănăriea, cojocăriea, ciubotăriea, ferăriea, rotăriea, dulgheriea, pânzăriea, scorțeriea, şi zidăriea etc. —

108. Uneltele de dulgherie pe aici se numescu: toporŭ, bardă, sfredelŭ, gêlău, cuțitóe, râgla, hiriseu, broscă, lambarŭ, tiuşchire, dreptar, scăunóe şi teslă etc. —

109. Pe aici uneltele de ferărie se numescu: Ilău, barosŭ, ciocan, cleşte, pleaftură, chilă, nicovală, răzuşŭ, foi, jignă, țonc, unghiuță, priboi, tocilă şi şurubelnița etc. —

110. Pe aici uneltele de didărie se numescu: ciocan, mistrie, cumpăna, dreptarului, lopatica, zimțitorii şi perica. —

111. Deosebitele țăsături țărănesci pe aici se chiamă: sumani, laiceri, păritarii, pânze, saci, țolŭ, ițari, scorță, pâslă, brâu, ştergariu, traistă şi macaturi etc. —

112. Deosebitele unelte de tors, țăsut şi cusut sunt: furca, fusu, stative, chingi, sul, slobozitor,

carafte, lopățica, sul, vatale, spată, ițele, scipți, tălchici, vergele, zăvoru, brățare, furcei, urzitori, letcă, țeghie, suveică, mosoriŭ, lunți, zi răschitori etc.—

113. Pe aici nu sunt cuvinte privitóri la plutire.—

114. Pe aici deosebite arme cu care se servescu sătenii sunt: pușcă, pistol, cuțitŭ, topor, bardă, cose, baltagŭ, șpagă, furcă de feru și măciucă.

115. Pe aici se zice că învechime nu esistă arme.—

116. Cuvintele întrebuințate pe aici la ale casei sunt acele întrebuințate în totă țara.—

117. Pe aici se întrebuințaze cuvintele: omului mănâncă pâne; iară boul mănâncă fân.

118. Numirele hainelorŭ la săteni pe aici sunt: suman, manta, cojocŭ, mintean, ilicŭ, cațaveică, ițari, camașe, ismene, căciula, ciubote, ochinci, botini, papuci, polcă, bască, palton, fustă, rochie, cătrințe, batistă, tulpan, scurteică, șalŭ, barizŭ, ștergarŭ, cărsincă, bondiță și pregitore etc.—

119. Numirele podóbilorŭ femeesci pe aici sunt: mărgele, inele, brățeri și cercei.—

120. Numirele mai deosebite ale mâncarilor pe aici sunt: plăcinte, chiroște, friptură, zamă, găluște, plachie, răcituri, brânze etc.—

121. Cuvintele privitóre la înrudiri pe aici sunt: tată, mamă, frate soră, veri, cumnați, hini, cuscri, cumătri, nepoți și strănepoți etc.—

122. Numirele deosebite ale băuturilorŭ pe aici sunt: vin, rachiu, bere, și must.—

123.- Cuvintele privitóre la căsătorie începând de la logodnă sunt: cân un flăcău se însóră se duce cu nânașu-său, cu părinții și alte rude la fată și logodescŭ, apoi după ce trec trei săptămâni, se duce nirele, cu nunu și nuna la niresă și de acolo la biserică, în care se cunună tinerii; după aceea; iară se duc la nire, unde petrecŭ trei dile, jucând și cântând, după aceea se respândescu ómini pe la casile lor și așa se facŭ nunțele pe aici.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

124 Poporolŭ pe aici intrebuințeze următórele jurăminte: se chiorască, se nu aibă parte de ce se rogă la Dumnedeu, se crăpe etc. ——

125. Pe aici poporulŭ intrebuințăde următórele ocări: ucigăte crucea, bătăte Dumnedeu, mâncatiaru bóla, mâncatiar corghiŭ, futus crucea ta etc.

126. Pe aici poporul cunosce numai un singurŭ jocŭ copilarescu d.e hopa! țuca; hopa! țuca etc.

127 Pe aici vasile pentru gătirea bucatelor se numescu: ciaun, ólă, tingire, tigae și alte. Pentru punerea pe mase sunt: castron, scafa, strachină, talgirŭ, farfurie și tipsie etc. — Pentru ducirea în câmpŭ sunt: oală, cohițe, racli și traistă etc. ——

128.- Cuvintele privitóre la gătirea bucatelor sunt: d.e am se facŭ borșŭ cu fasole, mazere, bob, hrighi, urzice, crupe, pasatu, etc. —

129 Diosebitele feluri de cântece, care le cântă poporul pe aici sunt: doina, cântecŭ de lume, de amorŭ, de jale, de bucurie, soldătescŭ, haiducescŭ, de dorŭ și de mângăere. —

130. Pe aici cuvinte privitóre la jocul de cărți nu esistă. ——

131. Pe aici poporul cunósce următórele danțuri: danțul corăghiescu, moldovinescu, căzăcescu, ungurescu și rusescŭ. —

132. Instrumentele de muzică pe aici se numescu: scripcă, cobze, flautŭ, cimpoi, flueru, trișcă, armonie, bucium și soldi. —

133.- Cuvintele privitóre la înmormântare sunt: că după-ce móre cine-va, șede trei dile în casă, apoi îlŭ duce la biserică îlŭ prohodesce, și după aceea îlŭ duce la cimilir, unde îlŭ bagă în grópă și îlŭ astupă. ——

ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

134. Pe aici nu face poporul nici o diosebire între sufletŭ de om și sufletŭ de dobitoc.

135. Pe aici se faci deosebire între mórte de om și între mórte de dobitoc d.e. omu a murit; iară cânele a cheritŭ. ——

136. Pe aici credințele poporului înprivința
cugetului, a minții și a gândirei sunt: că
Dumnedeu li a datu și numai elu știe.—
137. Poporul pe aici înțelege frumos ori-ce
pe lume, care își are tote însușirile cuvenite.
Lucru cel mai frumos pe lume este omul.
138. Părerea poporului pe aici înprivința ste-
lelor este, că ele sunt sufletele ominilor.
139. Una câte una deosebitele stele se numesc
pe aici așa: sore, lună și stele simple.—
140. Partea cea albiciose a cerului de nopte
pe aici se numesce drumu roghilorů.—
141. Poporul pe aici, când este eclipse de lu-
nă zice că o mănâncă vărcolacii.—
142. Vărcolacii după credința poporului
de aici, se zice că sunt dânșii un fel de draci.
143. Pe aici se dice diochi când un om s'a
înbolnavitu fiind că s'a uitatu altu la elu.
144. Ominii pe aici zicu, că zîni se numescu și
se numeau mai demult niște omini frumoși.

iară zîne nisce fete frumose, care nu se mărita.—
145. Pe aici nu se spune nimic despre zîna Cozînțana.
146. Pe aici nu se cântă, despre ladă și mamă.
147. Pe aici poporul nu cunosce zîna cu numele
Filma.—
148. Pe aici nu se știe ce este dragaica.
149. Pe aici despre stirigoi se zice că suntu
sufletele ominilorů, care au facut rau pe
lume cât au traitu; iară despre stahie se
zice că sunt un felu de draci.—
150. Despre dracu se povestesce pe aici, că
mai nainte au fost îngeru, elu se mai nu-
meste: dimon, dihanie, nefârtat, scaraoschi,
faraon, nichiperce, ucanel și iudă.—
151. Pe aici se zice că tot omulu trebue se ai-
bă ursita, adică barbatu femee și dânsa
barbat.—
152. Pe aci poporul despre dânsele zice, că sunt
niște vânturi rele; însă despre ismeni nu
povestesce nimica.—

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

153. Pe aici nu se spune nimica despre joimarica.

154. Pe aici poporulu crede, că în diua de sfântu Ion Botezetorul este o sărbatóre ca tóte sărbatorele.—

155.- Pe aici nu se vorbesce despre papalugă.

156. Pe aici nu se vorbesce despre sburător.—

157. Pe aici nu se vorbesce nimicŭ despre turcă sau turcă.—

158.- Pe aci nu se spune nimic despre brezóe.

159. Pe aici nu se vorbesce nimica despre borbó

160. Pe aici nu se umblă cu colinda, ci numai cu uratu înspre diua de sfântu Vasile.—

161. Despre pricolici se zice că sunt nisce Dra

162. In bazmele și credințele de aici, despre zmei se zice, că au fost niște ómini mari și tarĭ; însă balaurii nisce șerpi marĭ, care aveau câte 12 capete.—

163.- Pe aicĭ nu se spune nimic de ómini roșiĭ.—

164. In privința vrăjilorŭ pe aicĭ nu se spun nimică, de-óre-ce nu sunt vrăjitorĭ.—

165. Cuvinte în privința bolilor de om pe aici nu sunt, ci numai că ele sunt date de la Dumnedeu.

166. Cuvinte pe aici în privința bólilor de vite nu sunt, ci că ele sunt date de la Dumnedeu.—

167. După părerea poporului pricina frigurilor pe aici este: răceala, ostineala, ferbințelea, somnul mult și mâncarea mucedă.

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

168. Pe ici poporulu povestesce despre sfântu Petru că au umblat cu Dumnedeu pe pământ.—

169. Pe aici nu se povestesce nimic despre Sfântu Ilie, ci numai că este cu trup în cerŭ.—

170. Pe aici poporul socotesce mai însamnați pe Sfinții Arhanghili Mihail și Gavriil.—

171. Pe aici poporul împarțesce diua ast-felĭŭ: diminéța, demeza, și sara; iară nóptea în modul următorŭ: dicusară, mezu nopței și despre diuă.—

172. Pe aici diua dintâiu a fie-carei luni nu pórtă nici o numire.—

173.- Pe aici poporul socotesce sfinte tóte dilele săptămânei.—

174. Poporul pe aici povestesc despre sfânta Mercuri, Joii, Vineri și sfânta Duminică, că sunt nisce femei sfinte. —

175. Pe aici poporul spune că lui Dumnedeu îi sunt placute tóte dobitócele și paserele de pe pământu. —

176. Pe aici nu sunt locuri, padu și ape sfinte.

177. Poporul pe aci pe aici, privesce ca sfinți pe sóre luna și tóte stelele. —

178. Pe aici poporul nu vorbesce nimică despre zorilă și murgilă. —

179. Pe aici nu este nici un blăstam cu pominirea Dunarei. —

180. Prejudițiile poporului pe aici înprivința vântului sunt, că elŭ este făcut de la Dumnedeu.

181. Deosebite vânturi pe aici se numescu: vânt din sus, din josŭ, de la dealŭ și de la Cazacŭ. —

182. Pe aici poporul nu cunosce altă rugaciune decât cea bisericească. —

183. Pe aici poporul, când calle o ste zice, că au murit un om. —

184. Pe aici poporulŭ nu vorbesce nimic de fapte prin punerea degitului celui micŭ, a cuțitului și darea de argint viu. —

185. Pe aici nu se știe nimic cum se faci legarea și deslegarea ploilorŭ. —

186. Pe aici poporulŭ dice, că mama padurii este o baba bătrână. —

187. Pe aici nu se spune nimic despre ciurca și circovi.

188. Poporul pe aici are obiceiu ca în ḍua de an nou, boboteaze și a lasatului de secŭ, se petreacă. —

189. Pe aici nu scotŭ babele ochii la sfinții zugrăviți pe biserica. —

190. Pe aici nu se vorbesce nimic de pasirile cu ciocul de focŭ. —

191. Pe aici când turba vreun câne se zice, ca a datŭ un vânt turbatŭ peste elŭ. —

192. Pe aici nu se vorbesce despre tóca din ceriu. —

193. Despre curcubeu se spune că este un semn, care arată, că nu va fi vreme rea. —

194. Pe aici rodu pământului se numesce se numesce tot ce ese din pământŭ.—

195. Pe aici când este aprope de a se faci ḑiua se numesce mânicătore.—

196. Pe aici nu se vorbesce de focu lui Sân-Medru.—

197. Pe aicĭ nu se vorbesce nimic despre iarba hiaralorŭ.——

198. Pe aici nu se vorbesce nimic despre pocândei şi colăcerei.—

199. Pe aici se zice ca cocoşu este cesornicu casei.—

200. Despre raiu poporul crede, că este o gradină frumóse unde se înveselescu sufletele celorŭ drepţi; iară despre iad, ca este un întuneric ma

201. Pe aici nu se spune nimică de cel alt tărâm.

202. Când este luna nouĕ poporul zice, că este craiŭ nou.—

203. Işirea cu plinu pe aicĭ poporul îşĭ isplică că are seĭ mergă bine; işirea cu dişertu, ca nu i va merge bine.——

204. Pe aici nu se vorbesce de spiriduşĭ.—

205.- Despre căpcâne se zice pe aici, că era nisce ómini care aveau capetele ca de câne.-

206.- Despre vremea deapoi poporul ḑice, că va fi sfârşitul lumei.—

Fine.-

1885 Fevruarie 24.—

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

R 109

Respunsŭ.—
la
Dotațiunea—Carolŭ I-iu.—

Văzut de noi la facerea
inventariului astă-zi 21 NOE. 1907
Judecător

Rĕspunsŭ

la

Dotațiunea - Carolŭ I - programa - privitóre la Adunarea datelorŭ și unorŭ Obiceiuri observate la poporulŭ Românŭ.-

La întrebările ce mi s'a pusŭ în numita programă, amŭ respunsŭ la acele chestiunĭ, de care am avutŭ deplina cunoștință, întru câtŭ privește limba, óre-care obiceiurĭ, credințĭ, numirĭ ce-daŭ locurilorŭ, ființelorŭ și lucrurilorŭ cunoscute poporuluĭ din Satulŭ Cătinești județuluĭ Botoșanĭ.-

Am pusŭ în respunsŭ [illegible] numĕrulŭ corespundĕtorŭ al chestiuneĭ cerute, precum urmézã:

1.- În privința pronunțăreĭ sunetelorŭ se observă că, în [illegible] se aude în cuvintele: [illegible] pașĭ, [illegible] să, masă, [illegible] panahidă, [illegible] la pazitorĭ), găbată, baltagŭ, cărămidă, [illegible] ramŭ, cazacŭ, căpestru, batalie, basma (de la basmava), [illegible] fathie, bunatate, catușă, statură, ș.c.l.

2.- În locŭ de ă se aude â ca: pâmântŭ (dicŭ și pomântŭ), mâncare, câne, câșlegĭ, cânteŭ, cântarŭ, pâcdalnicŭ, crâmicŭ, [illegible] bâtrânŭ, Românŭ, fânațŭ (de la fânŭ), - mânzŭ, călegŭ.

3.- Adese-orĭ prin schimbarea formeĭ cuvĕntuluĭ schimbă și înțelesulŭ luĭ prefăcêndŭ pe o în u d. e. potŭ face putece (putință), Dorŭ = durere din morŭ = a omorîtŭ, cornŭ = curontŭ.-

10.- Se maĭ observă că, cuvintele care de dreptŭ primescŭ articululŭ [illegible] pronunță cuvintele fără articululŭ (l) apăsându pe u finalŭ facêndu-lŭ sonorŭ tare ca: poporu, omu, calu (din calulŭ), [illegible] leu, cuțitu, plumbu, toporu, cosoru, satu, târgu, orașu, condeiu, [illegible] tu, fusu, (în locŭ de fusuluĭ), ușoru, boronu, ciubĕru, lemnu, drumu [illegible]

11.- Asemenea cuvintele care la finalŭ primescŭ articululŭ i nu-lŭ pronunță; ci apasă pe i finalŭ [illegible] loculuĭ și a luĭ i articulatŭ [illegible]

Rĕspunsŭ

la Dotaţiunea – Carolŭ I – programa – privitóre la Adunarea datelorŭ şi unorŭ Obiceiuri observate la poporulŭ Românŭ.–

La întrebările ce mi s'a pusŭ în numita programă, amŭ respunsŭ la acele chestiunĭ, de care am avutŭ deplina cunoştinţă, întru câtŭ priveşte limba, óre-care obiceiurĭ, credinţĭ, numiri ale locurilorŭ, fiinţelorŭ şi lucrurilorŭ cunoscute poporuluĭ din Satulŭ Călineştĭ, judeţuluĭ Botoşanĭ.–

Am pusŭ în capulŭ fie-căruĭ respunsŭ numĕrulŭ corespondătorŭ al chestiuneĭ cerute, precum urmeză:

1.– La pronunţarea cuvintelorŭ se observă că [illegible] se aude în cuvintele: [illegible], [illegible], pĕşunĭ, [illegible], [illegible] să, masă, mâţă, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] (de la pĕşitorĭ), găbată, baltagŭ, cărămidă, [illegible], [illegible] vamŭ, căzanŭ, căpestru, bătalie, basma (de la basmavă), [illegible] făclie, bunătate, cătuşă, statură, ş.c.l.

2.– In locŭ de ă se aude â ca: pĕmântŭ (dicŭ şi pamântŭ), mân[illegible] re, câne, câşlegĭ, cântecŭ, cântarŭ, bâdalnicŭ, crâsnicŭ, [illegible] bĕtrânŭ, Românŭ, fânaţŭ (de la fânŭ), – mânzŭ, câligŭ;

3.– Adese-orĭ prin schimbarea formeĭ cuvîntuluĭ schimbă şi înţelesulŭ luĭ prefăcêndŭ pe o în u d. e. potŭ face putere (putinţă), Dorŭ = durere din morŭ = a murire, cornŭ = curmătură.–

10.– Se maĭ observă că, cuvintele care de drepte pronunţă articululŭ (l) pronunţă cuvintele fără articululŭ (l) apăsândŭ pe u finalŭ făcându-lŭ sunătorŭ tare ca: poporu, omu, calu (din calulŭ), [illegible] lu, cuţitu, plumbu, toporu, cosoru, satu, târgu, oraşu, condeiu, [illegible] tu, fusu, (în locŭ de fusulŭ), uşoru, hornu, ciubĕru, lemnu, drumu, [illegible]

11.– Asemenea cuvintele care la pluralŭ primescŭ articululŭ i nu-lŭ pronunţă; ci apasă pe i finalŭ [illegible] loculuĭ şi a fiĭ i articululŭ [illegible]

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

Omeni, pomi, papuci, pãminte (în locŭ de pamîntu), pepeni, pepteni, Colaci, Cozonachi(ci), capaci, bulbuci, burduci, porci.

13.— Diftongulŭ oa în pronunţia poporuluĭ se pare a se audi mai multŭ o de câtŭ a: oala, coala, coasa, şcoala, moare, moaşa, oaste, cioara, cicoare, ponoare, porcoara, cosoare, izvoare, zorzoare, picioare, ripchitoare, — privighitoare, călătoare, icoane, oae, s.a.l.

16.— Sunetulŭ e se aude curatŭ în cuvintele: şese, şesŭ (dicŭ şi lumea), şepte, şerpe, plăcere, petrecere, peşte, şede, prăjitură, cleşte, trăsnetŭ,

19.— Sunetulŭ z curatŭ se aude ca: zerŭ, praznicŭ, groznicŭ, obraznicŭ, ziua, Vitézŭ, Vezetea, plazŭ, obrazŭ, Cărmozŭ, Zamfira (Zambira) s.a.

20.— În unele cuvinte sunetulŭ z se aude amestecatŭ cu d = dz ca: Dumnedzeu, dziua, adzima, dzina, dzeu,

23.— De obiceiu tote cuvintele gramaticalŭ trebue spuse cu f îlŭ înlocuesce poporulŭ în genere cu h ca: hierŭ (în locŭ de fierŭ), hie, hiină, hierbe, hierturi, hierbinte, hierbinteala, herarŭ, hi... (în locŭ de fierŭ).

— La începutulŭ unorŭ cuvinte în locŭ de v se pronunţa h: hulpe, hu..., hulpoiŭ, huitŭ, ... (din viorŭ) horbă, hinŭ (vinŭ)

— Asemenea în locŭ de vi pronunţa gi, ca: gie (în locŭ de vie), ginŭ (vinŭ), giespe, gisu = ghiciu (în locŭ de visu) gioiu.—

33.— În locŭ de j dicŭ gi, ca: giurŭ, împregiurŭ, ciurucŭ, giugŭ, giudecata, giudeţŭ, giurală, giupanŭ, giurămîntŭ, agiutorŭ, giumatate, giudecătorŭ, giocŭ.—

34.— În locŭ de bi rostescŭ ghi ca: ghine, ghinŭ, oghindă, oghială, ghitura, alghie (albie), tronghiţa, plunghi, porumghi, trochi, orghi, cerghi (bi), corghi, —corghie, roghi.

Asemenea în locŭ de vi dicŭ chi ca: ghişine (gişine din vişine), ghiţelŭ, ghiţica, ghisumie (visumie).—

35.— În genere se observă în poporŭ înlocuirea lui pi cu chi ca: chieptŭ, chiciorŭ, chele, chiere (în locŭ de piere), chersicŭ, chila, chiţicica, chironochinea, chiperŭ, schiuŭ, schinare, schiuru, chişcătură (în loc de pişcătură), lichitorŭ, juchitŭ (jupitŭ), cancichişte, chişcatură şi a chişcatu (pişcatu), chiroste, deschicatură, Pricochi, ciuchitŭ, chezişu.

37.— La pluralulŭ unorŭ cuvinte rostescŭ în locŭ de pi cu chi: pochi, lupochi, copachi, plochi, nachi.

38.— Asemenea se aude de toţi rostindu-se în locŭ de mi cu ni ca: nie (în locŭ de mie), nielŭ, niedŭ a niada (a miada), niere (din miere) omida, palamida, caramida, neu (în locŭ de meu), niedu-noptei.

39.— În gura poporuluĭ se aude: nie mi-a datŭ o mie (1000) leĭ, în locŭ de: mie mi-a datŭ o mie de leĭ; — mi-a datŭ noouă noauă oauă.—

40.— Cuvîntulŭ pînă îlŭ mai dicŭ şi pără, schimbândŭ pe n în r. Asemenea cuvîntul anĭ la pluralŭ în locŭ de anĭ îlŭ scurtéză, dicîndŭ numai aĭ.—

46.— La sfîrşitulŭ cuvintelorŭ de genulŭ bărbătescŭ şi eterogenŭ se aude desŭ diftongulŭ iu, ca: agiutoriu, neguţtoriu, (din negoţitoriu), croitoriu, păzitoriu, ditoriu, coptoriu, rescitoriu, moşatoriu, prăşitoriu, vrăjitoriu, ţesetoriu, judecătoriu.

47.— Unele cuvinte le rostescŭ aprope gramaticalŭ d.e. l-am vădutŭ cum l'o bătutŭ, i-am datŭ de cheltuélă (în locŭ de: i-am datŭ o bătae), m'o sudalnicŭ (în loc de: m'o ocăritŭ), mi-a spusŭ, s'o dusŭ.—

54.— Asemănările ce face poporulŭ cu unele minerale sîntŭ: curatŭ ca aurulŭ, — apă limpede ca argintulŭ şi ca lacrima, tare ca ferulŭ (sau ca taria ferului), — iute ca crita (oţetulŭ ...), greu ca piatra (fierul), — mărunte ca nisipu.—

56.— Arborii sălbaticŭ cunoscuţi de poporŭ sîntŭ: stejarŭ, fagŭ, ulmŭ, giugastre, frasinŭ, paltinŭ, plopŭ, salcamŭ, malinŭ, maciesŭ, callamele, lemnu-cânelui, — arinu, bradu, carpenu, răchita, salcia, [illegible], căcadiru, şaduretu, cornu,

58.— Numirile ce dă poporulŭ strugurilorŭ după ... gustulŭ, tăria şi colórea bóbelorŭ deosebindŭ: póma cornă, póma busuiócă (ce are gustulŭ şi mirosulŭ busuiocului), — póma pleronă, ce are colórea vînăta, — póma păsărească are bóbele micĭ, vîrtóse şi frunzele crestate.

59.— Lucrările observate la vie sîntŭ: Desgroparea, cotoritŭ, sacaciuţa (când îi scote sacaciunele), — paragire (când îi pune paragi), — ... (cea ce o facŭ în doue rîndurĭ), — ... (când rupe vîrfulŭ viţelor spre a nu creşte prea lungĭ), — culesulŭ, curăţitulŭ şi în fine îngropatulŭ. — Apoi mai cunoscŭ viţe oloaga şi saragina.—

60.— Pe la noi se cunoscŭ d'am următorele vinuri: vinŭ albŭ, vinŭ roşu şi tîrtiru (ce dicŭ că e facutŭ din póma saragina) şi vinŭ busuiocŭ.

61.— Dintre grâne cunoscŭ: grâu; orzŭ, ovesŭ, popuşoĭ (ce-i dicŭ şi păpuşoĭ), hrişca, săcară, rapiţa, malaiŭ mărunţelŭ (meiŭ) şi păringŭ.—

62.— Dintre legume cunoscŭ: bobŭ, mazere, mazere nemţéscă; nohotŭ, linte; fasole cu speciile lorŭ: fasole grase, albe, albe-ouşore, galbine, negre; bombane (ce aŭ mărimea bulonĭ de vrabie); cosoreci (ce crescŭ drepte în susŭ ca ... şi bóbele lunguieţe şi pestriţate).— Curechiŭ bulgarescŭ şi românescŭ; barabule (dicŭ şi bandraburcĭ); merariŭ, cépa, pentrijelŭ, usturoiŭ, păgimă, macŭ, morcovĭ (dicŭ şi morcoşĭ); pepenĭ (castravetĭ) harbuji, famoşe, cimbru, cermuşcă, spele, gule, ridichie.

64.— Sîntŭ multe florĭ, arburĭ şi burueni care cele maĭ multe crescŭ sălbatice, şi multe din ele ori sîntŭ cunoscute poporuluĭ în privinţa numireĭ şi întrebuinţăreĭ lorŭ.— Din cele cunoscute arătăm:

Dintre florĭ: florea de teiŭ, de romăniţă, de socŭ, de nalbă mare, de lumânarica, de cicore şi frunza de mintă créţă sîntŭ întrebuinţate de poporŭ ca ceaiŭ contra tuseĭ şi dureriĭ de pepte.

Dintre burueni: Pojarniţa, cu florea galbenă, creşte pe ţarine. Florea de pojarniţă fiertă şi amestecată cu unt-de-lemnŭ, cunoscutŭ sub numele de: Unt-de-pojarniţă întrebuinţată pentru tăeturĭ şi alte ranĭ de pe corpŭ.—

Crăpuşniculŭ, creşte prin locurile mlăştinóse, are florea albă spinósă, frunzele lunguieţe şi crestate pe marginĭ; întrebuinţată la băi (şi oblojeli) contra bóleĭ, ce poporŭ numită lipriea (unŭ felŭ de crăpăturĭ pe corpŭ).—

Ruta şi Potróca întrebuinţată de poporŭ în băuturĭ contra dureriĭ de inimă.—

Armurariŭ sémănă la trunchiu cu crăpuşnicu, cu florea albastrie, frunza spinósă peste totŭ,- fiertă cu ţuiţa, se întrebuinţéză ca băutură la vitele ce suferă de bóla numită Armurariŭ.— Leusteanu creşte prin grădinĭ, tufă, se întrebuinţéză frunza luĭ pisată şi amestecată cu păcură şi albuşu de ou, bătută bine se dă la vite contra înflătureĭ.—

Droghiţa creşte pe şesurĭ, are florea galbenă, când se cóce formézŭ o mică păstare.— Acéstă buruiană fiertă şi amestecată cu piatră acră dă colórea galbenă, şi e întrebuinţată la boitulŭ lânurilorŭ şi ţesăturilorŭ în galbenŭ.—

Povérnicul creşte pe costişe, are flórea albastră cumŭ mi-

roşu plăvitŭ.— Acéstă flore amestecată cu frunză de cornŭ şi de păducel, colorézŭ obiectele în roşu.—

Rostopasta, ce e verde în totŭ timpulŭ anuluĭ, are florea galbenă şi frunzele crestate e întrebuinţéză contra frigurilorŭ, pisată se bea său se aplică la capŭ, mânĭ şi picióre.—

Tapnicu creşte tufă, are frunza créţă şi florea albă ca la bucsiŭ, are aceaşi întrebuinţare ca şi crăpuşniculŭ.—

Iarba luĭ Tatinŭ creşte pe bălţĭ, rădăcina luĭ lasă o roşéţă ca rugina, şi este întrebuinţată contra scluntitureĭ.—

Flórea de Nuferŭ (Plămâna) din asarica flore facŭ dulceţĭ, bune contra tuseĭ.— Se găseşte pe apele stătătóre la adâncimĭ marĭ.—

Mutătórea creşte pe lângă gardurĭ prin grădinĭ şi în fie-care anŭ se mută din locŭ, are florea galbenă, dă fructe negre de mărimea pomuşorĭ, frunzele ca a viţeĭ, pisată este bună contra dureriĭ de capŭ.—

Iarba mare creşte pe şesurĭ, trunchiu semi-lemnosŭ, dreptŭ, are flórea galbenă cu rădăcina mare, este căutată de poporŭ spre aĭ scote rădăcina, uscând-o afumă prin casă.—

Periu Voinicescŭ e o tufă cu frunza lată verde-închisă, în timpulŭ dimineţeĭ lasă unŭ felŭ de apă, ce o întrebuinţéză spre a spăla ochiĭ ceĭ ce suferă de durere de ochĭ.— (Câtŭ pentru cele maĭ multe burueni şi ierburĭ remâne a le studia în natură, observându-i soiul şi întrebuinţarea lorŭ).—

65.— Asemănările ce face poporulŭ cu [illegible] vegetale sîntŭ: ca trandafirul, vişinul, cafeniu, măslinu, are faţa ca hârtia, obrajĭ ca rujele,

67.— În privinţa felurilorŭ de caĭ deosebescŭ: Caĭ moscăneşti ce aŭ cóma grósă şi parósă.— Caĭ ruseşti cu corpulŭ robustŭ şi picióre gróse. Caĭ ungureşti ce sîntŭ micĭ.— Caiĭ ţinuţĭ bine le dicŭ: telegarĭ său caĭ de grajdiŭ; ér celorŭ răŭ ţinuţĭ li dicŭ: mârţóge.— După vârstă deosebescŭ: mânzŭ când suge la épă (adecă de la naştere până la 1 anŭ), mânzatŭ ce intră în al IIlea anŭ îlŭ numescŭ străjnicŭ (la acéstă vârstă îi rătéză coda şi cóma - străjnicitu); pe al IIIlea anŭ e tretinŭ, pe al IVlea e patrarŭ şi în al Vlea anŭ cincarŭ.— După culóre deosebescŭ: caĭ

61.— Dintre grâne cunoscu: grâu, orzu, ovesu, popuşoi (se-i dicu şi păpuşoi); hrişcă, săcară, rapiţă, malaiu mărunţelu (meiu) şi parângă.—

62.— Dintre legume cunoscu: bobu, mazere, mazere mărunţica; nohotu, linte; fasole cu speciile loru: fasole grase, albe, albe-ouşore, galbine, negre; bombone (ce au mărimea ouălorŭ de vrabie); copacei (ce cresc drepte în susu ca ulmeului şi păstăile lungarete şi pestriţate).— Curechiu bulgarescu şi romanescu; barabule (dicu şi barababurci); mararu, ceapa, pentrujelu, usturoiu, hagima, macu, morcovi (dicu şi morcovi); pepeni (castraveţi) harbuji, fameşe, cimbru, cornuşcă, spele, gule, ridiche.

64.— Sântu multe flori, erburi şi buruene care cele mai multe cresc sălbatice, şi multe din ele nu sântu cunoscute poporului în privinţa numirei şi întrebuinţărei loru.— Din cele cunoscute arătu aici: Dintre flori: florea de teiu, de romaniţa, de socu, de nalbă mare, de lumanarica, de ciore şi frunza de minta-creţa sântu întrebuinţate de poporu ca ceaiu contra tusei şi durerei de pieptu.

Dintre buruene: Pojarniţa, cu florea galbenă, creşte pe ţarine. Florea de pojarniţă fierta şi amesticata cu unt-de-lemnu, e cunoscutu sub numele de: Unt-de-pojarniţă întrebuinţata pentru tăieturi şi alte rani de pe corpu.—

Crăpuşnicelu, creşte prin locurile mlaştinose, are florea albe spinosa, frunzele lungarete şi crestate pe margini; întrebuinţata la băi (şi oblojeli) contra bolei, în poporu numita: lipricia (unu feliu de crăpături pe corpu).—

Ruta şi Potrocea întrebuinţată de poporu în băuturi contra durerei de inimă.—

Armurariu semănă la tulpină cu crăpuşnicul, cu florea albastrie, frunza spinosa peste totu;- fierta cu ţarina, se întrebuinţeză ca băutura la vitele ce suferu de bola numita: Armurariu.— Leusteanu creşte prin grădini, tufa; se întrebuinţeză frunza lui pisata şi amesticata cu păcura şi albuşu de ou, bătuta bine se dă la vite contra inflaturei.—

Droghiţa creşte pe şesuri, are florea galbena, când se coce formeză o mica păstaia.— Aceste buruena fiertă şi amesticată cu piatra acră dă culorea galbena, şi e întrebuinţată la văitulu lânurilorŭ şi ţesăturilorŭ în galbenu.—

Săvărvulu creşte pe costişe, are florea albastra cumu miroşu plăcutu.— Acesta flore amesticata cu frunză de cornu şi de pădurete, coloreză clinţele în roşu.—

Rostopasta, e o iarbă în totu timpulu anului, are florea galbina şi frunzele crestate o întrebuinţeză contra frigurilorŭ; pisata se bea său se aplica la capu, mâini şi picioare.—

Tapnicu creşte tufa, are frunza creţa şi florea albă ca la busuiocu, are aceaş întrebuinţare ca şi crăpuşnicului.—

Iarba lui Tatinu creşte pe bălţi, rădăcina lui lasă o roşaţa ca rugina, şi este întrebuinţata contra sclintiturei.—

Florea de Nuferu (Plămâna) din aceasta flore facu dulceţi bune contra tusei.— Se găseşte pe apele stătătore la adâncimi mari.—

Mutătorea creşte pe lângă garduri prin grădini şi în fie-care anu se muta din locu, are florea galbină, dă fructe negre de mărimea bumbuşorei; frunzele ca a viţei, pisata este bună contra durerei de capu.—

Iarba mare creşte pe şesuri, tulpina semi-lemnosu, dreptu, are florea galbină cu rădăcina mare, este cautata de poporu spre ai scote rădăcina, uscându-o afumă prin casă.—

Periu Voinicescu e o tufa cu frunza lată verde-închisă, în timpulu dimineţei lasă unu feliu de apă, ce o întrebuinţeză spre a spăla ochii cei ce suferu de durere de ochi.— (Câtu pentru cele mai multe buruene şi ierburi remâne a le studia în natura, observându soiul şi întrebuinţarea loru).—

BIBLIOTECA
ACADEMICI

65.— Asemănările ce face poporulu cu unele vegetale sântu: certu trandafiriu, visiniu, cafeniu, maslinu, are faţa ca hârtia, obrajii ca rujele,

67.— In privinţa felurilorŭ de cai deosebescu: Cai Mocăneşti ce au coma grosă şi părosă;— Cai Ruseşti cu corpulu robustu şi picioarele grose. Cai Ungureşti ce sântu mici.— Caii ţinuţi bine le dicu: telegari său cai de grajdiu; er celorŭ rău ţinuţi le dicu: mârţoge.— După vârsta deosebescu: mânzu când suge la iapă (adică de la naştere până la 1 anu), îndată ce intră în alu II-lea anu îlu numescu strâjnicu (la acestă vârstă îi rătiză coda şi coma — strâjnicitu); ce alu III-lea anu e tretinu, ce alu IV-lea e patranu şi în alu V-lea anu Cincaru.— După culore deosebescu cai luĭ, albĭ, moĭ, negri, dargĭ, dereşĭ, murgĭ,— când are vre-o pată albă în frunte îĭ dicŭ breazŭ,— când au maĭ multe pete pe corpŭ se chiamă bâgeŭ; şi dacă are pată albă la vre-unulŭ din picióre îĭ dicŭ: pintenogŭ.—

68.— În privinţa soiuluĭ boului şi a vaceĭ deosebescŭ: Boĭ Ungurescĭ cu cornele mari şi lasate în lăturĭ; Munteneştĭ care aŭ corpulŭ micŭ şi grosŭ, cornele micĭ.- Boĭ de câmpŭ Romănescĭ cu trupulŭ mare şi cornele potrivite.- După vârstă: viţelŭ (de la nascere pênă la unŭ anŭ), îndată ce intră în al IIlea anŭ îĭ dicŭ mânzatŭ, pe al IIIlea anŭ gonitonĭ, când e pe 4. 5. 6. 7. 8. etc. anĭ dicŭ că e de 1, 2, 3, 4, 5 viţeĭ ş. a. m. După culóre deosebescŭ: porumbĭ, hulubĭ, roşu, galbenĭ, cudalbă (códă albă), negri, balanĭ, lubernĭ, floreanĭ, şi dârlanĭ (când are o dungă neagră de a curmezişulŭ corpuluĭ).- Vârsta o maĭ cunoscŭ după dinţĭ şi a cercelonĭ de pe córne.—

69.— Berbeciĭ şi oile le deosebescŭ: 1) După mărimea şi culórea lâneĭ: ţurcănescĭ (ţurcane), ce aŭ lâna mare şi pérósă, şi moldovenescĭ ce aŭ lâna móle.- apoĭ ţigaĭ, albe, negre, brumariĭ şi page (dicŭ şi chistruĭ).- Şi cornute şi oĭ fără córne (ciule).- Berbeciĭ staŭ între oĭ maĭ totŭ timpulŭ anuluĭ pênă la Sânta Maria-mare (adormirea Maicei Domnuluĭ), atuncĭ se alegŭ şi facŭ cârdŭ deosebitŭ care numescŭ, berbecărie.- În berbecărie staŭ pênă la Sân-Medru (Sântu Dumitru).- Păzitorulŭ berbecilorŭ îlŭ numescŭ berbecariu.- 2) După vârstă: Mielŭ se chiamă de la nascere şi pênă la alegerea luĭ dintre oĭ; când zicŭ că punŭ oile pe brânză (acésta o facŭ la Duminica mare).- De aice mielulŭ se chiamă cârlanŭ pênă la vârsta de 2 anĭ, în al IIlea anŭ face mielŭ şi se dice că e de unŭ mielŭ.- Păzitorulŭ cârlanilorŭ îlŭ numescu Cârlănarŭ.- Păzitorulŭ oilorŭ se chiamă Ciobanŭ; celŭ care stă de obştie la stână, şi bate, strînge caşulŭ şi brânza îlŭ numescŭ baciu; er celŭ care privighiază ca ciobaniĭ să păstorescă oile bine şi îngrijeşte ca să fie în deajunsŭ cele trebuitóre la stână se chiamă scutaru.- Armele ciobanilorŭ cu care apără oile de lupĭ suntŭ câniĭ, numiţĭ cânĭ de stână, Dulăĭ saŭ cânĭ ciobăneştĭ.—

71.— Pe la noĭ cunoscŭ următórele soiurĭ de cânĭ: Cânĭ de casă, cânĭ de vênatŭ (copoĭ), prepelicarĭ care prindŭ prepeliţe, dulăĭ saŭ cânĭ ciobăneştĭ, cotăĭ e maĭ micŭ cu perulŭ creţŭ.— În privinţa culoreĭ deosebescŭ:

roşi, albĭ, surĭ, negri, gulaţĭ (care aŭ o pată albă în fundulŭ gâtuluĭ), pestriţĭ (pete albe cu roşiĭ saŭ negre).—

79.— Dintre şórecĭ cunoscŭ: şórecĭ de casă care aŭ culórea vânătă şi şórecĭ de câmpŭ ce aŭ culórea roşie cu o dungă négră pe spate de la capŭ pênă la códă.- Guzaniĭ care suntŭ vineţiĭ şi sunt maĭ marĭ de câtŭ şóreciĭ.- Vrăjmaşiĭ şórecilorŭ suntŭ pisicile (mâţele) nevăstuica (dicŭ şi helgea).- Despre nevăstuică, poporulŭ are credinţa, că dacă s'ar încerca cine-va s'o ucidă, ca ar muşca vr'o vită din care pricină ar murì.—

80.— Etă ce crede poporulŭ despre cucuvea (cucuveauă), când cu sbórŭ şi scóte unŭ strigătŭ ca: chiu! chiu! chiu! dice că prevestesce schimbarea timpuluĭ în bine.- Er când se aşédă pe vre-o casă şi strigă: cucuveaŭ! cuveaŭ! cucuveaŭ! dice că, prevestesce mórte şi că are să móră cineva din casa acea.—

81.— Când vědŭ că vinŭ stolurĭ de ciórĕ şi se aşédă pe pământŭ în apropiere de satŭ spunŭ că are să fie timpŭ rĕŭ; er când se punŭ pe copacĭ strigă: car! car! car! dicŭ că prevestescŭ căldură.—

82.— Despre ciocârlanĭ când se sue sus în cerŭ, dicŭ că vine vara; er când se apropie de casă căutându-şi hrana şi strigă: chirchiţi! chirchiţi! spune să ne carchimŭ de érnă, prevestesce gerŭ mare.- Când vinŭ rândunelele dicŭ că se apropie vara.- Când vrabiile ciripescŭ prevestescŭ plóe saŭ ninsóre.—

83.— Venirea cocórelorŭ şi a cocostârcilorŭ aduce bucurie ómenilorŭ că aŭ scăpatŭ de iarnă.- Credŭ că dacă vědŭ întêiŭ primavara numaĭ unŭ cocostârcŭ dicŭ că aŭ să aibă numaĭ unŭ lucrătorŭ în acea vară la câmpŭ.- Apoĭ când se aşédă pe casă făcêndu-şi cuibŭ spre a scóte puiĭ,- poporulŭ are credinţa că dacă cineva ar umbla la cuibŭ să-ĭ ia vre-unŭ puiŭ,- atuncĭ cocostârculŭ de ciudă ar da focŭ caseĭ.—

84.— Pe la noĭ se cunoscŭ câte-va soiurĭ de brósce: brósca râiósă, brósca pestriţă, brósca de grădinĭ, broteculŭ (brotaceulŭ) de unŭ verde-deschisŭ.- Când elŭ se sue pe copacĭ saŭ pe garduri şi strigă: căr! căr! căr! prevestesce îndată plóe.- Se maĭ crede că dacă cineva găsesce în casă vre-o brósca dice că-ĭ faptă (semnŭ rĕŭ).- Brósca cu cornută (ţestósa) o întrebuinţéză poporulŭ în băutura la vite şi zice că din asta se îngraşă vita.—

suri, albi, roșii, negri, sargi, dereni, murgi, — când are vre-o pată albă în frunte și dicu bolțu; — când are mai multe pete pe corpu se chiamă bălțați; și dacă are pata albă la vre-unulŭ din picióre și dicu: pintenogu. —

68. — În privința soiului boului și a vacei deosebescŭ: Boi ungurești cu cornele mari și lăsate în lăturĭ; Muntenești care aŭ corpulŭ micŭ și grosŭ, cornele micĭ. — Boi de câmpŭ românești cu trupulŭ mare și cornele botronite. — După vrîstă: vițelu (de la naștere până la unŭ anŭ), îndată ce intră în al IIlea anŭ îi dicu mânzatu; pe al IIIlea anu gonitoru, când e pe 4, 5, 6, 7, 8, etc. anĭ dicu că e de 1, 2, 3, 4, 5 vițeĭ ș. a. m. — După culóre deosebescŭ: porumbi, hulubi, roșii, galbeni, cudalbă (códă-albă), negri, balanĭ, luceferŭ, florcenĭ, și ohilanĭ (când are o dungă neagră de a curmezișulŭ corpuluĭ). — Vrîsta o mai cunoscŭ după dințĭ și a cercelorŭ de pe corne. —

69. — Berbecii și oile le deosebescŭ: 1) După mărimea și culórea lânei: țurcănești (țurcane), ce aŭ lâna mare și pâróasă, și moldovenești ce aŭ lâna mică — apoi țigăi: albe, negre, brumării și laie (dis și chistrui). — Și cornute și oi fără corne (ciule). — Berbecii stau între oi mai totŭ timpulŭ anuluĭ până la Sânta Maria mare (adormirea Maicei Dluĭ), atuncĭ se alegŭ și facŭ cârdŭ deosebitŭ care numescŭ barbăcărie. — În barbăcărie stau până la Sân-Medru (Sfântu Dumitru). — Păstorulŭ berbecilorŭ îlŭ numescŭ berbecariu. — 2) După vrîstă: Mielu se chiamă de la naștere și până la alegerea luĭ dintre oĭ; când dicu că punŭ oile pe brânză (acésta o facŭ la Duminica mare). — De aice mielulŭ se chiamă cârlanŭ până la vrîsta de 2 anĭ, în al IIlea anŭ face mielŭ și se dice că e de unŭ mielŭ. — Păstorulŭ cârlanilorŭ îlŭ numescu Cârlănarŭ. — Păstorulŭ oilorŭ se chiamă Ciobanŭ; celŭ care stă de obște la stână, și bate, strînge cașulŭ și brânza îlŭ numescŭ baciu; ér celŭ care privighiază ca ciobanii să păstorească oile bine și îngrijește ca să fie în deajunsŭ cele trebuincióse la stână se chiamă scutariu. — Armele ciobanilorŭ cu care apără oile de lupĭ sunt cânii, numiți câni de stână, dulăi sau câni ciobănești. —

71. — Pe la noĭ cunoscŭ următórele soiurĭ de câni: Câni de casă, câni de vânatŭ (copăi); prepelicari care prindŭ prepelițe, dulăi sau câni ciobănești, cățeĭ și mai micĭ cu perulŭ crețŭ. — În privința culórei deosebescŭ:

roșii, albi, suri, negri, gulerați (care aŭ o pată albă în fundulŭ gâtuluĭ), pestriți (pete albe cu roșii sau negre). —

79. — Dintre șoarecĭ cunoscŭ: șoarecĭ de casă care aŭ culórea vânătă și șoarecĭ de câmpŭ ce aŭ culórea roșie cu o dungă négră pe spate de la capŭ până la códă. — Guzganiĭ care sunt vânețĭ și-sŭ mai marĭ de câtŭ șoarecii. — Vrăjmașiĭ șoarecilorŭ sunt pisicile (mâțele) nevăstuica (dicŭ și helgea). — Despre nevăstuică, poporulŭ are credința, că dacă s'ar încerca cine-va s'o ucidă, ea ar mușca vr'o vită din care pricină ar muri. —

80. — Etă ce crede poporulŭ despre cucuvae (cucuveauă), când ea sbóră și scóte unŭ strigatŭ ca: chiu! chiu! chiu! dice că prevestește schimbarea timpuluĭ în bine. — Er când se așédă pe vre-o casă și strigă: cucuveaŭ! cuveaŭ! cucuveaŭ! dice că prevestește mórte și că are să moră cine-va din casa aceea. —

81. — Când védŭ că unŭ stolŭ de ciórĭ se așédă pe pământŭ în apropiere de satŭ spunŭ că are să fie timpŭ rĕŭ; ér când se punŭ pe copacĭ strigă: car! car! car! dicŭ că prevestescŭ căldură. —

82. — Despre ciocârlanĭ când să sue sus în cerŭ, dicŭ că vine vara; ér când se apropie de casă căutându-și hrana și strigă: chirchiți! chirchiți! spune să ne zarchimŭ de iarnă, prevestește gerŭ mare. — Când vinŭ rândunelele dicŭ că se apropie vara. — Când vrabiile ciripescŭ prevestescŭ plóie sau ninsóre. —

83. — Venirea cocórelorŭ și-a cocostârcilorŭ aducŭ bucurie ómenilorŭ că aŭ scăpatŭ de iarnă. — Credŭ că dacă védŭ întâiŭ primăvara numaĭ unŭ cocostârcŭ dicŭ că aŭ să aibă numaĭ unŭ lucrătorŭ în acea vară la câmpŭ. — Apoĭ când se așédă pe casă făcându-și cuiburĭ spre a scóte puĭ, — poporulŭ are credința că dacă cine-va ar umbla la cuibŭ să-ĭ ia vr'unŭ puĭ, — atuncĭ cocostârculŭ de ciudă ar da focŭ caseĭ. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

84. — Pe la noĭ se cunoscŭ câte-va soiurĭ de bróște: bróscă râiósă, bróscă pestriță, bróscă de grădină, brotăcelŭ (horătcelŭ) de părŭ verde-deschisŭ. — Când elŭ se sue pe copacŭ sau pe gardurĭ și strigă: căr! căr! căr! prevestește îndată plóie. — Se mai crede că dacă cine-va găsește în casă vre-o bróscă dice că-i făptă (semnŭ rĕŭ). — Bróscă cu covată (țestósă) o întrebuințéză poporulŭ în băutura la vite și zice că din asta se îngrașă vita. —

85.— Dintre şerpi cunoscu: şerpele de câmpu şi şerpele de apă (dicu şi orbu).— Despre şerpele de câmpu au credinţa că, dacă îlu găsescu pe câmpu după Ziua Crucei, dicu că trebue să fi muşcatu pe ci-neva şi de aceea pământulu nu-lu primeşte, de temu alu ucide ca să nu ia păcatulu de se ele.—

87.— Dintre peşti cunoscu: caracudă (ochenitză), porcuşori, brîzluga, chişcariu, ştiucă, caraşu, somnu, crapu, linu, mrenă şi costrăşi.

88.— Asemănările ce face poporulu cu unele animale sunt: (când cineva e cam şiretu) dice: Este şiretu ca vulpea; blându ca oaea; linguşitoru ca mâţa; prostu ca boulu; credinciosu ca câinele; (când cineva e peste măsură îndrăsnetu) şi dice: grosu de obrazu ca porculu sau are cinstea porcului;— pare că este o buhă (din buhnă); rochie verde ca brotăceulu;— harnicu ca albina;— înaltu ca co-costârculu.— Este ca unu tigru de rău.

89.— Ţipetele ce scotu deferite animale: boulu mugeşte, rage; broasca orăcăe şi cântă, cea albă; calulu necheazǎ, hohoteşte; lupulu urlă; ursulu mormăeşte (morăeşte); câinele bate (în locu de latră), schiaună; vrabia ciripeşte; buhaiulu purcei (huhureşte); mâţa mia-ună, miorlăeşte; gâsca gâgâeşte; găina cârâe, cotcodăceşte; cuco-şulu cântă; cuculu cântă.— raţa măcăeşte, ...

91.— Ţipetele întrebuinţate de vânători sunt unu felu de ţiură-turi din gură sau din cornu spre a speria vânatulu şi a che-ma câinii.— Câinii cu care vânătorii se ajută la vânatu se nu-mescu copoi şi prepelicari.—

102.— Numirile ce dau sătenii pământuriloru după soiulu loru: pă-mântu de aratu sau ogoru; pământu de imaşu, care cuprin-de: ţelini, ... dicu şi sărături, ponore sau ripi.— Pămân-tulu de aratu în localitatea nostra îlu deosebescu în: ţelişte (locu grasu); săcărişte (pământu slabu anume pentru săcară); hrişcomniţa (bunu pentru hrişcă);— Lutăria loculu unde se gă-seşte lutu galbinu;— loculu unde creşte iarbă îlu numescu [illegible] şi unde creşte rogozu îlu numescu bahnă (bahnişu).—

103.— Numirile ce dau deosebiteloru părţi ale plugului sunt: Coţiuga alcătuită din o osie purtată de 2 rote în care este îngropatu protapulu şi de care se anină ţânjala boiloru; toporniţa sau toporiştea ce este găurita şi cârligata în care se pune bârsiţa

şi este o bucăţică de lemnu trebuitore la plugu.— Sub protapu e unu cârligu de care se leagă potângulu şi deasupra pe osie e grindeiulu legatu totu prin potângu prin unulu sau două cue înfipte în grindeiu.— În grindeiu e îngropatu ferulu lungu ce însemnă brazda; apoi bârsa, cornele, plazulu; în capătulu di-nainte a plazului e îngropatu ferulu latu ce tae pământulu însemnatu de ferulu lungu; în fine poleţa sau cormana ca-re aşeză brazda.—

105.— Părţile din care se formeză unu caru, din patru rote, două osie, osia dinainte şi osia dinapoi.— Osiile se ţinu prin inimă şi gemănări, ce-su legate de osia dinapoi, peste care şede pe-rinoculu dinapoi.— Gruiulu îngropatu în osia dinainte, în mij-loculu căruia se află loculu şezătorei alu inimei.— Deasupra gru-iului este perinoculu dinainte, ţinându-se de gruiu prin vârteju. În vârteje sunt îngropate draghinile şi pamostina (podulu carului) de cumpăniţu şi la mijloculu carului se află leaşa de care se leagă [illegible] ... osiei dinapoi.— Înaintea gruiului este protapu pe care şede cruciea legată prin lanţuri de capetele osiei dinainte.— La capătu-lu dinainte a protapului e cătuşa, unde se anină jugulu boiloru prin unu cuiu ce se chiamă cuiulu din jugu.—

107.— Dintre meşteşuguri cunoscu: ciobotăria, cumănăria, [illegible], curălăria, croitoria, stoleria, rotăria, butnăria, ferăria, [illegible], scorţăria (facerea de scorţuri), pânzăria, şi lingurăria.—

111.— Mai tote ţesăturile nostre ţerăneşti cunoscute în localitate sunt făcute de femei: Dintre ţesături de lână: sumane,— de miţe (lânite de pe miei), de noatini, sumane late şi albe (dicu şi de abă); lăicere, scorţuri, peruri (peru de lână);— Din cânepă facu pânzături de saci, ţoluri, tortu.— Din bumbacu: şervete, feţe de masă în ogore (sau cu ...) prosope (prosobe).—

112.— Uneltele întrebuinţate la lucrarea ţesăturiloru: de torsu fuscă, furcă şi caltu;— la depănatu: ceamuri, lătea, mosoru, vârtelniţa; pentru ţesutu: stative, talabiţe, iţe, spata, sucala, sulul (sulurile) şi fuştitore.—

115.— Numele ce dau sătenii hainelor loru: sumanu, anteriu, că-ciulă, cojocu, pălărie, bernevici, iţari, pantaloni, mintene (făcute din pielea ...), mintene (dicu şi spenţe), burmuzu ce e ceva mai lungu de câtu

85.— Dintre șerpi cunoscŭ: șerpele de câmpŭ și șerpele de apă (dicŭ și orbŭ); — despre șerpele de câmpŭ aŭ credința că, dacă îlŭ găsesci pe câmpŭ după Ziua Crucei, dicŭ că trebue să fi mușcatŭ pe cineva și de aceea pămêntulŭ nu-lŭ primesce, de teme altŭ unde ca să nu ia păcatulŭ de se dă.—

87.— Dintre peștĭ cunoscŭ: cancanĭ (ochenița), porcușorĭ, vârluga, chișcariĭ, știucă, carasĭ, somnĭ, crapĭ, linĭ, mrenă și costrășĭ.

88.— Asemănările ce face poporulŭ cu unele animale sunt: (când cineva e cam șiretŭ) dice: ești șiretŭ ca vulpea; blândŭ ca oia; lingușitoru ca mâța; prostŭ ca boulŭ; credinciosŭ ca câinele; (când cineva e peste mesură îndrăznețŭ) i-se dice: grosŭ de obrazŭ ca porculŭ sau are cinstea porculuĭ; — pare că ești o buhă (din buhnă); ochii verde ca broatecului; — harnică ca albina; — înaltŭ ca cocostârculuĭ. — Ești ca unŭ tigru de rĕu.

89.— Sunetele ce scotŭ diferite animale: boulŭ mugesce, rage; broa[illegible] grohăe și guiță; oea zbiră; calulŭ necheză, hohotesce; lupulŭ urlă; ursulŭ mormăesce (morăesce); câinele bate (în locŭ de latră), schiaună; vrabia ciripesce; bufniculŭ huesce (hunesce); mâța mieaună, miorlăesce; gâsca gâgâesce; găina cârâe, cotcodăcesce; cucoșulŭ cântă; cuculŭ cântă; — rața măcăesce, [illegible].

91.— Sculele întrebuințate de vânătorĭ: arcŭ, unŭ feliŭ de curăturĭ din curea sau din cornŭ spre a strânge vânatulŭ și a chema câniĭ. — Câniĭ cu care vânătoriĭ se ajută la vânatŭ i-se numescŭ: copoĭ și prepelicarĭ.—

102.— Numirile ce daŭ săteniĭ pămînturilorŭ după soiulŭ lorŭ: pămêntŭ de arătŭ sau [illegible]; pămîntŭ de imașŭ, care cuprinde: petrișŭ, [illegible] dicŭ și sărăturĭ, ponore sau ripĭ. — Pămêntulŭ de arătŭ în localitatea nóstră îlŭ deosebescŭ în: [illegible] (fóre grasŭ); săcăriște (pămêntŭ slabŭ numaĭ pentru săcară); hrișcovnița (bunŭ pentru hrișcă); — Lutăria loculŭ unde se găsesce lutŭ galbenŭ; — loculŭ unde cresce iarba îlŭ numescŭ [illegible], și unde cresce rogozŭ îlŭ numescŭ bahnă (bahnișŭ).—

103.— Numirile ce daŭ deosebitelorŭ părțĭ ale pluguluĭ sunt: Cotiga alcătuită din o osie purtată de 2 róte în care este îngropatŭ protapulŭ fixŭ de care se anină țânjala boilorŭ; topornița sau toporiștea ce este găurită și cârligată în care se pune bârsița

și câte o bucățică de lemnŭ trebuitóre la plugŭ. — Sub protapŭ e unŭ cârligŭ de care se leagă potângulŭ și deasupra pe osie e grindeiulŭ legatŭ totŭ prin potângŭ prin unulŭ sau două cuie înfipte în grindeiŭ. — În grindeiŭ e îngropatŭ ferulŭ lungŭ ce însemnă brazda; apoĭ bârsea, córnele, plazulŭ; în capătulŭ dinainte a plazuluĭ e îngropatŭ ferulŭ latŭ ce taie pămîntulŭ însemnatŭ de ferulŭ lungŭ; în fine poleța sau cormana care așeză brazda.—

105.— Părțile din care se formeză unŭ carŭ, din patru róte, două osiĭ, osia dinainte și osia dinapoĭ. — Osiile se țin prin inimă și gemănarĭ, ce-su legate de osia dinapoĭ, peste care șede perinoculŭ dinapoĭ. — Gruiulŭ îngropatŭ în osia dinainte, în mijloculŭ căruia se află loculŭ [illegible] alŭ inimeĭ. — Deasupra gruiuluĭ este perinoculŭ dinainte, ținendu-se de gruĭ prin vârtejŭ. În vârtejŭ sunt îngropate draghinile și [illegible] (podulŭ [illegible]) de cumpenișu și la mijloculŭ căruluĭ se află scara de care se leagă [illegible] bele osieĭ dinapoĭ. — Înaintea gruiuluĭ este protapulŭ pe care șede [illegible] legată prin [illegible] de capetele osieĭ dinainte. — La capătulŭ dinainte a protapuluĭ e cătușa, unde se anină jugulŭ boilorŭ prin unŭ cuiŭ ce se chiamă cuiulŭ din jugŭ.—

107.— Dintre meșteșugurĭ cunoscŭ: ciobotăria, dumerăria, rotăria, curălăria, croitoria, stolăria, [illegible], butnăria, ferăria, [illegible], scorțăria (facerea de scorțurĭ), pânzăria, și lingurăria.—

111.— Mai tóte țesăturile nóstre țărănesci cunoscute în localitate sunt făcute de femeĭ: Dintre țesăturĭ de lână: sumane, — de mițe (lâna de pe mieĭ), de noatinĭ, sumanĭ lațĭ și albĭ (dicŭ și de abă); lăicere, scorțurĭ, perinĭ (perŭ de lână); — Din cânepă facŭ pânzăturĭ de cămeșĭ, [illegible], tortŭ. — Din bumbacŭ: servete, fețe de masă în [illegible] ([illegible]), prosópe (prosóbe).—

112.— Uneltele întrebuințate la lucrarea țesăturilorŭ: de torsŭ fusŭ, furcă și caierŭ, — la depănatŭ: scaunŭ, [illegible], mosorŭ, vârtelnița; pentru țesutŭ: stative, tălpige, ițe, spata, sucala, dulapŭ ([illegible]), [illegible] și propitore.—

113.— Numele ce daŭ săteniĭ hainelorŭ lorŭ: sumanŭ, mantaŭ, căciula, cojocŭ, pălărie, bernevecĭ, ițarĭ, pantalonĭ, [illegible] (făcutĭ din piele de oe), mintenĭ (dicŭ și sponța); burnuzŭ ce e ceva maĭ lungŭ decât nuateme), poltea, brâŭ, chimeşŭ, car, ciobote, imineŭ, ciorapi (făcuţi din şumanŭ de abă), cojocŭ, botini, bocănei, opincĭ, cameşă şi iţmane aceasta e îmbrăcămintea bărbaţilorŭ.- La femeĭ se observă ca îmbrăcăminte: catavaica, polcă, paltonaşŭ, basmă, testemelŭ, bariţŭ, şalŭ, tarlatu, rochie, fusta, catrinţa, prejitori, brâŭ, colanŭ, papucĭ, ciobotele, pestelcă şi cămeşă.-

119.— Ca podobe la femeĭ se observă: cerceĭ, mărgele, inele, pepteni de capŭ, brăţelete (ce-i maĭ dicu şi brăţete).-

120.— Mâncarea lorŭ pórta numele compoziţieĭ elementelorŭ din care sunt alcătuite.-

121.— Dintre beuturĭ cunoscŭ: apă, vinŭ, rachiu, romŭ, bere şi brah

122.— Se considera ca neamurĭ: tata şi mama sa numescŭ părinţi; copii aceluiaşi părinte se numescŭ fraţi.- Copiii a doi fraţi sau surorĭ se numescŭ verĭ primarĭ.- Copiii a doi verĭ se numescŭ verĭ al IIlea, cumnatŭ ginere, noră, nepotŭ strănepotŭ;- tinerii zicŭ bătrânilorŭ socru (sócră), bunicŭ (bunică) moşŭ (mătuşă);- Ómenii între eĭ se numescŭ cuscri şi cumetri.- Celŭ ce boteză sau cunună îlŭ numescŭ nănaşŭ.

Câtŭ privesce de chestiunea pusă la № 123 rămâne a studia maĭ cu de amănuntulŭ spre a respunde la numita chestiune în detaliŭ, menţionândŭ obiceiurile şi cuvintele întrebuinţate la celebrarea nunţilorŭ.

124.— Jurămintele ce le întrebuinţeză sătenii între eĭ: să-i crăpe ochii; să înnebunescă; să nu vadă sórele; să móră chiorŭ; să nu-şi vadă neamurile sănătóse, dacă nu-i aşa sau aşa s.c. În unele jurăminte întrebuinţeză şi cuvântulŭ de Zeŭ.-

125.— După natura omuluĭ sunt şi ocările ca: bagiocură, dărmăvie, cotrónţa, isódă, spurcăciune şi alte multe,- de care vr'o pasiune îi dice: beţivule, hoţule, tâlharule, curvarule, ştrengarule, blăstematule, ticălosule, porcule etc. —

126.— Dintre jocurĭ copilăreşti se cunoscŭ:- la fete jocul cu păpuşi, cu care închipuescŭ cele treĭ stărĭ ale omuluĭ precum: naşterĭ, nunţi şi înmormântări.- Despre înmormântarea păpuşilorŭ poporulŭ crede, că în timpurile secetóse, fetele ducêndŭ păpuşile închipuite ca mórte, la hotare, făcêndu-se dintre ele preoţi, dascali şi unele bocescŭ şi le îngrópă şi dacă în acea di se întâmplă să plo dicŭ că a plouatŭ fiind-că a fetele a îngropatŭ păpuşele la hota

Se maĭ observă: jocul de a mija, ochii legaţi, de a drâmeu, ulia, closca cu puiĭ, turca (împletescŭ unŭ servetŭ şi o pórtă băieţii la mortŭ sau pringhie, legândŭ ochii unuia şi-lŭ batŭ pênă ghicesce cine l'a bătutŭ).- Apoi jocul cu mingea ca: pórca, mina şi ţicu făcute de băeţi;- maĭ imiteză facerea de căsuţe ş'altele.—

127.— Vasele întrebuinţate de săteni la pregătirea bucatelorŭ: ceaunulŭ şi hârgăulŭ în care facŭ mămăliga; melestu (culişeru) cu care mestecă mămăliga.- Ola, tigaea şi tingira în care deosebitele mâncări;- pentru ale pune masă se servescŭ de: strachini, lingurĭ, farfuriĭ, furculiţi, cuţite şi servete de masă.-

131.— Dintre danţurĭ cunoscute în localitatea nóstră sunt: hora, sau moldovenésca (în care se prindŭ de mânĭ flăcăi şi fetele şi formeză o rótă);- brâulŭ ce-lŭ jócă maĭ mulţi flăcăi prindêndu-se de brâe încrucişândŭ mânele la spate; Căluşelu, ciocârlanŭ, rusésca, corăbiasca, ţigănésca, ungurésca, băetélulŭ, polca, alivenele, şi gândulŭ mâţeĭ.—

132.— Instrumentele muzicale cunoscute la noĭ: scripca, cobza, chitara, flautŭ, trişca, fluerŭ, tilincă (făcută din cója de chita) şi bucinumŭ întrebuinţatŭ de ciobanĭ.—

135.— Când móre vre-unŭ omŭ dicŭ c'a muritŭ; ér când móre unŭ animalŭ, dicŭ c'a peritŭ or s'o trecutŭ.—

139.— Dintre stele cunoscŭ: steaua ciobanuluĭ ce se vede întâiŭ după apunerea sóreluĭ;- găinuşa, calea robilorŭ (numescŭ dunga cea albă ce o vede nóptea pe ceriu fără a porni ceru).— Carulŭ mare, carulŭ micŭ;- luceferulŭ care se vede pe ceriu înainte de resărirea sóreluĭ.- Când se întâmplă să vadă poporulŭ cădêndŭ vr'o stea, dicŭ că are se cadă unŭ împăratŭ (o împărăţie) şi spunŭ că-i aprópe sfârşitulŭ lumeĭ, şi că la vremea de apoĭ are să rămână unŭ păstorŭ ş'o turmă (adică unŭ împăratŭ ş'o împărăţie).-

141.— Când se produce eclipsa de Sóre sau de Lună poporulŭ are credinţa că le mănâncă vârcolacii, ce-i închipuescŭ ca nişte de şopârle mari.- Cu câtŭ se produce eclipsa maĭ repede cu atâta dicŭ că-s maĭ mulţi vârcolaci.- Când se roşesce dicŭ că curge sânge, şi că prevestesce o mare nenorocire pentru lume. ——

143.— Prin diochiŭ înțelegŭ când se miră cine-va de ceva prea frumosŭ (de unŭ omŭ, de unŭ calŭ etc.) sau altfeliŭ de cum sînt cele-l-alte fiinţe (lucrurĭ din lume) şi dacă i se întâmplă ceva rĕŭ, dicŭ că-i diochetŭ. Pentru care întrebuinţeză descântecul următorŭ: se aduce apă de la fântână fără a o întrebuinţa la alte necesităţĭ, se ia din cofa cei dicŭ neîncepută; în acea apă stinge nouă cărbunĭ de porombelŭ şi dacă acei cărbunĭ stau deasupra, spunŭ că bolnavulŭ e diochetŭ;— apoi dice óre-care cuvinte şi face nişte căscăturĭ, făcêndŭ pe vasŭ semnulŭ crucei cu mâna,— în urmă dă bolnavului să guste de treĭ orĭ din acea apă, şi-lŭ spală pe la ochĭ, tâmple, pieptŭ şi mânĭ.— De aceea se vede adese-orĭ legatŭ câte o cordică roşie la córna cailorŭ, de care poporulŭ are superstiţia să nu fie diochetŭ.— Descântecul spusŭ mai sus îlŭ întrebuinţeză şi la animale.—

149.— Iata ce povestește poporulŭ despre Strigoĭ (strigoice), cari sînt ómeniĭ ce din naştere aŭ códă şi după mórte se prefacŭ în strigoĭ.— Dicŭ că strigoiĭ în nopţile spre sfântulŭ Andreĭ şi sfântulŭ Gheorghe ese la hotare şi se bată; pentru acésta ómeniĭ ungŭ cu usturoiŭ tóte închieturile caseĭ şi pe la porţĭ şi toţĭ mănâncă usturoiŭ în acele serĭ; [illegible] se nu mănâncă usturoiŭ şi dicŭ strigoiĭ [illegible] strîngŭ limbele meliţelorŭ şi melitelorŭ [illegible] strigoiĭ să se bată cu ele.— Dacă [illegible] unŭ mortŭ că-i strigoiŭ; în acele serĭ se ducŭ şi bată unŭ parŭ pe mormêntŭ de a nu-lŭ lăsa să ésă.— A doua-di dimineţa scoţêndŭ parulŭ, spunŭ că capătulŭ paruluĭ ce a fostŭ înfiptŭ plinŭ de sânge.— Despre Stafie credŭ că este prin pivniţi şi prin alte locurĭ nelocuite şi că se arată în felurite chipurĭ.—

150.— Despre Dracŭ spunŭ că se arăta în multe chipurĭ ca: mâţă, câne, şerpe, boŭ, calŭ, omŭ, şi câte-odată se nazare asemenea multe spunŭ că aŭ vădutŭ pe dracu.— Dicŭ că îndată se vede asemenea lucrurĭ să închipuéscă semnulŭ crucei.— Asemenea credŭ că nu-i bine a se uita cine-va înapoi când merge singurŭ nóptea drumŭ.—

160.— Pe la noi se petrecŭ Colindele în sara spre Crăciunŭ de copiĭ mai alesŭ între [illegible].— Er în serea de Crăciunŭ umblă flăcăiĭ cu scripcarĭ pe la case dicêndŭ că umblă după banii biruluĭ şi sînt trimeşi de împăratŭ.— Mai mulţĭ-

cântă Malanca dicêndŭ aşa:

Bună vremea, bună vremea
Bună vremea cu Malanca.
Aţi primiţi Malanca-n casă?
Că Malanca-i frumósă
Şi iarna şi cam gerósă.
Cântă Malanca de-a crapa
Domnica-vóstra dama-ţi da.
Arde foculŭ după dealŭ
Cu para de leuşteanŭ,
Şi cu fumulŭ de smicele
Să nu-i fie Malancei jele—
Când n'are la gâtŭ mărgele
Pe la mână lănţişele
Şi pe degete inele.
Busuiocŭ verde-n cărare
Răsăditŭ de-o fată mare
Asta-vară n'o plouatŭ
Busuiocu s'o uscatŭ
Şi l-am plătitŭ de lo dată
Cu banii de pe sănătate.
La mulţĭ anĭ cu sănătate
Că-i cu mai bine decâtŭ tóte.—

164.— In privinţa vrăjilorŭ se observă: în sara spre Sfântulŭ Andreĭ, fetele umblă pe la garduri şi numeră parii începêndŭ de la unulŭ până la al 9lea parŭ, şi dacă al 9lea parŭ e ciotorosŭ şi dreptŭ, dicŭ că aŭ să aibă bărbaţĭ frumoşĭ şi bogaţĭ; er de va fi acelŭ parŭ fără cioturĭ şi strîmbŭ, aŭ să aibă bărbaţĭ săracĭ şi urîţĭ. Totŭ în acea sară facŭ [illegible] o punŭ în vatra focului [illegible] în care punŭ [illegible] de pe nouă [illegible] linguri;— o lasă astfeliŭ până dimineţa [illegible] A doua-di dimineţa [illegible] de a sporitŭ aşa,— dicŭ că după măritişŭ are să-i [illegible] a bine.—

Asemenea când cineva voeşte [illegible] casă pe unŭ locŭ care, mai întâiŭ face vrajĭ să vadă dacă acelŭ locŭ [illegible] rodŭ.— Şi iată cum: ia unŭ şipŭ în care tórnă nouă păhăruţe de apă şi-lŭ lasă ast-felŭ peste nópte.— A doua-di dimineţa [illegible] din noŭ şi dacă a prisositŭ mai multŭ de cum puse sara [illegible] dice că are să-i margă bine în acelŭ locŭ.—

168/169.— Despre sfântulŭ Petre şi sfântulŭ Ilie povestescŭ că şi aŭ fostŭ ómenĭ muritorĭ, înse prin faptele lorŭ plăcute luĭ Dumnedeŭ, i-aŭ luatŭ în ceriŭ, unde s'aŭ făcutŭ sfinţĭ.— A încredinţatŭ Dumnedeŭ sfântuluĭ Petre cheile porţilorŭ cereştĭ.— Poporulŭ spune că elŭ deschide porţile cereştĭ numaĭ în nóptea spre anulŭ noŭ.— Er sfântuluĭ Ilie i-a datŭ cârmuirea ploiei, tunetuluĭ şi a fulgeruluĭ.— Când se produce tunetulŭ dicŭ că sfântulŭ Ilie se duce cu caleşca la Dumnedeŭ.—

[illegible]

170.— Despre sfântulŭ Spiridonŭ povestescŭ că a fostŭ harabagiŭ şi pe ori-ce călĕtorŭ întâlnea pe drumŭ îlŭ lua în trăsură fără a-ĭ cere plata;— pentru minunea sa cu cărămida, care strîngêndo a eşitŭ apă şi focŭ; pentru faptele şi credinţa la nestrămutată către Dumnezeŭ aŭ fostŭ la ceriurĭ, unde s'a facutŭ sfântŭ.—

171.— Sătenĭ împartŭ ḑiua de la răsărirea şi până la apunerea luĭ în chipulŭ următorŭ: Aprânzu micŭ (corespunde cu óra 8½); aprânḑu mare (coresp. cu óra 10½); ameaza (cu óra 12); achindia (cu óra 4 post-meridĭ), şi asfinţitulŭ sorelui.— Nóptea o împarte: în amurgulŭ sereĭ (când se îngână ḑiua cu noptea),— miezulŭ nopţeĭ (coresp. cu óra 12), mênicate (după miezulŭ nopţeĭ), şi zorulŭ zileĭ (când e aprópe de răsărirea sorelui.—

177.— Sorele şi Luna suntŭ privite de poporŭ ca sfinte, căcĭ între dînşiĭ se aude ḑicêndu: Sfântulŭ Sóre şi sfânta Lună.— Despre Lună crede că ea ca şi Sorele are lumina eĭ proprie, şi că pămêntulŭ nu se mişcă; ci Sorele şi Luna se mişcă împrejurulŭ luĭ.—

180.— Poporulŭ crede că vêntulŭ e ca ceva materialŭ şi este închisŭ
181 într'o casă şi legatŭ cu lanţurĭ de ferŭ.— Când se întâmpla furtunĭ mari ḑicŭ că: [illegible] (adecă diavolulŭ) s'a resculatŭ contra puterei Dumnezeeşti şi că vrea să piardă lumea.— Dacă vêntulŭ bate (în locŭ de suflă) îlŭ numescŭ vântişorŭ; dacă e ceva maĭ mare îĭ ḑicŭ Vêntŭ, şi dacă suflă fórte tare îlŭ numescŭ furtună.— Numirele ce daŭ vênturilorŭ după loculŭ de unde suflă ca: Vêntŭ de la Rusŭ (Moscalŭ), de la Unguri, de la Nemţŭ, de la Turcŭ etc.—

186.— Despre Muma pădureĭ îşi închipuescŭ ca ceva supra-naturalŭ,— o maşhină peste măsură mare, c'unŭ trupŭ înaltŭ şi grosŭ cu capŭ, mânĭ şi picióre uriaşe.— Şi că ea umblă prin pădure numaĭ nóptea, când se aude vuitŭ puternicŭ ḑicŭ, că ea umblă prin pădure.—

193.— Despre Curcubeŭ crede poporulŭ că elŭ e semnulŭ datŭ de Dumnezeŭ că nu se va perde lumea prin potopŭ nicĭ odată, şi când îlŭ vedŭ pe ceriŭ aŭ prejudiţia că prevesteşte vreme plóiósă.—

200.— Despre Raiŭ îşi închipuescŭ ca o grădină fórte frumósă cu felurĭ de pomĭ frumoşĭ şi sufletele morţilorŭ se prefacŭ în chipurĭ de paserĭ, sbóră de pe pomŭ, pe pomŭ, şi paserele cântă feliŭ de feliŭ de cântec frumósă,— Er despre Iadŭ îşi închipuescŭ ca ceva urîtŭ şi rĕŭ şi spunŭ că acolo arde foculŭ (vecinicŭ) de [illegible], şi sufletele păcătoşilorŭ se chinuescŭ în focŭ şi în pucură, şi împrejurulŭ foculuĭ stau pazitorĭ iadului cu săbiile góle şi nu-ĭ lasă a eşi din iadŭ.—

202.— Despre Craiu-nouŭ ḑicŭ, când este patrarulŭ întâiŭ alu Luneĭ, dacă se arată în forma secereĭ şi stă cu unŭ cornŭ în josŭ, are să fie secetă saŭ gerŭ mare (de-e iarnă); ér dacă stă cu cornele în susŭ şi cu mijloculŭ spre pămêntŭ ḑicŭ că are să fie plóe multă.—

203.— Când cineva pléca pe unŭ drumŭ şi în cale-ĭ trece pe de'nainte unŭ altŭ cu desertŭ (secŭ) de pildă cu cofele ducânduse la apă;— îlŭ blastămă ḑicêndŭ: să-i crape cercurile să nu póta duce apă în cofă (şialte multe).— Îndată se scârbesce şi să teme că nu-ia merge bine pe drumŭ; adesea — mulţĭ se întorcŭ chiar din drumulŭ loru.— Asemenea când îşi esă popa înainte, eră să se [illegible] [illegible] popa înainte mare s'ămĭ mérgă bine!— Dacă se întâmpla ca cuĭ pe drumŭ saŭ nu isbutesce în afacerea luĭ, ḑice că i-a eşitŭ popa şi cutare cu desertŭ (secŭ) şi de aceea nu i-a mersŭ bine.— Eră când îĭ ese cu plinu se bucură şi spune că are să-ĭ mergă bine în întreprinderea luĭ, şi dacă îşi isbutesce afacerea sa ḑice că i-a eşitŭ cutare cu plinu.—

Acestea suntŭ chestiunele la care amŭ respunsŭ, în scurtulŭ timpŭ ce mi s'a pusŭ spre ale aduna, unele obiceiurĭ, credinţĭ şi puţine schimbărĭ dialectice de limbă păstrate în gura poporuluĭ din satulŭ Călinesci judeţuluĭ Botoşanĭ.— Mĕ reservă a aduna pe câtŭ va fi posibilŭ şi alte obiceiurĭ ce se vor maĭ găsi între săteni.—

Călinesci-1885 Februarie 12.—

Pr. Gheorghiu

[illegible]

Cestiunea de fata cuprinde şese foi scrise pentru care noi Invĕţătorulŭ Şcolei din Cot. şi Comuna Călineşti plasea Prutuluĭ, Judeţuluĭ Bottoşanĭ adeverezŭ spre regulă.—

-12 Februare 1885.-

Invĕţătorĭ G. Gheorghiu

110

Respunsurile

privitóre la limba şi literatura Română, date de Invĕţătorulŭ Comunei Cocorănĭ, Judeţuluĭ Botoşanĭ după chestionarulŭ d-luĭ P. Hăjdeu

1885 Februariŭ 8 Zile

Văzut de noi la facerea inventarului azi 1 21 NOV. 1907

Judecător

Intrebările şi respunsurile privitóre la limba Rŏmânu

1. – In ce cuvêntu poporului de acolo rostesce curatu pe a celu neaccentuatu, fora a-lu trece in ă, bună oră mălaiu, iar nu malaiu şi altele.
Pe aici rostesce poporulu curatu pe a în cuvintele: scaiu, craiu, alaiu, mai, pai, rai, trai, frai, vai, sai, dai, şi altele

6. – Se dice óre umblu ori îmblu? Unghiu ori înghiu? sau cum alt feliu se dice?
Poporulu pe aici dice îmblu, la tote persónele dela singuritu, cât şi la a treia persóna dela înmulţitu, şi rostescu unghiu, nice de cum înghiu. – de ex. unghieriu.

23. – Poporulu de acolo preface elu óre pe f în h, de ex. hie pentru fie, hieru, pentru fieru, herbe pentru ferbe? – Da, pe aici poporulu adesea dice, hieru, hierbe, hiru, hiară, în loc de fiară salbatică, hiere, pentru fiere, hiruţă, în locu de firuţă. –

26. – In ce cuvinte preface poporulu de acolo pe v în h de ex. hulpe pentru vulpe, răhnire pentru răvnire? Da pronunţa pe v în h: de ex hespe, în loc de vespe, hieru, în loc de vieru hinu în locu de vinu.

28.- Poporulu de acolo rosteste elu óre deopotrivă fără a simţi deosebirea de sonuri fi- hie, sau vulpe şi hulpe? Simte deosebirea de sonuri în pronunţarea cuvintelor unde f se preface în h.- Aşa se dice: fierbu, firu, fier, ca mai plăcut auzului.

29.- In ce cuvinte poporulu preface pe v în g? în cuvintele: gie, în locu de viia, ce dă struguri; poi gie, în locu de pasere vie; gin, în locu de vin.

34.- Poporulu de acolo rosteste elu pe bi ca ghi? Da, rosteşte: ghine, în loc de bine; corghi, în locu de corbi; cerghi, în locu de cerbi. —

35.- Poporulu de acolo, rosteste elu pe pi ca pe ki? Dincontra rosteşte pe ki în loc de pi. de ex. chis în locu de pisicu; chieptu în locu de pieptu; chi în locu de pilă; chei în locu de pei. —

37.- Cum se rosteste pluralulu dela lupu şi dela popă?- Se rosteşte: lupchi, pochi.

39.- Poporulu de acolo rosteste elu în acelaşi chipu mie (1000) şi mie (pentru mine) în frasa: „mi-a datu mie, o mie de lei"? Rosteşte în locu de mie, gnie; în locu de meu gneu; în locu de miere gnere; în locu de mielu gnielu. —

147.- Ce povesteşte poporulu de acolo, despre strigoi sau strigoe şi despre stafie şi prin ce se deosebesc aceste fiinţe unele de altele? Poporulu pe aici dice despre strigoi, că suntu ómeni, cari au códa şi despre strigoie sau strigoice, că asemenea

suntu unele femei cu códa — şi în localitatea unde se află asemenea strigoi, poporulu crede că, vara suntu mari secete, şi nu plouă de cât atunci când strigoii sau strigoicele se scaldă în apă.

Apoi pe aici se mai vorbeste pe aici şi despre moroiu, se crede că este făcutu din copii nebotezaţi - cari după ce şădu îngropaţi şapte ani, în pământ, - şi dacă încet timpu, nu tórnă aghiazmă pe mormânt la fie-care boboteaza, apoi acei copii se facu moroi.-

Despre stafie (stahie) se crede că, unii zidari, măsură umbra unui omu, pe la spate, pe nesimţite şi apoi o zideşte în zidu ca să nu se risipească — şi umbra aceasta în urmă se face stafie. —

143.- Ce înţelege poporulu aşa numitului deochiu, şi ce povesteşte în această privinţă? Despre diochiu se dice că, unele mame, după ce îşi înţarcă copiii, apoi după unu timpu iar îi întarcu la ţiţă. Şi aceşti copii când sunt mari, diochie când se uită la cine-va.- De aici, urmează, de punu ómenii cordele roşii la caii buni la căpăstru, sau leagă cordele la códa vacelor, când fată, ca să nu se diochie; aşa e credinţa poporului.—

142.- Ce sunt vârcolacii, după credinţa poporului şi cum se mai chiamă? Se zice că,

unele femei, torcu noptea la lumina lunei-
și acele torte se face vărcolaci și mănânc
luna noptea - deci e credința poporului; - alt
nume pe aici, nu au vărcolacii.

163.- Poporulu de acolo, povestește ceva despre oameni
roșii și ce anume?
Nu povestesc altă ceva, decât numai, că
oamenii roșii, sunt răi la inimă.

204. Ce este spirituşulu? Se înțelege aici draculu

131.- Ce felin de danturi cunoaște poporulu pe acolo, c
cuvinte privitoare la ele? Pe aici sunt danțuri-
le: tropoțelulu, pristandana, lăițelulu, rusește
și polce. -

132.- Cum se numesc pe acolo, diferite instrumen-
te de musică, cu părțile fie-căruia? -
Ca instrumente de musică pe aici suntu: flu-
erulu, trișca, scripca, cobza și flautulu. -

135.- Este ore vre-un cuvântu deosebitu, când se
vorbește despre moarte de om; bună-oră; omu
more și dobitocul cinește? Este deosebirea
aci, când pere unu dobitocu, se zice: „a pe-
ritu sau a eșitu dobitoculu„. Când more
unu omu atunci se zice, „a muritu sau
a adormitu„.

184.- Ce înțelege poporulu prin foletu, puterea cu-
țitului și darea de argintu viu? - Prin folet
înțelege, dracu, trimeș prin discântice, ca-
re umblă spre a face rău. Iar desp
puterea cuțitului și darea de argint viu
nu este nici o părere.

190.- Ce suntu păsările cu ciocul de focu?
Despre păsările cu ciocul de focu, zice
poporulu, că suntu boerii cari-lu mun-
cea și necăjea odată. —

193.- Ce crede poporulu despre curcubeu?
Crede că, atunci când elu se arată pe
bolta cerească în urma ploii va fi
vreme bună, și nu va fi ploaia cu pea-
tră. —

195.- Ce este mânecătorea? Prin mânecătore în-
țelege poporulu scularea, sculare des de di-
mineață înainte multu de zori de ziuă.

197.- Ce e iarba fierelor? Este unu soiu de iar-
bă, cu care făcătorii de rele, zicându un
felin de discântecu, deschide cu dânsa la-
cătele și ușile. —

199.- Ce este ceasornicul casei? Poporulu zice
că, la unele case, cari sunt norocoase, se
află ceasornicul casei - și audu adesea
bătându în părete „tica, tica„ - și poporulu
esplică că, acesta este un felin de mus-
cute în părete, care bate din aripi-

200.- Ce credință are poporulu despre raiu și des-
pre iadu? - Despre raiu credința poporului
este nestrămutată, că după încetarea din viață
a acesta, sufletele drepților vor trece
în raiu, adevăratul locu de fericire. -
Iar despre iadu înțelegu un foc nestinsu

4485

mei aduta, care este în fundului pămentului, unde după morte mergu sufletele ómenilor rei, și acolo stau în focu.

202.- Cum înțelege Craiu-nou? Se înțelege luna la începutului ei, și ómenii, când o văd pe ceriu, facu cruce și sarŭ în sus de trei ori - și țină a fi veseli și a avea parale în pungă - și câte și câtu; —

203.- Cum își explică poporulŭ eșirea cu plinŭ eșirea cu secŭ? - Când cine-va întâlnește în cale pe o femee, om sau copilŭ cu cofa cu apă adică cu plinu, se zice că „va merge cu plinu - sau că „merge spre plinŭ și prin urmarea tot spre plin va fi.-

191.- Ce este vântulu turbatu? Se zice că, este unu vântu în timpulu anului, mai cu osebire primăvara, și când bate, atunci facu ómenii și celelalte animale așa zișĭ „cățeĭ subŭ limbă, și după 40 de zile se sue în capulu animalului și deodată turbă.

183.- Cum înțelege poporulu căderea stelelorŭ? Înțelege că, cădêndu o stea - móre un omu în acelu momentu.

178.- Ce sunt după părerea poporului Zorilă și murgilă? Zorilă este numele unui bou pe care vaca, l'a fătatu în zori de zi, și deaceia se chiamă Zorilă. —

Și Murgilă de asemenea numele unui bou, fătatu de vacă, spre sară, între murgu. — Deaici dară, vine numele de Zorilă și murgilă. —

171.- Cum împarte poporulu ziua și noptea, necunoscêndu împărțirea precisă în óre sau ceasuri? Ziua o împarte pe sóre, când e vremea dimineața, așa poporulu zice: că sórele e la prânzu, când este o parte a zilei; la ameazăzi, când e jumătate de zi; la toca, când mai este până la asfințitu. Noptea o împarte după stele și lună, precum și după cântarea cucoșului.-

167.- Cum povestește poporulu deacolo despre sf. Ilie? - Zice că, elu umblă prin nouri cu căruță de focu, cu róte de focu și cai albi de focu - și că, îngerii mergu înnaintea lui și tae cu paloșii nourii, și apoi rótele dela căruța sfântului, apringêndu-se câte odată se apară și fulgeră.

168.- Cum povestește poporulu despre sf. Petru? Dice că, elu are dată de Dzeu cheia dela ușele raiului - și când sufletele ómenilorŭ buni au a merge la raiu sf. Petru ca portaru, trebue să deschide ușa raiului; - și i-au dat sf. Petru Dzeu cheia raiului, ca unei slugi credinciose a sea. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

127.- Cum se numescu vasele pentru gătirea bucatelorŭ, pentru punerea lorŭ pe masă şi pentru ducerea lorŭ la câmpŭ? Vasele pentru gătirea bucatelorŭ se numescu îngenere (bucate) acele şi pentru punerea lorŭ pe masă se numescu blide- şi pentru ducerea lorŭ la câmpŭ se numescu totŭ ole şi străchini cu bucate.-

126.- Ce felŭ de jocuri copilăreşti, cu cuvinte privitore la ele, cunoşte poporulŭ pe acolo?-

Jocuri copilăreşti pe aici suntŭ: de-a puia Caii, de-a mijorea, de-a ineluşu învârticuşu, de-a bostanului, de-a cluşca.-

125.- Ce felŭ de ocări întrebuinţează poporulŭ de aco[illegible]

Ocările întrebuințate pe aici suntŭ: bată-te crucea, mânca-te-ar viermii, bată-te toaca, bată-te dzeu, ucigă-te crucea, luate-ar dracului.—

124.- Ce felŭ de jurăminte întrebuinţează poporulŭ de acolo?- Jurămintele întrebuinţate pe aici suntŭ: pe ochii mei; pe norocul meu; să n-amŭ parte de ce mă rogu la dzeu; să n-am parte de lumânare la mŏrte; să crăpu; să plesnescu; să chiorăscu; să mi cadă ochii;

121.- Care suntŭ pe acolo numirile deosebitelor băuturi? Suntŭ: vinulŭ, rachiulŭ, berea, mustulŭ de pădurețe, mustulŭ de pere, şi mustulŭ din tiscovină.

120.- Care suntŭ pe acolo numirile deosebite ale mâncarilorŭ? Suntŭ: scordalia, unŭ soiŭ de mâncare preparatŭ din o fecla pĕtă şi tăiată felii

şi apoi pusŭ oleiu sau untu de lemn, oțetŭ şi nucă pisată. — Papara, pâne tăiată felii şi pusă în o strachină, pe felii sau brânză [illegible] bună brânză, în urmă se tornă apă clocotită spre a se muia pânea; apoi se înfundă cu o strachină, pentru câte va minute se pune în vatra ferbinte. — plachie (pilav) [illegible] găluşte.—

118.- Care suntŭ pe acolo, una câte una, numirile hainelorŭ la săteni, fie bărbăteşti fie femeeşti?

Numirile hainelorŭ la bărbați suntŭ: sumanu, Cojocu, spenteru, iţari, bernevecĭ, ilicŭ, [illegible] manta şi pantaloni - la femei: rochie, fusta, polca, cațaveica, catrința, scurteica, paltonaşe

1[illegible].- Ore se întrebuinţază aceleaşi cuvinte, [illegible] vorbea că mănâncă unŭ omu, şi când mănâncă o fiară sau unŭ dobitocŭ, ori ca [illegible] dobitocŭ şi mâncarea [illegible] ŏmenescŭ mâncarea de dobitocŭ?

Când ŏmenii mănâncă, se dice „şadŭ la masă„.— Şi dobitŏcele mănâncă.—

114.- Cum se chiamă deosebitele arme, cu care se servescu sătenii? Armele cu care se servescu sătenii suntŭ: pusca, pistolului, baltagului, unui felu de secure cu Cŏdă lungă, toporului şi chiar ciomagului.—

112.- Cum se chiamă deosebitele unelte de țesutŭ, torsu şi cusutu? Uneltele de torsŭ suntŭ: furca, fusulŭ şi sucitŏrea; cele de țesutŭ: stative, sululŭ, vatelele, talpigii, ițele, scripţii, spata şi slobozitorulŭ; cele de cusutŭ: acululŭ şi sula.—

111.- Cum se chiamă deosebitele feluri de țesături țărăneşti, covŏra, pânzeturi etc.? Țesăturile țărăneşti suntŭ: pânza în două ițe, în patru ițe, în cinci și în șapte ștergare, servite, prosope și fețe de mese, apoi tot ca tentură se numără și cununii, laicere, ștarii, scorțe, brâe, ștari și bete.

104.- Cum se numescu una, câte una, deosebitele părți ale plugului? Grindeiu, plazu, cornele, bârsa, polita sau Commâna, potângului și cotinga.

206. Ce crede poporulu despre vremea de-apoi? — Crede că, atunci sfârșindu-se lumea, are să fie unu foc așa de mare pe pământ încât va arde de geoți și apoi va bate unu vântu mai întâiu și în urmă na pe boi până la apoi; acolo se vor propti și vântul așa va bate de puternică, și va lua [illegible] de pe boi - că nu vor cunoaște atunci rutea lui - și după arderea focului, iar va bate un vântu ca să curățe tot ce este necurat - și apoi va veni pe pământ Dzeu și toți morții vor învia și vor fi judecați; îngerii lui vor trâmbița în patru părți ale lumei - Atunci vor seca toate apele, va fi secetă - banii vor fi așa de mulți încât vor străluci ca apa, și oamenii însetoșați se vor duce la bani, și aceia vor fi ai dracului. Apoi atunci va umbla și sf. Toader cu coliva pe pământu, și acei ce se vor duce la dânsul vor fi ai lui Dzeu - deaceia se zice că, se duce Coliva la biserică, de sf. Toaderu în postul mare

20..- Ce sunt căpcăunii, sau Cătcăunii și cumu altu felu se chiamă? Căpcăunii se mai chiamă și căpcăuni, de demult se dice că, mâncau oameni - și aveau un ochiu în ceafă și

altului în față - Oamenii de frica lorŭ făceau carul cu două proțape și când veneau căpcăunii - înjugau oamenii boii la car, fără a-l mai întoarce - și oamenii se vârau în pământ dar nagații, niște paseri, țipau deasupra lorŭ și erau găsiți.

194.- Ce este rodulu pământului? Poporulu prin rodulu pământului nu înțelege alt-ceva, de cât tot ce produce pământulu.

192.- Ce înțelege poporul prin tocea din ceriu? Este o zicere în gura poporului „el știe și tocea și ceriusu" - adică unii oameni sunt cunoscători în toate, știu mult și deaceia se zice că știe și tocea în ceriu. -

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

177.- Poporul privește el ca sfinte pe sorele și pe luna? Privește ca sfânt numai pe sore.

175.- Ce felin de dobitoace sau paseri socotește poporulu ca mai plăcute lui Dzeu? Toate paserile și dobitoacele sunt plăcute lui Dzeu pentru că nu fac păcate.

173.- Ce dice poporul despre fiecare zi a săptămânii; adică le socotește pe toate deopotrivă, ori face între ele vreo deosebire? Da face deosebire; așa mercurea, vinerea, și lunea nu mănâncă de frupt, căci e păcat; căci alminterlea ar avea pagubă și nu i-ar merge bine ——

137.- Cum înțelege poporul frumosul și care sunt după părerea lui, lucrurile cele mai frumose în lume? Lucrurile cele mai frumoase socotite de popor, sunt sanatatea şi veselia

110.- Cum se numescu uneltele de zidărie, materialului şi apucăturile zidarului? Uneltele sunt: mestria, ciocanul, malaua, ciopacul, cumpăna şi racarvariu. Materialul: cărămida, peatra şi nesipul apoi apa.-

109.- Cum se numescu uneltele de ferărie, materialului şi apucăturile de lucru ale ferarului? Uneltele sunt: Ciocanul, pleaftura, cleştele, barosulu, tocila, ilăul, şurubelniţa, potcoavarul; materialul: ferul şi cărbunii apoi apa.-

108.- Cum se numescu uneltele de dulgherie, materialului şi apucăturile de lucru ale dulgherului? Uneltele sunt: barda, tejghiaua, toporul, cuţitoaea, gealăul, feţuitorul de gealau, firistrăul, rigla, spontarinul, ghimul, dalta, răzuşul, sfredelulu şi vincherul; materialulu este: lemnul.-

107. Cum se numescu deosebitele meşteşuguri cunoscute pe la ţară? Ciubotăria, dulgherie, stolerie, croitorie, cojocărie, sumănărie, olărie, zugrăvie, zidărie, rotărie, butnărie, rogojinarie...-

103.- Cum se numescu deosebitele unelte sau sculele de plugarie? Grapa şi sticulu.-

14.- Care sunt pe acolo cuvintele privitore, bună-óră felurile de locuinţă ciobănească, uneltele obicinuite de către ciobani, vorbe despre păşune, despre brânzeturi şi lăpturi, cu felurile lor şi cu chipul de a le face? Locuinţa ciobanului se chiamă: stână, coşmagă, coşlărie, sentărie, şi ponde; uneltele sunt: găleata, ciaunul, cupa, budacea, cumarnicul, strecătórea; păşuni bune şi

şi păşuni slabe; brânzeturi şi lăpturi de vară şi de tómnă.- brânza se face prin închegarea laptelui, cu chiag - şi laptele acru se face ferbând laptele dulce mai ântâiu, şi pus în putine se înnăcreşte.

102- Cum se numescu deosebite feluri de câmpii, ca lucratu şi nelucratu? Câmpul lucrat se zice moină; cel nelucrat: pârloge, fâneţe, imaşuri şi ripi sau ponóră.-

16. Ce felu de numiri se dă pe acolo, câinelor ciobăneşti? Câni de stână, câni de oi.

95.- Ce felu de numi dau ciobanii vitelor, ca să deosebească pe una de alta? Oile ce se mulg se chiamă mânzări; apoi cârlanii, sau [illegible] pele, berbecii şi canara, sau cârdul de [illegible]

61.- Care sunt pe acolo numirile feluritelor grâne orzu, ovăzu, etc şi dacă sunt ore unde numi[illegible] neobicinuite pe aiuri? Felul grânelor sunt: grâul tunsu, grâul de banat, ghirca, grâ[illegible] îmblătoriu de vară şi de tómnă; felurile ov[illegible]ului: ovăzu albu şi ovăzu negru - [illegible] felurile orzului: orzu de rând, orzu [illegible] patru rânduri orzoaica.-

57.- Care sunt numirile cele mai neobicinuite [illegible] iuri ale arborilor roditori; perii, mării, pru[illegible] Mărul domnescu, măru ciutiliescu, mere m[illegible] pădureţe, mere tomnatice, mere busuioce

84.- Care sunt pe acolo, cuvintele privitóre [illegible] ca, şi felurile ei, la ariciu, la vierme?-

Brósca cu covată, brosca ţistăcă, brosca [illegible] iósă, brosca curată şi broteceii.

61.- Cari sunt pe acolo cuvintele în privința câinelui; felurile, colorea și altele? Felurile câinelorŭ sunt: Ogari, copoi, câni de casă, câni de oi, cotei; colorea lorŭ este: cani albi, roșii, vineți, pestriți, negri, cenușii; vârsta lorŭ și până la 20 ani. —

64.- Cari sunt pe acolo, întru unu sumarŭ pe cât se póte mai mare și cu osebire, pe cât se póte mai lamurită; numirile diferitelor buruieni, ierburi și flori? — Buruienile sunt: știr, laptuca, lobodă, pălăgnida, crăpuniceu, tais, papnica, mătrăgună, cucută, copărlaiță, brustur, coptalun, bozŭ, Zennă, Sita zinei. — Ierburi sunt: troscotu, códa șoricelului, chimu, trifoi, Vîrlein, cicore, sudórea calului, cununoasa, barba caprei, barba ursului, nalba, slăbănogu. — Flori: garófe, viorele, trandafir, liliacu, rose, ruje, berbenogi, ciuboțica cucului. —

73.- Cum se numescu pe acolo deosebitele feluri de șoreci? Șoreci de casă, cenușii; șoreci de câmpu, cenușii, vărgați, roșii și gallbeni; apoi guzani, cârtiță. —

74.- Cum se numescu pe acolo deosebitele feluri de vermi? Râmă, cânele babei, cariu, vermi de hrénu, vermi de păpușoi. —

87.- Cari sunt pe acolo numirile feluritelor peşti? — Crapu, cau, caranu, știucă, chișcariu, costrașu, ocheană, plătica, somnu, porcușoru, svârlugă, beldiță, mreană și zoreanu.

91.- Cari sunt țipetele sau strigătele ce obicinuiescu vânătorii, fie în privința vânatului, fie a câinelorŭ de vânatu? Strigă cu buciumul sau cornul și cu șuerul.

92.- Ce feliŭ de numi se dă pe acolo, câinelor de vânatŭ? Se numescu: copoi, ogari, și prepelicarii.

93.- Care sunt pe acolo cuvintele în privința pescăriei? Năvodulu, cotețele, vârșe, ciorpacu, rânza, etrele, volocul, și crâsnicul, apoi undița, și ostia. —

(va urma.)

Q 106

759
inventarului astăzi
Judecător

Caetŭ
Pentru adunarea datelorŭ
privitóre la
Limba Românŭ.–

1885.–

Învĕțătorulŭ Școlei de băeți
din
Comuna Cristeștiĭ plasa Coșula județulŭ Botoșanii

Ion Iordăchĕscu

1. Rostirea curată a lui a ne accentatŭ, se face în cuvintele următóre: malaiŭ, varḑari, cazacŭ, Cazan, cașcavalŭ, hambarŭ, cacadârŭ (arbust) jaraticŭ, zahar, și altele. D.E. Adă malaiŭ. Cóce Varḑariu. Am veḑut un cazacŭ, care ducea un cazanŭ. Du în hambari jaraticŭ se prejescŭ cașcavalŭ. Zaharulŭ e dulce. Asemenea în cuvintele; saca, para, basma, manta, aba, barda etc. —

3. Sonulŭ â se aude în următórele cuvinte: hatârŭ, târg mândratŭ, mândrŭ, brândze, urâtŭ, ciacârŭ, mormânt, sfântŭ, gâtŭ. D.E. Fă-mi un hatârŭ și haide cu mine în târg, se vând un mândratŭ și un mândrŭ, c'apoi ţ'oi da o ocă de brândze. — Omulŭ ciacârŭ e urâtŭ până ce intră în mormântŭ. Mă dóre gâtu așa de tare încâtŭ mĕ temŭ, că m'a lua sfântu.

4. Ori în ce cugetare figurândŭ cuvintele; sară, fată, masă casă, se rostescŭ așa după cum suntŭ scrise și nici decum séra, feată, mésă, sau alt-felŭ. —

5. Alte cuvinte în care se schimbe pe o în u nu se află, afară numai de cele următóre: murari, cucoși, și cucoră. D.E. Murariu dela móră are un cucoși mare cât o cucóră. — In tóte cele alte cuvinte o se rostesce curată. —

flv

6. Zicerile de umblu și unghiŭ nu se întrebuințaze, căci pentru a înlocui pe celŭ întâiŭ se pronunțe așa: „Tótă nóptea am îmblat și nimica n'am aflat"; iar pentru al celŭ alŭ doilea se înlocuesce ast-felŭ: Un colțŭ de pământŭ. Un clin de postavŭ. Un cotlon pentru mâțe. și altele.--

9. Rostirea lungă a vocalelorŭ se face în timpulŭ când cineva este mânios sáŭ plin de necaz. D.E. Faa viină aice. Adă apă. Duute de aice. Eeși afară. Viină mai degrabă. Mergi de aice. și altele. — —

10. Rostirea întrégă a lui u dela sfârșitulŭ vorbelorŭ se face, cândŭ acea vorbă este urmată de un demonstrativŭ. D.E. Omu ista tare-i bunŭ. Porcu cela e gras. și altele.-- Asemenea în versuri cám de obiceiŭ se face acéstă rostire lungă a lui u. D.E. Frundzulița cimbrișoru, am iubit un puișoru. Mititelu și frumușelu, Ca un puiŭ de hulughelu.-

11. Rostirea lui i dela sfârșitulŭ cuvintelorŭ, iară și cám de obiceiŭ se face întrégă. D.E. Duci la greu. Ține drumŭ. Mergi iute și altele. —

13. Rostirea diftongului oa se face audindu-se mai multŭ ce va a. D.E. Strânge chicioarele. Adă ulcioarele. Un cârdŭ de cioară. Vină în coa. Ogoarele nóstre

14. Diftongulŭ ea se rostesce mai multŭ ca iă. D.E. — Pune ciăunu și fă mămăligă. Am se-ți facŭ o părnăială. O ciată de hoți au trecutŭ pe aice d'intre care unu era ciacârŭ. Ce ciapă frumóse! —

16. Cuvinte în care poporulŭ se rostească pe e în loc de é suntŭ aceste: șesă [sésĕ], șepte (sépte), vre (vrea) și me (mea). D.E. Șesă boi. Șepte vaci. Elŭ vre se meargă. Acesta-i căciula me. —

17. Alte particularitati nu se observă afară numai în privința vocalelorŭ e și i, care de multe ori se pune unulŭ în loculŭ altuia. Asemenea a cu ă de multe ori se confundă. D.E. Multe căse și frumóse! Un card d'a păseri.-

18. Deosebirea luĭ z de dz se face și se intelege forte bine, căci în cuvintele: cazacŭ, cazanŭ, guzanŭ, praznicŭ, hazuliu, z se aude curatŭ; iar în cuvintele: dzară, dzamă, dzar, dzarŭ, frundză, brândză, grundzurŭ, cobdză, dzahar, dzice, z se aude în unire cu d și chiar pare a fi și cu ț.

19. Z în cuvântulŭ Dumnedeŭ este pronunțatŭ în totŭ-de-una în unire cu d și nici de cum z curatŭ. D.E. Dumnedzeŭ ștîe de tote și Dumnedzeŭ le și îngrijesce. —

20. Cuvintele ce să cerŭ în acestŭ paragrafŭ, săŭ arătatŭ la № 18 de mai susŭ. — — —

23. În privința schimbărei lui f în h, la poporulŭ de la țara nu se observă acesta; dar între ceĭ de orașe se observă dicerile următóre: heria este amară. Da-la herbe la focŭ. Herulŭ este maĭ slab de cât oțelue.

25. Sonurile fie și fi ca ș nu se rostescŭ; dar ca ci în maĭ multe cuvinte. D.E. Cerulŭ se móe în foc. Ce tare cerbe óla! Ța ci de când mănânci. Ciŭ senatos. Procira, beĭ gin prociru (roșu amestecat cu alb).

26. Prefacerea și înlocuirea lui v în h se face în cuvintele următóre: hulpe, hultur sau hultan, bolohan, rohnă. D.E. Am vĕdutŭ o hulpe, care trecând peste un bolohan de piatră, împedicându-se a mers de treĭ orĭ d'a bou. Te-aĭ repedit ca un hultur și l'aĭ luat de păr. S'a uitat cu rahnă la mine și mĕ dóre capu. În chihnițe se ține vinulŭ peste véră. — —

28. În privința cuvintelor vulpe și hulpe, vultur și hultur, bolovan și bolohan, chihnițe și chionițe rostirea sonurilor se face fără a se simți; iar în privința lui fie și hie, tot de-o-una celŭ întâĭ este înlocuit cu „cie“. D.E. Tot ar ci da căr ci. Cât oi ci și oi maĭ trai, cie ori-cum ar ci fata mare n'oi iubi. —

30. Rostirea de giŭ pentru viŭ se face în dicerile următóre: Am fost și am vĕdut boul, sau chior și omul despre cor mi-aĭ spus dar încă-ĭ giŭ n'a murit. —

31. V. La începutulŭ cuvintelorŭ nu piere nici odată fără a fi înlocuitŭ cu altă literă, dar înlocuit cu ge sau gi întot deauna. D.E. Bunŭ gin amaĭ beut. Încă-ĭ giu n'a murit. Gita mare, gitel sau gitică, un cap de gită se numără; căci condŭ e ger afară și gicolesce hrană trebue se daĭ și la una și la alta. Îndată ce giorelele aŭ eșit de sub frundze se vede pe ici și pe colea câte un germe.

33. Înlocuirea lui j cu gi cam de obiceiŭ se face de cătră poporŭ, și chiar între ei numaĭ gi se întrebuințază în cuvintele următóre: giur, giurământ, giug, giuncanĭ, giupânŭ, giucărie. D.E. M'am dus la gioc cu carul cu patru giuncanĭ unde am găsitŭ un giupânŭ de omușoru, ce mĕ tot lua în râs. Eŭ i-am dat o giucărie și elŭ atunci a început a se giura că nu-mi va fi ginere.

34. Rostirea luĭ bi ca ghi se face cară-și ca de obiceiŭ și maĭ mult așa se usaze. D.E. Ghine că te-a adus Dzeŭ. Ghine aĭ venit. Ghinele meŭ numaĭ Dzeŭ îl știe. Se te știe ghinele bunicăĭ. Asemenea pluralulŭ maĭ multorŭ ființe D.E. Am vĕdut sburând un cârdŭ de corghi. La munte suntŭ mulți cerghi. Omenii orghi se duc de mână. Cuvântul de ceghi se maĭ întrebuințaze în modŭ de poronceală către un vas pus cu apă se fearbă la foc; carea isi dice: Da ceghi acuma, că știu, că nu-ți căți la fundŭ. — Cerghicea boulŭ este vânósă, căci trage carulŭ cât de greŭ. — La ocnă sunt giredĭ de droghi — —

35. Rostirea lui pi ca chi se face în următórele cuvinte: chieptŭ, chiciorŭ, chilă (pilă) chiperĭ, chiatră, chilug, schinŭ (spin) schiță și altele. —

37. Pluralului cuvintelorŭ: lupŭ, popă se rostesce în tot-de-una lupchi, pochi, și nici de cum în altŭ-felŭ. —

38. Mie și mielŭ se rostesce maĭ de toți ca mnie, și mnielŭ. Afară de aceste în tóte cuvintele următóre se rostesce Me-ca mne d. e. Dăŭmnio mnie. Un mnelŭ frumos. Dumnitu'i bun băet. Mnerea tare-i dulce. O mnerțe de grâŭ. Un mnertic de făină. Aprinde lumnina se-o vadă în case. Mare mninune s'o maĭ întâmplatŭ! Mâța mnaună. Mnirile și mnireasa se cunună. —

39. Rostirea frasei prevădută în acestŭ paragraf se face de către cea mai mare parte așa: „mnia dat mnie o mnie de lei"

40. Prefacerea între vocale a luĭ n în r se întâmplă în dicerile următóre: Pâră aice-i hotarulŭ meŭ. Nu daŭ nimărea acestŭ calŭ. În loc de până și nimănue. —

41 Cuvinte în care se schimbe poporulŭ pe r în n nu s'aŭ aflatŭ; nici în cuvântulŭ fănină saŭ fărină. Ei suprimă cu totul și pe r și pe n și dicŭ „făină." —

46. Rostirea cuvintelorŭ prevădute în acestŭ paragrafŭ se face precum urmédă: flucrariŭ, mâncătoriŭ, agiutoriŭ, cuptioriŭ, Vorbitoriŭ, Cântătoriŭ, Mergătoriŭ și altele. —

49. Poporulŭ de aice nu dice, nici mânile, nici mânule și nici mânurile, ce că întrebuințaze forma următóre: mână, mânóle. D. E. M'a smuncit de mână. Mia rupt mânăle. Tóte aceste cuvinte se maĭ întrebuințaze și în dicerile următóre: Mână boiĭ la plugŭ. Vacile mânăle maĭ de vale. — Mă spăli pe mânu și altele. — — —

50. Cuvintele ce pe aice se întrebuințaze în privința climei sunt: Tare-i frig. Tare-ĭ caldŭ. Afară-i rece. Afară-i arșiță. Mare inădușala'i astă-di. Cerne ca din sită (când ploă mărunt). Tórnă ca cu cofa (ploe torențială) Bate chiatra (grindina). Mâna luĭ Dzeŭ (furtuna mare). Promoroacă a cădut. Poledița a cădut pe copaci și pe vie. Ger, pâclă, negură, Ceața, turțiri și altele. — — —

51 Cuvintele ce s'ar crede a fi puțin cunoscute pe aiurea în privința posiției locurilor sunt: S'o umplut gârla de apă. S'o prăbușit râpa. Acesta apă nu-i adâncă, căci'i un heleșteu. — Moșinoiŭ de furnicĭ. — Un chiscŭ de dealŭ. Sui-maĭ pe colnicŭ. Dă-te maĭ pe dare. Urcăte pe dâmb. A fugit iepurile în huciag. În luncă sunt căline. Un bolohanŭ de piatră. Pe hârtopi'i bunoĭ corbo. Ogorul meŭ e îngust ca o jirghiuță saŭ delniță. Pascŭ oile pe gavan. Du boi la păscut în cieri. Tóte cuvintele întrebuințate în acésta întrebare sunt cunoscute pe aice.

54v

52. Numirile locale de pe aicea suntŭ: In alghia, o podătune ca o covată. In şesul ţarne. In silisce unde din vechime aŭ fost sat şi s'a stricat mutându-se omenii de acolo. In dumbrava, locu unde a fost pădure cu copaci rari. — In ursóia locu unde trăia mai de mult urşi. In unguróia, in podişu, la Livadă, in furnicari, in Ghilănesci in lipoveni, in ţiberu, in gropa popei. si alte numiri. —

54. Asemănările luate de poporu (luate) din lumea minerală sunt: grăul curat ca aurul. Acest lemnu săŭ acest omu e tare ca ferulu. Limpede ca apă. Acest om'i bun ca sarea 'n tóte şi altele. —

55. Numirile ce să daŭ pe aice la părţile arborilor şi a plantelorŭ sunt următórele: Rădăcina, cu viţele şi mustăţele. Tulpina (trunchiul) cu cója. — Tufa (corona arbuului) cu Cracii, crengile, ramurile, mugurii, florea, şi frunzele. Apoi inima copacului săŭ partea cea din mijlocul copacului. Totŭ asemenea şi 'n privinţa plantelorŭ aceste numiri.

56. Numirile ce pe aicea se credu a fi puteri intrebuinţate in privinţa arborilorŭ selbatici sunt: Salbă móle. Catinŭ, Călin, dârmoz, lemnul canelui, cacadări măceşi, şi porumbelu. — — —

57. Alte numiri nu sunt, inse cele ce so credi a fi pe aicea mo puteri intrebuinţate sunt: Sorbul un copac selbatic. In privinţa prunului sunt: perji, curcudelu, şi zoldoru. —

58. Varietăţile de struguri, cum şi numirile ce pórtă fie-care varietate pe aicea suntŭ următórele: strugurii de pómă frâncuşe, se cóce mai întâi şi este bună la mâncare fiind dulce, boghiţele ei sunt mărunte şi cam transparente. Strugurii de pómă grase, mari la boghiţe, dulci la mâncare şi se intrebuinţadă mai mult pentru vin. — Strugurii de pómă plavae, iarăşi dulci la mâncare. boghitele aŭ o pelite cam vârtose pentru care lucru acesti struguri se strângu şi ca clădărie pentru iarna. — Strugurii de pómă galbană rari la boghite şi buni pentru vin. — Strugurii de ţârţâra săŭ păsărescă buni iarăşi pentru vin. — Strugurii de póma verde săŭ vinose, care contine multă apă in ei şi se intrebuinţaze la vin. Strugurii de busuiocă cu color galbăn şi buni pentru vin. + Strugurii de póma cornă săŭ ţiţa caprei, care se strânge numai ca clădărie. Şi strugurii de póma négră, care se imparte in doua in struguri desi la boghite numiti bătuţi şi 'n struguri rari la boghite. — Strugurii ingenere când sunt mari se dice, ca suntu cât nisce purcei, când sunt mici le se dice, ca sunt nisce cărcei. — Când nu suntu copţi bine li se dice ca suntu aguridă, când sunt dulci şi buni la mâncare li se dice, ca sunt cum 'i mursa ce de miere. —

ACADEMIEI

59. Alte cuvinte intrebuintate pe aice in privinta viĭ nu sunt mai ca cine va se aiba o vie, tae mai intai cârlige din o vie cu vita renumita si pe aceste cârligi le ingropa in pământ tómna in nisce gropi numite Copce si din acele cârlige resar vlăstari; care fiind ingrijeti in timp de trei ani eĭ daŭ apoi rod. La lucrarea viĭ se intrebuintaze cosorul cu care se curata vita de cârcei, sapa cu care se ingropă vita in pamânt peste iarna haragu la care se legă vita, mlaja sau teiul cu care se legă vita de haragi si Chitonogul cu care se incaimb haragii. — La cules asemenea nu se intrebuintaze diceri ne obisnuite, ce numai mai mult nisce strigate „haide la ciubăr", adică cei ce a cules póma se vină se-o tórne in ciubar unde cu un băţ numit mustuitor se sdrobesc strugurii si apoi se pun la calcat in călcatori, de unde curge in dejă si apoi se tórna in vas mustul. — Turnatura cea intai in vas se face cu o chióră mare ca semn că cel ce a bea se fie veselŭ. — Patru sute de butuci de vie se dice ca este un pogon, două sute o jumatate de pogón. Una suta se dice o cirtă si 50 de butuci se dice jumatate de cirtă. — Inmultirea sau sporirea viei se mai face si prin botăs, care vie facuta prin botiş mai degrabă dă rod.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

60. Numirile ce porta vinulŭ pe aice in privinta colorei este: albŭ, roşu şi profirŭ (roşu amestecat cu alb). In privinta gustului se dice, ca este bun, reŭ, acru, dulce, se dă la băutŭ, este greţos si că are gust bun. — In privinta tarie i se dice: spirtos, apos, slab, si tare. — In privinta păstrărei se dice la cel acru că-i bun pentru vară, cel mai dulce si mai spirtos pentru iarna si care e tras de pe drojdie i se dice ravacŭ. — — —

61. Numirile grânelor pe aice sunt aceste: grâŭ, orḑŭ, ovĕs, sacară, hrişcă, popuşoiŭ, malaiŭ marunţelŭ (meiŭ) şi păringulŭ. —

62. Numirile legumelorŭ ce să credi a fi putin intrebuinţate pe aiurea sau chiar ne cunoscute sunt: barabule sau bandraburce (cartofe). —

63. Numirile de arbori, de grâne, si legume, care in ţara se intrebuinţade cu un alt nume sunt: arinul (anin). malaiŭ marunţel (meiŭ). pepenele (crastavete) harbuzulŭ (pepepe verde) Zamosul (pepene galben) Curechiulŭ (varḑa) si ciapa, care porta numirile următóre: turtele, hagimă, harpacică etc. — — —

64. Numirile precum si descrierea diferitelorŭ buruenĭ, ierburi si flori, ce sa afló pe aice si care sunt cunoscute sunt următórele: care se descriu pe rând mai la vale. —

a/ **Buruenele** Cimbrisorii, o burueana cu flórea roșie și fórte mirositóre. — Busuiocul cu flórea albă și mirositóre, care se intrebuințadă și de fiștoc la facerea aghesmei de catră preut. Masalariul, bun pentru afumat la durerea de măsele. — Brusturul, care face scaiu și care serva ca calindari pentru poporani, dicând: că daca frunda brusturelui e cât un Irmilic, atuncea e bine a semănă popușoi de vreme. — Știrul porcesc și știrul roșu ce'i mănâncă și omenii. Brânca, buna de umflatura porcilor la gât. — Nalbă albă și roșe ambele bune pentru ceaiu. — Loboda care se face cu borș și să mănâncă. — Cucuta o bureană otrăvitóre. Droghița, intrebuințată la boiala galbană. — Sovarvul la boială négra. Joldiala, la galbană. Antonica și hanosul ce să intrebuințadă la velnițe. — Curcubitica planta otrăvitóre. Susaiul ce baeții îl mănâncă. Pălamida o planta ce se găsesce prin holde. Urzica, care este de trei feluri; urdica Mare ce sa și mănâncă de omeni, urdica creață sau țigănescă și Urzica mortă. — Bozul, care face un feliu de pómă negră. Pelinul, pelinița și pelinul calului din care se face vara mături și mor puricii. — Iarba Mare ce sa intrebuințadă in loc de fermenturi. — Iarba lui tatin ce so intrebuințadă la sclintituri. — Pojornița, buna pentru

tăituri amestecată cu unt-de-lemnu. Turița, Otrățel bune pentru vetămătură. Potbalu și captalan, bune pentru arsături sau frepturi. — Patlagina, tămăduitóre de ori-ce rane. Lumânărica, bună de ceai pentru tuse. Romanița buna tot de ceai de tuse și de spalat la rane. — Leorda ce sa mănâncă intocmai ca usturoiul. — Ciapa ciorei buruiana otrăvitóre. — Pur, ce sa mănâncă ca și ceapa. Cinci degete, intrebuințată fiartă ca curățenie. — Baraboiu, Slăbănog pentru reumatism. Mătrăguna, cu care se face vraje de dragoste și chiar de urât. — Ștegie ce sa mănâncă. Ciulina sau holera, buna pentru diarie. — Crucea pamantului buna pentru fercoleu. — Scai voinicesc bun pentru copii și chiar pentru barbați, cand pătimesc de scurgeri chiar acute.

b/ **Hierburile**. Holbora, Ghisdeiul, Cracănatica, trifoiul, Umbra iepurelui sau sparanga. Căpsune, troscot, drob, chir, barba ursului, Mohor, hărăgica, Clocotici, păpădie, pipirigu, păiuși, stuh, papură, pănușile, rógoz, tif, sindiana, Coda vacii, sulcină, coda șorecelui, măderiche, Sudorea Calului.

c) **Florile**. Trandafirul, liliacul, ruda albă, roșe și galbenă, Gherghina, Vezdoge, Ochișele, barba imparatului, micșunele, Crin alb și galben, Stânjinei, Turdaci, rosmalin, lemnul domnului, Calapor, mintă, Nasu curcanului, garofa, ubestimă, Catinca, roseta, moscat, dirainic, focse, ghiața, oleandru

Clopotei, viorele, ciobotica cucului, toporasi, albăstrele gura leului, chica voinicului, ochiu boului, răchitică, căpușe, condurĭ, galbinele. etc. >

65. Metaforile sau asemănările luate de poporŭ din lumea vegetală suntŭ următórile: Acestŭ om este înaltŭ cât un bradŭ, albŭ la față cum'i crinu, rumenŭ ca trandafirulŭ. Galbăn ca ciara, uscatŭ ca scândura, desiratŭ și deșertŭ ca cucuta.- Am vĕdut o fată frumoasă ca o garófiță, fragetă ca o viorică și drăgălașe ca un ghiocelŭ.

67. În privința calului se dice: calul e gândulŭ omului.- Calul nici odată să nu-lŭ credi. Calului numai atâta nu-i flămând cât trece drumul.- Felurile de cai pe aice sunt cai mici numiți de muncă și cai mari sau de lucsu. Până la septe ani se cunósce bine despre vrâstă; iar mai departe nu se știe siguri.- În privința mânăturei ise strigă, de! hii! și altele.- Calul când e mic se numesce mânzu, la doi ani strâjnic, la trei ani tretin, la patru ani patrar și la cinci ani cincar.- Când o iapă se bate (selecsimea) cu un măgar, atuncia mânzul se chiamă catârŭ.- În privința colorei suntŭ: Roib, murg, suru, negru, șoriciu, rotat, alb, dereșu, păntănog, breadŭ, țintatŭ, cu steluțe. și altele.

ACADEMIEI
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

68. În privința boului și a vacei se dice: Boulŭ e stâlpulŭ gospodăriei, vaca asemenea e sufletulŭ casei.- În privința mânăturei lisé strigă îngenere hăi; iar la boi li se dice: hais, ceala sau țala, și chinapoi.- Felurile sunt două: boi și vaci mari la corne și nalți în picióre numitŭ unguresce, sau câmpene și boi și vaci rotunde sau delo pământ numite moldovenesci. Vrósta, când sunt mici se dicŭ vitei (ghiței) la anul al doilea mânzați; la anul a treilea gonitori și în sforcit giuncani, boi și vaci.- La patru ani boi și vacile au toți dinții de lapte schimbați și atuncia se dice, că a închiet.- Colorele sunt: plavaĭ, Balanŭ, hulub, poromb, murg, galbăn, cudalb, negru, roșu, Ghilanŭ și florcanŭ.- Cornele sunt: Tapoșe, greblese, aduse, lătișe, butace, flenchișe și Cercelate.-

69. În privința berbecelui este cuvântul „hurdoa", ce însemnéde o dicere numai asupra berbecelui; iar în privința oei nu este altul de cât „bâr". Berbecele și óia când sunt mici se numescu mielŭ și mieluțe, la doi ani se numesc cârlan și cârlană, la trei ani terțeŭ și mióra și în fine berbece și óe.- Felurile sunt și moldovenesci, mocanesci ~~și~~ țigaile și stogomance.- Colorele lor sunt, după lână cărora se dau numirile următóre; albe, negre lae, saină, roșe, brumarie, și gălbue.

70. In privinţa ţapului şi caprei, când se strigă la ei spre a se întorce de unde-va li se dice „ţi harem" Ambei, când sunt mici se numesc edi, la doi ani se numescu vatue şi în urma ţap şi capră. — În privinţa porcului când vrem se'i chemăm le dicem: ţoca, ţoca sau goţană, goţană. — Partea barbatescă ne giugănită se numesce ger; ier partea femeescă scrofă. — Când sunt mici se numescu purcei la doi ani godini sau godaci şi în fine porc şi scrofă. — Colorea lor este albi negri, tarcaţi, vargaţi, roşi şi prestiţi, asemenia caprele sunt: albe, negre, rose, tarcate şi sure.

71. La câne de obicei se strigă când vrem se fugă cuvintele „ţiba şi marşi". Ei se impart în trei feluri, dulai de oi şi de case cotei sau mici şi cânei de vânat, care iarăşi se subimpartu în copoi, prepelicari şi ogari. — Colórea lor este, négra, albi, roşi, vineţi tarcaţi şi gulераţi. — Când sunt mici se numescu căţei sau ţinci şi în urmă căţelandru pe urmă apoi pela începutul anului al treilea se chiamă câne şi căţe.

72. Când măţa se strigă i se dice „pâs, pâs", şi când se alungă i se dice „căţi". — Partea bărbătească se numesce motanu sau cotoi. —

73. Şórecei se impart în două în şórecei vineţi care traesc mai mult pe lângă case şi şórecei roşi care se găsesc mai mult pe câmp. Pelângă acestia mai sunt şorecei de pădure numiţi moşenaşi şi guzanei care mai adesa se găsesc pela mori —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE 59

74. Pe aicea suntu ca şi pe ori-care locu o mulţime de vermi, insă cei ce au numele loru cunoscut suntu următorei: Râma ce mai adesa ori se vede în urma ploilor târându-se pe pământ. — Omida, care mănâncă frunda pomeloru şi din care se facu fluturei. — Cânele babei un verme pufos, şi de mai multe colori, roşcat şi negru. Vermi graşi, care au o colore albă şi se găsesc în urma plugului pe brazdă. Vermii de popuşoi, vermii ce se găsesc prin legume, Carii care se găsesc în lemn şi din care se fac nuestele numite gespe. Şi Vermii ingenere de rane şi de inputiduri sau descompunerea animalelor. —

75. Insectele cunoscute şi care mai tóte portă un singur nume de gâze sau gujulii, sunt următórele: Vaca domnului o insecta rose cu pete negre. Strechia, care face se alerge vitele. Albina, ce face miere, cu matca şi trântorei, gespea, care face miere prin scorburi de copaci. — Gărgăunul sau Bondarul ce face asemenea faguri prin Copaci şi chiar în pământ. — Fluturei de tóte colorele. Gărgăriţa ce se face în bob mazere şi linte. — Musca de casă, Ţinţarul, păduchele, ce se imparte: în păduchi de cap, în păduchi de haine, de Vită, de porc şi de pasere. — Puricele — Ploşniţa, Cărăbuşu

Greierului, Buhaiul un gândac mare cu corne lungi, care 'n stare o strînse așa de tare cu corne încât se nu poți suferi. — Calul Dracului sau apopei o insectă mare, însă în forma butarului. — Buburuța, o insectă roșe și galbănă cu pete colorate, care adesa când o ved fetele și copii, dic următorele: Buburude rude încotro-i sbura, într'o colo m'oi însura. Locusta, cea mai lacomă insectă. — Molia, Cosașului, Țiganul și Furnica, carea ése dice ca este cea mai voinica din lume. de óre-ce duce în gura o ~~[illegible]~~ volum mai mare de cât corpulu ei. Painjenul cu speciile lui. —

76. Gâsca și rața se alunga cu cuvantul „hali" când se strigă găsca își dice „hâsca, hâsca"; iar rața „uti uti". Găina și cocoșul se strigă cu „pui pui" și se alungă cu „huci sau huși". Curcile se strigă copii, copii și hulubii „găli găli". — Lebada nu se știe. — —

77. Albina este privita ca cea mai harnică faptură, ele se țin în cete mai multe la un locu în un vas de lemn numit știubeu. Mai multe știubee alcătuescu o prisacă, și celu ce îngrijesce prisaca se numesce prisacari. — Albinele în timpulu verei roescu, adica ése alte albine tinere din știubei, care prindânduse de prisacari se pună în alt știubeu și atuncea acest stupu se numesce roiu, care iarăși mergându-i bine dă și acesta alte albine și formeade un a treilea stup numit paroi /roiu din roiu/.

BIBLIOTECA BUCUREȘTI

78. Cuvinte în privința ursului, când este prins și [illegible] de către ursau se face mai multe ghidușii, ise dice cuvintele „Diho maraci norule" Elu este privitu ca animalu greos și leneșu sau duglișu. Lupulu, care este cel mai îndrăsnețu animalu din câte se află pe aicea, când voim se fugă ise strigă ho! teo! și atuncea elu fuge. În privința celor alte selbatăciuni nu se știe altu strigat sau vorbă decât tot cele de mai susu. — — —

79. În privința paserilor răpitore mai în generalu lise strigă cuvintele următore: i haiu-hai. — — —

81. În privința corbului și ciorelor băeții dic, când le chică vre un dinte din gură asvârlindul, cuvintele următore: Ciora, ciora dela móră cu faina 'n pólă. N'ați un dinte de fieru dă-mi unulu de oțelu. —

82. În privința ciocârliei se aude între copii cuvintele următore: Ciocârlie din gârlie, adă-mi mare bucurie dela lița Margărința. Înita snopului flórea busuiocului. — În privința rândunicei se dice că versul seu ar fi acesta: Țindră, mândră, sui'n grindă și grăesce păsăresce și întórnă limba turcesce. — La alte paseri nu se știe. —

84. În privința Broscei nu esistă nici o dicere: decât ca ea este binecuvântată de Maica Domnului, care umbla și se tânguea pe drum în timpulu restignirei, și dând peste broscă, acesta ia dis: „Ce te mai tânguesci maică, căci eu am avutu dece copilași și avenit o rotă forforótă și ecc

ucis pe toti odată, scăpând numai unul: la trup gheboselu, la cap lungăuțel, la ochi bolditel și la picore crecănătelu". La aceste cuvinte de hrănzăeri Maica Dlui se crede în popor, ca ar fi blagoslovit'o se nu se impuțească neodată. — Speciile ce sau putut observa pe aici sunt: Brosca de baltă împărțită în brosca verde și brosca vânătă negrie. — Brosca de pământ. Brosca de piatră ce se găsesce pe sub pietre. — Brotăcul verde care se găsesce pre burueni și copaci. — Și Brosca cu covată (țest). Pentru arici nu se știe diceri; ear viezurile pe aici nici esistă.

85. Șopârlele ce s'a putut observa pe aici sunt două specii: Șopârla verde și șopârla vânătă-mohorâie. Ele sunt privite cogejului bine făcătore. — Speciile cele mai însemnate de șerpi care sunt cunoscute sunt următorele: Șerpele vânătu, Șerpele negru și șerpele roșu, care are asemănarea ca o râmă mare și este cel mai rău. — Cuvinte osebite privitore la șopârlă și șerpi nu se știu. — — —

86. Cuvinte privitore la scoică, racu, păianjinu, omidă, fluturi, greieru și lipitore, nu suntu; dar la melcu se dice de către copii când 'l vedu: Culbecu, Culbec scote cornele boerisci și te du la fântânele și bea apă din ulcele, și te du la Dunărea și bea apă tulbure. — Asemenea când găsesc un moșinoi de furnici, înbală în gură un bățu, și dic: furnica, furnica, o tăet bunica un cocoșu și m'a trimes se-ți dau

borșu. și atuncea bățul acela înbălat și peste care au trecutu furnicile în mai multe părți, este acru ca oțetul. —

87. Peștii ce se află pe aicea portă numirile următore: Crap, Carașu, știucă, Linu, Costrași, porcușori, chișcari (țipari) Ochianu, Zorcanu, platică și suduci; ear în generalu cândă suntu mici toți se numesc „chitici." — —

88. Metaforele s'au asemănările luate din lumea animală sunt următorele: Acestu om e tare sau voinicu cât un ursu, Este șiretu ca o vulpe, Mănâncă iute ca lupu, lacom și mult ca porcu. — Acestă femee e rea ca o scorpie, prostă ca oia. — Băetulu acesta e urechetu ca măgarulu, boldit ca brosca și tace cum tace chiticu. — Vântulu bate ca un șerpe și focul este cât un tătarii. —

89. Sonurile sau glasurile, ce scotu fie-care animalu și care sunt cunoscute sunt cu numirile următore: Boul și Vaca rage. — Calul nechiadă. — Porculu grohăesce. — Câinele bate, latră sau hămăesce și brehnesce. — Mâța miaună. — Capra behăhăesce. — Oia behără. — Păserelele cântă sau ciripescu. — Găscele și rațele găgăescu. — Găinele cotcodăcescu și cârcâe. — Cocoșulu cântă. — Cucale chiue. — Ursulu morăesce. — Lupulu urlă. — Șorecele țițe. Pichirica (bibilica) țărărăesce. — Șerpele șueră. — Broștele orăcăescu. — Mustele sbârnăe. Albinele bâzâe. — Grerele cărăescu. — Hulubulu turuesce. — Alte numiri nu se știu. — — — —

90. Cuvintele privitóre la vânat sunt: haitașulŭ, care se face cu omeni mulți.- Soricăritulŭ, când vânătorulŭ ămblă fără copoi.- Góna, care se face cu copoi.- Și pânda, care se face nóptea stând vânătorulŭ în un locŭ în calea vânatului și atunci împușcă când vede vânatulŭ viindŭ.—

91. La haitași se întrebuințadă cuvintele de: ho! tea!, haide măi ceatala-i mei, Tine mei nu lasa și altele.- În privința câinelorŭ li se face îndemnare cu cuvintele: haide, haide, cată, cată și sa strigă cu cornulŭ sau buciumulŭ.- Când vânătorii se rătăcescŭ unii de alții prin pădure, apoi ei spre a fi ne'nțeleși de vânat se strigă prin monotonul cuvânt repetatŭ de hop, hop, sau prin corni.——

92. Numele cânilorŭ de vânat nu este limitatŭ, ci fie-care după plăcere pune nume la câne; însă cele mai întrebuințate sunt: dudași, cobza, Lindo, colțun, trombași, corbutu, hectorŭ, midol, bajan, clempuși și altele.—

93. În privința pescării sunt: pescăria cu vârșa și coșulŭ, care se facŭ de mlaje sau logie.- Plasile cu coteții, care suntŭ făcute de stuh și așezate în apă în formă de burduv.- Undița care prinde numai câte un pesce pe rând.- Volocul împletit de sfoară.- Nevodul asemenea de sforă însă este lung și până la 200 stânjini, cu care se face pescăria cea mare.- Și Crâsnicul un instrument pătrat de pânză cu două córde de lemnu în formă de arcuri crucișe, care ține acea pânză întinsă când se pune în apă.—

REPUBLICII POPULARE ROMINE

94. În privința ciobăniei sunt mai întâi ciobanii, care se împartŭ în scutari sau baciu, care este celŭ mai bătrân, mai cuminte și în sama căruia suntŭ încredințate oile, ce se împart în oi cu lapte sau mânzări și stărpături.- Ciobanii care pășunédă oile numindu-se acesta lucrare mai ales diminéța „pornéla". Strungariul, care dă oile în strungă și ciobanii le mulgŭ.- Mulsórea oilorŭ se face în nisce vase de lemn ce se numescŭ găleți: din găleată se tórnă în budacă și acolo se închiagă cu chiagul, apoi se strânge cu lopățica, se ea în strecătóre, se pune pe harzob și se strânge cu ciatlăul se rămâne deci în trânsul.- Apoi bine svântat se pune pe comarnic (un felŭ de pod).- Zerul de sub cași se ferbe și din spuma ce se face pe de asupra la fert, se face unt; iar cel alt zeru se jintuesce și strecurându-se se face urdă.- Obiectele ce pórtă ciobanii sunt: bâțul sau dârjana, Cața cu care prinde oile, stricnelele cu care le slobóde sânge, gluga în care pórtă mâncare și la cazŭ de vreme rea o pune pe cap. și tuhórca care o îmbracă iarna de frigŭ.- Totŭ tachatul stânei, care se împarte în camera de locuit de ținut fruptul, strunga și pardoseala sau plasa oilor este încredințată în sama scutarului, ce are numai acesta treba și a regula strângerea fruptului, cum și ținerea socotelei cam câte câtŭ frupt mai ales brânză a eșit de fie-care óe în cursulŭ unei veri.——

95. Numele ce ciobanii daŭ oilorŭ suntŭ: Cercelata, curmuta, caciură, bucalae, steluțe, cu dalbă, ochișică, stogoșe, capriță, bălute, paserica, ciula, belcingate și altele. -

96. Cânei ciobănesci pe aicea pórtă numirile următóre: Goldo, Bercu, ursu, dolca, gaciță, doba, pin, sirbu, lupu, ustio, chipăruși, valachi, codău, torozan, cărăbuși, Mândra, avram, tărcuși, vedea, neantu etc. -

97. Altă deosebire nu facŭ în privința cânelorŭ, de cât dicŭ, că cânele bun pentru oi nu se ea după lup, ce numai 'l alungă puținŭ și în urmă se întórce la turmă, căci alții sunt proști, fugărescŭ lupul și alt lup vine și strică oile. —

98. Împărțirea dilei și a nopței de către ciobani și chiar de către săteni pórtă numirile următóre: La cântători, la mâncăte și pe vremea porneleí, adecă cam pela 3 ciasuri și ceva după miedul nopței. — Zori de dziua, revarsatul dilei, și diminéța e timpul pe când reсare sórele. — Aprândul mic pela 6 ciasuri, Aprândul mare pela 8 ciasuri, sub amede pela 11, ameade pela 12, după amédde pela 2, achindii pela 4, în t'amurgului pela 7½ și nóptea saŭ deseara pela 8, pe vremea culcarei pela 9½ saŭ 10, miedul nopții pela 12, cântători 2lea pela înse acesta împărțire e numai în timpul verei mai mult audită, căci iarna se trece aceste numiri fără a mai fi bine observate. — — — —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

99. Metaforile luate de ciobani sunt: Acest om este blândŭ ca oaea, țipă ca capra, se isbesce ca berbecele și altele. —

101 Cuvintele întrebuințate pe aice în privința plugăriei sunt: Tae bine brasda se nu faci greși.. Ține tala saŭ hăisa.. Hă, boi în brazdă.. Injugă la boronă saŭ grapă.. Se boronesce bine (când se sformă bulgărei) se ară bine când (când se restórnă mărunt) și altele. — —

102. Deosebitele feluri de câmp lucratŭ și ne lucratŭ pórtă mai multe numiri, așa, când pământul este lucratŭ în o întindere mai mare se numesce lanu de grâŭ, de ordŭ, de păpușoi etc. O porte mai mică și mai des a țeranilor săteni, se numesce Ogoră — Partea de pământ, ce o lucreadă cu angajament țeranul la proprietari saŭ arendași se chiamă în genere cirtă. — Asemenea bucățile de pământ ce să cosescŭ și să strînge fân se numescŭ fânațe. — Cele ne lucrate în timpul unui an se numescŭ pârlóge. și când nu e lucrat mai mulți ani atuncea numirea de țelină, ier când e lucrată se numesce moină.

103. Uneltele saŭ sculele de plugărie sunt: plugulŭ, borona saŭ grapa, apoi sapa cu care se prăsesce, secerea cu care se seceră, córsa cu care se cosesce și feluritele mașine. —

104. Uneltele plugului sunt: tânjala ~~de~~ în care se pune jugul boilor, cârcea cu care se anină tânjala de cotigă, Cotiga compusă din róte, osie și lopatica (regulator), Grindeiul cu potângul (gâmpul), cucosul de care se anină potângul, Cucura saŭ polița care restórnă brazda, Bârsa, Cornele, plazul, cocoșele, ferul lat și cuțitul. —

105. Desebitele părți ale căruței porta numirile următóre: Hlobele între care se pune calul, coșul, care se compune din draghini sau carâmbi, din spetețe, din rescóle din cobiut și din pomostini sau pardoseala de jos. — Rótele care se compun din butucu, din schiță și din ciolane. — și oieurile care se compune din osie, din gemanari, din pernóce, din inima, din leuce și din splina sau fălcele. —

106. Deosebitele părți ale mórei porta aceste numiri: stavila, care opresce apa, hambzaurile sau uluccele pe care curge apa la róte, Rótele de apa care sunt formate cu cupe, rótele cu măsele, grindeiul pe care sunt așeḑate ambele róte, crângul sau fusul, ce stă cu un capăt în susŭ în părpălite și cu un alt capăt în jos în ţigae ambele de ferŭ. — Petrele în număr de doue una deasupra numita alergatóre și una dedesubt numita ḑăcătóre, Vesca, care este așeḑata în prejurul petrelor, Coșul în care se pun grânele și covata în care curge făina. —

107. Deosebitele meșteșuguri sau meserie cunoscute pe la ţara sunt: Ciobotari, cojocari, croitori, sumănari, agricoltori, dulgherii, Covali sau ferari, curalari, zugrav, boingiu, scortari, olari, străchinari, mangalagii, teeri, ceripcari, cobzari, fluerarii, buturii, chetrarii și cărămidarii. —

108. Uneltele de dulgherie se numescu: toporul, barda, tesla, ciţitóia, feresaul, dalta, gealău, sfredelul și dreptarul. Apucăturile la lucru, când ca unui lemn mai întâi se chiamă că'l hăleuesce, apoi 'l cioplesce cu borda, 'l retede cu feresaulŭ, 'l dăltuesce cu dalta, 'l sfredelesce sau 'l bortesce cu sfredelul, 'l geluesce cu gealăul și 'l îndreptede cu dreptarul. — Scândurile se sponțuesce cu sponțarul și s'a lambuesce cu lambarul. — Tóte uneltele unui lucru întreg, fiind făcute atunce se pun pe-care la locul lor numindu-se acesta lucrare „încheitura“. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

109. Uneltele de ferărie suntŭ: foulŭ, ilaulŭ, nicovala, barosulŭ sau ciocanul celŭ mare, ciocanul cel micŭ, ciocănașul de potcovit, priboiul, cleștele de focŭ, cleștele de cai, cuțitoiu de curatitu copita calului, pila, cleștele de bancă, borulŭ și pleftura. — Materialulŭ de lucru se mai chiamă și marfă. — Apucăturile la lucru sunt: Pune ferul în foc, bate cu barosul, domóe focul cu pleaftura cu apă, fă cutura bună și nu se cunoscă unde-i lipitu ferul cu altul, fă ghivintul bun, mai chilestel se încapă, spargelŭ cu priboiu și altele. —

110. Uneltele de zidărie suntŭ: Cumpăna sau ferul cu plumb, dreptariulŭ, mistria, neteḑitorea, ciocanul și tiparul sau proba. — Materialul este cărămida, lutul, nisipul și varul, care nu au altŭ nume de cât material. — Apucăturile la lucru sunt: adă cărămida, fă bruftuealo, așeḑe bine cărămida, mai cioplesce cu ciocanul, pune cumpăna se vedem daca ḑidul e drept. — Fa tencuială, tencuesce, trage cu dreptarul și neteḑesce cu neteḑitorul. În urmă după ce se usuca tencul, veruesce cu varŭ cu perie sau badana. —

111. Deosebitele feluri de țesături țerănesci se numesc: pânde, servete, macaturi, lăicere, scorțe, sumani, ițari, traiste, saci, țoli și brâe și catrință. —

112. Pentru ca cine va se torca 'i trebue: lâna, cânepa sau in din care se facă caer, pe acest caer 'lu pune in furcă și 'lu torce cu fusul de pe fus 'lu face ghem, 'lu resucesce cu un alt fus mai mare, ce se numesce drugă, și pe urmă 'lu răschie pe răschitoriu, 'lu zolesce sau 'lu spală, 'lu deapănă pe vârtelnițe puindul pe mosor. de aice trece la țesut făcândul țevi, care țevi se pun in suveică și apoi se țese.- Firul tras din furcă, resucit, depanat etc. se numesce tort. – Uneltele de țesut sunt: stativele, care se compun din două sule, vatale, tălchigi, slobozitoriu, zevot, fucei, spata, ițe, scripți; nodorari la sulul de dinainte, și varga la sulu de dinapoi, vergele și chiptenile pentru scórțe.- Apucăturile la lucru sunt: după ce tortul sa depanat, se urdesce pe urzitori se invălesce pe sulu de dinapoi; se nividesce prin ițe și spată se leagă gura de nodorari și apoi se apucă de țesut.- Prin calcarea pe tălchigi firile urdite și invălite pe sul trece unul pe lângă altul și atuncea se chiamă „rost". – Pentru cusut uneltele necesari sunt: materialul de cusut cu acul, ața, degetarul și farfecile și atunci lucrul se face. — —

113. Cuvintele ce s'ar crede a fi pe aiurea puțin intrebuințate, privitor la plutire sunt: Ciobaca, seica și dubasulŭ. —

114. Deosebitele arme cu care se servescŭ sătenii sunt: Pistolul, pușca, cuțitul, spaga, ciomagul, baltagu, și ghioga.

115. Armele obișnuite la români in trecut erau: arcul cu săgeți, palosul, hamgerul, buzduganul, cartaganul, spaga, tóporale, sulițile și cósele. — — — —

116. In privința cuvintelor puțin intrebuințate pe aiurea sau chiar necunoscute, privitóre la ale casei sunt următórele: sala se mai zice tinda, beciul se numesce zemnicu, curte se numesce casa proprietarului, ogradă se numesce ingrăditura de prin prejurul casei; puțu nu se dice ci numai fântână.- Asemenea lucrurile următóre se dicŭ: ședi pe pat, pe divan sau pe laița.- Pune blidele in blidori, adica olele, strachinile, talgerile sau sahanele și lingurile.- Tóte cele alte cuvinte ce se prevăd in acésta intrebare sunt cunoscute și pe aice totŭ sub aceste numiri. —

117. Mâncaria animalului se numesce „Mâncare", iar alŭ omului se dice ospătare sau șede la masă. —

118. Numirile hainelor bărbătesci sunt: Sumanŭ, caciulă sau cușmă, pălărie, cojoc, bondiţe sau bondŭ, Minteanŭ (cojoc scurt), Contași sau cojoc cu față de postav, ițari, bernevecĭ, izmene, cămese și cămeșoi, brâu, cură lată, cură ingustă sau fasie, opinci, ciobote, colțuni și obele; iar cele femeesci sunt: tulpan, taclit, casincă, baridŭ, ștergari, șalu, rochii, fusta, catrințe, prigitóre pestiman, cămese, brâu, colțuni, ciobotele, papuci, scuteică, și cataveică. —

119. Numirile podóbelor femeesci sunt: salbă, brățări, inele, sgardiță, țuchi, mărgele, cercei, hurmudzŭ, boldurĭ, broșuri, florĭ de grădină și flori artificiale și fluturi. — —

120. Numirile mâncărilor sunt: borșu cu carne, borșu cu legume, fripte sarmale sau găluște, pilav sau plachie, chiftele sau parjole,

răcituri, ciorbă și resoli, papanași, coltunași sau chiroște plăcinte, strudele și 'nvârtite. și altele —

121. Băuturile ce sa întrebuințade pe aicia sunt: Vinulŭ, rachiulŭ, berea, braha, mustul de mere și pere și apa. — Pelângă aceste mai sunt: Romul, vutea, lichiorul, pipermentă și șampania; însă acestea de țărani nu se beu fiind scumpe.

122. Cuvintele privitóre la înrudire sunt: tata, mama, frate, sora, moșu, mătușa, bunicul, bunica, verul, Véra, nepotul, nepota, cuscrul, cuscra, socrul, socra, cumnatul, cumnată, nanașul nanașa, finul și fina. —

123. Cuvintele privitóre la căsetorie suntŭ: Mĕ însorŭ, mĕ căsetorescŭ, voescŭ a mă strînge la casa mea și altele; — Căsetoria deobiceĭ pe aice ca și pe alte locurĭ, însemnéde însoțirea a o pereche de ómeni bărbatŭ și femee, care mai înainte chiar poți fi înțelesi spre a face acestŭ pasŭ. — Ceremonia sáu petrecerea ce o facŭ cei ce să căsetorescŭ se numesce „Nunta“ Ea se începe în chipulŭ următorŭ: Tânărul, ce voesce a face nunta ia pe lângă dânsulŭ, părintele seu, sáu o altă rudenie, și pe unulŭ sáu doi gospodari, care se chiamă starostii sáu lehai și mergându la părinții tinerei sau a mireseĭ se împacă în privința nunței, cerând pe fata în căsetorie cu tânarul cu care ei sunt duși, acésta cerere se promite, că dacă părinții voesc a da fata după tânărulŭ

cutare, și dacă fata voesce a merge după dânsul, și se-lŭ aibă de bărbat. — Aceste fiind sfârșite cu bine atuncia bate palma și se dice că a făcut pe trébă. — După acésta mirile se duce la o dĭ sau două la mirease și acolo mireasa i croesce cămeșa de mire unde apoi în unire cu mai multe neamuri beu „adalmașulŭ“. — Adalmașul fiind sfârșitu se împrăscie fie care îngrijindu-se de pregătirea formalitățilorŭ civile. — Începerea nunței cu tot înadinsul se face de Sâmbătă sara, care nópte o petrecu tóta umblând dela mire la mireasă și dela mirease la mire cu schimburile pe adoua dĭ. — Făcându-se diua Duminică dimineața se sue în un car sau sanie tras de 4-6 boi și mergŭ la biserică chiuind și împușcând, unde se cunună, și apoi mergŭ cu toți nuntașii la casa părinților miresei unde este pregătită o mase numită „de cununie“ Aice șădând la mase, la sfârșitul mesei se aduce o găină friptă întrégă pe care mirile trebue se o rupă și împarte pe la toți mesenii, care după ce mănâncă acea bucată de friptură se scólă toți în picióre și încep a juca ținându-se toți de mână, joculŭ numit „De trei ori pe lângă mase“ dicând cuvintele următóre: „De trei ori pe lângă mase, se iasă reulŭ din case. Se rămâe binele, se trăiască mirele. — Se trăiască și mireasa, se povățuiască casa!“ — În urmă apoi cu toții iarăși ținânduse de mână esŭ afară din case jucând jocul numit „dantulŭ“ înfruntea căruia jocŭ trebue a fi cam de obicei nunul cu nuna și mirele cu Mireasa. - După acesta mireasa în casă nu mai are voe a întra căci începe aice încărcarea ḑestrei, fiind aduse din case de către flecăi câte un singur lucru și cu cea mai mare chiotă, pe car le curi le așade nuna în carŭ și se gătescu de drum spre casa mirelui. - Înainte de pornire părinții miresei se pun afară pe un scaun și mirele și mireasa vin de îngenunche înaintea lorŭ și un alt om numit vornicelŭ le cere ertăciune și blagoslovenie pomenind cam din cuvintele următóre: Ascultați cinstiți munteni și D-vóstre cinstiți împrejurași. - D-zeŭ a făcut cerul și pământul, marea și tóte numai cu cuvântul. Apoi luând ternă din pământŭ a făcutŭ pe strămoșul nostru Adam, din costa lui Adam a făcut D-zeu pe strămoșa nostră Eva pe care i-a dat-o lui Adam de soție, și D-zeŭ atuncea a blagoslovit se se înmulțescă ca stelele cerului și ca năsipulŭ mărei, și așa ne-am tras din ném în neam din om în om și din rudiță în rudiță până a ajuns vremea și la aceste două tinere mlădițe, care aŭ cădut la a D-vóstre picióre și să rógă de ertare, se rógă cu smerenie se le dați blagoslovenie. Și încă mai alte câte-va cuvinte cu care încheie ertăciunea, după care tinerii se scólă și sărută mâna părinților și apoi pornescu cu toții la casa mirelui, unde ḑestrea se descarcă cară-și cu acea ceremonie cu care s'a încărcat. După acésta pornescu prin satŭ în tóte părțile vornicei cu garafe cu rachiŭ de poftescu pe gospodari la masa cea mare

unde adunându-se stau la masă, și la sfârșitul mesei unul din vornicei pune două pahară de vin sau de rachiu și le închină pe rând la fie-care. - Numindu-se aceste pahară „pahară dulci,, și pe care toți trebue se le plătescă cu cât voescĭ și póte. - Închinarea paharalorŭ dulci se face cam cu cuvintele următóre:

Bună vremea, bună vremea, cumătre, jupâne sau domnule fetore, sara o înseratŭ și noi păhăruțe dulci n'am închinat, ș'o fost vremea mai de de mult și noi nu ne-am priceput; așa, că după cum suntem slugi suntem buni și de bătut. - Poftimŭ păhăruțe dulci de vin din Odobesci, cum le bei cum le plătesci; Aduse prin cară mari mocănesci, și poposite prin Cotnari ca se vârâți mâna în buzunari, se dați un galbănŭ de cei mari, de nu un galbăn măcarŭ un Irmilic se-mi cumpăr și eŭ un ilic sau vre-o două trei rubele ca cele mai mărunțele. - Poftim de primițĭ și nouă nu ne bănuițĭ; căci cum le-ți gusta coroj ți căpăta, în pungă-i căta și tot un galbăn-i da.. Apoi celor ce sunt adrecate le da în mâna și începe a mulțumi fie-care după cum îi ajunge capu; însă mai de obicei așa: Ve mulțumesc! Mulțumesc la bătrâni ca la părinți și la tineri ca la frați, așa de frumușelu precum cântă un gângurel într'on vârf de paltinelŭ, din guriță cântă și din arichióre bate, se sbóre treacă Nistru se prade chiscu de copile frumușele, ochișele, gigatele ca ș'a nóstre nemurele. - Apoi bea din pahar și dă din acel pahar la toti inprejurașei sei se guste. - Lautarii le cânta si ei joca pa nă înaintea de băut cu tote paharele dulci. - Făcându-se dina se împrăștie pe la casele lor cu toții și pe după amiade Luni pornesc cei cu nunta două femei îmbrăcate turcesce și cu lautari a hopai prin sat și achema din nou la nuntă luni sera la uncrop, unde între alte bucate pune în strachine vin amestecat cu pane și toti mănâncă cu lingura acea mancare numi tă „tovari" și de care toti se fac că se frig dicând că e ferb Imprăștiindu-se și dela acestă petrecere apoi în Duminica următóre merg tinerii cu părinții mirelui și alte rude la părinții miresei unde iar beu și mănâncă chemo dase acésta treabă „cale primare" și așa nunta e sfârșită cu obiceiurile spuse. și încă alte multe obiceiu

124 Jurămintele ce poporului intrebuințatze pe aici sunt: Zeu, se n mai ajung, se chioraseu, se-mi sară ochiu, se plesnese, se fi a dracului, se n'am parte de impărtășenie, se n'apuc porte de casă și gospodăria mea, se n'am parte de cununie și alte

125. Ocările sau batjocurile ce intrebuintade poporul de aici multe din ele sunt prea grosolane, și pe unele din ele mai nu-mi permit ale esprima; dar cele mai obisnuite s se fii a dracului, se te ardă focul, ducte la dracu, injuraturile de cruce, icona, lumânare, biserica, Christosul și altele. —

126. Jocurile ce să obișnuescu între copii sunt: jocul de a mingea la care alte cuvinte nu sunt decât, dă-o la mine, pune-o în bortă etc. jocul dea pórca unde e săpată în pământ a gropă ce să numesce gogeri și toti pădesc se nu dee cel ce paște porca în gogeri. Cuvinte osebite la acest joc nu sunt. - Jocul de a mijorca, unde un copil amige și cei alti se ascund, și pe cel ce'l va prinde celui ce a amijit apoi acela amije. - Jocul dea ochi legati prin case, unde unul își legă ochii și cei lalti fug prin casă se nu-i prindă. - Jocul dea cloșca, la care unul se face cloșcă și cei lanti se țin ca pui de cloșcă; iar unul numit „uliu" se răpede și luptându-se cu cloșca tot prinde câte un pui, până ce-i prinde pe toti, și apoi pui se iau după cloșcă ciupindu-o și strigând „căr clonc" de ce nu i-a păzit bine. - Jocul dea „halea balea" la care se prind de mână toti copii și la un capăt și la cel alt se pun doi vis-a-vis, și între aceștia se schimbă cuvintele următóre: „halea balea, ce ții buna calea? Se deschidă porțile lui basama Vodă. Da de vamă ce mi-i da? un cățelu și-un purcelu și pe S. de un picior, și atuncea pe cel ce e lângă cel din capăt îl dă, care trebue se treacă dupe lesi pe sub mânele tuturor până ce ajunge la cel altu capăt, unde stă până ce toti au făcut ca dânsul. - După ce se mântue toti, atunci unul din capete se face cal și toti se învârtesc împrejurul lui, dicând: că învelese pânză; iar cel alt capăt trebue se o descalece spunând

127. Vasele pentru pregătirea bucatelorŭ în genere se numescŭ: Ole, tigăi, tingire, ciaune, tavale și altele.- Pentru punerea bucatelorŭ la mase sunt: Strachine, castrone, talgere sau farfurii și altele.- Pentru ducerea lor la câmp sunt tot aceste, pe lângă care mulți au un felu de vase de lemnu numite „Racle".—

128. Cuvintele privitóre la pregătirea bucatelorŭ sunt: Pune de mămăligă.- Adă brânde.- Tornă borșu.- Dă foc la ólă se fiarbă, pune sare, gustă se vede dacă-i bun. Postornă mămăligă. Mestecă. și altele. —

129. Cânticele ce să jócă pe aicia între poporŭ sunt: Rusescĕ, polca, ciobănescĕ, ungurescĕ, Galațanca, Mornăița, Mariuța, Hora sau Moldovenească, cimpoiu, Delencă, Lă Herlăonca și altele; iar pe care le cântă din gură, și care se cântă mai tot pe acela-și versŭ sunt: Frundulița și para, frunde verde Iasomie, frunde Ver liliac, frunde verde de alun, frunde verde Rusmo frundulița foi de Teiu și altele. — — —

130. Cuvintele privitóre la jocul de cărți suntu: Se ține numai cu cărțile, 'i merge în cărți; 'i curge cartea, 'l favoresce altele.- Intre poporul de jos acest joc nu se obicinuesce; auzind că cineva a perdut, își dice: A perdut averea cărți, A bătut averea la talpi, a dat-o pe fante, pe ași și altele. — — —

131. Danțurile sau jocurile ce să întrebuințade pe aici suntu mai multe; însă înprivința celorŭ ce se întrebuințadŭ și ore-care dicerĭ din gură sunt: La ungurescĕ se dice: Ungureanu cu sumanu scurt, Ce te facĭ din teafăr mut? Ai băutu apă din Prutu, și acum te facĭ zchiodu? Unguru-i cu gura mare, dar el nu mușcă tare. Unguru-i câne folosu dară nu-i premejdios.- Ungurénu din trei hotară șede în pod și 'n pușcă 'n cioră.- La Ciobănescă se dice: Oi se racu ciobanașĭ, cum mia duce sara casĭ, deminéță urdă dulce, Me sĕrută și se duce.- Ciobanași cu oile, bătămi-te ploile, Ciobanași din cea stână, unde jocă se detună.- Ciobanașĭ cu glugă 'n spate, jócă pămantul desparte, Unde jócă un ciobanu, nu creste iarbă un anu și altele. Când se jócă sirbescĕ se dice cuvintele următóre: „Paște Sirbulu oile și sirbóica caprele„ Unde-i jocu de flecăĭ, parcă-i o turmă de meĭ, Unde-i jocu de moșnegi, parcă-i tarla de berbeci și altele. —

132. Instrumentele de musică cele mai preferabile între poporĭ suntu: Scripca (vióra) cu strunele în numer de patru, subțirea mijlocile și hanjo.- Arcușul, care se trage pe strune și Cobza iarăși cu strunele, care se bat cu o pană de gâscă

Pe langă aceste mai sunt: fluerul mare de ciobănie, fluerul mic cu dop, și trișca. Apoi cimpoiul, chitara, fligorna, trombeta bou-

133. Cuvintele privitóre la înmormântare: sunt Dumnedeu să-lŭ erte.- Să-i fie țărîna ușóră. Să-i fie sufletul în împărăția cerului și altele. Când unui mort i să face o pompă frumósă, apoi se dice: Mândru l'a mai dus, sau l'a dus forte urât ca pe un calic și altele.- Asemenea când în urma mortului se da de pomană, celŭ ce a primitŭ trebue se dică „bodaproste". —

134. Deosebire între sufletul omuluĭ și al animalelorŭ esistă forte mare căci alŭ omului se dice, că și după mórte mai tră-esce; iar al animalelor piere pentru tot de-a-una.- Case porte fie-care un nume deosebitŭ nu se știe. —

135. Omul când e bolnav și aprópe de mórte îsi dice: trage de mórte, se luptă cu mórtea și în sfârșitŭ, a muritŭ, a reposatŭ și l'a ertatŭ Dumnedeu; iar animalul când e bolnav îsi dice; tânjesce, gogesce, chipocesce și în sf-șit a perit, a cuitu. — -

136. În privința cugetului și a gândirei, credința poporului este d-a fi în totdeauna cu cugetulŭ curat, și chiar departe de lucru-rile necurate și spurcate.- Asemenea mintea și norocul sunt cele întâi bunuri ce le póte avea un om, pentru care lucru chiar părinții când închină pe copii lor 'i învață a dice. Do-mne minte și noroc, și mă pădesce, ferindu-mă de cugetările cele rele. — — —

137. Frumosului înaintea poporului este tot lucrulŭ, care pe lângă plăcere, bunătate, facere de bine se posede și o colóre sau fațe deosebită; alt-felŭ nu póte fi frumos decât ca altŭ lucru metaforice lui. De unde avem dicerile ca frumósa ca Zorele, ca luna și stelele, altŭ lucru nu este. Apoi de a doua treptă este aurul și primavara. —

138. În privința stelelorŭ credința poporului este ast-felŭ, ca cea întâi mărime a lorŭ arŭ fi cât o rota mică de trăsură, și ca ele sunt lumânările luĭ Dzeŭ, care le ține pe tóte bolta de cerŭ, apoi în privința scopului se dice că fie-care om are o stea pe cerŭ și că, când omul móre i cade și steaua.- De unde este și vorba „Ți cade stéua de nu vii la mine". —

139. Stelele pe care le cunósce poporul și la unele au óre-care dicere sunt: 3 Luceri, de diuă, de cusară și de miedul noptei, diceri în privința lorŭ nu au.- Găinușa, sau constelația celor 7 stele, în privința căria este cimilitura următóre: „Ari o latnică patnică și acea latnică patnică, are septe latnicele patnicele". - Razele sau fata cu coromâsla, care se dice că merge la apă.- Crucea cea mare și cea mică.- Conióra, ofredelul și hora.- Carulu sau cele 7 stele dela miade-nópte, asupra cărea se povestesce următórele: dicându-se ca pepelea s'ar fi apucatu că până la diua va împinge osul carŭ până în drumulŭ orbilorŭ, și nu l'a împins.- Apoi este mănăstirea și steoa ciobanului, care resare la apus și móre înainte de tóte —

140. Partea cea albicióse cerului de nópte se chiamă „drumulŭ robi-
lorŭ“ și mulți o numescŭ și „crângulŭ timpului“, cor ca povestire
despre acea parte positivŭ nu se știe. — —

141. Intunecarea sórelui și a lunei (eclipsa) este privită ca un semn
reŭ dat de Dumnedeŭ pentru ómeni. — Acésta intunecare se nu-
mesce „mâncarea vârcolacilor de sóre și lună“. —

142. Vârcolacii după credința poporului suntŭ nisce balauri mon
care când le este fome, mănâncă săŭ pe lună săŭ pe sóre
și apoi se rógă la Dzeŭ se le facă loră-ei. — In privința for-
mărei săŭ a nascerei vârcolacilor este o credință în popor, car
susține că acești vârcolaci se fac când femeile daŭ în f
mélestul săŭ cu mesticătorul ce mestică mămăliga. —

143. Dedeochiul nu este altă ceva de câtŭ uitarea lacomă a unu
om la altulŭ, săŭ chiar și la un animalŭ; înse nu uitarea
turor ómenilor face reŭ, ce numai acelorŭ, care pe când
eraŭ mici, muma lor întercându-i dela țîță două săŭ t
dile, pe urmă din óre-care împrejurare este silită se-i d
iară-și țîța. — Un ast-felŭ de om se numesce „întors dela ți
și acesta este reŭ la ochi. — In contra dedeochiului este
cântecului, prin stângerea a 9 cărbuni aprinși, în apă ne
ceputa, adecă cum este adusă dela fântână. — Când se stâng
carbunei se dicŭ cuvintele: nu sting carbunei; dar sting de
ochiul, rahna, și pocitura, din creștetul capului, din sfâr
nasului, din piept, din șele și din tóte încheieturile. — Apoi
acea apă cel descântat se spală și puțină bea de 3 ori pe 3 locur

144. Zîne cunoscŭ poporul pe Ionica făt frumos, chipărușî veteazului,
găvănuțe și altie; înse nu cu numele de Zînî ci ca viteji. Despre
ei povestesc ca aceia Zmei, balauri și că a fost cei mai viteji
ómeni. — Cât despre Zîne nu cunoscŭ de cât pe Zîna dorilor
care era forte frumóse. —

145. Despre Cosendana se dice că a fostŭ cea mai frumóse și mai
înțeleptă Zînă, care spre a pute scăpa de cei ce o răpise, i-a în-
șelat și tot s'a dus la alŭ ei iubit. — Poporului o numesce Ilena
Cosendana, din cosițe florî cântă, șepte împărați ascultă. —

147. Lada, la nunte se cântă a doua di după cununie, adică luni
Cântarea acésta se face Lazei înse se atribue miresei, căci de a-
cum nu-i va mai fi ca la părinți ce cu totul alt felŭ. — Despre
„Mana“ acésta nu se știe. — —

149. In privința strigoilorŭ se povestește, că aceștia ar fi chiarŭ
dintre ómeni, care pentru a fi strigoi au dinapoi la șele o codă
săŭ aprópe de ședutŭ, — și sunt primejdioși, căci se dice că
îndată ce te-a pocit strigoiulŭ, te năbușesce sângele pe nas
și pe gură. — Totŭ în privința strigoiului se mai dice că în
noptea cea spre sfântului Andrei, toți strigoii se ducŭ la
hotară și să bată cu limbele melițilorŭ, pentru care la
cei poporului strânge aceste obecte în acea nópte și
pe lângă acesta fie-care om trebue se mănânce usturoi

Asemenea în privința strigoiului se dice că după mórtea lui el
vine acasă și supără pe urmași, pentru care lucru acelu ce să cred
a fi strigoi îi înfinge un cuțit pe mormânt îndreptul inemei și
atuncea nu mai iese de acolo. - Stafiile suntu umbrele ómen
lorŭ sau a animalelorŭ puse de cătră zidari pe când aŭ făcu
o zidire, și pe cât timp omenesce se iase acestă videnie ca to
iese. - Știma se chiamă totŭ un felŭ de vedenie, despre co
povestescŭ că acestă ar fi știind de vre-o comóră. - Moro
sau copii nebotezați, care la 7 ani după îngropare se face mor
Asemenea se vorbesc despre Cataroiŭ, care nu se știe ce este. -

150. Draculŭ Este totŭ o vedenie, înse ciudată, care umblă spre
face numai reŭ. - Elŭ se arată în chip de om sau și alt chip, o
o statură mică, cu fesŭ pe cap, cu ochii roșii, cu lulea și înf
sitŭ îmbrăcatŭ nemțesce. - Totŭ în privința lui se dice, că ar
un fesŭ, care când îlŭ pune pe cap nu-lŭ vede nimene.

151. În privința ursitei se dice, că face de ursită celui ce nu pó
se să căsetorească, adecă: facŭ un descântecŭ, că acelu ce s
partea celui ce să descântă se nu pótă ~~f~~ sta pe locŭ, ci să
nă se să însoțască cu elŭ sau ea. - Din vechime se po
tesce că acestu descântec avea un mare efectŭ, omorâ
du-se pe mulți ce era căsetoriți cu alte perechi și î
urmă trebuia se iei de soți pe acelu descântat. - U
descântec se povestesce, că se facea în pădure cu niș

bucăți de lemn de carpen în formă de pene ascuțite și bătute în o ciótă sau rădăcină de copac, dicându-se cuvintele următóre: Nu batu în ciótă, ce o batu în capul cutăruea, și nici în cap dar i-o batu în spate, și nici în spate, ce i-o bat în peptu, și nici în peptu ce în tóte încheieturele, și în urmă se dice că bate una în inimă în urma căria iese din ciótă sânge, probă că contra căruia s'a făcut asi muritu. - Astă-di aceste descântece pe aici nu se știu ce numai se povestescŭ. - Cât despre ursite se dice că suntu părțile împărțite chiar de Dzeu pentru fie-care omŭ, avândŭ tot bărbatulu că de ursite trei femei.

152. Elele suntu nisce lucruri rele, care radică pe omeni în aeru și-i ducŭ departe. - Învârtiturile de colbŭ ce să facŭ vara pe drumuri se dice de poporŭ că suntu elele, pentru care lucru eŭ serbede o di în acestă privinte spre a nu fi luați de ele. - Dónsele sau didănsele este o bólă de picióre și de mână, care astă-di după științe se cunosce sub numele de „reumatism". — —

53. Borbosele sau bojgónele suntu felurite descântece de a face reŭ unului altuea de cătră babele ce le cunoscŭ. - Borbosele se mai dicŭ și vorbile ne reschicate bine, sau ne înțelese pe care le vorbescŭ ómenii beți, cărora li se dice că borborosescŭ. -

Colindele pe aici și chiar prin împrejurime se petrecŭ numai în sara de 31 Decembrie, dicându-se că umblă cu pluga și acesta o fac mai alesŭ tinerentulŭ și copii, care umblă

Asemine în privința strigoiului se dice că după mórtea lui ele
vine acase și supără pe urmași, pentru care lucru acelu ce să crede
a fi strigoi îi înfinge un cuțit pe mormânt îndreptul inemei și
atuncia nu mai iese de acolo. – Stafiile suntu umbrele ómeni
loru sau a animaleloru puse de către zidari pe când au facu
o zidire, – și pe cât timp omenesce se iase aceștă videnie ca tot
iese. – Știma se chiamă totu un felu de vedenie, despre car
povestescu că acéstă ar fi stând de vre-o comoră. – Moroi
sau copii neboteżați, care la 7 ani după îngropare se face mor
Asemenea se vorbesc despre Catarou, care nu se știe ce este. –

150. Dracul este totu o vedenie, ince ciudată, care umblă spre
face numai reu. – Elu se arată în chip de om sau și alt chip, a
o statură mică, cu fesu pe cap, cu ochi roșii, cu lulea și înf
situ îmbrăcatu nemțesce. – Totu în privința lui se dice, că ar
un fesu, care când 'lu pune pe cap nu-lu vede nimene

151. În privința ursitei se dice, că face de ursită celui ce nu pót
să să căsătorească, adecă: facu un descântecu, că acelu ce a
partea celui ce să descântă se nu pótă ~~p~~ sta pe locu, ci să
nă se să însoțască cu elu sau ea. – Din vechime se po
tesce că acestu descântec avea un mare efectu, omoră
du-se pe mulți ce era căsătoriți cu alte perechi și în
urmă trebuia se iei de soți pe acelu descântat. – U
descântec se povestesce, că se facea în pădure cu niș

bucăți de lemn de carpen în formă de pene ascuțite și bătute
în o ciótă sau rădăcină de copac, dicându-se cuvintele următóre
Nu batu în ciótă, ci o batu în capul cutarucă, și nici în cap dar i-o
batu în spate, și nici în spate, ci i-o bat în peptu, și nici în peptu
ci în tóte încheieturele, și în urmă se dice că bate una în inimă
în urma căria iese din ciótă sânge, probă că contra căruia s'a
făcut așa murit. – Astă-di aceste descântece pe aice nu se
știu ci numai se povestescu. – Cât despre ursite se dice că
suntu părțile împărțite chiar de Dzeu pentru fie-care omu,
având tot bărbatulu câ de ursite trei femei.

152. Elele suntu nisce lucruri rele, care rădică pe ómeni în aeru și-i
ducu departe. – Învârtiturile de colbu ce să facu vara pe drumuri
se dice de poporu că suntu elele, pentru care lucru ei serbede o di
în acésta privinte spre a nu fi luați de ele. – Dânsele sau didan
sele este o bólă de picióre și de mână, care astă-di după științe
se cunosce sub numele de „reumatismu". – –

53. Borbosele sau bojgónele suntu felurite descantece de a face
reu unului altuia de cătră babele ce le cunoscu. – Borbosele
se mai dicu și vorbile ne reschicate bine, sau neînțelese pe
care le vorbescu ómenii beți; cărora li se dice că borborosescu. –

Colindele pe aice și chiar prin împrejurime se petrecu numai
în séra de 31 Decembrie, dicându-se că umblă cu plugul
și acesta o face mai alesu tineretului și copii, care umblă

în acea sară pe la ferestrele ómenilorŭ, cu clopote și alte
obiecte spunând din gură felurite urături sau felicitar
Colindele se facŭ numai pe la Ruși în sara de 24 Decem-
bre cântându-se florile dalbe și spunând alte cuvinte at
buite nascerei lui Iisusu Hristos. — — —

161. Tricolicíulŭ se vorbesce ca era o fiinte rea, care pânde
pe părinte ca se ducea de acase și apoi ei mergând la
cele case mânca copii însirându-le mațele prin cu
le de pe pareți și pe ferestre. —

162. Basmele sau poveștile astă-dĭ nu se mai spun dec
ca de amusatie; înse în vechime erau credute ca adev
Totu încă esistă în popor credința ca e bine a se spun
te opovestite de óre-ce apoi nu se póte apropia de ace
casa lucrul cel reu (Dracu). — Urieșĭ erau nisce Chip
de ómeni forte puternici pe care cu mare anevointe
găsa câte un viteazu se-i pótă birui, și acesta prin
inselaciune și cu ajutori de undeva. — Balaurii
dice ca erau nisce șerpi, care umblau cu o falcă în
riu și cu una pe pământu. — —

163. In privința ómenilorŭ roșcovani și cu parulŭ roș
se dice că acestia suntu din seminția lui Cainŭ
suntu însemnați ca primejdioși, de unde esist
chiar în popor proverbul „Se te feresci de omul ro

164. In privința orajilorŭ celu întâiu obiceiu este ca celu ce se orajesce
se nu fie întinatu, adica cat se póte se fie mai curatu. — Orajele
se facu fetelorŭ ca se fie dragalașe, femeile se orajescŭ se li iubésca
barbatii și altele. —

165. Cuvintele cu privința bólelorŭ de om suntu: zace la patu, zace pe
picióre, șede trâmicu, abea suflă și altele. — Bólele suntu: Frigurile, tusa, orbalțulu, (dureria de cap) Deoânsele, buba neagră, besica
cea rea, lungoaria, (tifosul) soparlaița sau (Anghina) Versatul, Coriulu, răca, reul copiilor și altele. —

166. Cuvintele cu privința bólelorŭ de vite suntu: Acesta vacă șede
lată, caci fiind gîtruită la mâncare nici nu se uită. — Acest
bou, cal, etct. este palitŭ de bólă. — Bólele după cum se numescu
pe aicea sunt: Umflătura, singerătura, armurariu, bóla de vite
(Ciuma). și dureria de gura și picióre (febra Aftóse). — Pentru cai este
bólele numite: buba mânzului, răpciuga, Dalacul și umflătura. —
Pentru oi, Versatul, singerătura și galbana. Pentru porci, bóle
de gura și picióre și brânca (umflătura la gâtu). —

167. După părerea poporului de pe aice, tóte bólele provin din nebăgare în samă bênd și mâncandŭ mai multe lucruri ce
producu bóle, sau din dormiri sau somnuri pe afară. —
Cât pentru holera, ciuma, și epilepsie și susțin ca aceste
bóle nu provin decâtu numai cu știrea lui Dzeu.

73r

168. În privința lui sfântului Petru povestescu, că elŭ aŭ umblatŭ
Dumnedeu pe pământ, făcând multe bine ómenilorŭ, adică în
via morți, vindeca de bóle și altele. —

169. În privința lui sfântul Ilie povestescŭ, că are o putere forte m
re, căci elŭ umblă prin nouri cu căruța cu caĭ, cu biciu de f
fulgerând, trăsnind și detunând. — Asemenea se crede între p
pori, că lui sfântul Ilie ar fi luat Dzeu o mână și un picior
spre a avea mai puțină putere. — Totu despre sfântul Ilie d
că elŭ întrébă pe Dzeu când e ḑiua lui, și elŭ 'i spune că n
'a venitŭ, apoi după ce aŭ trecutŭ 'i spune că a trecutŭ. —
Acésta amăgire i-o face Dzeu, căci dacă elŭ ar ști adevăratŭ
e ḑiua patronului seŭ atuncea elŭ prin trăsniri și detuna
ar prăpădi lumea. —

170. Toți sfinții sunt socotiți și serbați de către poporŭ; înse
care se credŭ a fi cei care se resbună mai de grabă pentru
neserbare suntŭ: Foca, a treia ḑi după sfântul Ilia, c
este primejdiosŭ pentru foc. — Sfântul Petru și Pavel l
Iunie serbatŭ pentru grindină. — Sfântului Andreĭ serb
pentru fiara sălbatică. — Sfântul Haralambie pentru
și prorocul Ieremia sărbătórea boilorŭ. —

171. De ordinarŭ ḑiua se consideră din resăritŭ și până la a
titŭ și nóptea dela asfințit și până la resărit. — Ḑiua
mai imparte în Dimineața, aprânḑi, amiéḑe, achindii
sara. — Noptea se imparte în Decusară, pe vremea c
ri, medul nopței, mâncatea, saŭ cântatori; și zori de ḑi

738

168 În privința lui sfântului Petru povestescu, că elŭ aŭ umblat
Dumnedeu pe pamânt, făcând multe bune sĕrmanilorŭ, adicĕ
via morți, vindeca de bôle și altele. —

169. În privința luĭ sfântul Ilie povestescu, că are o putere forte
re, carĭ elŭ umblă prin nouri cu căruța cu caĭ, cu biciu d
fulgerând, trăsnind și detunând. — Asemenea se crede între
pori, că luĭ sfântul Ilie ar fi luat Dzeu o mână și un picio
spre a avea maĭ puțină putere. — Totu despre sfântul Ilie
că elŭ întrébă pe Dzeu când e dina luĭ, și elŭ ĭ spune că n
nă venitu, apoĭ după ce aŭ trecutu ĭ spune că a trecutu.
Acestă amăgire i-o face Dzeu, carĭ daca elŭ ar ști adevărat
e dina patronuluĭ seŭ atuncea elŭ prin trăsnirĭ și detun
ar prăpădi lumea. —

170. Toțĭ sfinții sunt socotiți și serbați de cătră poporŭ; înse
care se credŭ a fi ceĭ care se resbună maĭ de grabă pentr
neserbare suntu: Foca, a treia di după sfântul Ilia, c
este primejdiosŭ pentru foc. — Sfântul Petru și Pavel
sunt serbatu pentru grindină. — Sfântului Andreĭ serb
pentru fiara sălbatică. — Sfântul Haralambie pentru
și prorocul Ieremia serbatorea boilorŭ. —

171. De ordinarŭ dina se consideră din resăritu și până la a
situ și nóptea de la asfințit și până la resărit. — Ziua
maĭ imparte în Dimineață, aprândĭ, amédĭ, achindi
sara. — Nóptea se imparte în Decusară, pe vremea c
reĭ, miedul nopțiĭ, mâncatea, saŭ căntatorĭ, și dorĭ de di

73

73. În privința dilelorŭ septamâneĭ facu urmatórele deosebirĭ: Dumi-
nica este dina cea maĭ scumpă a uneĭ séptamanĭ, în acéstă di nu
se lucredă nimicŭ. — Lunea, este dina în care e bine a se incepe orĭ-c
lucru și pe care mulțĭ o postescu mâncând secŭ, maĭ alesŭ ceĭ cu
orĭ, care în acéstă di nicĭ nu daŭ nimica din case, chiar și focŭ. —
Marța, este dina în care nu este bine a se incepe lucru fiindcă
e réaŭ de năpaste. — Mercurea și Vinerea se postescu, în aceste
dile femeile maĭ alesŭ vinerea, nu cóse nu spală și altele. Joia și
Sâmbăta sunt dile asupra cărora nu esistă nicĭ un obiceiŭ. —
În privința dilelor septamâneĭ se dice ca de glumă printre femeĭ:
Lunĭ, luneĭ, Marțĭ macoreĭ, Mercurĭ bate popa 'n cercurĭ, Joĭ pentru
noĭ, Vinerĭ pentru ceĭ tinerĭ, Sumbăta ne lăm și Duminică do-
ca a lucra popa s'om lucra și noĭ. —

74. În privința Sântei Mercurĭ, Sântei Vinerĭ și Sântei Duminice
povestescu, că aceste ar fi nisce maice, care sedŭ prin pădu-
ri pustie prin chilii saŭ case și care facŭ multe bine celor
ce din intâmplare ajung și resbat până la dânsele. —

75. Dobitocele și pasĕrile cele ce se credŭ a fi maĭ plăcute luĭ
Dzeŭ suntu: Asinul care este blagoslovit de Dzeŭ, Bros-
ca care este blagoslovită de Maica Domnuluĭ și Melu
și porombelul saŭ Hulubul. —

76. Pe aici și chiar pe alte locuri nu sunt locuri privite ca sfin-
te, afară numaĭ de sfântul Munte din Asia. Afară de acésta

și mai numescŭ ca locuri sfinte tóte mănăstirile de pustiŭ, și la care poporul merge odată pe anŭ la hramurĭ

177. În privința sórelui și a Lunei chiar mai în generalŭ către poporŭ se dice: Sântul Sóre și Sânta Lună.

178. Zorilă și Murgilă, ca egsistente aceste două ființe nu se ști nice numele acesta se daŭ boilorŭ, care sunt fătați săŭ cute în zori de dioa săŭ sera în amurgului. – –

179. Nici un blestăm nu esistă în ~~fo~~ care se fie pomenită Dunăr nice se dice când cineva este mânios pe altul. Atuncea celŭ ce nu e mâniet „Te Dunăre pe mine, nu știu ce să f să-l împacŭ". –

180. Judecățile poporuluĭ în privința vânturilorŭ suntu: credŭ că aceste ar fi nisce ființe, care aŭ simțire și se departe tare de locuința omenilorŭ. – Pentru care lucru dicŭ că nu e bine a se ascuți parii gardului și nici a pune spini pe gârd căci elŭ se zgârie și să umple d

181. – Vânturile ce suflă pe aici caŭ numire după direcțiunea din suflă așa sunt: Vântul cel Mare, care suflă cam de la Apus, suflă primavara, desvălesce codrul și usucă glodul spărg și ghețurile. – Carașcul care suflă iarna despre Rusia, te celŭ mai rece vânt. – Crivețul care suflă de la Miade și Vântul de Miadedi săŭ Borilă în urma căruia teptă numai de cât plóie.

---

182. Rugăciuni afară de cele bisericesci cunósce pe următó rugăciune: Îngere, îngerașulŭ meŭ ce mi-ești dat de Dumnedeu, vino cu a tale aripióre, me 'nvelesce, me 'ncăldesce și pe urmă me adormie. – Cruce 'n case, Crucea'n mase, Cruce-n tuspatru colțuri de case, Cruce'n loculŭ care me culcŭ. În urmă dice și cuvintele următóre, ferescene Dómne, de ciumă, de holeră, de focŭ, de potop și de totă mórtea năprasnică, cum și de venirea altorŭ nemurĭ. –

183. În privința căderei stelelorŭ poporul se esplică în chipulŭ următorŭ: Eĭ susținŭ, că fie-care om când se nasce, îndată și pe ceriŭ apare steaua luĭ, care stă acolo până ce omulŭ móre, când în acelŭ momentu și stéua luĭ e căzută. – –

184. Faptu, între poporŭ se crede a fi o vietate, care fiind trămisă cu farmecătorie altuia îi pricinuesce mult reŭ supărându-lŭ. Se crede între poporŭ, că îndată ce cineva ar fi supăratŭ de asemenea vietate să-i dică nisce cuvinte prin care se 'lŭ spurce și îndată se mântue de elŭ. – Când un om se ține de altul fără ca acesta se să pótă ascunde săŭ îndepărta apoi de multe ori i se dice: „Mai cu de tine nu me pot mântui ca de un faptu”! – Despre punerea cuțitului nu se știu nimicu; nici pentru darea de argint viŭ se dice că dacă acestu metalŭ s-ar da la cineva în mâncare, ca să-lŭ –

și mai numescu ca locuri sfinte tóte mânăstirile de
pustiu, și la care poporul merg odată pe anu la hramur

177. In privința sórelui și a Lunei chiar mai în generalu
catră popor se dice: Santul Sóre și Sânta Lună.

178. Zorilă și Murgilă, ca esistente aceste două ființe nu se
nici numele acesta se dau boilor, care sunt fătați sau
cuți în zori de diua sau sera în amurgului. – –

179. Nici un blestăm nu esistă în ~~fo~~ care se fi pomenită Dunar
nici se dice când cineva este mânios pe altul. Atuncea
celu ce nu e măniet „V Dunăre pe mine, nu știu ce să
se'lu împacu". –

180. Prejudecățile poporului în privința vânturilor sunt
credu că aceste ar fi nisce ființe, care au simțire și
departe tare de locuința omenilor. – Pentru care lucru
dicu că nu e bine a se ascuți parii gardului și nici a
pune spini pe gard căci elu se sgârie și să umple

181. – Vânturile ce suflă pe aici cari numire după direcțiunea din
suflă așa sunt: Vântul cel mare, care suflă cam de la Apus
suflă primăvara, desvălesce codrul și usucă glodul spărg
și ghețurile. – Caracul care suflă iarna despre Asia
te celu mai rece vânt. – Crivețul care suflă de la Miade
și Vântul de Miadă-di sau Borilă în urma carui a
teptă numai de cât ploie.

182. Rugăciuni afară de cele bisericesci cunósce pe următó-
rea rugăciune: Ingere, Ingerașului meu ce'mi ești dat
de Dumnedeu, vino cu a tale aripióre, mă'nvelesce, mă
'ncăldesce și pe urmă stă adorme. – Cruce'n case,
Crucea'n mase, Cruce-n tuspatru colțuri de case, Crucea'n
loculu care mă culcu. In urmă dice și cuvintele următóre:
ferește Dómne, de ciumă, de holeră, de focu, de potop și de tótă
mórtea năprasnică, cum și de venirea altoru némuri. –

83. In privința căderei stelelor poporul o esplică în chipulu
următor: Ei susținu, că fie-care om când se nasce, îndată
și pe ceriu apare steaua lui, care stă acolo până ce omulu
more, când în acelu momentu și steua lui e căduto. – –

4. Faptu, intre popor se credi a fi o vietate, care fiind trămisă
cu farmecătore altuia 'i pricinuesce mult reu supărându-lu.
Se crede intre poporu, că îndată ce cineva ar fi supăratu de acea-
nea vietate se'i dică nisce cuvinte prin care se'n spurca
și îndată se mântuiesce de elu. – Când un om se ține de
altul fără ca acesta se să pótă ascunde sau îndeparta apoi de
multe ori i se dice: „Măi! eu de tine nu mă pot mântui ca de un
faptu"! – Despre puterea cuțitului nu se știe nimica; nici
pentru darea de argintu viu se dice că dacă acestu
metalu s'ar da la cineva în mâncare, ca să lu-

mănânce apoĭ acela cade la zăcare spărgându
corpulŭ prin maĭ multe locurĭ şi aşa în scurt tim
móre.- Ca medicament contra argintuluĭ viŭ este lap
dulce, ce trebue băut îndată, ce cineva s'ar simţi a
de asemenea bóla.- -

185. Legarea ploilorŭ este meşteşugulŭ de a şti cineva ca
se facă spre anu plóă pe unde acelŭ cine va or vo
Cum se face acestŭ meşteşug, cum şi celŭ de deslegar
nu se ştie, cu tóte, că forte multŭ se vorbesce în a
privinţă.- Între poporŭ pe aici esistă o credinţe adică
când nu plouă mult timp, atuncea fetele fac o păpuş
un chip de femeĭ şi pe acest chip merg ele cu tóte bocind
şi 'lŭ îngropă în pământ şi în urma acesteĭ lucrărĭ a
ploe.- Apoĭ fură cineva de undeva o icónă şi pe acestă
ge şi o dă într' o fântână şi atuncĭ iar se aşteptă plóe.- C
asemenea fură nóptea o grapă şi merg de o dau în o apă
şi atuncea eĭ cred că va ploa.- Alte obiceiurĭ de legare
şi deslegarea ploilorŭ nu se fac şi nicĭ chiar se ştiu.

186. Mama pădureĭ se chiamă o bătrână, pe care omeneĭ ceĭ băt
o credeaŭ a fi în pădure, ca o stăpână peste ea, şi care de mu
orĭ făcea reŭ celorŭ ce dormea din întâmplare nóptea în pădure
tădi se află oberucana cu acestŭ nume ce sa întrebuinţaze ca l

188. Asupra anuluĭ noŭ poporulŭ nu are nicĭ o credinţe; nisce co
obiceiurĭ de acestă dĭ sunt: urăturile în sara cea dinaintea anu
luĭ nou şi felicitarile şi semănatul de adoua dĭ.- Tot la
anul noŭ fac „calindarul plugaruluĭ" ce se face aşa: se ia 12
pături de ceapă se pun de rând numindu-se cu numele lunelor
şi apoĭ în ele se pune sare, şi în care pătură se topit sarea în acea
luna va fi timpul ploos, şi în care nu, secetos.- În privinţa bobotez,
nu aŭ nicĭ un obiceĭ; iar la lăsatul seculuĭ aŭ obiceĭ de a face
bucatele cele maĭ bune pe care mâncându-le, în urma lorŭ
trebue se mănânce şi un oŭ, ca semn ca se'ĭ pară postul
micŭ, a doua dĭ de spolocanie trebue se bea rachiu şi altele.—

90. Paserile cu ciocurile de focu se credĭ a fi nisce paserĭ care vorŭ eşi la
sfârşitulŭ lumeĭ şi vor ciupi sugând sângele celor ce pe atuncea vor trăi.

91. Vântulu turbatu se credĭ a fi vântulu celŭ maĭ de susŭ, care se află
deasupra tuturor vânturilorŭ şi până la care se dice că numaĭ ca-
cârlia se póte înălţa de unde apoĭ amețită cade jos

92. Tóca din ceriŭ nu se ştie ce este, nisce o dicătóre este în privinţa
omenilor celor deştepţi şi pricepuţi, cărora le se dice „Acesta ştie
tóte, ba chiar şi tóca din ceriŭ!"-

93. În privinţa curcubeuluĭ se crede, că acesta este făcut de Dzeu
şi că când acestŭ semnŭ se arată, atuncea elŭ bea apă.-

din vreun rău sau lacu. - Și dacă cineva s'ar duce inga
chi până la loculu unde curcubeulu bea apă atuncea
preface din barbatu femei și din femei bărbatu. —

194. Rodulu pământului nu se știe a fi alta ceva decâtu; prod
sau recoltele, ce se iau din urma unei semănari. —

195. Mâncătorea nu este alta ceva decâtu a se sculă cineva
cu nopte și a face mai multe trebi până la dziuă. —

197. Iarba fierăloru nu se știe ce este; însă se vorbesce despre
ba talhariloru sau iarba ferăloru, care dacă cineva o p
dă deschide ori-ce încuietore. - Pentru a avea acesta co
se crede a o dobândi în chipulu următoru: se caută
pui de arici ~~a~~ pe care 'i închide în un felin de îngr
ditura; la care dacă vine ariciulu, tatălu sau mum
puiloru și nu pote intra la pui se duce se aducă acea
iarbă și lipindo de îngrăditură îndată se sfarmă. - A
acea iarbă luândo cineva și punândo în palmă
acea mână deschide ori-ce felin de încuietore. —

199. Ceasornicului de case, care adesa se aude tăcăind în pă
mai de multe se credi a fi un șerpe numit „șerpele de
care e de colore albă; însă astă-di acesta credinte în
dispare, dovedindu-se că acesta nu este alta decâtu, c
care rodu în lemnu mai alesu la casele de bârne.

BIBLIOTECA [illegible]

Totu ca ciasornicu de case se mai socote și cocoșulu, Asemenea ca toca la case se consideră și Cânele. —

200. Cea mai mare și cea mai ne strămutată credinte a poporului este în privința esistarei Raiului și Iadului. - Pe celu întâi toți lu doresc alu dobândi, închipuindu-se a fi o grădină frumose, cu feluriți pomi roditori, și paseri cântătore, în mijloculu căroră se află feliu de feliu de mese pune și pahare pline unde numai drepții stau și se veselescu. - Câtu despre celu adoilea toți se ferescu căci în elu presupunu a fi cele mai ne pomenite chinuri. —

201. „Pe al-lalt tărâm" pe aici nu se dice, ci acesta dicere se înlocuesce cu dicerib „pe cea altă lume" adică unde toți voru merge după morte. —

202. Prin cuvântul de Craiu-nou se înțelege luna nouă, adică când luna este îngustă se numesce așa. - Un obiceiu ce să observă în acesta privinte este: de a nu se spune în case acestă vorbă în acelu timp și de a se dice cuvintele următore: „Craiu-nou, Craiu-nou sănătos ni'ai găsit sănătos se ne lasi". - Și chiar cuvintele despre craiu-nou se să spuie în case decâtu un bărbatu și nici de cum de către femei. —

203. Când cineva pornesce de acasă spre a merge unde-va pentru ore un interesu, și dacă se întâmplă ca toemai

în acelŭ momentŭ se-i iasă unulŭ cu cofele deșert
mergând la fântână se aducă apă; atuncia celŭ p
nitŭ cu interesŭ dice că nu are se-i mergă bine, ad
nare se isbutescă la cia ce-a pornit s'aŭ chiar dac
ar isbuti însă cu mare dificultate.. Eșirea cu pl
este când cele ce mai susŭ s'aŭ arătatŭ ar fi d
contra, adecă eșirea aluĭ ~~co~~ cofele ar fi când v
dela apă.. Atuncĭ se dice că-i va merge bine.—
Totŭ ca mergere de rĕŭ este considerată între po
eșirea iepureluĭ și a preotuluĭ după care arunc
în urma luĭ cu șumuiag s'aŭ cu un bulgare.—

204. Spiritusulŭ în poporŭ e privitŭ ca jumătate d
dracŭ, pe care dacă cineva voesce a'lŭ poseda, c
cesce un ou părăsitŭ ținându-lŭ 40 de dile sub
subsuóră adecă sub o mână și apoi din acelŭ o
ese un puiŭ, ce trebue ținut în óla roșă și noue
tr'ânsa trebue se fie corpi de ciapă, care puiŭ c
cândŭ face multe servicii celuĭ cela scos.—
mórtea stăpânuluĭ adecă acelui cela scos, sp
tusulŭ se vinde cu doue parale la o altă p
sonă, ce ar voi alŭ cumpăra. — — —

205. Căpcăunei, cătcănei saŭ capcănei după cum pe aice se numescŭ se povestescŭ că aŭ fostŭ nisce ființe, ce mânca omeni.- Totŭ ca pe capcăni poporulŭ descrie și pe tatari, cu osebire că în privința tatarilorŭ se susține de ei că aveaŭ un ochi în ceafă, și așa de elŭ nu puteai în nici un felŭ se te ascundi:—

206. Vremea de apoi se crede așa, când va veni a doua óră Hristos pe pământ se judece lumea.. Poporulŭ crede că atuncia va fi frică mare.- Fie-care din poporŭ mai ales bătrânii ori-de-câte-ori ei vĕdŭ pe lume eșind câte un lucru nou pe care ei nu l'aŭ vĕdutŭ și priceput, ei îndată dicŭ că s'a apropiat vremea d'apoi fiind c'a înviat dracul pe pământ. — — —

761

Q 108

Văzut de noi la facerea inventariului astă-zi 1 NOE 1907
Judecător

Adunarea Datelorŭ

privitóre la

Limba Română

din

Comuna Poiana-Lungă
Plasa Siretuluĭ Districtuluĭ Botoșani

1885.

Răspunsuri

la

Adunarea Datelorŭ privitóre

la

Limba Română

Adunate din gura sĕtenilorĭ din Comuna Scheia Lungă Plassa Siretu Districtulu Botoşani.

La întrebarea. 1.- Poporulŭ de aicea rosteşte curată pe a celŭ neaccentată fără a'l trece în ă s. ess: malaiŭ, calaiŭ.

4.- Poporulŭ de aicea dice: sară, fată, mase; iarŭ nici cumŭ seră, fetă, méasă.

6.- Se dice îmbliu şi umbliu, unghiu sau ungheri.

7.- Se zice: întâiu, cuiu, straiu, călcâiu; iarŭ nici cumŭ întâniu, cuniu, călcaniu et.

8.- Se zice: taiu, puiu, epure, urechie; şi nicĭ cumŭ taliu, puliu, iepure et.

10.- Poporulŭ de aicea rosteşte întregŭ pe u de la sfârşitulŭ cuvântuluĭ fără articulŭ şi cu articulŭ, precumu omu şi om, facu şi fac, macu şi mac, tacu şi tac et.

11.- Poporulŭ de aicea nu rostesce întregŭ pe i de la sfârşitulŭ unuĭ cuvântu, s. ess: ca ómeni, faci et. ci rostesce scurtu s. ess: ómenĭ, facĭ, tacĭ et.

12.- Se zice: cuminte, minte, morminte, vine, mine; iarŭ nu cuvente, mente, mormente, vene, mene et.

14.- Diftongulŭ ea se aude mai multŭ ca ia, de câtu ca ea.

15.- Se rosteşte: plăcere, lege, merge; iarŭ nu plăcére, lége, mérge, tréce et.

16.- Se rosteşte simplulu e în locŭ de é s. ess: sése în locŭ de şése, vre (vreste) în locŭ de vré et.

La intrebarea 19.- **z** in Dumnezeu se rostește totu așa ca **z** in praznicu
23.- Poporulu de aicea preface pe **f** in **h** s. ess: hie, pentru
fie, herŭ pentru ferŭ, herbe pentru ferbe, ec.
25.- Sonurile fie sau fi se rostesce ca **ci** s. ess: cie in lo
de fie, cerŭ in locŭ de ferŭ; asemenea și **t** se pronun
in unile vorbi ca **ci** s. ess: harcie in locŭ de hartie ec.
26.- Poporulu de aicea preface pe **v** in **h** s. ess: in cuvin
tele: hulpe in locŭ de vulpe; asemenea mai preface
v in **gi** s. ess: gină in locŭ de vină (vinovăție) ginov
29.- Se răspunde că pe aicea se pronunță **g** in locŭ de **v** s.
gie in locŭ de vie, ginŭ in locŭ de vinŭ, geru in l
de verŭ (masculu), gite in locŭ de vite, gie in locu
vie (vite), gină in locŭ de vină ec. —
33.- Se răspunde, că poporulŭ de aicea nu deosebește b
pe **j** de **gi** s. ess. zicu: giurŭ in locu de jurŭ, giude
in locŭ de judecata, giosŭ in locŭ de josŭ ec. —
34.- Se răspunde că poporulŭ de aicea rostește pe **bi** ca g
s. ess. ghine in locu de bine, corghi in locŭ de corbi;
in locŭ de corbi, ec. —
35.- Se răspunde că poporulu de aicea rostesce pe **pi** ca k
s. ess. kieptu in locŭ de peptŭ, kicioare in locu de p
kiele in locŭ de piele, kilă in locŭ de pilă ec. —
37.- Se răspunde că pluralulŭ de la lupŭ și de la pop
se rostește: lupki, in locŭ de lupi, pochi in locu
popi ec —
38.- Se răspunde că **m** se preface in **n** in vorbile: s. ess:
nelŭ in locŭ de mielŭ, nere in locŭ de miere, ni
in locu de miei, ec. —
40.- Se răspunde, că pe aicea se preface **n** intre vocale
r. s. ess: in vorbile: ședi aici pără oi veni, in locu
pănă oi veni ec. —
58.- Se răspunde; că numirile strugurilorŭ de aicea s
Busuiocŭ (Tămâiosŭ), plăvie, Pasereasca, coarna neagră

La intrebarea 60.- Se răspunde că numirile vinurilorŭ de pe aicea suntu:
vin tămâiosu (busuiocŭ) cu colórea albă, vinu roșu,
vinŭ pelinŭ albu cu gustulu amărâu, vinŭ prochinu cu
colórulu roșietecu. —
61.- Se răspunde, că numirile grânelorŭ de pe aicea suntu:
grâŭ, orzŭ, secară, ovăsŭ, rișcă, meiu (malai mărunțelu)
rapiță (rachiță), inŭ și cânepă. —
62.- Se răspunde că numirile legumilorŭ de pe aici suntu:
fasolă, mazere, bobŭ, linte, ceapă, usturoi, pătlăgele
varde (curechŭ), cimbru, morcovi, păstârnapŭ, țelină, le-
ustoanŭ, sfecle, ridichi, cartofe, marole, prazi și hatma-
tuchi. —

64.- Numirile buruenilorŭ și a florilorŭ suntu: iarba mare,
cu foile lungi și late cam nă scămose, a căria rădăcină
fiindŭ uscată, se intrebuințaze pentru afumatu in case
răspândindu unu mirosŭ plăcutu. Măselarița, asemenea
este o buruiană care face unŭ felin de gogoșă in forma mă-
seluĭ și ferbânduse cu rădăcina cu totu, se intrebuințaze
ca medicamentu pentru durere de măsele, ținându zama
ce ingură căldute. — Ciumăhaiu și Patlagina iarăși suntu
buruene, care se intrebuințaze ca medicamentu foile loru
mai cu samă la răni aplicându foile loru verdi pe rană;
darŭ se păstreadă și uscate pe iarnă, și atunci muiete
in puțină apă căldute se moe și se potu intrebuința. —
Brusturulu (cotitarau) asemenea este o buruiană care
are nici foi forte mari și creste naltă de unŭ statu
de omu, face o flore roșietică, care uscânduse in urmă
se face ghimpose și se zice scaiu. — Dintre flori suntu:
ochișele, răzdoge, berbine (gherghine), rozete, [illegible]
busuiocu, calapăru, rosmalinŭ, trandafiri, mentișori, [illegible]
scaparului, barba împăratului [illegible]. —

La intrebarea 67.– Se răspunde că numirile în privința calului suntu
calu tretinu care merge pe 3 ani, patrare care merge
pe 4 ani; colorile loru este albu, murgu, murgu în-
chisu, murgu deschisu, vinetu, suru, pantanogu, de[...]
coricio şi negru. —

68.– Se răspunde, că numirile în privința boilor şi a vac[ilor]
suntu: boi şi vaci de mai vitele până la 7 se zice că sun[tu]
mântu boue de muncă, şi de lapte pentru tineretu, [...]
dacă trecu peste această epocă, se zice că suntu [...]
trâne şi ticlose desfăcute; la păsări se zicu: plăvan[u]
sau plăvană, galbenu sau galbănă, porumbu sau po-
rumbă, şi bălanu sau bălaie. —

72.– Despre pisică (mâța) se dice de poporu, că este ani[mal]
malu şiretu şi linguşitoru, şi este credinţă între ei, că ne[...]
găndu în bojenie, pe mâţe nu o cu, zicându că este
sărăcie. — . —

73.– Se răspunde, că deosebitele feluri de şoreci de pe aicea
suntu: şoreci la colore cenuşie, numiţi şi şoreci de ca[să]
şi şoreci la colore roşietică numiţi şoreci de câmpu,
batice. — . —

76. Se răspunde, că numirile păsărilor domestice sunt[u]
găină, gâscă, rațe, curcă, cocoşu, pichire (bibilici), [...]
şi cocoşulu totu odată le este locuitorilor şi ca mun[...]
cornicu şi ca prevestitoru de timpu, căci cândi cântă
înainte de medulu nopţii adica la 2 sau 3 ceasuri [...]
ce au înseratu, zice că timpulu sau vremea are se [...]
schimba, asemenea scie când este mezu nopţii [...]
zori de ziuă. —. — . —

80.– Se dice că: bufniţa sau cocoveanca este unu pron[os-]
ticulu forte tristu între locuitorii de aicea, când[u]
e pe casa cui-va, dicu că are se moră cine-va di[n]
acea case. —

La intrebarea 87. Se răspunde că numirile diferitelor pesci de pe aici
suntu: crapu, mreana, ştiuca, caracu, sudacu, linu,
caracuţ (unu felu de crapu micu), porcuşori, ochiana cu
ochi roşi, ochiana cu ochi albi, zvârluga, porcuşoru numi[tu]
şi belditi. —

90.– Se răspunde că numirile privitore la vânătore suntu:
se dice vânătore şi hăitaşi; asemenea se mai dice
la pândă cându merge unulu sau doi vânători
noptea. —

91.– Se răspunde că, ţipetele sau strigătele ce obicinuescu
vânătorii pe aicea suntu: strigătulu din gură şi din
cornu. —

92.– Se răspunde că numirile cânilor de vânatu sunt:
copoi, prepelicari şi ogari. — . —

102.– Se răspunde că deosebitele feluri de câmpii lucrat[e]
şi ne lucrate se numescu: ogoru, pârlogu, siliştea şi
ţelină. —

105.– Deosebitele părţi ale căruţei se numescu: roţe, coşi,
perinocu, inima, draghoni, aripi, osie, druguri,
hloabe, oişte, cercu, răscolu şi capra.

107.– Se răspunde că deosebitele meşteşuguri sau me-
serii cunoscute pe aici suntu: ciobotari, croitori,
cojocari, dulgheri, petrari şi mindirigii. —

108.– Se răspunde că uneltele de dulgherie pe aicea sunt:
daltă, ferăstrău, sfredeli, şpiţelnicu, gealău, cuţi-
tăe, capra şi tesghe. —

111.– Se răspunde că deosebitele feluri de ţesături ţără-
neşci de pe aicea suntu: lăicere, scorţe, bree, pânze
de inu, de cânepă, de bumbacu, sumani, iţari, etc.

112.– Se răspunde că uneltele de torsu, ţesutu şi cusutu sunt
de ţesutu: stative, suluri, spătelniţe, teri, suveică, sucală,
răşchitoru, urzitoru, spata, ite, iţele, tălpigi şi scă-
ritorie; de torsu suntu: furca şi [illegible]
[illegible] ce. —

85N

La întrebarea 113.- Se răspunde, că uneltele întrebuințate pe aicea, pe
nitore la plutire suntu: luntre, ciobaca, săulă și pod
114.- Se răspunde că deosebitele arme cu care se servesc
locuitorii pe aicea suntu: pusca, pistolu și chiar
la nevoe și ciomagu, coasa, toporulu etc. —
116. Uneltele întrebuințate privitore la ale casei suntu:
părete, acoperimêntu, porta, gardu, ogradă, ferestr
vatră, cuptiori, cociorvă (traga) de tras focu, scau
deste, laițe, zemnicii, ruză, cele, fântână, mes
ole, străchini, talgire, hărgăŭ și pocrișu. —
118.- Numirile hainilorŭ la bărbați și la femei suntu
la bărbați; sumanŭ, cojocu, cojocelŭ, ițari, bern
ismene, opinci (ochincĭ), cebote, căciulă (cușmă) h
și mintenŭ; la femei: testemelŭ, bariți, tacit
șalŭ, fusta, polcă, surtecică, catavecică, cibotele, p
și cibote. —
129.- Numirile de cântice pe aicea suntu: hora-polca,
ițelu, măriuța, ruseuța, busuiocu și hora Grin
132.- Numirile instrumentelorŭ de muzică suntu ne
torile: scripcă, cobze, flueru și telincă. —
138.- Părerea poporului de aicea în privința stelelorŭ es
că ei credŭ, că câte stele suntu pe cerŭ atâța om
suntu pe fața pământului și că fie care om
are steaua lui și cândŭ cade o stea zicu că a
muritu unŭ omŭ. Ei le numescu: cloșca cu pu
carul, luceafărului de ce sară, de ziuă și fata
coromâsla (cobilița). —
140.- Despre partea cea albicioasă a cerului de nopte, po
rulŭ de aici zice: că este drumulŭ de lapte, alții
mulŭ robilorŭ și alții drumulŭ lui Traianŭ (Tr
141.- Despre eclipse saŭ întunecarea sorelui saŭ a lu
poporulŭ de aici zice, că-i mănâncă vârcolacii,
felŭ de bălaurĭ ce se repedu și rupu din ele

La întrebarea 143.- Despre diochi poporulŭ înțelege astu-felŭ: că dacă cine
este întorsu de la țâță, adecă l-au întărcatu mamă-sa o dată și
peste câtŭ-va zile iarăși au începutŭ să-lŭ alăpteze, și acela
se zice unu care deoache, și că ori la ce saŭ la cine va
uita cu lăcomie și spune vorba fără ca să-și aducă aminte
că elŭ deochie, trebue numai de câtu se urmeze în urmă
ceva rău. —
149. | Despre strigoi poporulŭ de aicŭ povestește, că suntu dintre omeni
cari în viața lorŭ nu au mâncatŭ usturoi și au avutu codă
și după ce moru se facŭ strigoi și esu din morminte ~~în~~
noptea spre Sfântului Andrei și unde găsescŭ melițele pe
afară (în care batu femeile cânepa) le iau și se ducŭ la res-
pântiile drumului și se batu până se umplu de sânge
și că adoua di zicu, că trebue să se găsească la răspântiile
drumurilorŭ vre unu semnu ceva; și spre sara de Sfân-
dreĭ femeile își strângŭ melițele de pe afară, ca să nu
le ie strigoii. Totu în acea sară femeile trebue să facă
mâncare cu usturoi numai de câtu și trebue se mă-
nânce toți câți vorŭ fi în case, ungându în acelașĭ
timpu ușile, ferestrile, gura hornului, a sobei etc. în cru-
ciși, astu-felŭ că vindu strigoiulu noptea, ce-i pută
a usturoi și se fugă de la acea case se nu-i supere
întru nimica. Aceste suntu tote câte se povestescu des-
pre strigoi. —

| Despre stafie (stahie, stacie) se povestește că este o
umbră ce se ie de la unŭ omu saŭ animalu și zidură
o zidescu în unu zidu ore-care d. ex. la biserici, pivnițe,
case etc. și după câtă-va vreme ese acea umbră și se vede
de unii omeni și îi supără, mai cu samă noptea
cândŭ mergŭ cu o lumânare în pivnițe saŭ aiurea
unde este pusă vre o umbră, zicu că dacă e omu, le stin-
ge lumânarea, dacă-i de cocoșŭ umbra, ea cântă,
dacă-i de berbece, ea împunge pe acela ce merge noptea
acolo etc.; acesta este totul și despre stafie. —

Lămurirea. 150.- Despre draculŭ poporulŭ povestesce, că arŭ fi şi
elŭ o fiinţă ca ŭn chipŭ de omŭ, însĕ cu deosebire
că este negru pe faţă ca tăciunele, are cōrne şi coa-
dă, cu picióre [illegible] se mişte bĕte şi că de multe ori
îşi schimbă faţa şi în figura diferitelorŭ animale ş. m.
câne, [illegible], măţe ş. c. —

152.- Despre Iele [illegible] poporulŭ, că este unŭ vântŭ
rĕŭ, care căndŭ aruncă pentru unŭ omŭ, zicŭ că-lŭ
face astu-felŭ de se duce în tótă lumea. —

163.- Despre ómenii reĭ, poporulŭ istorisesce, că omulŭ
reŭ este celŭ mai periculosŭ şi duşmănosŭ în
orĭ ce afacerĭ ce arŭ avea cine-va cu elŭ. —

164.- În privinţa vrăjilorŭ este obiceiulu aicea, că: fetele
în sera spre sfântulŭ Vasile şi Sf. Andreĭ, se strâ
câte mai multe la unŭ locŭ, şi se legă câte una
pe rândŭ la ochĭ şi una din cele-lante o duce pe
cu ochiĭ legaţĭ la gardulŭ ogrădiĭ şi prinde un
parŭ în mână şi începe a număra de la ace
parŭ înainte până la nouĕ, şi celŭ de al no
parŭ dacă este ciotorosŭ, zicŭ că are se-ĭ fie fi
soţŭ bogatŭ, iarŭ de este naltŭ şi netedŭ, zicŭ
are seĭ fie soţulŭ săracŭ. — Asemenea maĭ p
pe masă în casă, unŭ peptine, o perie şi unŭ sâc
şi mergŭ câte una iarăşi cu ochiĭ legaţĭ la acea m
şi pe ce va pune mâna maĭ întâiŭ, aşa-ĭ va fi vi
ciulŭ soţŭ, adecă de va pune mâna pe peptine,
va fi viitorulŭ ei soţŭ uratŭ şi colţatŭ, de va pun
pe perie, îĭ va fi bătrânŭ şi de va pune pe sâce
îĭ va fi tânărŭ şi frumosŭ. — Totŭ în acea
sară maĭ mergŭ câte una şi la ocolulŭ ma
curilorŭ şi strigă la ei astu-felŭ: grohi! în is
anŭ! grohi! la anŭ! grohi! la treĭ! şi ascultă
cu luare aminte, dacă mascurŭ grohăesce la

strigarea întâĭ zicŭ că are să se mărite în acelŭ anŭ,
de răspunde mascurul la strigarea a doua, are să se mă-
rite la anŭ, şi dacă grohăesce la a treia strigare, are să
se mărite la treĭ anĭ, şi dacă se întâmplă ca mascu-
rulŭ se nu răspundă la nicĭ o strigare din acele treĭ,
atuncĭ fata se întórce de la elŭ fórte tristă şi-lŭ blas-
tămă pe bietulŭ animalŭ. Acéstă vrajă o facŭ şi fe-
ciĭ de pe aicĭ nu numaĭ fetele. —

169.- Despre Sf. Ilie poporulŭ povestesce că este luatŭ de
Dzeŭ cu trupulŭ la cerŭ şi că, căndŭ tună, zicŭ că
sf. Ilie se primblă cu trăsura şi face vuetulŭ acela prin
norĭ. —

171.- Poporulŭ de aicea împărţesce diua şi nóptea ast-felĭŭ:
de la răsăritulŭ sórelui şi până la ameade zicŭ că aŭ
jumătate zi, şi de la ameade până la apusŭ alta ju-
mătate care face o zi; de la apusulŭ sórelui şi până
căndŭ audŭ că cântă cocoşiĭ zicŭ că au trecutŭ jumă-
tate de nópte şi alta de aicĭ înainte până la răsări-

173.- Despre fie care di a săptămânii, poporulŭ de aicĭ
face deosebire, căcĭ: Lunea, Mercurea şi Vinerea le pos-
tescŭ, ba unii chiarŭ prin postŭ negru ne mâncândŭ
nimicŭ în acele dile nicĭ apă până sara. —

174.- Despre Sf. lunĭ, marţĭ, miercurĭ, joĭ, Vinerĭ, sâmbăta
şi Duminică, poporulŭ dice, că arŭ fi nişte fiinţe
sfinte, la care făcândŭ rugăciunĭ, arŭ mijloci la
Dzeŭ pentru a-ĭ asculta ruga lorŭ. —

175.- Despre păserĭ, hulubulu (porumbelulŭ) îl socotescŭ
ca sfântŭ, o pasere bine cuvântată de Dzeŭ.

177.- Poporulŭ de aicea priveşte ca sfinţĭ pe Sóre şi pe Lună
căcĭ chiarŭ în vorba lorŭ dicŭ: că au răsăritŭ sfântŭ
sóre sau sfânta lună sau au asfinţitŭ. —

181.- Deosebitele vânturĭ pe aicea se numescŭ: vântulŭ de
răsăritŭ, de apusŭ, de miadă-di şi de miadă-nópte

mai dîcu şi vântu de la cazacii, de la turcu şi de la
neamtii

188.- Asupra anului nou, a boboteḑii şi a lăcatului de sec
sătenii au credinte, că sosirea anului nou este un
semnu de mai multă fericire şi bucurie de unu an
mai indelungatu in tot. De aceea şi ei, ajun Sf. Vasile um
se cu câte 2—3 grămadă cu clopotele, talăngi, lan
buhai (informă o putină la gură cu o pele, şi in mijlo
bagă câte-va fire de păru de calu şi udate cu apa sar
sculpatu le trage şi face unu sunetu grosu după
va fi şi putina de mare, şi aceasta numescu ei buh
prevestindu sosirea tânărului anu pe la ferest
cu urături frumóse. — Despre bobotează, mai cu
nă fetele şi flăcăii, au credulu, că dacă se întâm
se cadă jos în ḑina de boboteaḑă cându se întorc
de la biserica, ḑicu că au se se însóre sau a se m
ite fetele în acelu anu. Asemenea mai au cr
fetele, că dacă voru videa în ḑina de boboteaḑe cal
ḑiu, că nu se măritu anulu acela. — Despre l
satulu de secu, au mare credinte în genere lo
locuitorii de aicea, căci ei ḑicu că prin postu Dḑ
le aru erta pacatele, puindu-se prin aceasta pe
frânare. — . —

190. Despre păsările cu ciocul de focu sau de fe
cumu ḑicu ei, credu că aprópe de sfârşitulu
mei Dḑeu va trimete asemenea păseri, spre
a rupe pe cei păcătoşi, pentru a se pune pe
căinte. — . —

191.- Despre vântulu turbatu ḑicu locuitorii, că
fi unu vântu caldu rău, care cându dă peste
omu, îlu face se turbe. — . —

193.- Despre curcubeu, ḑicu sătenii că aru fi unu
de balauru şi că dacă cineva din fete sau fl

iarü duce se bea apă de la gura lui atunci fete
sarü face flicău şi flicăulu fată frumósă ca o
ḑînă; acésta este credulu loru despre curcubeu. —

197.| Despre carba fearelor, ḑicu sătenii că este o carbă
care cu greu se găsesce şi care numai hoţii aru cu-
nósce, şi că ei cu acea carbă aru deschide ori ce în-
cuitori câtu de tare fiindu, numai atingându carba
ceea de încuitóre. — Totu ei spunu, că ariciulu aru
şti-o găsi şi aduce acea carbă, şi iată cumu: cân
cineva află de culcuşulu unui arici şi întâm-
plându-se ca se aibă pui mici şi mama loru
se nu fie în culcuşu, ce se fie dusă după hran
unde-va, atunci îndată acelu ce au datu de dân-
şii, se facă o închisóre cu nisce beţe şi nuelușe,
cum împrejurulu culcuşului, şi se închidă puii,
puindu şi o mică porticeóră, pe care trebue se
o aibă gata, şi pe porticeóra acea se pune o mică
lăcăţică se o încue de formă pe care asemenea
trebue se o aibă cu sine, şi după se au încuetu
lăcăţica să se dea la o parte la pândă, şi ve-
nindu ariciórica la culcuşu şi vădindu-şi puii
închişi se învârteşte prin împrejuru câtu se
învârteşte şi în cele din urmă, după ce vede
că nu póte se intre în launtru, se întórce, şi
se duce până ce dă de carba ferelor, şi gă-
sindo rupe o fóe cu gura şi se întórce la cul-
cuşulu ei şi îndată ce ajunge atinge carba
acea de lăcăţică în câtu se farmă de totu, ba
încă şi portiţa o svârle din loculu ei; astu-
felin ḑicu sătenii că hoţii îşi procură acea
carbă numai cu modulu acesta, şi deschidu
ori ce încuitori câtu de puternice aru fi. —

BIBLIOT

88r

La intrebarea 199. – | Despre ciasornicul casii poporulu crede, că
este unu feliu de șarpe albu, care locuește în pa-
retii casei, ne fiindu veninosu, și că elu cu
botulu său bătându în părete întocmai ca cea-
sornicului de părete și zicu că e norocullu ca-
loru acelu șarpe. —

202. – Despre craii noi au credu mai cu samă fe-
ile sătenilorū la discȃnticu pentru ploșnițe,
pădiuchi de lemnu, descȃnta de trei ori ast-fe-
craii noi în case ploșnițele afară, lăsându
ușa casei deschise în acelu timpu pe cȃndu
descȃntă. Astu-feliu mai au credu, ca se
nu vie cine-va de afară cȃndu vede craii noi
și se spune în case că i-a văzutu, că zicu
strică blidile. —

203. – Despre eșirea cu plinu înainte și eșirea cu secu
porulu esplică astu-feliu: cȃndu cine-va întȃlnes
drumulu seu mergȃndu și ăi ese înainte care-v
o cofă cu apă plină, dice că are se-i meargă bin
se umble în plinu; și cȃndu ăi ese cu deșertu sau
înainte zicu că are se le meargă rău, ni are se-și a
scopulu la care elu e hotărȃtu se-și ajungă. Asem
cȃndu întȃlnescu unu preotu pe drumu de dim
zicu că are se le meargă rău în dina aceia; dacă
e cu căruța și vede pe un preotu, trebue se arun
de cȃtu 2-3 fire de fȃnu sau pae din căruțe și
după elu, zicȃndu că rȃulu sau paguba se ia
cauta în acea di, sei fii popii și de elu se se
cu aceste vorbe dicȃndu, se mȃngȃe că póte nu
să voru cauta nimica și că le va merge bine
drumulu seu. — Totu asemene cȃndu le ese
inte, iarăși dicu că e unu semnu de pagubă
de un rău óre-care. Earu cȃndu le ese de dimi

înainte unu jidanu, dicu că are se le meargă bine în
drumulu în care suntu porniti și că aŭ se umble în bine
și cu izbȃndă și suntu fórte vesele. —

204. – Despre Spiridușĭ, asemenea credu că e unu diavolu și elu,
însă are o putere e fórte mai mare de cȃtu diavolulu.

205. – Despre căpcăuni sau căpcȃnii cumu dice poporulu
de aicea, cunoscu că e unu feliu de ómeni, care nu au
lege, nu țină de Dieu și nici nu știu ce-i postulu în
viata loru; suntu cei mai murdari, că mănȃncă și
animale spurcate chiaru și nu mai știu ce-i păcatulu
în viata loru. —

206. – Despre vremea de apoi, poporulu crede, că aprópe de
finitulu lumii are să se rădice împărații una în contra al-
tia și au și să bată pȃnă va eși una mai puternică care
va stăpȃni lumea întreagă adecă va fi o turmă și unu
păstoriu. Apoi semne au se mai fie despre finitulu lu-
mii după cumu zicu toti ei, că voru pica jos stelele
de pe ceriu împreună cu luna; apoi au se mai vie păzitoriu
cu ciocanulu de ferū, are se trȃmbițe Adamu și în urmă
are se fie unu cutremuru fórte mare în cȃtu are să se
răstórne totu de pe fața pămȃntului și lumea cu totulu
atunci se va perde. —

Fine   1885 Ianuarie 16 Zile. —

Lucrare literară III

Chestionariŭ în dialogŭ.

inventarului astă-zi
Judecător

1/.- Intreb.- In ce cuvinte anume poporului de-acolo, rostesce curatŭ pe a celŭ neaccentuatŭ, fără a'lŭ trece în ă, bună-óră malaiŭ iar nu mălaiŭ și altele?-

Resp.- Locuitorii din Comună Fântânelele, Județul Botoșanĭ, în pronunță vorbelorŭ, de regulă, aplică accentulŭ pe penultimă și anti-penultimă; cu tóte acestea, uniĭ aplicândŭ accentulŭ și pe ultimă, vorba rămâne omonimă în sensŭ.

Cuvintele subliniete, din Propozițiunile și Frasele următóre, probéză cu destulă eruditate, exprimarea locuitorilorŭ antisipațĭ, s. e.: malaiŭ; ómeniĭ de țeră, să hrănescŭ cu malaiŭ.- Cazanŭ, amŭ fostŭ la târgŭ, se-mĭ cumpărŭ unŭ cazanŭ mare.- Mantă; iau dinŭ eliŭ se-mĭ aducă, o mantă de la moșul meŭ. Pară; mâne, î-mĭ va schimba, vr'o câte-va parale.- Sacă; dulgherulŭ, î-mĭ va tocmi o sacă.- Garanție; pentru a fi Perceptorŭ, mi-amŭ depusŭ garanția la Casierie.- Vatavŭ; moșiuluĭ meŭ aŭ intratŭ vatavŭ la moșie.- Carnavalŭ; póte nu voiu veni, în carnavalulŭ acesta la DV.- Dalacŭ; calulŭ meŭ, aŭ peritŭ alaltă-erĭ, de dalacŭ.- Canalŭ; în curtea caseĭ nóstre amŭ vroitŭ se-mĭ facŭ unŭ canalŭ.- Capac; chetrarulŭ va pune săptămâna viitóre, unŭ capacŭ la sobă.- Casapŭ; săptămâna acesta, așteptŭ să vie, unŭ casapŭ cu carne.- Vacarŭ; sătenii încredințază tóte vitele lorŭ vacarului.- Pacatŭ; ómeniĭ ce fură, facŭ pacatŭ mare.- Pastratŭ; scolariĭ buni, pastréză bine lucrurile lorŭ.- Patratŭ; suprafața acestei odăĭ, are forma patrata.- Pasatŭ; ómeniĭ cumpără pasatŭ, pentru hrana lorŭ.- Paserĭ; cele de pe lângă case paserĭ, suntŭ blânde; iar cele din pădure, suntŭ salbat

Hambarŭ; prin hambare să păstréză, multe bucate trebuitóre omuluĭ. - Balanŭ; văzutŭ unŭ câne, balanŭ. - Baltógă; vitele mergŭ să bea apă din baltógă. - Lacată; ferarulŭ tocmește lacata, cea stricată. - Antalŭ; mi-amŭ adusŭ unŭ antalŭ de vi- Basma; verișóra mea va trimete vĕrulŭ meŭ o frumósă basma. - Batistă; nepotulŭ meŭ aŭ primitŭ astă-dĭ, maĭ multe batiste bune. - Saltarŭ; stolerul lucréză unŭ saltarŭ, la masă. - Balama; moșulŭ meŭ, mi-aŭ luatŭ din târgŭ o balama, fiind-că i-a stricatŭ cea veche. - Dragalașŭ; omulŭ voinicŭ i-ĭ dragalașŭ, la mulțĭ din convețuitoriĭ seĭ. - Canarŭ; acestŭ canarŭ, cântă prea frumosŭ. - Papagalŭ; acestŭ papagalŭ, momițerește forte bine graiulŭ uman. Magarŭ; Gheorghe încă de erĭ, iaŭ dusŭ să vândă pe magarulŭ fratelui seŭ. - Trandafirŭ; Prima-vara, i-ĭ prea frumosŭ trandafirulŭ, multămindŭ vederea nóstră. - Galetă; ciobanulŭ de la stână, mulge oile în galetă. - Paharŭ; scolarulŭ modestŭ, aŭ umplutŭ unŭ paharŭ cu apă, dându-lŭ iubitului seŭ Învețătorŭ. - Garafă; copiiĭ jucându-se aŭ stricatŭ, garafa cea nouă. - Barbatŭ; aŭ sositŭ la noĭ unŭ meritosŭ barbatŭ, din satulŭ vecinŭ. - Calamară; toțĭ scolariĭ aŭ cumparat câte o calamară nouă. - Bacalŭ; prietenulŭ nostru s'a făcutŭ bacalŭ. - Canafŭ; Calulŭ nostru, are un canafŭ frumosŭ. - Harabagiu; amŭ plecatŭ din Botoșanĭ, la Iașĭ cu harabagiu. - Malacŭ; vine malaculŭ, cu bivolŭ de la păscutŭ. - Calaparŭ; fetele mergŭ la jocŭ, cu calaparĭ. - Cațaveică; femeele pórtă iérna cațaveică blănită, pentru a conserva căldură animală. - Batalama; copilulŭ meŭ aŭ capatatŭ, de la Scólă o batalama; iar noĭ amŭ vĕdut'o pe of moșuluĭ copile, cum aĭ îndrăznitŭ să rupĭ, batalamaua, fratelui teŭ? - Pascarŭ; sătenulŭ acela, aŭ fostŭ unŭ scemetŭ pascarŭ. - Pastramă; când am fostŭ la dughénă, am cumparatŭ o bucata de pastramă

Baltagŭ; venindŭ unŭ meșterŭ până la pórtă, amŭ luatŭ de la dânsulŭ, unŭ mare baltagŭ. - Captarŭ; lipsindŭ unŭ captarŭ de la stupŭ, l-amŭ chematŭ pe prisecarŭ, se mi-lŭ facă. - Cravată; când me voiu duce, în dughéna cea din apropiere, amŭ se-țĭ aducŭ o cravată. - Vasdógă; copiiĭ de la țară, să jocŭ vara, cu vasdóge. - Calacanŭ; sluga mi-aŭ adusŭ de la Spiterie, bun calacanŭ. - Masana; mi-aŭ picatŭ maĭ multe măsele, însă masana, cea stricată, aŭ sdrobit'o, bărbierulŭ cu cleștele seŭ. - Talharŭ; tiranulŭ Ungurŭ, aŭ calificatŭ totŭ-d'a-una pe Românulŭ Transilvanenŭ, de talharŭ. - Sarnacadelă; unŭ copilŭ vĕdindu-mĕ, mi-aŭ datŭ o frumósă sarnacade. - Zaharŭ; în țéră nóstră, se fabrică multŭ zaharŭ, rivalisândŭ cu celŭ din străinătate. - Blastamatŭ; copilulŭ aŭ blastamat pe părintele seŭ, că nu l-aŭ datŭ la Școlă. - Zaharicale; copiiĭ avuțilorŭ, mănâncă zaharicale. - Spalatŭ; scolarulŭ s'au spalatŭ pe mânĭ, de cume-lă violetă. - Calare; visitenulŭ aŭ eșitŭ astă-dĭ calare, pe calulŭ stăpânuluĭ seŭ. - Calendă; elŭ aŭ așteptatŭ, calendă pentru nunta. - Calindarŭ; ómeniĭ doctĭ aŭ împodobitŭ cu principiĭ, maĭ multe calindare. - Crapatŭ; délulŭ de lângă satŭ, a crapatŭ astă-nópte, de unŭ mare cutremurŭ. - Frapatŭ; amŭ fostŭ frapatŭ, de astă poesie patetică. - Fracturatŭ; piciórulŭ acestuĭ soldatŭ bravŭ, în maĭ multe bucățĭ, aŭ fostŭ fracturatŭ. - Calcatŭ; simtŭ la piciórŭ rănitŭ, de când m'a calcatŭ, calulŭ moșuluĭ teŭ. - Papatŭ; acest copilŭ aŭ papatŭ, toțĭ baniĭ tatăluĭ seŭ. -

Însatatu; amu fostu la dânsulu, când fusei însatatu.- Cadașu; au trecutu prin satulu nostru, unu voinicu cazacu.- Bardașu; lemnele acestea mi le-a lucratu unu bardașu, ce mi l'a trimesu amicului meu.- Vatraru; focul l'a tras servitorulu, cu unu vatraru.- Prapastie; calulu au datu astă-nópte, prin prapastie.- Catană; eri amu vedutu, pe o catană din țara nemțului. Casatu; alegirea nóstră din Comună, s'a casatu.- Matasă; mi-amu cumparatu o pălărie, de bună matasă; - Castaniu; acestu scolaru, e cu părulu castaniu.- Mărariu; în borșu să pune Mărariu, ca se fie gustosu.- Grataru; din urmă mi-amu făcutu un grataru, de fripta carne și peste.- Varsatu; mi-ai varsatu multă cernelă din calamară.- Satană; unu spiritu rău, capata epitetulu de satana sau demonu.- Vargatu; moșul meu, are unu câne vargatu.- Ramașu; Scolarulu au ramasu în urmă cu lecțiunea.- Cadavru; mergêndu la vaiu, amu datu peste unu cadavru, necunoscutu, mutilatu.- Galantu; amu zărit unu ciocoi, tare galantu.- Încadratu; tablaulu de eri era frumosu încadratu.- Zadarnicu; nu-au fostu drumulu de alaltă-eri zadarnicu, fiindu-că nu v'amu găsitu acasă.- Vasalu; Ungurulu au fostu, vasalu Otomanului, una sută patru-deci și cinci de ani.- Rafinatu; strălucitulu Horia, au fostu ucisu la 16 Februarie 1785, cu o cruzime rafinată.-

3) Întreb.- Care suntu cuvintele, unde să aude mai bine sonulu â?

Respunsu.- Locuitorii din numita Comună pronunță așa: mormêntu; în acestu locu, mi voiu găsi mormêntulu meu, loculu de repausu veșnicu.- Săpându; pe tolóca satului săpându, un țaranu dete peste o comóră.- Românii săpându pământul au aflatu mai multe anticitați, din vremea gloriosiloru întru nemurire Romani.-

Cărându; țaranul cărându fânul seu, i s'au ruptu capatulu carului.- Cărându mi pojijia, multe perderi amu suferitu.- Ducêndu; doi țarani ducându unu vasu cu apă, au picatu josu, plătindu scumpu, astă nebagare în samă.- Mergêndu; astă-di mergêndu la Scólă, amu vedutu doi scolari, învețându-și lecțiunele loru, cu multu devotamentu demnu de laud Gemêndu; scolarulu pe care l'amu vedutu eri gemâ astă-di sa afla, în pradă morții.- Făcêndu; Învețătorulu zelosu, făcêndu studia cu multă seriositate, chestiunele științifice, ce'lu ocupă.- Călcându; unu țaranu călcându, peste unu ou de șerpe, i-sa pricinuitu mare adversitate, în suferința fisică.- Sgâțâe; un scolaru obraznic incontinuu sgâțâe ușa, salonului de Clasă.- Vâjâe; aerulu grozavu fiindu în mișcare, vâjâitulu seu produce sunete auditive.- Păgânu; și păgânulu sa umilia înaintea lui Ddeu. Pârâe; nóptea câte o-dată, pârâe grinda.- Gândește, tânerulu în flórile juneții sale gândește, cu perspicalitate la viitoru.- Răpește; unu vulturu croncănindu, răpește vre o câți-va pui.- Câne; unu țaranu, să apără de unu câne turbatu.- Frântu; róta a frântu mai întâi pe Closca, apoi pe Horia.- Pământu; țaranulu cumpără, Prima-vara pământu de aratu.- Pândește vânătorulu sub unu tufaru pândește, pe nenorocitulu iepure; ior tigrulu, pe nefericitele ființi, supuse lui în forțe.- Pânză; nevasta unui țaran au țesutu săptămâna trecută, o pânză de inu. Pâne; voiu trimete, după o pâne, dacă ți e fóme.- Pârâtu; acestu periculosu omu, au pârâtu pe megieșulu sau.- Vântu; eri au suflatu vârtosu, unu vêntu de la Răsăritu.- Vârfu; o pasere s'au pusu, pe unu stogu de fânu.- Târâe; în timpul rescolei, revoluționarulu târâe, pe asupritorului seu. Bâtlanu; stă pe malul bălții unu gârbovitu de ani, Bâtlanu.-

Plânsŭ; Horia când aŭ muritŭ-nu iaŭ plânsŭ, nici nu aŭ suspinatŭ,- ci aŭ expiratŭ ca unŭ eroŭ, alŭ răbdărei.—

4/. Intr.- Se dice óre: sară, fată, masă etc., ori seră, fetă, mesă și altele?

Resp.- Poporulŭ din localitate pronunță așa: sară; voiŭ merge în astă-sară, la moșulŭ meŭ, ca să vĕdŭ modulŭ petrecerei, ce va avea locŭ.- Fată; unŭ orășanŭ sau însuratŭ cu o fată, de la țară. Săcară; agricultorulŭ aŭ sămănatŭ săcară, în timpul Tomnei.- Masă; scolarulŭ î-și învață la masă, lecțiunea sa.- Noiŭ stămŭ la masă, de regulă la 12 óre.- Samă; scolarulŭ n'a fostŭ cu băgare de samă, când învĕțătorulŭ preda lecțiunea.-

6/.- Intr. Se dice óre umblu ori înblu? unghiu ori înghiu? sau cum altŭ felŭ se dice?

Respunsŭ.- Umblu; de câte ori umblŭ la scólă, mă întâlnescŭ cu tine.- Unghi; curtea Scólei, are forma unuĭ unghi.- Umplutŭ; superiorulŭ meŭ, m'a umplutŭ de bucurie. Umbletŭ; calulŭ meŭ merge la umbletŭ, fórte bine.- Umflatŭ; boiĭ unuĭ țeranŭ, mergĕndŭ la pășunatŭ, aŭ datŭ peste nisce rogozŭ-și umflându-se aŭ peritŭ; mare e întristarea nevestei și copiilorŭ seĭ!—

137/. Întreb.- Cum înțelege poporulŭ frumosulŭ, și cari suntŭ, după părerea luĭ, lucrurile cele maĭ frumóse în lume?

Resp.- Poporulŭ din localitate, crede ca acelŭ lucru îĭ frumosŭ, ce place la maĭ mulțĭ, s.e: o Biserică, unŭ iarmarocŭ, unŭ târgŭ mare, o Scólă, o livadă înverzită, unŭ trandafirŭ, o

unŭ câmpŭ de Primă-vară, unŭ cântecŭ frumosŭ, o garofă, Religia, Știință, Poesia, Musică, Pictură etc.-

141/. I. Cum privește poporulŭ eclipsa ori întunecarea sórelui sau a lunei, și ce povestesce despre acestea?

Resp.- Poporulŭ din localitate crede, că vărcolacii mănâncă sórele și luna.-

142/. Intr.- Ce suntŭ vĕrcolaciĭ după credința poporuluĭ și cum se maĭ chiamă?

R.- Poporulŭ crede că vărcolaciĭ, suntŭ niște balaurĭ.

143/. I. Cum înțelege poporulŭ așa [illegible]ntulŭ diochiŭ, și ce povestesce în acéstă privință?

R.- Poporulŭ crede, când cine-va face unŭ lucru de contemplatŭ, și fixindulŭ cine-va, să îmbolnăvește tare- pentru a să însănătoșa, se descântă apă neîncepută, pune 9 cărbunĭ în apă; cărbuniĭ ceĭ bunĭ, staŭ în suspensiunea apeĭ; iar ceĭ reĭ să așază la fundŭ,- bea bolnavulŭ de 3 orĭ crucișŭ, cu sticla sau altŭ vasŭ; apa apoĭ o varsă pe unŭ câne sau o prope de la gardŭ.-

149/. Intr.- Ce povestesce poporulŭ despre Strigoĭ sau strigóie și despre stafie, și prin ce să deosăbescŭ aceste ființe unele de altele?

Resp.- Poporulŭ crede că, cine nu mănâncă usturoiŭ, devine strigoiŭ cu códă. În sara, spre Sfântulŭ Andreĭ, strigoiĭ iesŭ de să batŭ la hotare, cu limbele de la melitóie. Totŭ spre sara Sf. Andreĭ, uniĭ ómenĭ facŭ pe la ferestrĭ, crucĭ cu usturoiŭ, ungŭ cornele vitelorŭ, prin podŭ, pórtă, în credință, să nu se apropie strigoiĭ de casă.-

Stafia î o fimee naltă, cu albŭ îmbracată, despletită, arătându-se pe la clădirĭ mar

Stafia merge cu și omulŭ, sa nu se uite nóptea, când merge cine-va, peste umĕrulŭ stângŭ.
Când să faci o zidire, trebue a se lua umbra unuĭ omŭ sau animalŭ, punêndu-se la temelie, și acea ființă de la care să luatŭ umbra, trebue să móră. –

150). Int. – Ce povestesce poporulŭ despre draculŭ și cum îlŭ descrie?

R. – Ómenii din localitate, credŭ că dracii, aŭ fostŭ îngerĭ întunecoșĭ, și s'au suitŭ cu unŭ gradŭ maĭ sus de câtŭ Ddeŭ. Atuncea Ddeŭ, aŭ ordonatŭ luĭ Sf. Ilie, să dea cu tunŭ în eĭ. Când Sf. Ilie aŭ datŭ cu tunulŭ în trânșiĭ, aŭ cursŭ ca plóĭa din cerŭ, pe pamêntŭ, și s'au numitŭ dracĭ. Draculŭ îĭ îmbracatŭ, cu straie strimpte negre, pe capŭ cu fesŭ roșŭ, în picĭóre cu ciubote. – Poveștele despre dracĭ, suntŭ indefinite.

151). I. Ce povestesce poporulŭ despre ursite și cum le maĭ numesce?

R. – Poporulŭ crede că, fata să duce în pădure cu o baba la o cióta, luândŭ cu dânsele 9 pene de lemneĭ, și unŭ fusŭ părăsitŭ; cele 9 pene le bate în periferia cióteĭ, iar fusul la mijloculŭ eĭ, zicêndŭ baba la fie-care batae prin inimă, capŭ sau alte părțĭ ale corpuluĭ, referindu-se aceste menirĭ, asupra rivaluĭ, ce trebue să móră maĭ pe urmă. –

152). I. Ce povestesce poporulŭ despre iele sau dânsele și despre iezme și cum le maĭ numesce?

R. – Ielele suntŭ treĭ dragalașe dracóĭce de dracĭ; mare, mediocră, mică; când vêntulŭ rădică în sus colbŭ, paie sau altă-ceva, poporul crede că acele suntŭ ielele. În acest timp, cine-va aflându-se în apropiere, trebue se-și faca cruce. Ielele mutește, asurzește pe omŭ, și numaĭ cetirea religióse, îlŭ póte vindecă. –

Fine. – 1885. Febr. C. Mandinescu

Respunsŭ

La parte din intrebările puse în cestionarulŭ Domnuluĭ B. P. Hasdeu relativ la adunarea datelorŭ privitore la limba Română culese din poporŭ în comuna Rânghileștiĭ, plasa Ștefăneștiĭ Districtuluĭ Botoșanĭ

de

Gh. Th. Sirctianu
Învățatorŭ scóleĭ gr. I din Rânghilești

1885 Ianuar 24

[illegible] învățătorului astă-zi [illegible] 1907
Judecător

Respunsŭ

La parte din întrebările puse în cestionarulŭ Domnului B. P. Hasdeŭ relativ la adunarea datelorŭ privitore la limba Română culese din poporŭ în comuna Rănghileştiŭ, plasa Stefăneştiŭ Districtulŭ Botoşanii.

I. Nº 25

Mai tot-de-a-una locuitoriĭ seteni din astă comună prefac în cele mai multe cuvinte sonurile fie sau fi în ci, nici o dată însĕ în ș. D. E. cie (fie) cerbe (ferbe) cin (fin) ciară (fiara) ciică (fiică) cirtă (firtă) ceri (feri); din înteles numai se cunóște ce însemniadă cuvântu ciară (de la albine) în propositiunea: O ciară sĕlbatică au intrat în prisacă și au resturnat un stiubeiŭ cu ciară. Asemine rar dic cerii mai desŭ cerŭ d.e. Mĕ uitamŭ la cerŭ și m'am împedicatŭ de un cerŭ etc. —

I. Nº 26

In următórele cuvinte poporul preface pe v, în h, Hulturŭ (vulturŭ) huit (vuitu) horbeşte (vorbeşte).

J. N° 30

Se rosteşte ge şi gi în loc de ve şi vi în urma rele cuvinte: gin (vin), gişine (vişine), gier (vie gită (vita), gis (vis), gicol (vicolu), giţă (viţa gidră (vidră).–

J. N° 34

In cele mai multe cuvinte se rosteşte ghi în loc de bi. d. ex. alghină (albină), vraghie (vra carghi (carbi), ghine (bine), se aude câte o dat şi iughitŭ în loc de iubitŭ.

J. N° 35

Poporulŭ spune pe pi ca ki; şi de cele mai mul cuvintile ce trebuesc începute cu p suntŭ spuse cu d. ex: cheptene (peptene), chiper (piper), chept (peptŭ), chele (pele) chic (pic) chisatu (pisat chiatra (piatră), schinare (spinare) schin (s

J. N° 37

Pluralulŭ de la snopŭ face snochĭ, nap pl. nachĭ, lupŭ pl. lupchi, popa pl. po plopŭ pl. plochi; asemine persona II sin a idicativului present se spune nuchi în l

nupi, puchi în loc de pupi.

J. N° 38

Dicŭ da-nĭ în loc de da-mĭ, nie în loc de mie niclŭ în loc de mielŭ.

J. N° 39

Pronumele mie 'l spunŭ nie asemine şi numeralului mie, d. ex. nia dat nie o nie de lei.

J. N° 51

Cuvinte puţin întrebuinţate pe aiuri sunt: la grópă mare mai dicu: hârtopŭ şi ponorŭ vârfului unui dealŭ se mai dice şi holmŭ o peatră mare se dice şi bolohanŭ.–

J. N° 56

Numele arborilor selbatici: păru ciutei, gladiş şi feştelină sunt aprópe necunoscute în alte părţi.–

J. N° 64

Buruienile mai mult cunoscute pe aici sunt: Iarba lui Tatin se întrebuinţadă pentru vatămătură şi pentru sclintitură, Limba degete se întrebuinţadă pentru bube, Nalba mare şi Nalba mică bună pentru scăldat copii

Spânzul o plantă a cării rădăcini se întreb
tadă mai cu samă la cai contra bolei numită
dalac dânduise atât se bea cu oțet cât și pu
duise sub pele la peptu. Măsălarulu plantă
destulu de veninose, dar care se întrebuințadă co
tra dureri de măsele în următorulu mod: se
ferbe în o olă nouă măsălar (foi, flori și
minte) apoi pătimașul se pune cu gura ca
cota în așa mod ca aburii se-i vină în gur
Plantă Laurus porcus sau mărul ghimpo
pe aice o numescu ciumaharu; cuvân
ciumaharin se întrebuințadă ca figur
în vorbire de ex. n'am mâncat ciumah
tot în mod fig. se întrebuințadă și num
plasteloru: mătraguna, cucuta, ceapa
pe care poporul le cunóște și le crede
veninose. Potróca se întrebuințadă co
frigurilor, Iarba grasă și pătlagina s
întrebuințadă pentru tăituri; tot contra t
turilor se întrebuințadă flórea plantei n
mită pojarniță. Bozulu plantă c

crește pe lângă garduri și șanțuri se usite pentru scaldatul copiilor asemenea copiii cându se urdeu dacă se frecu cu bodu le trece. Dumbățu se întrebuințată pentru durere de gură, Sovârfulu se usită contra coriloru. Drobița și poltealo plante cu care țerancele boescu sculele de lână. Cu póla Stei Mariei și cu cimbrulu se freacă stiubeile în care se punu albine cu sulcina și romănița se face ceaiu pentru tuse. Curcubitica și corobaticulu se întrebuințadă pentru scaldatu; aceste suntu plantele mai mult cunoscute și întrebuințate de popor ca medicamente; iar plantele ce se cultivă prin grădini pentru ornamentu sunt: ruja albă și roșe ochișelele, vădădógele, busuiocului, lemnulu Dlui etc. —— Ciupercile și bureții se mănâncă sunt: hrighii (hribii) hulughitele popenchii, gălghiori, rășcovii, nicorești; opintici, frundari, pânișóre, chita

I. Nº76

Păserile în privința cărora poporulŭ crede ca
ceva sunt: Gâștele când găgăesc în timp
nopții, se crede că arată o prevestire óre ca
cucoșul când cântă la ușă se dice că au
vie óspeți, dacă cântă cucoșii când e p
se crede că plóia va sta, ear dacă cânt
când e vifor și frig îndată va urma
vreme bună.
Gaina dacă cântă ca cucoșul arată o p
vestire rĕ, un om de la acea casă va m
găina care cântă ast-fel îndată e p
se și femeia stăpână o ia din fun
casei și o dă peste capă până la u
dacă ajunge cu códa la ușe îi tae co
ear dacă ajunge cu capulŭ îi tae cap

I. Nº78

Despre lupŭ se crede că mănâncă
o vită sau pe unŭ omŭ numai atun
cândŭ e trimes de Dzeu.

De aceea nimeni nu póte se se ferească de lupŭ. Earna mai cu samă dacă se închidŭ vitele, o facŭ aceasta pentru a le feri contra frigului, nici de cum contra lupilorŭ.

În privința lupilorŭ este următóre credință în poporŭ: Acei care umblă cu peptene în dina de Sfântulŭ Andrei va fi mâncat, de lupŭ, de aceea mai cu samă femeile se ferescŭ în acea di nu numai de a nu umbla cu peptenele, dar nici a-i pronunța numele.

I. Nº80

Bufnița este privită ca o pasere prevestitóre de rău când cântă pe casa veri-unui om. Cu tóte aceste nimeni nu caută se o omóre, dicŭ că-i păcatŭ.

I. Nº82

Primăvara când vreun om aude pe cucŭ cântândŭ, o spune cu placere la cei ce nu l'au auditŭ; dacă'l aude cântândŭ

înfața sa, la dreapta sa arată o mu
mire crede că va ave un anŭ bunŭ, a
potrivă dacă 'l aude cântândŭ 'n
sau în stânga crede că este un semn
răŭ.
Dacă se întâmplă să aibă vre un
bani și pâne la el când au auzi
cuculŭ, îi asvârle un ban, o buc
pâne, avândŭ credință că prin
ta face că anulŭ va fi mănos.

J. № 83

Cucostârculŭ e privit ca o pas
ce aduce norocŭ la casa unde stă
își scóte puii nimeni nu caută s
ómóre. Se crede că dacă iar str
cineva cuibulŭ cucostârculuĭ ar adu
și ar pune focŭ la acea casă. —

J. № 84

Dintre tóte animalele făcute d
Dumnedeu poporulŭ crede că

J. № 126

Jocurile copilărești cunoscute pe aice sunt: Iu De anijorca la acest jocŭ se punŭ mai întâi copii în rând unul din ei merge la fie care și atingândulŭ cu mâna pronunță pe rândŭ cuvintele următóre: una mara, doua para, tria ruga, cuciuruga, solomonŭ, socotorŭ, cinghilita, podoghița, giurŭ clanto; la acel ce au căzut cuvântul din urmă anijă; stă cu ochii închiși până ce ceialți copii se ascundŭ, apoi merge de îi caută și de găsește pe vre unulŭ îl fugărește și dacă îl prinde îl atinge cu mâna și dice ca la taet, acel taetŭ trebue se anije și ceialți se ascundŭ. — IIle De-a pânda încâlcită. La acest jocŭ copii se strângŭ rótă ținânduse de mâna unŭ de altulŭ, la capete se pun cei mai broșca e bine cuvântată ca după mórte să nu se strice.

O varietate a broștei numită brotec când o văd ómenii întâi primăvara o sĕrută și îi dă drumulŭ.

Broteculŭ e privit ca arătător sigur al timpului; când e secetă și se aude cântândŭ broteculŭ se crede sigură că va ploua.

J. № 89

Glasulŭ ce scotŭ feluritele soiuri de animale și chiamă: boulŭ rage, mugește, răncăluește și boncăluește; porculŭ grohăește și covitește, cănele latră, bate, hărăe, urlă și schiaună; ear cele alte animale n'au de cât un singur nume pentru glasul ce scotŭ.

J. Nr 94

Loculu unde se află adăpostite to
uneltele trebuitore ciobanilor pen
fabricare brândei se chiamă stân
strungă se numeşte loculu pe und
trecu oile spre a se mulge, omu
care le mână în strungă se chiam
strungarii;

Ciobanulu mulge oile într'un v
mic numit cupă care se află p
într'altulu mai mare numitu g
leată. Laptele muls se tórnă p
o strecurătóre numită sitişcă în
putină în care se pune chiagulu,
lasă ca ½ cias apoi se mestecă cu
lopăţică până se strânge brân
din zer, apoi caşul se scóte se pun
într'o strecurătóre făcută din pân
de cânepă sau de lână, care se

pune deasupra unui instrumentu numit hârzobu, după ce sau scursu caşulu de zeru se pune pe o leasă de nuele numită comarnic spre a se svânta, după ce sau svântat se pune în putină se sare şi se bate cu unu instrumentu numit braiu sau burghidău.

I

Zerulu de subu caşu se ferbe într'unu vas care dacă e de schijă se numeşte ciaunu car dacă e de aramă se chiamă căldare, în totu timpulu câtu ferbe zeru se mestică cu un băţ care se numeşte tăunjeriu; cu o lingură mare numita polonic se strânge din zeru fert (care se chiamă jintita) urda, şi se pune în strecurătore urmându se apoi caşi cu caşulu.

Partea stânei unde se pune caşulu se chiamă cosmagă.

BIBLIOTE

I. № 104

Deosebitile părți ce compunŭ plugulŭ su
aceste: grindeiulŭ de care se ținŭ cele alte pă
cornele ce servesc la conducerea plugului d
către plugarŭ; bârsa servește a vârî plug
mai adânc sau mai în fața prin ajutorulŭ
unorŭ pene, Cucura ajută la resturnatul bra
dei, în fine ferulŭ latŭ și ferulŭ celŭ lung
Cotiuga compusă din o osie cu două rote, un
mai mare și alta mai mică; în osie se
află prins un mic proțapŭ care se an
la tânjala la care trag boi, — grin
plugului este prins de cotiugă prin
ajutorulŭ unui gânju care se chiam
potângușŭ, care se anină într'un cui
numit cucoșŭ; partea cotiugei ca
se prinde de tânjala se numește căt
partea cotiugei compusă din o bucată
de lemn rotundă care e prinsă de osie,
micul proțap se numește cocârțală.

I. № 105

Părțile din care se compune carulŭ sunt:
Coșulŭ în formare căruia intră draghinii, spetezele și carâmbii; spetezele se află puse între draghini și carâmbi, scândura ce servește pentru fundulŭ coșului se numește pomostină, pomostina se află prinsă de scară și vârâtă în partea dinainte a coșului care se numește perinoc; sub perinoc se află dricurile cu osiea de care se ține proțapul cu crucea, Totŭ de perinoc se ține și splina pe care se află inima care trece și prin perinocul de dinapoi; de dricurile de dinainte și de dinapoi se află câte un gânj care legat unulŭ de altul formează ceea ce se numește corda carului; de perinocul de dinapoi se ținŭ gemănanele care se află prinse într'un cuiu la jumătatea inimei.

Rotile în compunerea cărora intră schițile care sunt vârâte în butucul prin care se vâră osiea, ear împrejurulŭ schiților se află ciolanii.

ca se nu iase rotile din osii se aflâ pu
la capătului osiilor cue care sunt lega
prin niște lanțușele de leuci care sunt
răte in osii, partea leucii care se aflâ
vărata în osie se numește cercelu; cara
pe care se lasa draghinii e legatu de
ei prin niște curale numite vânei;
capitele scărei suntu legate de capulu osie
de dinapoi prin lambe, asemenea capăt
osiei de dinainte e legatu de cruce prin lam
prin dricurile de dinainte se aflâ osițe
doue urechi în care se aflâ vărat u
capât al proțapului pe care se af
pusă crucea; partea de deasupra
protapului de care se tine jugulu
numește hărmăsărelu.

Jugul se compune din cerghiel care
lemnulu de deasupra, lemnul de des
se numeste poharmiciora doue lope
se aflâ la mijlocu; ear de amândou
părțile jugului se punu rasteile.

Părtile din care se compune sania suntu tălchile (tălpile) făcute din lemn, lungi aprópe de un stânjânu, la partea de dinainte suntu puțin curbate în susu pe care curbătură e puse și prinse în cue crucea saniei; la partea de deasupra a fie cării tălpi se aflâ câte o dălltuitură unde se punu piciórele săniei; deasupra piciórelor se aflâ oplenele la capătulu cărora este earăși făcută câte o dăltuitură unde se văra țepușile; mijlocul opleanului de dinainte este dăltuit și în acea dăltuitură se înfige o bucată de lemnu numită chiseu care e prins de cruce printr'un cuiu. Capătulu chiseului e vărât în urechile proțapului. Proțapul se leagă cu două gânjuri de care se țânu câte unu ciatlău ce să dă pe sub cruce și pe sub opleanul de dinainte legându-se

J. № 112

Deosebitile unelte întrebuințate de
ranee la tors și țesut sunt: întâi me
toiulu și melița pentru scosul poz
ries din cânepă, ragila pentru alesu
bucii din fuior și peria pentru cu
titul fuiorului; fuiorulu făcutu
il pună în furcă și cu ajutorul fuse
cânepa se torce și se prefacce în ață
Ața de pe fuse se deapănă pe ghe
de pe gheme se strânge (râșchie) pe
caleapu numit și râșchitoru; pe ca
se despartese firile în numaraturi (s
și jighiunte (10 numeraturi). De pe ca
se urzește sau pe urditori sau pe ga
Uneltile întrebuințate la țesut sunt
letca pentru pusulu firelorů de pe ca
pe mosóre, sucala pentru pusul f
lor pe țegii (țevi) ce se pun în suvei
Stativile între care se pune sulul de dina
pe care e urdită pânda și sulul de

dinainte pe care se pune pânda țesută
ițile prin care trec firile vârâte prin
spată ce se aflǎ puse între vatale.
Tălchigii (tălpigii) ce servesc pentru
schimbatulu rostului; deasupra ițelor
se aflǎ puși scripți ce servesc asemine
pentru schimbatulu rostului și care
suntu legați de furcei puși deasupra
stativelorů. Sululu de dinapoi se în
vârtește cu ajutorulu unui băț lungu
numitu slobozitoriu; ear sululu de
dinainte se învârtește cu ajutorulu unui
lemnișor dăltuit la un capătu numit
zăvor prin care trece o lopățică cu
mai multe borticele.

Firile ce trecu prin ițe și prin spata pentru
a nu se înscămoșe se ungu cu mânjală
care e compuse din tărâțe oparite cu
apă în care sa fertu mlădițe de vișin.

Întâmplânduse ca se nu meapă prin

ite și spata tóte firele ce sunt puse
pe sulului de dinapoi, atunci cu fire
remase se face un ghem care în timp
țesutului se chiamă mânduŭ.

J. No 118

Numele hainilor bărbătești ale sătenilo
sunt: cameși, ismene, ițari, bernevici, Meș
brâu, curea, ilic, minteanŭ, spenter, burn
cojocŭ, cojocel, pălărie, căciulă, opinci,
nii, bumachi și ciubote. iar hainele f
meești sunt: cămeșă, fustă, polcu
rochie, brâu, cingatore sau zutóre p
telcă, palton, paltonaș, basma, tulpa
tachit, testemele, șali, colțuni ciubotele
ciubote și papuci.

J. No 119.

Între podóbele ce se vădu că 'n alte păr
portă femeile, pe aici s'au remasŭ
de câți mărgelele pentru gâtu, cercei
urechi și rar se vede la unele câte un

Județul Brăila.

Cuprinde comunele:

foaia

1.)- Cazasu. ————————————
2.)-

ițe și spată tóte firele ce sunt puse
pe sulului de dinapoĭ, atuncĭ cu firel
remase se face un ghem care în timp
țesutului se chiamă mânțuŭ.—

J. Nr 118

Numele hainilor bărbătești ale sătenilo
sunt: cămeși, ismene, ițari, bernevici, meș
brâu, curea, ilic, minteanŭ, spenter, burn
cojocŭ, cojocel, pălărie, căciulă, opinci,
nĭ, bușmachĭ și ciubote. iar hainele f
mești sunt: cămeșă, fustă, polcu
rochie, brâu, cingătore sau șutóre p
teleă, palton, paltonaș, basma, tulpa
tachit, testemele, șale, colțuni ciubotele
ciubote și papucĭ.

J. Nr 119.

Dintre podóbele ce se vădŭ că 'n alte păr
porta femeile, pe aici s'au remasŭ
de cătĭ mărgelele pentru gâtŭ, cercei
urechĭ și rar se vede la unele câte uni

mari. cela di la unŭ capătŭ striga
la celalalt mai portar deschide po
i se respunde a cui porți? a lui Ș
Vodă, unul strigă ce dai vamă,
respunde de cel mai mare: un că
ș'un purcelŭ și pe X de un picior
(aice pronunță numele copilul
de alăture) atunci doi dintre cei m
se apucă de mână și toți ceial
copii trecŭ unulŭ câte unulŭ p
sub mânile lor care tot dau cu m
na în ei ḑăcând că țese unul pă
deşte ca fie care să fie atins ca
să nu se facă lătunoé, după
au gătit de țesutŭ se învârtesc
cu toții ḑăcândŭ că învălesc ap
să împrăștie.

III De a corabiea. La acestŭ jocŭ
pii se împartŭ în două rânduri

unŭ rândŭ se punŭ josŭ, și cei-alți-rând se punŭ în brațele lorŭ, apoi cei de desubpt apucă de urechi pe cei din brațele lor strâgând și răzând, dacă se întâmpla că vre-unulŭ se fie cam tare tras de urechi strâgă nu hlobănați tare corabiea că se prăvale.

Jocurile cu mingea, de a dracu dea mărgica se facŭ ca și în alte locuri. ——x

J. N. 127

Vasile principale ce servesc la gătirea mâncărei sătenilor suntŭ: Ceaunulŭ în care se face mămăliga, ceaunul se pune pe chirostei, când apa ferbe și se pune făina se mestică cu un bățŭ numitŭ melesteu și culeșerŭ vasele în care se pune mâncarea ca se fearbă la foc se numescŭ: olă

105v

ulcica, ulcea, hârgău, tigae, ti
ița, tingire, vasul cu care se acopăr
olele când ferb se numeste fede
și pocriș, frigarea pentru fript
cărnii se chiamă țigla, vasul în
care se ține apa se numește cofă, c
el și cocița, vasul în care se ține sa
se numește solnița, vasele în care s
pună murături se numescu put
putină și poloboc, vasele în care s
plămădeste pânea se numescu
covată, covățica și chersinu, la cova
mare îi dicu alghie, o covățica
ca cu coda se chiamă căușu, vasele d
lemnu în care se punu bucatele ca
se ducu în țarina se numescu ra
ear acele în care se pune mâncarea p
mase se numescu blide.

Numiri diferitelor bucate cunoscute
sătenilor sunt: borșulu care se crede că
nu se face acum după toți cel ămplu, tărâ
țele ce au servit la acrirea borșului se nu
mescu huște, găluștele pentru postu ear î
cașligi se numescu sarmale. Pilavulu se
numeste când e făcutu cu orezu, ear când e
făcutu cu pasat se chiamă plachie, mân
carea făcută din carne cu ceapă se nu
meste ihneluța; bureții tăeți măruntu și fierți
se numescu tocană. mujdeiu se chiamă
usturoiulu pisatu și amestecat cu apă sau
oțetu. Cartofele numite barabule și
bandraburce se facu cu borșu, cu carne
prăjite, cu usturoiu și cu oțetu. covașe
se chiamă mâncare făcută la postu
din făină de papușoiu și de grâu cu
apă și care se mănâncă după ce
se acreste. Curechiul care se mănân
că fiert verde și murat. dacă se tae mă
runt când se pune la murat se chiamă
verde

Ouăle prăjite în grăsime sau untŭ s
numescŭ scrobŭ; chișleac se chiamă
laptele prins după ce s'a luat smân
na de pe elŭ, din care se face brânda
derulŭ fiertŭ cu pasat, tocmagĭ sa
cu orezŭ se numește serbușcă. Al
atul coptŭ cu brânda se chiamă plăc
iar la postŭ vărzarin; aluatul fier
cu brânde se numește coltunași; și c
roste, turte subțiri făcute din făin
de popușoiŭ cu chișliac și brânză
numescŭ alivenci; făina de păpușo
când e mare se chiamă crupe cu care
facŭ găluștele. mămăliga făcută cu
zară (zerulŭ de sub unt) se numește b
mușă. intestinele mari de la măscuri
late bine și împlute cu pasat, crupe sau
orezŭ amestecatŭ cu carne se numescŭ
chiște, iar intestinele mici ce se împlu și
mai cu carne se numescŭ cârnațe .

din capulŭ și picioarele mascurului se
face mâncarea răcĭ numită răcituri
Cighir se chiamă prapurul melului um
plutŭ cu mațĭ și cu ouă și care se pune
și se coce; când se pune brânză în
o bucată de mămăligă și se coce pe
focŭ se chiamă ursŭ. Borșulŭ cu
carne se chiamă zamă. Zerŭ fiertŭ cu
cartofe se numește înăcreală și sorghi
tură. Perje fierte cu sâmburi cu totŭ
se numescŭ chiselite, fără sâmburi
se chiamă tocană; resturile ce rămân
din slănina topită se numescŭ jumere
mâncarea făcută din carne cu ceapă
și cu oțet se numește și anghimahtŭ
turte mici făcute din carne tocată
și fripte se numescŭ chiftele.
Laptele acru, făcutŭ din lapte dulce fiert
în care când se pune puțină smântână
spre a se acri se zice că se covăsește

Laptele dulce când se ferbe și se acreste
fertu se dice că se serbedeste sau ș
corăsleste. Zeame din carnea de pas
sau de vite fiartă numai și făcută
cu tocmagi se chiamă ciorbă, ear ca
nea rasolu. Salata se numește ac
făcută din castraveți verdi taeți
amestecați cu ceapă și cu borș cru
când borșul se ferbe numai cu p
tine buruieni verdi (marar, pintrije
ceapă, loboda sau frunde de sfecle)
chiamă borșu holtein; afară de ac
te mâncările ce se obicinuesc mai mul
suntu curechiu și pepeni murați, diver
legumi ca fasole, bobu, linte, mazere,
care se ferbu mâncânduse dulci; p
jite sau cu borșu.

I. Nr 133

Când more unu omu după ce-lu scaldă și lu
îmbracă 'l pună pe laiță sau pe masă, în
mână îi pună o cruce de ceară pe care pun
un ban spre ai servi la cumpărare locului
pe cea lume, apoi facu o lumânare de
ceară lungă cât mortulu numită toiagu
pe care înainte de a o aprinde o trecu prin
mâna dreaptă a mortului. Ori cât de
bogat ar fi acelu ce au muritu, când vine
cine va străinu afară de acei de casă, după
ce sărută icóna de pe peptulu mortului
îi aruncă un banu.
Legătura ce au servit la tinerea picio
relorû până ce întepenesc-i privește
cu băgare de samă ca să n'o fure vre
o baba vrăjitore, se crede că cu acea
legătură se potu face vrăji, în nici un
cas mortulu nu se îngrópă cu picioarele
legate.
Mortulu când se pune de pe masă în secri

se sterge pe obrazu de trei ori cu o ba
ma udată cu apă care apoi se dă de pom
nă.
De la casa mortului până la cemi
se dau de pomane 24 bucăti de pân
numite poduri peste care trece secriu
prin acésta se închipuesc 24 vămi
crede că sunt în văzduh până la
Se cei ce au săpat groapa li să dă pe
ie o gaina.
Sufletulu mortului se crede că sta
în casă 40 de zile în care timpu unii p
în fie care sără un pahar cu apă și
o lumânare aprinse credând că suf
vine și bea apă; după 40 zile se cred
că sufletul stă la tóca bisericei păn
i se pórtă parastasele.

J. Nr 141

Intunecare sórelui sau a lunei e pri
vită de popor ca un lucru de spaim
ca un semnu despre vre un resbel ce cre

că se va întâmpla.

J. Nr 142

Când se întâmplă eclipsă poporu
zice: cata mănâncă luna (sau sorele) văr
colacii. Unii zicu că vârcolacii se sue
la luna sau la sóre pe ața ce sau su
cit Duminica, iar alții credu că pe
ața ce se tórce la lună.

J. Nr 143

In privința deochiului se spune că
numai acei ómeni potu se deóche cari
sunt întorși de la țițe. Se crede că unu
omu deochiatu dacă nu se va descân
te îndată i se póte întâmpla chiar
mórtea. descânticul pentru deochi
se face în apa rece în care se pune câți
va cărbuni aprinși și se șoptește câ
te va cuvinte în care nu e nimic de s.
marcatu; bolnavul gustând puțină apă
de acea cu cărbuni descântată are a
tâta credință, că îndată se face bine

J. Nr 144

Nu se cunóște pe aici numele vre-un
ḑini se crede numai că ḑinele sunt
niște fete năsdrăvane că ele au âm
pe pămêntŭ. - în timpuri vechi; ca
acele ḑine când voiau, puteau se
facă păseri și că ele erau cele ma
frumóse din tótă lumea, că ele se
îmblau pe pămêntŭ dar nu er
cunoscute de nimeni; dacă s'ar fi
întâmplat se le cunóscă cine-va
ele dispăreau 'n pustiuri.

J. Nr 147

La nunti când se ia petealo de
pe capulŭ miresei lăutarii cânt
Taci mireasă nu mai plânge
Lado, lado. că la maică-ta te-oiu
ce Lado, lado; cândŭ a face plopu
pere și răchita vișinele etc. spunân
la fie care strofa cuvintele lado, la
nu știu însă ce însemneadă.

J. Nr 169

Când tună ómenii ḑicu că îmblă
Sfântul Ilie prin nouri cu căruța;
tótă puterea trăsnetului o atribuesc
Sfantului Ilie.-

Ómenii bătrâni nu mâncau mere
până la Sf. Ilie (20 Iulie) ca se nu
bată peatra grânele, asemine pe
copii nu-i lase se svârle mere în sus
până la Sf. Ilie
Dacă se întâmplă se bată peatra
femeile închidŭ ușa după ce mai în-
tâi au svârlitŭ afară cociorva și
lopata înfingându între ele toporulŭ.

J. Nr 180

Întâmplânduse se bată vântulŭ două-trei
ḑile de-a rândulŭ ómenii ḑicu că s'au
spânduratŭ cine-va; ear când plouă
multŭ ḑicu că s'au înecat óre cine.
Cândŭ e vre unŭ vârtecușŭ (curentŭ de vântŭ)

omenii dic că acelŭ vântŭ nu e curatŭ

J. № 183

Dacă cineva vede cădind o ste, spune că
acelŭ momentŭ au moritŭ un omŭ şe
crede că fie care omŭ are steaua sa.

J. № 185

Despre legare ploei se spune de popo
următorele: In Marea înghețată s
niste locuri unde se află balauri m
locurile acele descântânduse de niste óm
numiți solomonari, ghiața strâng
atât de tare pe balauri în cât ei sar cu
parte din ghiață şi nouri împreună
solomonarii ce iau descântatŭ şi ori
unde cadŭ şi pe unde trecŭ acei nouri
piatre. In tóte țerile se aflŭ ómeni c
se înțelegŭ cu solomonarii şi aceia pri
ajutorul unei prăjini de alun cu care au d
tit bróscă din gura şerpelui, şi cu niste
tece intorc grindina îndreptândo în cotro voe

J. № 149

Poporulŭ de aice crede ca ceva forte adevărat că dacă o femeie gre(însercinată) va fura ceva, loculunde ascunde lucrul furat rămâne ca semn în a cea parte a corpului copilului ce 'lŭ face; aşa dacă pune şi sîn lucrul furat copilulŭ va ave un semnŭ pe peptŭ; dacă din întâmplare va pune lucrulŭ furatŭ la spate, copilulŭ ce se va naste va fi cu códă şi prin urmare strâgoi. Credința acésta e atât de mare în cât mi s'au spus chiar numele unei femei ce traeste acum în asta comună şi pe care la scaldatŭ au văduto alte femei că e strigóica, despre ca se spune că la timpuri hotarâte ametéste se duce pe câmpi se bate cu altele de felulŭ seu apoi vine

acasă plină de singe fără se știe d
ce îşi vine în simţiri cele ce i sau
tămplatu. Şi spune că toţi strigo
sunt o lună bărbaţi, şi o lună feme

Despre Stafie se spune.

Dacă se face o casă, o pivniţa, o
biserică sau ori ce altă clădire d
ḑidu, nu are tărie pănă nu ḑidis
măsura de pe umbra vre unui om,
animal sau o pasere - şi dacă p
acea măsură în ḑidu, după 40 de
fiinţa de la care sau luatŭ măsur
móre şi-şi ea locuinţa în ḑidu u
se arată la o óră în timpulŭ nop

Omenii însă credu că stafiile nu
le facu nici un rău, de strigoi înse
au mare teamă mai cu samă în se
spre sf. Andrei cândŭ ḑicu că toţi
strigoi se strâng şi se batŭ în crucile dru

J. № 197

Poporulŭ crede că dacă cine-va ar face unŭ mic gardŭ împrejurulŭ cuibului unde o aricióică are puĭ, ea caută prin tóte chipurile ca se iasă de acolo, merge prin păduri, şi câmpii pănă ce găsaşte earba ferelorŭ cu care dacă atinge numai gardulŭ din prejurulŭ puilorŭ, cade, iar ea puĭ se duce lăsăndu-acolo earba ferelorŭ pe care dacă o ia cine-va şi o pune sub pele în palmă póte se deschidă ori ce încuĭtóre.

BIBLIOT

J. № 205

Cândŭ ómenii se iau de vorbă pentru timpurile trecute pomenescu şi despre căpcăni. Spunŭ că erau niște ómeni răi ce vineau din a părți pe aceste locuri, prădau și omorau tot ce le erau înainte, sp că de acești ómeni numiți căpcăn nimeni nu putea scăpa fiind că aveau un ochiu în frunte și unu ș ceafă și ori în cotro fugea omul, c câni-'l videau, îl prindeau și 'l m cau. De multe ori confundă nu mele căpcâni cu tatari despre car spunu cam aceleași lucruri. ——

J. Nr 206

Felu de felu de închipuiri își facu o nii despre vremea d'apoi. Unii d că la vremea d'apoi are se fie un vântu mare care are se radice p ómeni ca pe pine de pe pământu

și când ómenii au se ajungă până la o înălțime óre care, și acea au sei mănânce de vii niște paseri cu clonțu de fer, ear în locul ómenilor au se rămae alte animale.

Unii spun că la vremea d'apoi D-zeu are se ieie apele de pe pământu și ale se le înlocuiască cu movili de bani, cei însetați au se alerge la acele movili credând din depărtare că suntu ape — acéste are se ție 5-6 zile, apoi are se vie D-zeu cu apă pe pământu de vândare; asemenea și Diavolului, la D-zeu are se fie apa mai scumpă însă are se ție sătu ear la Diavolu are se fie eftină însă ori cât ar lua cine-va n'are se se sature.

Oamenii cei buni au se cumpere apă de la D-zeu ear cei răi și sgârciți de la Diavolu. ——

Învățătorii
1885 Ianuar 24
Ș. Werettianu
Rănghilești Distr. Botoșani

88 VII 115

Stimabile Domnule Hasdău,

Biblioteca Academiei Republicii Populare Romîne

Mĕ grăbescu a respunde, cu deosebitŭ respectŭ, la carta postală ce amŭ priimitŭ de la Domnia Vóstră, și a da lămuriri amănunțite asupra Cuvintelorŭ hărbarŭ și pandelă.

1). Cuvêntulŭ hărbarŭ se întrebuințează fórte desŭ în vorbire p'aici și se dice despre porci când mănâncă cu lăcomie ori-ce.
Se mai întrebuințează și între persóne în modŭ alegoricŭ, când bune-óră unu omŭ este prea obrasnicŭ saŭ când dă năvală se afle totŭ ce nu 'lŭ interesează pre elŭ. d.es. 2 saŭ mai multĭ vorbescŭ și acelŭ ce vine de se amestecă în vorbă 'i-se dice hărbarŭ; - saŭ

când unii mănâncă, și acelŭ ce se pune la masă nechematŭ, i se ḑice iarăși hărbarŭ; - saŭ când unŭ omŭ caută și rescolesce diferitele lucruri din casele pe unde se duce, se ḑice iarăși că este hărbarŭ; - și în alte împrejurări de felulŭ acestora.

2. Cuvêntulŭ pandela asemenea se întrebuințeză mai în tóte ḑilele de toți locuitorii d'aici, mai cu sémă de muncitorii din orasulŭ Braila. Elŭ se intonéză pe silaba a 2ª. - Prin elŭ se înțelege medulŭ ḑilei. - Câte odată se pune și ca nume de ómeni saŭ de femei. d.es. Pandele saŭ Pandila.

Acestŭ cuvêntŭ póte că și-a luatŭ nascere de la streinii veniți saŭ carii veniaŭ la Braila pentru comerciŭ, și iată cumŭ: muncitorii din Braila lucraŭ la încărcarea saŭ descărcarea vapórelorŭ, corabielorŭ etc. sosite în portŭ, până când o pandela saŭ drapelŭ saŭ steagŭ care erà ridicatŭ se lăsà josŭ, adică la medulŭ ḑilei, când după unŭ ciasŭ saŭ 2 se ridica și iarăși începiŭ să lucreze, - și se póte că acestŭ cuvêntŭ la împrumutatŭ numai locuitorii ce veniaŭ pe la porturi ca să-și desfacă productele lorŭ agricole, și așa sa lățitŭ cunoscerea lui când unii mănâncă și acelu ce se pune la masă nechematu, i se dice iarăși hărbaru; - sau când unu omu cauta și rescolesce diferitele lucruri din casele pe unde se duce, se dice iarăși că este hărbaru; - și în alte împrejurări de felulu acestora.

2). Cuventulu pandela asemenea se întrebuințeaza mai în tóte dilele de toți locuitorii d'aici, și mai cu sémă de muncitorii din orasulu Braila. Elu se intonéză pe silaba a 2ª. - Prin elu se înțelege medulu dilei. - Câte o dată se pune și ca nume de ómeni sau de femei. d. es. Pandele sau Pandela.

Acestu cuventu póte că și a luatu nascere de la streinii veniti sau carii veniau la Braila pentru comerciu, și iată cumu: muncitorii din Braila lucrau la încărcarea sau descărcarea vaporeloru, corabieloru etc. sosite în portu, până când o pandela sau drapelu sau steagu care erà ridicatu se lăsà josu adica la medulu dilei, când după unu ciasu sau 2 se ridica și iarăși începiu să lucreze, - și se póte că acestu cuventu la împrumutatu numai locuitorii ce veniau pe la porturi ca să'și desfacă productele loru agricole, și așa sa lățitu cunoscerea lui

116v

în comunile de pe lîngă porturi
aceste suntu lămuririle ce
le potu da eu.—
Suntu cu tóta stima
Al Domniei Vóstre servŭ

T. N. Popăilan

Invetatoru Comuna
Cazasu jud. Braila

1885 Octombre 18.

632

117

Intercalat pentru D.

D 87

Văzut de noi la facerea inventarului astăzi 21. NOE. 1907
Judecătorul

Respunsuri
la
„Cestionarulŭ pentru adunarea"
„datelorŭ privitóre la limba Română"
„de Domnulŭ B. P. Hasdeŭ"

întocmite de T. N. Popăilan învĕtătoru
în Comuna Cazasu, plasa Vădeni
judeţulu Braila.

1885.

116v

în comunile de pre lîngă porturi
Aceste suntu lămuririle ce
le potu da eu.—
Suntu cu totă stima
Al Domnieĭ Vóstre servŭ

T. N. Topărlan

Invĕtătorŭ Comuna
Cazasu jud. Braila

1885 Octombre 18.

632

Intrebat pentru I.

Văzut d
inventari
Judeţ

Respunsuri
la

„Cestionarulŭ pentru a
„datelorŭ privitóre la li
„de Domnulŭ B. P.

Respunsuri la întrebările cu A:

1/ In niciŭ unŭ cuventu, afară de fructul măslina [illegible] care 'lŭ sună și pe a și pe ă, — dar mai multu pe a.—

3/ In cuvintele: bârsa, frântă, crângu, târgu, sânŭ, fânŭ, lână, până, trânji, brânci, brâncă, când, dând, mărâe, pârâe, dărâe, sgârie, încecând, mâncând, tunând, sunând ș.a. Dar se aude mai multu în cuvintele carĭ îndată după â începŭ cu n sau r.

4. Se dice: séră, fată masă, bantă varză, bardă, négră, bligă, trébă, sdrénță, pétă, ghétă.—

5. Suntu: borșŭ, coșŭ, moșŭ, romŭ, somnŭ, tronŭ, domnŭ, pomŭ, omŭ, cortu, mortu, portu, tocŭ, socŭ, cocŭ, torcŭ

6. Se dice numai: umblu și unghie.— Câte odată unblu.—

7. Nu suntu p'aicĭ.—

8. Nu suntu p'aicĭ.

9. Nu se aude.—

10. Poporulŭ d'aicĭ rosteșce fără u sau numai cu ŭ, afa de cuvintele: socru, cuscru, tizu și numele proprii Al Sandu, Staicu, Neacșu, Dragu, Stanciu, Radu, Neagu și alte.—

11. Nu se rostesce.

12. Se dice numai: cuvinte, morminte, minte, vine, mine, t

13. Se aude d'o potrivă dar mai multu a. d.e. soacră

14. In totu d'auna se aude mai multu ca ia d.es. vergiă, purciă, nuiă și forte puçine se aude și în ea d.es.

15. Nu suntu p'aicĭ.—

16. Nu suntu —

17. Nici o particularitate.—

18. Cunósce numai pe z.

19. Dumnedeu se sună cu z iar vorba prazni-c e sună şi cu s. d. es. prasnicu.—

20. Şi nici unu cuventu aici.—

21. şi 22. Nu în sunetul cuvintelor numai ṡ.

23. Aici se pronuncia numai: hie, hier, herbe, hi-hiară, hiind-că, hiero, hire.— Suntu forte rari acei ce sună cu f. şi suntu consideraţi ca stăndu vorbe radicale sau că e mai culte.—

24. Nu sunt.

25. Nu.

26. Se dice şi vulpe şi hulpe, vuetu, huetu etc

27. Nu.

28. Da.

29. vin, viéră, vin, vine

30. Nu.

31. Nu pere, dar se înlocuesce cu gh. d. es. ghinu.

32. Nu se aude.

33. Deosebesce pronuncând ~~[illegible]~~ pe g. şi deosebitu pe j. (d. es. juru, genere

34. Da, pronunçându: corghi, ghine, cerghi, boghi, etc.

35. Da, pronunţând: chieptu, chicioru, chipotă, chimniţă chititu, etc.

36. Nu rostesce.—

37. Se rostesce şi luchi şi lupchi, alt-fel nu.

38. Se rostesce: gniélu, gnie (adică cu sunetul nasul: limbal şi gutural).

39. Da rostesce totu una.—

40. In nici o vorbă nu schimbă pe n dintre vocale în r

41. Nu preface pe r în n.

42. Nu le amestecă.—

43. Le amestecă d. es. sdreanţă, rostesce şi zdreanţă, sgârie, zgâr[illegible]

44. Nu amestecă.

45. ~~Nu~~

46. Rostesce: fluerar, mâncător, cuptior, ajutor, obor, moru, sboru, croitor, văpsitor, negustor, şi altele. m.

47. Nu repetă pronumele, ci dice: l-am vădut, te-a bătu[illegible] i-am datu, ne-am întâlnitu.—

48. Are, punênd adesea subst. în plural şi verbu în singu-lar sau vice-versa.—

49. Poporulu întrebuinţează numai forma mâinile.—

50. Suntu: prima-véră, véră, tomnă, iarnă, gnezul verei (adică căldură mare) zăpadă, polei, viscol, arşiţa, [illegible] clóşă, lapovigniţa.—(gn—adică gh.)—

51. Vorbele: dălmă, gruiu, cârsia nu se cunoscu pe aici—

52. La unu micu dial, îi dicu muche, assemenea prispă (ca[illegible] face împrejurul casei servindu-le de scaunu, şi laviţa

53. Vorba cotrónţă nu este cunoscută.

54. Dicu: galbenu ca aurulu, roşu ca fierul (ars), tare ca piatra iute ca oţelul, tare ca fierulu. (în sorcova de la Crăciun)

55. Dicu: copacu, pomişoru, a încolţitu, i-a datu schiéu

56. — Nu au alte numiri.—

57. Când pomii dau róde multe, îi numescu mănoşi.—

58. Sunta bazachie cu bobe mari și gustose, cornua,
alba și neagra forma lungăreata, tâta vaci a
bóbele forte lungi, tămâiósă, cornita

59. Plivitu, săpatu, culesu, arăcitu, îngropatu.—

60. Vinu negru, albu, profiriu roșu, — acru, năspritu
dulce, tăiatu, — tare, slabu (acru), ca borșu.

61. Grâu, ordu, ovăzu, ghirca, grâu, secară, po-
rumbu sau păpușoiu rapița. Meiu, [illegible]

62. Bobu, fasole, linte, varză, prazu, ridichie, gulie
sfeclă, conopidă, ciapă, usturoiu, padbagele, duma
ardeiu, mazăre, hreanu, -

63. Nu suntu.

64. Cicóre, dedițeu, brebenu, măndrușaim, busuiocu,
ismă, gălbinele, rosete, lalele, păpădie, lobod
garofe, ochiu boului, chiru, rumsecata, sibor
micșundra, trandafir zorele, verbine
macu, —

65. Nalta ca unu brad, tare ca unu stejaru, frumósă
ca o rosă, ca unu crinu, tânără ca unu boboc
par'că-i unu trandafiru.-

66. Lupu, ursu, subecu, maimuța, calu, bou, vaca, oie, capr
cerbu, epure, vulpe, porcu, scrófa, câine.—

67. Suru, murgu, roibu, bălan, rotatu, negru, — Rusesci, arab
ungurescu, Românescu, — etatea — cea mai mica 3 ani, cea
mai mare 25 ani.

68. Bălan, negru, roșu, 15-20 ani, plăvanu-ă, murgociu-ă, bălan

69. Bălanu-ă, negru-ă, — bucșatu-ă.—

70. Albu, negru, — porcului i-se dice hărbaru.

71. Câini de casă, de stână, de vânatu și unu altu soiu forte mare
albi, negri, pestriți, roșu, galbenu, — 20 ani.

72. Se numesce pisică, mâța, cotoiu, — motanu.—

73. Soricei, guzgani, ghiorlani, sorece griu, roșu etc.

74. Omide, rîme, viermi de porumbu, de carne, de brânză.—

75. Locuste, gărgarița, musca, paiangenu, țânțaru, fluturi,
musca calului.—

76. Nu alte cuvinte decâtu ca le suntu folositore pentru oile
loru și pentru carnea loru.—

77. Ele suntu folositore pentru mierea loru și pentru ciară. Condu-
catorea loru se numesce matca.—

78. —

79. La corbi se dice ciorou, apoi mai este și stancă

80. Pe casa unde cântă cucuvaea, dice că e o preve
de mórtea vre-unuia din casă

81. Despre corbu dice că e fudulu; iar ciora stricătore, și
i asemănă cu ciorile.

82. Când vine circârlia prevestesce începutul prima
și când ea cântă pe susu, ei o esplică că dice: la
plugu, la plugu.— Assemenea și despre Cucu.—

83. Despre Cucoru și Berze dicu că numai acelua
merge bine care va vedea mai întâiu prima
cu sotu.— assemenea fetelor le prevestesce
se vor mărita dacă va vedea cu sotu, contra
riu nu.

84. Despre brósca dicu că e păcatu a o omorî, ei dicu
e sfântătă și de aceea nici nu se împute
când móre.—

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

120v

85. Despre ţopârlă cred că e păcatu a o omorâ, despre şerpe
însă nu. —
86. Despre lăcuste când vinu multe, dicu că prevestescu
resbelu. — Păiangenu cine lu omoră i se iartă de [illegible]
3 păcate, fiind că a torsu mai subţire de câtu
Maica Sfin. —
87. Crapu, ştiucă, morunu, ciga, bibanu (ghibanu) platică
obleţu, caracudă, nisetru, linu, ţipari, baboiu.
88. Vorbesce grosu ca unu ursu, sau grasu ca unu ursu,
sau grasu ca unu porcu, bărbaru ca unu porcu,
naltu ca o cămilă, şiretu (viclenu) ca vulpea, fricosu
ca epurile, prostu ca unu bou, murdaru ca o vacă
sau ca o scrófă, subţire ca unu ţîru. —
89. Boulu mugesce, raţa măcăesce, porculu guiţă, câinele
latră, lupulu urlă, pisica miaună, barza clămpănesce
brosca orăcăesce, ursulu miorlăe, şerpele şueră. —
90. —
91. Pentru câini flueră, iar pentru vânatu dicu: olea, e haida.
92. Copoiu, bocsu. — iar numele loru este Leu, dulău, Carisu. —
93. Pescaru, pescăriee, pescuitu, — depositul de pesce se numesce
Chirhană. —
94. Stână, ferbătore, strungă, cumarnica — caţanu găleţi
chegătore, crinta, învelitore. I mulge laptele îl pune
la chegu, îl pune în velitore în crinta, zerul îl
ferbe şi scote urdă, urda o pune în zăgărnă
o pune la propeleacu de se scurge, iar de la
crinta ese caşu, pe care apoi îl pune la dospitu.
95. Breaza, bucălae, bela, ochiasă, cornuta, buzata
96. Dulău, grivenu, hoţu, lupu. —
97. Nu facu deosebire ne fiind multe sorte —

98. în 3 părţi: de dimineaţă până la 8 se chiamă dimin[illegible]
de la 8–12 se chiamă nameazi şi apoi seara. —
99. Naltu ca unu lătău, albu ca caşu, negru ca caldar[illegible]
100. Ciobanii între ei se înţelegu cu chiote. — aşa bună oră
când pleacă de la stână, se ducu mâncare la cei
cu oile din câmpu sau din pădure, cel mai ântâiu
dă unu chiotu, cel l'altu respunde iarăşi printr'unu
chiotu şi astu felu ei înţelegu şi şi ia direcţiunea
101. Aratura, agricultura, sapa pământului, brăzdeadă pământului,
etc.
102. Mirisce, părumbisce, silisce, pământu negru.
103. Plugu, căruţa, grapa, boronă, tânjală.
104. Grindeiu, plazu, feru latu, feru lungu, bârsta, cormana, cornele, cheia
105. Roţile, osiele, leocile, scaunele, cuiu de inima, crucele, codirla, scoar[illegible]
inima, carâmbi, oistea, uluboie, scara, mânuşile, dujumeaua
106. Stele grindeiu, opritore, drepele, scoţu, hambaru, morişca, [illegible]
107. Plugari, notaru, Rotaru, Cismaru, Croitoru, feraru, dogaru, [illegible]
tinichigiu, Curelaru, vopsitoru, Cârciumaru, bucătaru, caru[illegible]
Comersantu de producte, magasinerio, dragomanu (mintar[illegible]
108. Tesla, barda, toporu, tândura cu 2 şi cu 1 feru, ferestrău,
îndreptaru, compasu
109. Nicovala, ciocanu (barosu) clesce, foale, cărbuni, Cuşniţa
Chirpidelu
110. Mistria, tândurana îndreptaru, lişţea ciocanu, îndrept[illegible]
nivelatoru, gălăţa
111. Pânză, scorte, foite, tol, velinţa, inu, cânepă fl[illegible]
rochii, alesături de totu felul —
112. Resboiu furca, fusu chicirange, scripete, sulu, vatale, [illegible]
fusceii, ite, vârtelniţa, surcica
113. Luntre, vâsla, barca, vaporu, şlepu, remorcheru, [illegible]
cianu, corabie.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

114 Nu le dă alte numiri de câte: puică cu 1u cu 2 teori
115 Arme cu cremene și cu iarba
116 Case din (gorete) acoperemu (învelitore), curte (flavita sau talpa)

117 Nu este deosebire de câte fearele dicu că sfașie.
118 la barbați: pantaloni, flanea, anteriu, cojocu, itari, leunda, ilicu, cacĭula, palarie, opinci, cisme, ghete, Ciupeci, brâu, izmene, camașă, suba, patatuca, cheba, mintenu, jiletca, surtuca, Palton, la femei: rochie, fusta, polca, polcuta, scurteica, ilicu, catrința, marama, conciu, fesi, bonjuru, palton
119. Salbă, bratari, inele, cercei, lefte, galbeni, ace de capu, colduri.
120. Ciorba, fertura, borșu, zeama, friptura, ciulama, colesă, fasol de pesce, saramoră cu ardei și cu mămăligă.— Proverbu: saramora de pesce mămăliga prăpădesce —
Vinu, rachiu, basamacu, cuser, spirtu, braga, borșu
122. tata, mama, unchiu, matușa, văru, văra, socru, socra, cumnatu, cumnata, finu, nașu, cumetri, cuscri, nepoți.—
123. Logodnă, ciaiju, brad, velințele, nunta, cununia, rachiu, placintele, spalacamin
124. Zău, mă jur pe ce am mai scumpu, — să moru.— pe ochi, să nu apuc să mă mișcu până colo.
125 trăsnite-ar Sdeu, luate-ar dracu (naiba) afurisitu, plesni-răi, mâncate-ar — câinii (lupii), plesni-ți-ar ochii, măgar, porcu, ticălosu, putore, pacatosule
126 la călugăr, la mija mija putoa, la dichie, la mingi cu smeu, cu praștia, la soldații —
127. Strachina, tingire, căldare, farfurie, tigae, putinei, castronu, ferdau, olă, ciubăru.—

128. gustose, sărate, piparate (când sunt scumpe) scumpu va face.—
129. Cântecul lui Ghiță Cătanuță, haiducescu, de horă, doina din caval, în urma cilore și de lume (amorose)
130. Câștig la cărți paguba la alte părți. Cine învață a juca cărți se deprinde și cu sărăcia.— Cartofor, jucătoru.—
131. Călușarii deca joacă împrejurul unor bolnavi de minte și altu felu, se facu bine acei bolnavi
132. Fluera, caval, flașneta, lauta, cobza, trompeta.
133. D-deu să-l erte.. Să-i erte D-deu păcatele,— Să-i fie țerina ușoră.—
134. Nu face.
135. Nu.—
136. Când cuta dice, mi-a luatu focu mințile.—
137. Avarea, femeia, florile, bogățiile, caii etc.
138. Dice că fie care stea este unu suflet de omu
139. Cunoscu: caru, closca, hora, fata cu cobilița
140. Unii dicu că este lapte vărsatu de la vaca lui Sdeu; alții drumu robilor, orbilor.—
141. Dicu că lu mănâncă svârcolacii, — și că trebue să urmede vreo calcare de popore sau resbel și ciumă, secetă.—
142. Suntu nisce șerpi cari suntu facuți din omeni întocmai ca și liliecii —

143. Când sa miratu de o persona, altă persona capătă deochiu și nu-i trece până ce nu-i descântă frecându-l cu apa, untu delemn pe fața.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

144. Povestescu numai în basme că ar fi niscé femei forte frumóse, și cu puteri supra umane, și că ar fi avênd și aripi. —

145. Se povestesce că și despre dîne și-i mai dice Ileana Cosînzeana din poveste. —

146. Nu

147. Nu suntu cunoscute. —

148. Se povestesce că până în dina Drăgaicei se culegu buruenile și florile bune pentru leacuri. —

149. Strigoi se facu din ómenii cari se fură, iar alții din ómenii a căroru umbră se pune în zidu la cladiri mari. Strigoi esu nóptea sub diferite figuri și facu rău celor-l-alți ómeni cari se potu face iar ómeni sau rămân morți dacă se rănescu de cu ce se apără. —

Că ei fiind îngeri au fostu pedepsiți de Domnul și trântiți în Iad (care și-l închipuiesce în pământu sau sub pământu) și că numai de frica sfântului Ilie, stau, căci îi lovesce cu săgeata lui cu biciu. —

151. Că suntu 3 ursite și că ele dăruesce ori cărui nascutu o sórtă bună sau rea, de aceea în timp de 3 nopți după nascere se pune pe masă mâncare ce sedu tótă nóptea, iar diminéța le ia mósele, și că cele ursite nu se potu desface nici de D-deu. —

152. Se numescu numai ele, umblă pe susu, suntu nevĕdute și cântă forte frumosu, se lasă pe la răscruci și pe câmpii și jóca, pe unde jóca iarba nu cresce, iar ceea din mijlocul horei loru este bună de leacuri. —

153. O numesce Joimărița, că este o femeie care se arată și pedepsesce pe femeile cari lucră Joi séra spre vineri. —

154. În séra de 7 Ianuarie, séra Sft. Ion Botezătorului o mai numescu și Iordanu. În acéstă di femeile (~~o serbeaza~~) se adunu la vre o cârciumă sau casă particulară unde bea și mănâncă, se mai numesce și dina babeloru. —

155. Într'una din dilele după pasce, poporul se udă cu apă, unii nici nu lucrează ținênd sărbătóre, și acésta pentru a fi vara plóiósă.

156. Sburătoru se face din dragoste, căci fetele, înamorate de câte unu flăcău care ar muri sau care e dusu departe, în timpu de nópte vine și le chinuesce și a 2a di se cunoscu chiar și vĕnătăile și mușcăturile sărutatului. —

157. La brodaia de la Crăciun unu moșu se numesce

158. Brodaia se face la Crăciun unu ce îmbrăcat într'o piele de țapu unu altul ca arap, și ca baba îmbrăcatu femeesce și unu moș.

159. Nu se scie p'aici. —

160. În séra ajunului de la Crăciun, tinerii umblă din casă în casă și colindă. —

161. Se chiamă Pricoliciu, ei se arată ómeniloru nóptea pe la 12 ore.

2. Se cred ca adevĕrate, și că ar fi existatu vechime balauri cu 12 capete, Zmei cu arapi, cu 12 arapi, Fata-frumósă etc.

3. Nu povestesce. —

164. Totu poporul d'aici se teme de vrăji, că ele ar fi avênd puterea d'a strica mintea unui om, d'așĭ perde averea d'al omorâ chiar. Mai tóte femeile d'p'aici se pretind a sci ceva. —

165. Se numesce bóla copiilor și cel ce o are nu póte vindeca nici o dată. —

166. Nu se scie. —

167. Că vine pentru răutățile ómeniloru ca pedépsă de la D-deu. —

123v

168. Ca Sft Petru ar fi cel cu cheile de la Raiu.—
169. Ca Sft Ilie este cel ce dă ploe că se plimbă cu trăsura
si cai de foc si cu biciu când trăsnesce gonesce
pe draci carii numai de frica lui stie
170. Ca la Pantelimon se calatoresce vara, că la
Pobreajen se ducu berzele si iarna începe.—
171. Prânzu mic la 8 d., prândele sau namedi la 12 m
chindie pe la 4 p.m. — Când cântă cocosii
e 12 ore a 2 cântare când la 2 a.m. si a 3ª pe
la dina sau aprope de dina.—
172. Nu porta.
173. Socotesce ca mai sfinte pe Mercurea si Vinerea
174. Despre Duminică povestesce că trebue să se
odihnească fiind că si Ddeu sa odihnit.
175. Rondunica, porumbul si melu.
176. Nu.
177. Da.
178. Că ar fi nisce omeni mari carii trăescu în
paduri si ca unul are putere da face noptea
lungă si altul dina lungă.—
179. Nu, — dar dicu „Duceti-vă de male".
180. Că ar fi nisce omeni si că când suflă se bate
ventu, asa bunăoră Crivatu austru. etc.—
181. Crivatu, austru, de baltă, de munte, furtuna, vijelie
182. Nu. — dar se roga în vorbele lor, cerênd sănătate
183. Că ar fi murind unu omu.
184. Că acestea provin din puterea vrajitorilor
185. Ca se îngropa în pamênt caramida si ast fel nu
pote ploua, iar ca să ploua facu vrajitorele
prin descântece.—
186. Si închipuesce o femee mare care respund celor
ce umblă prin păduri.—
187. Nu se stie p'aici.—
188. La anul nou copiii si chiar si omeni se [illegible] fo
la boboteadă se întrecu călări si la lasatulu
de secă beu si mănâncă mai multu de câtu
altă dată.
189. Nu se scie p'aici.—

124

190. Nu se scie p'aici.—
191. Ventul de d'asupra pământului la o înaltime forte
mare se numesce turbatu si că el bate asa de
tare în câtă înebunesce pe cel ce sar sui la el.
192. Nu se scie p'aici.—
193. Ca îndata ce se vede pe ceru e semnu că
nu mai ploue.— si că el ar fi brâu lui Ddeu
194. Cea ce produce tote plantele, se numesce roda pământ
195. Nu se scie p'aici
196. Nu se scie p'aici
197. Că ar fi o iarbă cu care se pote sfărâma lacăte,
porti de fier si ori ce încuetori, dar nu se găsesce de
198. Colăcerii suntu flăcăi ce însotescu călări pe
nuntasi de la unu socru la altul.
199. Că ori ce casă ar fi avênd ciasornicu în
pereti, care însa nu bate în totdeauna
si când bate e semnu rău.—
200. Ca tote ce păcătuescu se ducu în Iadu unde e foc
si draci carii'i chinuescu, iar cei ce facu
bine se ducu în Raiu unde suntu îngerii
sau sfinti si unde trăiescu bine.—
201. Ca ar fi sub pământu o altă lume.—
202. Nu se cunosce p'aici.—
203. Că'i merge bine si izbândesce în afacerile acelui
ce'i ese cu plinu, si din contra cu secu.—
204. Că este dracu, î mai dice si ucigă'l toca.
205. Se numescu sau se dice numai Căpcăuni si că
ar fi fostu omeni mari, carii mâncau carne
de omu,
206. Că are să vie judecata lui Ddeu când
fie care omu care a trăitu în lume
îşi va da contu de faptele sele, şi îi
va primi resplata de la Ddeu.—

finita

Braila — No. I

430 Comuna

Ceacâru

125

Caetŭ.

De răspunsurile, cuvenite numerilorŭ respective din Imprimatul "Dotațiunea Carolŭ Iu" Programă pentru adunarea datelor

Pl. Bălții

Jud. Braila

Privitóre la Limba Română

de

B. P. Hașdeŭ

Invĕțător.

P. Michăescu

1884 Dechembrie

21. NOE. 1903

de [illegible] la facerea [illegible]

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

1 = Martacu, cantaru, capacu, calcanŭ Etc. —

2 = La noĭ chipul de a rosti al poporului se apropie întocmaĭ corespunzêndŭ cu Dialectul Romîniei mijlocale rostinduse regulat amîndouă aceste vocale acolo unde sînt chemate Ex: Răbătură, legătură, vătămătură, cărtăşură, cătătură, verigă, vargă, frumósă Etc şi îngustŭ, mîna, pîrîciune, Etc. —

3 = Iŭ oleo! (espresiune femeéscă când se miră a spaimă; şi, care se aude adesea). —

4 = Se zice: seară, fată, masă Etc. —

5 = Idem: Domnnŭ, iar Românŭ, se zice regulat Rumînŭ, şi maĭ rar: Rămînu şi Rînînu. —

6 = Idem: umblu, unghiŭ Etc. —

7 = Nu sîntŭ. —

8 = Idem. —

9 = Aaoleo (espresiune femeéscă, când pare că afirmă, aducênduşi aminte despre ceea ce e vorba bună-óră: aaoleo! bine zicĭ, despre nenea Ion este vorba?). —

Şi o se zice lungŭ atât de bărbaţĭ cât şi de femeĭ când eĭ se cred asiguraţi în ver-o afacere a lor; şi, când încele din urmă aceĭ ce conduceŭ afacerea se găsescu domnindŭ, jucând, şăzând Etc, şi trebuĭ

Ş.

hicĭ, atuncĭ có espresiune de desnădăjduire
aooleooo! aooleooo! Eu mĕ ţineam că mĭ
fi isprăvit, şi cînd tu ..... —

10= Nu se întîmplă. —

11= Idem. —

12= Se zice: cuvinte, minte, morminte, rin
mine. —

13= curatŭ. —

14= Idem. —

15= Nu sunt, — cu deosebire cuvêntul, miare
(méargă), ce îl zicŭ Mocanii (Romînii Transilva

16= Nu sunt; dar se uséză pentru şése cu a
sase, şapte, şi vrea pentru vre. —

17= Că: a, i şi o se pronunţă în unele cuvin
cu o prea mare putere, adecă că: nu se pr
nunţă numai a se deschide gura potrivit r
gulei şi eşind vocea potrivit usuluĭ, ca să se p
nunţe aşa cum se ştie de toţĭ; ci cum zic a
o putere eşind cu o puternică răsuflare, ca î
cuvintele: hameri, hott, hartĭ, cu lepădându-se
h dela început, atuncĭ a rĕmîne a se pronun
có putere mai mult de întreit precum: a
meri, art, arţŭ (dela arţagŭ). —
Apoi i precum se ştie la mînatul cailor. — ş
o cînd se dă cu ho! ho! (o! o!) la vre-un cîn
saŭ alt ceva. —

18= Numai pe Z. —

19= Întocmai. —

20= Nu sunt. —

21= Deosebeşte precum: rrótă, rraciŭ etc. astfel
la tóte cuvintele ce încep la început cu r.
le pronunţă vârtosŭ; şi când r este prin mij-
locul cuvintelor saŭ la fine se zice móle. —

22= În tóte cuvintele ce încep cu r. —

23= Prefac. —

24= Nu sunt. —

25= Nu se rostescu. —

26= Nu se preface alt fel cumva, ci se zice: vulpe, răvine etc. —

27= Nu ştiŭ. —

28= Simte în fie şi hie. Şi se zice vulpe, iar nu hulpe. —

29= Îl preface în cuvintele: ghiu în locŭ de viŭ,
ghierŭ pentru vierŭ (porcului pentru prăsilă),
ghie pentru vie, ghiţă pentru viţă, etc. dar zicênd pe
acest gh. din son natural usat pe aceste locuri şi
mai prin tótă România de mijlocŭ. —

30= Nu se rosteşte. —

31= Nu pere. —

32= Nu se aude la Românĭ, ci la Bulgarĭ. —

33= Deosebeşte fórte bine. —

34= Întocmai! —

hici, atunci có espresiune de desnădăjduire
aooleooo! aooleooo! Eu mĕ ţineam că mi
fi isprăvit, şi când tu ..... —

10 = Nu se întâmplă. —

11 = Idem. —

12 = se zice: cuvinte, minte, morminte, rin
mine. —

13 = curată. —

14 = Idem. —

15 = Nu sânt, — cu deosebire cuvântul, muiare
(méarga), ce îl zicu Mocanii (Românii Transilva

16 = Nu sunt; dar se uséză pentru şése cu a
sase, şapte, şi vrea pentru vre. —

17 = Că: a, i şi o se pronunţă în unele cuvin
cu o prea mare putere, adecă că: nu se pro
nunţă numai a se deschide guro potrivit re
gulei şi eşind voceo potrivit usului, ca să se pro
nunţe aşo cum se ştie de toţi; ci cum zice cu
o putere eşind cu o puternică răsuflare, ca în
cuvintele: hameri, hoţ, harţu, ce lepădându-se
h delo început, atunci a rămâne a se pronun
có putere mai mult de întreit precum: a
meri, art, arţu (delo orţagu). —
Apoi i precum se ştie lo mânatul cailor. — şi
o când se dă cu ho! ho! (ó! ó!) lo vre-un câ
sau alt ceva. —

= Numai pe Z. —

= Întocmai. —

= Nu sunt. —

= Deosebeşte precum: rrótă, rracu Etc astfel
lo tóte cuvintele ce încep lo început cu r.
le pronunţă vârtosu, — şi când r este prin mij-
locul cuvintelor sau lo fine se zice móle. —

= În tóte cuvintele ce încep cu r. —

= Preface. —

= Nu sunt. —

= Nu se rostescu. —

= Nu se preface alt fel cumva, ci se zice: vulpe, râvnire Etc. —

= Nu ştiŭ. —

= Simte în fie şi hie. Şi se zice vulpe, iar nu hulpe. —

= îl preface în cuvintele: ghin în locu de vin,
gherŭ pentru vierŭ (porcului pentru prăsilă),
ghie pentru vie, ghiţă pentru viţă, Etc dar zicând pe
acest gh. din son naturel usat pe aceste locuri şi
mai prin tótă Românio de mijlocu. —

= Nu se rosteşte. —

= Nu pere. —

= Nu se aude lo Români, ci lo Bulgari. —

= Deosebeşte forte bine. —

= Întocmai! —

35= Întocmai. —
36= Nu se rostește. —
37= Popi, pochi, lupi, luchi și lupchi. —
38= Ce știu sau pr. ca să zicu așa niște s
cunoscute ca și cele menționate la #.29. —
39= Întocmai. —
40= Nu preface. —
41= Idem. —
42= Nu. —
43= Idem. —
44= Idem. —
45= Nu se cunoscu asemeni schimbări. —
46= Nu, ci: fluerar, mâncător, ajutor, cuptor, e
47= Nu, ci: l'am văzut, i'am dat, n'eam întâlnit,
48= Au obiceiul. —
49= forma: mâinele, mânile, și mâinili mele. —
50= Nu știu. —
51= Movilele le-ar fi făcut Dzeu numai dup
gestul Ariciului care cerut la întrebarea
vinității « cum i-ar putea pune sau așăza păm
tul mai bine, plan sau altfel cum-va? Ariciu
cerut să-l orzească cu movili, dealuri și văi
spre a se mai da și el peste cap la trebuin
Deaci în popor cuvântul: că omorându-i sau b
tându-i s'ar comite păcat asemenea unui om
Dimpotrivă. Atunci albina trecând pe lângă arici

spusă că plan să-l facă; dar ariciul adresându-se
la ea îi zise: Taci muscă, mânca-te-ar omeniu
c..... Și, după porunca Dlui dându-se broasca
afundă a scoasă pământ pe care Dzeu îl plăs-
mui după cum propusese sau zisese Ariciul
(Mi-a plăcut a scrie aceasta cu atât mai mult
pe cât ea este culeasă din gura bătrânilor fără
nici o cunoștință). —
Vizuină se mai zice: cotună și cotuni. —
52= Nu sunt. —
3= 1^{iu} Aurul este privit ca regele celor alte metale,
al 2^{lea} argintul, al 3^{lea} Arama și al 4^{lea} ferul. —
4= Așa se poate zice că: un păr (din cap) este
auriu. — Apa când pică prin mecanismul ploii
se zice că are colorul argintiu. —
5= Poporul zice la trunchiul Pomului: lemnul
gros al arborelui, apoi crăngi, părților ce țin
de trunchiu; rămuri, părților ce stau pe crăngi
și rămurele părților ce stau pe rămuri apoi frun-
ze, și părții din pământ rădăcină. — Iar plan-
tei lemn sau paiul în sus de la sur-fața pă-
mântului, și în jos rădăcină, apoi frunze sau
foi ca și la arbore în sus. —

aspresŭ că plan săĭ facă; dar ariciul adresîndu-se la ea îĭ zise: Tacĭ muscă, mîncate-ar ómenii C..... Şi, dupe porunca D-luĭ dîndu-se broasca afundă ascoasă pămînt pe care D-zeŭ îl plăsmuĭ dupe cum propusese saŭ zisese ariciul (îmĭ-a plăcut asearĭ acésta cu atât maĭ mult pe cât ca este culésă din gura bătrînilor fără nicĭ o cunoştinţă). —

Vizuină se maĭ zice: cotună şi cotună. —

52= Nu sunt. —

53= 1-ma Aurul este privit ca regele celor alte metale, al 2-lea argintul, al 3-lea Arama şi al 4-lea ferul. —

54= Aşa se póte zice că: un părŭ (din cap) este auriŭ. — Apoi când pică prin mecanismul ploeĭ se zice că are colorul argintiŭ. —

55= Poporul zice la trunchiul Pomuluĭ: lemnul gros al arboreluĭ, apoi crăngi, părţilor ce ţin de trunchiŭ; rămurĭ, părţilor ce staŭ pe crăngi şi rămurele părţilor ce staŭ pe rămurĭ apoi frunze, şi părţiĭ din pămînt rădăcină. — Iar plantei lemn saŭ paiul în sus dela sur-faţa pămîntuluĭ, şi în josŭ rădăcină, apoi frunze saŭ foĭ ca şi la arbore îndesŭ. —

56= Tot acele care se știu de toți, cu atât mai
mult când pe aici nu avem decât sălcii și plop
57= Nu sunt numiri de felul acesta.—
58= Puține numiri de struguri avem pe aici,
óre ce puțini cultivéză viea și acésta m
mult sub o numire de grădini,– și, dar vari
tile ce să observat sunt: 1) Poama albă mare
puțină, se vede că nu-i priește localul; căci n
și țin la o rasă mai bună, dar cu tóte aceste
nu se vede de cât la prea puțini. 2) Poama cio
chinósă, fórte rară, struguri negri cam albicio
și 3) Poama bălană și de cea négră de mărim
mijlocie precum și în ciorchină și dun gust b
dar care nu trece varietatea 1ª. —

59= Nu sunt.—

60= vinu roșu, profiriu, profiru, profiru deschis
vinu din roșu-conabiu și vinul albu, arând c
cum ar fi tulbure, vinu ginsgirliu (ginsgiliu, vi
profir deschesu),– Iar cât despre tărie și gust
pot zice ceva când puținele vinuri ce sunt se
consumă de către cârciumari de pe când este d
căci n'are proprietatea de dura mai mult.—

61= grâu, orzu, ovăzu, meiu, porumbu și rapiță.—

62= Mazăre, fasole, linte.—

63= Nu sunt. ——

4= a) Burueni: stufu, păpură, țipirigu, Malcăuet,
urtrice, rogozu, aliorii, cucută, sipică, rusinea
petir, chișdă móle, cicóre, sulhină, nalbă, scaeți,
lipanii, plută, unghia găii, rugi, pălămidă, ur-
zici, ștevie (acestea-s de baltă) apoi b) erburi:
talpa gâștei, troscot, nalbă mică, mohoru, cos-
trei, pirie, lotiță, alior mică, pula calului,
mătăloniță, turbăciune, dracilă numită și ho-
leră, ghimpi ce se mai zice și colții babii.—
flori: umetele, călțunași albaștri, rochea rându-
nicii, ochiul boului, umbra epurelui, osul epu-
relui, păpădie cu flórea sa ce se numește de
toți copiii popouci, susaiu,– apoi de grădini sunt:
gălbinele, crai, busuioc, ismă, stânjenei, crăi-
țe, lemnul Dlui, șofranu, iarba boerului,– apoi
din cele dela orașe ca să zic așa domesnicite
și până în casa țăranului nostru sunt: garofe,
muscată, ismă bună, tufănică, liliacei, berbincă,
călțunași etc. ce cam pe la ferestre se păstrează.—

5= Nu sunt.—

66= Ursu, lupu, vulpe, epure etc (nu zic tóte căci
se vor arăta la Ale de mai josu).—

7= Caii sunt: roibi, murgi, negri, sargi, vineți ro-
tați, vineți, soricii, breji, pintenogi, murgii sunt

închiși și Deschiși; roibiĭ asemenea, — apoi păt
În privința soiuluĭ maĭ pot fi și catîri când
asinu a mersŭ la o Eapă. — Când Calul e vită
de unŭ anŭ se numesce Mânzŭ; de doi an
nŏtenŭ; de treĭ anĭ tretinŭ, apoi de aci cal de
4. anĭ, de 5. anĭ Etc. Iar întru cât nu este ju
gănit se numesce Armăsarŭ, — și dacă se ju
gănesce se chiamă Calŭ. Deosebit de acesta
Calul este socotit de popor ca aripele omulu
ca gândul luĭ, de aci și respectul în menajiu
lor precum și la drumŭ de cele alte animale
ce maĭ are omulŭ. Poporul maĭ zice: că de
calul nu se maĭ împreună cu alte animale causa este
că nu se scie despre care parte a încălicat o
móră femeea, — că cel puțin tot s'ar fi putut mâ
partea despre care n'a încălicat femeea la ca
de paguble și când s'ar vinde de bătrâni ca cele
alte vite. NB. Cailor li se cunoscu vârsta după dinți. —
68. Boiĭ și Vacele sunt: Bălanĭ, murgĭ, vinete cu
se maĭ zice și porumbĭ, murgĭ-roșiĭ, floriĭ, tin
bălțațĭ. — Când e vită de un anŭ se numesce ~~mânz~~
vițel; până la doĭ anĭ se numesce mânzat; până
treĭ împliniți se numesce juncu saŭ gonitoru, a

de aci peste un anŭ se numesce Boŭ de un
vițel, apoi de doĭ vițeĭ Etc. — Dacă se lasă ne
întorsŭ se numesce Bugă și Rîncăŭ dacă are
numaĭ un coiŭ. —

69. Oile sunt: Bârsane, țigăĭ, moroenescĭ. Ele
se numescu de către ciobanĭ: Bela, comuta,
roșia, țiganca, țurcana, ochesa Etc. după vederea
ceĭ la partea capuluĭ. — Când este mică se nu
mesce Mielŭ și Mieă (gnielŭ și gnea), apoi tot
în acest anŭ către toamnă după ce să întercat
oile se numescu Cârlanĭ. În primăvară se
numesce: partea masculină terțiŭ și cel alt
sexŭ Mióră (gnióră). Apoi în anul viitor
se numesce Berbecŭ și oae; iar dacă Berbecii
se întorcu se numescu Batalĭ. Partea feminină
după mióră se numesce oae din mielŭ; al
2lea anĭ se numesce oae de doĭ mieĭ Etc. Tot
ce se maĭ póte zice despre oae este că: ea
este animalul blagoslovit de D-zeu. —

70. Capră se numesce partea feminină și cea mas
culină se numesce țapŭ. Puiĭ lor carĭ maĭori-
tóte își câte doĭ la fătat, se numescu Iezĭ. Ca
pra este privită în ochiĭ poporuluĭ ca simbol

al răului, așa că în strigătul ciobanului
Case întorce ise zice: Ța drage do colo: ca aș
tot ca ar fi animalul sub figura cării dra
se face adesea. —

Porcul: Partea femenină se chémă scrófă;
când sunt mici se numescu purcei și când s
mai măresc spre finele anului se nume
și grăsuni; — al 2lea anŭ se numescu godinaci
și al 3lea anŭ se numescu godișnaci când
odată și sunt porci de trei ani; — Deaici înco
partea masculină lăsată pentru prăsilă se
numesc Vierŭ; iar cei alți ce servă pentru
specula se numescu mascuri; — Ei sunt de c
lóre Bălani, sivi și pătați și unii roșii. —

71. Cânele este privit ca credinciosul omului
ei sunt de neamuri: a) Câni de oĭ, de grosime
forte extraordinară și la păr de diferite cu
pănul mare (flocoși). b) Câni de Casă, ca cei de
dar printre carĭ și multe corcituri cu ogar
și cotei. c) Ogari pentru vânatu. și d) cotei. —
Când sunt mici se numescu cățeĭ până la un
anŭ, până când se și cunoscu, că nu ridică pi

vul ca de obicéiul celor mari, ase pișă. Și
tot în acel anŭ spre finit când glasul său lotratul
lor aŭ luat un tonŭ mai grosŭ se
mai numescu și cățelandri; aceasta cu deosebire
celor mocănesci și celor de casă lupim
lotŭ. Iar ai ogarului se numescu bui când
sunt mici; — și se păzescu acrescu forte delicați,
cam numai prin case, și acésta prinzând
bine, că în acest timp îi și dreseză stăpânul
ca pisica pentru a vâna epuri. — Vârsta lor
Depinde în mare parte și de tratarea ce au în
crestrea lor, astfel că trăescu și până la 15 anĭ. —
se zice că: ei bár fi rugând pentru înmulțirea
familiei stăpânului, ca fie care copil ar eși cu codrul
pentru Dânșii. —

72. Pisica este privită în popor ca o vicleană,
că ar dori să rămâie în casa Stăpânului numai
o babă chióră, cării iar putea lua mai
bine din mână; căci s'a observat cum dă cu laba
când se află sub masă spre a lua din mânile
stăpânului, și mai mult ceva că nici nu voeste
să stea când ar voi să prindă. — Când sunt mici

131v

se numesc tot pisici şi mai rar pisoi.
Cotoiu se numesce partea masculină. Trăe
prin Case, culcânduse unde găsesc mai cald
precum: la vatră, dacă e mai isgonă; — pe
lângă sobă dacă e mai Domesnicită. —

73. Şoreci mici de casă forte stricători, prăsin
duse dacă se obicinuesce cu d'alde grăunţi p
chileriile locuitorilor, ce sunt de obicinuit
lipite cu casele lor, — apoi dacă ar mai fi
pe lângă Case şi câte un Bordeiu servindu
drept Pivniţă, din acei mici şoreci nuiş-cum
prăsesc ca prin minune şi şoreci forte mar
de e frică şi pisicii ai mai vina, numinduse
aceştia ghiorlani. — Apoi şorecii Morăresci n
mici ca ghiorlanii, având o coadă mai lat
şi grosă! — Apoi de cei Pestriţi, cari par-că
numai la unele timpuri ecspre ca prin mi
ne, despre cari unii spun că se pun şi a
în cârduri ca oştirea, aşa fel că ómenii au
supunerea că: acesta ar fi prevestind un
răsboiu, că ar isbucni un răsboiu crâncen

presupunere positivă că ar fi esistat când cu resbelul Ruso-turcu-Romănia, s'a fost întâmplând asemenea şoreci în cârduri. —

74. Tot vermi, dar cu deosebire din ce provin, cănumă-ore: vermi de lapte, vermi de brânză, de carne etc. —

75. Tot cu numirile lor cunoscute după câte ştiu, şi pe cele ce nu le cunosc, le trecu pe tóte sub numirea de: Gândacu, fie cu aripi sau fără.

76. Că gâsca din neamul şarpelui prin şuieratul său, Raţa ar fi din al brósecelor, lepădânduise capul când se tae spre mâncare, — şi ceva mai mult au găsit susţinând că: unde curge sau ar pica grăsime dela Raţă pe pământ, se găsesc acolo bróşte. — Iar cât despre porumbel şi turturică, le păstreză un simbol de iubire, dovedinduse acésta şi din multele lor basme. —

77. Că Albina ar fi blagoslovită de D-zeu, ca produ că acea céră spre întrebuinţarea cultului creştinesc. — In unele basme poporale se văd ecspresiuni cu albina zicânduse: « fugi, mâncatear C... cine te-a învăţat » Cresterea ei este de obiceiu prin ştiubei făcute din butucu întregi —

132v

de câte oameni, ce le facŭ mai toţi cresc
torii cu unŭ ghinŭ saŭ săpător în lemnŭ
se mai făcea altă dată, când nu se ţinea
cont ca acum de păduri, şi din vrăscuri sa
smicele (ramuri ca degetul micŭ de grose),
luând numirea aceste coşuri făcute, de Tîrne
saŭ Tîrnuri, în lăuntrul căror se pune câte
unŭ preschicŭ ca de cosă, spre aservi de scoară
saŭ mai bine zis de sprijinul fagurilor.
Musca (căci aşa se numesce în genere) este de 3
feluri: a) Matca, care e numai o albină lucră
(lucrătore), ce aşază saŭ zidesce ori formează
fagurii. — Şi se mai zice că albina matcă n
se atinge nici de cum de miere, ori să-şi um
ple cum-va aripele măcar. — Aleo cineva m
re trebue a merge că cîrpă aprinsă, producând
acel fum care le e neplăcut lor; şi ridicând
stupul binişor, tae fagur de miere, şi îl aşaz
la locŭ tot binişor! b) Albinele lucrătore care
cară şi dă în primirea mătcii, ce singură o
aşază. c) apoi sunt trântorii, tot ca albinel
dar mai voluminóse, mai mari, cari şed cu

---

icleşugŭ şi mănâncă, făcând câte odată mare
răsboiŭ între ele spre ase cura de trântori
şi din care albinele esŭ adesea învingătore,
dar în vanŭ; căci acul cu care a împunsŭ
pe inamicŭ, lăsându-l în corpul lor, more şi
albina, şi astfel uleiul merge spre scădere,
de aci dar s'a vĕzut că mulţi stupari dibaci
(cel ce păzesce cu leafă) cunoscând trântorii
se pune cu degetul la urdinişŭ (acea bortiţă
pe unde urdinează saŭ umblă albinele) şi ĭ omo-
ră, şi cu chipul acesta aduce folosŭ uleiului
(stupului). — La Roitul (înmulţişul lor) se obser-
vă, că esistă în uleiŭ o neliniscie ne obicinui-
tă şi atunci stuparul are grija d'a pregăti unŭ
alt uleiŭ, mânjindu-l pe din întru cu miere, spre
a se prinde roiul îngrabă după ce ese din uleiul
ce are să roească. —

78. Că Vulpea în popor are privirea de vicleană
saŭ icleană! —

79. Despre Şoimŭ se zice că odinióră servea pe
unii vânători pentru a prinde saŭ a vâna pe
alte păsări din sborul lor. —

1332

80. Că Cucuveaua (așa o numește poporul) c
o pasăre a nopții, ce menește a rău. Are
muri cineva dela casa pecare stă și cântă
și deci, când o vădu o huiduescu eșind nóptea
chér din casă dacă o audă.

81. Că Corbulŭ își clocește ouăle în luna lui faurŭ
sau făurarŭ, când numai atunci îngheață
corbului ce'i mai zicu și corcanu.

82. Că ciocârlia ar fi un vestitoru despre agricultu
(asupra plugăriei) cu cântatul său de primăvară
zicând așa omenii: „Ai la plugi, că neapucat
ciocârlia tot mutatŭ.

Iar cât despre rândunică datéză unŭ basm
cam în astfel de modŭ: „Unŭ moșu cu dar
de mână avea o fată, care cătându'i moșului în
'ia găsit unŭ păduche, la spusŭl fetii moșul
răspunsŭ să'l lase acolo să se facă mare, spre a'i
ce scurteică din pelea lui, așa s'a și făcut. Moșul
poi apus la ghicit, că cel care va ghici scurteica
Din ce este, acela va deveni bărbatul fetei. Atrecu
vreme multă, nimeni nu putea ghici. Fata s'a
s'a deaspusŭ unui nemernicŭ de argat spre a spune
feciorului de boerŭ aceasta; dar argatul său sluga

139

nu s'a dusŭ, ci a ghicit el moșului, că scurteica es-
te de pele de păduche. Moșu atunci i'a dat pe
fiica, dânsa căsătorită acum cu el, l'a trimis
să'i aducă apă dela unŭ puțu; iar ea încet
încet după el, i'a dat brânci și a căzut în puți.
el (căzutul) în același moment svârr cu căele
sile în fată, care s'a și lipit în ceafa ei. «ea
așa, zise fata singură, mĕ curăţu de tine; dar a
dată cu ea zise aceleași vorbe și căele. Fata sim-
țind că acelea vorbescu, n'a mai voit să vorbéscă
a stat ca mută și ș'a luat lumea în capŭ în
haine bărbătesci însă de lemnŭ, unde s'a găsit mai
tîrziu de chér feciorul boerului întro căpiță de fân
fără să cunóscă astfel că trăgând boerul la acea
căpiță pentru ploe și mânând acolo, le dă și câ-
nilor săi pâine din când, și vedea că iar vin și
ne sătui, atunci se miră dar observă, și când
vede unŭ butucŭ cum ia pânea cânilor din gură
în dosul căpiței; boerul degrabă sărind, și când în
acel lemnu vede o ființă femeéscă, o ia numai
de cât și o duce acasă la el punând'o gâscăriță. tot
întimpul acela logodesce și boerul, atunci fiind necesa
tote ca și ea să serve la facerea și coacerea unor
plăcinte; ea având ocaziune favorabilă când să bage

80. Că Cucuveauo (aşo o numeşte poporul) ca
o pasăre a nopţii, ce meneşte a rău. Are
murĭ cinevo delo caso pecare stă şi cîntă,
şi deci, cînd o vădŭ o huiduescu eşind nóptea
chér din casă dacă o audŭ.

81. Că Corbulŭ îşi clocește ouele în luna luĭ faurŭ
sau făurarŭ, cînd numai atunci îngheaţă ou
corbuluĭ ce ĭ mai zicu şi corcanŭ.

82. Că ciocîrlia ar fi un vestitorŭ despre agricultur
(asupra plugăriei) cu cîntatul său de primăvar
zicînd aşo omenii: ,,Ai la plugŭ, că neapucat
ciocîrlia tot mototi.

Iar cît despre rîndunică datează unŭ basm
cam în astfel de modŭ: ,,Unŭ moşu cu bar
de mînă aveo o fată, care cătînduĭ moşuluĭ în
ĭo găsit unŭ păduche, lo spusul fetiĭ moşul
răspunsŭ săl lase acolo săse facă mare, spre aĭ
ce scurteică din peleo luĭ, aşo so şi făcut. Moşu
poĭ apus lo ghicit, că cel care vo ghici scurteica
din ce este, acelo vo deveni bărbatul fetiĭ. Atrecu
vreme multă, nimeni nu puteo ghici. foto so fu
sot deaspusŭ unuĭ nemernicŭ de orgat, spre aspun
feciorului de boerŭ aceasta; dar orgatul sau sluga

ne so dusŭ, ci aghicit el moşului, că scurteica es-
te de pele de păduche. moşu atunci ĭ adat pe
fieso, dînso căsătorită acum cu el, lo trimis
so ĭ aduco apă delo unŭ puţŭ; iar eo încet
încet dupe el, ĭo dat brînci şi acăzut înpuţu.
el (căzutul) în acelaşi moment svîrrr cu căele
sele în foto, care so şi lipit în ceafo ei. ,,eo
aşo, zise foto singuro, mă curaiŭ de tine; dar a
doto cu eo zise aceleaşi vorbe şi căele. foto sim-
ţind că acelea vorbescu, nŭmaĭ voit so vorbésca
a stat co mută şi şo luat lemnea în capŭ în
paine bărbătescĭ înso de lemnŭ, unde so găsit maĭ
tîrziŭ de chér feciorul boerului întro căpiţă de fîn
fără so cunóscă astfel că trăgînd boerul lo acea
căpiţă pentru ploé şi mînînd acolo, le dă şi cîi-
nilor săĭ pîine din cînd, şi vedeo că iar vin şi
ne sătuĭ, atunci se miră dar observă, şi cînd
vede unŭ butucŭ cum ieo pîinea cîinilor din gură
în dosul căpiţeĭ; boerul degrabă sărind, şi cînd în
acel lemn vede o fiinţă femeéscă, o ieo numai
de cof şi o duce acasă lo el puindó găscăriţă. tot
întimpul acelo logodesce şi boerul, atunci fiind necis-
tóte ca şi eo so serve lo facerea şi cóçerea unor
plăcinte; eo avînd ocazione favorabilă cînd să bage

plăcintele, se adreseză celor din casa ei: Căelor
dotină poşu să mâncaţi plăcintă! ele gata se vede
fiind, îndată ca prin minune fură şi asvârlit
în sobă, — a scăpat de ele, n'a mai vorbit, — şi b
cel pe lângă ea fiind mai adesea căci se p
rea frumuşică unde se înveselise şi ea; căci acum
vorbea, hap! căi pune mâna bărbatu pe după gât
spre a o săruta, dar ea rămâne rândunică în
mânile lui gulerată precum se vede cu roşu pe
la gât. — Copiii mici după aici, când sunt în di
lez de a sfărâma cuiburi de păsărele, — pe acel al rân
dunicei îl mai fereşte, sub cuvânt că măsa (mumă-
i'a zisŭ că; rândunica îl blestemă aşa: „Tată-tău în
turci, mâta în furci, copilaşii în căldăruşi"! —
83. Asupra Berzii ecsistă următórea zicătóre
că: Unu omu odată din rea credinţă a sluţit
Puii unei Berze tăindule capu. D-zeu voind
ca pe acest omu chér, să'l transforme întrun b
ziu pe când se ducea la vitei întro seară. — Apoi
aşa el a petrecut tótă vara, — când a fost pe ducă, s'a d
şi el cu berzele, acolo cum s'a întâmplat a fost
primiţ la gazdă întrun bordeiu unde se afla o fem
barză cu nişte copilaşi, şi toţi având nasurile tăiete
omul bărzoiu întrébă fiind în conversaţie, că de ce

copiii sunt ciunţi, iar femeea barză îi respunde
cum chér, el este care a săvârşit acest fapt; şi a-
tunci el s'a căit îndestul. — Apoi în urmă
prin mijlocirea femeei barză, ducându-se la dom-
nul sau împăratul Berzilorŭ, l'a putut face ca şi
omŭ cum a fost mai înainte. — D'aci şi respec-
tarea lor cu deosebire când vine şi'şi face
cuibare pe casele ţăranilorŭ. —
94. Că ea ar fi blagoslovită de Maica D-lui: „Să
bea omul apă de lângă tine, şi scârbă să nu'ţi
fie". acésta se vede zisŭ întrun basmŭ ce'i zice
că este basmul lui D-zeu, şi pe care se zice că
unŭ Mocanŭ condiţionând al spune în 40 de zile
dea rându, câte odată seara, avea a'i fata o oae
a lui doi mieluşăi cu totul şi cu totul de aurŭ, —
şi, dar spuindul el, a 40-lea seară ce'i o fi venit
lui, că n'a voit al mai spune, că avea după pă-
rerea lui nu o să'i mai fete curând, — şi când
s'a sculat Diminéţa a găsit oaea fătată cu miela-
şăii morţi lângă ea, cu lână aurŭ pe ei. —
Iată dar acel basmŭ popular D-zeescu: „A fost
un Rumânŭ mare şi a luat un topor mare şi
a făcut o Biserică mare cu 9. uşi cu 9. altare

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

și cu 9. Sălcioare. Maico Dlui veneo și în Biserica intra, carte în mână luo, carte mare carte mico, carte milostivnico, când citeo lăcrămile îi curgeo, cu basmao le ștergeo, mai frumose flori de aur se făceo; când în altar intra se uită pe părău însusu pe părău în josu, pe râu de Miru, – vede pe Ioan Sânt-Ioan, trăgea de plete calul la mală, și-l întrebă: Alei Ioane Sânt Ioane, nu cumva-i văzut pe unde ai trecut, fiul meu făcătorul cerului și al pământului. Nu l-am văzut, dar am auzit că l-or hi prinsu câinii de jidovi, și casnă ca aeo chin ca ala nici n-am văzut nici n-am auzit. – Maico Dlui pleco când pleco, câmpul înveselea, florile înfloreo și codrul înfrunzeo, atunci Maico Dlui pleco, – și încoace încolo umblo, iată o broască în cale, ce tot umbli maico Dlui îi zise broasca, Maico precisto îi respundeo: pe fiul meu, și am auzit că l-or hi prinsu câinii de jidovi, și casnă ca aeo chin ca ala nici n-am auzit nici n-am văzut și broasca îi respunse: tu plângi un hinleț, dar eu am avut 9 hinleți și când a trecut roata mi-a călcat (roata) și au murit câteși 9. – Taci tu Broască,

Broască ai fost, broască so rămâi, so beo lumine apă de lângă tine și scârbă so nu-i fie. Maica precisto pleca, când câmpul înveseleo, codrul înfrunzeo și florile înflorea, atunci maico Dlui pleco, când ajungea la părău în malu, părău plin de Miru, de mărăcine se ruga: mărăcine, mărăcine, fă-te punte so trecu pe tine, dar mărăcinele nu vreo, Maico precisto îl blestemo: Mărăcine, mărăcine, Mărăcine ai fost, mărăcine să fii, so deo omu peste tine, so te tae, so târască pământul cu tine și so te arunce, so te bage în focu, – So duse maico Dlui mai încolo, a văzut o sălcioară. Sălcioară! Sălcioară! fă-te punte so trecu pe tine; sălcioara s-a plecat și a trecut Maico Dlui peste ea, în mală din colo a stat și a blagoslovit-o: sălcioară! sălcioară! să fii blagoslovită la ziua mare în ziua de florii, so se încingă lumea toată cu tine. Maico Dlui pleco, când pleco câmpii înveseleo, codrul înverzeo și florile înflorea, maico Dlui atunci pleca, lăcrămile îi curgeo, cu mâna stângă le luo și pe câmpi le svârleo tot grâu verde se făcea și cu mâna dreaptă le luo tot mure se făcea, când

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

și cu 9. Sălciore. Maico Dlui veneo și în Biserico intro, carte în mână luo, carte mare carte unico, carte milostivnică, când citeo lăcrămile ii curgeo, cu basmaoa le ștergeo, mai frumose flori de aur se făceo; când în altaru intro se uită pe pârâu însusu pe pârâu înjosu, pe râu de Miru, vede pe Ioan Sânt-Ioan, trăgi de plete calul la malu, și-l întrebă: Măi Ione Sânt Ione, nu cumva-i văzut pe unde ai trecut, fiul meu făcătorul cerului și al pământului Nu l-am văzut, dar am auzit că lor hi prinsu câinii de jidovi, și casnă ca aca chin ca ala nici nám văzut nici nám auzit.- Maico Dlui pleca când pleco, câmpul înveseleo, florile înfloreo și codrul înfrunzeo, atunci Maico Dlui pleco;- și încóce încolo umblo, iată o brósca în cale; Ce tot umbli maico Dlui ii zise brósca, Maico precisto ii respundeo: pe fiul meu, și am auzit că lor hi prinsu câinii de jidovi, și casnă ca aca chin ca ala nici nám auzit nici nám văzut și brósca ii respunse: tu plângi un hiulețu, dar eu am avut 9. hiuleți și când atrecut róta mi-i călcat (róta) și amurit câteși 9.- Taci tu Broscă,

Broscă ai fost, brósco so rămâi, ce beo Rumânu apă de lângă tine și scârbă so nu-i fie. Maico precisto pleco, când câmpul înveseleo, codrul înfrunzeo și florile înfloreo, atunci maico Dlui pleco, când ajungeo la pârâu în malu, pârâu plin de Miru, de mărăcine se ruga: mărăcine, fote punte so trecu pe tine, dar mărăcinele nu vreo, Maico precisto il blestemo: Mărăcine, mărăcine! Mărăcine ai fost, mărăcine să fii, so deo omu peste tine, so te tae, so tîrasco pământul cu tine și so te arunce, so te bage în focu;- so dus maico Dlui mai încolo, a văzut o sălcioră. Sălcioră! Sălcioră! fote punte so trecu pe tine; sălcioro so plecot și atrecut Maico Dlui peste ea,- în malu din colo a stat și ablagoslovito: sălcioro; Sălcioro! să fii blagoslovito la zi mare în ziale de florii, so se încingă lumea totă cu tine. Maico Dlui pleco, când pleco câmpii înveseleo, codrul înverzeo și florile înfloreo, maico Dlui atun… pleca, lăcrămile ii curgeo, cu mâna stângă luo și pe câmpii le svârleo tot grâu verde se făceo și cu mâna dreptă de luo tot [illegible] se făceo; când

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

1365

Dăjungea la cânii de jidovi, pórta închisă
Dă cu piciorul stângu, pórta se clătină, dă;
piciorul drept pórta se deschise, când cânii
jidovi sta la masă, bea și ospăta, și jise că
tu fecióră: ce-ți fecióră Maria la masă? ospăta-
ți voi, ca niște câni de jidovi ce sunteți. Ai
urâm pe cristosu de unde lam băgat noi
urati voi ca niște câni de jidovi ce sunteți.
tunci să învieze cristosu de unde lam băgat
când cocoșu ăsta ce'l mâncăm, fert de 3 jile
3 nopți, să aduna osciorŭ cu osciorŭ, penișă cu
nișă, să întrupa cum a fost și să sui pe buzele
chinii și-o bate din aripi și pe cari cum nio lo
nio împestriți, pe cari cum nio lovi nio orbi,
tunci, nici atunci; vezi peștele ăsta fert de 3 jile
3 nopți și rămasă numai ó parte, și-o înota
strachină ce îmbaltă, atunci nici atunci; vezi
nul acesta în paparŭ, când să face pómă și din
mă struguri la viță, atunci să învieze cristosu de
de lam băgat noi. Bină bine nu sfirșa, tóte la
se făcea, - cocoșul pe buzele strachinii se suia și din ari
bătea; pe cari cum îi lovea îi împestrița, pe cari cum
îi lovea îi orbea și deatunci încóce sunt mulți

jidovi chiori și împestrițați, și cristosu a înviat
de unde la fost băgat cânii de jidovi (și la fi-
nele basmului adaogŭ și acésta:) Cari o ști și le
spune la săptămâna la luna, când să aduce a-
minte, săl ieo îngerul de mâna dréptă, săl du-
că pe cărarea dréptă, peste mese întinse, fă-
clii aprinse și pahare pline. Cari ști și nu
le spune, la săptămâna la luna, când să aduce
aminte, săl ieo îngerul de mâna stângă, săl du-
că pe cărarea strâmbă, peste mese deșarte, fă-
clii stinse și pahare deșarte. —

Bróscele sunt: râióse, ci trăescu la întunerecŭ,
și de apă, apoi unele vezi picióręle mai lungi, to-
șind departe. — Despre ariciu să vorbit la #. 51.—
15. Șopârla neagră-mucedă, și unele vezi-galbene
pe pântece, cari se observă că sunt și mai rele.
Șerpii sunt negri,- și, de multe ori când se vădŭ
grămădiți mai mulți la unŭ locŭ băgânduse sau
încolăcinduse unii prin alții, poporul zice că a-
tunci ei sunt pentru casă facă din spuma ce
producŭ acea piatră scumpă, și pe cari dacă o
înghite unul din ei, acela provine încetul cu în-
cetul șarpele cu aripi numit Smeŭ, care apoi

pleacă sburând prin văzduh. —
86. Păstrând pentru racu un deosebit sîmbe
că el ar fi furat pironul ce ar fi trebuit bă
tut în buricul Mântuitorului lumei. Poporu
mai zice că ovreiul luând odinioră ovreica
la bătae, aceasta ar fi putut scăpa numai în
racu sub partea cea ce poporul zice ovreică
(stomachul racului). — Din contra paianjenul
este privit rĕŭ, şi că i s'ar erta cuiva trei păcate
dacă îl omoră; căci el s'ar fi întrecut în firŭ cu
Maica precista de al face şi mai supţire. —
Iar cât despre furnică, ea este privită de poporŭ
representând pe ómenii harnici. —
87. Crapŭ, ştiucă, ghibanŭ, caracudă, plătică, co
sălăŭ, ghigortu saŭ moşĭ, ochénă, avat, som
şi somotecŭ celuĭ maĭ micŭ, Morînŭ şi cegă. —
88. Nu se zice. —
89. Boul mugeşte, vaca sbéră, calul rînchezŭ, oaia
sbeară, capra behăeşte, porcul grohăeşte, câinele latră
lupul urlă, ursul mormăeşte, vulpea latră şi chi
neşte, pisica miorlăe, raţa măcăeşte, gâsca gâgâe,
curca chiueşte, găina cârcâe, cocoşul cântă şi a
ambiĭ cotcodăceşte, şarpele şueră, ţiparul ţipă,
ţamul niniește, musca bîzîe şi bîndarul sbîrnîe. —

90. o preumblare cu deosebit gust. —
91. Către ogari se adreséză şi cu privire spre e-
pure: hăiti! hăiti! hăideo, hăideo! şi huideo!
apoi către epure: Ocolo! ocolo! Şi se zice că el
atunci stă în locŭ, se piteşte. — Iar ogarii se
numescŭ cam: Puica, mărgean, Sarsanŭ Sor
92. Copoĭ, pentru Prepeliţĭ, ce se mai zicŭ şi
prepelicarĭ, şi ogariĭ pentru Epurĭ. —
93. Că el se vînéză cu coteţe, ce le pun în şirŭ,
închizîndu-le la estremităţĭ (partea întinsă se
numeşte leasă) aşa că peştele venind pe lân-
gă coteţul ce este drept (leasă), mergând pe lân-
gă el până intră în ochiurĭ, de unde nu mai
póte eşĭ; apoĭ venind pescarul, îl scóte cu min-
ciogul (o mică plasă pusă pe cracĭ unei furcĭ în
formă de ochiŭ) şi-l pune în juvelnicŭ, un alt
coteţŭ, ce este închis de tóte părţile, spre a sta
până la vânzare când se scóte earăşi cu min-
ciogul. — b) Se vînéză cu plasa ce este făcută din
aţă cu igliţa de lemnŭ pe unŭ căluşŭ, ce regulé-
ză ochiĭ plăsiĭ, agăţând la partea plăsiĭ, ce vine
d'asupra, plute, — şi de cea de desupt, plumbĭ saŭ

cărămizĭ legate, spre a o ținea la fundul
apeĭ când o va purta pentru vânat. La extre-
mitățile eĭ are două lemne numite clecĭ; iar
sfóra maĭ grósă pe sunt înșirațĭ ochiĭ pli
deasupra precum și ceĭ de desupt se nume
oberĭ (singular face oberŭ). – c) Nevodul, ce este
tocmaĭ ca o plasă; dar mult maĭ mare, și
cu care se vânéză, cam de obiceiŭ când apele
arăcit și maĭ adesea pe ghiață. o parte a ne-
vodului se numește Matiță. – d) cu coșurile ce
se maĭ numescu și odoróbe. – e) cu orcile pe
la Dunăre. – f) cu vârșile și g) cu undița. –

94. La locuința ciobănéscă: a) se zice stână,
unde atăbărît unŭ stăpân cu oile spre ale
lăptări, așa dar tot coprinsul d'acolo se zice
stână. – b) Strungă, unde se bagă oile spre a le
mulge. – c) Cotețŭ, umbrarul unde stau ciobaniĭ
de le mulgŭ. – d) unde se ferbe zerul pentru
urdă se zice herbătóre. – Bâtul cel pórtă în
mână unŭ ciobanŭ se zice Bâtă. – omul ce are
tótă grija într-o stână se numește Baciu. – cel
care păzește oile de mulsŭ, se numește m
zărarŭ (dela mânzărĭ). – Cel care păzește miore

139

se numește miorarŭ. – Dela Berbecĭ, Berbe-
carŭ. – Dela cârlaniĭ, cârlanarŭ. – Dela ster-
pele, sterparŭ. – Laptele mulsŭ, punându-ĭ
la închegat, îl strânge cu mânile și-l pun
într-un săculețŭ numit Jăgârnă, de-acolo
scoțându-l și tăindu-l feliĭ, este cașul pe care
îl conservă în saramură cu zerŭ subțire;
dacă voește a fi pentru brânză, îl frământă
pe acel vasŭ de scurgere numit crintă și
atuncĭ se zice că-l jăntuește; zerul fiind gros
(de cel bun), îl trece la herbătóre și jănțul ce
se d'asupra luându-l cu o lingură mare de pe
ce se află ciurmită, strânge urda, ce o regu-
lézŭ la putinĭ; iar dacă o lasă și se răcește
cu zerŭ cu tot și o pun la putină se face și jănț
acru. – Acum cașul bine storsu numit cașu
dospit, îl trece în brânză dospită. – Laptele
de oĭ grosŭ păcint pentru iarnă numit și covă-
sit, se face tot ferbând lapte cum îl mulgŭ
delo oĭ și-l tot pun în putinĭ unu peste altul. –

95. Curnuta, roșia, bela, țiganca, ochesa, bujora,

țurcana, deosebit că le mai dă și numir
generice precum: oĭ țurcănĭ, oĭ bîrsane,
țigăĭ, moroenești. —
96. Dulăŭ, arapŭ, corbeciŭ, neamțu,
pîrsol, și maĭ adesea după culorul pă
rului: rosca, negreiŭ, bălan, lațosŭ,
mustea Etc. —
97. Nicĭ odeosebire. —
98. În 4 conace: pĕnă la 8 sau 9 óre din
zi „Diminéța”, dela 9-12 prînzŭ, dela
12-4 Améza, și dela améză pĕnă sear
chindiŭ sau toca. —
99. Nu sunt. —
100. Sunt: Nó! care adesea o pune înainte
vorbeĭ întrebătóre: Nó măĭ Stane? Nó
ce șăzĭ? Dă-mĭ o țîr de brînză și o leac
de sare. Naméză (cu gn sau Nn). niu, cu
care își strigă cîinii. Sĕrtóse pentru fróte Et
101. Că plugărea este cea maĭ prețuită mese
ce póte avea un Rumînŭ (Românŭ). —
102. Cîmpie; dacă pămîntul este tare, ne spar
de mult timp de plugurĭ, se numește Țe
nă; dacă acea cîmpie numai de cîți

anĭ nu-ĭ umblată de plugurĭ, se numește
Prosie (o adoua tărie după țelină); apoĭ răs-
prosie o atreia slăbire a tărieĭ. Pîrlogă, dacă
e de doĭ treĭ anĭ în odihnă și înfine cîmpie
mirește pe care afost recolte în anul curent,
ar, cel lucrat îngenere se numește holdă,
și în special Crile și tarlale. —
103. Plugŭ, Carru, cărută, jugŭ, tînjală, cîrceĭ, furcă,
lopată, toporŭ, teslă, coasă, seceră, sapă, hîrlețŭ,
casma, greblă, rapa, săcure Etc. —
104. grindeiŭ, córne, plazŭ, bîrță, călcîiŭ, telig-
schimbătóre, potîngŭ și gînjŭ, rotile, căpătîne,
osie, cuie, cormană, otică, jugurĭ, tînjelĭ, res-
tee, ferul cel lotŭ sau cel mare și ferul cel lung
sau cel nicŭ, policióre, fanchiță, cuiu din jugŭ-
105. Dricu, spetezĭ, chilnă, codîrlă, róte, leocĭ,
osie, cuie, gresie, chiscu, inimă, scîndurĭ (as-
ternutul), rîncĭ, coviltire, schițe, lyte și la-
ți, cercurĭ, legăturile leocilor, lăimbĭ, lambo-
sacĭ crucea căruțeĭ, splină, propoțapŭ ce se
maĭ zice și proțapŭ. —

106. Se numescu: Coşĭ, prişnelŭ, petre, chiscóe,
covată, grindeiŭ, rótă, aripĭ, măsele, stăvilĭ, B
ghie, cleşte, Babaoa, învelişŭ, scară, pod, furcă, fr
păriță, ciocane, —
107. Dulgherie, cismărie saŭ ciobotărie, cîrciumărit
croitorie, Iconomia vitelor, Stupărie, pescărie, v
nătóre. —
108. Rîndea, cioplitóre, gealău, îndreptător, cumpăn
ferăstrăŭ mare, ferăstrău mic; — Iar cît despre apu
cătura lucrului se zice: pornélă şi un deferŭ. —
109. Ciocanŭ mare (baroşŭ), ciocanŭ de mînă, Praftur
(praftură), cleşte, năcovală, foi, cuşniță, cleşte mare,
mingiinea, masă de şurupurĭ micĭ, burghiŭ de chin
leţŭ, tocilă. —
110. Mistrie cu care aruncă mururealā şi netezeşte. —
111. Scórţă, velinţă, foiţe, ţolŭ, pernă, masă, prostire, d
şăgĭ, servete saŭ ştergare (proscópe), pînză, plapomă. —
112. De furcă aparţinînd: furca, cîrşan, pănuşalcă, caier şi codirestea. — De răsboiŭ aparţinînd: vatale
spată, iţe, sule, sucitor şi întorcător saŭ făvórne, potn
scripţĭ, pînză avînd rosturĭ, mînă de vatale, aţe, b
caluşĭ. —
113. Luntrea avînd: vîslă, sticiŭ, opăcină, edecŭ, usn

crivacĭ. —

114. Maĭ mult cu beţŭ, cuţit, puscĭ pentru vînatŭ,
pistóle pentru de nuntă. —
115. Nu se ştie. —
116. Că zidurile se ridicaŭ învechime pe temeiul mă-
surei ce se lua dela vrun omŭ, care pînă în 40 zile
murea, devenind stafia acelui zid. — Despre beciurĭ
se vorbeşte că ar fi prinzînd stafie tot din privinţă zi-
dului clădit pe baza unei umbre de omŭ. —
117. Tot ca la omŭ se zice la dobitócele carnivore că mă-
nîncă; iar la cele herbivore se maĭ zice şi pascu. —
118. Bărbătescĭ: iţarĭ, dulvărĭ, Dimiŭ, poturĭ, şalvarĭ, pan-
talonĭ, flanea, pălărie, brîu, cipicĭ, galoşĭ, pantofĭ, hibrĭ,
şubă, Dulamă. — Femeescĭ: ciumber, testemel, maramă,
conciu = fesŭ, cercei, bacrĭ, salbă, mărgele, brăţărĭ, inele,
rochie, stricătorĭ, pistelcă, sorţu, brîu, brăcile saŭ bete, colan,
curea, ilicu; — deosebit că moda de oraşŭ se imitéză maĭ
întocmaĭ de fetele de azi. —
119. Să spusŭ la N. precedent. —
120. Ceapă, usturoiu, prazŭ, cartofĭ, fasole, linte, borşŭ, var-
ză acră, mucărozĭ, terciu (ce la plugŭ în postul paştelui),
peşte, racĭ, carne de porcu = jilbaşĭ, frigare, prăjiturĭ d
slănină cu făină (colesă), ciorbă de puiŭ, de gâscă căte o-

dată pela tăsota secolului, dar carnavalul îl ducă
întruna cu ciorbă de porcu și varză, plăcinte, o
verzi, ouă, brânză, lapte, pisat, turtă, azime, pit
porumbu fert &c. —

121. Vinu, rachiu de drojdiu, basamacu, țuica și apă. —

122. Că cred în rudirea până la al 9lea neam; că amest
careo de neamuri ar aduce bóla rudă-rea "să știi
de rudă rea" NB. dar astăzi trecu mulți peste acea
la margine fără ase gândi. — cu cele sufletesci ase-
menea. — Acum se facu călcări. —

123. Maĭ întâiu s'a trimis în pețit două femei din pa
tea flăcăului (umblarea în pețit soțu să fie) la fată
din aceeași comună, ajungând acolo, după óre care
convorbire, ise propune mumei fetii, supoziind că
ar voi zice: apoi să fie și stau acasă, noi de alt
fel suntem gata, și n'avem ce zice, flăcău ne place
atunci pețitórele se întorcu acasă cu bucurie, — Apoi
tatăl flăcăului nu întârzie dase întâlni cu cel alt al
fetei, beau împreună, cinstind mai mult cel cu flăc
înconjurați și unul și altul de ceva neamuri din parte
unde nu mult întârziescu dânșii aminti subiectu
întâlnirii lor, așa fel că mai cău regulat seara de
tocmélă. După întorcerea lor acasă, se simte ma

dator cel cu fata, ada de știre printr'un omu al
său, ca să mergă până la cutare (omul cu flăcău), și
spune că înseara cutare să vie spre a[illegible] (cu Un sau
gr.) — Apoi pentru seara hotărîtă fie care sunt pre-
gătiți și înconjurați de neamul lor, pleca că cel cu fata
se pregătesce și de masă și vinu, pe când cel alt merge
numai cu plosca în mână, cu flăcău și neamurile,
acolo ajungând dau "Bună dimineța sócre mare, ise
respunde mulțumind earăși cu sócre mare, — se pof-
tescu pe pat, apoi din vorbă în vorbă, vinu la subiec-
tul cerut, și mai întâiu de tóte cere ase vedea băeții
și ai întreba despre plăcere și pe unul și pe altul
și primindule respunsul afirmativ, îi dă în altă
casă aum mai sta de fată acolo, — după care cel cu
flăcău hotărasce întâi zestrea feciorului, apoi cel cu
fata; fiinduse aceste două ploscile la băută, în care
timpu se vorbeste și despre cepe, datorie mai mult
a sócrelor cu stolnicesele, — Apoi se arată darurile
Miresei (peticile) (dar care de obiceiu mai de multe ori
adouo zi dimineța, după care Mireasa trece și sărută
mâna tuturor din casă și gineric[ăi], apoi, se face

a schimbare între ginerica cu mireasa, primind
ginerica o batistă în schimbul inelului ce ia dat,
la tocmeală şi pînă acu vorbescu numai de punerea
nunţei şi formalităţile cerute. — Iar începerea nun
ţei se face de joi, astfel: la Diminéţa, chémă sa
cul de flăcău tóte neamurile şi mai cu sémă pe
cele ce au să alerge, să facă treabă, ceea ce se num
stolnici sau trebăitori, iar afacerea lor se numeşte
că stolnicescu. Pe după amiézăzi joi chémă un bă
şi fată bună de părinţi, şi îi pune de cernu tin
arbiŭ de sită, din care făină se face câţi-va co
ci lungi, numiţi Cornuri şi doi mai mari numiţ
de braşe, ce urméză a se da de sócră (muma ginere
jupânesei mirese când vin dela Cununie, joi sea
vin flăcăi din sat la ginerică şi jócă cât pot încăp
în casă, apoi ca să-i îndestuleze pe toţi le mai dă la
rul şi afară, să mai jóce vr'un ceasŭ şi apoi se duc
rămână acasă numai stolnicii cu stolnicesele. — Vineri dup
ńamezi se duce la o răsintă două stolnices. (coţi) cu
te ţinu într'o pereche de dăsagi la spinare şi lă
utarul după ele, apoi fete dupprin Comună ceau
vestite deja de către două fete despre jupân gi

---

cu flăcăii ce se adună singuri, şi pînă seara
cât se răpeşte bulgumul, zice şi horă; apoi seara
vin flăcăi din nou la joc ca şi joi seara. — Sâm
bătă diminéţa se duce rachiu şi póme la nună,
ameneà şi socrului despre mirésă. — După amé
zi se pregăteşte un bradŭ cu diferite hârtii
colorate şi crestate în tot felul cu forfecele de către
nişte flăcăi despre ginerică, apoi cam din aceeaşi
se şi duce unul cu el înainte cu lăutarul, două
stolnicese şi alte fete şi femei din sat, având încă
o batistă 4 ori 6 covrici, sau patru turtele copte
şi înflorite cu ţeavă de trestie. Acel flăcău ce duce
bradul are legată peste căciula sa la cap doi trei lefi
de anume ce este dar al miresei din partea ginericăi;
ajungând la nună, aceasta îi pune şi ea la ca
pul flăcăului nişte tel numit Beteală miresei, apoi
pleacă şi cu nuna, cu toţii mergu spre casa miresei
aci ajungând femeile şi fetele, după „Bună diminéţa
sócră mare,“ şi dau darurile numite şi plocóne sócrei
şi fetele miresei; după care flăcăul cu bradu înainte
până în casă în faţa Miresei, ce stă în picióre pe pat
./.

însoţită de o altă fată; mireasa încungiură cu un firŭ de roşu bradul de trei ori, când pe urmă îl şi lasă legat pe brad acel firŭ; flăcăului i se dă de mireasă o batistă pe umărul drept, şi el un darŭ de bani, şi în urmă un sărut de mână cel care este mai micŭ, şi se retrage mai la parte unde nuna îi iea beteala şi lefti spre a o găti pe mirésă după ce mai întâiu i se face cruce cu ele, în timpul acesta şi mesele sunt deja aranjate, pentru fete deo bit unde are să vie şi mireasa pe care o aduce nuna între fete; apoi urmézŏ câte două rânduri rachiurĭ din partea ginericăi precum şi din partea miresei tot două printr'o stolnică, — După masă fetele esŭ horă şi când lăutarul crede că nuna şi-a făcut puţin obiceiul meseĭ, vine cântând până la Nună care iea pe Mirésă de mână, o duce la horă, jucând Nuna din d ta Miresei, apoi hora se începe Nuneasca, — în mijlocŭ horei în timpul acesta un stolnicŭ stă cu ploscă, umple de 3 orĭ un paharŭ, dânduil Nunei pe care iea îl cuĭ voeşte după de margenea horei, — învârtinduse ho de 3. orĭ, o desprinde şi ducând mireasa în casă, învârteşte şi acolo hora de 3. orĭ, şi tot nuneasca,

lăutarul ese afară spre a ţine hora până seara, când luând pe nuna o duce acasă la ea, şi acolo se face eară-şi horă de flăcăi şi fete, şi seara sosind urmézŏ a se sfârşi. — Sâmbătă seara viind flăcăi la ginerică, îl rade unul dintre ei, în timpul acesta lăutarul cântă unŭ cântecŭ, ce provócă la plânsŭ, aşa fel că şi inimile cele mai împetrite plângŭ; isprăvinduse, cântă flăcăilor şi jócă unŭ ceasŭ două; de aci lăutarul se trimite la Nunŭ cu mai mulţi stolnici şi stolnicese să jóce şi să în pe Nunŭ de bucurie. Aci ear masă şi băutură şi jocŭ, fiind chemate la Nunŭ neamurile séle, ţinând un ceasŭ două, de unde întorcânduse, se trimit din nou la socrul cu fata, unde asemenea se urmézŏ ca şi la nunŭ. — Duminică dimineţa, mai întâiu ducŭ rachiŭ la nunŭ drept veste a cununiei, se întórce trebădătorul singurŭ şi se găteşte căruţe dela socru cu ginerica, pornind de aci cu tóte femeile şi fetele ce trebuescu să iea danŭ (să fie legate), vinŭ şi pe la Nunŭ şi îi iea asemenea şi cu doi colăceri (doi flăcăi călări), pleacă cu toţii la socrul

1440

cu mireasa, şi nu să apropie pênă ce nu făcă apa: Aci flăcăul care adus cu bradul şi có fată be pe mirésă, amêndoi iau o găléţă cu frâul atârna la băérile găleţii şi cu busuocu însoţiţi de lăutari ce cântă pênă la puţu, scot apă şi vinu înapoi Dinaintea uşei, aci flăcăul însoţit de mireasă, fr- ta şi alţi doi-trei ce se mai găsescu fac horă, văr- sând de trei ori din apa adusă ce şade înmijlocul horei; Apoi cei doi colăceri cu o ploscă dela nun ce se lasă pênă la uşa socrului, urézu unul cu b nă dimineţa cinstiţi socri mari Ett ceea ce se usé ză mai întóte părţile, şi în urma căria lise le la ambii colăceri cailor câte o batistă la frâu înd urechea calului, şi se întorcu înapoi la nună, ocolin- du unul pe o parte, cel altul pe cea altă de 3. ori apoi pornescu cu totu venind pênă dinaintea uşei şi aducândulise unu scaunu se dau pe el josu din căruţe cu Darurile ce au: hainele de mireasă dela gi- nerică şi sovonul dela nună, şi dupe ce varsă apă spre ei flăcăul şi mirésa de 3.ori; flăcăul ameninţă sp a asvârli găleata pe casă.– Nuna cea dintâiu înain- teză la uşă unde pune nuna d'asupra în pragu şi Mirésa îi dă darul o basma sau un şalu; ap

deau nună asemenea, surorile de ginere şi cele alte neamuri ale lui asemeni spre a primi câte un darŭ. În lăuntrul, două stolnicese ale ginericăi şi nunile ţin câteşi 4. dó prostire cu are îmbrăcămintea miresei, pe sub care mireasa trebue să se petreacă: ocolind de 3.ori, se petrece de 3.ori, dupe care se îmbracă de nună cu hainele ce să adus. ||

Masa este aranjată acum pentru asta megeca- şi poftiţi de socrul cu mireasa, aceea ce se numeşte Logodnă. Ginerica cu socru-său şi nunu stau cei dintâiu înfruntea sau încapul mesei ca drept onóre, întimpul acesta hora se află în tótă splendórea când trebue să şi jóce tinerii amêndoi dimpreună cu Nunii: Mai întâiu se aduce mirésa, şi dupe ce să învârtit de 3 ori dinduse din mijlocul horei cu vinu ca la bradu, lăutarul cântând se duce să aducă şi pe Nunu dela masă cu ginerile dimpreună, ce să prind lângă mirésă îndrépta împreunânduse de mână cu mirésa printr'o batistă înadinsu, şi cu regulă ca la fie care învârtitură a horei dela acelaşi locu de unde sa prinsu să desfacă batista odată pênă de 3.ori (numinduse acésta tragerea prin maramă); apoi flăcăalu cu bradu, vine și îi despărțește, făcându între ei, învârtinduse horo odată; nuna cu miréso pleacă în casă, mai rămânând nunu cu ginerica, când din acel moment se și schimbă hora nunească începând cu horo dréptă învârtinduse numai odată și mergu și ei în casă. — NB.

În tot timpul cât stau la masă până nu jucase, iată ce se petrece: se cinstescu cu rachiu urând fie care: traiu bun să le dea D-zeu, să aibă nunu parte de fini și finii de nași etc. apoi se aduce bucate, când fiind gata, nunul roagă pe unul din meseni să spue rugăciunea mesei, atunci toți se scólă cu capetele descoperite, și în urmă se pun la mâncare, lăutarul cântă, câte un cântecu despre de masă; după ce au mâncat puțin se aduce o găină friptă cu furculiț și cuțitași din lemn făcute înadinsu și înfipte în găină, ginerica dăruește pe această stolnică; ia nunu învită pe ginerică a o frânge, dar mesen glumind zice: frângio bine jupân ginerico, și dă co parte în socru-tu și cu alta în nașu-t să le arăți că ești voinicu; apoi aceeași stolnică mai pe urmă vine și cu mireasa și fin

ambii de fată, pe un talerŭ pune mireasa o batistă și ginerica un inelŭ și sucind talerul de 3 ori luânduse și punânduse după ordinea sucirei, așa fel că aceea oră inelul ginericăi îl iea mireasa și batista miresei o iea ginerica, și se duce miréso în casă; se face darul pe unu talerŭ ce trebue să aibă puțină sare și o bucată de pâine, se numără și punânduse și mireasa se dau banii numărați la nunu în mâna la amândoi ce țin o batistă, și li se tornă banii acolo, turnânduse tot odată de către nunu cu un paharŭ sau ploscă vinu peste bani și zicânduse: „Sporul lui Avram, alu Isacu și a lu Iacovu, apoi mototolind banii cu batista în mâinile séle, o dă în mâna ginericăi, cari și începu a săruta mâinile tuturor óminilor și femeilor dela masă; iar miréso capată dela fie care bărbat și femee câte un micu bacșișu, apoi fininduse cu masa și Nunii trecând în casă, și cer tinerii iertăciune dând cu paharul Socrilor și Nunilor; apoi îngenunche mireasa pe o pernă în mijlocul casei și ginerica numai de o parte, apoi cere un țircovnicu deca se aflo pe aci îl chem, sau pe alt cineva care știe să spue Deslegarea tinerilor, și luând un pahară cu vină în mână spune cum zicênd deslegarea, ce e cunoscută multora și în urma carea dă de Nunu și Socru bacșișŭ celui ce a urat, și de aci plecŭ la Biserică, intră la cununie, în timpul acesta lăutarul cîntă dinaintea Bisericii și publicŭ tot fiind și aci ca și mai înainte, se face o horă frumósă, în timpul acesta alți stolnici iaŭ peteceile miresei și venind cu ele pe la Biserică le duce la ginerică, — eșind dela cununie, se pun earăși cum a venit în căruțe și pornescu, chiuind drept la socrul mare (al ginericăi), aci este gătit o vĕtă afară fie ori cum o fi, destul că aci se poftesc în tindă Nunii și socrul mare, li se tórnă apă pe mâini și pentru a se șterge miresa trebue ale da fie cărui: nunului și socrului câte unŭ servet, că nu cum-va nunu numai încurcă ace mai și la vro altă sărăcie despre el, dase da darŭ și acelea. Intră în casă și deaci ducŭ și pe nunŭ ac a înserat. Acum stolnicii plecŭ după ómeni pentru niștă așa Masa-mare; când a început a veni partea din ómeni, aducu cu lăutarul și pe nunŭ cu ómenii sei, deaci iată ear masă, iar rachiŭ, bucate, și

lăutarŭ, dar cu alte obiceiuri: dupe ce s'a luat din masă, se aducŭ luminările dela cununie la ómeni, — dupe care se face darŭ, îl iea numai ginerica, și când pleacă ómenii îl îmbulgărescu cu pâine dela masă; — apoi o stolnică vine cu darurile la Nunu, socru și trebitori, și le împarte cu niște vorbe prea pline de glume din partea lăutarului; — în timpul acesta cu mireasa se petrece alt ceva: Dupe ce s'a isprăvit cu ginerica dela masă, Nuna duce pe mireasa să să culce (așa zice poporul). aci nuna însoțită de două trei femei ale ei și câte vr'o stolnicese, desbracă pe mireasă și lăutarul cântă de jale: "Până eri cu fetele și azi cu nevestele Etc. și apoi o lasă singură pentru asta cu ginerica, unde din când în când unui stolnicu, ce are acéstă grijă, pentru că el trebue a se la socru cu rachiu roșu diminéța, și, dupe un timp când află un respunsŭ afirmativ se duce; și, din înțelegerea cu socrii că merge bine treaba sau nu, — stolnicul pune într'o trestie un bacșișŭ aprinsŭ de roșu (nărăsnat) și cu busuiocu merge la masă jucând și strigând cu: hăp! hăp! — freacă busuiocu pe la ómeni, și ese afară îndreptându-se

S. T

BIBLIOTECA BUCUREȘTI POPULARE ROMÎNE

spre cîrciumă cu aceste Nunu, ce de obiceiu dă
vadră vinu și Mesenii mai pe urmă refenea
te o oca vinu (cât ar voi), petrecînd noaptea
cât voesc; aci stolnicii întimpul jocului la cîrciu-
nă aduce o tavă încărcată cu pâine și bucate
tru miezlocu.— Luni diminéța pela 9-12 se face
velitu miresei sau îmbroboditul (legatul la capu)
Două stolnicese dela sócră chem din casă în casă
femei spre a veni la legatul miresei, și strîngîndu-
aducă și pe nună cu lăutarii și cu femeile ei; strîn-
gîndu-se tóte câte su chemate, așază o pătură în mijlo-
cul casei, puind și o pernă spre a sădea mireasa
supra, o stolnică aduce pe mireasă aci se mai așază
și o masă, având pe ea un talerĭ un pahar cu vin
două cornuri ori două bucăți de pâine, o aglindă, un
peptene, și începe nuna a o descurca cu peptenele
apoi o împletesce nuna și cu alte dó dată, udându-
ța (cosița) cu vinu, la vîrfu códele ișe înnodă cu lână
și inu, menindă să aibă parte de oi și să torcă cînipă
și făcându-i cruce cu ce are să lege la capu, o îmbro-
bode, tot odată o gătesce cu tel, lefi, cercei, inel, ce
cară pe acea masă și pe cari le aduce din camera
nopțială; apoi luând mireasa apă tórnă de trei ori

1475

148

nunei a se spăla și le dă darurĭ, o jócă învîr-
tind hora de 3 ori nuneasca. (B. hora se face pe urmă
după ce mireasa a sărutat mâinile la tóte femeile,
și o scóte afară în altă odae a se întâlni cu ginerica;
iar femeilor li se dă câte două rachiuri și câte o felie
de pâine și esu ca să mérgă la cîrciumă unde jó-
că mereu vrun ceasu două.— Nuna dă 4 oca vinu și
sócra două, după care facu și femeile mesecase refenea
cu câte zece bani.— Dupe acésta se trimete un stolnic
cu stolniceasa și lăutarii, cu rachiu roșu la socru
cu fota cu un buriași cu rachiu și plosca cu vin
ornată cu florile miresei și cu moțogul de seara,
r stolniceasa îmbrăcată cu hainele miresei, ple-
strigând și jucând: hip! i! hip! Bună dimine-
socre mare! până acolo, unde ómenii sunt le
chemați, se face earăși masă: rachiu, buca-
și lăutarul cântă, se dă darul, de obiceiu un franc,
i se dă Stolnicului banii socotiți, cum și lui deo-
sebite darurĭ precum: un ștergar și femeii sale
ciurică sau o basma,— Banii se dau de acesta în
mâna ginericăi.— Luni seara la socrul mare
masă, lăutarul este gata sosit dela rachiu
pentru a fi la un Crop (așa se numesce acéstă masă)

spre circiumo cu vacofe Nunu, ce de obiceiu dă
vadră vinu și Mesenii mai pe urmă refenea dă-
te o oco vinu (cît ar voi), petrecînd noptea ca
cît voesce; aci Stolnicu întimpinul jocului la circiu-
mă aduce o tavă încărcată cu pîine și bucate
tru mizelicu. — Luni diminiaţa pela 9-12 se face
velitu miresei sau îmbroboditul (legatul la capu)
Două stolnicese dela sócră chiam din casă în casă fe-
meei spre a veni la legatul miresei, și strîngîndu-se
aduce și pe nună cu lăutarii și cu femeile ei, – strîn-
gînduse tóte cîte au chemate, așază o putină îmij-
cul casei, punînd și o pernă spre a șădea mireasa de-
supra, a Stolnicea aduce pe mireasă aci se mai așa-
și o masă, avînd pe ea un talerŭ un pahar cu
Două cornuri ori două lucești de pîine, o oglindă, un
peptene, și începe nuna a o descurca cu peptenele
apoi o împletesce nuna și cu alte dó dote, udîndui
ţa (cosiţa) cu vinu, la vîrfu códele ise înnodă cu lână
și inu, menindă să aibă parte de oi și să torcă cînepă
și făcîndui cruce cu ce are să lege la capu, o îmbro-
bește, tot odată o gătesce cu tel, lefţi, cercei, inel, ce
cară pe acea masă și pe cari le adus din camera
nopţială; apoi luând mireasa apă tornă de tuci

1475

mnei a se spăla și le dă darurĭ, o jócă învâr-
tind horo de 3 ori nuneasa. A 3 horo se face pe urmă
după ce mireasa a sărutat mînile la tóte femeile,
și o scóte afară în altă odae a se întîlni cu ginerica;
femeilor lise dă cîte două rachiurĭ și cîte o felie
de pîine și caşŭ ca să mérgă la circiumă unde fă-
cu mereu vrun ceasŭ două. – Nuna dă 4 oca vinu și
céra două, după care facu și femeile mesenae refenea
cu cîte zece banĭ. – După acésta se trimete un stolnic
cu stolniceasa și lăutarii, cu rachiu roșu la socru
cu foto cu un buriașu cu rachiu și ploscă cu vin
nate cu florile miresei și cu moeagul de seara,
stolniceasa îmbrăcată cu hainele miresei, ple-
strigînd și jucînd: hip! i! hip! Bună dimine-
ţa socre mare! pînă acolo, unde omenii sunt le
chemaţi, se face earăși masă: rachiu, buca-
te și lăutarul cîntă, se dă darul, de obiceiu un frapeu,
ise dă Stolnicului banĭ socotiţi, cum și lui se-
bite darurĭ precum: un stergar și femeii sale
ericŭ sau o basma, banii se dau de acesta în
mina ginericăi. — Luni seara la socrul mare
masă, lăutarul este gata sosit dela rachiu
pentru a fi la un Crop (așa se numeste acéstă masă)

unde earăși se aflŏ ómenĭ vestiți; mănâncu,
și beaŭ vinŭ fert cu ardeĭ saŭ piperŭ (deacĭ un
crop adecă: în fert, în undă), se dă danu și jócă
afară Ițele: socrul la spinare cu lioca căruței
și cu traistă la șold; iar sócra cu ițele după
gâtŭ; vinŭ apoĭ tinerii, le iaŭ și scapă de acele
lucrurĭ, după ce au jucat; în timpul acesta un focŭ
mare arde mereŭ și copiĭ sărie prin spuză lu
După jocu se așază tot afară la lumina focului, pe
o laviță, socrii și nunii. Sócra aduce colacĭ de tr
tă și dindeĭ în mâna miresei, acésta îi dă nașe
(nuneĭ). Apoĭ tinerii daŭ cu paharul vinŭ la socri și
la nunt, începînd întâiu mireasa și isprăvin
tot ea, și se ducŭ nunii cu lăutarul și un sto
nicŭ acasă. — Marți după la namezi umblă st
nicii sau trebădătorii după ómenĭ pentru o altă masă
ce se numește: la *plăcinte*. Aci earăși rachiu,
bucate și lăutarul cântă vrîun cânteci bătrânesci
la masă, se dă danul, apoĭ earăși urmézŏ rachiu
și bucate când se și aduce plăcintă de către chér
tinerii; mergŭ la cârciumă și nunu dă întâiu vin
apoĭ și ómenii cetenearo lor, și stau pînă când
voescu. — NB. la tóte mesele nunteĭ ca și la plăcin

După danŭ, se maĭ dă cu rachiu și un rînd de bu-
cate. — Mercurĭ tótă ziua este a stolnicilor petrecînd,
bînd și mâncînd, și strigînd: Bună diminéța sócra
rade și nune rade. —

24. Jéŭ, futuĭ maica măsi, nu jéŭ, să n'am
parte de ce moĭ ruga, să mĕ bată D-zeu, jéŭ
pre legea mea, pre legea mea, să fiŭ al dracu-
lui, să-mĭ sară ochi din capŭ, să mĕ trăsne-
scă D-zeu, să n'ajungŭ *cutare* zi. —

25. futuți crucea M…., Dune paște, D-zeu, lumi-
nare, stea, pravila, Dormiar C…. în M…,
etc. futuți părinți în C…., futute în C…,
ți Ch…. M…., etc. etc.

26. Când sunt maĭ micĭ: băe-
ții cu biciurĭ și cu trestióre, *fetele cu păpuși* și bo-
caĭ; când sînt maĭ marĭ cu pórca un jocŭ ce se
face de cincĭ șase băețĭ, cu bețe toțĭ în mână
și fie care având așĭ păzi o gaură, că dacă ar
da cu bățu în pórcă ce este un osŭ, orĭ o gio-
bă sau vrîun ciot de lemnŭ rotund, să aibă tot-
deauna grija să nu apuce cel care o aduce la fire
(o altă gropă maĭ mare, ce trebue a se băga acolo)
și tot așa o învârtește când unul când altul, pînă când

unde earăşi se află ómeni vestiţi, mănâncă, şi beau vinu fert cu ardei sau piperu (deaci un crop adecă: în fert, în undă), se dă danţ şi jócă afară Itele: socrul la spinare cu lioca cănuţei şi cu traista la şold; iar sócra cu iţele după gâtu; vin apoi tinerii, le iau şi scapă de acele lucruri, după ce apucat; în timpul acesta un focu mare arde mereu şi copii sărie prin spuza lui. După jocu se aşază tot afară la lumina focului, pe o laviţă, socriu şi nunii. Sócra aduce colacii de tră tă şi dindui în mâna miresei, acésta îi dă naşce (nunei). Apoi tinerii dau cu paharul vinu la socri şi la nunt, începând întâiu mireasa şi isprăvind tot ea, şi se ducu nunii cu lăutarul şi un stol nici acasă. — Marţi dupe la nameazi umblă nicii sau trebădătorii dupe ómeni pentru o altă masă ce se numeşte: la *plăcinte*. Aci earăşi rachiu, bucate şi lăutarul cântă vr'un cântecu bătrânescu la masă, se dă danţul, apoi earăşi urmează rachiu şi bucate când se şi aduce plăcinta de către chér tinerii; mergu la cârciumă şi nunu dă întâiu vin apoi şi ómenii cefeneaua lor şi stau pănă când voescu. — N.B. la tóte mesele nunţei ca şi la plăcin

Dupe danţ, se mai dă cu rachiu şi un rând de bucate. — Mercuri tótă ziua este a stolnicilor petrecând, bând şi mâncând, şi strigând: Bună dimineaţa sóca rade şi nune rade. —

124. Zice, futui maica măsi, nu zău, să n'am parte de ce voi ruga, să mă bată D-zeu, zău pre legea mea, pre legea mea, să fiu al dracului, să'mi sară ochi din capu, să mă trăsnească D-zeu, să n'ajungu cutare zi. —

125. Futuţi crucea M....., Dumnezeu paşte, D-zeu, lumânare, stea, pravilă, Dorimiar F.... în M...., etc. futuţi părinţi în C...., futute în C....., futu-ţi ch.... M...., etc etc. —

126. Când sunt mai mici: fetele cu păpuşi şi băeţi cu biciuri şi cu trestióre făcându-şi că sunt cai, când sunt mai mari cu pórca un jocu ce se face de cinci şase băeţi, cu beţe toţi în mână şi fie care având a'şi păzi o gaură, că dacă ar da cu băţu în pórcă ce este un osu, ori o gióbă sau vr'un ciot de lemnu rotund, să aibă tot a dată grija să nu apuce cel care o aduce la fine (o altă gropă mai mare, ce trebue a se băga acolo) şi tot aşa o loveşte când unul când altul, pănă când

acel ce are grijă a o aduce la fine și a apuca-o, el vră face acumu alt băeat, și atunci intră acesta la porcă. —

Deamascunsele: ce constă: că numărîndu-se băeți toți, fereste că să rămîie unul, acesta se pune cu mînele la ochi la unŭ locu numit leapșă, și cînd cei alți să ascunsŭ, se duce ai căuta și el, și aceia fugĕnd din fața lui prin tóte părțile îl zăpăcescu, că nu știe la care să-se dea al prinde, căsnindu-se astfel acesta pînă prinde unul și îl scuipă pe corp pînă ce no ajunge la leapșă, și atunci scapă, punîndu-se cest alt la leapșă. —

Petrecul: se înșoțescu toți copiii cîte doi doi; iar d din cei mai mari însoțiți înaintea celor alți degetele (că ei să înțelesŭ pe două degete, că cau vo apuca cutare deget este al meu, cel alt deget, este al celui alt), și prin acesta se facu două cete adversare împrejurul unui bețișoru înfipt, păzindu-l cei ce sînt osîndiți prin unul din ei ce a ridicat la vorba salta Pumnul, ce înseamnĕză intrarea la ciocanu iar dacă era să ridice Palma, era să fie pe din

afară. Cum zicu păzescu cei din lăuntru acel bețișoru, căci cînd s-ar lua de cei din afară, se chiamă că i-a tăeat pe toți de la țefŭ, de la ciocanu, și atunci le-a făcut o Babă, sau le-a băgat un purice; dacă ar fi periți din amîndouă cetele cîte unu sau doi, se învoescu ca părțile să fie întregite și una și alta, atunci se strigă: Verzi în Verzi, și se jocă pînă cînd rĕmasu la ciocanu ori în afară numai unul, și atunci se iau în gonă; cel de la țef sau ciocanu, trebue al atinge din fugă cu piciorul (să-l tae); iar fugarul să-l ia pe dinainte, și se zice că l-a luat, și astfel pînă se învingŭ, și facu un purice, o Babă. —

Dea Babo-órbo. Mai mulți copii se numără ca și la Deamascunsele, și unul care rămîne se pune Babo-órbo, legat cu basma la ochi, și aleargă prin casă sau coșare cu mînile întinse să prindă pe vre unul, și atunci ascăpat punîndu-se cel alt. —

Dea Mama gaea. Mai mulți copii se înșiră unul de cingătórea altuia de la spate, iar unul singur se zice că este Gaea, voește a lua puișori

ḑicând: gnic-că ții lua un puișor; — cel alt ca
e înfruntea șirului de copii respunzênd că closca
ḑice: gnic-că ții scote un ochișor, și luând o ba
legă uscată o asvirle ḑicând: dute că tea luat
Ulița dela tergu (cântare) haină, și acela făcând că se
duce, — closca cu puii se succește odată ḑicând: trei
trei colăcei, pînă veni mama gaea cu tigaea și în
trodată, strigând a hî! a hî! iar gaea ḑice: gnic-că
ții lua un puișor; — closca respunde: gnic-că ți
scote un ochișor. cu așa se urmeză pînă se fur
dinspre codă toți puișorii, și car se repetește. —

Dea Borșu: 4 inși se iau câte doi de mână și
cu condițiune, ca doi să alerge după cei alți doi
și dacă vor pune amândoi mâna pe unul din cei
alți doi pînă ce tovarășul seu n'ajunge mai în
tâiu, apoi intră cei alți doi la borșu, și tot astfe
mereu, — Pote și borșul și în șase și în opt inși. —

Tamparachița: ce este un jocu al fetelor, dar se
amestecă și băeți, însă tot fetele cântă: se facu
partide, se pun înșirate față cătră față și cânt
o partidă: „Da la voi mai multe, la noi mai pu
ține, Tamparachița mea, — apoi cea altă partidă

---

respunde cântând: „Dacă vă par multe, veniți la
bați, tamparachița mea, — apoi cea dintâiu: da
noue ne place, vin (cântare) încoce, tampara-
chița mea, — și tot astfel pînă când se car dintro
partidă într'alta, și vice-versa. —

Dea căciulița: ḑece, 15 băeți pun pe unul
lapșă, și tot ca la bramasunsele prin numără-
re, unul care rumasu, se pune cu capul în polele
împăratului lapșă, iar cei alți toți ocolescu cu degetul
ntotor ḑicând: Bizzz! Bizzz! Bizzz! și în același
timpu pune unul degetul pe spinarea lui, atunci se
scoală și pleacă cu toți să pălmuească cel care a stat cu ca-
pul în lapșă, la un alt băeat pus iar de Împă-
rat, ḑicând către el: D-le, mia beut berea și mea fu-
rat muerea. Împăratul ḑice atunci: care e ala?
pălmuitorul se uită să'l ghicească, și mai mult cu grija
de scăpa mai iute dintre ei; și dacă il ghicește a-
scăpat, de nu, il iau copiii întruna cu căciulele
lor la bătae (căci trebue a se ști, ei sunt toți cu cape-
tele tot descoperite) dându'i în capu, și ori pe unde
il ajungu; și acesta se urmeză, pînă când acel băeat
ghicește pe cel care a pus degetul pe el la bezătul lor

și atunci scăpat el, și o pățește cel alt.—
127. Ceaunu, Oimae, căldare, tuciu, tigae, căldă-
rușă, tingire,- apoi străchini.—
128. Nu se știe.—
129. Tudor-Tudorel, Letinul Bogat, Baba novacu, ghit
cătănuță, sub póle de codru verde, ce frunză să
bate, Leliță Săftiță,- apoi hori: hora dréptă, St
ga, Bâru, hora Carol, sârba, ceardașu, șchiopa, gre
ceasca, hora nouă, hora îndouă păști Etc.—
130. că ar fi un lenevii mare, care le face.—
131. Nu se știe.—
132. Nu sunt.—
133. Se zice: D-zeu săl erte.—
134. face.—
135. Nu cunoscu.—
136. Că minter, e mai superioră de cât cele alte.—
137. Asupra ființelor, când sunt mai atractivi, pa
că au lipiciu, pe vina inima, posedând și nis
trăsuri ale corpului bine aranjate.— Iar asup
vitelor, când sunt grase, se zicu că-su frumose.
138. Că stelele una câte una ar fi ale fie cări
creștin; și scopul ar fi, că omul dela naștere
cei și aibă o stea, ca și mântuitorul Cristosu

) și când móre creștinul, dispare și steaua
lui}; și că ele ar fi după cum sunt și ómenii
meni cu nume sau săraci, așa sunt și ele mai
mari sau mai mici cu lumina precum și în
mărimea lor.—
9. Luceafărul de seara, cel de Diminéța, carul, cloș-
ca, fata cu cobelița, comióra, hora, drumul robi-
lor sau calea rătăciților întimp de robie.—
0. Drumul Robilor: că în vremea de demult se
robea Românii de către turci și se vindeau căp-
căunilor ce erau cu două guri: pe una mânca și
pe cea altă lepăda ósele. o povestire în acest
mod am auzito astfel: Doi tineri și o fată mare
frate omului și cumnată femeii lui, afost robiți
de către turci și vânduți căpcăunilor, aceștia în
toată Diminéța afost frigând câte un omu, așa o ba-
bă a căpcăunilor, ce lipseau pentru puțină vre-
me, vrând să frigă dintraceşti trei pe fată, în di-
minéța aceea asease, și ia zis: șăzi fată pe lopată
dar fata ia răspuns: șăzi mătușă de mi arată
astfel că baba punânduse să arate fetei, fu asvârli-

tă boba de cotre fată și astfel ascăpat fata pe
toți căți mai erau închiși, și cu toți afugit să
scape din coprinsul căpcăunilor, numai noptea, a
rchiŭ pe calea lactee, numită de popor: drumul
robilor, iar ziua stau ascunși de teama căpcăunilo
ce'i urmărea, pĕnă au ajunsu acasă. —

141. Că întunecarea Lunei ar proveni d'acolo, că o
mănâncă svircolacii, și când se întâmplă acés
poporul bate cu dauă fiere în mână, ca să peară
svircolacii. —

142. Că ar fi copii lepădați de fete mari. —

143. Că póte chér să móră cineva de deochiu, — a
ceasta ar fi provenind dela ómeni întorși dela țîță
(de două ori), așa dar, s'a vĕzut de multe ori efec
tul deochiului, — Eu chér, am vĕzut cum un Bou de
cheat fiind, făcea rea întrasu, ba s'a pus josu și da
ochi peste capu, și dacă s'a descântat Bou de deochiu
ia trecut, diminéța nu'i-amai fost nici un rĕu. —

144. Ileana cosînzeana, cosiță de aură. —

145. Se povestește basmul cu Arghiră. —

146. Nu. —

147. Nu. —

148. Că în vechime s'a fost făcând din fetele Române

V.

drăgăicii, și pleca din casă în casă spre a se căpăta. —

149. Că strigoii ar fi provenind din ómeni morți,
a din ne bună pază ar fi trecut vre un câine, pisi
că, găină sau altceva peste mort; și dacă nu s'ar
fi vĕzut aceasta, apoi cel mult dela 40. zile după
mórte se face strigoiu de afost bărbat, și strigóe de
afost femee, — și ca venind nóptea la casa de unde
afost, suflând pe ferestră, le tot trage sufletul la
câte unu-unu pĕnă ce'i isprăvește pe toți, și a
poi se mută pe la alte case, tot neamuri de ale
sele. — Și, la din contra, dacă se vede trecând asemeni
vietăți, li se tae din códa lor și se pune în sicriul
mortului; — și atunci níar mai urma asemenea rĕu. —
Că Stafia ar fi provenind din măsura luată dela vrun
omu sau femee și care s'a zidit în temelia vre unei
case sau beciu și trăește la locuri ascunse sau ferite
ale acelei familii, bună-óră prin beciuri și case ce
săd mai mult pentru mare ținută; așa fel ca la ca-
zuri intrând din ai familiei, le suflă nóptea prin
lumânări și aceasta mai cu séma prin beciuri. —
NB. Aceste măsuri se luau spre a se pune în temelia
zidului, pentru ca să fie temeinică acea clădire. —

150. că îl văd negru ca un omŭ altfel și cu corne albindui numai ochi în capŭ, având gheare atât la mâini cât și la picióre și cu pinteni; apoi că s'ar fi prefăcând în capră în fine în ori ce fel de vită se închipuește, numai oae, nepatind că face lână; făcând pricazuri ómenilor din voința lui Dzeŭ, și că atunci omul făcânduși cruce pere, se zice că el ar fi stând prin case pustii și pe la locuri singuratece precum: a) răspântii, pe unde spre îndreptarea creștinului se și pun cruci, ca aducânduși aminte de Dzeŭ și făcânduși cruce, se întărește și capătă seninătate pentru drumŭ. b) pe la comori unde sunt bani îngropați. — Și în fine că le pre unele persóne se zice că l'ar fi posedând spre a se sluji de el, cumpărânduse dupe la nemți prin de-cleți nici și prin încercare însă mai întâiŭ ca să nu s'ar speria de el, la câte va nălucirĭ ce i le face în presentă; și numai pe preț de două parale. Apoi ca să'l lepede, face punând în buzunar o bană cu monedă ca mai gata să pice, și cine i-o tragea, iar căpăta acela, și cel dintâiŭ ar fi scutit, iar dacă n'ar putea face aceasta, în cele din urmă Deavolul se leagă de acea familie și îi omóră pe

V.

toți; apoi pe lumea cea-altă sunt cu totul în stăpânirea lui. —

151. Că ar fi trei zîne destinate de Dzeŭ să menească toți pruncii a 3a zi dupe nascere, seara; când se și pregătește de mumă copilului dimpreună cu Mósa o măsuță, pe care se pune o turtă sau o pâine, o ceapă, sare, o litră vinŭ, câți va gologani și salba de aurŭ a mumei, ce șăd tótă nóptea cu lumânarea aprinsă. Diminéța le ieo Mósa, rămâind numai salba mumei. Deci ursitorile se zice că vin în nóptea aceea la fereastră și menește traiul copilului: cu minte, curvarŭ, cu noroci sau fără, vârsta etc. și că depinde mai mult cum va sorti cea mai mică. —

152. Că sunt niște zîne ce mergŭ dar care par-că nu atingŭ pământul, și că dacă ar întâlni în calea lor ființi omenesci și le placă, îi slutescu, luândule câte unŭ picior, mână etc. (aceasta ar fi provenind din dragostea ce aŭ ele asupra acelei ființi). Apoi că altele numai că daŭ în locul lor și li se ia câte un picior, mână etc. și apoi acești nenorociți se caută de iele, descântânduse și căutânduse pe la femei meștere, păzind cu mare grijă a nu sparca descânticele; căci mai rĕŭ se slutescu. —

1540

Zezmele sunt niște figuri nopțiale dupe popor
fórte slabe, de unde și vorba: esci slab ca o Zazm

153. Aceasta ar fi o figură nopțială asupra fem
ilor, ce vine în unele nopți pe la femeile ne
harnice, ca sóle sperie și ase apuca de lucru

154. Se zice că acésta este ziua femeilor, când ele
cred mai mari ca bărbații, se adun în cete
Dau la băutură, dar ce e mai mult, că pun
dela fie care câte ceva de ale mâncării și plea
pe unde audu că a sosit câte un negustor sau
câte un baciu ce'i zicu ciocoiu, și napuescu
până în fața lui, pretinzândui pentru plocoanele
adusă de ele, câte va ocale de vinu, cu care pe
trecu apoi tótă ziua și nóptea până despre ziuă. —

155. Paparuda. o facu țigancele țiganilor trecători
de acei netoți cu corturi, se împodobescu cu
zici și alior, și o altă țigancă mai matură cân
tă și cea altă jócă spuinând și ea din gură la
câte un versu. femeea Română tórnă jucătorei în
timpul jocului, apă pe capu sau cu zeru de lap
sau chér lapte, dupe care o dăruește cu ceva ma
laiu, lapte etc tóte cele mâncărei. — Cu aceasta ro
nul rămâne plin de bucurie, că Dzeu va uda

pământul cu ploe și se vor face bucatele. —

156. Sburătorul se zice căr fi provenind, din dragostea
ce ar purta fata sau flăcăul asupra cuiva, și ne
putând a'și ajunge scopul, viséză adesea tot iubin
duse, și ca din acésta întrupenduse acest visu
(gând sau cuget), apoi vine adesea seara lăsân
duse pe coșu și negreșit pe când fata sau flă
căul dórme, îl bântue cu iubitul, pișcândul și
mușcândul, lăsândul ostenit de tot. — Acest sbură
tor pentru iubirea ce pórtă se face și vizibil, fu
când chér la horă, cunoscânduse numai pe acea
că n'ar avea pop la nasu, — Spre a se putea des
băra pătimașul de el, urméză, ca de când se viséză
să spue visul său la alt cineva diminéța, — și un
alt leacu mai este, când îl vede cineva venind
și a intra pe coșu să înfigă un cuțit în pământ
și car se depărtéză. —

TECA

157. Nu se știe. —

158. Idem

159. Idem

160. De cum se pune pe postul crăciunului,
flăcăii au grija de învéța colinde, și de pe la

Sf. Neculae, dacă sosescu negustori dupe la ora
în sat la vro gazdă, și cerŭ voe al colinda, a
césta cum zicu numai celor ce nu sunt din satu
lor.— Apoi în nóptea de crăciunu dupe ajun
copiilor, se formeză flăcăii în 3, 4. cete și în nóp
tea acésta trebue kăl isprăvéscă spunînd ca d
fugă câte unŭ colindŭ de feréstră pentru ase au
zera pe diminéța,— apoi de diminéța în ziua de cră
ciunŭ umblă earăși pela tóte casele tot în cete, ca
să completeze colindarea de seara și să-și ia tóte
plata; strîngend cu deosebire dupe unde sunt fete
colaci mari, cari cu póme împodobiți, unsi cu mie
muschiuri de porcŭ, ce le strînge unul din ei num
de dînșii Iapă, și cu din acestea petrecu ne întrerup
mai tóte sărbătorile crăciunului.—

161. Nu știu bine.—

162. Că Smeŭ ar fi provenind din șerpii, care ar f
înghițit pentru semnpă ce afacu ei, și dupe care s
dĕ mai mult timp la o grópă, se hărănește și
prinzînd sau făcînd aripi, sbóră în aerŭ, perțînduse cu norii cerului conducînduĭ dupe el.—
Iar în basmele lor adesea se véd, că ei se răpe

frumusețea unor fete și pe cari nu mult trece,
și trebue săle facă spre ase iubi cu ele.— Zicînduse că ei sunt fórte frumoși,— un Bătrîn îmi a spus odată că el avezut sburînd un Smeŭ nóptea pe întunericul de focŭ pe cînd se găsea păzind niște orzŭ de bătutul rațelor sălbatece, și deocam dată acrezut că vro stea fuge, și cînd se apropie pe deasupra lui, vede o înfățișare de omŭ, sucind din cap dupe aspectul șarpelui cînd la drépta cînd la stînga și cam în susŭ,— afost sau se vedea lungŭ ca un omŭ avînd aripi, ca frunte înaltă și ochi fórte negri, iar fața luminósă ca fierul cînd țiganul îl scóte din focŭ spre al bate cu ciocanu.— Spre pîntece parea mai înroșat, din ce în ce în spre códă mai înegrind. Mersul sau sborul lui în smiceli, așa fel că la smicelele ce făcea, părea că rămîne lumina, care apoi earăși l'ajungea.— Pe Balauri îi cred fórte mari și cam galbeni-auriu.—

163. Am auzit zicînduse numai întrun basm al lorŭ, de roșu-împărat.—

164. De obiceiu se privesc fórte rĕŭ, și încă în așa fel, că nici să i se ia din mîna ei ceva de gusta.—

165. Dune și fiinduse dîse și întîlni cu eĭ.—
166. Le cred, par-că ar fi figurate, și că în con
tra lor nu se póte nicĭ unŭ leacŭ.—
167. A frigurilor din mîncarea cu lăcomie a
supra fructelor verḑĭ (necópte), precum și din
osteneli etc (din negligență).— A Epilepsiei pro
venind din speriețurĭ și din vorbe rele cu dra
cu, ce ajăsit prilejŭ la vrun ceasŭ rĕŭ dă
lăcui în acel omŭ.— Că cholera este o bólă, ce
póte numi a Românilor,— închipuindŭ figurat că
femee cu secera în mînă și care cînd lovește o
înfige drept în capul omuluĭ.— Ciuma ar fi bóla
ce se póte numi a turcilor, cum se și ḑice: că
de cînd s'a dus turciĭ dupe locurile acestea s'a d
și ciuma cu eĭ, închipuinduse cu niște femeĭ
slabe cu capul golĭ și puțin părŭ (nicĭ codițe) ș
având cîte o mulțime de copiĭ pe carĭ ĭ pórtă prin
niște cărucióre trase de ele, având încă și cîte o
cósă în mînă cu care taea la bucatele dupe cîmp
Ciuma se pórtă de omenĭ pe la casele altor ómeni
ca prin visŭ, și se vedea apoi adevĕrat adoua ḑi. cum
că murisă din acei ómenĭ; iar seara se observa mu
că se îngrămădeaŭ cînii cu lătratu și atuncĭ la ele

lo, și cine s'ar fi întîmplat să vază cînii
astfel, trebuea săĭ ție de rĕŭ; căcĭ astfel murea.—
168. Că el ar fi umblat cu Dḑeu pe pămînt, și
omu că lodată aluat și două palme dela un
omŭ, la care trăsese în călătoria lor ca să
odihnéscă în nóptea aceea; căcĭ nu maĭ ga
sise alt unde va, de óre ce era prea tîrḑiu din
nópte și așa văḑuse o lumină mică de lătu
rea unuĭ sat la un bordeeașŭ, ducînduse, ga
si numaĭ o femee cu maĭ mulțĭ copilașĭ și
bărbatu-sĕŭ lipsă, fiind un mare bețiv (craiŭ)
dusŭ la cîrciumă. Dḑeu și Sf. Petru, ceru ai la
sa numaĭ cît să odihnéscă,— femeea dupe scu
ḑele că nu ĭ bărbatu-sĕŭ acasă și că o să vie
beatŭ, ĭ primi,— cînd iată că se aude venind
un omŭ cîntînd dela cîrciumă negreșit cu cînii
o dróe, o lae dupe el, intră înlăuntru, vede pe a
ceĭ ómenĭ dormind pe cînd mînca el, întrebă
că cine sŭ? femeea respunse că sŭ niște săracĭ
bătrînĭ, că ne maĭ putînd de ostenélă, ĭ-a lăsat
să odihnéscă în acel pat,— dar omul în bețiă
ce io fi venit se ducea și dă o palmă celuĭ bătrîn

165. Dune și fiinduse dóse și intilni cu ei.–
166. Le cred, par-că ar fi figurate, și că în co
tra lor nu se póte nici unu leacu.–
167. A frigurilor din mîncarea cu lăcomie a
supra fructelor verzi (necópte), precum și din
osteneli Etc (din negligență).– A Epilepsiei pr
venind din speriaturi și din vorbe rele cu dr
cu, ce a găsit prilejul la vrun ceasu rău d
lăcui în acel omu.– Că cholera este o bólă, ce
póte numi a Romînilor, închipuindo figurat
femee cu secera în mînă și care cînd lovește
înfige drept în capul omului.– Ciuma ar fi bólă
ce se póte numi a turcilor, cum se și zice:
de cînd s'a dus turcii după locurile acestea s'a
și ciuma cu ei, închipuinduse cu niște feme
slabe cu capul goli și puțin păru (nici codițe)
având câte o mulțime de copii pe cari îi pórtă p
cósă în mînă cu care tae ca la bucatele după cîm
Ciuma se pórtă de omeni pe la casele altor ómeni
ca prin visu, și se vedea apoi adevărat adoua zi. cu
că murim din acei ómeni; iar seara se observa m
că se îngrămădeau cînii cu lătratu și atunci la

se da, și cine s'ar fi întîmplat să vază cînii
astfel, trebuea săi ția de rău; căci atsfel umbla.–
168. Că el ar fi umblat cu Dzeu pe pămînt, și
cum că odată aluat și două palme dela un
omu, la care trăsese în călătoria lor ca să
odihnéscă în nóptea aceea; căci nu mai gă-
sise alt unde va, de óre ce era prea tîrziu din
nópte și așa văzuse o lumină mică de lătu-
rea unui sat la un bordeeașu, ducînduse, gă-
si numai o femee cu mai mulți copilași, și
bărbatu-său lipsă, fiind un mare bețiv (craiu)
dusu la cîrciumă. Dzeu și Sf. Petru, ceru ai lă-
sa numai cât să odihnéscă, femeea după scu-
zele că nu'i bărbatu-său acasă și că o să vie
beatu, îi primi,– cînd iată că și aude venind
un omu cîntînd dela cîrciumă negreșit cu cînii
o droe, o lae după el, intră înlăuntru, vede pe a-
cei ómeni dormind pe cînd mînca el, întrébă
că cinesu? femeea respunse că-s niște săraci
bătrîni, că ne mai putînd de osteneală, i-a lăsat
să odihnéscă în acel pat,– dar omul în bețiv
lui ce io fi venit se duce și dă o palmă celui dela

margenea patului (zăstalniță). Sf. Petru fiind
pote temă de mai multe palme, trecu la pere
te a fi mai asigurat; dar omul zise: mă duc
să dau o palmă și celui dela perete. —
Altă dată Sf. Petru mergând pe drum cu D
cristosu, iată două fete mari că cosesă la
lanu. – Celei dintâiu care avea mai puțin
muncă, ise dete: Bună dimineța fată mare,
leste că să isprăvești, dar ea drept respuns,
Mulțumim Dvóstre, așa isprăvescu vrând
du Dzeu. Mai înaintând Dl cristos cu Sf. Pe
dete și la ceai laltă Bună dimineța ca la cea
tâie, și tot ca: silește fata mare că să isprăv
acésta respunse: Numai dacă avrea Dzeu
prăvescu, iar altfel de locu. In drumu lor, D
cristosu zise lui Sf. Petru: văzuși Petre? fata ce
postața mai mică nu să isprăvéscă nici până
De séră, iar ceai laltă cu bucata mare, se va
duce de vreme acasă, căci arespuns bine. Aș
așa ași fost, că fata cu postata mică n'a ispră
vit, iar aceea cu postata mare a isprăvi; căci
inimă grijóră dăduse peste aceea cu postata m
numai tăsonul îl păzea, pe când ceai altă cosea.—

ACADEMIA

Altă dată Sf. Petru, car cu Dl cristos fiind (căci adesea amândoi umbla), vreau să treacă o apă, aci îi ajunse un omu cu Carul cu 6 boi și nu'i trecu, când iată un săracu cu doi boulenii și el îmjunii îi chemă și îi trecu dincolo, când în mal îi móre unul. Bătrânii deja sosise la un sat (lăsase pe om în urmă), când se pomenește cu el prin sat spuind că i-a murit un bou, dar unchesu (Dl cristos) zise: întórcete și vezi că nu'i mort ci dórme, ba e mort zise omul. cristosu zise: nici de cum nu este mort, apucăl de ureche că se scólă. Inapoindu-se omul, făcu așa, se sculă boul.– Tóte acestea până a se întâmpla, Dl cristos le spusese lui Petru, că are căse întâmple (de până nu trecuse încă apa).—

O dată earăși cu Dl cristos, ajungând într-un sat când iată că poposescu tocmai-mite la un bor (horă), și lumea cum este ea rizitóre începu a râde de Bătrâni cu hohot ca nebunii, ba zindu-le și cu ho! ho! Atunci unul din Bătrâni, care era cristos, cerând un baston dela ei, le zise earăș: Deacă voi sunteți voinici, eu înfigu bâtu asta

în pământ șil scóteți voi, — ei toți începură în
risŭ a trage boțul, dar nu puteră nici unul,
uncheașu numai cât puse degetul cel micŭ în
se, și apa începu a gâlgâi, astfel că înneca
inundația satului avu locŭ, — Lumea tótă dela
sbor fugiră înspăimântată, care încotro văzu
ră cu ochii, și se înnecară toți acei ómeni, scăpa
dŭ numai o biată văduvă pe o movilița de
margenea satului având o grămadă de copii,
cărei îi spuse uncheașul de seara; căci numai
la ea găsise să mâe nóptea trecută; și cari bătrâ
ni și aci făcu minune: femeea de săracă ce e
nu dădea demâncare copiilor de cât odată pe
zi dimineța; iar seara cu adormitul copiilor
prin amăgirea ce le făcea că baligă în vatră
pa, căci adormea pe toți. În acea séră ca într
dăuna băgase earăși o baligă; — uncheașii fiin
acum de față zise văduvei: scóte femee turta
să mănânce copiii; — femeea respunse că nu
turtă, ci o baligă tot o bătătureşte aci până să
culca copiii; căci alt fel nám cele face, nám
cum îi mai ajunge săŭ căpătui; dar unul
din bătrâni (cristos) stărui cu tot dinadinsu

zicênd că e turtă, și scoțând femeea ca săl în-
credințeze, când eată o turtă din cele mai mari
albă ca fața lui cristos, o puse și mâncă toți
copiii, și femeea cunoscu săŭ pricepu, că are
pe Dzeŭ la dânsa. — (Poporul zice, că acel
înnecu ar fi balta albă de azi, presupunênd
că la zile mari se aud cocoși cântând prin
apă (aud cari îs buni la Dzeŭ). —

169. Că Sf. Ilie fiind însurat, din îndemnul deavo-
lului, iŏ omorât nevasta și un copil sau doi; —
Atunci el sŏ depărtat a trăi întro baltă, de unde
se nălesnea de trecea peste o apă pe mai mulți; —
Astfel odată pe când mesteca mămăliga, aude că
strigă cineva al trece, și ducânduse nu vede pe ni-
meni, făcânduse acésta de 3 ori; — Înțelege Sf. Ilie că
acésta ar fi o ispită diavolească, începe a se ru-
ga lui Dzeŭ să dea pe deavol sub mâna lui, Dzeu
auzindui ruga îl orândui al urmări cu săgeata
în timpul plóei, și deaci Sf. Ilie cu mare necazŭ
fiind, întro căruță cu cai de focŭ începe al urmări,
și atât tuna, că se stărpeau femeile de grijă, atunci
Dzeŭ îi luă o parte de trup lui Sf. Ilie, ca să durea

mai încet, însă tot urmărind pe deavol în veci.

170. Mai întâiu e Maica Dlui, ca născătórea Mântuitorului. Sf. Petru, ca cel care a umbl cu Dsue. Sf. Ilie pentru plóe. Sf. Neculae ca degrabă ajutătoriŭ atât pe apă cât și pe usc la ruga ce ise face.—

171. Întocmai ca și ciobanii; iar asupra num cei în trei conace: Pénă la námezi două și pénă seara unu.— Nóptea o împart astfel: Decuséră = timpul dicênd asfințit sórele și pénă la 2 saŭ trei ceasuri din nópte. Deaci și pén cânt cocoșii saŭ mezul nopții = cocoșii întâiu. Apoi Cocoșii al 2lea și al 3lea când se și face ziu ce se numeste: Zorile pénă ce răsare sórele.—

172. Nu pórtă, decât lui Sf. Vasile ise mai zic și Sânvăsiiu.—

173. Nu le socotesce de potrivă: Pe luni o respe tézâ cu deosebire și pentru mâncare; căci mul dela sineși o postescu sub pretecstu că este bin Apoi multe femei o țin și de: rĕu de urâtu (ca nu prea le vie pe la ușă) zicênduși când vine une-va: ce o fi mai căutând și asta, astăzi lu-

ni? ceva mai mult, femeile în aceasta zi nu iaŭ nici oule dela găini din cuibare, că ar urî găinele cuibarul lor.— Marți nu începu ori ce lucru ar fi din nou, ci mai mult să isprăvescă cu ce aînceput de luni.— Mercuri se respectéză pentru postu.— Vineri Idem precum și de lucru numai asupra cusutului.—

174. Nimica.—

175. Din Animale oaea și din pasări Cocoșul fiind-că, când cântă aude tóta din cerŭ.—

176. Avem o Cruce în comună, mai înspre nord și cu fața la Ilesa; unde, multe vite bolnave: Pocite, de Iele, tuse, pénă și din ómeni, ducênduse și ocolind'o se lecuescu.—

177. îi privescu.—

178. Ziua și Nóptea, ce unii le privescu și ca cezmele nopței.—

179. Nu este.—

180. Vântului dela nord, îi zicu Crivăță, celui opus acestuia = Austru. Celui dela răsărit = Sóre răsare și Băltăgarul.— Celui dela apus = Sóre apune

și Munteanu. — Apoi celui între nord și est, îi
zicu = cornul caprei, și celui între nord și ves
îi zicu: bate vîntul dela Istriță. —

181. Tot cele precedente. —

182. Cunosc acésta: Dómne Isuse Cristóse, nu
îndura Dómne Sfinți[ș]orule — Iartă păcate
Tatei, mamii și Nașului care mă boteză și
în calea lui Dzeu mă dat (apoi zice) Numile t
tălui și al fiiului și al Sflui duh, amin. —

183. Cum s'a esplicat la № 138. —

184. Prin fapt, se înțelege, nescare-va vrăji sau f
mece, presupunînd că s'ar putea pune în mîn
care sau băutură, avînd necaz pe el, — și, deaci
se îmbolnăvescu, mai adesea uscînduse pe
picióre. — Punerea cuțitului, se face trimițîn
dul, pe cine are necaz (îl ursește). — Iar cît de
pre arjintul viu îl ursescu și merge tocmai la
acel omu, care apoi se îmbolnăvește, și îi ese p
trupu bube. Etc. —

185. Nu știu. —

186. Că ar fi o Iazmă, de nópte ce locuește prin
păduri, bătrînă fiind. —

87. Circovii, înțelegu că sunt filipii: aceștia sun
sau se țină de tómnă dela 3-9, atât înainte
cât și pe urmă de Sf. filip dela lăsata secului
de postul Crăciunului, ținînduse astfel, că ni-
ci se mătură, nici nu se dă cenușa afară, ori
alt cum-va focu a se da pela vecini, — că ar
mînca lupul vita în cîmp; căci mai cu séma în
aceste zile nici vorbescu cum-va de lupi, și da-
că ar aduce vorba vr'un copil, ei îl popresu
zicînd: lasă încolo, numai spune, zibar pea-
tra în gură. — Apoi se mai țin alți filipi
pe primăvară Dum Dum. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

88. Că facu plăcintă cu sorți de lemnu, închipuin-
du-și tot soiul de vite, precum și Rustoiu cu Vin,
Norocul, lenea Etc. Și care le-ar nemeri în gură
cînd mănîncă, acela va avea parte de acel soiu
care a găsit. — NB. Acești sorți îi facu dintr-o nuiea
ce-a luat-o dela vr'un băiat cu sorcova, ce a fost
venit mai întîiu în acea diminéță și să fi fost
de părinți buni. — La Bobotéză flăcăii toți călări
precum și copii, mergu pînă la ușa curții Biseri-

ciŭ dupe ce aŭ eşit poporul, ca preotul să
le boteze Caiĭ şi pe eĭ, şi deaci alegînduse
ceĭ cu Caiĭ maĭ buni, se iau la întrecel
Tot întracéstă ẑi, se ica de cătră toţĭ ómen
agheasmă dela Biserică şi adona în Sf. Io
ţi botéză şi vitele precum şi păsările.—

— Lăsata-secului-mare (cel de postul paştelui).
In tótă săptămîna aceea, se colăceşte: părin
ţiĭ şi Naşiĭ, de cătră feciori şi finiĭ lor, ce
sunt întrun sat cu eĭ,— Apoĭ Duminică D
néţa (lăsata secului) începŭ maĭ cu toţĭ aşĭ vizi
cu colacĭ neamurile lor. Acéstă viẑită ofacŭ
să şi se erte, luând cu eĭ cum am ẑis şi u
colacŭ de casă, pus întro basma şi bărbatul
plosca cu vin, când ajung la cel pe care îl co
cesc, dă femeea colacul în mînile femeeĭ de ga
ce trebue să întórcă tot în basma darul de
(doĭ treĭ gologanĭ), facŭ sărutărĭ de mână, ceĭ
micĭ la ceĭ maĭ marĭ, apoĭ la masă stau
toţĭ ca vro ½ de ceasŭ, şi se gătescŭ de pleca
acum şi daŭ ploscile unul altuia (ceĭ maĭ m

tare, cerînduşi ertare) ẑicînd: să me erţĭ, na
le sau toţĭ; mamă, nene etc şi ise răspunde:
ţi fiĭ ertat de lumea totă; dela Sóre-răsare pînă
la Sóre-apune, asemeni şi de mine, Sf. post să
ne fie de folosŭ (şi beaŭ din ploscă), şi în acest fel
isprăvescŭ şi pleacă cu toţiĭ.—

89. Nu este pe aicĭ.—

90. Nu ştiŭ.—

91. Că acest vînt, ar fi stînd deasupra nóstră
în partea cea maĭ de deasupra (de sus) şi unde
nicĭ o pasăre nu ajunge în sborul eĭ, decât nu-
maĭ ciocîrlia şi rîndunica câte odată şi atuncĭ
cade mortă (turbată), pe care mîncândo câniĭ
turbéză; şi, dela eĭ, de unde dorm în pae, tur-
béză şi vita mîncînd pae.—

92. Că şi acolo, ar fi tócă, urmînd oregulă de
Biserică, o slujbă; şi pe care tócă numaĭ Cocoşi
o audŭ nóptea, şi atuncĭ încep a cînta şi eĭ.—

93. ẑicînd că este brîul luĭ Dzeŭ, pe care 'l ara-
că nu vo maĭ perde pămîntul.—

94. O buruiană, care se face numaĭ în partea
muntelui.—

195. Nu știŭ. —
196. Idem. —
197. Că acésta de altfel nu s'ar fi vĕzĕnd, ci
numai Ariciul, dacă i s'ar închide cuibul
cu ceva ferŭ, atunci el găsesce acea earbă
și punĕnd pe acel ferŭ s'ar desface și póte
intra. — Că unii hoți ar fi posedĕndó dupela
arici în modul descris mai sus, pe care și
împlântéză întrun deget, cu care, numai dacă
~~numai~~ s'ar atinge de vrun lacăt, s'ar desfa
ce și ar putea liniștit să fure tot. —
198. Pocîndei se numescu ómenii cei ce jócă în
naintea nunței când merge la Cununie, și
dela Biserică înapoi. — Apoi colăceri se
numescu, deosebit de cei vorbiți la nuntă, înc
doi saŭ 4, ce esŭ înaintea nunței, dacă ea ar
veni din alt satŭ cu mireasa negreșit. —
199. Când, presupunând o liniște mare întró casă
întimpul nopței mai cu seamă, și cu deosebi
re în casele vechi; se aude cum zice la singur
tote un tactŭ de ceasŭ. deaci: Ceasornicul Ca

1625

200. Numind Raiŭ dupe credințele și visele
lor de adesea când înbolnavescŭ și când atunci
vĕd ca aceea Raiul, purtînduse prin el zi-
ce de cătră un uncheașŭ cu barba albă vĕd:
tot verdiță și cărări ascunse prin iarba mare
ce se desface și întro parte întralta când merg
și cu ape și rîuri frumóse, ce pot face tótă
frumusețea ca întro frumósă grădină. — Iar
Iadul ar fi beana întunericului, unde aŭ să mér
gă cei păcătoși. — Că și întrun caz și întral-
tul; aci e locul unde vor petreche cei ce aŭ
lucrat bine în viața lor, — că cei ce aŭ lucrat
rele, munca îi așteptă, — În convorbirile lor ade-
sea îi auzi că tot prin acéstă grădină săŭ
Raiŭ aŭ vĕzut pe cutare și cutare, că unul pi-
ciorul înțepînduși có sula, că altul, căruia nu iar
fi făcut pomană cu tótă inima; ar fi stînd la ma-
să, dat pe ea, bucatele negre și mucegăite; ba
că altul care s'ar fi dat vacă de pomană, și nu
iar fi fost cu tótă inima, — pe lumea ceai laltă, a-
cea vacă ar părea slabă și vĕstedul rebegit pe lîn-
gă ea, când la din contra este frumósă ca o ridiche

și cu vițelușul jucânduse de grăsuleanŭ. – Mai cre
că morți esa înaintea celor din nou morți, – la
aci aprobă că cred vremelniceşte raiul saŭ a-
cea grădină închipuită; căci nu'şi ţinuşi ni-
meni dice duce şi întâlni cu unii şi cu alţii,
şi dar un alt raiŭ, adevĕratul raiŭ împă-
răţia de susŭ a cerurilor, dupe finitul lumei. –

201. Înţelegend Lumea ceai laltă şi se duce omul
dupe ce móre, că sufletul, acel Eu al omului
rămâind a fi învecí trăitor pe cea altă lume saŭ
pe cel lalt tărâmŭ. –

202. Nu ştiŭ. –

203. A bine, înainteză în calea ceapucat, mergând
abine, înplin, isbuteşte în scopurile sĕle cineva,
lor esirea cu secŭ, se crede contrariul, şi se în-
torce înapoi blestemândul: „Secatar capul." –

204. Nu se zice pe aici. –

205. La chip cum ca omul şi avênd două guri; pe un
mâncând şi pe cea altă lepădênd ósele. –

206. Că se va da drépta plată atât celor buni pre-
cum şi celor răi, dupe faptele lor, – Şi, că nu
mai fi mult, dupe diferite semne arătate pă
mênt pentru fără de legele ómenilorŭ

finit

P. Michăescu jun

No. 7.

Caetu

pentru

Adunarea datelorŭ Poporului

a Comunei

Cotu lungu.

Braila

Văzut de noi la facerea
inventariului astă-zi 21. NOE. 1907
Plătăşilor

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

1 Poporulu de aici rostesce pe ă; ĭeră nu pe a neaccentatu. D. e. mălaiu; ĭer nu malaiu. —

2 — — — — — —

3 — — — — — — —

4 Aici se esprimă sară, fată, mamă; ĭeră nu seră, fetă mémă. —

5 Poporulu de aici pronunță și Românu și Rumânu.

6 Aici se pronunță și inblu și umblu, precum și unghiu și înghiu. —

7 Aici nu sunt cuvinte in care nĭ să se mŏie in i și se dice întâiu.

8 Nu sunt cuvinte in care li să se mŏie in ĭ și se dice ĭepure.

9 — —

10 Nu se pronunță nici odată u intregu de la sfârșitulu unui cuventu fara articlu. D. e. nu se dice omu, ci om. —

11 Nu se pronunță i intregu; ci prescurtatu D. e. ómenĭ ĭer nu ómeni, facĭ; ĭer nu faci. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

12 Aici se pronunță cuvinte, morminte, vine, me; iéră nu cuvente, mormente, vene, mene. —

13 Diftongulu oa se pronunță curatu ó; iéră nu oa. —

14 Diftongulu ea se pronunță ca ia; ier nu ca ea. —

15 Aici se pronunță curatu lege, plăcere, merge; iéră nu lége, plăcére, mérge. —

16 Poporulu de aici pronunță é accentatu D. e. șése vré; ier nu șese, vre. —

17 —

18 —

19 Z Se rostesce ca z in cuvintele Dumnezeu, prăznuire. —

20 —

21 —

22 —

23 Poporulu de aici pronunță pe h. in locu de f. D. e. ḑice hie in locu de fie, herbe in locu de ferbe, horbă in locu de vorbă, heru in locu de feru. —

24 —

25 —

26 Aici se pronunță he in locu de v. D. e. hulpe in locu de vulpe, horbă in locu de vorbă, răhnire in locu de răvnire. —

27 —

28 Poporulu de aici rostesce deopotrivă fără a simți deosebire între sonurile hie și fie D. e. hulpe, vulpe, horbă, vorbă

29 Aici se pronunță de locuitori in locu de v. pe g. D. e. ghiu in locu de viu, ghino in locu de vino, ghie in locu de vie ghermi in locu de vermi. —

30 Poporulu ḑice in locu de viu, giu, ghioiu in locu de vioiu.

31 —

32 Poporulu de aici rostesce: steaua, ḑiua, réua; ier nu stéva, reva, diva. —

33 Aici se pronunță juru in locu de giuru, ginere; ier nu jinere. —

34 Poporulu de aici pronunță pe ghi mai multu de câtu pe bi: D. e. ḑice ghine in locu de bine, cerghi in locu de cerbi, corghi in locu de corbi. —

35 Poporulu de aici esprimă pe chi in locu de pi D. e. Chieptu in locu de pieptu, chiciore in locu de piciore chiperu in locu de piperu. —

36 Nu se pronunță nici cepta, nici cicior pe acole.

37 Pluralulu de la lupi și popi, se pronunță de poporu lupchi, pochi.

38 Mie și Mielu se pronunță Mie și Mielu.

39 Poporulu de aici nu face nici o deosebire intre mie (1000) și mie (pentru mine).

40 Pănă se esprimă de poporu pără.

41 —

42 —

43 —

44 —

45

46 Poporulu de aici rostesce fluerariu in locu de fluerariu, măncătoriu in locu de măncătoru, ajutoriu in locu de ajutoru, captoriu in locu de captoru.

47 Poporulu pe aici nu are obiceiulu de a dice l'am vědutulu, ci l'am vědutu.

48 Poporulu de aici pronunță ómenii mergu in locu de ómenii merge, ómenii dormu, ér nu dórme.

49 Aici se pronunță și mănile și mănule și mănurile; dér mai multu se pronunță măinile.

50 Cuvintele intrebuințate de poporu pe aici privitóre la clima: zapadă, gheață, policie, arșița.

51 Cuvintele intrebuințate de poporu privitóre la

posițiunea bună ori ré a locului sunt: locuri bune, locuri ripóse, locuri pietróse, locuri buruenóse.

52 —

53 Cuvintele intrebuințate de poporu privitóre la minerale sunt: piatră, bolovanu, auru, argintu, feru, aramă.

54 —

55 —

56 Cuvintele privitóre la numirile arborilor selbatici sunt: stejaru, ulmu, frasinu, plopu, alunu, teiu, carpănu.

57 Numirile pomilor roditori pe aici sunt: păru, măru prunu, Persicu, cireșu, vișinu, zardăru, nucu.

58 Numirile strugurilor pe aici sunt: struguri de pómă bășiocă, de pómă Cornă, de pómă negră, de pómă albă, de pómă grasă, de pómă frănchie.

59 —

60 Numirile felurilor de vinu sunt: vinu albu, vinu negru, vinu dulce, acru, pelinu.

61 Numirile felurilor de grăne sunt: grău, secară, orzu, ovězu, porumbu, rapiță, meiu.

62 Cuvintele intrebuințate de poporu la numire legumilor sunt: bobu, mazere, fasole, linte năutu.

63 —

64 Numirile deferitelorŭ burueni intrebuințate pe aici sunt: dintre ierburi Lobodă, trifoiu, pătămiolă, Susaiu, mustaru, șteghie, neghină, măderică. — relativu la flori sunt: trandafiru, rosetă, micșunele, Crini, busuiocu, Călapăru, ismă; flori selbatice suntu: Códa lupului, rochița rândunelei, toporași, dedeței. —

65 —

66 Numirile cunoscute pe acole ale feluritelorŭ fiare și dobitóce sunt: veverița, Vulpe, lupu, ursu, iepure, bursucu, Copriòra, cerbu, bou, tauru, Porcu, Mistrețu.

67 Cuvintele întrebuințate pe acole in privința Calului sunt: se dice că calulu este gândalu omului: la felulu lui: bunu ori reu, la vârsta lui: unu Calu bine ținutu ajunge până la etatea de 30 ani, relativu la colóre calulu este, băédu, roibu, suru, negru, albu, șargu și pintinogu.

68 Cuvintele întrebuințate in privința boului și vacei sunt: mari, mici, iéra in privința colorei sunt, balani, murgi, negri, bălțați, cutalbi; iéra

relativu la vârstă, póte săi trăéscă până la 15 ani. asemenea se dice și despre vaci. —

69 Cuvintele in privința caprei sunt: capra este unu animalu striciătóre, relativu la colóre este albă, roșie, négră, relativu la porcu: elu este unu animalu murdaru, la colóre, este albu, negru, pestrițu, porculu póte trăi pana la 7 ani. —

70 Cuvintele privitóre la numirile berbecului și a oi sunt berbeci mari, berbeci mici, la colóre albi negri la fel, țigăi, țurcani. asemene se dice și de óie

71 Felurile de câini sunt: câini de oi, câini de vînat, de casa și câni lesesci seu mititei; iér relativu la vârsta unu câine póte trăi pana la 7 ani. —

72 —

73 Pe aici felurile de șoricĭ sunt: mici, mari, care se mai numescu și guzlani. —

74 Deosebitele feluri de vermi sunt: vermi de mătase, verme de pământu. —

75 Deosebitele feluri de insecte sunt: musce, scarabuși, albine, musce mari séu bândari, fluturi de deosebite Colori, albi, roșii. — —

76 Cuvintele despre gâscă sunt. se dice, că când gâscile începu a se scălda atunci are se plouă, iéra relativa

77 Cuvintele privitóre la albină și la crescere ei: D. e. albina lucratóre, trântori și matca. —

78 Cuvintele despre ursu sunt totu așé: ursu, lupu, vulpe, corbu, vidră, veverița, bursucu, —

79 cuvintele privitóre la uliu, șoimu coroiu sunt toti așé. —

80 Cuvintele privitóre la bufnița suntu: Poporul. de aici considera bufnița ca un ce Divinu; căci déca cânta nóptea pe casa cui-va se întristeḑă toți din casă, ḑicu ca are se móră unulu din ei, séu are se li se întâmple altă nenorocire. —

81 Cuvintele relative la cicorlie; se ḑice când începe se cânte ciocârlie se face véră; ér cele lalte paseri se chiamă (toti, merlă, sturḑu, rândunica, vrabia, cucu, potârniche). —

82 cuvintele privitóre la corbu și la ciórа sunt toti așe. —

83 Cuvintele relative la borḑă și cucoru; se ḑice ca aceste paseri când vinu la noi se face Vara; iera despre barḑa se mai ḑice ca când cineva'i iar strica cuibulu, i dă focu la casă. —

84 Cuvintele relative la brósca sunt: se ḑice de poporu că brósca când cântă are să se strice vreme; relativu la felurile ei suntu: brósca de apa, brósca de uscatu, și bróscă țestósă; iera la ariciu se ḑice totu ariciu. —

85 cuvintele privitóre la șopârla, se ḑice că cându ver unu ar dormi pe câmpu și ver unu șérpe ar veni la dênsulu, șopârla'i dă de veste mai înainte prin gădiliturile ce'i face omului spre a se treḑi; iér la șerpi sunt: șérpe de câmpu, de pădure, de [illegible] care este fórte mare numitu și șérbele boa viperă. —

86 —

87 Numirile felurițiloru pesci sunt: crapulu, știuca, ghibani, linu, morunu, somnu, păstrăvu carasu, losodi, liponi, Piscari, mréna. —

ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

88 —

89 felurile glasuri ce scotu deosebitele fiare și dobitóce: Lupulu urlo, Ursulu Morăe, calulu nechiadă, oia sbéră, capra behăesci, câinele latră, Pisica meaună, vulpe latra. relativu la Paseri: găina cotcodacesa, rața măcăesce, prepelița cânta, gâsca găgăesce, curca chiorăe, pupăḑa cântă. —

90 —

91 Strigătele privitóre la vânătóre sunt: din cornu, din gură spre a înţelege ogarii şi a întórce prada spre vânător. —

92 Numirile ce să dau pe aici câinelorŭ de vânat sunt: ogari, copoi, —

93 —

94 Cuvintele privitóre la ciobani; sunt: o piedi, o turmă, a îngriji de oi; ér la numirile lor: Baciu, strungaru, mocanu; ér la brânzeturi sunt: caşu, urdă, smântână, unta. —

95 Diversele numiri ce dau ciobanii oilora spre a se deosebi una de alta sunt: Mióră, laie, balae, ocheşica, ciula. —

96 Numirile ce se dau pe aici câinilorŭ ciobăneşti sunt: presta, leu, bredoiu, frumuşache, corbu.

97 —

98 —

99 —

100 —

101 —

102 —

3. Deosebitele unelte întrebuinţate la plugărie sunt: plugu, grapă, boruna. —

4 Deosebitele părţi ale plugului sunt: grindeiu, cormană, bârtă, plazu, feru mare, feru micu, córnele, otiçu, cotigă, tânjala, jugu, rastee, policioră, cârceie. —

105 Deosebitele părţi ale căruţei sunt: róţele, coşu, cerceii, leucele, perinocu, vârteju, furculiţi, inima, scara, crucea, lambile, chilnele, protapu, janchita, jugu. —

6 Părţile morei sunt: Petrele, fofezile, coşu, grindeiu.

107 Deosebitele meşteşuguri cunoscute la ţéră sunt: Cojocărie, cismărie, rotărie, munca câmpului, petrărie, dobărie.

8 Numirile uneltelorŭ de dulgherie sunt: toporu, bardă, teslă, sfredela, lingură, ferăstău, dalta. —

9 Numirile uneltelorŭ de fierărie sunt: foi, ciocanu, ilău, praftură. —

Numirile uneltelorŭ de zidărie sunt: bidine, mistrie, ciocanu, cumpănă. —

Numirile feluritelorŭ ţesături ţărăneşti sunt: covóră, lăvicere, scórţa, pânză de inu, de cânepă, de bumbacu, sumani. —

Deosebitele unelte de torsu sunt: furcă, fusu, mosoru; de cusutu sunt: acu, aţa, degitaru; de ţesut sunt: resboiu, spată, vatale, suveică, scripeţi, iţa, 113 Cuvintele întrebuințate la plutire sunt: luntre, vâsle, pluti, seică. —

114 Deosebitele arme cu care se servescu sătenii, și care le a pastratu de la Romani sunt: arculu, sulița, pușca, pistolu. —

115 Cuvintele pastrate de săteni de la Românii sunt: arculu, sulița, flinta, barda, secure; —

116 Numirile privitóre la ale casei sunt: zidu, ferastră, pórta, acoperișu, vatră, lavița, patu, scaunu, puțu, curte, mese, óle. —

117 Relatiun la mâncare omului cu animalului în timpul verei este deosebire, ca boulu pasce iarbă; pe cându omulu mănâncă; ier altu felu nu este nici o deosebire. —

118 Numirile hainelor bărbătesci și femesci sunt: sucman, itari, catrințe, căciula, țapoșu, pălărie, chebe, zăbunu, anteriu, minteanu, cojocu, scurteică, polca, bonda, șortu, șorici. —

119 Numirile podóbilor femeesci sunt: salba, brățari, inele, margele, cercei. —

120 Numirile mai deosebite ale mâncărurilor, sunt: pilavu, ciorbă, rasolu, bulionu, supă, ciulama. —

121 Numirile mai deosebite ale băuturilor sunt: vinu, rachiu, romu, țuică, vinu roșu, pelinu. —

122 Cuvintele relative la înrudire sunt: tata, soră, cumnatu, cuscru, veri, nepoți. —

123 —

124 Jurămintele întrebuințate de poporu sunt: Zeu, se fie măgaru, se fiu câne, se'mi sară ochii. —

125 Ocările întrebuințate de poporu pe aici sunt: batăte cruce, Dumnezeu, nu ții rușine. —

126 Jocurile copilăresci întrebuințate pe aici sunt: joculu cu minge, cu pórca, pochicu, călugărele.

127 Vasele pentru gătirea bucatelor sunt: óla, ceaunu, tigae, tingire, cădanu; iera pentru punere pe masa sunt: strachină, farfurie, solnița. —

128 —

129 —

130 Cuvintele privitore la joculu de cărți sunt: concină, tabinetu, pradata. —

131 Danțurile întrebuințate de poporu sunt: tropca, hora, brâu, schiopa, rusesca, letica. —

132 Deosebitele instrumente de musică sunt: fluer, cavala, ţivulcă cimpoiu, vióră, arcuşilu, strunile.—

133 —

134 —

135 Intre mórte de omu şi animalu nu cunosce poporulu di aici nici o deosebire. —

136 —

137 – Frumosulu se înţelege de poporu după ficionomie şi după trăsurile feţei. —

138 —

139 Deosebitele stele ce cunosce poporulu sunt: Cloşca, luceféru, Carulu mare, micu, sfredelariţa, cobiléţa, drumulu robiloru,

140 Caleo albiciósă a cerului pe care unii o numescu calea lui Traianu. se numesce pe aici Calea laptelui. —

141 Intunecare sórelui şi a lunei poporulu dice că o mănâncă vârcolacii. —

142 —

143 —

144 —

145 —

146 —

147 —

148 —

149 Poporulu despre strigoi povestesce, că mai de multe ori aceşti strigoi eşu înaintea omului nópte, prefăcêndu-se în forma de omu şi începu a-lu chinui până ce'i vine în minte se'şi facă cruce şi atunci pierd. —

150 Draculu dicu omenii că este unu felu de omu care ese înainte nópte şi începe a trudi şi a-i face o mulţime de chinuri. —

151 Poporulu de aici dice, că ursitele vinu în cele trei dile ale nascerei unui copilu şi lu ursescu; unii dicu că déca cineva s'ar pune la o feristră şi s'ar culca seu ar stă desceptu. ar audi totu ce spunu ursitórile; ursita se crede de poporu ca unu ce sfântu. —

152 —

153 Joimarica este considerata de poporu ca o ţigancă urâtă şi de acei-a când o spune copiilor se sperie, şi mulţi părinţi spunu copiilor ca vine joimarica şi ei numai de câtu tacu şi încetédă din plânsulu loru. —

154 —

ACADEMIEI
POPULARE ROMÂNE

155 Paparuda se consideră de poporu ca o deiță; căci in ace di fetele mari și mici 'i facu o paradă prin felu de felu de balauri, pe lângă aceste mai facu unu chipu de omu de luttu 'lu inmormânteḍă seu 'lu aruncă pe Siretu seu alta apă; apoi incepu a se uda de la micu până la mare cu cofele pline cu apă. —

156 —

157 —

158 —

159 Borbósele se ḍicu pe aici fructele necópte. —

160 Colindele se petrecu pe aici destulu de frumosu, cantându-se de toți copii și flăcaii in séra spre Crăciunu —

161 Încolăciu este consideratu ca unu ce drăcescu și 'lu numesce lumea Draci. —

162 Smeii se spune de poporu, că au fostu unu felu de ómeni cu aripi, care fura câte o fată de Împăratu, și o păstrau ascunsă intro pustietate, unde nu străbătea ființă omenéscă și nici pasere nu putea trece pe acolo, așé de mare putere, ce avea. —

163 —

164 În privința vrăjiloru poporulu de aici crede ca intr'unu Dumneḍeu, de babele, care sau vrăji se temu toți sătenii dicêndu, că 'i farmecă. —

165 cuvintele privitóre la bólele de omu sunt: anghina gâlcile, frigurile, tusa, atacu, tifosulu. —

166 cuvintele privitóre la bólele de vite sunt: molima dălacu, vĕrsatu, bóla de gură, turba, sângeratura.

167 Pricina frigurilor este mâncarea de diminéță a fructeloru verḍi, pepeni verḍi, mâncarea de carne grasă in timpulu când este arșiță. —

168 —

169 Poporulu de acole povestesce despre sântulu Ilie, că elu a fostu unu sfânt, care produce tunetulu, fulgerulu. și elu face de trăsnesce când plouă; când tună tare, dice ca se plimbă cu trăsura cu patru cai prin ceru Sfânt Ilie. —

170 sfinții mai socotiți de poporu sunt: sfântu Ilie sfântu Gheorghe și sfântulu vasile, dicu că acești sfinți au făcutu minunile cele mai mari. —

171 Poporulu de aici impărțesce ḍiua in diminéța când resare sórele, amédă cându este sórele in mieḍu cerĕ și séra; asemene și nóptea in mieḍulu nopții. —

172 —

173 Poporulu consideră dilele de postu precum, Mercuri, luni
vineri mai ca dile de serbătore şi cele de dulce
lucrătore. —

174 —

175 Poporulu consideră dintre paseri mai plăcute lui
Dumnedeu pe Păunu, pe Granguru şi pe Merlă.

176 Aici nu sunt ape, movile, padure pe care
poporulu să le considere ca sfinte. —

177 Poporulu de aici consideră pe luna (noue) ca sfântă când
parte din elu, se închină şi sare în susu
făcându diverse gesturi. —

178 Zorilă se consideră de poporu zorile înainte de re-
săritulu sôrelui şi murgila, după amurgulu serei.

179 Pe aici nu este nici unu blăstămu cu batate Du-
nărea. —

180 Prejudecăţile poporului de acole în privinţa vêntului
sunt: se dice că vêntulu ese din pământu pe
o gaura. —

181 Pe aici deosebitele vânturi sunt, vêntu austru, Vent
Zefiru, vêntu de Nordu, vêntu călduroşu. —

182 —

183 Poporulu esplică căderea stelelorw ca unu lucru tristu
pentru ţéra şi când vedu că cade vro stea dice că
are se fie resbelu. —

184 Poporulu de darea de argintu viu se teme fôrte
multu. —

185 Legarea ploii se face de unele babe cu unu bâţu
de alunu cu care a scosu vro brôscă din gura vre
unui şerpe şi totu cu acelu bâţu o şi deslegă.

186 Muma Pădurei se dice la vro femee urâta
peste măsură. —

187 —

188 Poporulu de aici în séra spre anulu nou mai alesu fetele
mari facu pe ursita spre a afla pe acela care are să
o ia; ômenii punu 12 Cepe spre a cunôsce timpulu
în anulu viitor şi care cépă va avé apă, dice că
în luna acei-a va ploua; aise cepele le presară
cu sare peste peliţa cé subţire. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI ... POPULARE ROMÂNE

189 —

190 Paserile cu ciocul de focu dicu că sunt paserile
iadului, care mănâncă pe ômenii păcatoşi. —

/.

191 Vêntulu turbatu dice că bate în luna lui Apri când ómenii se pădescu fórte multu.

192. —

193 Poporulu despre curcubău dice că când ese curcubăulu ~~dice ca~~ stă plóie. Afara de acésta mai dice că elu îşi pune unu capătu în apă şi sórbe tótă apa. —

194 Deferitele sămănături ce produce pămêntulu.

195 Sculatulu de dimineţa

196 Foculu lui Sân. Medru se dice caldura cé mare din luna lui Ilie, care se mai dice şi a lui Cuptoriu. —

197 Iérba férăloru este o plantă, cu care déca atingi ori-ce lacatu se deschide singuru, acésta s'ă vedutu chiăr de mulţi locuitori ce aveau cai în câmpu cu férele în picióre şi déca trecea calulu pe lângă dênsa se deschide ~~tóte~~

198 Pochindii seu colăcerii sunt nesce vestitori care dau de scire la socru tatal fetei, că vinu nuntaşii. —

199. Ceaórniculu Casei se dice de poporu că este unu şérpe de colóre albicósa. —

200 Poporulu dice că raiulu este unu locu frumosu, luminatu, unde mergu ómenii cei buni şi drepţi; iéra iadu se dice că este unu locu urâtu întunecosu, unde se ducu ómenii cei pacătoşi şi déca intră acolo, numai védu sórele şi lumina dilei şi sérpii vinu de le suge sângele, alţii şedu în focu până în creştetu capului, alţii până la brâu. —

/.

/.

201 Pe altu pămêntu

202 Poporulu prin craiu nou înţelege lună nouă. —

203 Poporulu esplică eşirea cu gólu dicêndu că le merge rău şi mulţi se întorcu de pe drum ce pornise, iér eşirea cu plinu dicu că le merge bine. —

204 Lucru necuratu. —

205 Capcăunii dicu că au fostu unu felu de ómeni, care avé doi ochi dinainte şi unul din dărătu. —

206 Poporulu crede că lumea acésta se va perde cei morţi vor învia şi se va face o altă lume nouă. —

Finitu

No. 12.

Respunsul cestiunelor
din
Programa
pentru
Adunarea datelorŭ
privitóre la
Limba Română
1884.

Com. Filipeşcĭ Jud. Braila

Învĕţătorŭ I. Dimitriu

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

Văzut de noi la facerea inventariului astă-zi 21. NOE. 1907

1. Mare, parŭ, manĭ, patŭ, pașă, Casă, ect.
3. Rîu, frîŭ, frînghie, rîma, întorsură, întîiŭ ect.
4. Séra, sémănă, fata, masă, și altele
5. dormimŭ, rotundŭ, podŭ, pomŭ, om, ect.
6. umblu, unghiŭ,
7. nu sunt; întâiŭ, Cuiŭ, straiŭ, călcaiŭ.
8. nu sunt: taiŭ, puiŭ, iepure, ureche.
9. nu se aude.
10. om, fac, lacŭ calŭ boŭ
11. omenĭ, facĭ, tacĭ, sacĭ.
12. Cuvinte, minte, morminte, vine, mine.
13. Se rostesce curatŭ, audindu-se de o potrivă
14. se aude de o potrivă și e și a.
15. nu sunt
16. nu sunt
18. numai sonului z.
19. totŭ așa.—

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

21 intr'unu felu,

23 f saŭ fi se preface în h sau hi osebit de vorbele care și ar perde înțelesu d. e. hie, heru, heranu, herbe, hinu, să hi fost

24 ficeoru, firfiricu, fința, fidea, sofia

25 nu. —

26 hulpe

28 de o potrivă.

29 pe v. preface în [1]qui que fatinu: quinu, quie quieru, quițelu quinu. —

30 quinu: —

31 nu ci numai și schimba semnitu

32 nu se aude.

33 dosibesce d. e. puru, pune, jocu

34 înlocuesce pe bi cu ghi la tóte vorbile osebit de acele care și-ar perde înțelesu d. e. bibilica.

---

[1] N.B. Semnetul lui v după cum 'lu' preface locuitorii n putendu'lu representa am pus pe qui care pare a fi apropiat de și nu perfect. —

//

35. ṗi este înlocuit prin chi osebit de vorbele care și-ar perde înțelesu cum d. e. pisică, pipă

36 nu, ci cheptu, chiceoru, chita, chila. —

37 lupchi, pochi.

38 Nie este înlocuit prin gni francesu d. e. unu gnielu al gneu, dăgni și gnie.

39 în același chipu, cu osebire de înlocuirea lui Nie prin gnie.

40 nu preface

42 nu amesteca

43 amestica dicu și praznicu, hază, barză și dicu și prasnicu, hasu, barsă. —

46 nu, ci fluerar, mâncător, ajutor, cuptor vênător, păditor. —

47 nu, ci l'amu vĕdutu, i-am datu, ne-amu dusu, ne-amu intâlnitu, ne-amu întorsu

48 merge, dórme, tace, șade. —

49 O formă: mâini, mâinele. —

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
POPULARE ROMÎNE

51 vale, délu, muche, botu, pochină, chiscu, bașică (movila mică).

58 struguri, albi, negri, córnă, tămăeósă.

60 albu, negru, roșu profir, acru, ciurmărată petrosu, tare. —

61 grâu roșu de vară; de tómnă; ghircă.

62 nu sunt. —

63 nu sunt

64 Scaeți, sulhină, pălămidă, cicóre, ciumlani lipanii, măselarițu, turbaciunea câinelui, mături, moțu curcanului, căprița; - grâu sorii, cóma porcului, ibrișimi, orașnița, ghisdeiu, cocoveticu, puru, barba caprei, lațița ochiu boului, mușățelul, rochea rândunicei, viorelele, brândușile, códa melușălului, brebenei, flórea sórelui, crăițe, gălbinele trandafirii, stânjănei. —

67 mânzu, (de 1 an) noténu (de 2 ani) juganu (de 3 ani) calu; negru, murgu, roibu, șargu, suru, vânătu, dereșu. —

68 vițelu, mânzatu, gonitoru, juncu, tauru seu buhaiu, bou; balanu, murgu, plavanu, porumbu, galbenu, priénu. —

69 mielu, cârlanu, țârsiu, berbecu, mioară, óe albă; négră; stogoșă, sudrie și țigae. —

70 Edu, Capra; albă négra, roșie; - rămătoru porcu, albu, negru, roșu sivu. —

71 de Casă și de oi și de vênatu. —

72 pisica, cotoiu sau motanu. —

73 sóreci de câmpu și de Casă mici și mari.

75 fluturi, omide, painjănu, muscă, lăcustă, gândaci, furnici, greeri, boulu D-deu, pisica popi, mușița (un fel de musce mici)

80 Când cântă asupra Casei cuiva, semnu rĕu crede ca móre cine-va din Casă. —

Com. Filipesci Jud. Braila

87 crapŭ, stiuca, somnŭ, morunŭ, platica,
salău, linŭ, ghibanŭ, cosacŭ, caracuda
cega, scumbie, albisóră. ţiparŭ —
89 boulŭ şi vaca mugesce, sbéră, oracă;
calulŭ rinchéḑă, ruhnéḑă; óea sghéră
porcu guiţă, grohaesce; raţa măcăesce;
gâsca gâgâe, sâsâe; găina cârîe, cătcădăcesce;
curca cheorcăesce; —
90 vînătore, pândă —
91 iotilŭ; hfui, hfui u na! şo! prindelŭ
92 Copoiŭ, ogarŭ. —
93 balta cu pesce, chirhana, pescărie. —
94 perdea, stână, târlă, găleta, cupa, înch
gătóre, crinta, cadamu; bâta, baltagŭ, caţa;
95 mânḑărĭ, sterpe, mióre, cârlanĭ, berbecĭ
96 Câinĭ de oĭ. —
98 prânḑŭ, namedea şi chindie sau séra

//

Com. Filipesci Jud. Braila

100 dóte, fârtate şi chiote u iu iu. —
102 miriste, porumbişte prosie pârlógă şi
ţelina. —
103 plugŭ, boronă, grapă.
104 Coliga (rotile) Cârligŭ, schimbătóre, grindeiŭ
potângŭ, córne, pladŭ, bârţă, cormană, fére
coghile şi oticŭ. —
105 róte, osiŭ, loitre gresie, vîrtejŭ, leoci, scară,
inimă, craci, splina, oişte şi codirle sau chilne.
106 babalâcŭ, oiste, fusŭ, aripi, petre, coşŭ, pris-
nelŭ, rótă, capra; postavŭ, baniţa, merticŭ.
(saŭ luat móra de vîntu).

107 plugarie, herărărie, dulgherie, cismarie,
Cojocărie şi cârciumarie. —
108 herastrău, toporŭ, barda, tesla, dalta, schi-
telnice, rindea, gélăŭ, lemnărie seŭ herestă
lucrare. —

1890

Com. Filipeşci — Jud. Braila

109 Ciocanŭ, năcovală, cleşte, fóle praftură;
ferŭ, cărbuni :- lucrŭ. —

110 Ciocanu sau teslă, mistrie, indreptarŭ
Covată; Caramidă; varŭ, nisipŭ; — lucrare
saŭ didărie

111 pânda; ştergare, mărămi, rochi, pistelci;
aşternuturi; macatu; scórţa; velinţa; dimi;
ţolŭ, pologu. —

112 furca, druga, pămândalcă, fusŭ; resboiŭ
acu şi undréóa —

114 pusca şi pistolu. —

115 pusca, pistolu, sabie, suliţa, arcu, săgéta.

117 acelaşu cuventu; osebit de vite care cându
sunt în câmpu se dice pascu. —

118 Caciula, palarie, gheba; cojocu, sarica, mintenŭ,
dăbunu, pantaloni, ciórecĭ, iţari; şalvari, poturi
cisme, ochinci, hileŭ; ghete, papuci, iminei

Com. Filipeşcĭ — Jud. Braila

basma, marama, legătóre, fesŭ, brobóda;
flanelă, paltonŭ, scurteica, roche, hondrocu, sorţŭ;
pistelca, ciorachi, camaşa şi ismene. —

119 salba (lefţi) cercei, inele

120 Ciorbă, hertură, prăjătură, friptura, brânda,
lapte, ouă. —

121 vinu, rachiu (mastica, ţuica, tescovina, rom, drojdii)

122 părinţi, fraţi, surori, cuscru, socru, cumnaţi;
unchi sau moşi, fini, cumetri. —

123 logodnă (tomit) căţători; bradu, nunta, logodna,
masa mare, unoropu, plăcintele, ertaciunea naşilor,
ertaciunea părinţilor (Cale primară). —

124 ḑeu, păcatu să amŭ, pa ochii lui, să chioraşcă,
să plesnéscă, să-lu bată D-ḑeŭ, să fie al dracului.

125 Bată-lu D-ḑeu, trăsnilar, hiuar al dracului,
lualar; (înjuraturi de tóte lucrurile sfinte)
iar femeile: pârlilar, ardilar focu, plesnier ochii ect.

126. Drichea, pórca, petrecuĭ, pochiciŭ, belea minccea, caĭ, iepurile; - baba orba, mija, borșŭ, lumânărica, atișórele, inelul perdutu:

127. Căldare, tigaie, tingire, tava, ólă; de pus pe masă: strachină, farfurie, talerŭ; de dus: Cofă borcanŭ, putineiŭ. —

129. Corbea, Iăcanu, Ghiță Cătănuță, Negu bătrânu sub póle de Codru verde, Chira, Tudoru Tudorel, ș.a.

131. brâu, țiganésca, sirba, hopca, mușamaua floricica, mocănuța, scheópa. —

132. vioră arcușŭ, Cobḑă; flautu fluerŭ. —

134. Crede că sufletul omului nu móre, iar a dobitocului se stinge odată cu mórtea lui de aceia îĭ ḑice duhu. —

135. nu este. —

139. Caru, crucea, raițile, fata cu covilița, closca cu puii, luceafărŭ. —

140. Calea orbilorŭ adică nópte in călătorie se orientéḑă după dênsa, iar alții îĭ ḑic: Calea robilor spunênd că fiind mai nainte luați robi unii omeni și scăpêndu din inchisóre și necunoscênd posiția locului sau luatŭ pe acéstă Cale și aŭ scapatŭ de mórte. —

141. Unii credu că D-ḑeu arată semne fiind supăratŭ pe omeni; iar alții ḑicŭ, că îĭ mănâncă vârcolacii. —

142. Sufletu de om, ese și se ridică în sus și mănêncă luna și sórele, in urma vine in formă de gândacŭ și intră in ele.

143. Copilu, om sau dobitocŭ frumosŭ vĕḑêndu-se de altul și cătend asupra lui cu pismă seŭ râvnă, îlŭ dioche și trebue să-i descânte, căci credu că diochiul 'i róde inima și móre

145. Cea mai frumósă dintre ḑîne. —

146. nu cunósce.

147 Nu se cânta. –

149 Credu că se facu din ómeni morți, peste care a trecut ceva, și cară tóte némurile și chér pe cei morți din némuri îĭ mânânca; de aceia au mare priveghere cât șade mortul în casa; – iar stafiile se facŭ din omenii care îĭ chémă Stanu sau Oprea în modul următor: Un Zidŭ ne închegêndu-se ise ia umbra și se zidesce în Zidŭ, iar omul acela începe a se usca ast-fel că nu ajunge 40 dile făcêndu-se stafie, cărio trebue să ise dea tot ce îĭ trebue, căci alt-fel face rău.

150. Dicu că este ființa cea mai urâta din câte a facutu D-deu și vrăjmașul cel mai mare a omului, că are córne, códa ect. – mai dic că aceia care facŭ averea repede au pe dracu, precum și Vrăjatorii. –

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

151 Că sunt trei femei orânduite de D-deu, care orânduește sórta omenilor cum au să ajunga: – Când se naște Copilul, una din ele dice hai să'l luăm, alta lasă-lu, iar a treia întrébă: da ce sórta să aibă? atunci cele-l-alte respunde....

152. Că sunt trei femei ce umblă prin aeru, că au o vârtelnița cu trei mâini, pe care jóca când se lasă pe pământu; unde a jucat rămêne iarba uscată, lăsând adesea în locŭ strachina și lingura lor, se dice că când umblă, ea cu ele pe lăutarul sau fluerătorul, ce a îngropatu lăuta sau fluerul; Și au puterea de a sluți pe omul peste care a trecu luându-i o mână, un picioru, umplându'l de bube ect. de care nu se lecuesce până nu va cere ertare de la elle tot în loculu unde l'a pocit, sau nu va descânta cine-va care știe; – Iar Iesme sunt un fel de arătări (nălucire)

Tóte astea au puterea numai până la cântatul Cocoșului.

153 Că într'o Marți séra o femee ce torcea și care
avea pe măsa móita de mult, se pomenește
cu dânsa pe ușă întrebându'o dacă mai are de
torsu, și dicându'i să caute căldarea să cócă
(opărescă) tortu; ea ducêndu-se la nașăsa să
céră căldare a fost oprită a se intorce, spunându
că aceia a fost Joimărița sau Marséra și vrea s
férbă pe ea. — Și astădi multe femei nu tor
Marți séra. —

155. Unii omeni o crede ca o sfântă ce ar putea da
ploe și o și sărbătoresc; — iar baeți și fete de ț
ganu se gătescu cu bodii și imblă din Casă în Ca
ma cântând și fata jucând în bătătură, omen
mai cu sémă femeile tórnă câte o cofă cu ap
asupra ei și crede că după câte-va dile trebue
să ploue. — fetei îi dau câte o copae de
mălaiu. —

56 Fată sau flăcău sau femee fiind amoredați și
unul din ei murind, însurându-se, sau mărându-se
cei-l'altă parte capătă sburătoru; adică chipul
aceluia vine intră pe hornu și tótă nóptea Căs
nește pe acea femee sau fata, făcându'i tot Corpul
vênăt. —

157 Nu cunósce.

158. Un om, se îmbracă c'un cojocu pe dos, pune pe
ochi o mască, în Capu o piele de iepure cu urechi-
le in sus, inchipuind pe dracu, omenii dic că
de acela Care se face breazae fuge îngeriu și este
lepădatu de D-deu 40. dile. —

160 Nóptea spre ajunul Crăciunului Copii se facu
cete și după cântatul Cocoșilor incepu a umbla
prin satu din Casă în Casă; dicându de trei ori
nétalaș (buna diminéța) iar in dioua de ajunu
după amedi se facu cete atât Copii cât și

flăcăii ba și omenii căsătoriți și umblă p
Case Colindându; atât pe stăpânul Casei, p
fata-mare, pe flăcău s. a. l. Cu banii adunaț
cumpără vinu, punu lăutari și petrec; - În
ajunul anului nouă se facu iară și cete
fie-care céta câte un Clopotu; iar flăcăii și câte
un plugu gătit cu bradu și umblă Colindând
În nóptea anului nouă umblă numai c
ețiu cânta la feréstra un cânteciu - ḑis „Dăi Dl
Domne . . . ", intra în Casa și sorcovescu omen
precum și vitele prin Coșare . —

161. Că se facu din unii Copii născuți din flori
și care se schimbă în mai multe chipuri, a
mai cu séma în lupi; - haita de lupi car
va avea un Tricoliciu nu se póte prinde și
cea mai rea, mâncând pe omeni; Când se intâm
plă să fie cunoscut și scuipat de cine-va făc
duise singe, atunci se preface éra și in om. -

162 Că au fost nisce ființi cu o putere mare.
163 Că omenii roșii sint de o fire rea. —
164 Țigance de prin alte localitați vin și inșală pe
femeile cele simple, spunându-le să le facă
de dragoste, să le ghicéscă norocu, să le facă
să nu mai aibă pagube și a. l. t. pe spus
cărora prin mare credință. —
167 Pricina frigurilor, ostenéla; a epilipsiei că sa
lipit dracul de el, a holerei și a Ciumei că
sint nisce femei ce umblă nóptea prin satu
fiind trimese de D-ḑeu asupra omenilor peste
care sa suparatu. —

LIOTECA

168 Că este primitor în raiu având și Cheile
169 Că umblă pe ceru cu Caruța și cu Cai de foc,
da plóe și gonesce pe dracii. —
170 Sfinții Archangheli, sf. Nicolae, sf. Gheorghe,
sf. Dimitrie, sf. Vasile, Cei ântâi că ea sufletele, iar
cei-lalți ca mai plăcuți lui D-ḑeu. —

194v

Com Filipeşci Jud Braila

171. Dori, prânḍu, namedi, Chindie, séra, murgul
sérei, meḍul nopţei, cântatul Cocoşilor, şi luce
farul dimineţei. —

172. Nu pórta. —

173 ḍice ca mercurea şi vinerea trebue păḍite
cu mai mare curăţenie. —

175. oaea şi porumbei. —

176. Nu simt. —

177 Le crede ca nisce lucruri sfinte a lui D-ḍe

178. O vita ce se arata in revarsatul ḍorilor şi
apusul sórelui ce se repedea la omeni de
frica caruia nu se scula de dimineţa ca
să nu se intâlnéscă cu el; iar alţii cred c
este sórele. —

179 femeile blestema copii ḍicând: beatér
şaichii Dunărei. —

180. Ca este un unchéşu numit moşu Crivăţ
şi când vrea da vêntu, iar cându nu, nu

Filipeşci 195 Jud Braila

1 Crivatu, Austru, Munténu şi băltăreţu. —

2 Nu cunosce, ci numai chemând pe sfinţi
pe nume. —

3 Că fie-care om are o stea şi când cade
vre una, crede că a murit cine-va. —

4 Dacă cuiva ĭi ese niscare-va bube pe corpu,
ḍic că ĭa facut cine va, dacă se intêmplă altă
bólă mai grea ḍic că ĭa pus cuţite şi móre
atunci se ducu la alţi vrăjitori şi le dă argin
viu descântat, şi cred că are puterea de a stri
ca fermecile ce le-a făcut duşmanii lor. —

6 O rădăcină ce cresce prin paduri şi care are
figura unei femei. —

0 Cocorii. —

1 Cel mai de sus vêntu, ast-fel ca o pasăre
ajungând până la dânsul turbéḍa şi cade jos,
fiind forte tare. —

194v

Com Filipeşti Jud. Braila

171. Dori, prânḑu, namedi, Chindie, séra, murgul sérei, meḑul noptei, cântatul Cocoşilor, şi luceafarul dimineţei. —

172 nu pórta. —

173 ḑice ca mercurea şi vinerea trebue păḑite cu mai mare curăţenie. —

175. oaea şi porumbei.

176 nu simt

177 Le crede ca niste lucruri sfinte a lui D-ḑeu

178 O vata ce se arata in revarsatul ḑorilor şi apusul sórelui ce se repedea la omeni de frica caruia nu se scula de dimineţa ca să nu se intâlnéscă cu el; iar alţii cred c este sórele. —

179 femeile blĕstema copii ḑicând: beatér şaichii Dunărei. —

180. Ca este un unchieşu numit moşu Crivăţ şi când vrea da vântu, iar cându nu

---

Filipeşti 195 Jud. Braila

1 Crivatu, Austru, Munténu şi băltăreţu —

2 Nu cunosc, ci numai chemând pe sfinţi pe nume. —

3 Că fie-care om are o stea şi când cade vre una, crede că a murit cine-va. —

4 Dacă cuiva ĭi ese niscare-va bube pe corpu, ḑic că ia facut cine-va, dacă se intemplă altă bólă mai grea ḑic că ea pus cuţitu şi móre atunci se ducu la alţi vrajitori şi le dă argint viu descântat, şi cred că are puterea de a strica farmecile ce lea făcuti duşmanii lor. —

86 O rădăcina ce creşte prin paduri şi care are figura unei femei. —

0 Ceocoii. —

1 Cel mai de sus vîntu, ast-fel ca o pasăre ajungând până la dânsul turbéḑa şi cade jos, fiind forte tare. —

192 Ca in Ceru este o tóca ce se aude num
de cocoşi şi indata incepu a cânta. —
193 Ca este brâul lui D-deu, şi sta ploa
194 O plantă ce creste la munte, şi care a
închipuirea tuturor rodelor pământulu
197 Un fir de iarbă de colóre aurie sau argin
ce se crede, ca strica ferul când se pune ala
rea şi spre ase putea pastra se scrigalo la
degetu şi o pune in acea tăitura: —
198. Aceia ce linguşăscu pe uni omeni cu in
fluinţa aşteptând vre un ajutoru sau m
locire de la ei, — iar Colaceri, flăcău ce es
călări inaintea nunţei, intrecându-se u
cu altul şi alergând dupa acela, care
pórtă ploscea cu vinu. —
200. Ca in Raiu se afla tóte bunătăţil
iar in Iadu din contra. —

---

5 Ca sub pământu este alta lume, pe unde
umbla numai Smei şi balauri. —
3. Ca când ese cu plinu le merge bine,
in intreprinderea ce facu; iar când le ese
cu secu le merge rău, şi multi se intorcu
din Cale. —
4. puiu de dracu. —
5 Se crede ca in timpurile vechi au
fost un fel de finţi (omeni) ce mânca
pe om şi ósele eşa prin Céfă. —
6. Sfârşitul lumei. — Ca atunci are să
vina Christos. sa înviede toţi morţii şi să
ii judece de faptele lor. —

TECA ACADEMIEI ICII POPULARE ROMÎNE

Invĕţator I. Dimitriu

No. 5.

TEXTU

PENTRU

Vrajla

BIBLIOTECA
ACADEMIEI

aparţinându lui

Com. Lacu Rezii

[illegible]RARIA D. JONESCU, BRAILA

No curent

Respunsŭ.

1 Poporulŭ de aici pronunță pe a neaccentuată încuvintele, mama, tata, rama, mare.—

2 Poporulŭ d'aici face deosibire intre sonurile ă și â în cuvintele următóre, îndemânatecŭ, mâncare pentru ă suntŭ: Labă, sită, căruță.—

3 Poporulŭ d'aici pronunță adevaratŭ pe ân în aceste cuvinte ân: Cântare, câmpŭ, câinele.

4 Asemenea ḑice cuvintele seară, mață, fată.

TECA ACADEMIEI POPULARE ROMÎNE

5 Poporulŭ d'aici pronunció pe o neaccentuatŭ în cuvintele următóre: dormimŭ, bordeiŭ, cojocŭ, jocŭ.—

6 Poporulŭ de la noi vorbesce Umblu, unghiu undiță.

7 Poporulŭ d'aici nu întrebuințiză pe n încuvintele întâiu, rîŭ, cuiŭ.

8 Asemenea nu pronunță pe li în i ci dicŭ adevăratŭ p'ĭ ĭ in cuvintele următóre: Iască urechie..

9 Pe la noĭ nu pronunță pe a lungitŭ nicĭ doĭ oo ci din contră scurtŭ noĭ și pe a în în haita, ciota.

10 Poporulŭ d'aicĭ dice pe u fără articlŭ în cuvintele omu, maiu, nucu și altele iar la verbe jocu cântu.

11 Poporulŭ de la noi nu dice pe i ci pe ĭ facĭ, tacĭ.

12 Poporulŭ de la noĭ pronunță cuvintele, minte, vine, morminte.

13 Diftongulŭ oa se rostesce în cuvintele grópă ((groapă).

14 Asemenea ea se rostesce se rostesce în cuvintele: peatră, iască.

15 Aĭ la noĭ nu se întrebuințéză i în locŭ de e cĭ dice plăcere, lege, merge.

16 Asemenea nu întrebuințéză pe e în locŭ de ea ci dicŭ

sése, vrea și altele.

17 Aci la noĭ nu se întrebuințéză particularitățĭ streine limbeĭ nóstre.

18 Poporulŭ d'aicĭ nu pronunță dz ci pe z.

19 Aci se rostesce z ca și în paznicŭ.

20 Poporulŭ d'acĭ nu nu conosce pe dz ci pe z.

21 Poporulŭ de aicĭ nu pronunță doĭ rr în locŭ de unŭ r.

22 Nu suntŭ cuvinte întrebuințate unde să se audă doĭ rr.

23 Poporulŭ de aicĭ preface pe f în h d. e. herŭ, (ferŭ) here, (fere) hie (fie) hinŭ (finŭ).

24 Suntŭ cuvinte în care poporulŭ pronunță pe f. d. e. fata, foc, fumŭ, față.

25 Aci nu suntŭ cuvinte în care poporulŭ să pronunțe pe fie sau fi în și. cĭ.

26 Nu suntŭ cuvinte în care se pronunțe pe v în h.

27 Asemenea nu suntŭ cuvinte unde se prefacă pe h în v.

28 Poporulŭ de aicĭ dice pe hu în hulpe.

29 Nu suntŭ cuvinte în care poporulŭ să dică pe v în g.

30 Asemenea dicŭ viu în locŭ de jiu și giu.

31 Poporulŭ de aicĭ dice pe v la începutulŭ cuvêntuluĭ d. e. vinŭ și altele.

32 Aci poporulŭ dice curatŭ steaua, dioa.

33 Poporulŭ dice curatŭ ginere și jurŭ.

34 Poporulŭ dice ghine, cerghĭ în locŭ de bine, cerbĭ.

35 Asemenea ómenii dicŭ chiciorĭ, chieptŭ.

36 Nu se dice ciciorĭ nicĭ (pĕptŭ) ceptŭ

37 Poparulŭ pronunță pluralulŭ de la cuvintele popi și lupĭ dicŭ lupchi, pochi.

38 Ómenii dicŭ curatŭ mchielŭ, mchie sau chielŭ chie.

39 Poporulŭ de aicĭ face deosibire între 1000 și mie.

40 Poporulŭ de aicĭ nu pronuntă nicĭ odată pe n în r ci dicŭ adevĕratŭ revărsatŭ iar nu renvăřatŭ. (revansatŭ)

41 Asemenea nu pronunță pe r în n.

42 Asemenea nu preface pe j în ș.

43 Asemenea nu amestică pe s în z ci pronunță adevăratŭ pe s d. e. ședŭ (șezŭ).

44 Ómenii de aicĭ nu amestică pe ci cu gi.

45

46 Poporulŭ de aicĭ rostesce fluerarĭ, mâncătorĭ, ajutorĭ, Coptorĭ.

47 Poporulŭ de aicĭ nu pronunță vorbe cu pronume ci curatŭ l-am vĕdutŭ, i-am datŭ, n'am întâlnitŭ.

48 Ómenii de aicĭ pronunța ómenii mergŭ, copiii dormŭ.

49 Aicĭ poporulŭ întrebuințeză maĭ multŭ de a dice mâinele

50 Poporulŭ de aicĭ dice cuvintele vară, poleiŭ, toamna, iarna și arșița, Zapadă ghiață.

51 Poporulŭ de aci nu are alte cuvinte deosibite pentru dicĕrile de la No 51 ce le întrebuințezŏ totŭ asemenea.

52 Poporulŭ de aicĭ nu are numiri neobicĭnuite.

53 Asemenea poporulŭ nu are alte numiri în privința minaralelorŭ ci le numesce totŭ asemenea dicendŭ aurŭ, argintŭ, fierŭ, pocură și altele.

54 Ei nu au alte însușeri în privința minaralelorŭ.

55 Poporulŭ de aicĭ arborele ilŭ împarte în treĭ părți, cea din pămîntŭ numindu-o rădăcină, cea din afară trunchiŭ și în fine crăcile sau ramurile.

56 Poporulŭ de aicĭ nu are numiri neobicĭnuite pentru arborĭ sĕlbatecĭ ci îi numesce totŭ asemenea stejarĭ, fagĭ, ulmĭ, și altele.

57 Poporulŭ de aicĭ pentru arborĭ fructiferĭ nu are alte numiri ci totŭ asemenea le numesce merĭ, perĭ, prunĭ și altele.

58 Poporulŭ de aicĭ nu are numiri deosibite în privința strugurilorŭ.

59 Asemenea poporulŭ nu are cuvinte în parte pentru culesulŭ viĭ.

60 Poporulŭ de aicĭ deosibesce vinurile după colorea lorŭ de esemplu: albŭ, roșŭ, profirŭ și altele.

61 În privința grânelorŭ nu are alte cuvinte ci le numesce, grâu, ordŭ, ovĕsŭ, secară, grâu de tomnă și altele.

62 Poporulŭ nu are cuvinte puțin întrebuințate în privința bobuluĭ, fasolea, lintea ci totŭ asemenea le numesce.

63 Aci la noi nu suntŭ cuvinte care în țeră să se întrebuințeze puțin în privința arborilorŭ, plantelorŭ și a grânelorŭ.

64 În acéstă privința florile se potŭ numera limba bouluĭ, osulŭ iepureluĭ, cicórea, lipanŭ intre florĭ se potŭ numera orașnița, sulfina, mușețelulŭ, Ghisdeulŭ și altele.

65 Locuitorĭ de aicĭ nu au asemănare deosibită pentru a compara vegetalele.

66 Poporulŭ de aicĭ nu are alte numirĭ pentru fiare ci numirea lorĭ proprie.

67 Locuitorii de aici **în** privința calului numesce calulŭ, după colórea pĕrului, murgŭ, roibŭ, negru, surŭ, bălanŭ iar în privința vârstei se dice mânzŭ, notenŭ (notenă) calŭ în putere și póte ajunge până la 16 anĭ.

68 Poporulŭ d'aicĭ **numesce** vitele bou, vacă în privința vrâstei o potŭ cunosce după dinți și córne; iar colorile lorĭ suntŭ **albă** murgă, închisă neagră, bălțată, plăvană.

69 In privința numirei a oiei și a berbecului, ómenii numescŭ pe oi și berbece iar în privința colori suntŭ albŭ, negru, stogoșĭ, țigae, fumurie.

70 In privința numirelorŭ a caprelorĭ a porcilorĭ suntŭ capră **cenușiă**, roșie, porcŭ albŭ, negru.

Poporulŭ d'aicĭ dice că porculŭ **es** bunŭ când are 2 anĭ.

71 Asemenea ómenii d'aicĭ numescŭ câini, aci câini suntŭ de maĭ multe felurĭ precum câine de casă, câine de oi, ogari, copoiŭ și coteiu.

72 Cuvintele pe care le întrebuințéză ómenii de aici asupra pisicei suntŭ pisică, cotoiu, mâța.

73 Cuvintele cu care numescŭ locuitorii de aici suntŭ șórece bălțatŭ, vânătŭ.

74 Ómenii de aicĭ numescŭ vermi albi și roșii.

75 Ómenii numescŭ d'aicĭ pe insecte precum țânțari, muscă, furnică, tăunŭ, bou bălți.

76 Poporulŭ d'aicĭ numesce deferite paserĭ precum, gâscă, cocoșŭ, găină, rață, lebădă.

77 Poporulŭ de aicĭ numesce albină, iar crescarea lorĭ se face în stupŭ și se înmulțescă prin roire.

78 Ómenii de aicĭ numescŭ pe aceste animale tolŭ, ursŭ, vidră, veverița.

79 Poporulŭ de aicĭ le numesce totŭ cu numele lorŭ proprii adieŭ, vulturŭ, uliu, eretele.

80 Poporulŭ de aicĭ le numesce cu numele lorŭ proprii precum bufniță, cucuvae.

81 Pasĕrile corbŭ și cióră le numescŭ cu num. lorŭ proprii

82 Asemenea óminii numescu cu numele lorŭ proprii pe ciocârlie, rondunică, vrabie, cucŭ.

83 Poporulŭ de aicĭ numesce pe aceste pasĕri cu numele lorŭ proprii, cocoșŭ, barză.

84 Poporulŭ de aicĭ le numesce cu numele lorŭ proprii în privința felurilorŭ suntŭ: bróscă ordinară, râiósă și verde iar viezurile este numai de unŭ felŭ.

85 Poporulŭ de aicĭ le numesce totŭ cu numele lorŭ proprii. felurile lorŭ suntŭ; șerpi negri, vărgați, galbenĭ. Șopârle suntŭ verde, galbene.

86 Poporulŭ de aicĭ le numesce totŭ cu numele

BCA

lorŭ proprii, melcŭ, paianjenŭ, scoică, racu.

87 Numirile pescilorŭ suntŭ: crapŭ, știucă, caracudă, ghibanŭ și altele.

88 Aci poporulŭ nu asémĕnă fiarele cu alte însușiri.

89 Sonurile pe care le scotŭ animalele suntŭ: rața măcăe, gâsca gâgâe, boulŭ mugesce, calulŭ rînchează.

90 Poporulŭ de aicĭ numesce cu numele lorŭ proprii

91

2 Ómenii de aicĭ numescŭ pe câine de vânătóre copoiu, prepelicarŭ, ogarŭ.

3 Aicĭ poporulŭ le numesce cu numele lorŭ adevĕratŭ, și mai dicŭ chirhana loculŭ unde adună pescele pe care îlŭ prinde.

Poporulŭ de aicĭ numesce pe omulŭ care păḑesce oile ciobanŭ ĭar selulŭ locuinţi lorŭ este unŭ bordeiu acoperitŭ cu stufŭ. Lucrurile lorŭ suntŭ ciomagulŭ, zechia, gluga, găleata, închegătórea, crinta şi altele. Când mână oile la câmpŭ ḑice că le duce la păşiune. Vara face o casă şi o strungă unde mulgŭ oile. Loculŭ acela coprinsu cu căşari cu strunga se numesce stână. Laptele îlŭ închiagă şi face brânză, urdă, caşcalŭ.

95 Ciobanii de aicĭ pentru ca să deosibéscă o oie una de alta le ḑicŭ bucălaie, belă, comută, buzată, breză, roşie. Partea masc. berbecŭ. Când mielulŭ ajunge 4 şi 5 lunĭ şi maĭ cu séma când ĭi intercă se ḑicŭ cârlanŭ, cârlană, Capra, ţapŭ, iedŭ, iedă

96 Ómenii de aicĭ numescŭ pe câinii, care umblă după oĭ, câini ciobănescĭ sau de oĭ. Acestĭ caini maĭ au şi alte nume precum Grivein, lupein, bucalau, roşu.

97 Ciobanii de aicĭ nu face nicĭ o deosbire între câinĭ de stână, sau unŭ moscŭ.

98 Ciobanii împartŭ ḑiua în treĭ părţĭ a de I-ia parte o numescŭ dimineaţă, a II neameḑi şi a III seară.

99

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

100 Ciobanii de aicĭ nu are cuvinte pe care să le întrebuinţeze săteniĭ.

101 Locuitorii de aicĭ ḑicŭ cu cuvintele lorŭ proprii.

102 Oamenii de aicĭ numescŭ câmpŭ pe acela unde pascŭ vitele, ĭar loculŭ pe care îl ară se numesce ţarină (aratură).

103 Uneltele de plugărie suntŭ plugulŭ, grapa, sariţa, barona.

104 Plugulŭ se compune din grindeiu, plazu, bârsţă, cormană, córne rotile, ferulŭ, oticulŭ.

105 Ómenii de aicĭ numescŭ obiectele căruţeĭ, dricu, carâmbi, scorţe, oişte, rote, osie, inimă, chiscŭ, scaunŭ, splină.

106 Ómenii de aicĭ numescŭ obiectele morĭ, piatră coşŭ, hambarŭ, aripe.

107 Ómenii de aicĭ numescŭ pe acea care lucréză ferulŭ ţiganĭ (fiind-că maĭ toţi ferarĭ pe la ţara au o colóre negră şi îi numescŭ ţiganĭ) carĭ facŭ cisme îi numescŭ ciobotarĭ (cismarĭ) care lucréză lemne dulgherĭ, care facŭ róte rotarĭ, dogarĭ.

108 Uneltele de dulgherie suntŭ: bardă, teslă, randea, sfredelu, dalta. Materialŭ, lemne, scândurĭ lanţurĭ.

109 Uneltele de ferărie suntŭ: cleştele, foie, nicovală, ciocanŭ. Materialŭ este ferulŭ.

110 Uneltele de zidărie suntŭ: drişca, vorniţa dreptarulŭ. Materialŭ este varŭ, nisipŭ şi apă.

111 Ómenii de aicĭ numescŭ ţesăturĭ, panză, scórţe velinţă, obele, iţarĭ, pologŭ. —

112 Uneltele pentru torsŭ, furcă, fusŭ, pămâlzalea, daracŭ, răsboiu, vatale, spată, iţe, potlogĭ scripte, sulŭ.

113 Ómenii de aicĭ numescŭ obiectele pentru plutire, luntre, opacină, caicŭ, vâslă.

114 Ómenii de aicĭ le numescu cu numele propriŭ precum, puşcă de vânatŭ, pistolŭ, revorverŭ.

115 Cuvintele păstrate şi acum suntŭ ciomagŭ, bâtă.

116 Poporulŭ de aicĭ le numesca cu ~~numele lorŭ proprii~~ proprii, casă, curte, puţŭ, vatră şi altele.

117 Poporulŭ de aicĭ le numescŭ cu numele lorŭ proprii când mănâncă omulŭ, când mănâncă boulŭ.

118 Ómenii de aicĭ numescŭ hainele lorŭ pantalonĭ, flanelŭ, cojocŭ, cojócă, cămăşĭ, ismene, femeescĭ rochĭ, fâstă, manecarĭ.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

119 Podóbele femeescĭ de aicĭ suntŭ, salbă, cercei, brăţare, córbă, inelŭ.

120 Poporulŭ de aicĭ numesce deferite felurĭ de mâncărĭ precum ciorbă, fierturĭ, friptură, iăcnie, plachie, plăcintă.

121 Aci ómenii numescŭ băuturile spirtóse, vinŭ rachiu, ţuică, romŭ, tescovină, mastica, bere.

122 Ómenii de aicĭ le numescu cu num. lorŭ proprii.

123 Poporulŭ deaci zicŭ relativŭ la căsătorie a tocmitŭ a luatŭ cu plosca.

124 Poporulŭ de aci întrebuințeză jurămintele următóre ~~și alți~~ cruce, crăciunu, sfesnicŭ și altele.

125 Asemenea și Semeile focŭ jurămentele sau ocări. arzăte-focŭ, luate-ar naiba și altele.

126 Copiĭ de aicĭ întrebuințeză jocurĭ mama goia lumânărica la drihi borcanașulŭ.

127 Pentru gătirea bucatelorŭ sunt tingirea cratița tigae Căldare pentru pusŭ pe masă suntŭ strachina Farfuriŭ pentru ducerea la câmpŭ ólă cofiță tigaee.

128

129 Poporulŭ de acĭŭ numesce cantecile cu cuvintele următóre fóie verde sălcióră și colindele precum Leroiŭ Dómne.

130

131 Cuvintele întrebuințate de poporŭ suntŭ mușamaua, chindia, brâu, țigănésca, nunésca.

132 Poporulŭ de aicĭ numesce obiectele de cantare precumŭ, vioră, cimpoiŭ fluerŭ, cavalŭ.

133 Ómenii de acĭ zicŭ, îngropare înmormântare.

134 Poporulŭ de aci face Deosibire între sufletu de și sufletulu de dobitóce și iată deosbim Zicu că sufletulu Omului este nemuritorŭ pe câtŭ Alŭ dobitoculuĭ zicŭ că este numaĭ unŭ aburŭ.

135 Ómeniĭ de aci nu facŭ nicĭ o deosebire între mórtea dobitoculuĭ și a omuluĭ.

136 Poporulŭ nu face nicĭ o deosebire în privința cugetuluĭ, a minteĭ, a gandireĭ.

137 În privința frumosuluĭ numescŭ lucrurile făcute bine asemenea Sórele, luna, stelele etc.

138 Poporulŭ de aci crede că stelele după cerŭ suntŭ făcute ca să lumineze nóptea.

139 Ómenii de aci le numescŭ stelele după audirea lorŭ, lucéfărulŭ de diminéță, lucéfărulŭ de séră, closca cu pui, carulŭ, rarițele.

140 Partea cea albă a cerului pe care o vedŭ în timpulŭ nopții o numescŭ calea robilorŭ.

141 Poporulŭ de aci crede prin eclipsă de lună și sóre dicŭ că o mănâncă svârcolacii.

142 Prin svârcolacii ómenii de aci credŭ că suntŭ nisce șerpi.

143 Poporulŭ de aci dicŭ

144 Poporulŭ de aci nu cunósce nici o zână.

145 Asemenea de Zâna Cosândina nu o cunoscŭ

146 Poporulŭ de aci nu cunoscŭ nici o Zână cu numele de „Filma".

147 În ocasiuni de veselii și de nunți poporulŭ

nu cântă nimicŭ despre „Lada" nici de Mana.

148 Poporulŭ de aci prin vorba Drăgaică cunoscŭ o plantă, care găsindu-o o pun prin case și pe streșinile casei ca să fi plăcuți.

149 Poporulŭ de aci înțelege prin vorba strigoi, ómeni morți care din întâmplare li se nălucescŭ lorŭ. Prin stafii că suntŭ nisce ființe ce se găsescŭ prin didurile caselorŭ.

150 Poporulŭ de aci crede că dracul este o ființă care îndémnă de a face rău și îlŭ descriu ca celŭ mai urâtŭ din lume.

151 Poporulŭ crede că ursitele suntŭ nisce ființe ce la nascerea copiilorŭ la trei dile vinŭ de'l ursescŭ și mamele în acea séră punŭ totŭ ce are mai bunŭ lângă copilŭ ca să fie bine ursitŭ.

152 Poporulŭ crede că elele suntŭ nisce ființe ce umblă prin aerŭ și dacă din întâmplare vre unŭ omŭ s'ar bolnăvi la câmpŭ ei spunŭ că elele au trecutŭ pe deasupra lui.

153 Poporulŭ de aci crede că este o ființă care vine séra pe la case și umblă să vadă dacă femeele lucréză și în casŭ contrariŭ umblă cu o strachină cu focŭ spre a da focŭ la lâna sau altŭ ceva nelucratŭ.

154 Poporulŭ de aci crede că sf. Ionŭ au botezatŭ pe Isus Christosŭ după cum credŭ toți creștinii.

155 Poporulŭ de aci crede că la noua Joi după Paște facŭ unŭ omŭ din pămêntŭ pe care ilŭ îngropă și apoi in zori de di se scólă fetele și ilŭ aruncă în apă. După aceia se punŭ și mănâncă dicândŭ că este pomână și pe urmă ilŭ udă.

156 Poporulŭ de aci nu crede în sburatori și nu scie nimicŭ

157 Poporulŭ de aci nu are cunoscință de *Turcă* sau *Țurcă*

158 Ómenii de aci prin sărbătorile Crăciunului ca să se distreze se facŭ din ei *brezae*.

159 Poporulŭ de aci nu cunósce pe borbóseli.

160 Poporulŭ de aci în dioa de ajunulŭ Crăciunului

umblă cu colindulŭ, iar în ajunulŭ sf. Vasilie umblă cu plugurelulŭ; însă numai flăcăi.

161 Poporulŭ de aci nu cunósce nimicŭ despre *pricolicii*.

162 Poporulŭ de aci crede despre basme că au fostŭ odată adevăratŭ și despre zmei că au fostŭ nisce ființe cu aripi care supuneau lumea prin puterea lorŭ dar astă-di aceste credințe au dispărutŭ.

163 Poporulŭ de aci nu cunoscu nimicŭ despre bonemiroși.

164 Poporulŭ de aci ~~nici~~ nu cunósce nimicŭ despre vrăjitori nici n'are credințe în ele.

165 Poporulŭ de aci are cuvintele pentru bóla omului durere de capŭ, de inimă, patimă.

166 Poporulŭ de aci în privința bólelorŭ de vite cunoscu următórele durerea de gură și picióre, de splină umflaturi din causa insectelorŭ și altele.

167 Poporulŭ de aci nu are nimicŭ în privința frigurilorŭ, holerei și a ciumei.

168 Poporulŭ de aci spune că la începutulŭ lumii când

Dumnedeu umbla pe pămêntŭ era împreună cu sf. Petru.

169 Că a fostŭ unŭ omŭ dreptŭ și pentru bunătatea luĭ a fostŭ ridicatŭ la cerŭ cu o căruță de focu și când plouĕ și tună dicŭ că sf. Ilie se plimbă prin cerŭ.

170 Poporulŭ de aci are maĭ multĭ sfinți atribuindu-le fie-căruia fapte bune cum de exemplu Sf. Nicolae fiindŭ că a ajutatŭ treĭ fete spre a se mărita și altele.

171 Poporulŭ de aci necunoscând orele împarte diua în conace și nóptea după cântarea cocoșului și arĕtarea luceafĕruluĭ.

172 Poporulŭ de aci nu dă numirĭ la diua ântâiu a fie-căruĭ lunĭ.

173 Poporulŭ de aci face deosibire dilelorŭ săptămânei socotindŭ vinerea și mĕrcurea ca cea maĭ sfântă pe care le și postescŭ. Asemenea din

femeĭ postescŭ lunea.

174 Poporulŭ de aci crede că sf. Mĕrcurea, Jôia și Vinerea au fostŭ nisce ființe care prin faptele lorŭ bune s'au sfințitŭ.

175 Poporulŭ de aci n'are credința că luĭ D-deu îĭ place paserĭ nicĭ dobitóce.

176 Poporulŭ de aci socotesce o cruce care se află la o departare de 2 Hectometre ca sfântă și ceĭ care suferŭ de câte ce-va se ducŭ acolo.

177 Poporulŭ de aci privesce ca sfinte pe sóre și pe lună.

178 Poporulŭ de aci n'are cunoscință de Zorilă nicĭ de murgilă.

179 Poporulŭ de aci n'are blesteme adoptate ca Dunărea sau alte vorbe.

180 Poporulŭ de aci (~~nu cunosce alte rugăciuni~~) crede că vêntulŭ (începe a bate din porunca luĭ D-deu.

181 Poporulŭ de aci cunosce vênturile următóre, crivĕțŭ, austrŭ, băltărețŭ, munteanŭ și altele.

182 Poporulŭ de aci nu cunósce alte rugăciuni de câtŭ cele usitate în biserică.

183 Poporulŭ de aci esplică căderei stelei că a muritŭ cine-va.

184 Poporulŭ de aci prin ~~căderea~~ darea argentului viu crede că ise dă spre a se prăpădi asemenea şi prin punerea cuţitului.

185 Poporulŭ în privința legarei şi a deslegarei ploei nu cunoscŭ nimică.

186 Asem ea despre Mama pădurei nu cunoscŭ nimica.

187 Poporulŭ de aci nu cunósce pre Curica nici pre Circovii.

188 Poporulŭ de aci are de obiceiu ca la anulŭ nou umblă cu plugulŭ, la bobotéză ómenii au de obiceiu de a eşi flăcăi călari spre ai boteza preoţii.

189 Ómenii de aci nu au obiceiu de a scóte ochii la sfinţii zugrăviţi pe biserică

190 Poporulŭ de aci n'are idei despre paserile cu ciocul de focu

191 Ómenii de aci nu au idei despre vêntulŭ turbatŭ.

192 Poporulŭ de aci crede că, formarea maĭ multorŭ

stele în formă de cruce dicŭ că este tóca în cerŭ.

193 Poporulŭ de aci crede că îndată ce se arată curcubeulŭ pe care ilŭ mai numescŭ şi brâu dicŭ că nu mai plouă.

194 Poporulŭ de aci sub numele de rodulŭ pămêntului înţelegŭ, grâulŭ, orzulŭ, ovĕsulŭ porumbulŭ şi fructele adică merele, perele, gutuile şi altele.

195 Poporulŭ de aci nu crede nimicŭ despre mănicătóre

196 Asemenea şi despre focul Sân-medru.

197 Prin acésta poporulŭ de aci crede că este o iarbă ce creşte pre câmpŭ şi tâlharii o caută spre a o întrebuinţa la descuerea ferelore de la caĭ.

198 Poporulŭ de aci înţelegŭ că flăcăi care mergŭ înaintea nunţi şi se ducŭ la socru, acestia sunt colăcerii.

199 Poporulŭ de aci nu au cunoscinţă despre ciasornicul casei.

200 Ómenii de aci credŭ că este o grădină unde se odih-

nescu sufletelorŭ ómenilorŭ celorŭ drepțĭ, iar prin iadŭ înțelegŭ gonirea sufletelorŭ.

201 Poporulŭ de aci n'are obiceiu de a vorbi pe cel laltŭ tărâmŭ.

202 Poporulŭ de aci n'are cunoscința despre Crăciun nou.

203 Poporulŭ de aci crede că, când iese cine-va cu cofa plină, dicu că-i merge bine, iar cu ea gólă dicu că este rěŭ.

204 Poporulŭ de aci înțelege pe necuratulŭ.

205 Poporulŭ de aci înțelege nisce insecte și mai dicu cândŭ unŭ omŭ vorbesce vorbe urâte dicu că are cap-cânĭ în capŭ.

206 Omenii de aci credŭ prin vorba d'apoi că era lumea mai bună și mai bogată.

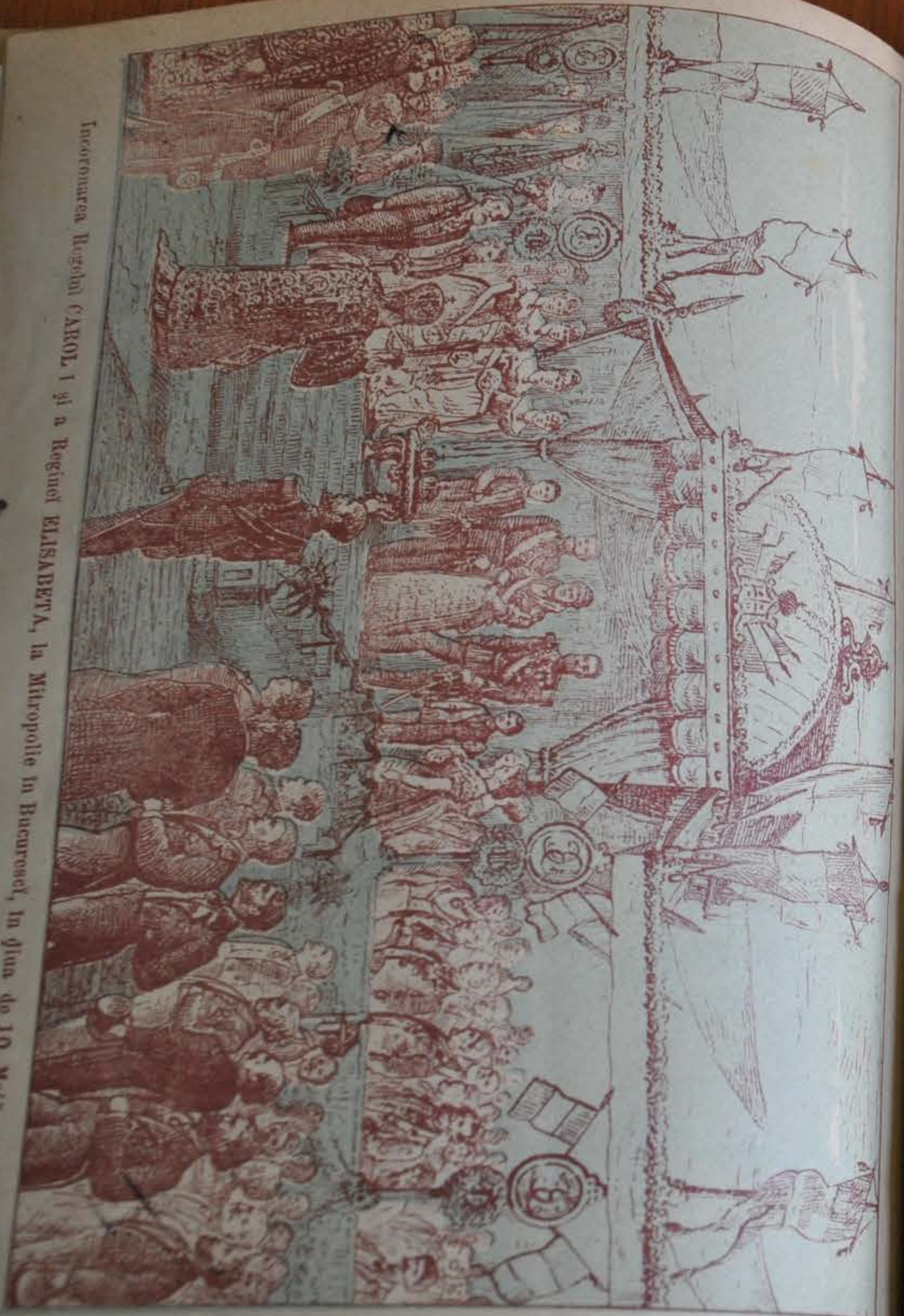

Incoronarea Regelui CAROL I şi a Regineĭ ELISABETA, la Mitropolie in Bucurescĭ, in ḑiua de 10 Maiŭ, 1881.

442

No. 13

231

Acestŭ
Caetu coprinde:

OBICEIURILE.

locuitoriloru din comuna
Latinu plassa Vădenii Judeţului Brăila
Invĕţătoru Constantinu Studi

1884/85 Decemvrie 28

[illegible] de nou la facerea
[illegible]ului astă-zi 21. NOE. 1907
Judecător

BIBLIOTECA [illegible]

Respunsuri.

Poporulu localu rostesce pe *a* curatu fără a-lu trece in *ă*, in următórele cuvinte: *malaiu*, *prsatu*, *gundaciu*, etc, éra nu: *mălaiu* și altele.

Fără respunsu.

IOTECA

Poporulu dice: *soră*, *fata*, *masă*, éra *seră*, etc.

Poporulu dice *domninu*, *Romănu*, etc, și nu [illegible] acele cuvinte in cari *o* ca figurează ca *u*, d.e. in locu de *Romănu*, să se dică *Rumănu* etc.

Așa se dice *înblu*, *înghiu*; și *umblu*, *unghiu* etc.

Ele [illegible] cuvinte in care *ni* ca nu se le înmoaie [illegible] nu se dice *cunia*, *înțelunia*, *cărunia*, *călcănia* etc; ci: *cuiu*, *înțelaiu*, *cărnaiu*, *călcaiu* și altele [illegible] cuvinte in cari *le* ca nu se înmoaie

[illegible] acea vocala nu se aude rostindu-se vocal[illegible], [illegible], vechie, etc.
[illegible] ca: am, nici e, ca ae.—
[illegible] poporulu nu rostesce pe u intregu la finea cu-
vintelor, decâtu numai cându cuvêntulu este
articulatu.— [illegible] nu dice: omu, locu, [illegible]
[illegible] si altele, ca: omŭ, locŭ, [illegible], locŭ etc.
[illegible] se intêmplă nici odată ca poporulu [illegible]
rostesce pe i întregu la finea cuvêntului, [illegible]
[illegible] nu dice: [illegible], [illegible], ci dice: [illegible]
[illegible] se dice: cuvinte, [illegible], ci: cuvinte [illegible]
Articulu ea nu se rostesce, [illegible] este [illegible]
[illegible] in pronuncie se aude [illegible]
Articulu ea nu se pronuntia [illegible]
[illegible] in i; el dice ia in locu de ea.—
[illegible] cuvinte in cari poporulu [illegible]
[illegible] e [illegible] i; [illegible]
[illegible] si altele.—
[illegible] poporulu [illegible] pe e in [illegible] i;
[illegible] casa, [illegible], [illegible]

17a } Fără respunsu.
18a

19a In adeveru z in Dumnezeu se rostesce totu ca
ž in proprium; şi nu in altu modu.

20a Au sunt cuvinte in cari se figureze dz in locu de z.—

21a Poporulu rosce pe z numai intr'unu modu.

22a Nu se aude nici intr'unu cuvintu zz.—

23a In adeverŭ poporulu prefacce pe f in h; buna ŏra
elu dice: hie, hierbe, etc. in locu de: fie, fierbe, ş. a.

24a Nu sunt cuvinte in care fie seu fi se aude prefacutu in
hie seu hi.—

25a Poporulu pronuntiesce pe fi seu fi, ca ş seu ci.—

26a Poporulu preface pe v in h in urmatôrele cuvinte:
hi[illegible], hulpe, vĕhnire, etc. pentru: viclenu, vulpe.

27a Ori sunt cuvinte in cari h să se prefacă in v.

28a } Fără respunsu.—

29a Poporulu preface pe v in g in urmatôrele cuvinte:
ghiţe pentru viţă, ghie pr. vie, ghiţa pr. viţa (de arbore).—

30a Nu se audu asemenea cuvinte, ca: giu, zu, şiu pentru viu.

31a V-ele la inceputulu cuvêntului nu păte nici ŏdată
ca să se transforme in alte particule.—

8ª in ĭ; asé d. es. se dice: taiu, puiu, ipure, ure-
che; ér nu: taliu, puliu, lĭepure, urechie, etc.

" In nici unu modu, nu se aude castindu-se vocala
9ª a lungita, ca: aa, nici e, ca ee. —

" Poporulu nu rostesce pe u intregu la finea cu-
10ª vântului, decâtu numai cându cuvêntulu este
" articulatu. — Așé d. es. nu dice: anu, tacu, bacu,
" bou, și altele, ci: anŭ, tacŭ, bacŭ, bou etc.

" Nu se intêmplă nici uă dată ca poporulu să
11ª rostescă pe i intregu la finea cuvêntului; bună
" óră; asemenĭ nu dicu: locĭ, tari etc. ci dicu: locĭ [illegible]

12ª Nu se dice: cuvente, mente, vencete, ci: cuvinte, min[illegible]

13ª Diftongulu oa nu se rostesce, pronunțiele sale [illegible]
" căci in pronuncie se aude numai [illegible] pe puțin[illegible]

14ª Diftongulu ea; nu se pronunța bine; căci e se [illegible]
" de in ĭ; d. es. ĭa in locu de ea. —

15ª Nu suntu cuvinte in cari poporulu se [illegible]
" pe e cu é; asé de exemp. se dice: plăcea, mérge, lége
" ér nu plăcére, mérge, lége, și altele. —

16ª Poporulu inadevĕru rostesce pe e in loc de é; [illegible]
" numai elu dice: șese, șepte, [illegible]ete; ér nu șése, șépte, [illegible]

Fără respunsu. —

In adevĕru z in „Dumnedieu" se rostesce tot u ca
ĭ in pronunția; și nu in altu modu. —

Nu suntu cuvinte in cari se figureze dz in locu de z. —

Poporulu rostesce pe z numai intr'unu modu. —

Nu se aude nici intr'unu cuvêntu ze. —

In adevĕru poporulu prefacé pe „f" in „h"; bună óră
elu dice: hie, hierbe, etc. in locu de: fie, fierbe, ș. a.

Nu sunt cuvinte in cari fie sĕu fi- să nu se prefacă in
hie sĕu hi. —

Poporulu nu rostesce pe și sĕu ști, ca ș sĕu ci. —

Poporulu prefacé pe v in h in urmĕtórele cuvinte:
hi[illegible], hulpe, cĕhuire, etc. pentru: vițelu, vulpe etc.

Nu sunt cuvinte in cari h să se prefacă in v.

Fără respunsu. —

Poporulu prefacé pe v in „g" in urmĕtórele cuvinte:
ghițĕ pentru vițĕ, ghie p. vie, ghița p. vița (de arbore). —

Nu se audu asemenea cuvinte, ca: gin, sĕu jin pentru vin.

V de la inceputulu cuvêntului nu pică nici uă dată
ca să se transforme in alte particule.

etc. În vorbele: stea, știră etc. nu se aude ea, ca dica

33º Poporulu [illegible] i și ge- așa cum dice

mic iicădată; [illegible] pentru ginere său ginere pentru

34º În [illegible] poporulu acestui pe chi- se [illegible] de bi-, bunăoară, dice: chiie, cerchi, ghibole, etc. în loc de bine, cerbi, ghimbi și altele.—

35º Poporulu locale nu dice: chiptu, chiciuru, etc. ci pieptu, piciorul, etc.—

36º Nu se aude niciodeauna ceptu etc. pentru pieptu

37º Pluralulu de la lupu și popă, se dice: lupi, popi

38º Poporulu dice, mie și mielu, ear nu mie, mielu, etc.

39º În adevěru poporulu nu face nici ună distincție între numerele mie și numeralulu miie; așa că dice: mi-a datu mie ună mie de lei.—

40º Poporulu nu preface în nici unu modu pe e în ă.

41º Asemenea nu preface nici pe e în ea.—

42º Poporulu nu întrebuințeză pe ș în locu de ș- și nici [illegible]

43º Asemenea nu amestecă nici pe s cu z.—

44º " " " " " ci cu gi.—

45º Nu se observă nici ună schimbare de asemenea natură în gura poporului și nici de altă fire.—

46º Poporulu dice: lucrariu, mâncătoriu, ajutoriu etc.

ear nu lucrarŭ, mâncatorŭ, ajutorŭ, etc.

47º Poporulu dice: l-amu vědutu, i-amu datu, ne-amu întâlnitu etc. ear nu: l-amu vědutu-lu, te-au bătutu-te, etc.

48º Poporulu nu dice: oamenii merge, copiii dorme, și altele ci dice: oamenii mergu, copiii mergu său dormu etc.

49º În privința mânelorŭ, poporulu are numai ună formă de pronunțare, și anume: mânile, ear nu mâinile.

50º În privința climei, poporulu întrebuințeză cuvinte cari se paru comune tuturoru, (ca) adică: ceața, poleiu, zăpada, etc.—

51º Asemenea poporulu nu are óre-care particularități relative la locuri, cari să nu fia comune și altora.—

52º }
53º } Fără respunsu.—

54º Cu aurulu, argintulu, și cu ferulu se asémănă următórele imagini: de relative la auru: galbenu ca aurulu, strălucitoru ca aurulu, luminosu ca aurulu etc. relativu la argintu: albu ca argintulu, relativu la feru, tare ca ferulu, greu ca ferulu (Bistrița) ca [illegible] ceea când a pus ferulu, roșu ca ferulu înfierbântatu (în focu) etc.

55.a
56.a } Tustrele fără respunsu.
57.a

58.a Numirile strugurilor suntu următórele: strugure albu, care formézã majoritatea în orĭ-ce vie, şi este mai bunu decâtu orĭ-care varietate. — strugure negru, care este ceva mai cărnosu ca strugurele albu, şi din trânsu se formézã vinu bozoru. strugure tămânchiu, care este forte suculentu, şi de una colóre gălbue. — varietăţi puţinu cunoscute poporului localu suntu: strugure busuiocu, strugure cam

59.a Cuvintele privitóre la vie suntu: ridicatulu viei, săpatulu ei, cotorătulu ei, încordatulu ei, tăeatulu ei, şi în fine culesului; — apoi îngropatulu, şi desgropatul

60.a Numirile vinurilor suntu: Vinu albu, şi vinu ro sĕu pelinu; numiri relative la culóre suntu: albu şi limpede cum'i şampania, roşu cum'i sângele; numiri relative la tăria: tare cum'i spirtulu, ér de vinulu'i rĕu, dice că n'are óse; relativu la gustu se observă nici una qualificare. —

61.a Numirile diferitelor grâne suntu: porumbu,

orzu, ovĕzu, secară, meiu, alacu, răşincu şi ghirca. —

62.a Nu suntu numiri relative la legume, care să nu fie comune şi altora. —

63.a Nu suntu cuvinte sĕu numiri de arbori, plante, grâne, şi legume usitate la noi, cari la alţii să aibă altu înţelesu. —

64.a Numirile diferitelor, erburi, buruene şi flori suntu cam următórele: relativu la iarba: troscotu, tilu, otava, iarba câinelui, etc; relativu la buruene: pelinu, bozu, cucuta, códa vacii, lobada, susaiu, ştiriţa, umbra iepurelui, laptele câinelui, umbra pohonzălui, póla sântei Marii, etc. — Relativu la Flori: Garófa, bujoru, lemnulu domnului, isma, busuiocu, hărăgeli, stânjinei, lăcrămióre, toporaşi, dediţei, viorele, micşunele, trandafiri, roseta, simzenica teişoru, cuişóre, nalbă, şi căpăcei. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

65.a Metaforele luate din lumea vegetală suntu: relativu la arbori; bravu ca unu stejaru, înaltu câtu unu plopu, slabu ca teiulu etc. — relativu la flori; „frumósă parcă-ar fi trandafirĭ în obrajĭ" roşie ca garófa, şi altele puţinu us. etc.

65º metafore relative la buruieni, „ amaru ca pelinului ca leuşteanului şi hreanului; voinicu ca cucuta şi altele.—

66º Nu suntu numiri de ori-ce natură, cari se unifice numele tuturor.—

67º Cuvintele în privinţa calului suntu: calu roşu, negru, sargu, pintenogu, etc, noatinu, când e numai de unu anu;

68º Cuvintele în privinţa boului suntu: viţelu, mânzatu, juncanu, porumbu, plăvanu, bălanu, etc.— asemenea în privinţa vacii: vacă de doi viţei, etc, junică, plăvană, etc.—

69º Cuvintele în privinţa berbecelui şi a oii suntu: relativu la berbece: mielu (când e mic) cârlanu (când e de unu an) tersiu, stogoşu, negru, albu, etc.— asemenea şi în privinţa oii: mieluţă, cârlană, bârsană, stogoşă, ciutică, şi culorea ca la berbecu.

70º Cuvintele în privinţa porcului şi a caprei suntu: relative la porcu: purcelu, godacu, vieru, mistreţu, negru, roşu, bălţatu, blegu, ţigănescu, etc.

cuvinte relative la capra suntu: stricătoru, ca capră, săritoru ca capră, edu, ţapu, ciută, păroasă, galbenă, văriată, şi roşie.—

71º Cuvintele în privinţa câinelui suntu: căţelu, căţea, negru, roşu, albu, etc.—

72º Cuvintele în privinţa pisicei suntu: mâţu (când e micu) motanu, cotoiu, coşcă: se mai dice: „nu umbla cu mâţa în sacu că-i se vădu unghiile.— asemenea se mai dice: mâţa blândă zgârie rău (proverbe)

73º Numirile cunoscute în privinţa şoarecelui suntu: şoarece de casă, şoarece de câmpu, guzganu, gurlanu, cârtiţa şi popândoţu.

74º Felurile de vermi suntu: vermi de mătasă, vermi de rană, râme, vermi de pământu seu trântori, vermi de fructe, şi vermi de porumbu şi alte legume.—

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

75º Numirile feluritelor insecte suntu: paianjeni, muşgiuri de casă şi câmpu, minunite, furnice roşii şi negre, ţânţari, tăuni, gărgăriţi, fluturi de mai multe neamuri, albine, viespe, bondari, cari

236v

75º cărăbuși, purice și păduche. —

76º Câtu despre gâscă, rața, lebădă, porumbelu séu turturica, cocoșu, găină și altele, nu li se atribue nici unu altu cuvêntu decâtu cele commune. —

77º Cuvintele privitóre la albine și crescerea loru sunt: albina lucrătóre, nelucrătóre séu trântori; mătca ce conduce lucrarea; apoi retezatulu stupului, curățirea de trântori, roitulu loru, și se mai dice de poporu: „activu ca albina".—

78º Cuvintele despre ursu, lupu, vulpe, cerbu séu ciuta, căpriora, vidra, iepure, veverița etc, suntu următórele: relativu la ursu:, ursu negru, și albu, gebu ca ursu, etc. — relativu la lupu; rău ca lupu, tare de colți ca lupu etc. — relativu la vulpe, „viclénu ca vulpea, și pielinosu ca vulpea; — relativu la cerbu, căpriora, vidra, epure etc, nu se vorbesce nimica.

79º
80º
81º
82º } Fără respunsu. —

83º
84º
85º
86º } Fără respunsu. —

87º Numirile diferitelor pesci sunt: Crapu, caracudă, costrășu, ciga, ochiana, somnu, morunu, știuca, porcușoru, vărlugă, linu, chișcariu, ghiborțu, scobariu și plătica. —

88º Figurele séu asemănări le luate de poporu din lumea animală suntu următórele: relativu la bou și vacă: prostu ca bou; și nerodu ca uă vacă; — relativu la Leu; puternicu ca unu Leu; relativu la Tigru; crudu ca unu Tigru etc. —

89º Felurile sonuri séu glasuri ce scotu dobitócele, se chiamă: „boulu mugesce, vaca rage, óea zbéră, capra mehăesce, calulu nechiază, porculu, guiție, câinele schelălăesce, și cotarulu latră. Lupulu urlă, Ursulu morăe, pisica miaună, șorecele țiție, etc.

90º } Fără respunsu. —

91º Strigătele vânătorilor în privința câinilor ca să le pa-

ciloru, suntu urmĕtórele: relativu la câni: u! u!
na! na! marcana! pici, chep, chep. etc.
relativu la vânatu, tó, tó, ta, tatata etc.

92º Cânii de vânatu pórtă urmatórele numiri;
copoiu, ogaru și prepelicieru. —

93º
94º } Fără respunsu. —

95º Ciobanii dau oiloru urmĕtórele numiri spre deosebire: cănuța, bălășica, țigaea, bălana, ciutica, brezea, mândria, tilcica etc. —

96º Ciobanii dau cânilor urmĕtórele numiri: Leu, Brezoiu, Lupu, Hoțu, Morușu, etc. —

97º
98º } Fără respunsu. —
99º

100º Ciobanii nu posedă cuvinte, care să nu fie usitate și de săteni. —

101º Cuvintele privitóre la plugărie, suntu asemenea tituloru, dupe cerculu cunoscinței mele. —

102º Deosebitele feluri de câmpuri lucratu și nelucratu se numescu: pârlógă, tolócă, pășunu, nurărie, códa iazului, etc; relativu la celu lucratu, orzăria, etc; dupa felulu recolta ce produce. —

103º } fără respunsu. —

104º Deosebitele părți ale plugului se numescu: córne, grindeiu, plazu, cormănă, bârță, ferulu mare și micu, cotiga cu o stinghie și un cârligu; asemenea și unu cocoșu de unde să ține grindeiu prin potângu. —

105º Părțile căruței se numescu: proțapu, bulfei, pișc, resteu, cruce, lămbi, urechi, ramostina, răscolu, carâmbi; oplina, dricu, cercei, inima, róte, pedica, vârtejiu, fundători și leóțe. —

106º } fără respunsu. —

107º Meseriele cunoscute pe la țara suntu: dulgheria, ferăria, dogăria, cismăria, croitoria, și țăsătoria, asemenea și olăria. —

108º Uneltele de dulgherie se numescu: toporu, bardă, chiuca, dalta, cuțitóe, sfredelu, ferestreu, gilău, cețuitoru, răzușu, chiurpedinu și tăietoru. —

109.a }
110.a } – Fără respunsu. –

111.a Felurile țesuturi, țerănesei se numescu: covără, ca-
dilluri, pânză învărstată său în cinci ițe. – etc.

112.a Uneltele de torsu, țesutu și cusutu să numescu: re-
" lativu la torsu: fusu, furca, și răşchitoru; relativu
" la țesutu: răsboiu, stative, suveică, vatală, ițe,
" sulu, spi și scripți; —

114.a Numirea ce dă poporulu armei din presentu,
" este: „armă de vânatu, revolveru, și pistolu. –

115.a Cuvintele despre armele din trecutu, suntu: ar-
" mă cu cremene, său cu țigae. —

113.a } fără respunsu. —

116.a } Fără respunsu. —

117.a Când e vorba de mâncarea omului, ei de mâncarea
" unii fére, nu este nici ună deosebire, fiind comunu
" „mânâncă său mâncă. —

118.a Numele hainelorŭ, țeranilorŭ, fiă bărbătesci, fiă
femeesci, suntu: relativu la bărbătesci, sumanu,
" cojocu, mintenu, flanea, ițari, pantaloni și pal-
tonu, plisu căciula, pălăria etc. —

relativu la cele femeesci: Cățaveică, polca, ralta-
" nașu, giube, fusta; rochie, catrințe; bluzu, tul-
" panu, șalu, capșonu, barizu, și pălăriōră. —

119.a Numele podóbelorŭ femeesci suntu: inele, brăți-
alete, cercei, salbe, colane etc. —

120.a Numirele deosebite ale mâncărilorŭ suntu:
" pilafu, rasolu, iene, sarmale, (găluce) supa, borșu,
" ochiuri, răcituri, scrobu, prăjituri, papară, frip-
" tură, etc. —

121.a Numirele băuturilorŭ suntu: apă, vinu, rachiu, tui-
" că, romu, mastica, și altele. —

122.a Cuvintele privitóre la înrudire suntu: frate, vēru,
" alu IIa vēru, cusceru, unchiu, mătușă, cumnatu,
" nașu, nașă, moșă, cumetru, cumetră, și altele. —

123.a Cuvintele privitóre la casatoriă suntu: logodna,
" luarea miresei, când jóca vedrile, unu ezopu, plăcin-
" tele, rachiu, masa cea mare, legarea miresei, și cu-
" nunia; persónele ce iau parte: conocari și vornici, –
" nuni și socri, mire și mirésă. —

124.a Jurămintele usitate de poporu suntu: ?;

124º „ proclata mea pe cruce mea, să fiu al dracului, să chiorăscu, să plesnescu, să n'ajungu dziua de mâne, să-nfundeju tartaru, apoi pe avere, și pe copii etc. —

125º Poporulu întrebuințéză următórele ocări: relativu la femei; ardă-te foculu, fire-ai al dracului, etc. căci ocările suntu mai tóte relative la jurăminte; barbații totu asemenea. —

126º } Fără respunsu. —

127º Vasele întrebuințate pentru gătirea bucateloru, și pentru punerea loru pe masă, și ducerea la câmpu se numescu: relativu la gătire: tavă, tingire, óle, grătaru, etc; relativu la punerea pe masă: — străchini, farfurie, talgiru, castronu, și tăblite. — relativu la ducerea la câmpu: óla, cofă, și străchina. —

128º } Fără respunsu. —

129º Cântecele cele cântă poporulu se numescu: „Mugure-mugurelu, Piatră stâncă négră, Manță țării României, Teiuleu frundă déră, sărmănica Turturică, luntrașulu, și streinulu, etc.

130º
131º } Fără respunsu.

132º Instrumentele de musică cu părțile loru se numescu: vióră, cobză, cimpoiu și clanaretu. — părțile viórei se numescu: strune, gâtulu seu, și șurupuri; plusu arcușu; asemenea se numescu, și ale cobzei; însă în locu de arcușu, se servesce de pană. — cimpoiu, are unu foiu și pliópele; clanaretu are numai pliópe și unu muștiucu. —

133º Cuvintele privitóre la înmormântare suntu: scaldatulu mortului, punerea pe masă, mânuéa cu toeagulu, stămâerea, punerea pe năsălii, punerea punțiloru în mersulu spre grópă, prohodulu, stropirea și îngroparea. —

134º Poporulu nu face niciuă deosebire între sufletulu omului și alu dobitocului. —

135º Asemenea, poporulu nu face nici uă deosebirea, între cuvântulu: „mórtea omului și mórtea boului

136º
137 } — Fără respunsu. —

TECA

138º Părerea poporului în privința steleloru este: ei dicu: că stelele suntu mici, după vedere, ele asfințescu dimineața, și răsaru séra — acésta este. —

139º. Poporulu numeşte următorele stele: luceferu de séră, luceafărulu despre diuă, rariţele, closca şi steua polară; nu povesteşte nimicu despre ele.—

140º. Partea albicioasă a cerului, o numesce poporulu drumulu robiloru—; şi alt-ce-va, nimica.—

141º. Când să întâmplă eclipse de lună, séu de sóre, poporulu dice că aceste planete sunt mâncate de vârcolaci.—

142º. Vêrcolacii, după credinţa poporului, suntu nisce finţe de mărimea câniloru, cari câte ŭă dată mănâncă luna şi sórele.—

143º. Diochiulu, după poporu, este ŭă bólă de capu; ei dicu că diochiulu, să nasce cându, d. ex. întâlnindu-te, cu ŭă finţă, de că te vei mira de ea, apoi siguru că acea finţă să dioche.—

144º. 145º. 146º. 147 148º. } ... Nici nu s'a mai auzitu asemenea istorii prin poporu.—

149º. Strigoii, după poporu, suntu ómenii cu códă; ei spunu, că déca móre unu strigoiu séu o strigă, apoi în fie-care nópte, vine cu capacu sicriului la casa de unde a plecatu, şi nu dă pace urmaşiloru;— şi ca să scape de elu, se recomandă a-i bate unu paru prin inimu.—

Stafiile, după poporu, suntu nisce porcóe, de diferite colori, cari păzescu comorile.—

150º. Poporulu dice că draculu esă nóptea pe la răspânteni, pe unde a muritu cine-va; şi elu să arată sub diverse forme, ca: câne, femee, copilu etc. şi cauzéză diverse rele omului, aşa d. ex. lu mutilézǎ;—

151º. Poporulu dice că ursitele suntu nisce femei, cari, când se nasce copilulu, ele vinu la feréstră, şi-lu menescu cum să trăéscă în lume.—

152º. Poporulu dice că ielele suntu nisce fete mari, cari stau îngropate sub umbra arboriloru mari; şi nóptea se adună într'unu anumitu locu de jocu; şi déca se va întâmpla vr'o finţă omenéscă la joculu loru, ele îlu schilodescu, îlu desfigurézǎ etc.

241v

153ª }
154ª } Fără respunsu.
155ª }

156ª Poporulu povestesce următórele despre sburătoru séu cĕmulu celu rĕu; sburătorulu, 'lu capĕtă cine-va din spaimă; și vine nóptea sub formă de pară luminósă, și'i face diverse vănătăi pe corpu.

157ª }
158ª } Fără respunsu.—
159ª }

160ª Colindele să petrecu, séu să umblă cu colindu, în ajunulu Crăciunului séra, atâtu flecăii, cât și copii.—

161ª } Fără respunsu.—

162ª Poporulu spune că în timpurele vechi, zmeii și balaurii, erau cele mai puternice ființe de pe pămăntu, și că totu ună dată ei furau fete de Imperatu; să spune: că balaurii avéu câte 7 și optu capete.—

163ª Poporulu numesce pe ómenii roșii, ca cei mai

242

îndărădnici, mai supărăcioși și mai bătăuși.— de aceea se dice: „fugi de elu că-i cu păru roșu"

164ª Obiceiurile în privința vrăjilor, sunt fórte numeróse; așî d. ess. décă ună femee traesce rău cu barbatulu său, dice că'i-a făcutu cine-va, și și caută ună babă ca să'i desfacă; — vrăjitóre se mai numescu și toți acei ce cautĕ în cărți de jocu.

165ª Cuvintele în privința bólelor de omu suntu: diochiu, de cei răi, friguri, lungóre, junghiuri, etc.

166ª Cuvintele în privința bólelor de vite suntu: de cei răi, sângeratură, mușcătură de șerpe, bólă de splină, talanu, ariciu, surducu, trăgânu, apă la picióre, turbăciune, etc.—

167ª Tóte aceste bóle, poporulu dice că vin de la D.deu.—

168ª } Fără respunsu.—

169ª Poporulu dice, că Sf. Elie, ține cheea cerului, și numai când vrea elu, atunci plouă.—

170ª Dintre toți sfinții, sf. Constantinu este celu mai socotitu, sub cuvântu, că elu a scosu crucea din mare.—

171.a Poporulu impărtiesce diua și noptea in urmet
" rulu modu: relativu la diua: dimineața, prâ
" amiază, la tóca și séră; relativu la nópte: de
" séră, asfințirea luceafĕrului de cu séră, la mie-
" diulu nopții (când și cântă cocoșii) resăritulu lu-
" céferului despre diua, asfințirea se, și zori.—
172.a Diua din tâi a fiă-cărei luni, nise nici iĕă numi
173.a Poporulu nu face tocmai mare deosebire intre di-
" lele septămânii; dér dice că tóte suntu sânte
174.a Poporulu nu dice altu-nimicu despre aste dile,
" de câtu atâta, că când cine-va, scapă de unu pe-
" ricolu, poporulu dice: „că ia pusu iĕă di pentru elu
175.a Dintre tóte vietățile, poporulu socotesce de sfin-
" te pe urmĕtórele passeri: „pe cândunică și pe cucu
176.a Nu este nici unu locu, care să fiă socotitu de po-
" poru ca sfântu.—
177.a In adevĕru poporulu, dice, că Sórele și luna suntu
" lucruri sfinte.—
178.a Dupo părerea poporului, Zorile, este când se face

diua, și murgilu, când insereaza, unu ei mai dic,
" că acestea suntu nisce ființe, cari stăpânescu séra
" și dimineața; așe d. es. ei dicu, că până nu vrea
" Zorile nu s'ar face diua, și până nu vrea
" murgilă, nu se face séră.—
179.a Nu este nici unu blestemu cu pomenirea Dumnea-
" dieu; ci ei dicu; stupitearu sfinții, și altele.—
180.a Poporulu, dice că vêntulu, este și elu uno fi-
" ință; și când bate tare se umple de sânge de cre-
" ciele arboriloru.—
181.a Deosebitele vânturi se numescu: „crivețu, austru,
" vĕrteju, furtună, și abureliu (când este pré micu)
182.a Poporulu in adevĕru cunósce rugăciuni, afară
" de cele bisericesci, insă numai nisce mici dicri;
" așe d. es. dice: „dămi dómne minte și norocu“
" apoi: mulțumimu dómne de pâne și de sănă-
" tate; apoi: Dómne! érta păcatele, părinți-
" loru, fieți milă de tótă lumea, fieți milă și
" de mine păcătosulu.—

183ª Poporulu și esplică căderea stelelorŭ în urmĕtorulu modu: ei dicu, că, când cade ŭă stea, atunce a muritu unu, bogatu séu săracu, după cumu e și steua de mare; ub cuvĕntu, că fia-care omu și are steua, sa; — acelui bogatu, 'i mai mare și mai luminósă; ér a săracului, 'i mai mică și mai întunecósă. —

184ª
185ª } — Fără respunsu. —

186ª Poporulu spune că muma pădurii, este ŭă femeie, de ŭă mărime „uriașă, cu pletele până în pămĕntu, care umblă nóptea prin codri. —

187ª
188ª
189ª
190ª } — Fără respunsu. —

191ª Poporulu dice, că dreptu în susu în direcțiune verticală, se află 24 de ceruri, și că alu 12ª este

și vĕntulu turbatu; ei dicu, că sa nu fiă acestu vĕntu, Ciocârlia s'ar sui primăvéra până la ceru; însă îndată ce ajunge de acestu vĕntu turbéză și cade jos, apoi în curând móre. — Și găsindu'o vr'un câne, ŭă mănâncă, de unde și dânsulu turbéză — (așĭ și esplică poporulu turbarea câniloru)

192ª } Fără respunsu. —

193ª Poporulu are diverse credințe în privința curcubeului; așé d. ex. unii dicu că Curcubeulu suge plóea, alții dicu că esă a plóe; — ér alții dicu că este ŭă ființă de ŭă mărime extra-ordinară avĕndu la gură unu micu lăcușoru. — și déca s'ar duce ŭă femeea că béa apă d'acolo, să face barbatu; ér déca este barbatu se face femeă.

194ª
195ª
196ª } Fără respunsu.

197ª Poporulu spune că iarba fereloru este ŭă mică buruiană, pe care băgându'o cine-va sub pelea palmei, capătă proprietatea d'a deschide orice-

177e maica, ori ce lacatu, séu zevoru, numai atingêndu
" cu ea.—

178e } Fără respunsu.—
179e }

200e Poporulu dice că Iadulu este uă fumedemă
" neesplicabilă, locuitu séu stăpânitu numai de
" draci; și sufletele păcătoșiloru mergu în fundulu
" Iadului, fiindu supuse la diverse chinuri de draci.

201e } Fără respunsu.—
202e }

203e Poporulu și esplică eșirea cu plinu, séu cu gólu,
" în următorulu modu: când unu omu plécă la
" vr'unu drum, de se întîmplă să-i easă cine-va
" cu plinu, dice, că acelui merge bine; ér de-i
" esă cu deșertu, dice că-i va merge îndărătu.—
204e Spiridușulu, este dracului, sub formă de cióră
" séu uă mică păsărică; și că acelu spiridușu
" folosesce, la judecăți, comerțu, și alte între-
" prinderi; ——— stăpânului séu ——

205e } — Fără respunsu. —
206e }

Invĕțătoru. — Constantinu Ștudor

Respunsu
la intrebările din cestionarulu domnului
B. P. Hâsdeu.

Invetatorulu scólei din comuna Naziru plasa
Vădeni judeciulu Brăila.

N. Mocanu

Naziru, 1885 Aprilie 27.

21 NOE. 1907
Judecăției

Inainte de a incepe respunsulu la parte din intrebările coprinse în cestionaru, cimtu necesaru a da prin câteva cuvinte esplicare, ca să póta fi inteléza cele scrisă. —

Citindu cestionarulu, după părerea mé am impartitu intrebările in doue: partea antaia suntu relative numai vorbirei

limbei poporului, și partea din urmă
au de scopu de a afla mai multu ob
ceiurile de catu limba. —

Să fiă bine intelesu că la intrebari
relatiffe limbei la care n'am respunsu
porulu vorbere bine; éră la cele relative
multu obiceiurilor, n'am respunsu nu
la acelea care nu suntu cunoscute de l
prin localitate. —

Asé intrebarile asupra carora am de
cunoscința spre a respunde suntu urmeto

23. Pe aici consona f, de la inceputulu
belorū și cand este urmata de unu
i se preface in *h* mai totu d'auna, asé
dice: *heru*, *herbe*, *hina*, *here*, *hicat*
binte, *hirū* .... etc. in locu de *ferū*, *f*
fina *fere*, *ficatu*, *ferbinte*, *firu* .... etc
unele care le pronuncia bine ca: *feru*,
feciorū, *felu* .... etc. —

34.– In multe vorbe *bi* de la inceputu seu finea
vorbeloru se pronuncia *ghi*, asé sa dice:
ghine, *porunghei*, *plinghi*, *ghiciu* .. etc.
in locu de *bine*, *porumbei*, *preimbli*, *biciu*. etc.

35.– De multe ori silaba *pi* să pronunciă *chi*, asé sa dice *chiciorū*, *cheptu*
chedică .... etc. in locu de *piciorū*, *peptu*
pedică, *peptene* .... etc. —

37. Pluralulu multoru vorbe terminate in *pi*
să pronuncia *chi*, asé sa dice: *lupchi*,
pochi, *plochi*, *dulachi* .... etc in locu de
lupi, *popi*, *plopi*, dulapi .... etc. —

94.– Loculu unde au locuința ciobanii adeca unde-și
prepară și conserva mancaria, hainele, uneltele
prepară branza .... etc sa dice *stână*
in apropiere de stână în timpulu verei este
o îngraditura largă după trebuinto unde se
bagă oile mulgatore numita *perdea* și
care are în unu coltu o deschidere numai catu
incape o oie numita *strungă*. —

OTECA

252 v

sub capetulu grindeiului, cârligulu schimb
și prepelețulu în care atârnă plugarii m
carea și în fine potângulu care unesce plugul
cu cotiga. –
Tanjalăuiulu e compusu din o cârcee ce'lu unesc
de cotigă apoi mai are unu suplimentu num
Tinjaluță. Tanjala are numai unu singuru
suplimentu în partea de susu numita cătușă
Jugulu e compusu din cerghicie partea de
susu, policióra partea de josu, și bulfcele c
le unescu. – La plugu se mai pórtă și unu
radăuitoru spre a'lu rade de noroiu numit
oticu. — La jugu mai suntu răstelle

105.– Caruța să compune din: Protapulu cu
cotiga, și jugulu înainte, și urechile în
poi, și crucea de care se légă lambile. –
Dricurile compună din rótele dinainte u
osiea pe care este așezatu perinoculu
și de asupra acestuia sta vartejulu, intre
osie și perinocu este chisculu ce are la

253

capetulu dinainte o gaură unde se ficsază protapulu, și la
capetulu din urma o scandură numita splina;
pe osiea dinapoi este așezatu scaunulu.
Coșulu compusu din pomostini, spetează, cercei
resóle, scórte, fundatori, lenci și rancile
care unescu lencile cu carambii. – Partea
dinainte și dinapoi a carutei este unita
prin unu lemnu lungu numitu inima. –
Carutele fară coșu se numescu Ghioiciuri:
a unu capetu și cel-altu alu coșului suntu chilnele;

118.– Hainele barbatesci se numescu: cisme, ghete
botine, care suntu ca și ghetele dară n'au gurma
ca să închea cu curea, cipici (iminei) ce n'au
carambi de locu, papuci și hileri seu botoși încă-
taminte turcéscă ce acopere numai varfulu degetelorу. Hainele suntu: ismene, pantaloni, ciorecі
facuti din dimie, și șalvari (haina turcéscă) apoi
camașă, jiletcă, bondă, camașoiu, flanela, cojocu,
chebe, caciulă și palarie. –
Hainele femeesci suntu: papuci, cipici, camașă, fusta
sortu, ilicu, bundă, paltonu, barișu, testimelu

De asupra strungei este unu acoperisu p
pe ciobani de plóie și sóre în timpulu mulsu
Oile să mulgu în găléta. Acoperisulu a
disu se chiamă sandrama. În găleta se
mai pune unu vasu mai micu pentru a
stropirea în laturi a laptelui numita cupă.
Laptele se strecóră prin sitișca în unu
vasu mai mare numitu hardaica; apoi
se pune în elu chiagu. După ce să închegă
să alege cașulu de o parte și se pune în unu
vasu de pânză numitu zagalna (strecătóre)
apoi se scóte afară din hardaica spre a
pune la parà și unu cercu încrucișatu
sfóre gróse numitu comarnicu, pe ac
se pune zagalnă și se framantă din nou ca
spre a se scurge din elu bine partea mai após
numita jântu, pe urmă zagalna se pune p
o scandură înclinata facuta inadinsu spre a
tescui cașulu, numita crinta; în fine de
aici cașulu se pune pe o gradă de nuele spre a
scurge, numita léșa! —

---

jântulu apoi să ferbe cu încetulu în căldare meste cânduse cu tânjerulu și astu-felu capatamu jântița, care cuprinde doue parti: partea brânzósă numita urdă și partea apósă numita zeru. — La stână să mai găsesce și câte unu cârligu lungu spre a prinde oile numitu cață și unu paru cu mai multe crăngi înfiptu nu departe numitu prepelégu. —

103. — Uneltele seu sculele plugăriei suntu: plugulu propriu disu, cotiga, tânjalóia, tânjala jugurile și corcelele.

104. — Plugulu propriu disu se compune din: grindeiu care este partea cea mai puternică, córnele în urma grindeiului, plazulu josu și barsa unesce plazulu cu grindeiulu, ferulu latu și ferulu lungu ce se fixéza în grindeiu și în fine cocoșulu unu cuiu grosu ce stă în capatulu despre cotiga a grindeiului.

Cotiga cuprinde: rótele, osiea, broasca ce stă stergaru, feşu în fundulu caruia pórtă unu cercu de papura grasu numitu conciu. —

119.- Podóbele femeesi suntu: salbă, lefti la gatu cercei în ureche inele brăţeri ~~etc~~ brocin etc.-

139.- Poporulu pe aici nu dă nici unu nume stelelorn afară de catu luceferilorn, dice însă că fiecare omu are o stè şi cele mai mari suntu pentru regi şi imparaţi şi pentru boerii avuti, éra cele mici sunt ale saracilorn. —

140.- Partea albicióră de pe ceru se dice: calea laptelui, drumulu robilorn şi orbilorn şi se mai dice şi drumulu ţiganului şi eata de ce; in vremea veche a fostu unu ţiganu saracu în iarnă grè, elu să dusu să fure pae de la o şiră şi de la şiră pana la bordeu a facutu o d de pai ce se vede şi adi şi de aceea D-deu i-a blastamatu ca numai din sarcină şi dosagi să traiască. Aşé dice poporulu. —

141.- In urma unei eclipse seu cutremuru de pamentu poporulu aşteptă o bóla o fómete unu resbelu seu altu ceva reu.

142. Varcolacii suntu acele fiinţi abstracte ce şi le închipue poporulu că mananca lumina lunei seu a sórelui în timpulu eclipselorn. —

143.- Cand pe neaşteptate vine o durere de capu, o durere în totu trupulu seu curgere de sânge din nasu, prepusulu este deochiu. — Nu totu lumea însă se dice că póte seu că are patima a deochia ci numai acela întorsu de la ţiţa (adecă după ce l-a opritu mama de la suptu peste doue seu trei septamani începe a-i da éra ţiţa).

149.- Iata ce povestesce vulgulu despre strigoi: Ei suntu nisce fiint abstracte care au nascere din morţii aceia care în timpulu catu a statu trei dile mortu n'a fostu îngrijitu şi din nebagare de sémă a trecutu peste ei vreun caine seu pisica; îndata după ce-lu îngrópă elu îşi formézâ o códă şi în tóte nopţile esă din grópa la 2 césuri după înserare şi umbla împrejurulu casei lui adecă unde locuisă elu, până la cantatulu cocoşilorn cand fuge iute şi se aşază în mormântu. —

254v

Totu **strigoi** sa dice ca să facu și
acei copii facuti de **fete mari**, care du
mórte muncescu în tóta viata de vecin pe
mama lui pe tatalu lui și tóte rudele lui. –
Stafiele suntu nisce ființi abstracte (vedute
în totu dauna spune poporulu) ce se afla pri
bieciuri prin didurile și cladirile mari și
eata cumu: Unu zidaru cand se apucă să
lucrede unu zidu are nevoe de o stafie și o
capata în felulu urmatoru: ~~fura~~ masóră umb
unui animalu seu omu chiaru cu o trestie
și pune ace trestie în zidu éra animalulu m
suratu móre imedeatu peste câteva óre.
După ce se termină cladirea stapanulu spre
a se folosi de elu trebue ca să hranescă conti
acelu duhu nevadutu caci în casu contrariu e
împedecatu de a întra înauntru seu de intra cu
forta stafiea face sgomotu continu, hodorogesce
prin tóte unghiurile, cutremura pămentulu casei
Acesta este o credinta incarnata și este sigur că
unii zidari ișă darima lucrulu dacă nu pune umb

255

151. – **Ursitele** sunt trei fiinti abstracte, care imedeatu
după nascirea unui pruncu vinu și prin consultatiea
loru hotarascu destinulu noului nascutu. —

152. – **Iele le** suntu o multime de fiinti abstracte care continu
dantuescu, canta jócă mai multe împreună și dacă
cineva dă peste ele seu ele peste cineva acelu cineva
se **paralisază**. Loculu unde jóca **iele** ramane fără **iarbă**. –

153. – Cand o femeia sa pune marți sara **să torca** fara a
gusta nimica apoi să dice ca indata după culcare
vine o **matahala mare** și se pune pe plapoma ei fară
a o vede și ca nu póte dormi pana la cantatulu cocosilor
apoi o și mai bate și ceerulu și alte multe [illegible]
i face. Ace **matahala** este **Joimărica**

155. A treia marți după Pasci fetele facu unu chipu de omu
de pamantu numitu **caluianu** și ilu ducu ca pe
morți ingropandu-lu la campu; după trei dile adecă **joi**
ilu desgropă daramandu-lu în bucati prin puturi și apoi
să udă cu apă cu intentiune ca să plóie vara viitore.
In ace **joi** să dice ca este **Paparudă**. –

156. – Cand cineva are o spaimă grozava ace spaimă se dice
ca se face **zburatoru** și apoi vine de se culcă cu elu

și la chinuesce adesea ori nóptea și are pe trece pană la mórte.-

165 și 166.- Inainte de a să ivi o bólă epizotică de ómeni seu anemale să dice că vine p acé localitate o babă bătrâna și sluta ș umblă prin tóte locurile unde are să fie mo și care o va primi și respecta acela va scapa de bólă iară cine nu o va respecta va suferi cele ant

168. Indată ce inserează lupii se adună în unu loc anume hotărîtu și aici vine sant. Petru și i ra dulesce de unde sa ea fiecare prada. —

169.- Sf. Ilie de la începutu Ddeu la însărcin cu tunetulu și elu își facia serviciulu cu ase credinta ca cand tuna și munții se crepau. In urmă Ddeu vedindulu ca e pré activu i rupe omană și unu picioru spre alu mai muia; înse elu totu bine și îndeplinea serviciulu pană în urm cand gratie ca a mai înbatranitu și nu pré poate.

173.- Dilele de postu precum lunele, mercurele și vinerile suntu socotite mai puternice și în deosebi vinerea cand femeile nici nu cosă nici torcu nu spală...

183.- Fiindu-că credința este ca fiece omu are o ste apoi credința este că cand móre omulŭ cu stéua cade și ea asupră casei acelui omu și numai cele mari să vedu cand cadu ale împăraților pe cand a ómenilor săraci nu se mai vedu cand cadu fiind fórte mici. –

191.- Diasupra tuturoru straturilor de aeru seu la partea de susu a atmosferei să dice ca e unu ventu pré linu și narcoticu continandu adevĕratulu germenu alu turbăi numitu ventulu turbatu. De la elu ne vine turba și éta cum: Fiindu-că ciocarliele primă-véra au instinctulu de a se sui dreptu în susu să sue pană la ventulu turbatu și cand a ajunso acelu ventu cade mórtă josu și găsindo cainii seu pisicele o mananca și ei imediatu suntu loviți de turbare și apoi de la ei să transmite directu prin mușcare.

197.- Cand cineva găsesce nisce pui de aticiu și i ea din cuibu punându'i într'o îngrăditura nu departe, și închidîndu ușa îngrăditurei cu unu lacatu, mamă puiloru umblă aduce imediatu iarba ferului și punandolo în jura pe lacatu acesta să descue și [illegible] și diminéța cine să duce gasesce iarba pe lacatu și se póte servi deschidăndu celu mai siretu lacătu.- Să dice că și unele babe pot să gasescă acésta iarbă plecandu în razantele sorelui pe câmpu cand roua străluce pe ierburi ca diamantele să uita în zare, și cunósce acea iarbă după colore punăndui de departe pe un capetulu unei trestii seu vergi lungi.-

198.- Colăcerii suntu acei tineri calari ce însoțescu nunțile țărănesci. —

203.- Dacă cineva pléca în orce parte în afaceri mai seriose și din întamplare i a esitu cu secu sa întorsu îndaratu seu din întâmplare sa în catu cu o haină pe dosu seu a întalnitu popă, lu vedi forte tristu stiindu că va umbla în zadaru; iară cand i ese cu plin e siguru de reusita, totu asemenia cand întalnesce lupu; înse iepurele este semnu de pagubă. —

204.- Pentru ca cineva să facă avere mijloculu celu mai eficace să dice ca este Spiridușulu. Elu se capata de la unu neguciatoru ce are la dispositiune o mulțime de aceste ființe abstracte ținăndui prin sticle ulciore ... etc. Celce i trebue să duce de să tocmesce avăndu în vedere și timpulu pe catu lu ea. In timpulu catu lu ține pe spiridușu stapanulu trebue să observe strictu ca la fiece prăndu din totu paharulu și din toto bucățica mancata antaiu so rupă lepadăndu josu spre a mancă spiridușulu caci în casu contrariu platesce cu trântiala neîngrijirea sé. Stapanulu în totu timpulu catu posedă spiridușulu lu tremite după bani și elu ia banii pe jumatate ori de unde laru tremite stapanulu seu. — Cand espiră timpulu stapânulu lu léga în o basma bună și bagă unu colțu în buzunaru iară restulu atarnă și umblă prin adunari și cine i va fura batista acela ră mane cu spiridușulu și fostulu stapanu sca pentru totu dauna ramanăndu cu averea. —

206.- Să dice că la ~~fin~~ finitulu lumei va da unu focu teribilu, care va arde pamentulu in grosime de 9 coţi şi voru arde tote vietaţiele şi necurataniele şi pe urmă va da unu ventu mare şi va lua cenuşa tota ducandu-o in mari şi astu-felu faţia pamantului va ramania curată. – In urmă D-deu va eşi cu unu paharu de vinu şi cu unu cornu de prescură şi draculu va eşi cu mii de care cu paine şi cu butoie cu vinu şi ambii voru pofti lumea să manance şi să bé. - Atunci lacomii şi nesaturatii voru alerga la Draculu spre a să satura iară cei buni voru merge la D-deu şi din o farema de paine se vor satura pentru tota dauna iara cei de la Draculu voru totu manca şi nu se voru mai satura, şi care unde se va duce acolo va ramane. –

„Aşé dice poporulu"! –

Comuna Nazîru plasa Vadeni jud. Braila

Invăţătoru H. Mocanu

Nazîru 1885 Aprilie 27.

N. 8.

Văzut de noi la facerea inventarului astă-zi 21. NOE. 1907
Judecător

Respunsurile Programei
pentru
Adunarea Dateloru
privitóre la
Limba Română
de
Învăţătorulu şcólei din Comuna
Rusĕţu, plasa Balta jud. Braila

1. Poporulŭ de aici rostesce curatŭ pe a celŭ neaccentatŭ fără a'lŭ trece în ă în cuvintele: manta, para, bara, oca şi în altele.—

2. Pe aici în chipulŭ de a rosti alŭ poporuluĭ deosebirea între sonurile ă şi â sau î se cuprinde în cuvintele: Marţi, bărbatŭ, săracŭ, săratŭ, mână, lână, mîţă, ţărîţă şi în altele.—

3. Cuvintele în care se aude mai bine sonulŭ â suntŭ: mântuire, mângăiere, şopârlă, gârlă şi altele.—

4. Pe aici se dice: seră, fată, masă şi altele.—

5. Cuvintele în care poporulŭ rostesce curatŭ pe o celŭ neaccentatŭ fără a'lŭ trece în u suntŭ: mormêntŭ, morunu, gospodin şi altele.—

6. Pe aici se dice: umblu, unghiu şi altele.—

7. Nu suntŭ pe aici cuvinte în care ni nu s'a muiatŭ în i..

8. Nu şi se dice laiu éră nu taliu adecă li s'a muiatŭ în i.—

9. Pe aici nu se audŭ vocale lungi.—

10. Nu se întîmplă ca poporulŭ de aici să rostéscă întregu pe u de la sfîrşitulŭ unuĭ cuvêntŭ fără articolŭ; şi dice fac éră nu facu şi altele.—

11. Pe aici nu se rostesce nici uă dată întregu i de la sfîrşitulŭ cuvêntuluĭ; şi se dice ómenĭ éră nu ómeni şi altele.—

12. Nu se dice pe aici: cuvente, mente, vene ci cuvinte minte, vine şi altele.—

259r

13 diftongulŭ oa pe aici se rostesce curatŭ audindu-se ambele vocale una ca și alta. –

14 Diftongulŭ ea se pronunță și ca ia de exemp. în femeia și ca ea în lumea și în altele. –

15 Nu suntŭ pe aici cuvinte în care poporulŭ să rostésca pe é sau ea unde limba pune numai pe e de ex: placere, lege éră nu placére, lége și altele. –

16 Nu suntŭ aici cuvinte în care să se rostésca e simplu unde limba pune pe é de ex. sése, vréa și altele éră nu sese vre și altele. –

17. Aici în graiulŭ poporului nu se observă nici uă particularitate în privința vocalelorŭ. –

18. Poporulŭ de aici cunosce numai pe z singuru fără a'lŭ deosebi pe z de dz. –

19. Z atâtu în dumnezeu câtu și în praznicu se rostesce pe aici totu una. –

20. Nu suntŭ cuvinte pe aici în care să se audă dz ci numai z. –

21. Poporulŭ de aici rostesce pe z numai într'unŭ felŭ. –

22. Nu suntŭ cuvinte aici în care să se audă zz. –

23. Poporulŭ de aici în totu de a una preface pe f în h dicênd: hieru éră nu fieru și altele. –

24. Nu suntŭ pe aici cuvinte în care fie sau fi să nu se prefacă în: hie sau hi. –

25. Pe aici sonurile fie sau fi nu se rostesc ca ș sau ca c se dice hieru éră nu șeru sau cieru. –

26. Poporulu de aici preface pe v în h în cuvintele: hulpe pentru vulpe și în altele. –

260

27. Nu suntŭ pe aici cuvinte în care h să se prefacă în v. –

28. Poporulŭ de aici rarŭ deosebesce sonurile: fie și pie și mai totŭ dea una le pronunță de uă potrivă. –

29. Poporulu de aici preface pe v în g în cuvintele: ghiu în locu de iu și în altele. –

30 Pe aici nu se rostesce jiu și giu pentru viu. –

31. Nu piere pe aici v de la începutulu cuvêntului ca să se dică inu p. vinu. –

32. Nu se aude pe aici în cuvintele sténa rénu și în altele ca să dică stéva și așa mai departe. –

33. Poporulu de aici deosebesce pe j de gi și nu dice giuru în locu de juru și altele. –

34. Poporulu de aici rostesce pe b ca ghi și dice Cerghi éră nu Cerb; ghine p. bine și așa mai departe. –

35. Se rostesce pe aici pi ca ki dicêndu-se kieptu, kicioru éră nu pieptu, picioru și altele. –

36. Nu se rostesce ceptu și cicioru ci pieptu, picioru, și altele

37. Pluralulu de la Lupu și de la Popă se rostesce pe aici: Luchj, Lupki și Pochj. –

38 Pe aici se rostesce: nie p. mie și nielu p. mielu. –

39. Totu în același felu se rostesce pe aici și mie (1000) ca și mie (p. mine). –

40. Pe aici nu se preface n între vocale în r în nici unŭ cuvêntŭ. –

41. În nici unŭ cuvêntu nu se preface pe aici r în n. –

42. Nu amestecă poporulu de aici pe j. cu ș. –

43. Pe aici nu se amestecă s. cu ț. –

44. Ț cu ci nu se amestecă pe aici nici uă dată. –

13 Diftongulu oa pe aici se rostesce curatu audindu-se ambele vocale una ca şi alta. –

14. Diftongulu ea se pronunţă şi ca ia de exemp. în femeia şi ca ea în lumea şi în altele. –

15. Nu suntu pe aici cuvinte în care poporulu să rostescă pe é sau ea unde limba pune numai pe e de exp.: placere, lege éră nu placére, lége şi altele. –

16. Nu suntu aici cuvinte în care să se rostescă e simplu unde limba pune pe é de exp. sése, vrea şi altele éră nu sese vre şi altele. –

17. Aici în graiulu poporului nu se observă nici uă particularitate în privinţa vocalelorŭ. –

18. Poporulu de aici cunosce numai pe z singuru fără a'lu deosebi pe z de dz. –

19. Z atâtu în dumnezeu câtu şi în praznicu se rostesce pe aici totu una. –

20. Nu suntu cuvinte pe aici în care să se audă dz ci numai z. –

21. Poporulu de aici rostesce pe z numai într'unŭ felu. –

22. Nu suntu cuvinte aici în care să se audă zz. –

23. Poporulu de aici în totu de a una preface pe f în h dicênd: hieru éră nu fieru şi altele. –

24. Nu suntu pe aici cuvinte în care fie sau fi să nu se prefacă în: hie sau hi. –

25. Pe aici sonurile fie sau fi nu se rostesc ca ş sau ca ç se dice hieru éră nu şeru sau ceru. –

26. Poporulu de aici preface pe v în h în cuvintele: hulpe pentru vulpe şi în altele. –

Nu suntu pe aici cuvinte în care h să se prefacă în v. –

Poporulŭ de aici raru deosebesce sonurile: fie şi hie şi mai tôte deauna le pronunta de ua potrivă. –

Poporulu de aici preface pe v în g în cuvintele: ghiu în locu de şi în altele. –

Pe aici nu se rostesce jiu şi giu pentru viu. –

1. Nu piere pe aici v de la începutulu cuvêntului ca să se dică p. vinu. –

2. Nu se aude pe aici în cuvintele steua rèua şi în altele ca dicu steva şi aşa mai departe. –

33. Poporulu de aici deosebesce pe j de gi şi nu dice giuru locu de juru şi altele. –

4. Poporulu de aici rostesce pe bi ca ghi şi dice cerghi éră nu cerbi, ghine p. bine şi aşa mai departe. –

35. Se rostesce pe aici pi ca ki dicêndu-se kieptu, kicioru éră nu pieptu, picioru şi altele. –

36. Nu se rostesca ceptu şi cicioru ci pieptu, picioru, şi altele.

37. Pluralulu de la Lupu şi de la Popă se rostesca pe aici: Luchj, upki şi Pochj. –

38. Pe aici se rostesce: nie p. mie şi nielu p. mielu. –

39. Totu în acelaşi felu se rostesce pe aici şi mie (1000) şi mie (p. mine). –

40. Pe aici nu se preface n între vocale în r în nici unŭ cuvêntu. –

41. In nici unu cuvêntu nu se preface pe aici r în n. –

42. Nu amestecă poporulu de aici pe j. cu ş. –

43. Pe aici nu se amestecă s. cu ţ. –

44. Ţ cu ci nu se amestecă pe aici nici ua dată. –

260

45. Nu sunte reguli de schimbări de consóne pentru ca în
gura poporului de aici nu se urméză. –

46. Poporulu pe aici rostesce fluerariu éră nu fluerariŭ şi

47. Poporulu de aici nu ḑice vědutu ci vědută şi altele.

48. Poporulu de aici are obiceiulu de a ḑice: ómeni merge în
locu de ómeni mergu şi altele. –

49. Poporulu de aici ḑice mâinele éră nu mânurile

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58. Numirile strugurilor pe aici sunte Corna cu bobiță mai ma
şi lungărete şi cu suculu dulce şi struguri albi cu bobi
rotundă şi cu suculu mai acru şi struguri negri cu bo
tot rotundă şi cu suculu mai dulce. –

59.

60. Numele vinului de aici este Focşani de colóre albu şi
negru. –

61. Numirile grânelor pe aici sunte: grâu de tómnă, de véră,
ghircă, arnăutu, orzu, ovězu, meiu, porumbu. –

62.

63.

64. Pe aici numirile buruienelor: Lăpriță, Sulfina, Lipanulu
şi Pălămida éră ale erburilor: Troscatulu, Ghisdeiulu, Chi-
rulu şi grâuşorulu şi ale florilor: Isma, Calapă

relu, galbineua, Crăiele şi crăițele. –

65.

66.

67. Cuvintele în privința Calului pe aici sunte: Că calulu este unu animalu domesticu care se cresce pentru hamu şi călărie, că póte trăi pěnă la 30 de ani, de colóre murgu, negru, bălanu, roibu, [illegible] petatu şi de felu din ţéră. –

68. Cuvintele în privința boului şi Vacei pe aici sunte: Boulu se cresce pentru jugu şi pentru carnea lui, Vaca pentru lapte şi carne şi prăsilă, că póte trăi pěnă la 15 ani de colóre vinețu, bălanu, negru, bălțatu şi gălbui şi de felu din ţéră.

69. Cuvintele în privința Berbecelui şi oiei sunte: Berbecele se cresce pentru prăsilă lână şi carne şi oia asemenea pentru prăsilă, lână, carne şi pentru brânză şi laptele ei, de felu din ţéră, vrîstă pěnă la 10 ani de colóre albe şi ţigăi. –

70. Cuvintele în privința Caprei şi a porcului pe aici sunte: Capra se cresce pentru lână, lapte, carne şi prăsilă, felulu din ţéră vrîstă pěnă la 12 ani de colóre albă şi ţigae cam suri şi Porculu pentru grăsimea, carnea şi părulu seu şi pentru prăsilă de felu din ţéră, vrîstă pěnă la 7 sau 8 ani şi de colóre bălaĭ negri şi suri şi pătați. –

71. Cuvintele în privința Câinelui sunte: că Câinele este unu dobitocu credinciosu stăpânului seŭ ce se cresce pentru paza casei, a turmelor de oi şi altele de felu din ţéră, de colóre bălan, negru şi petatu şi vrîsta pěnă la 17 şi 18 ani. –

72. Cuvintele în privința Pisicei sunte: Că Pisica este unu dobitocu care vrea rěulu stăpânului şi se cresce pentru stârpirea şóricilor.

73. Felurile Şóricilor pe aici sunte: Şóreci mici, mari, şi ghiroj.

74. Pe aici numirile Vermilor sunt: Vermii ce se găsescu prin ca
prin Brânză și alte legume; Rîmele ce se găsescu prin pământu
75. Numile Insectilor pe aici sunt: Musca, Omida, Molia și alte
76. Cuvintele despre Gâsca, Rața etc pe aici sunt: Că acestea
sunt niște paseri domestice ce se crescu pentru ouă, care
fulgii loru.-
77. Cuvintele în privința albinelor pe aici sunt: că ele ne dă mie
și céra și că ele se înmulțescu din ouăle ce le face matca și pe care
le pune într-o căsuță de Uleiu din care peste câte va dile ese câ
un fel de vierme și în fine peste câte va dile albină și care ese
din aleiu adună sucul florilor și'l depune spre a forma
mierea, Uleile se află așezate prin grădini și prin alte locuri.-
78 Cuvintele despre Urșu, Lupu etc sunte pe aici: Că sunt nis
ce animale sau fiere selbatice dintre care altele facu rău
altele nu, altele se vînéză pentru stârpirea loru, éră altele
pentru carnea loru etc.-
79. Că sunt niște paseri selbatice care ne rapiescu puii de
găină mieii și altele.
80. Cuvintele despre Cucuvae sunt: Că este o pasere ce lo-
cuesce mai cu séma prin turlele bisericelor și care când
cântă pe unde va dice că prevestesce mórte.-
81. Cuvintele despre corbu și Cióră sunte că ele mânâncă animale
morți care strică aerulu.-
82 Cuvintele despre Mierla, Sturdu etc sunte: Că ele sunte niște
paseri cari altele cântă frumósu, altele stârpescu insectele care
ne facu rău, altele se vânédă pentru carnea loru și altele.-
83 Cuvintele despre Cocoru sunte că ele ne prevestescu începutulu Pri
și Barza alu Verei.-
84. Cuvintele despre Broscă sunte că ea traesce prin apă, pă-
mînt, piétră etc rabdând frigulu și lipsa aerului și sunte
de mai multe feluri Brósce comune, testóse și altele.-
85 Cuvintele despre Șerpe și Șopârla sunte că ele sunte nis
ca leptele care stârpiescu insecții ce ne facu rău și sunte

mai multe feluri: Șerpii comuni, Năpârca și alții asemenea
Șopârla comună; Gusterulu și altele.-

86.
87 Numirile Pescilor pe aici sunte: Crapu, Știuca, Caracuda, Ghi-
banu, Somnu și Țiga.-
88.
89. Pe aici glasulu Boului și oiei se chiamă sbieretu, alu calului nin-
chezatu, alu Porcului guitatu, alu Gascelor gârâitu, alu Ratelor
măcăit și alu Găinelor Câtcărăgitu.-

BIBLIOTECA [illegible]

90.
91.
92 Numirile Câinilor de vînatu sunte: Copoi și Zavri.-
93.
94
95 Ciobanii de aici dau acelea și numiri Vitelor ca și locuitorii.
96 Câinii Ciobanesci pe aici se numescu câini de oi.-
97
98 Ciobanii pe aici împărtescu diua totu ca și locuitorii adică în trei conace; prândulu, namiedea și séra.-
99.
100 Pe aici nu au Ciobanii alte cuvinte de cele întrebuințate de săteni.
101
102 Pe aici câmpulu nelucratu se numesce țelina éră celu lucratu mirisce
103. Uneltele de plugărie pe aici se numescu: Plugu, Grapa, Cosa, Secera
și altele.
104. Părtile Plugului sunte: Cornele, piciorulu, plazulu, bârta, Cormana,
grindeiulu, fierele, potângulu și Telegele!-
105. Părtile Căruței sunte: Rótele, Osiculu, codirlele, oistea, crucea
cruciórile, scara, inima, cracii, splina, osiile și vârtejulu.-
106. Părtile Morei sunte: Pietrele, Rótele, Vertejul și Coșurile.-
107 Meșteșugurile cunoscute la țéră sunte: Cismăria, Rotăria,
fierăria, dulgheria și Zidăria.-
108. Uneltele de dulgerie sunte: (Mistria și Ciocanulu și materialulu
cărămida) Tesla, rendeaua, Toporulu și fierăstraulu și materialulu
scânduri și lemne.-

74. Pe aici numirile Vermilor sunte: Viermii ce se găsescu prin ca
prin Mentă şi alte legume; Râmele ce se găsescu prin pămêntu
75. Numile Insectelor pe aici sunte: Musca, Omida, Molia şi alt
76. Cuvintele despre Gâsca, Rața etc pe aici sunte: Că acestea
sunte nisce paseri domestice ce se crescu pentru ouă, carne
fulgii loru.—
77. Cuvintele în privința albinelor pe aici sunte: că ele ne dă mi
şi cera şi că ele se înmulțescu din ouăle ce le face matca şi pe ca
le pune într'uă căsuță din Ulesu şi care peste câte va zile ese ca
unu fel de vierme şi în gine peste câte va zile albină şi care ca
din aleia adună sucul florilor şi le depune spre a forma
mierea, Uleile se află aşedate prin grădini şi prin alte locuri
78. Cuvintele despre Ursu, Lupu etc sunte pe aici: Că sunte ni
e animale sau fiere sălbatice dintre care altele facu reu,
altele nu, altele se vânează pentru stârpirea loru, eră altele
pentru carnea loru etc.—
79. Că sunte nisce paseri sălbatice care ne rapiescu puii de
găină mieii şi altele.
80. Cuvintele despre Cucuvae sunte: Că este uă pasere ce lo
cuesce mai cu seamă prin turlele bisericelor şi care când
cântă pe unde va zice că prevestesce mórte.—
81. Cuvintele despre corbu şi Cioră sunte că ele mânca animale
morți care strică aerulu.—
82. Cuvintele despre Mierlă, Sturdu etc sunte: Că ele sunte nisc
paseri cari altele cântă frumosu, altele stârpescu insectele ca
ne facu reu, altele se vândă pentru carnea loru şi altele.—
83. Cuvintele despre Cocoru sunte că elu ne prevestesce începutulu
şi Barza alu Verei.—
84. Cuvintele despre Broscă sunte că ea traesce prin apă, pă
mênt, piétră etc rabdând frigulu şi lipsa aerului şi sunte
de mai multe feluri Brosce comune, testóse şi altele.—
85. Cuvintele despre Serpe şi Şopârla sunte că ele sunte ni
ce reptilele care stârpiesc insecții ce ne facu reu şi sunte

mai multe feluri: Şerpii comuni, Năpârca şi alții asemenea
Şopârla comună; Gusterulu şi altele.—

86. Numirile Pescilor pe aici sunte: Crapu, Ştiuca, Caracuda, Ghidanu, Somnii şi Ţeja.—
88.
89. Pe aici glasulu Boului şi vaci se chiamă sbieretu, alu calului nin-chezatu, alu Porcului guițatu, alu Gascelor gârâitu, alu Rațelor măcăit şi alu Găinelor Câtcărăitu.—

90.
91.
92. Numirile Câinilor de vânatu sunte: Copoi şi Zavri.—
93.
94.
95. Ciobanii de aici dau acelea şi numiri Vitelor ca şi locuitorii.
96. Câinii Ciobănesci pe aici se numescu câini de oi.—
97.
98. Ciobanii pe aici împărțescu diua totu ca şi locuitorii adică în trei conace; prânzulu, namiedia şi sera.—
99.
100. Pe aici nu au Ciobanii alte cuvinte de cele întrebuințate de săteni.—
101.
102. Pe aici câmpulu nelucratu se numesce țelina, éră celu lucratu mirisce.
103. Uneltele de plugărie pe aici se numescu: Plugu, Grapa, Cosa, Secera şi altele.
104. Părțile Plugului sunte: Cornele, piciorulu, plazulu, bârsa, Cormana, grindeiulu, fierele, potângulu şi Telegele!—
105. Părțile Căruței sunte: Rótele, Dricului, codirlele, oistea, Crucea, crucióile, scara, inima, cracii, splina, osiele şi vârtejulu.—
106. Părțile Morei sunte: Pietrele, Rótele, Vertejul şi Coşurile.—
107. Meşteşugurile cunoscute la țeră sunte: Cismăriea, Rotăriea, fierăriea, Dulgheriea şi Zidăriea.—
108. Uneltele de dulgerie sunte: (Mistriea şi Ciocanulu şi ma de cărămida) Tesla, rendeua, Toporulu şi fierăstraulu şi ma
cânduri şi Lemne.—

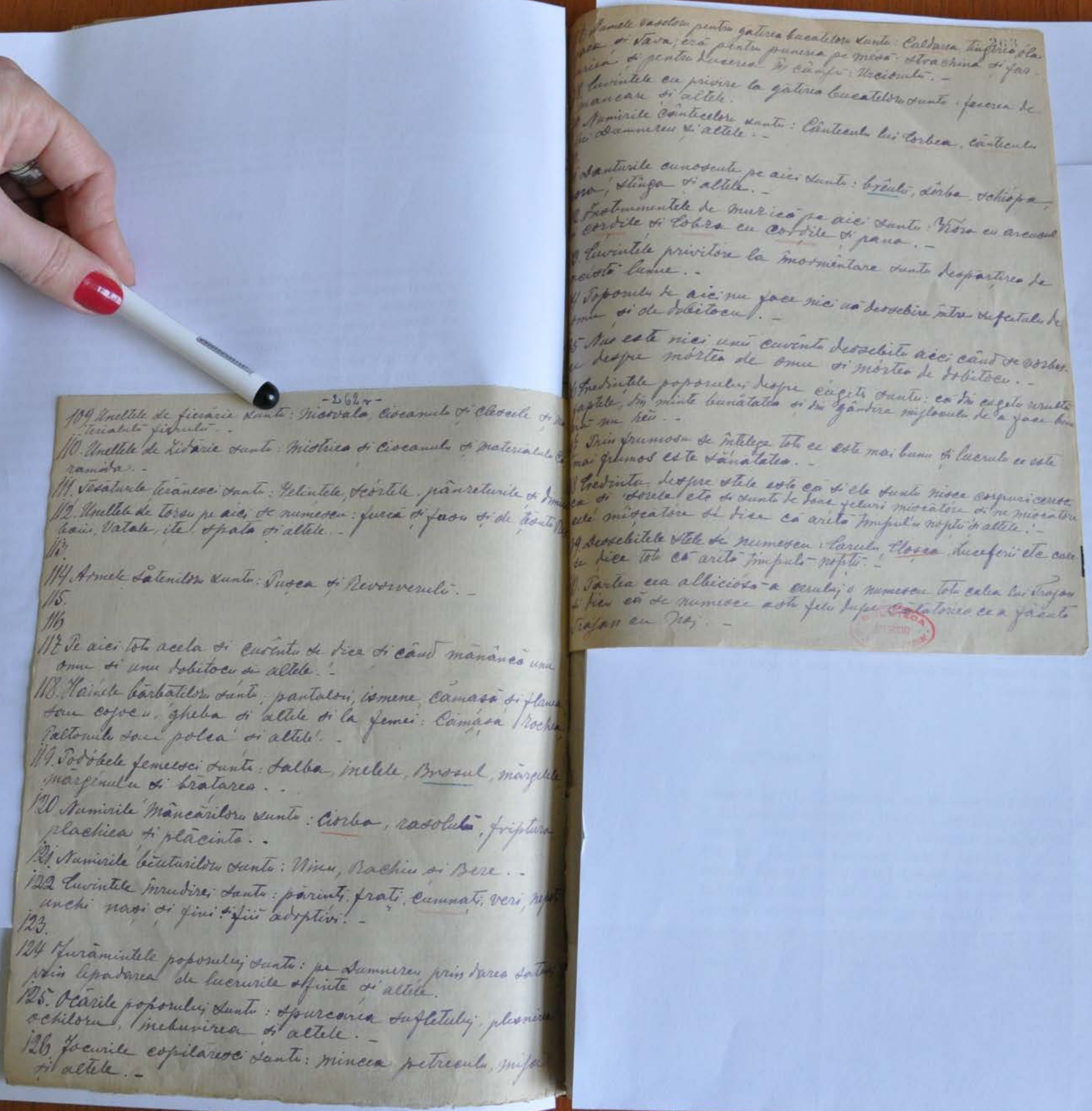

109 Uneltele de fierarie sunte: Nicovala, Ciocanulu și Clestele și ma
terialulu fierulu. -

110. Uneltele de Zidarie sunte: Mistrica și Ciocanulu și materialulu Că
ramida. -

111. Țesaturile țărănesci sunte: Velintele, Scorțele, pânzeturile și Dimi

112. Uneltele de torsu pe aici, se numescu: furcă și fusu și de țăsutu Ră
boiu, Vatale, ițe, spata și altele. -

113.

114. Armele săteniloru sunte: Pușca și Revorverulu. -

115.

116

117 Pe aici totu acela și cuventu se dice și când mănâncă unu
omu și unu dobitocu și altele. -

118. Hainele bărbatiloru sunte: pantaloni, ismene, cămașă și flanea
sau cojocu, gheba și altele și la femei: Cămașa, Rochea
Paltonulu sau polca și altele. -

119. Podóbele femeesci sunte: salba, inelele, Broșul, mărgelele
mărgeanulu și brătarea. -

120 Numirile Mâncăriloru sunte: Ciorba, rasolulu, friptura
plachiea și plăcinta. -

121. Numirile băuturiloru sunte: Vinu, Rachiu și Bere. -

122 Cuvintele înrudire sunte: părinți, frați, cumnați, veri, nepo
unchi nași și fini și fii adoptivi. -

123.

124 Jurămintele poporului sunte: pe Dumnezeu prin darea sat
prin lepădarea de lucrurile sfinte și altele.

125. Ocările poporului sunte: Spurcarea sufletului, plesnirea
ochiloru, înebunirea și altele. -

126 Jocurile copilăresc sunte: mincea, petrecutu, mijo
și altele. -

---

amele vaseloru pentru gătirea bucateloru sunte: Căldarea, tigăirea, ola
ca și Tava, eră pentru punerea pe mesă: strachina și far
ria și pentru Ducerea în câmpu: Urciorulu. -

Cuvintele cu privire la gătirea bucateloru sunte: facerea de
mâncare și altele.

Numirile Cânteceloru sunte: Cântecelu lui Corbea, Cântecelu
lui Dumnezeu și altele. -

Danturile cunoscute pe aici sunte: brâulu, sârba, schiopa-
ra, stânga și altele. -

Instrumentele de muzică pe aici sunte: Viora cu arcușulu
cordile și Cobza cu Cordile și pana. -

Cuvintele privitore la înmormântare sunte despărțirea de
cestă lume. -

Poporulu de aici nu face nici o deosebire între sufletulu de
omu și de dobitocu. -

5 Nu este nici unu cuventu deosebitu aici când se vorbe
e despre mórtea de omu și mórtea de dobitoci. -

Credințele poporului despre cugetu sunte: că din cugetu resulta
faptele, din minte bunătatea și din gândire mijlocului de a face bine
nu rău. -

Prin frumosu se înțelege totu ce este mai bunu și lucrulu ce este
mai frumos este sănătatea. -

Credința despre stele este că și ele sunte nisce corpuri cerescă
ca și sorele etc. și sunte de doue feluri mișcătore și ne mișcatore
ele mișcatore se dice că arătă timpulu noptii și altele. -

Deosebitele Stele se numescu: Carulu, Closca, Luceferii etc. care
se dice totu că arătă timpulu noptii. -

Partea cea albicióso a cerului o numescu totu calea lui Trajan
și dicu că se numesce astu felu după călătoria ce a făcuto
Trajan cu Roj. -

109. Unelttele de fierărie sunte: Niovală, Ciocanulu și Cleștele și ma
teriallulu fierulu.-

110. Uneltele de Zidărie sunte: Mistrica și Ciocanulu și materialulu
ramăda.-

111. Țesăturile țărănesci sunte: Velințele, scórțele, pânzeturile și

112. Uneltele de torsu pe aici se numescu: furcă și fusu și de țăsutu
leau, Vatale, ițe, spata și altele.-

113.

114. Armele sătenilor sunte: Pușca și Revorverulu.-

115.

116.

117. Pe aici totu acela și cuvêntu se dice și când mănâncă unu
omu și unu dobitocu și altele.-

118. Hainele bărbatilor sunte: pantaloni, ismene, cămașă și flanea
sau cojocu, gheba și altele și la femei: Cămașa, Rochea
Paltonulu sau polca și altele.-

119. Podóbele femeesci sunte: salba, inelele, Broșul, mărgelele
mărgenulu și brătarea.-

120. Numirile Mâncărilor sunte: Ciorba, rasolulu, friptura
plachiea și plăcinta.-

121. Numirile băuturilor sunte: Vinu, Rachiu și Bere.-

122. Cuvintele înrudirei sunte: părinți, frați, cumnați, veri, nep
unchi, nași și fini și fii adoptivi.-

123.

124. Jurămintele poporului sunte: pe Dumnezeu prin darea sata
prin lepădarea de lucrurile sfinte și altele.

125. Ocările poporului sunte: spurcarea sufletului, plesnirea
ochilor, înebunirea și altele.-

126. Jocurile copilăresci sunte: mincea, petrecutu, mijoc
și altele.-

Numele vaselor pentru gătirea bucatelor sunte: Căldarea, Tingirea, ola
ea și Tava; éră pentru punerea pe mésă: strachina și fas
rică și pentru ducerea în câmpu: Ulciorulu.-

Cuvintele cu privire la gătirea bucatelor sunte: facerea de
mâncare și altele.

Numirile Cântecelor sunte: Cântecelu lui Corbea, Cântecelu
lui Dumnezeu și altele.-

Dansurile cunoscute pe aici sunte: brêulu, sârba, schiopa,
ra, stânga și altele.-

Instrumentele de muzică pe aici sunte: Vióra cu arcușu
cordile și Cobza cu cordile și pana.-

Cuvintele privitóre la înmormântare sunte despărțirea de
céstă lume.-

Poporulu de aici nu face nici o deosebire între înfățișarea de
omu și de dobitocu.-

5 Nu este nici unu cuventu deosebitu aici când se vorbe
e despre mórtea de omu și mórtea de dobitocu.-

Credințele poporului despre cugetu sunte: că din cugetu urmă
faptele, din minte bunătatea și din gândire mijlóculu de a face bine
nu rău.-

Prin frumosu se înțelege totu ce este mai bunu și lucrulu ce este
mai frumos este sănătatea.-

Credința despre stele este că și ele sunte nisce corpuri cerescí
ca și soarele etc și sunte de două feluri mișcătóre și ne mișcătóre
cele mișcatóre se dice că arăta timpulu nopții și altele.-

9. deosebitele stele se numescu: Carulu, Closca, Luceferi etc care
se dice totu că arăta timpulu nopții.-

Partea cea albicióasa a cerului o numescu totu calea lui Traian
și dicu că se numesce așa felu după călătoria ce a făcutu
Traian cu Naj.-

141. Poporulu de aici dice că se face întunerecu atâtu dina câtu și nop
tea din cauză ca Vercolacii se mănâncă cu luna. –

142. Se dice ca Vercolacii suntu nisce fiinte. –

143. Se dice că Diochiulu este uă durere de capu împreună cu ochi
provenită din mirarea unei persóne de alta. –

144.

145.

146. Poporulu de aici nu cunósce pe Dina Filma

147. Nu cântă poporulu de aici la Nunți despre Lada și Mana.

148. Poporulu de aici nu dice nimicu despre Drăgaica. –

149. Aici se dice că Strigoii suntu nisce duhuri cari se prefacu
fiintele mórte peste cari până la înmormântare trecu alte fiinte
peste dânsele și Stafiele Stafiele totu asemenea nisce duhuri
prefacute din fiintele a căroru mesură s'a pusu în ziduri.

150. Poporulu de aici dice despre Dracu ca este unu duhu rĕu
care în totu deauna voiesce rĕulu omului. –

151. Pe aici se dice că ursitele suntu nisce fiinte sfinte car
a treia nópte după nascerea unui copilu vin de lu ursesce.

152. Pe aici Lelele se dice că suntu nisce duhuri cari joc
în câte unele locuri și că călcând cine va în acele locu
se sgârcesce. –

153

154

155 Paparuda este uă serbatore însoțită cu obiceiulu de udatu
pe alții. –

156 Ca este unu duhu pe care lu dobândesce unele fiinte din an
și din frică și care duhu în timpulu nopții se dice că chinues
pe acele fiinte.

157 Poporulu de aici nu cunósce nici unu obiceiu numitu Turca

158 Nu scie poporulu de aici ce este Brezaia.

lindele suntu unu felu de cântece ce le cântă flăcăii pe la Crăciunu

Se dice că Zmeii au fostu unu fel de cai cu aripi și Balauri nisce
pi mari. –

Poporulu de aici dice că Vrăjile ghicescu norocul. – . –

Pricina frigurilor se dice ca este mâncarea zarzavaturiloru
cópte și altele

Pe aici se dice că sântulu Petru este celu ce îngrijesce de lupi. –
Se dice că sântulu Ilie amblă în ceru că trăsnetele, tunetulu
fulgerele suntu provocate de dânsulu. –

0.

Poporulu împărțesce dina în conace și nópte în cantatulu coco-
loru și altele. –

2.

Dobitócele mai plăcute lui Dumnedeu se dice că suntu oile și din
păseri porumbeii. –

5 –

6 Nu suntu pe aici ape, pădurietc să se privéscă ca sânte. –

7 Poporulu de aici nu privesce sfinți în sóre și luna. –

8 Poporulu de aici dice că Dorilu este unu duhu ce se arétă maintea
oriloru și Murgilo asemenea unu duhu necuratu ce se arétă
murgulu serei. –

79

80 Se dice că ventulu este mișcarea aerului. –

141. Poporulu de aici dice că se face întunerecu atâta dina câtă și nóp
ăo din cauză ca Vârcolacii se mănâncă cu luna. –

142 Se dice ca Vârcolacii suntu nisce fiinte. –

143. Se dice că deochiulu este uă durere de capu împreună cu ochi
provenită din mirarea unei persóne de alta. –

144.

145.

146. Poporulu de aici nu cunósce pe dina Filma

147. Nu cântă poporulu de aici la nunți despre Lada și Mana.

148 Poporulu de aici nu dice nimicu despre Drăgaica. –

149 Aici se dice că Strigoii suntu nisce duhuri cari se prefac
fiintele mórte peste cari până la înmormântare trecu alte fiinte
peste dênsele și Stafiele Stafiele totu asemenea nisce duhuri
prefăcute din fiintele a cărora mĕsură s'a pusu în diduri.

150 Poporulu de aici dice despre Dracu ca este unu duhu rĕu
care în totu deauna voiesce rĕulu omului. –

151 Pe aici se dice că ursitele suntu nisce fiinte sfinte cari
a treia nópte după nascerea unui copilu vin de'lu ursesce.

152 Pe aici Ielele se dice că suntu nisce duhuri cari jocu
în câte unele locuri și că călcând cine va în acele locuri
se sgârcesce. –

153

154

155 Paparuda este uă serbatore însoțită cu obiceiulu de udatu
pe alții. –

156 Ea este unu duhu pe care lu dobândesce unele fiinte din an
și din frică și care duhu în timpulu nopții se dice că chinuesce
pe acele fiinte.

157 Poporulu de aici nu cunósce nici unu obiceiu numitu: Turca

158 Nu scie poporulu de aici ce este Brezaia.

---

olindele suntu unu felu de cântece ce le cântă flăcăii pe la Crăciun

Se dice că Zmeii au fostu unu fel de cai cu aripi și Balauri nisce
rpi mari. –

Poporulu de aici dice că Drăgile ghicescu norocul. –

Pricina frigurilor se dice ca este mâncarea zarzavaturilor
cópte și altele

Pe aici se dice că sântulu Petru este celu ce îngrijesce de lupi. –
Se dice că sântulu Ilie amblă în ceru că: trăsnetele, tunetulu
fulgerele sunt provocate de dênsulu. –

0.

Poporulu împărtesce dina în conace și nópte în cântatulu coco-
ilor și altele. –

2.

Dobitócele mai plăcute lui Dumnedeu se dice că suntu boii și din
păsĕri porumbeii. –

5 –

6. Nu suntu pe aici ape, pădurie etc să se privescă ca sânte. –

7. Poporulu de aici nu privesce sfinți în sóre și lună. –

8 Poporulu de aici dice că Zorilă este unu duhu ce se arĕtă înaintea
orilor și Murgilă asemenea unu duhu necuratu ce se arĕtă
murgulu serei. –

9

0 Se dice că vêntulu este mișcarea aerului. –

181. Vânturile pe aici se numescu: Crivețu, Austru, Băltărețu și Munteanu.
182. Poporulu de aici nu cunósce alte rugăciuni de cele Bisericesci.
183. Se dice că căderea stelelorŭ însemnă pieirea sufletelor. —
184. Prin punerea Cuțitului și darea Argintului cui se înțelege nisce bóle provenite din partea unii persóne ce se dice că a pusu cuțitulu sau a datu argintu altora. —
185
186 Muma Pădurei se dice că este unu duhu necuratu

187
188
189
190
191
192
193. Arătarea curcubeului pe ceru este încetarea ploiei. —
194
195
196
197 Ua érbă care o cunósce numai aici și care serva la descuerea férelor
198 Socândăi și Colăcerii nisce persóne ce servescu în nuntă. —
199
200 Raiulu este locuința vecinică a drepțiloru și Iadulu a păcătosilor.
201 Prin cel-l-altu Tărâmu se înțelege nă altă lume unde locuesce morții
202
203 Eșirea cu plinu înemerirea bine și cu secu rău. —
204
205
206 Vremea de apoi însemnă sfîrșitulŭ lumii. — —

Biblioteca Academiei Republicii Populare Române

N. 2

Scóla Comunii Stapitoni-Albotesti, Plasa Balta judeţul Brăila

Văzut de noi la facerea inventarului astă-zi 21 NOE. 1907
[illegible]

[illegible]

Chestionar

De respunsurile făcute la întrebările din programa formate de D-lu B. P. Hasdeu, pentru adunarea datelor din transă privitore la limba Română. Din Com. Sluptori Albotesci, Plasa Balta, jud. Brăila

N

1 P'aici poporul rostesce curat mălaiu, ear nu malaiu
2 —
3 Sonul ă se aude mai bine în cuvintele următóre: tânăr, tânt trântitu, sorântitu, cucăr, coplăn —
4 Se zice curat faţă, masa, ect.
5 Pe aici poporul rostesce atât pe o cât şi pe u. d. e. se zice dormim şi dormim —
6 Se zice umblu, unghiu, unchiu, umbrelă, ect.
7 Nu sunt cuvinte în care ni s'au mutat în ĭ, se rostesce curat cuiu straiu, calcâiu. —
8 Nu sunt cuvinte în care li s'au mutat în ĭ, se zice taiu, puiu ect.
9 —
10 Nu se întâmplă, ci rostesce, om, sac, lac, mac, foc, spun ect.
11 Nu se rostesce ĭ întregu de la sfîrşitul cuvîntului, ci omeni, faci, —
12 Se zice cuvinte, minte, morminte, vine, mine, tine în loc de cuvente
13 S'aude amândouă vocalele adecă: o şi a deodată d. e. boală, sală, vac coală, coasă, oase ect.
14 S'aude mai bine diftongu e şi a decât ia în următórele vorbe: earnă earbă, eascá, eapă, eată, [illegible] ect. —
15 Nu sunt cuvinte în care poporul să rostească é sau ea în loc de e. d. e. placere, lege, merge în loc de placére.
16 Nu sunt asemenea cuvinte, ci se rostesce curat ţese, vrea în loc de [illegible]
17 —
18 Se cunósce numai sonul Z. d. e. Zeu, Dumnezeu, zice, zace, zabale ect
19 Z în Dzeu se rostesce ca Z în praZnicu —
20 —
21 Nu deosibesce pe r virtosu de r móle.
22 rr se aude mai bine în vorbele: corr, corţu ect.
23 Preface pe f în h în următórele vorbe: hier, hierbe, herăstrău, hiere hiu meu în loc de fier, fiu meu ect —
24 Nu sunt asemenea cuvinte —
25 Idem Idem
26 V. se preface în h. în următórele vorbe: hulpe, hiaţa, huet, hierbe ect
27 —
28 Rostesce deopotrivă fără deosibire sonurile fie şi hie. —
29 Preface pe v în g în următórele cuvinte: ghisan, ghisum [illegible] ghespe, ghiers, ghiorcan, ghioră, ghesposi, ghin ect.
30 Nu se rostesce —
31 Se perde în următórele vorbe: ino, in, ect.
32 Nu s'aude va la nici o vorbă —

547r

33. Nu distinge forte bine pe ĝ de gi în următorele vorbe: ghine, cerghi, cergh.
34. Rostesce pe ghi întocmai ca bi în ghinda, ghiatula, ureghe—
35. Rostesce pe chi întocmai ca pi la vorbele următore: chiept, chicioru, chiuica, chila, chiptene, chiptar, chersi ca chiere.
36. Picior se rostesce în loc de picior, ear cept în loc de piept nu;
37. Pluralul dela Lupu şi dela Copa se rostesce luchi şi lupchi; (Pop, pochi şi popchi.—
38. Ambe Ş-ile se rostesce curat aşa.—
39. Rostesce în acelaşi chip pe mie mni (şi mie pentru mine).
40. Nu preface pe n între vocale în r.
41. Idem Item Item—
42. Nu amestecă pe ş cu s.—
43. Idem Item pe s cu z.
44. Idem Item pe ci cu ĝi.
45. —
46. Rostesce flueror, mâncător, ajutor, cuptor, luptător, cântător, alergător, vorbitor, chivernisitor, îndreptător, umblator ect.
47. Se zice curat l'am vĕzut, i-am dat, ne-am întâlnit, ne am dusu.—
48. Se zice în amendouă sensurile adecă: omenii merge şi omenii merg; copii dorme şi copii dormu, omenii vorbesce şi omenii vorbescu ect.
49. Se zice numai în sensul acesta: mânile, cânile, ect.
50. —
(51) Praci sunt cunoscute următore numiri privitore la posiţiunea locale: mare, ocian, rîu, pârîu, munte, movila, măgura, codru, pădure, lespede, stânca, vale, vagauna, gropa şi vizuina.—
52. —
53. —
54. Metaforele luate de popor sunt următorele: grâul când se face bun şi este lămurit bine se zice curat ca aurul şi ca sorele; porumb bun se zice curat şi bun ca argint, şi uscat ca fer.—
55. —
56. Numirile cele mai neobicinuite sunt: stejar sau tufă; fagu, ulmu, mesteacăn, aninu, bradu, moliftu, teiu, plopu, tisă, alun, răchită, jugastru, sânger, cornu, tisa, măcesu ect.
57. Numirile cele mai neobicinuite ale arborilor roditori sunt: măru, paru, prun, cireşu, vişin, nucu, persicu, caisu, zarzăr, gutuiu—
58. Diferitele numiri de struguri sunt: struguri albi, negri, corna, tămâioşi şi struguri cu miroşi;—strugurii tămâioşi sunt cunoscuţi pe aici ca cei mai buni şi corna.—
59. Nu sunt vii p. aici, şi prin urmare nu cunoştem.—
60. Numirile vinurilor sunt următorele: Vin albu, negru, profiru, pelinu—la gust e mai preferabilu şi se obicinuesce mai multu vinu albu şi pelinu; ear la târle vinul negru sau roşu, care se conservă mai bine vara, din causa căldurilor şi a beciurilor.

61. Numirea grânelor sunt: grâu, orzu, secara, porumbu, ovsu, meiu, fasole.
62. Numirea legumelor sunt: bobu, mazere, linte, fasole, cartofi.—
63.
64. Numirea diferitelor buruieni sunt: cicore, lipan, cucutam, mesalonta, turbăciuna cânelui, copriţa; numirea erburilor sunt: ştiru, grâuşor, ghiuşdeu, troscotu, volbura, nalba; ear a florilor sunt: floarea sorelui, muşeţel, garofe, isma, busiocu, muşcata, şi mincu ghiocei, vasnuţa, ochiul boului, brandafiri, isma brâşcei, crini, bujor.
65. Metaforele luate de popor din lumea vegetală sunt: Când se întâmplă de more vr'un flăcău voinicu, atunci se zice păcat, dau munte căci era voinicu ca un bradu;— se zice asemenea la ver un flăcau sau la ver o fată, frumos ca un bujor, sau parcă e o garofa;— când cineva este nalt şi subţirel se zice parcă e o cucuta nare nici o vlaghiecinela.—
66. Numirile feluritelor fiare şi dobitoce sunt: lupu, ursu, vulpe, cal, bou, vaca, oe, capra, magar ect.—
67. Calul este după zisa lor cel mai folositor, elu pote să ducă folosu până la etatea de 15 ani când îl vinde, este de deosebite colori adecă negru, murgu, murgu închisu, sargu, şoarecu, bălţatu cu stea, breazu, pintenogu, bălan, se crede că caii bălani sunt mai trainici, adecă nu slăbescu aşa curând ca cei bălţaţi şi totodată şi mai robusti.
68. Boii şi vacile sunt dobitoce de casă, şi asemenea folositore pentru dânsii, când este micu se chiamă viţel, după un an se chiamă mânzatu, la doi ani se chiamă jonitor, la trei ani d'un viţel, la 4 ani de doi viţei şi a mai încolo;— asemenea şi la vacă totu aşa se urmează în privinţa vârstei; ei sunt deosebite colori d. e. albi, negri, murgi, codalbi, roşii, bălţaţi, vineţi.—
69. Cuvintele privitore la berbeci şi oae sunt: că ele sunt cele mai blagode vite pentru omu: din destulează casa omului cu tote dulceţurile; vârsta lor se cunosce după gura ca şi la boi şi la caii, când este micu se numeşte miel, după un anu se zice cârlanu sau cârlană, la doi se zice berbece şi mioară, la trei ani se zice oae din miel şi la berbeci asemenea, şi totu aşa se urmează ca la fiecare an i se mai adaogă câte un miel; ele sunt albe şi negre, şi au trei feluri de numiri adecă: oi ţigăi, turcane, serbeşti şi bucălae;— oile ţigăi au lâna [illegible] sau mai scurtă la fire; oile turcane au lâna mai [illegible] vara, şi oile serbeşti cu lâna cam roşie.—
70. Cuvintele privitore la porcu sunt: că el încă este un dobitocu [illegible] pentru dânsii, căci umple casa de grăsime, de aceea când vine Crăciunul se zice „Crăciunu sătul" în privinţa vârstei se zice, când este micu purcel, după un an, porcu d'un anu, de doi ect., el este de diferite colori d. e. albu, negru, bălţat, [illegible] [illegible]

A

71. Cuvintele în privința câinelui sunt: elu este credinciosu și folositor, pentru că păzesce casa de făcători de rele și turmele de oi de lupi. După spusa poporului un câine ordinaricu n'are prețu. Și sunt mai multe feluri de câini: câini de casă, câini de oi, ogari, copoi, cotei, adecă câini mici; — când este mic se zice cățel, la jumătate anu cățelandru, și la un anu câine. Colori: negru, bălan, grivu, bălțatu, bercu.

72. Pisica după spusa poporului în genere este socotată de folositore pentru că curăță casa de șoreci.

73. Pe aici se cunoscu numai trei feluri de șoreci, adecă: șoreci mici de casă, șoreci morăresci sau ghiorlani, adecă cu coda lungă și mai mari, și șoreci guzi cari vin din Rusia mai arare ori.

74. Se cunoscu numai două feluri de viermi adecă: viermi și molii.

75. Se cunoscu mai multe feluri de insecte adecă: muște de casă, și muște cari pișcă vara vitele și omenii, tăuni, țânțari, musiță, albine, trântori și gândaci cari sugu bucatele.

76. Cuvintele privitore la porumbeii sunt: că ei aducu sărăcie, adecă sunt serbători; iar la găină dacă s'entâmplă de cânte ver-o dată ca cocoși, se zice că trebue să moră ver unul din casă și dacă va vide atunci o va tăia și o va mânânca.

77. Nu se crescu albine.

78. Cuvintele privitore la lupi sunt: că elu este oțove adecă n'are încheeturi la gâtu și elu se întorce cu trupu cu totu odată, și n'are mirosu ca câinele, adecă nu urmă, și este periculosu pentru vite, însă este și fricosu multu; — iar la vulpe că este forte vicleană, de aceea este și una zicătore în popor „nu fi șiretu ca vulpea", că fură găinele din coteți mai alesu earna; — iar la epure că este fricosu și stricător semănăturilor.

79. Cuvintele privitore la Vultur sunt: elu vede de departe și este o pasere vătămătore pentru că fură meii și strică și puii și alte paseri; și uliul asemenea pentru că fură pui de găină și boboci de rață.

80. Cuvintele privitore la buffnița sau la cucuvae sunt: de se întâmplă se cânte pe ver o casă, atunci se crede că acea casă va se remână pustie, adecă aduce ver o nenorocire.

81. Ciorile strică semănăturile; iar corbii când se vădu se zice că trebue se fie unde va hoitu (mortăciuni).

82. Rentorcerea loru prevestesce primavăra.

83. Idem Idem.

84. Cuvintele privitore la brosca sunt: cântatul loru prevestesce timpu frumosu, și n'are de mai ce vremuri rele, este de mai multe feluri adecă: brotăcel adecă brosca verde ~~cari~~ crede că-i bună de leac, descântată o portă la gâtu când este cineva bolnavu de friguri; brosca rîiosă, testosă, brosoi mai mari cari aducu frica la femei, iar la arici, că în cuibul seu se găsesce iarba fearelor, cu care se póte descuia ori ce lacăt.

85. Cuvintele privitore la șopârle și șerpi sunt: se crede că toți șerpii muscă cu limbele iar nu cu dinții, și dacă se descântă atunci nu mai póte mușca și póte se facă cu ele ce va voi; asemenea se crede că și șopârla mușcă.

86. Cuvintele privitore la păianjeni sunt: unde se văd păianjeni în casă se zice că acea femee este puturósă, și nu-și curăță casa; iar de se lasă pe pânza lui în josu înnaintea mesei sau în mijlocu casei, se zice că vin neamurile familiei din acea casă.

87. Pe aici se cunoscu mai multe feluri de pesci adecă: crapu, știuca, ciortan, lin, plătică, roșioră, ciga, caracuda, țiparu, batca, somn bii, sardele, ghiban ecet.

88. Când un omu este robustu se zice tare ca un bivol, de este și grasu se zice grasu ca un porcu, de este și lacom la mâncare sau iute la lucru se zice lacom ca lupu.

89. Boul sbiară, calul rânchează, măgarul sbiară, porcul guiță, câinele latră, pisica miorlăe, lupul urlă, oe behăesce sau sbiară.

90. —

91. Cuvintele privitore la vânătore sunt: hăit, hăit nu lăsa mă, iar la câini u n'aici, voitel.

92. Numirea câinilor de vânat sunt: ogar, copoi, prepelicar.

93. —

94. Locuința ciobanilor este: stâna și bordeiul, și perdeua sau șăvoade, însă mai mult dorme pe câmpu liberu, cu glugă în capu; ca unelte indespensabile sunt: bâtu și clescele pentru ~~ghermuita~~ vacă feleia. Felurile pășunei sunt: țelina, pârloga, miriște, sărătura; — se facu mai multe feluri de brânză: fălie, brânză de primavară în putină și de tomnă, aceasta este cea mai bună, se face în chipulu următor: după ce mulgu oile, o strecoră într'un vasu mare numit ... după aceea ei dă cheagu, după ce se închiagă o strângu în învelitore și pune pe dânsa un petroi ca să se scurgă zeru, o lasă să se dospească, după aceea o freacă prin lemnu numit frecătorei, dă sare și o așeză în putină. — Sunt mai și felurile multe feluri de lapte și anume: lapte dulce, acru fertu, acru nefertu, zeru, jintița dulce și acră.

95. Bucălae, ciută, cornată, bătrână. —

96. Hodu, Geicein, lupu, lăbușu, bercu, Negrule.

97.

98. Ziua o împartescu în trei porți sau conace: prânzu, namezi și seara.

99.

100. Au ca no cojoanu —

A

101. —

102. Cel lucrat se numește pore: ominele, porumbiște, mălaiște, iar cel ne lucrat se numește țelina, sărătura, coșcove.

103. Tânjeale, jugu, rateiu, bicu, oiște.

104. Rotile, ohiu, grindeiu, fierul lungu, fierul lat, bârsa, cheu, coarnele plugului, cormană.

105. Roteoare, osie, carâmbi, craci, codârla, lambă, bucșe, scoarțe, inimă, spetoze, leuștăi, șortepu, amicea, amicele

106. Pitea, grindeiu, fileu, aripi, pârpălită, prisnele, postavă, lopețica, capră, roata, masa, lanțu, sala.

107. Olgarie, ferarie, rotarie, ciobotarie, lemnarie, cârciumărie.

108. Stegna, rindea, dalta, sfredel sau sfredelnicu, strungu, tesla, ferestrău, ciocan de lemnu, pila, bardă, toporu, hobel, materialul brad, stejar

109. Nicovala, ciocan, cusnița, foale, cleste, pila, vraftură, cala, cărbuni, minghina, masa, dalta, priboiu, material fieru și oțelu.

110. —

111. scoarțe, foițe, saltea, perine, pestelcă, rochie de lână de casă, plapomă, țolu, fața de masă, pânza, obele, ițari, desagi, de mânătoare, obele, flanel, cămășoiu.

112. Furca, pomișelea, fusu, răsuchitor; de țesut resboiul, iar de cusut acu, ață și degetaru

113. —

114. Pușca, pistol, revolver.

115. Ca lumea mai nainte era mult mai proastă, și că cum de puteau sluji cu ele, mai alesu cu pușcile cu cremene.

116. Perete, ocolesu, obor, bătătura, ferestră, vatră, tinda, becu, cosor, puțu, patu, scaune, cofe, lavița, mese, doba, căldare, tingire, strachina, ceaunu, lingura, făcălețu, tava, oglinda, bărdacu, cana, putină, hârdău, coferu, tinichea, galeata, bota.

117. Totu în acelaș sensu se zice și mancare de om și de dobitocu.

118. Căciula, pălării, zăbun, sau flanel, cămășoiu, bunda, cojocu, șalvari sau pantaloni, ismene, cămașe, cisme, hileu, tureci, obele, opinci; brânețu sau curea, gheba, iar la femei: cămașe, testemelu, barișu, tulpan, polcuța, poala, scurteica, rochie, fusta, pestelcă, palton, broboadă, ciorapi, ghete, fileri, papuci.

119. Salba, inele, punerea florilor la capu.

120. carne, lapte, brânza, urda, ouă, varza, peste, fasole, linte, ceapa, ardei, pătlăgele, borșu, prazu, ridichi, susaiu, măsline, icre, prune, castraveți, dovleci, pepeni, loboda.

121. Părinți, frați, surori, veri cuscri, cumnați, nașii, unchii, cumetrii, al doilea și al treilea veri, mătuși, și copii luați de sufletu se consideră ca rudenii.

122. Vinu, rachiu, mastică, țuica, menta, rachiu de isma, tescovină, bere, borvisu, romu, rachiu de drojdii, apă, braga.

123. Mai întâiu trimete petitori din partea flăcăului la părinții fetei, dacă le place flăcău părinților fetei și tinerii între dânșii, atunci tocmescu (logodescu) chemând mai multe rudenii din amândouă părțile, și învoesc între dânșii mai întâi despre zestre, terminându-se aceasta, se cau despre hainele miresei, adică ce fel de haine de mireasă trebue să-i facă socru cu flăcău, și aceasta terminată se cau la tocmeala ce fel de haine să se facă un socru la celalaltu d. e. Socrul cel mare adică cu flăcău trebue să facă la cel cu fata, 2 coți de postavu, une pereche de cisme, soacrei scurteică de postavu, dacă mai au copii la cei de partea bărbătească ghete sau fileri, iar la cei de partea femeiască basmale de lână sau mătase, sau ghete; – acum vine rândul la socru cu fata ca să dea la cel cu flăcău: cămăși de socru și soacră, cămăși la nunu și nuna, 7, 8 sau 10 basmale de lână sau broboade după câte rudenii au și 4 barișuri pentru 4 stolnici; trăpădători cari umblă după oameni ca să-i aducă la masa cea mare de cu casă, și să pună bucatele pe masă; toate acestea terminate, își dau mâna socrii între dânșii ca semn de împăcăciune, atunci încep să pue masa (socru cu fata) se mănânce și dau cu ploscele cu vinu, urându-le la tineri traiu bun și noroc; – după aceea ginerica începe să sărute mâna socrilor, și după aceea la ceilalți oameni, asemenea îl urmează și mireasa, cu deosebire că la mireasă când sărută mâinele trebue să-i dea toți mese și bani care cât îi lasă de inimă. – După acea pleacă la orașu pentru târguieli, se înțelege când se pune nunta, socru cu flăcău tocmește lăutari căci numai pe ei îl privescu; sâmbăta de lângă nunta se face brad, la mireasă cheamă fetele și flăcăii ca să joace și femei, femeile se duce cu mălai cu găină cu pui, sau cu ce voesc la mireasa, aceasta se cheamă plocon; după acea le pune masă le dă băutură și mâncare, numai scote mireasa la jocu, între aceasta ginerica șade acasă, tocmai pe seară ese la vedere, seara târziu trimete socru cu fata la cel cu flăcău lăutari, mai întâiu îl rade pe ginerica, întreaga familie începe se plângă, zicând că i s-au dusu junia lui, terminându-se rasu încep a bea vin și să joace. A doua zi duminecă se duce Nunii cu ginerica la mireasă, hora joacă afară, le pune masa mănâncă beau și după acea sărută, acum când iau mireasa din casă se zice că face logodna schimbu inelele, scoate întâiu Nunu pe ginerica să-l joace, și după două învârtituri în horă scoate și nuna mireasa, să învârtesc cu toți de 3 ori în horă, pe când joacă nunul și nuna pe tineri, 2 stolnici și 2 stolnicese joacă pe dinaintea [illegible], stolnicele ținându-se de nună și mireasă, iar stolnicii cu ploscele în mână și cu

A

101. —

102. Cel lucrator numește pome, smincite, pomuliște, mălaiște, iar celor lucrate le numește lehna, sărătura, coscove

103. Tânjeale, juga, resteie, biciu, oticu

104. Rotile, osii, grindeiu, fier lungu, fier lata, bârsa, cheu, coarnele plugului, cormană

105. Rote, osie, carimbi, craci, covirta, lamba, bucșe, scorțe, inima, spetețe, leuța, sintepu, oinca, crucele

106. Pilba, grindeiu, fusu, aripi, pârpălița, piuncele, postava, lopețica, copro, rotă, masa, lanțu, sala.

107. Rugone, ferone, rotone, ciobotane, lemnone, cărcumărie.

108. Sâpua, trindea, dalta, sfredel sau sfredelnicu, strungu, tesla, ferăstrău, ciocan de lemnu, pila, barda, toporu, hobel, materialul brad, stejar

109. Nicovala, ciocan, cutnița, foale, cleste, pila; vraftura, cala, iar lumi minghina, masa, dalta, priboiu; material feru și otelu.

110. —

111. scorte, foițe, saltea, perne, pestelca, rochie de lână de casa, plăpomă, țolu, fața de masa, pânza, obele, ițari, desagi, semănătoare, obele, flanel, cămășoiu.

112. Furca, pomistilea, fusu, răschitor; de țesut resboiul, iar de cusut acu, ață și degetaru

113. —

114. Pușca, pistol, revolver.

115. Ca lumea mai nainte era mult mai proastă, și ca cum se puteau slobozi ele, mai ales cu pușcile cu cremene.

116. Perde in colesu, obor, bătătura, ferestra, vatra, tinda, beciu, coșar, putini, pat, scaune, cofe, lavița, mese, doba, caldare, tingire, strachina, ciaunu, lingura, făcăletu, tava, oglinda, bardacu, cana, putină, hârdău, cofaru, tinichea, galeata, bota.

117. Totu în acelaș sensu se zice și mancare de om și de dobitocu.

118. Căciula, pălării, zăbun, sau flanel, cămășoiu, bunda, cojocu, șalvari sau pantaloni, ismene, cămașe, cisme, hilecu, tunicei, obele, opinci; brânetu sau curea, gheba; iar la femei: cămașe, testimele, bonsu, tulpan, poleuta, plea, scurteică, rochie, șorțu, pestelcă, palton, broboda, ciorapi, ghete, fileri, papuci.

119. Salba, inele, punerea florilor la capu.

120. carne, lapte, brânza, urda, ouă, varza, peste, fasole, linte, ceapa, ardei, pătlagele, borșu, prazu, ridichi, susanu, măsline, icre, prune, castraveți, dovleci, pepeni, loboda.

121. Părinți, frați, surori, veri cuseri, cumnați, nașu, unchiu, cumetri, al doilea și al treilea văru, mătuși, și copii luați de suflet se consideră ca rudenii.

A

122. Vinu, rachiu, mastică, țuica, menta, rachiu de isma, secovină, bere, borvisu, romu, rachiu de drojdii, apa, braga.

123. Mai întâiu trimete pețitori din partea flăcăului părinților fetei, dacă le place flăcău părinților fetei, vorbesc între dânși, atunci tocmescu (logodescu) schimbându-și mai multe rudenii din amândouă părțile, se învoescu între dânși mai întâi despre zestre, terminându-se aceasta se cau despre hainele miresei, adică ce fel de haine de mireasă trebue să-i facă socrii cu flăcău, și aceasta terminată se cau la tocmeala ce fel de haine să se facă unii socrii la ceialalți d. e. socrul cel mare adică cu flăcău trebue să facă la cel cu fata, 2 coți de postavu, una pereche de cisme, socrei scurteică de postavu, dacă mai au copii la cei de partea bărbătească ghete sau fileri, iar la cei de partea femeiască basmale de lână sau mătase, sau ghete; — acum vine rândul la socrii cu fata ca să dea la cei cu flăcău: cămași de socru și soacră, cămași la nunu și nuna, 7, 8 sau 10 basmale de lână sau broboade după câte rudenii au și 4 barisuri pentru 4 stolnici; trăgând dar cari umblă după omenirea să-i aducă la masa cea mare de dor-casea, și să pună bucatele pe masa; toate acestea terminate, își dau mâna socrii între dânși ca semn de împăcăciune, atunci încep să pue masa, socrii cu fata să se mănânce și dau cu ploscele cu vinu, urându-le la tineri traiu bun și norocu; — după acea ginerica începe să sărute mâna socrilor, și după acea la cei la alți oameni, asemenea îl urmează și mireasa, cu deosebire că la mireasă când sărută mâinele trebue să-i dea toți meseșii bani cari cât îi lasă de inimă. — Dupe acea pleacă la orașu pentru târguieli, se înțelege când se pună nunta, socrii cu flăcău tocmește lăutarii cari numai pe ei îl privescu, sâmbăta de lângă nunta se face brad, la mireasa cheamă fetele și flăcăii ca să joace și femei, femeile se duc cu mălai cu făină cu puii, sau cu ce voesc la mireasa, aceasta se cheamă plocon, după acea le pune masa le dă băutura și mâncare, numai scoate mireasa la jocu, între aceasta ginerica șade ascunsu, tocmai pe seară ese la vedere, seara târziu trimete socru cu fata la cel cu flăcău lăutari, mai întâiu îl rade pe ginerica, întreaga familie începe se plângă, zicând că își au dusu junia lui, terminându-se rasu încep lăutarii și se joacă. A doua zi duminecă se duce nunii cu ginerica la mireasă, hora joacă afară, le pune masa mănâncă beau și după acea dorvescu, acum când ia mireasă din casă se zice că face logodna schimbu inelele, scoate întâiu nanu pe ginerica să-l joace, și după două învârtituri în horă scoate și nuna mireasa, să se învârtească cu toții de 3 ori în horă, pe când joacă nunul și nuna pe tineri, 2 stolnici și 2 stolnicese joacă pe dinaintea lor, stolnicele ținându-se de nună și mireasă, iar stolnicii cu ploștile în mână ținu

A

cumnaţu în mână chemând iuin lupu şi ea bea în gură; dupe acesta se duc în câmpie casele, dece la biserica spre a se cununa, unde le este mireasă în cântă ei frânge un colac sau pâine în capu şi dupe acea aruncă în 4 părţi la lume; lumea se grămădesce ca să apuce din acea pâine dicând că e norocosă; dupe acea pornescu la biserică în ordine la faţa pe mireasa, dupe ce s'au cununat din toţi acasă la pivnica; şi joca pană sîara; seara se face masă cu mare [illegible] dupe acea se duc la cor cumna unde joca pân la ziua. a doua zi se face plăcintele, se leagă mireasa şi se trimete rachiu la tatăl cu fata şi ast fel nunta se finesce.

124. să n'am parte de cultare sau de cultare bune; adeca de ochi mei; de capu mei; să fiu afurisitu, să fiu măgar, să fiu prost, să fiu al celui rău (dracului) să mi rază [illegible] măsta ta lect.— să-l trăsnească Dzeu, să fie afurisitu, păcătosu,

125. să fie al celui rău, să-l înghiţă pământu. prost, porcu, măgar, bou, şi înjurii de părinţi.

126. Tar mimica, Tambaba orba, drichi, perghel, mijea, purcica, bilea, vulpea, de luchii ecc.

127. Căldare, tingire, tavă, oala, strachina, farfurie, castron, car pentru ducerea lor la câmpu: căldare, oale, ulcioru, cofer, chichuţă, putineiu.—

128. ceapa, pătrunjel, ardeu, borşu, sare, loboda, varza, usturoiu; şi de numa en plachie, prăpale; borşu, ciorba, fasole sleită, fasole cu zeamă, saramura, cocoloşu.—

129. Cântece de dragoste, de lume, haiduceşti, şi de dor sau jale.

130. Că este un năravu reu şi că nu-i frumosu.

131. Hora în două părţi, hora dreaptă, sârba, grecească, bătuta, brâu, brâu mureseu, brânza, popîrlanu, ghimpele, stănica, hora în bătae, căluşu cortului, musamaua, licenţa, hora lui Cuza, hora lui Carol.—

132. Viora, arcuşu, părţile viorei: scaun, cuiu, gâtu, burdoru, mijlocu şi şoptire, limba, cordar, ale arcuşului, păru şi lemnu. La Cobză: gâtu, coardele numite burdoru, mijlocu şi şoptire, cordar şi pană.

133. Chemă Popi şi citesce stâlpi, şi-l ducu la biserica de-l mai slujescu şi acolo dupe acea îl ducu la cimitiru de-l înmormântează, dicând: Dzeu să-l erte, să-i fie ţărîna usoră; se întorcu ceilalţi la casa mortului spre a mânca pomana; în interval de un an ei facu pomana de 4 ori, şi la finele anului parastasu, şi mai dă haine şi oi de pomană.

134.—

135. Se dice atât la om cât şi la dobitoc când moru: cum cuvânt că au murit.—

136. Se dice Dzeu cuget bun, minte sănătosă şi gândire bună.

137. Înţelege în două feluri sufletescu şi trupescu: sufletescu, purtarea bună ua consideră cea mai frumosă în lume, şi trupescu frumuseţea corpului.

A

138. Ei credu că sunt făcute de Dzeu pentru ca să lumineze noptea

139. Ranţe, closca cu puii, carul, fata mare, luceafărul porcescu care resare dupe miezul nopţii, atunci se scolă şi porcii, de acea c'au dat numele de porcescu, şi luceafărul de ziua.

140. Drumul robilor, se crede că au fugit robi în timpul lui Trojan.

141. Că vîrcolacii au mâncat sorele şi luna.—

142. Nişte fiinţe în văzduhu, cari mănâncă sorele şi luna se mai dicu şi pricolici.—

143. Sub diochiu se înţelege: când vreun copil mai mic este frumosu şi bun de gură (flegmatic), şi-l vede altă persoană streină şi se miră de dânsu atunci îl diochie şi se dice că acel care au diochiat are căutătura rea; şi-l duce acel care l'au diochiat de-l scuipă, şi la vre-o babă sau unchiaşu care scie să descânte de-i descântă în apă neîncepută sau în rachiu.

144.—

145.—

146. Nu cunosce.

147. Nu se cântă.

148.—

149. Când se nasce vreun copil cu un fel de scufiţă în capu sau tichie, din partea dinapoi cu ua codiţă se dice strigoi şi ei iau mana dela omeni şi dobitoce d. e. laptele dela vaci în noptea de Sf. Gheorghe; iar stafie când fără să bage de seamă ua altă persoană îi ea mesura dupe întregu corpul seu, şi ua îngropa; atunci acel care au fost mesurat dupe morte se face stafie, şi umblă noptea prin văzduhu.—

150. Elu este cel mai mare vrăşmaşu al omului, el este causa de-l îndeamnă să facă tote relele: se dice că este negru, cu corne şi cu dinţi mari, el se arată în mai multe feluri d. e. ca câine negru, ca ogar, ca pisică, ca porcu, ca bivol, ect.

151. La naşterea copilului a treia zi seara se pune ua masă în mijlocul casei, pe acea masă se pune de către muma copilului şi moşe ua pâne, sare, mălaiu, jumetate ocă vin şi aprinde lumînare, şi ast fel şade masă pusă tótă noptea, sub cuvânt că vin ursitorile se găsească masă întinsă, şi copilu să aibă noroc; — dimineaţa tóte cele de pe masă le iau moşa pentru dânsa, şi le duce la casa sa.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

N

152.—

153.—

154.—

155. Este un obiceiu pentru ploi şi ca să fie anu îmbelşugat, se face închipulumitor. Marţea în ziua de paparude fetele se adună mai multe la un loc, şi facu din pământ galbenu un chipu de copil, împodobindul cu coji de ou roşu la capu, îl ducu şi-l îngropă chiar în acea zi într-un loc neştiut de nimenea; joi adică a treia zi după ziori se duc de-l desgropă, şi-l aruncă într-un puţu părăsit, după aceia şi facu pomană, invitând şi flăcăi, şi după au mâncat împreună de-o pomană şi au beut vin, eşi afară şi facu horă până seara.—

156. Despre sburător se zice; când cine va este amoresat, şi el nu este iubit atunci se zice că prinde sburător, se mai zice că în tote noptile sburătorul se lasă pe hornu în casa acelui amoresat şi face în chipul acelia pe care el iubeşte şi nu este iubitu, şi tota noptea îl chinueşte, dimineaţa se zice când se deşteaptă că este totu vă apă cum l-au muncit sburătorul, şi atunci este de plânsu.—

157.—

158. Brezae, se zice când cineva s'înbracă la Sf Vasile, în nişte haine schimbate, cum buno óră cu pele de porcu, în capu pune córne şi mai multe panglici roşi şi de alte fete, la faţă cu masca aşa că nu se cunoşte, şi face mai multe jucări, ca se capete bani şi alte lucruri pentru hrana lui.—

159.—

160. Colindile se facu la noi la Crăciun, şi la Sf Vasile, umblând flăcăi din casă în casă colindând, şi urându-le ani mulţi, şi ómenii le dau bani sau de beut, asemenea umbla şi copii, înso la copii le dau nuci şi mere şi colacei.—

161. Nu se cunósce de cât numai numele lom.—

162.—

163.—

164.—

165. Friguri, lingóre (tifos) brâncă, dalacu, oftică, orcapă (dropică) betejală, Pocitură, Dricele (paralisie) aplecate, apucat, trântu (rău) trânci; buba neagră, bosorogu, nudărea, durere de inimă (stomac)

N

166. Molimă (tifos bovin) sanbola, splina, durere de gură, de picere, tălan răceala, târnafesu, rie, răpcinga.

167. Se zice că Dzeu este causă de san bolnavit de friguri, epilepsie ect, că de nu vrea dânsul nu se bolnăvea.

168. Se zice că el ţine cheile raiului; şi că au umblat pe pământul cu Dracu.—

169. Se zice că când tună şi fulgeră, Sf Ilie umblă cu car de focu pe ceru şi trăsnesce pe Dracu cu biciul.

170. Mai socotiţi de către popor sunt Sf Neculae, pentrucă el ajută pe ómeni săraci şi în primejdie; pe Sf Împăraţi Costandin şi Elena pentrucă au găsit crucia lui Hristosu; pe Sf Ion botezător pentru că au botezat pe Hristosu; şi pe Sf Gheorghe, căci au fost voinicu în bătae.—

171. Ziua o împarteşte în prânzu, neamezi şi seara; ear noptea în murgul serei, miezul nopţii şi despre ziuă.—

172. La 1 Januarie se zice sânt vasiu; la întâiu februarie, se zice întâiu faur, şi la Martie întâiu Mărţişoru, femeile şi fetele bagă câte un ban cu aţă şi-l pune la gât, numindul mărţişoru.—

173. Zilele de postu Mercurea şi Vinerea le numescu zile oprite; ear cele lalte zile slobode.—

174. Vinerea multe femei nu cosu, zicând că le pere vederile; 9 joi şi 9 marţi le ţin după paste, zicând că sunt zile primejdióse.—

175. Turturelele şi rândunelele.—

176. Nu sunt.—

177. Ei privescu, că chiar când văd luna nouă se închină la dânsa.—

178. Zorile zilei şi murgul serei.—

179. Batăte crucia, bătăte pardanica, hiraiai dracului şi altele.—

180. Il privesce ca lăsat de Dzeu.—

181. Chivetu, Austru, băltăreţu, muntianu şi vrâncianu.—

182. Nu cunósce.—

183. Mórtea aceluea acărui au fost stéua căzută.—

184. Că acel care pune cuţitu şi argintul viu, este un dracu, şi are pe dracul în ajutor.—

185. Se ştie numai că se leagă ploile, şi să deslega, dar cum se face acestea nu cunoscu.—

186.—

187.—

188. În ajunul anului nou, ómenii umblă cu plugul pela cei mai avuţi stăpâni.

A

cu grâu și urândule mulți ani la aceallta capătă de bĕutu, se colindă unii pe alții, toți pentru bĕutură.— Dupăacea seara târziu pun lunile de peste anu în foi sau coji de ceapă să vadă cum dura lunile de peste an adecă ploiose său secetose.— Flăcăii și fetele de măritate noptea să ducea în vĕsdreu de oi și prindu câte ua oi, și bagă ce va semnu ca să cunoscă diminiața, dacă oea care au prinso este bătrână sau tânără așa zice că ilu va lua când se va marita sau în sera.— În ziua de anu nou fac plăcinte și pun înt'ânsele sorți ca d. e. lemnu, hârtia bani, unvăsăria, ect. și ce sortu ei pică așa spun că are să fie. În ajunul bobotezei mai multe omeni și femei post și nu mânâncă de fel până seara, asemenea fac și fetele cele mari, ca să le dea Dzeu bărbați buni și cu minte; noptea se crede că se deschide cerurile și vede pe Dzeu umblând pe ceru, și acel care il vede este bun lui; fetele cau busioc dela popa și culcă cu el, și daca visează noptea, zicu ca au norocu.— Ear la lăsatul secului, se adună fecori vĕdanie la un locu se cinstescu tótă noptea, mâncând și bând, zicând să mĕ erți Nașule sau Tată sau Unchiule ect, sărutându toți odată mâna cel mai tânăr la cel mai bătrânu, aducând și colaci, pe care trebuescu plătiți dela bani 50 pană la 100.— cu cuvênt de erti ca să nu-i apuce postul cel mare în vrăsbiți.— a doua zi vine și bine căimilor, adecă ĭi dau în jajan.—

189 Pace nu scotu.

190.—

191—

192—

193. Aratarea curcubeului pe ceru, crede că încetează plorile.—

194 Este tóte plantele, arbori și toți ce crescu din pămînt.—

195—

196—

197 Se crede că este un fel de iarba roșie, și se póte găsi numai în cuibul arciului, cu acea iarbă, pusă în degĭtul cel micu, póte deschide ori ce închuetore de fier, și să crede că numai tâlhari ua posedu.—

198—

199. Când se aude prin perete bătând, ca un ceasu, se zice ca este ceasornicul casei, și se crede că unul din acea familie trebue să móră.

A

200. Raiu este locuința pe lumea ealaltă a acelora cari sunt buni la Dzeu, și au făcut bine în aceasta lume;— ear iadu locuința celora păcătoși.—

201 Că după mórte mai este altă lume.

202.—

203. Eșirea cu plinu, cai merge bine la trebile lui; ear cu decu cai merge rĕu.—

204.—

205.—

206. Că va veni ua zi, când tótă lumea va fi judecată; și i va lua fie care resplată după faptele sĕle.—

Învĕțător I. Dan

Eu Preotul Sârbanu Ioniță, din comuna Slujitori Albotești, Plasa Balta, județul Brăila, după puțina mea pricepere, formându răspunsu la unile întrebări, ce să coprinde în cestionarul ad hoc cu titlul: Dotațiunea Carol I - Programa pentru adunarea datelor privitore la limba romînă, le înnaintezu Domniei vostre, după cum suntu însemnate dreptu numărul fie cărica întrebări, coprinse în cestionaru adică:

Ad 1 Poporul dela noi rostește curată pe o cel neaccentuatu, fora a'l trece în ă în cuvintile următore: iteu, jocu, focu, socu și altile.

2 în interjecția de spăimîntare văileo! vîileo! să întrebuințază amîndoă sonurile; iar în alte vorbe să deosibește sonul ă de î adică: ăla, ăl laltu, încă, însă și altile.

3 cuvintile unde să aude mai bine sonul î suntu: îndărătu, în cotu, încă, însă, încăe, înghesu, însoru, împăratu, înfrunte, înce mînă, mîngâtu, mîță, mîine, mîțe, mîngîe, sîcu, sîrța, și altile.

4 la noi să zice seare, fată, masă.

5 cuvinte în care poporul rostește curată pe o suntu: cotiu, co cotoiu, cocoșatu, cotrocu, bobocu, cotofană, moșocu, cojocu și

6 la noi să zice umblu; iară nu îmblu, să mai zice cocoloși mergu, tropădu și alergu, să zice unghiu; iară nu înghiu în înțelesu să zice și colțu.

7 și 8 nu suntu cuvinte, în care consunile ni și li să mai în

9 nu să aude în gura poporului vocalile u și o lungite.

10 Poporul la noi rostește pe u întregu la unile cuvinte făr cel precum: calu nostru, bou nostru, mărgeanu meu și alt

11 Nu se rostesc [illegible] la sfîrşitu cuvîntului.

12 la noi se zice cuvinte, munte, mormînte, vine.

13 Diftongul ea se rosteşte aşa curat, încît se aude amîndouă vocalele de odată de pildă: ceea, cea, ceaua.

14 Diftongul oa se rosteşte cîte odată ca de pildă: vaşi, vadă, vapă.

15 nu sînt cuvinte, în care poporul să rostească pe ea în loc de e.

16 nu sînt.

17 nu sînt.

18 nu deosebeşte poporul pe la noi pe z de dz.

19 z în vorba zeu să pronunţă mai puternic, decît z în vorba praznic, care să poate rosti şi cu s.

20 nu să aud cuvinte, în care să se auză dz în loc de z.

21 La noi Poporul nu rosteşte pe r în două feluri.

22 nu sînt asemenea cuvinte.

23 Poporul dela noi preface pe f în h în vorbile următoare: hie în loc de fie, hine în loc de fine, hieru în loc de fieru, hierbe în loc de fierbe, hileru în loc de fileru, hilipu în loc de filipu, hiinţă în loc de fiinţă, hiru în loc de firu.

24 sîntu cuvinte în care fie sau fi nu să preface nici odată în hie, hi şi anume: Ficioru.

25 Sonurile fie sau fi nu să rostesc ca şi sau ca ci.

26 Poporul dela noi preface pe vi în hi în vorbele următoare: hulpe în loc de vulpe, hicleanu în loc de vicleanu, hidră în loc d vidră.

27 nu ştim.

28 la noi Poporul rosteşte şi simte deosebirea de sonu la fie şi hie vulpe şi hulpe, dar sîntu deprinşi cu aşa [illegible]

29 în cuvintele următoare: ghiţel în loc de viţel, ghie în loc de vie, ghişanu în loc de vişanu, ghigălie în loc de vigălie, ghi[illegible] în loc de viforu, ghiersu în loc de versu, ghisă în loc de visă, ghi[illegible] în loc de vespe, ghizuine în loc de vizuine.

30 nu se rosteşte.

31 e la începutul unor cuvinte pare cîte odată, şi anume în în[illegible] de vinu, ino încoace în loc de vino încoace, iţină în loc de [illegible]

32 nu se aude va în loc de ca la nici un cuvîntu.

33 la noi poporul deosebeşte pe z de g la toate vorbile.

34 rosteşte pe bi ca ghi de pildă: ghine pentru bine, cuagi pentru cuibu, corghi pentru corbi, ghivol pentru bivol, ghiru pentru biru, ghizuială pentru bizuială, vraghie pentru vrabie.

35 rosteşte pe pi ca chi de exemplu: chieptu în loc de pieptu, chicioru în loc de picioru, chieptine în loc de pieptine, chi[illegible] în loc de piperu, chicioange în loc de picioange.

36 copii mici la noi rostesc cicioru în loc de picioru.

37 Pluralul dela lupu se numeşte luchi, ţiganii şi [illegible] iar dela Popă se numeşte Pochi, Preoţi şi Părinţi.

38 mielu se rosteşte mnielu, mie se rosteşte mnie.

39 Poporul la noi rosteşte în acelaşi chipu pronumele mie ca numeralul mie de lei.

40 nu sunt cuvinte la noi, în care poporul să prefacă pe n între vocale în r.

41 nici pe r în n asemenea nu-l preface.

42 la noi poporul amestică pe z cu ş în cuvintele următoare: primeşdie în loc de primejdie, vrăşmaşu în loc de vrăjmaşu, duşmanu în loc de duzmanu.

43 amestică pe s cu z adică: basu în loc de bazu, cisme în loc de cizme, ismene în loc de izmene, esemplu în loc de exemplu.

44 nu amestică pe ci cu gi.

45 Exemple de tote schimbările de consum să pote vedea la mun-
De mai sus.

46 la noi poporul rosteşte [illegible], mâncătoru, ajutoru, cu[illegible] asemenea şi altele.

47 Nu repetește la noi Poporul pronumele la începutul şi la sfârşitul unei vorbe, ci, ori la începutu, ori la sfârşit, De pildă: l'amu văzută vegutu-l'amu, i-amu Datu Datu-i-amu ne-amu întâlnitu întâlnitu-ne-amu.

48 tre obiceiu De a zice: ómeni merge, copii Dorme, muerile fac în locu de ómini mergu, copii Dormu, muerile facu.

49 la noi poporul sătianu zice mănile, iară păzitori de oi care santu parti mocănească zice şi mânile.

50 cuvintele întrebuinţate şi cunoscute la noi privitóre la clim[a] santu: geru, frigu, [illegible] şi întunecosu, căldura, răcóre, negură, ceaţă, chiciură, măzăriche, mizguială, burhăiala, zădufu, Dedurală; ear cele puţine întrebuinţate pe aiurea şi necunoscute, noi nu le putemu cunósce.

Cuvintele necunoscute la noi privitóre la poziţiunea locurilor santu: Păiu, Grueiu, Dâlma, Zedia, Stana, Cârsia.

52 Numirile locale cele mai neobicinuite pe aiurea sunt: năsdrăv[anu], chiaghiliu, nare odégă la capu, nare gărgăuni în capu, are chefu de vorbă, are sămânţă de vorbă, este după perinjeu, becisnicu; şi se pote tălmăci: năsdrăvanu adică întreprinde, chiaghiliu adică cu chefu, nare odégă la capu adică nare minte, nare gărgăuni în capu adică nare cusuri, are chefu de vorbă are sămânţă de vorbă adică vorbeşte de prisosu, becisnicu adică neputinciosu.

53 Cuvintele privitóre la minerale la noi santu: Piatră bolovani, lespede, auru, argintu, feru, cositoru, Plumbu, Păcură, pucios[ă], Piatră acră, piatră vânătă, cositoru; ear cele puţine întrebuinţate pe aiurea şi necunoscute, nu le putemu şti.

54 Metaforile figurile şi asemănările luate de poporu din lum[ea] minerală santu: cându este un fel de grâu brobonatu, roşu curatu sau bine lămuritu, ómenii îl asemănă cu aurul, prin cuvintele curatu ca aurul, cându santu nişte ómeni vânoşi tari în mânie şi în necazuri cu coragiu se numescu tari ca Piatra.

55 Cuvintele Privitóre la vegetaţiune santu: Arborile creşte din pămîntu, în care îşi are rădăcinile, care trage mustu pentru creşterea copaciului, din care esu crăcile, ramurile şi frunzele, Plantele asemenea îşi are rădăcinile în pămîntu, din care îşi formează paiu şi spicu.

56 Numirile Arborilor pădureţi obicinuite la noi santu: Stejaru sau Tufă, Fagu, ulmu, mestecănu, aninu, bradu, alunu, salce, cătina, carpenu, păducel, salcâmu, plopu, măru salbaticu, Păru salbaticu.

57 Numirile Arborilor roditori santu: măru, Păru, prunu, cireşu, nucu, Vişinu, chersicu şi gorgânu.

58 Numirile strugurilor la noi santu: struguri albi şi negri, coarnă negră şi albă, tămâiósă şi băşicată.

59 la noi nu se lucrează vie.

60 Numirile vinurilor santu: albu, negru, prohiru, pelinu, tămâiosu, petrosu, dulcegu, acru şi înţepatu.

61 Numirile felurilor grâne la noi santu: grâu de vară bălanu, grâu roşu fără ţepă sau ghircă, grâu umblătoru şi grâu de tómnă, orzu şi ovăzu au numai aceste numiri; Porumbu se numeşte cucuruzu şi păpuşoiu, şi are trei feluri de calităţi; galbenu, dărângiu şi roşu, mei este de doă feluri măciucatu şi galbenu.

62 Numirile legumelor la noi santu: linte, fasole, ceapă cu [illegible] îngroşatu, lăptuci, păpădie, susaiu, ciuperci, castraveţi, varză, carfiol, ear în zilele de dulce santu: lapte bătutu de vacă, brânză de vacă, lapte de oi, brânză de oi şi carne de pui de porcu de vacă, de oi.

63 nu cunóştemu dacă numirile de arbori, de plante, de grâne, de legu[me] să se întrebuinţeze cu un altu înţelesu pe aiurea în ţară.

64 Numirile diferitelor buruieni santu: căpşuniţă, lobodă, scaeţi, [illegible] lanu, mătură, lumânărica, susaiu, cicóre, mustica, [illegible] ta, cucută, sulfină, bărbăciunea câinelui, pălămidă, pelinu, [illegible] nalba mare, cârlani sau tăvaluc, ochiu boului şi măcieşul, [illegible] cunoscute cu numele pe aici, după ce se usucă, le adună pentru focu [illegible] buruieni; numirile erburilor pentru păşune santu: trăscăţ

papagĭetĭ, greĭerĭ, ghiĭdan, mălăĭaţă, cominage, oraguĭţă, pămpo-lugĭ carte de sălcie în care se face sădinaşi cotilica; numirile florilor sunt: busuiocŭ, cruţi, craĭ, zgarie, trandafirŭ.

65 Metaforele figurile şi asemănările luate de poporŭ din lumea vegetală suntŭ: femeile când încetează din viaţă vreunul din fiii seĭ saŭ fiicele lor, rostesc plângând vorbele următóre: Floricica mamei! Trandafirul mamei! bobocelul mamei!, care tóte să reduc la cel mentă. Un omŭ care este înnaltŭ, bălanŭ, scorbăd la faţă şi supţire la corpu, oamenii îl poreclesc zicându-i cucută; pe altul văzându-l la faţă rumenŭ cu trupul împlinitŭ şi bine făcutŭ îi zice frumosŭ ca un bradŭ.

66 Numiri ale deosebitelorŭ fiare şi dobitoce sălbatice, avemŭ ca suntŭ: leŭ, cerbŭ, ursŭ, Elefant, borsuc, ţepcĭanŭ, hiene; la noi suntŭ: lupŭ, boŭ, caĭ, oĭ, porcŭ, măgarŭ, catârŭ, câinŭ, volpe, dihorŭ, nevăstuică, popândăŭ.

67 Cuvintele în privinţa calului, după felul luĭ: trupul îl are cu patru picióre, care aŭ copite, la copite se póte potcovi, pe grumazul gâtuluĭ are păr lungŭ numitŭ cómă, între gâtŭ şi capŭ are urechĭ, pe care le ţine în susŭ, capul este lunguĭaţŭ, şi gura caută spre pământŭ, cu care paşte iarbă şi rincheazâ, códa este acoperită cu păru lungŭ; peste tot trupul, afară de cómă şi códă este acoperită cu păru mărunţŭ; după colórea luĭ este: murgŭ, negru, galbenŭ, bălanŭ, sorŭ, saŭ vânătă, cenuşiŭ, pintenogŭ, breazŭ, bălţatŭ, buzatŭ; după mersŭ se numeşte în buestru, treapădŭ, aruncatŭ; după vârstă se numeşte: mânzŭ, nătâmŭ, cal de unŭ anŭ de doi anĭ de trei şi aşa mai încolo, până la bătrâneţe. Dacă este nejugănit se zice Armăsarŭ.

68 Cuvintele în privinţa bouluĭ, după felul luĭ este maĭ grosŭ cu trupul ca calul. are patru picióre, cu câte două unghii despărţite are la capŭ códă păr lungŭ, în capŭ are córne, ochĭ şi urechĭ, gura caută la pământŭ, cu care paşte iarbă, mugeşte şi sbiară, tóte părţile trupuluĭ, afară de córne şi nări suntŭ acoperite cu păru mărunţŭ; după colóre este: bălanŭ, vânătŭ, plăviţŭ, galbenŭ

roşu, saŭ roşcatŭ, negru marcanŭ, tărcatŭ, bătacŭ, lacŭ şi priiamĭ; după vârstă până la un anŭ se zice viţel, de la un anŭ până la doi se zice genitorŭ, de la doi până la trei anĭ se zice diun viţel, de aci înnainte întâiul anul se adaogă unu viţel zicând de doi viţeĭ, de trei viţeĭ şi aşa mai înainte, asemenea în privinţa vacii după felul, colórea şi vârstă suntŭ cele însemnate la boŭ, transformându-l în femeninŭ.

69 Cuvintele în privinţa berbeculuĭ şi oii, după felul şi colórea suntŭ: buzatŭ buzată, coamatŭ coamată, ţigăŭ ţigae, negru neagră, bicălăŭ bicălae, seinŭ seină; după vârstă până în ţearcă se zice mielŭ mnea, de ce în ţearcă se zice terţiŭ mielŭ, când împlineşte doi anĭ se zice diunŭ mielŭ, de aci înnainte anu şi mielu se adaogă.

70 Cuvintele privitóre la capră după fel să deosebeşte de oaie cu lâna, căci este mai aspră şi mai lăţósă şi códa o ţine în susŭ; colórea o are vânătă, bălţată, Albă, neagră, roşie; pentru masculŭ să zice ţapŭ; cândŭ este micŭ se zice iedŭ, iedă; celelalte numiri ca şi la berbeci şi oi.

Cuvintele privitóre la porcŭ; după fel este cu trupul acoperitŭ cu părŭ, are pe spinare coamă de păru mai mare, să îngraşă cu producte şi rîmă în pământŭ cu rîtul. Colórea o are roşie, Albă, vânătă saŭ sivă, neagră, bălţată; după vârstă cândŭ este micŭ se zice purcel, după ce înţarcă se zice godin, pe urmă de unŭ anŭ de doi şi aşa mai încolo.

71 După felul luĭ câinele se zice: ogarŭ, copoiŭ, câine, corcitŭ; are păru pe trupŭ, unghii la degetele picióreloru, cu care râde pământul; după vârsta luĭ se zice căţel, de unŭ anŭ, de doi anĭ şi mai departe; după colórea luĭ se zice bălanŭ, vânăt, negru, roşu, surŭ, şi galbenŭ.

72 Pisica după felul ei este cu trupul acoperitŭ cu păru mărunţŭ, mólea, şi netedŭ, are unghii la degetele picióreloru, cu care zgârie, are mustăţi la gură, prinde şoareci şi-i mănâncă, colórea o are roşie, vânătă, neagră, albă, sumară.

73 Porcii mari le păru vinete și roșii și cu coda lungă să numescu
mocănești; iar cei mici să numescu porci de casă.

74 Viermii să numescu, vermi de carne, care să facu din muște, vermi
de carte, cari suntu negri, vermi din lemnu, care să gicu cari, vermi
de pomi, care să gicu omigi.

75 Insectile pe la noi să numescu: muscă, albină, viespe, flutur,
greire, țințaru, tăunu, gindacu, verme, purice, păduche, lindină,
furnică, lecustă, păianjenu.

76 Cuvintile despre gâscă suntu: cea Domesnica, să oă, clocește
scote boboci, și să hrănește de omeni, cari cind o chiamă la mân-
care să gicu: boci, boci, boci, și ea îndată vine cu boboci de mân-
partia masculina să numește gânsacu, iar rața cea Domesnica, ca
și gâsca; îndată se ostrigă cu voabile: utiu, utiu, utiu, și în-
dată vine și mănâncă, pe găină o strigă pui, pui, pui, și în-
dată vine cu puii la mâncare, cocoșul să deosibește de găină
cu cântatul, care servește țăranului noptea în locu de ceasornic
atât vara, cât și earna; lebăda să hrănește în bălți, dudurica
în paduri.

77 La noi Albine nu să crescu.

78 Despre ursu poporul nu știe altu, decâtu, că vine ursaru cu
el, și îl joacă pe la casele omenilor, și capătă mălaiu; lupul cu
trupul mai înnalt și mai lungu de cât câinile, decât al câinelui
și cu coda lungă, vine noaptea și ca câte oi șo mănâncă; vulpea
fură găini, rațe și le mănâncă, omenii îi gicu că este vicleană; cerbu
ciută, căprioră, hiără, ne viindusă pe la noi, fiind câmpu, nu sunt
cuvinte între omeni pentru dânsele, decât singure numele.
Epurile salbatecu să prăsește în câmpu, și se vânează mai
multu cu ogari, decât cu pușca; când îl scormește omenii îi
gicu: hâști, tutu, și îndată aleargă ogarii după el, și îl gon
te, până îl sosește, după ce îl prinde, așteaptă pe stăpân
ca să îl ea.

79 cuvintile privitoare la vulturu suntu: el răpește miei și mai
mănâncă stârvuri, uliul, corbul fură pui de găină, găini și rațe pentru
mâncare;

80 cuvintile la bufniță și la cucuvea, care să hrănește cu șoareci,
suntu: că ele când cântă la vreo casă, poporul crede prevestirea
unei nenorociri;

81 cuvintile privitoare la cucu și la cioară suntu: că ele strică
semănătura;

82 cuvintile privitoare la stârcu nu le cunoștemu, din cauză că nu
pe la noi; iar cele privitoare la ciocârlie, rândunică, vrabie, cuc,
potârniche suntu: că ele cu cânticul lor cel plăcutu ne prevestesc
frumoasa căldură a primăverei;

83 cuvintile privitoare la cocoru, barză cocostârcu suntu: că cocorul se
hrănește cu semănături, barza cu șopârle, gândaci și broaște
de găină și alte insecte, și cocostârcul să hrănește cu pești,

84 cuvintile privitoare la broască și la ariciu suntu: că cânticul broaș-
prevestește timpu frumosu, ariciul, că în cuibul lui să găsesc
fearelor după ideea poporului; iar vaguri nu sânt pe la noi.

85 cuvintile privitoare la șopârlă și la șarpe suntu: că șopârla
pe la noi este de două feluri, una numită gușteru, și alta șopârlă
neagră, și la șarpe, că el este tot de două feluri pe la noi,
șarpe de apă și șarpe de câmpu; ideea poporului este că toți
șerpii mușcă.

86 cuvintile privitoare la racu, scoică și lipitore suntu: că ele
trăescu în apă, și le vânează omeni pentru mâncare, afară
lipitore, care să întrebuințează pentru luarea sângelui la
iar cele la paianjănu, omidă, flutare, lăcustă, greire suntu: că
unile din ele vatămă pomi roditori, altile suntu supărăcioase la
iar furnica dă exemplu bun leneșilor.

87 Numirile peștilor suntu pe la noi: racu, știuca, lină,
somnu, caracudă, gibanu, cosacu, nisetru, cegă și țiparu.

88 metaforile figurile și asemănările luate de poporu din
animale suntu: când este un om necunoscătoru și proastă
lucrarea lui omenii îi gicu Dobitocu; când este iute la tre

[illegible] ómeni și zice că mănîncă ca un leu, cînd este lacomu să zice bivol, cîndu este vicleanu să zice vulpe. —

89 Sonul sau glasul dobitócelor este: boul zbiară și mugește, calul rînchează și nechează; oaia zbiară, măgarul zbiară, cînele latră, urlă și mîrîe, pisica miaună, gîsca gâgie, rața macăe, găina cîrcîe, curca chîrîie, porcu grohae

90 cuvintele privitóre la vînători suntu: hăiti, tutu tutu nu băsa lupu.

91 la noi nu suntu vînători regulați.

92 Cîni de vînatu suntu ogari și copoi.

93 nu să vînează peşte la noi.

94 cuvintele privitóre la cobănie suntu: boadiul și sacaó pentru lăuntu; uneltile de pază suntu: bâtul sau ciomagul, caţa, cleştile și cuțitul; vorbe despre păşune suntu: pascutu nóptea și zió și adăpatul, despre brînzeturi suntu: mulsu, închegatu, strînsu casulu, deschiitu, frecatu și săratu; felurile brînzi suntu: brînză fa saramură, telemea și caşcaval.

95 numirile cu cari deosebeşte cobanii oile una de alta suntu: mînzări, sterpe și cîrlane.

96 cobanii numescu pe cîni hoțu, leu, corbu, breazu, samurache și alții

97 deosebirea ce face cobanul la cîni este, că unul este deșteptu și sare la lupu îndată, care i să dă numirea de leu, adică sare ca un leu, altul deși simte, însă să repede lătrîndu și pișcă lupu, pe care îl numeşte cobanii hoțu; altul este bărbatu și latră tótă nóptea împrejuru tîrli, pe care îl numeşte cîine de tîrlă.

98 cobanii împărțescu zió în prînzu, amiazi și séră.

99 Asemănările făcute de cobani suntu: Tîrcomu, cîndu cineva este spînu, bul cînd cineva este bălanu, capră cînd cineva este mîndru.

100 cobanii au cuvinte, pe care nu le întrebuințează ceilalți ómeni de pildă, mîni iată loc de mîine, fîrtate în locu frate, sóțe în locu de tovarăș.

101 pe aice se întrebuințează cuvintele acestea: arătură, semănătură, grapătură, șirou sau brăzdău, ca rîta.

102 Deosebitele feluri de cîmpu lucratu să numeşte: prasie, [illegible] mirişte și porumbişte; iar nelucratu să numeşte: pârlóga, pajiște, bălătură și țelină.

103 Deosebitele scule la plugărie se numescu: cotige sau rotile, tînjală, juguri, resteu, stumînare, biciu, oțigă și potîngă.

104 Părțile plugului să numescu: grindeiu, córne, brâță, cormană, plazu și fiare latu și lungu.

105 Părțile căruței să numescu: róte, osie, buci, dricu, inimă, scaunu, splină, cruci, lămbă, cruce, crucéa și oiște.

106 să numescu: coșu, piatra alergătóre și zăcătóre, postavă, fusu, [illegible] nel și măsele.

107 meșteșugarii de pe la țară sa numescu: fierari, lemnari sau dulgheri, croitori, rotari și tîmplari.

108 uneltile de dulgerie se numescu: teslă, bardă, toporu, ferăstrău, gealău, sfredelu, schițelnica, dalta, și tizgea; materialul se numeşte: grile sau lemne lungi și gróse, scînduri, dulapi, pari, nuele și cue de sîrmă.

109 Uneltile de fierărie să numescu: ciocanu, nicovalnă, cleşte, dalta, minghină, pribóiu, pila, cușnița, cărbuni, cală și hraftură.

110 Uneltile la zidărie să numescu: teslă, targă, ducă, mistrea și [illegible] materialul să numeşte: cărămidă, varu și nisipu.

111 Osebitele țesături țărăneşti să chiamă: scórțe, velințe, [illegible] perețaru, fețe, perni, ohale, pînză, ștergare, marsafuri și mes stricători sau fețe.

112 Uneltile de torsu să chiamă: furcă, pămîngalcé, cînzeu și fus cele de țesutu: războiu, sule, vatale, polnogi, ițe, scripeți, [illegible] suveică, lemnușă și țeavă; cele de cusutu: acu, ață și năpârstoc.

113 la noi să zice ploştie, în alte părți plută, la noi să zice opacină în alte părți vîslă.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

116 Armele ce au și cunoscute bătăi se chiamă: Pușcă, pistol sau mucovan, cuțitu, maciuca, ciomagu sau bâtă, carabină, iataganu, buzduganu.

117 cuvintele puțin întrebuințate pe cari sau necunoscute sunt: Poarta se zice la noi și arniță, acoperișu se zice și învelișu, cuvântul ogradă se zice și obor, Domnițe de apă se zice cofă la noi, farfurie se zice și talger la noi.

118 Când dau oamenii mâncare la vite din obor, atunci întrebuințează acelaș cuvântu, ca și la oameni adică mănâncă; iar când sunt în câmpu atunci zice că paște.

118 numirile hainelor la noi sunt: hibei sau pantofi, cisme sau ciobote, ciupici sau Ghete, papuci, botini, ochinci, obiele, târsini, Șalvari sau Potori sau nădragi, Pantaloni, itari, cioareci, izmene, brâu, curea, bâtânău, Ghebă, paltonu, cojocu, bundă, flanelă, ilicu, mintianu, cămașă, rochie, andrecu, fustă, stricătoare, scurtică, caţaveică, poale, cojoacă, pistimel, basma, batistă, barișu și maramă.

119 Numirile podoabelor femeești sunt: Salbă, coarbe, sau brățări, inele, cercei, și mărgele.

120 Numirile mai deosebite ale mâncărilor sunt: Pâine, turtă, azimă, chită, colaci, ciorbă, coleașă, prăjitură, friptură, ochiuri, pirișoare, cârnați sau trandafiri, sarmale, borșu îngroșat și tocciu și mămăligă.

121 numirile băuturilor sunt: Apă, vinu, rachiu, bere, bonfisăș, bragă.

122 numirile privitoare la înrudire sunt: tată, mamă, tata moșu, baba sau mama bătrână, unchiu, tușă, vere, verișoară, cuscre, cuscră, Nașu, nașă, socru meu, hinu, hina.

123 cuvintele privitoare la căsătorie sunt: Doemește, bea Plosca, face schimbu, arată darurile, sâmbăta joacă bradu, Duminică joacă opghegă la legănă, să lasă colacii, să întrecu flăcăi, se cunună la biserică, Luni trimite rachiu roșu la Părinți miresi și face un ospăț mare, face plăcintele și miercuri bate colacu, cu care se termină nunta.

124 Jurămintele întrebuințate de poporu sunt: Zău, pre Dzeu, pre legea mea, să fiu ca tine, să nu mai zică pe nume, să nu ajungu până mâine și altele.

125 Ocările întrebuințate de poporu sunt: Prostule, ticălosule, mojicule, bleguie, neciu, rușine obrazului și altele.

126 Jocuri copilărești sunte: ineluşu, gâdeluşu, pit cu dișlu am pus, muiza, baba oarba, Pâza, Drichica, Pochica, și mincinoasa.

127 vasele pentru gătirea bucatelor se numescu: căldare, ceaunu, tingire, oale, chiostie, crăcane, cazbă, cealaun, și ficăleșu; pentru punerea lor la masă se numescu: Strachină, găvanu, talere sau farfurii și canace sau castronu; pentru ducerea lor în câmpu: Glugă, traistă, dăsagi, putineiu și covățele.

128 cuvintele la gătirea bucatelor sunt: fă mămăligă, fă o ciorbă, fă Plachie, dă-i zoru să fearbă, hai să mâncăm, dămi să îmbuc ceva.

129 Deosebitele cântice ce le cântă poporul sunt: haidăcești, de Amoru, de doru și de petrecere.

130 cuvintele privitoare la jocul de cărți sunt: confina, fantas

131 Felul danțurilor cu cuvintele privitoare la ele sunt: hora ... sau Ghilabaș, care se joacă iute și cu tactu, țigănească, care joacă ... cându picioarele, geamparaua cu valuri din picioare, moșneguța, Pandelașu și schiopa, care se joacă sărindu, hora dreaptă, care se joacă apucați de brâul la care se țin înșirați unul de altul, giur giur se joacă și stânga, care merge în stânga.

132 Instrumentele de muzică la noi se numescu: vioară, cheusa, fluer, bucium și cimpoi.

133 cuvintele privitoare la înmormântare sunt: Dzeu săl ierte, Dzeu ... odihnească, să chemămu Popa săi facă Stâlpii, săl ... biserică și săl ducem la groapă, ca săl dăm pământului, fie-i țărâna ușoară.

134 Poporul face deosebire între sufletu de omu și sufletu ... Sufletul omului este înzestratu cu minte cu judecată, ... deosebi binele de rău, iar sufletul dobitocului nu are acestea ... căci dacă lor ar avea ar forma și ele societăți, împărății, ... s-ar apăra de oameni și nu le-ar face rău să le omoare.

135 la noi nu se slujescu oamenii cu alte cuvinte, atâta la oameni; câte și la dobitoace decât cu cuvîntul mōrē.

136 Credințele poporului împrivința cugetului, a minții și a gândirii suntu: că să se rogă lui Dzeu să le dea cugetu bunu, minte întreagă și gânduri bune, ca să pótă urma după voia lui.

137 Poporul înțelege fermecatul în doi feluri; sufletiscu, când un omu are fapte bune și purtare bună în lume, și trupescu, când cineva este cu trupul bine făcuto, albu, rumenu și potrivită la fața, care ca în pótă plăcerea privitorilor.

138 Părerea poporului împrivința stelelor este: că ele suntu făcute de Dzeu, ca să lumineze nóptea.

139 Poporul numește pe unele stele: luceafărul de ziuă, care vestește ziua; luceafărul de nópte, care prevestește miezul nopții; stea cu códa, care prevestește o întîmplare, răzmirițile, și Cloșca.

140 Partea cea albicioasă a cerului de nópte, să chiamă: Drumul robilor, și povestește că a fugitu robii pe dînsa în timpul lui Traianu.

141 Poporul privește întunecimea sórelui și a lunii, că să mănâncă atâta sórele câtu și luna de vârcolaci.

142 Vârcolacii după credința poporului suntu niște ființe în văzduhu, care mănâncă luna și sórele și cărăși le borăște. să zice și pricolici.

143 Poporul înțelege deochiul: când cineva privește cu mirare pe un copil, și să întâmplă de să bolnăvește să zice că s-a deocheato, adică că s-a uitato cu ochi răi la elu și s-a bolnăvitu.

144 Poporul povestește despre zîne, că suntu niște fecióre prea frumóse și și le răpitu de smei.

145 nu povestește nimicu

146 nu cunóște.

147 nu se cântă.

148 nu povestește nimicu.

149 Povestește că morții, atât ~~[illegible]~~ femei câtu și bărbați dacă când suntu morți trecu câini sau pisici peste ei să facu strigoi ~~ș~~ stahii, și umblă nóptea un fel de nălucă.

150 Povestește și-l descrie așa: că el este duhu rău, vrăjmașu al omului de să silește să-l amăgească cu tot felul de nălucire și vicleșuguri spre [illegible] lui Dzeu, să zice că să arată nóptea în chipu de câine de ogară, să mai zice satană, ucigă-l crucea, departe de ăstu locu.

151 Poporul povestește despre ursite așa: móșa a treia zi după ce scaldă femeia lăuză, pune pâine, sare și bani pe masă, și aprinde o lumânare, ca să lumineze tótă nóptea; iar ea și lăuza să culcă și dormu zicând că vine ursitorile și arată norocul pruncului născutu; Dimineața dacă a visato ceva plăcutu lăuza zice că pruncul are norocu; iar móșa ea pâinea sarea și banii și pleacă acasă.

152 Povestește că ielele pocescu pe unii oameni și rămân sluți adică: unii cu gura strâmbă, alții cu piciorul rău, alții cu trupul jumătate móle.

153 Povestește, că copilele mici, care nu vrea să se lase la furcă să facă jumătăți multe în caieru, maicăsa le sperie, că vine joimărița și le desbracă cu pielea.

154 Femeile în ziua Sfântului Ióne botezătorul facu [illegible] adică: se ducu cu plocóne pe la boieri și fruntași satului, la care în schimbu ocale și vedre de vinu, se adună într-o casă cu încăpere mare și facu petrecere, în aceași nópte [illegible] bărbați să le zică nimicu supt cuvântu că suntu și ele mai mari într-o zi odată pe anu.

166 cuvintele împrivința bólelor de vite suntu: bóla [illegible] tóre sau ciuma vitelor, sângerata, când mănâncă [illegible] splina, când să umflă, bardahanu și armurarița [illegible] mórte lesne.

155 în aceași fetele facu un chipu de pământu galbenu, îl împodobescu cu cojí de ou roșu, îl îngrópă într-un locu ascunsu a treia zi îl desgrópă îl aruncă într-un puțu, ca să plóă, pe urmă facu horă.

156 nu povestește nimicu.

157 nu cunóște.

158 un omu legată cu papură la capu, și îmbrăcat [illegible] de joacă prin case la ziua de ajunu se numește brezae.

159 nu să știe.

160 colindile se petrecu pe la noi în chipul următoriu: la crăciunu
și la anu nou umblă flăcăii cu colindul din casă în casă, în cântarea
colindului urează mulți ani cu sănătate, și ómenii le dăruește de
băutu după ce isprăvescu totu satul, să adună la un locu, beu mâncă
și beu vinu ce le strinsu.

161 nare cunoștință poporul de câtu numai numele loru
162 la noi nu-s nici însemnătate bazmele, zmei și balauri, descriin-
du-se ca pe niște fabule.
163 nu povestește nimic,
164 nu esistă asemenea obiceiuri.
165 cuvintele în privința bólelor suntu: Diochiul, cînd să deóchie;
brânca, cîndu să umflă din răceală; Boloca, cînd mănâncă carne
de splină; lingórea, cînd zace multu; betegala, cînd să umflă
bășica, pocală din vite, cîndu rămâne cu vreo parte a trupului
móle.
166 cuvintele în privința bólelor de vite sânt: boala molipsitóre
sau ciuma vitelor, sîngeratul cînd mănâncă lacomu, splina
cînd să umflă bardahanu, și armurarița cînd mâre lacome.
167 Pricina frigurilor să zice că este aplicatile și osteneala, a epilip-
sii spăriatu și grózea, a holerei căldura, a ciumii aeru stricatu, a
168 Povestește că sfântul Petru a umblat cu Dzeu pe pamântu, și
are cheile raiului.
169 Despre Sfântul Ilie povestește, că elu umblă cu carul de focu
pe ceru și trăsnește pe necuratul.
170 Sfinții mai socotiți de către poporu sunt, Sf: Nicolae, pentru
că este mai bătrânu și ajută pe omeni în primejdii, Sfinții îm-
parați Costandinu și Elena, pentru că ei au aflato crucea lui
Hristosu, Sfinții Vasile și Ioanu gură de aurŭ, Sumedru, Gheorghi și
Ioanu botezătoriu, pentru că el a botezat pe Hristosu, și alții.
171 Poporul împărțește ziua în prânzu, namezi și seara; iar noptea
în de cu seară, miezul nopții și zorile.
172 zi din tri a fiecarei luni nu portă nici o numire deosebită,
decât la Sf: Vasile își zice sânvăsii, la feurarie își zice și în-
trăi de faoru, la martie își zice mărțișoru, cînd leagă femeile
la gâtu fetelor un banu de aramă sau de aurŭ.

173 Poporul de la face deosebire că zilele de postu adică mercuri și
vineri le numește zile curate, iar celelalte zile slobode.
174 Povestește despre sfânta vineri că este rău de cosutu și le chiar
vedezile cusând; de aceea, de aceea unele femei nu cosu vinerea;
nóua joi și nóua marți le țînu după Paști, adică nu lucreză ni-
mica zicând că suntu primejdióse.
175 Poporul de la noi socotește mai plăcută lui Dzeu oaia și porum-
belul.
176 nu suntu asemenea locuri
177 nu privește.
178 Da părerea poporului zorile suntu zorile, murgilă murgu [illegible]
179 blestemile la noi suntu: batăl crucea, batăl pardanica, bizoru
al cailoru, bizoru al Dracului și altele
180 vântul îl privește poporul lăsatu dela Dzeu.
181 la noi vânturile să numescu: Crivățu, Austru, Baltu [illegible]
și vrăncianu.
182 nu cunóște.
183 Poporul crede că amurita omul al căruia era steaua [illegible]
184 prin fapti, punerea cuțitului și darea de argintu [illegible] poporul
înțelege, că cine va șadie urăgi și are prietinu pe Draci [illegible]
stă de afaci rău altora, prin fapti, punerea de cuțitu și dar de argintu
185 Nare cunoștință.
186 nu să știe
187 asemenea
188 la anu nou au obiceiu ómenii, de a merge la biserică și [illegible]
ani, pe urmă să duce acasă și mănâncă plăcintă cu [illegible]
vinu mai toți la biserică, sau prin slide aghiazmă [illegible]
stropește tóte vitele; la lăsatul secului să duce unii [illegible]
cere ertăciune, iar luni după lăsatul secului dau [illegible]
jugăi.
189 nu esistă.
190 nu să știe.
191 asemenea.

BIBLIOTECA [illegible]

192 nimica

193 Poporul crede că îndată ce să arată curcubeul pe nori nu mai ploă.

194 rodul pămîntului este omeni cu toată împărăția animală, capul cu toată împărăția vegetală și aerul cu toată împărăția minerală.

195 nu să știe

196 nu să știe

197 Poporul zice că cartea hoaților să găsește în cuibul stârcului, și o întrebuințază hoți, ca să tae hoarele la cai, cînd îi fură.

198 Colacii sîntu flăcăi aceia, cari se trimitu călări înnainte la mireasă și uneașă, carora le leagă la frîiele cailor cîte o basma.

199 nu să știe.

200 credința Poporului despre raiu și iadu este: raiul locuința drepților după morte, și iadul locuința păcătoșilor după morte.

201 Poporul cîndu zice ceialaltă tărîmu, înțelege ca mai este altă lume.

202 Schimbarea Domnului bucuria nebunului.

203 cînd ese cu plinu poporul esplică, că îi merge bine, cîndu ese [illegible] zice că-i merge rău.

204 nu să știe

205 asemenea

206 Poporul crede despre vremea de apoi, că va veni o zi, cînd să va judeca toată lumea, și va lua fie care răsplata după cum a făcut, cel cu binele raiul, cel cu răul iadul.

Greșelile, ce veți găsi atîtu în scrisu, cîtu și în vorbire, le veți atribui stării materiale, în care ne aflămu noi Preoți de la comunile rurale, căci sîntem siliți a întrebuința timpul mai multu la munca cîmpului, spre a putea întreține familiile [illegible], de cîtu pentru cultura intelectuală.

Preotul Șerbanu Dumitru

D-sale
Domnului B. Petricescu Hasdeu București

Văzut de noi la facerea inventarului astă-zi 21. NOE. 1907
Judecător

443

No. 6. 292

435 Regatul Românieĭ

Scóla Comunei Stăncuța Stanca Plasa Balta Jud. Brăila

Caetu:

De respunsurile asupra datelor privitore la limba Română dupe Programa de B. P. Hasdeŭ. 1884 Dech 31/12

Invățător. I. Păisu

Văzut de noi la facerea inventarului astă-zi 21. NOE. 1907
Judecător

1, Se rostește de popor a cu accentŭ d. e. s. mălaiŭ, mâncaiŭ, mărŭ, mamiŭ, mare, mărunt, ect. —

2. — Se rostește ast-fel că la a puindui accentul se numește â, și circonflecs se numește ă, de cei cu știință de carte, iară de cei lanți se rostesc după cum sânt obișnuiți. —

3. ——

4; Se ḑice; masă, fată, mamă, tată, ect. —

5, — Se rostește, rumân, pentru român, durmim pentru dormim,

6. — Idem unghiŭ, umblŭ, unchiŭ, unsŭ, ursŭ, . —

7. — „ „ Călcâiŭ, cuiŭ, straiŭ, straie,

8. — „ taiŭ, puiŭ, epure, ureche. —

9. Aicea în com. Stăncuța, nŭ se rostesc asemenea cuvinte

10 — Se rostește de popor, întreg vocala u dela sfârșitul cuvintelor d. e. s; facu, macu, mâncu, cimu, plecu, plecaiu, veniu, . —

11, Idem se rostește și vocala i întreg dela sfârșitul cuvintelor, d. e s, vacii, omenii, caii, ómenii, macii, —

12 — Idem se rostește numai cuvântul mormente, —

13. — Diftongul ua, se rostește întreg. —

14 — Idem ea Idem Idem. —

15 — Asemenea cuvinte se rostesc de un fel de meșteșugari

./.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

Care se numesc, ursarĭ, ceĭ vin pe aicea numai vara, şi pronunţă ast-fel să meargem, leage, placcare,

16 – Vocala e singură nŭ se rosteşte. —

17 – Nŭ se deosibeşte punindui ţidulă lui d.

18. —

19 Tot asemenea se rosteşte în tote cuvintele unde cere trebuinţa a fi. —

20. —

21. – nŭ se rosteşte. —

22 – Nŭ rosteşte poporul cuvinte unde să se audă doi zz

23 – Se rosteşte cuvintele, hie în loc de fie, her în loc de ferŭ, herbe în locŭ de ferbe, here pentr fere, —

24. – Nu se rosteşte de cât forte puţine cuvinte cu fe ci numai cu he. —

25 – Nu se rosteşte. —

26 – Se rosteşte cuvintele, hie pentr vie, hin în loc de vinŭ răhnire, pentrŭ ravnire, : —

27, hie în loc de vie, hine pentr vine, hinŭ pentr vinŭ. –

28. Nŭ deosibeşte. —

29. —

30 – Nŭ se rosteşte

31 – Idem. —

32 – Nu se rosteşte. —

33 – Aceste cuvinte se pronunţă de ţiganĭ, d.e.s. – dicŭ; jiner pentrŭ ginere, giurŭ în locŭ de jurŭ, geocŭ pentr jocŭ, jeamŭ pentrŭ geamŭ, geratecŭ pentrŭ jăratecŭ. —

34. – Se rosteşte, însă mai cu seamă de femei când ocărăşte copiĭ, dic, sâ-l mănânce corghi pentr corbi, ghine în locŭ de bine. —

35 – Se rosteşte cuvintele, peorŭ pentrŭ cheorŭ, chiciorŭ în locŭ de piciorŭ, înpide pentrŭ închide, înpină, în locŭ de închină. —

36 – Idem adică, în locŭ de peptŭ dic cheptŭ, pică pentr chică, pilă pentrŭ chilă, piric pentr chiric, pin pentrŭ chinŭ; —

37. – Idem luchiĭ pentrŭ lupiĭ, pochiĭ pentrŭ popiĭ. —

38. – Idem, nie pentrŭ mie, niel pentrŭ miel, . —

39. Idem tot în sensul de mie, dică; meadat, mearată, mea duce o mie de leiĭ. —

40 – Nu se rosteşte. —

41 – Idem. —

42 – Idem. —

43. – Il rosteşte d.e.s. sahăr pentr zahăr, sarsavat pentr zarḑavat, ser pentr ḑerŭ, sină pentr ḑină

45. —
44. – Nu amestică. —
46. – Se rostește, fluerar, mâncător. —
47. – Nu se rostește pe aici cuvintele cu pronumele repetit.
48. – Idem Idem. —
49. – Se rostește ast-fel, mâinele, pâinele, câinele, —
50. – Idem, zăduf, năduşală, linsoare pentru ninsoare
51. —
52. —
53, Se rostește bolovan, peatră, aur, argint, ferŭ plumbŭ. —
54. Din aur se face, cercei, brățări, medalion, broșŭ, inelŭ, – asemenea și din argint, din ferŭ feare la plugŭ, toporŭ, bardă, teslă, cârlig, potcove, nicovală pe quare lucrează ferarŭ, cleşte, cercanŭ, —
55. —
56. – Saleâm, mărăcini, salcie, agud, stejarŭ, plopŭ, vișin, mâcin, gherghin, —
57, – Parŭ, mărŭ, prunŭ, cireș, vișin. —
58. – Negrŭ, albŭ, și azurida. —
59. – Vie; Vie se numește totu locul unde este sădită vița, vița se arăcește, se îngroapă, se curăța

de buruenii, strugurŭ ăi numesc ciorchinŭ, boabele ei se tae cu un fel de briceag pe care ciorchine, șiŭ adună în coşulit. dupe care ăi pun într'un vasŭ mai mare quare vasŭ este găurit în fundŭ, ăi strobește, și apa curge în alt vas mai mare —
60. – Se rostește vin albŭ, roșŭ și profir toate au vin cel roșŭ. —
61, Este, grâu, Orz, rapiță, meiŭ, ovăzŭ, ghirca,
62, „ bob, fasole, mazăre, linte, —
63 Nu sântŭ. —
64 Se numesc buruenii, scaețŭ, aceea care sânt ghimposi. ~~Usa~~ epurelui, umbra epurelui, moț,
00, curcanului, unghia gâi, mădăriche, cicoare, sulfină, lipici, lipanŭ, dracilă; – Ierburi, ghizdeiŭ pirŭ, lobodă, mohorŭ, iarbă grasă. —

65. —
66. – Se rostește caŭ, când se naște se numește mânz, când a trecut un an îl numește nătenŭ ĕi sânt, albi, roibi, vineți, surŭ, negrŭ, murgŭ, pintinogŭ, bigi, —

67,– Dobitóce, boiĭ, vaciĭ, caiĭ, notenĭ, mânjĭ, mândați, bĭĭ, capre, țapĭ, edĭĭ,

68,– Se rostește, boiĭ, vaciĭ, colórea ca și la caiĭ, boul când se naște se numește vițel, când este de un an îl numesc, ger, mândat, de doi, gonitorĭ, și de trei, de ună vițel, apoi câți ani trăeste de atâta vițel este, la amândouă genurile așa le numesc peaicĭ. —

69.– Se rostește oi, când fată se numește miel, miea, când a trecut un anŭ îl numeste cârlanŭ cârlană, și de trei mióră berbecŭ, sânt negrŭ și bălanĭ, —

70.– Capre nŭ sânt.– Se rostește porcĭ cândŭ sânt mici se numescŭ purceĭ, când a trecutŭ un an, grăsunĭ, de doi gotinaci, apoi porcĭ.–

71.– Sânt copoĭ care se ținŭ de vânătorĭ spre a isgoni (scorni) vânat dupe locurile pe unde nŭ umblă vânătorĭ, stând apoi numai pela poteci

Ogari, care prind epurĭ, Câinĭ care se ținŭ pela case și târle pentru apărarea vitelor de feare sălbatice și făcători de rele, cŭ sânt albi, vineți, roși, bălțați negri, . —

72– Se rostește pisică și alt nimica. —

73.– Sânt șóreciĭ mici, mari care se numesc ghearlanĭ. —

74.– Sânt trei feluri de vermi, I, se numește mușiță care se face la rănĭ de muște când este tare cald, II vermi verdi care se face pela semănători, III sânt un fel de vermi care se numesc pisica popi ce se găsesti pe burueni, pe aicea se rostește vermi pentrŭ vermiĭ, —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

75.– Sânt, fluturi, musce, greeriĭ, găinuși, gărgăunți, liliac. —

76.– Găscă, rață, lebădă, găină, cocoșŭ, puiĭ îl numesc când este mic,

77,– Albinele se nasc ca și cele lalte insecte, însă ele dupe ce se înmulțesc își aleg una dintre albine

Și esă afară, acea albină este muma tuturor care se numește matca, și după ce le pune în uleiu matca nu ese afară altfel și ea numai așa de lucru cel aduce cele lante albine, mai sănt un fel de albine care se numesc trântorii aceia nu lucreadă nimica ci numai mănâncă, când se înmulțesc atunci albinele casă scape de ei se ducă forte de parte prin bălți și se lasă prin stufiș, și apoi fac în tote chipurile casă plece înnainte de trântori, și așa se perd, căci dânșii nu știu se mai vină de unde a plecatt. —

78.- Se rostește, lupii, ursu, căpriora, veverița. —
79. —
80.— Se dice; de omeni că bufnița unde va cânta, acia casă se va pustii, sau âi va muri stăpânul. —

81.— Se dice Corbii, gaiu, stâncii, —

82.- Idem, Potrânache, vrabie, mierla, ciocârlie,

Rândunică, cucu, despre cucu se mai dice de omenii că acela care îl va audi I cântând și va înnumăra de câte ori va cânta, atâția ani trăiește. —

83.- Se dice de omenii că când vede barda pe susu atunci va fi vara sănătos, iară când nă va vedea pe jos, va fi bolnav, și când văd corbii, dicu se apropie vara și că săși gătească uneltele de plugării. —

84.- Se rostește broște ele sânt de trei feluri, I brotaci, II testose III broșce mici, ele se nască din ouă ca și cele lante pasării, când sânt mici se numescă mormoloci; —

85.- Idem șopârle, sânt trei feluri I gușter II șopârlă de apă, și III năpârcă. —

86.— Idem, melcii, scoici, racii. —

87.- Sânt, crapii, cegi, morani, salăi, ghibani, linii, roșioră, caracuța, albișoră, știuci, țipari. —
88. —

89. - Boul mugeste, vaca sbeară, óea sbeară, raţa măcăeste, gâsca gâgâe, cocoşul cânta, găina cârcâe, lupul urlă, calul nicheadă câinele latră, pisica miorlăe. —

90. - Se servesc cu puşca, geanta, cartuşier, iarbă alice, ploe, . —

91. Prin şuerat căci ei cunoscŭ pe stăpân prin acest semnŭ. —

92. -- Ogarŭ, copoiŭ, zăvoi. —

93. - Nevod, tifanŭ, setcă, minciog, cârlionţŭ, plasă, coşeţŭ, undiţă, . —

94- Se cheamă stână, găleată în care mulge laptele, Cupă, bârdăŭ, strecurătore, mergŭ cu oile pe rând la iarbă, facŭ brândă, urdă, caşŭ, la lapte ăi pune cheag de se prinde, şi apoi ăl lucreadă ce voeste. —

95, Oiŭ, miori, cârlanii, berbecii, batalŭ, porcii,

96. — Păunii ciobăneşti: —

97. — Nŭ lisă dă alt nume afară de câinii. —

98. Nuă împarte în trei, la prânz pela orile 8. a.m. la namedi pela orile 1 dupe namedi, şi seara pela orile şase P. M. —

99. — La fie quare lucr ei între ei, ăi cunoscŭ numirea, care numai de dânşi este cunoscută;

100 Aŭ, în locŭ de pâine dicŭ pâne, muică în locŭ de mamă, crâşmă pentru cârciumă. —

101. —

102. — Celŭ lucrat ăl numeşte ţallină adică tote semănăturile, iară le numeste restaorui, cel nelucrat ăl numeste isladŭ unde pascŭ vitele, şi fâneţă unde lasă locŭ pentru ase face fânŭ. —

103, Plug, grapă care se face din mărăcini, de astupă sămânţa ce nă seamână. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

104. — Plugul este format din plaz care merge pe

./.

Pământ, grindeiŭ care este deasupra plasului, bârța și cârne a leaga plasul cu grindeiŭ, tormana care întórce pământul din brasdă, în capul plasului este ferul cel lat ce tae pământul, și îndreptul ferului cel lat, este pusŭ în grindeiŭ și ferul cel lungŭ ce servesc a ține direcție cât trebue otaca pământ ferul cel lat, brasdă mai îngustă sau mai lată; în capul grindeiului este potângul ce leagă plugul de osica roteloru, și pe osie este pusŭ un lemnŭ ce se numeste brósca unde șade capătul grindeiului, mai se ține de róte și achibâtórea ce servesce ataca brasda dupe puterea boilor, ca se pune în cuiŭ pe lemnul ce trage rotele și în capătul acestui lemnŭ se pune tânjala ce se numeste starpă, ca servesce numai la plugŭ, de ca se leagă uă altă tânjală prin legătură de fier ce se numeste cârcee. —

105.– Róte, osiŭ care se pune rótele, inimă ce leagă osiile, de asupra lor se pune scaunele, apoi se pune drică, la osia dinnainte se pune craciŭ pe ciŭ se pune crucea, între craci se pune

Oiștea, și de cruce se leagă crucióre ce trag caiŭ, în capul fie cării este loca, mai este și splina ce ține oistea însusŭ punindu-se pe craciŭ, la drie se pune scórțe, ca să nŭ cadă ce se pune în căruța. —

106, Aici sânt morĭ de vânt, ea este făcuta ca și casa, însă este așezată pe niște lemne ce se lucrează ca un fel de mosă și se numeste talpă, în mijlocu este îngropat un lemnŭ ce se numeste baba, care este puterea moriĭ, ia are numai uă rotă înnaunteu, este făcută pe un lemn ce se numeste grindeiŭ, și pe la margine are niște lemnișóre băgate care se numesc mânile care servesc a învârti piatra prin un ferŭ ce este pus în grindeiŭ și în mijlocul petrii, și afară în capătânul grindeiului sânt băgate două lemne lungi și pe acele lemne se pun niște scânduri ce se numesc aripi, care când bate vântul se învârtesc ea se póte întórce după vânt. —

107.– Plugăriŭ, feraŭ, rotaŭ, croitor, ciomar, pescar, didar, tâmplar, dulgher, și vânatorŭ. —

108. — Toporu, bardă, teslă, Bindea, ferăstrău, sfredel, spitelnec, tejghea pe quare lucreadă, cei ce ăși țin regula când se apucă de lucr sânt învestiți de mai marele lor, la ceas hotărât, la începutul săptămâni nu lucreadă și țin de beție. —

109. — Necovală, cleste, ciocan, foli care suflă, pilă, apucăturile ca și dulgherii; —

110. — Mistrie, cumpănă, dreptarul, Ciocanul, drișca, găleata, Idem ca și dulgherii, și ferari, —

111 — Pânză, flanelă, feițe, macatu, velințele se numescu acelea care le alege în resboiu cu deferite colori și le pun pe perete drept frumusețe. —

112. La torsu, furcă, cânjău, pământaleă, care bagă caeru, și fusu, — La țesut, Răsboiu vatele care bate pânza, Spata care se bagă firele, scripeți ce schimbă ițele, suveică care pune țeava cu tort și bagă pă între fire, Cose cu acu lucr mai sliptin și mai groși cu undrea. —

113. — Podu, luntre, dubă, cinu, uneltele sânt, cârma,

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

& Opăcinu, adecă este uă sforă lungă ce servește a trage vasu în sus apei. —

114, Pușcă, Pistole, revolvere, și băț el numesc bâtă. —

115. — Au drept suvenire arcu, ca tinere de minte dela strămoși noștri cei din trecut. —

116. Gardu, perete, învelis, oboru, vraniță, pe unde intră în curte dis oboru, străchii, talire, mese, scaune. —

117, totu așa se pronunță. —

118. Zăbun, flanelă, ciuche, cămașă, cămășoiu, ismene, pantaloni, cioreci, dulvăni, căciulă, pălărie, cisme, opinci, obele, ciorapi, rochii, scurteici, andrece, ghete, pantofi, papuci, broboade, bang, basma, —

119. — Brățări, inele, cercei, salbă, de bani, de mărgele, de cuișoare, pronuntate caranfile, medalioane brocii. —

120. — Varză, usturoiu, ridichi, ardeiu, fasole mai obișnuită, praz, picioci, sfeclă, lubinița dis bostan,

Nare se mănâncă cu mămăligă. —

121, Vinŭ, Rachiŭ, ţuică, tescovină, mastică, romŭ, basamac care e mai obişnuit. —

122 – Moşŭ, unchiŭ, bunică, cumnat, cuscrŭ, cumătru bătică se dice de copii, la mama Părinţilor. —

123 – Se începe de Joi şi ţine până mercuri, Joi se adună neamurele, face pâine şi se cinstesc dicând începerea nunţii, Vineri se adună flăcăi cu fetele le la ca 10 oca grâŭ merge la răşniţă şi îl macină mare care îi dice bulgurŭ şi face mâncare în loc de orez, însă merg cu lăutari chiuind prin sat, Sâmbătă ca şi (duminică, vineri se adună ca un brad un tânăr merg la mireasă şi face jocŭ, seara se adună la ginere îl rade şi când pune briciŭ I, începe lăutari a cânta şi tote neamurile din partea ginerelui încep a plânge ca pe un mort, dicând că îşi ia mila dela părinţi. duminică facŭ joc tineri, seara se adună omenii care îi cheamă, le pune masa şi petrec până la ora 12 P.M. şi meseni plătesc având taxă recunoscută, luni trimite rachiŭ socrul cel cu tânăr la mirea, arătându-i încă stau

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

sa găsit, Marţi face placinta, mercuri se adună amândouă părţile şi cinstesc pe la cârciumi împreună cu tineri, dicând săi vadă lumea etc.

124, Dumnedeŭ, cruce, lumânare, tămâie, vanghele, Pasce, grijanie, crăciunŭ, —

125 – Se pronunţă de femei ca şi barbaţi. —

126 – Drigace, un băţ mic îl loveşte cu alt băţ, şi alţi se ţinu ca săl prindă, şi dacă îl prinde atuncea acela îl bate şi cel lalt sa ţine şi tot aşa urmedă, Popic, purcica, căciuliţa, mince. —

127, Păldare, tingire, ole, tigae, tava, strachină, farfurii, taliere, putineiŭ. —

128, – Perişore, coleaşă, pilafŭ, sarmale, caenir, stufat, mai obisnuit, ciorbă. —

129 – Foe verde sălcioră, foe verde măracine, foe verde alioră, şi apoi când se îmbată nu le mai înţelege nimeni. —

130 – Pă acela care ceră de banŭ, pe alţi dic că are norocu la cărţi; şi îl îmnita a mai joca

131, — Horă dreapită, stânga, sârba, popârlanu, greaoasea, horă în două părţi, —

132. — Vioră, Copdă, Cimpoiu, clanaret, mai obisnuit vióra. —

133. — Îl plâng, tóte neamurile, şi toţi portă la umeri câte un servet până îl îngrópă, apoi îi pórtă săptămâna tămâindul în tóte dilele şi plândul pe mormânt, şi dânduĭ şi ceva de pomană în acea săptămână, apoi îi face pomeni din pomenii de patru ori, şi pe urmă îl pune la uitare. —

134 Nu face

135, Tot aşa şi la dobitoc ca şi la om. —

136. —

137. — Omul care are cu ce trăi, îi dice că acela este cel mai bun şi frumos. —

138 — Dicu că câte stele sânt pe cer atâta lume este pe faţa pământului, şi dacă vede vre-o stea că píre dice că îi móre stăpânul. —

139. Stele, closca cu puii, horă, carul mic carul mare, luceafăr de seara de diuă al nimica

140 Nu povesteste nimica —

141, Dic că este semn de rebel sau mórte în dobitoce sau în omenii. —

142. — Nu au nici uă idee despre aceasta. —

143. — Dic că acela care dioche este om rău, înţeleg diochiu când d. e. se uită cineva la altu, şi acela la care sa uitat se bolnăveste, dice că la diocheat, mai obisnuit la copii. —

144. — Nu cunosc. —

145. — Nu povesteste nimica. —

146. — Nu cunóste. —

147. — Nu se cântă pe aicea. —

148 — Strigoiu, se dice de omenii că când doi fraţi se nase tot în acea lună, şi se întâmplă ca, un se móră, şi nui bagă pe amândoi, cel mort cu cel viu, atunci cel (viu) mort dice că se face strigoiu şi ea şi pe cel viu, sau căl bagă pe cel viu în grópă de trei ori care io face mortului, şi atunci când este adus şi mort, Stafie, când se face case de did sau biserici, dic, că didarii ea măsuri la umbra ore unui omu sau animal, şi acele măsuri le bagă în did ca se nu se dărâme, şi omul acela móre după 40 dile, şi se face stafie. —

148, Drăgaică este un de burueană ce creşte pe pe câmp, ia se deosibeşte de cele lante prin colóre şi mirosu, ia se cunóşte pe la 15 Iunie, şi dic şi dic că, când este pe câmp multă, atunci este anu roditor pentru tóte semânăturile. —

150. – Zic că Dzeu se dă în lături din naintea lui, şi de acea cred în acelea care se prefacu că sânt fermecătóre, şi au dic pe dracu. —

151 – Idem că un copil când se naşte, a treia seară dela naştere, pun pe nă masă, pâine vin şi ceva banu, şi dic că nóptea vine niste femei întrascunsă şi vădând acele lucruri, îl urseste pe copil bine, să ajungă boeru sau eucdnă mare, acele femei le numesc ursitori. însă tótă nóptea nu stinge lumânarea. —

152. – Când se întâmplă de ologeşte cineva om sau animal atunci dic că acolcat în locu pocit zisu al Ielelor, alt nu mai ştiu. —

153 Nu se rosteşte. —

154 Acea cu numele de Ionu, facu colacu dis presre

şi cumpără vinu, şi le duce la biserică, apoi după ce esu din biserică, da la vin pe la cei lanţi imenii şi facu mare chiloman. —

155. – Aĭ nă di destinată în luna lui Maiu în care tinerimea se udă cu apă, şi fetele facu nă asemănare de omu din pământ, şi îl îngrópă care şade trei dile, adică marţi îl îngrópă şi joi îl desgrópă, apoi îl duce şi îl dă pe apă, şi pe urmă se adună toţi şi tóte la un loc ele face mâncare şi flăcăi aduce vinu apoi petrec totă dina, dicând coloeanu şi dina coloeanului acesta se face ei dic spre a da ploi spre aşi face semănăturile. —

156. – Nu povesteşte nimica. —

157 Nu cunóşte. —

158 În dina de ajun al Sf. Vasile, flăcăii, face un alt de ai lorŭ, ast-fel îl unge pe faţă negru îl îmbracă în niste haine femeeşti sau alt-fel, umbla cu el prin sat făcând fel de fel de istorii după cum e obiceiul, şi acesta o face cu scop de aduna bani de pe

l la omŭ spre a avea de băut. —

159.- Nu știu nimica. —

160.- În seara de ajun a nașteri Dlui flăcăi umblă prin sat, și colindă pe la fereste pe toți copii și copilele ce au omŭ, diminiața împreună cu lăutarŭ vin iară pe la toți și le plătesc, pe urmă se adună toți întro casă și bea ce a adunat. —

161 Nu povestește nimica

162 Nu au nici o însemnătate

163 Nu povestesc nimica. —

164.- Zic că acele țigance ce se fac a ști, au pe dracŭ și știe tot, și se și dea și eiŭ spre a ști viitorul ce are se i se întâmple, mulți și multe își perd averea cu asemenea secători

165.- Frigori, întâlniri, speriat, buba neagră, dalac, splină, gâlcii. —

166.- Sângerat, însplinat, de gură de picioru durere

167, Zice că dacă cineva mănâncă peste măsură sau că nui place atunci ia frigori. —

168, Zice dacă la Sf. constantin (Petru), nu sânt înspicate semănăturile, nu e rod bunŭ. —

169.- Își poartă mere, cu busuioc unii pe la alții. ducând și la biserică. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

170 Zic că sf. Ioanŭ pentru că dela elŭ se trage botezul, de sânt creștini; și face parte din Biserica Răsăritului. —

171- Ziua în trei conace, la prânz, la namedi, și seara, nóptea când cântă cocoșu I-iu este jumătate

172. Luna lui Martie âi mai zic și Mărțișor femeile la I zi pun pe la copile bani pe la mâini adică âi găurește zicând din mărțișor acésta cei mai bogați, iară cei săraci le pune câte unŭ firŭ roșu cu albu. —

303r
304r

173.- Face deosibire —

174 Luni Multi dintre familii nu mânca carne dicând să albă parte de dobitoce, Marti femeile nu lucreadă seara, că dic că vine niste femei și le scote ochi, apucături din bătrâni. —

175 Pe oiu, că ele dic că când se culcă își face cu piciorul cruce. —

176.- Nu sânt —

177, Nu le privesc, însă ei cred că sorele s învârteste împrejurul pământului —

178- Nu se vorbeste. —

179 Este, batăti crucea, batăti Sheu, f al dracului. —

180- Nu se vorbeste. —

181.- Băltăreț cel dela estu, Cârnar și au

Pelu dela Sudu, Privățu cel dela Nordu, Munteanu cel dela Vestu —

182- Nu cunoste

183.- Zice cai more Stăpânul

184 -Dacă doi omeni se ceartă, și unul din ei se bolnăveste, femei, fete, dice că ea făcut farmece, ea pusu cutit, când îl tine vre un junghiu, sau dacă se întâmplă ca cei certați să se împace după cum e obiceiul se duc la cârciumă să se cinstească, și se întâmplă ca unul sau una să moră atunci dice că ea pus în băutură argint viu, și de aceea a murit. —

185- Se vorbeste că: aceea care face cărămidă, spre a nu ploua în timpul cât va lucra la cărămidă, ea un bordufu îl umple cu apă, îl leagă bine și îl băgă în pământ, și deasupra face focul și nu plouă cât va tine lucru loru, și după ce isprăvește lucru definitiv, atunci îl scote din pământ, și dacă ar vărsa tota apa din bordu se vorbeste că sar înneca tota lumea, dar îl înțeapă cu un piron, și așa curge apa, asta nă

Zicu cu legarea şi deslegarea Ploi – însă se mai vorbeşte că tot acesti cărămidari când se apucă d lucr casă nu plouă plătesce la uă femee şi uă pune se clocească (adică) ouă, şi nu plouă cât va cloci acea femee oule, şi dupe ce isprăvesce lucrŭ, atunci ridică pe acea dupa ouă, şi dacă lear sparge pe tote sar înneca totă lumea, dar lesparge pe rând,–

186.– Spun că, în timpurile trecute se arăta prin păduri uă femee forte grosnică, şi pe care îi apuca îi mânca, şi uă numeă mama pădurei

187.– Acesta este uă ḑi care uă serbeaḑă femeile, ast-fel că nici gunoiul din casă nul dă, ḑicând că, daca nar ţinea lear mânca vitele selbaticele feare, întâmplîndu-se să mănânce la cineva vre uă vită ḑic că na ţinut ciurica sau chilip. ——

188.– La anul nouă umblă pela cei mai bogaţi cu plocoanĕ spre ale da vin de băut, asemine şi pe

la acea care îi chiamă Vasile, asemine şi la boboteaḑă, la lăsatul secului, cei tineri se ducŭ la cei bătrâni împreună cu una pâine 2–3 oca vin pâinea uă dă drept plocon, şi acela cui io dă io plătesce, şi petrec totă noptea, însă când tineri nu se duc cei Bătrâni se supără, şi ḑic că sa fodolit

189 De Ovreici am auḑit că se scot ochi la sfinţi iară de creştini nŭ,

190. Nu ştiu. ——

191 – Când bate vântul tare îi ḑic că e turbat.–

192 Nu ştiŭ nimica. ——

193 Zicu că nu mai plouă. ——

194.– Porumbul, Ordul, Ovăḑul, şi celelalte. ——

195.– Nu ştiŭ nimica. ——

196 Idem. ——

197, Este un fir forte supţire, care ḑic că atingându-lŭ orce ferŭ se sfărâmă, şi că numai aricii îl pote găsi

198.– Tânărul când se însóră ca patru flăcăi călări de chine facŭ zgomot ect, până ajungŭ la mireasă, şi ei începe nunta, pe acestei îi numesc.—

199.— Este femeea

200.— Zic că în raiu trăesc bine, iară în iadu sânt
niste draci cari îi chinuesc. —

201- Că sa dus după astă lume. —

202 Nu înțeleg nimica. —

203 Plinu îi merge bine, cu sec îi merge
rău la orce treabă. —

204.- Nu știu nimica. —

205 Idem. —

206.— Cred că acela care face bine va dobândi
împărăția cerului, însă zic că acela care ține
posturile. —

…IOTECA … ARHIVEI … POPULARE ROMÂNE

92

TEXTU

PENTRU

Adunarea datelor

din com.

Surdila-Greci

1. Carpen, scaun, pat, farfurie, pahar, candelă etc.
2. Căruță, mătură, mărăcine, pâne, mână, ḍână.
3. Vânt, cânt, cârpă, cârtiță, câne, gâscă.
4. Seră, fetă, mésă,
5. Lânt;
6. Umblu, unghiu
7. Nu sunt
8. Nu sunt
9. Se aude
10. Se întâmplă
11. Se rostesce
12. Nu se ḍice
13. Se rostesce der se aude maĭ mult a
14. Se aude maĭ mult ĭa
15. Nu sunt
16. Nu sunt
17.
18. Deosebesce
19. Tot
20

Vizat de [illegible] la facerea inventarului astă-zi 21. NOE 1907
Judecător

[illegible]IOTECA

21.
22.
23. Preface
24. Preface Sunt
25. Nu
26. Hulpe, hulturi, huet.
27. Varme, Vin, vine, vieața
28. Nu rostește
29. Vierbine
30. Se rostesce
31. Piere
32. Nu se aude
33. Deosebesce
34. Rostesce
35. Rostesce
36. Nu se rostesce
37. Papi și paki, lupi și lupki
38. Nu nicĭ
39. In acelașĭ chip
40.

41.
42. Nu amestecă
43.
44.
45.
46. Fluerar, mâncător, apitor, cuptior
47. N are, dice numaĭ l'am vădut, i am dat, ne am întâlnit
48. N are
49. Mânile
50.
51.
2.
3.
4. Bronzul cu aurul, nichelul cu argintul
5. Trunchiul, ramurile, rămurele, muguri și frunde.
6. Ulmul, fagul, frasinul, aninul, artarul, carpenul, paltinul
Măr, păr, vișin, nuc, persic, caîs, prun, dardăr, gutuiu
8. Văratecă, crăcană, cornă, lața-oi,
9. Desgropând-o se hărăcesce, sapă, culege, curățesce și îngroapă
0. Albă, roșu, dulce, dulceag, înăsprit, acru, prafs.

61. Grâu, secară, orḑ, ovĕsu, meiŭ, rapiţă, porumb, c
62. Bob, mazere, fasole, linte
63.
64. Cucuta, mătătăriţa, cicóre, holeră, lipanĭ, sulfină, drăgaică
65.
66. Leul, Tigru, Ursul, Lupul
67. Alb, murg, roib, negru, pintenog, ~~breaze~~ mânḑ, nóten, cal.
68. Balan, cudalb, murg, viţel, viţea, mânḑat, buhaiŭ.
69. Batalĭ, bucalăĭ, albe, negre, fumurie, mieĭ, berbecĭ, mior
70. Albĭ, negri, roşiĭ, eḑĭ, ţapĭ, / purceĭ, codinacĭ, vier, purc
71. Negri, bălţaţĭ, roşiĭ, galbiĭ, căţeĭ, căţelandri, câni
72. Pisică negră, albă, bălţată, pisicĭ, cotoĭ.
73. Şórecĭ micĭ şi marĭ, şobolanĭ
74. Viermĭ de porumb, de matase etc.
75. Muşte, furnicĭ, greerĭ, lăcuste, fluturĭ
76. Că sunt paserĭ ce locuesc maĭ mult pe lângă ca
77. Că sunt animale ce ne pot face marĭ folóse aprópe ca oile
78. Acestea sunt animale ce traesc maĭ mult pe câmp
79. Că sunt paserĭ rapitóre traesc in locurĭ departat
80. Că nu vede bine ḑiua şi nu umblă decât nóptea

81. Sunt paserĭ ce traesc pe câmp şi codrĭ fiindu-ne vătămatóre
82. Sunt paserĭ ce traesc in locurĭ departate, parte vin şi pe la noi
83. Că sunt paserĭ calatóre prevestesc începutul primă-vereĭ
84. Sunt animale ce traesc în apă, pământ, şi câmp.
85. Că traesc maĭ mult în câmp, de maĭ multe colorĭ
86. Unele traesc în câmp, altele în apă, prin case în apă
86. Crap, ţiparĭ, şalăŭ, porcaiaşĭ, ştiucă, caracudă
88. Gâsca cu lebăda, raţa aprópe cu lişiţa.
89. Raţa măcăeşte, găina cotcodăcesce, şarpele şueră
90. Ho, ho, ho.
91. U, na, hăiti, so.
92. Ca şi la ceĭ de casă osebit de ogarĭ
93. Ho, ho, ho,
94. Glugă, bâta, amnar, cremene, iască, zăleţi, stână
95. Bucălăĭ, bârsane, bele, óchese.
96. Dulăĭ, lupu.
97. Dupĕ forma lor.
98. Prânḑ, nameḑi şi chindie.
99.
100. Aŭ

BIIr.

101. Arat, semănat, prășit, cosit, legat, cărat, treerat.
102. Miriște, luncă, țelină, bastană,
103. Plug [illegible] secera, furcă, greblă, furcoiü, car
104. Grindeiü, lărta, cormană, cărmie, fer lung, lat, cotigă, plas
105. Róte, osii, inimă, craci, loci, lâmbi, cruce, crucióe, scaune, oiș
106. Masă, labaua, proțap, ursă, stâvili, petre, fus, pârpăriță, aripi de
107. Rotărie, dulgherie, cârciumari, ferari, cojocari, cismarĭ
108. Topor, bardă, teslă, burghiü, sfredele, compas, rindele, sfóră.
109. Ciocane, nicovală, praftura, clește, pribói, pile, fóle
110. Mistria, ciocanele, dreptarul și unelte de măsurat.
111. Covóre, scórțe, peritare, fundar, velințe, foițe, țóle, pológe, sur
112. Furcă, cânjău, pomunzalcă, fus, resboiü, ițe, pătnoși, scripți, tindec
113. Luntre, plută, corabie, vapor.
114. Pușci, pistóle, ciamege.
115. Arc, săgeată,
116. Cucuvae, ~~ta~~
117. Se întrebuințéză
118. Cămeșă, flanea, pantaloni, șalvari, rochiü, pestelcă, maram
119. Salbă, brățări, inele, cercei
120. Friptură, plăcintă, piroșci, nalangâte, plachie

121. Rachiü, tescovină, cagnac, jamaică.
122. Frați, veri, nepoți, cuscri, cumetri, nași, fini
123. Cetirea logodnei de preot, cununia, danțurile
124. Prin invocarea lucrurilor dumnedeesci
125. Prin blasfemarea lucrurilor sfinte, trupești și sufletesc
126.
127. Căldare, óla, tingire, pirostrie, mescióră, urcior, tirgă
128. A observa să fie bine făcute, a nu se afuma, arde, pripi.
129.

130. Concina, fante
131. Hora de la Grivița, hora lui Carol, brâul, hora în doă părți
132. Tobă, górme.
133. Aliluea, vecînica pomenire, cetirea cuvântului, deslega
134. Nu face
135. Nu este
136. Că sunt daruri Dumnedeesci
137. Omul înțelept și cu calități morale
138. Că se arată numai nóptea, formând mai multe ~~numiri~~
precum closca, fiind la un loc mai multe stele se
orientéză ca dioa după sóre.

139. Lucéfar, caru.
140. Calea robilor
141. Că o mănâncă vârcolaciĭ
142. Că sunt niște închipuirĭ în cer cu putere asupra lum
143. Că uniĭ ómenĭ aŭ privire cu dușmănie
144. Ileana Cosânḑana și altele din basme
145.
146. Nu cunóște
147. Nu se cântă
148. Că este o ḑi de târg
149. Ómeniĭ reĭ murind se fac strigoĭ peste nópte și din morminte; stafiĭ se fac luând măsura după umbră a uneĭ femeĭ saŭ om și acela va fi pus în zid ~~fa~~. —
150. Că sunt îngeri ceĭ reĭ, surguniți, cu maĭ mult închipui
151. Acestea se obicinuesc pe la nașterea copiilor
152. Sunt spirite rele
153. O vorbire spre așĭ stâmpăra copiiĭ din plâns etc.
154. Că a fost un om ce a boteḑat pe Christos
155. O ḑi în care poporul începe ase uda cu óre car credințe de plóe și crescerea grânelor. —

156.
157. Cunóște
158. O asemănare de camită cu córnele împodobită
159. Certurile, bătăi. —
160. Pe la ferestre și prin case
161. Că sunt niște păserĭ micĭ
162. Că a fost în óre care timpuri
163. Povestesce căĭ merge reŭ eșindu-ĭ dimineața înainte un om roșu.
164. A lega frigurile, descânta
165. Asi freca, aburi, aplicare de blasturi;
166. Ase descânta, ase deosebi de cele sănătóse
167. Schimbarea timpuluĭ, bătaea vântuluĭ, mâncarea neplăcută, obosela.
168. Că a fost unu din ceĭ 12 apostolĭ a luĭ Christos
169. Că umblă prin cer cu caĭ și căruța de foc
170. Sf. Dimitrie, sf. Nicolae și alțiĭ pentru faptele lor cele minunate. —
171. Prând, ameḑă, apus. —
172. Nu pórtă

173. Că sunt dile deosebite între nume, de post și dulce
174. Că sunt dile de ajun.
175. Oile și porumbei
176. Paiŭ nu sunt
177. Nu privesce
178. Nume atribuite dobitocelor ce vin în lume în zorile și murgul dilei
179. Nu este
180.
181. Crivăț, austru, muntén și despre răsărit, de la baltă.
182. ~~Et~~
183. Că toți ce sunt pe pământ și-au câte o stea pe cer, și stingêndu-se steua trebue să mòră (
184. Fermecătorii spre a ecspune vieața cui-va
185. La facerea cărămidei se aruncă câte una în puț, și în zăvoi și încep ploile,
186.
187. Niște dile înainte de sf. Ilie.
188. Începutul anului, ~~nascerea sf. Io~~ Botezul Dlui Iisus, încep. postului
189.
191. Aerul al mai aprope de cer unde ajungênd câte o pasere

---

turbadă de scala picând jos, mòre apoi mâncând-o câni turbadă etc.
190
192. Un sunet ca de tòcă s'ar fi audind în nóptea de sf. Gheorghe
193. Zvîndu-se după plóe va înceta ploarea
194. O plantă așa dicênd ce se găsesce în munți cu mai multe feluri de plante ce prevestesce despre ródele ce aŭ a se face în acel an precum ord, porumb. viță etc.
195.
196. In nóptea de sf. Dimitrie băeții aprind focul și încep a striga hoi la focul Sfântului Dumitru
197. Se dice că e o plantă ce se găsesce numai de haiduci bine cunoscători pusă în degete cu care atingênd ori ce lucru de fer se strică (erórc)
198. Flăcăi călări mergênd cu nunta la biserică spre cununie și se întorc înainte ca prevestitori narând orațiele obicinuite.
199. Verme ce se găsesce în lemn, se aude pe când róde lemn fiind casa în paiantă ca un ciasornic.
200. Răsplata ce va căpăta fie-care după mórte făcând bine sau rău.

201. Se lumea va stă.

202. Un prinț venit sau numit nou în țară

203. Eșirea cu plin, îĭ merge bine găsescĭ ceva, cu sec merge reŭ în călătorie.

204. Spirite rele.

205 Peștĭ de mare jumătate om; ómenĭ selbaticĭ ce mănâncă carne de cal prindênd de prin pădurĭ.

206. Vremea în care se va sfârși lumea, adică toțĭ ceĭ viĭ vor muri și ceĭ morțĭ vor înviea.

ACADEMIA ROMANA DIN BUCURESCI.

439 322

No. 10.

Învĕțătorul Scólei Comunei

Suțesci

Plasia Vadeni Jud. Braila

Respuns

la

Programa pentru adunarea datelor privito

la

Limb'a Română

BIBLIOTE[illegible]

Văzut de noi ~~la facerea~~
inventariului astă-zi ______
Judecător

21. NOE. 1907

1.– Poporul de aicĭ rostește pe a accentat trecândul în ă în cuvintele vătraiu mălaiu ect.–

2.– - - - - - - - - - - - - - - - - - -

3.– Se aude în cuvintele mâncare cântare sârguință ect.–

4.– Se ḑice séră iar în cele alte cuvinte nu se ḑice fétă, mésă ci fată masă ect. –

5.– Se ḑice dormim, sosim ect. numaĭ cuvêntul Român 'lŭ pronunță Rumân. –

6.– Se ḑice umblu, unghiu ect.

7.— Se aude nĭ muiat în ĭ pre
cum cuiu, ântaiu, straiu,
călcâiu etc

8.— Se aud cuvinte in care lĭ sau
muiat in ĭ pre cum. taiu, pe
iu, iepure, urechie ect. —

9.— Nu se aude vocale lungĭ.

10.— Pronunță om, fac ect

11.— Rostește ómenĭ, facĭ ect.

12.— Se ḑice cuvinte, minte, mo
minte, vine, mine ect. —

13.— Se aude deopotrivă o și oa. —

14.— Se aude maĭ mult ca ĭa

15.— Se aude numaĭ e pre cum
plăcere, lege, merge ect. —

16.— Se aude, vrea sau vré sése

17 . . . . —

18. Cunoște numaĭ pe ẓ. —

19 ẓ. Se rostește in cuvântul Dumnedeu ca și in Praznic. —

20.— nu sûnt. —

21.— Rostește pe z curat. —

22 — Nu sunt. —

/.

23.- Preface pe f. în h. pronunțând: hie, her, herbe, hire,

24.- Tot d'auna preface pe fie și fi în hie sau hi. —

25 - Nu —

26 - Pronunta Vulpe, răvnire. —

27 Nu. —

28 — Nu. —

29. - In cuvintele, ghie, pentru vie, ghie pentru Vie, ghie pen Vie pronunciând pe Gh mole, cam (curat) aspirat. —

30. — Nu. —

BIBLIOTECA [illegible]

31. — Nu. —

32. — Nu, se dice curat, stéua, dina Tel,

33. — Pronunta, ginere, jur, adică deosibește. —

34. — Rostește ghine, cerghi, corghi. —

35. — Pronunta, Kiept, Kicior. Kiron.

37. Face pluranul, luki, Poki. —

38. - In cuvintele Miel. mie pronunca pe gnel

39. — Da. —

40. — Nici o data, rostind tot d'auna până. —

41. — Perde și pe n. și pe r și pronun ta. făină

42. — Nu. —

43. — Nu. —

44. — Nu

45. — . . . . .

46 — Rostește fluerar, mâncător, cuptor, ajutor. Ect. —

47. — Nu ei pronunța, l'am vădu i-am datŭ, ne-am întâlnit

48 — — Dice ómeni, mergu, dormu Ect

49 — ḑice mânile. —

50. — . . . .

(51). — Se dice, mare, râu, gârlă, munte movila, padure, stană, lespede, stâncă, vale, Ect. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

52. — N'au alte numiri nu știu. —

53. — Nu sunt olte numire de minerale și metale de cât cele adevărate. —

54. — . . . .

55 — La arbor deosibește numai, trunkiu, ramurile, și frundile. La plante ase minio.

56. — Se ḑice stejar, fag, ulm. Ect. —

57. — Nu au alte numire.

58 — Nu sunt vii. nu știe de cât numile general. deosibind. 2 varietăți struguri, și córnă. —

1.

59. — Nu sunt vii. —

60. —

61. — Grâul pe aici se imparte în grâu de tómnă ce se semènă tómna, și în grâu de vară ce se semènă primăvéra – apoi mai e ghirca ce se semănă primavéra. —

62. — N'au altă numire. —

63. — Nu sunt. —

64. — Burùenile au numire: scai, lipani, cucute, ciurlani, pălămidă, flori sunt cunoscute: Ghiocei, Viorele, Orașnici, acesta sunt flori de câmp altele nu cunosc. Nu se cultivă florile pe aici

65. — . . . .

66. . . . .

67. — Calul în privința vârstei se numește mânz dela naștere până la un an, nóten dela un an până la trei; și apoi cal de aici înainte, în privința culórei este, murg, negru, roib, galben, alb, sur, castaniu. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POP. ROMÂNE

68. — Boul. Dela naștere până la un an se numește Vițel, dela un an până la doi se dice mânzat dela doi până la trei se dice Gonitor dela trei în sus se dice Bou la culóre se dice bălan, galben, plăvan, porumb, óches, murgoiu, Vaca are aceași numire dar femenină. —

69. — Berbecul se numește: miel până la 1 an, cârlan până la doi, și Batal dela 2 ani în sus. oia se dice mia cârlană și óe.

70. — Nu ştiu

71. — Nu sunt cuvinte deosebite.

72. — Idem. —

73. — Se deosibescu doĭ felurĭ de şórecĭ
Şobolanĭ sau grivanĭ şi şórecĭ
micĭ. —

74 Nu ştiu

75 Nu se prea ocupă poporul cu deosibi
lor. —

76 Nu sunt cuvinte deosibite

77. — Nu se ocupă poporul cu stupi. —

78 — Nu sunt cuvinte deosibite. —

79. — Idem . . —

80 — Nu sunt cuvinte deosibite

81. — Idem.

82. — Idem.

83. — Idem.

84. — Idem. —

85. — Idem — nu cunóste poporul multe felurĭ
de cât doĭ şopârle verde şi negră. —

86. — Nu sciu. —

87. — Se cunóste. Crap. Stiucă, plătică,
Somn, Cegă, Caracudă, Lin, Cosac
Obleţ, Roşióră, Ect.

88. — Nu se ştie. —

89. — Boul mugeste, Capra, sbéră, óea
behaeste, Porcul grohăeste, lupul
urlă, Rata măcăeste, Gasca
gâgâe, găina câtcădăceste, curca
Chareăneste,

90. — In privința vânatórei nu cunoscu nici un cuvînt particular,

91. — Au un simplu strigăt hăp. hăp.. Cani se chiamă pe nume sau'i chiamă la urma vânatului aratandule ici. ici,

92. — Se numescu, Niamțu, Dudoș, Diana, ciupitu, Cilibache. și alte asemenia numiri. —

93. — Nu știu nu sunt Pescarii. —

94 Nu știu nu se ocupă locuitori cu păstoria. —

95. Idem —

96. Idem —

97 Idem —

98 Idem —

99. Idem —

100 Idem

101 — Nu știu

102 Campul lucrat se numeste miriște iar care a stat unu sau doi ani ne lucrat se numește pârlógă iar cel care nu sau lucrat de fel. se dice țelină. —

103. — Este plugul și grapa de mărăcini. —

104. — Este întâiu Grindeiul în care sunt ficsate tote cele alte pese. Grindeiul este agatsat printrun cerc de lemn ce se numeste Potângi de doă róte ce se numescu Cotigi. prima pesă care e ficsat în grindeiu și în alt lemn de desuptu ce se chiamă Plazu este Bârta în urmă vine un altul ce se dice Cățeău apoi vine Cormana ficsată în bârtă. — In capul plasului este ficsat fierul cel lat. în'aintia lui vine fierul cel lung. — —

105. Caruța are întâiu Dricul compus din Carâmbi din care unul jos și altul sus

/.

în acești carâmbi vin ficsate niște șuviți
de lemn ce se numescu Spetedi.- acești caram
sunt puși pe doi lemne ce se numescu scaun
care acestia în'apoi sunt ficsate pe osie iar
din'ainte sunt ținute de un cuiu ast-fel că
că rotele se pot carmi. în capul fie carui
osii este câte o leocă ce sustine carâmbi
prin niste legaturi ce se numescu Tânci
Sub ~~carun~~ casul carutei este inima un lem
nu ce liagă rotele de din'apoi cu cele de din'a
te, apoi la partea din'ainte sunt. doi ce porne
în formă de unghiu care se impreună în oiște în
tea rotelor iar în'apoi pe sub inimă este o
spetează de lemn ce liagă cele doi estremită
ale unghiului și care face se sedă oistea
în sus și care se numeste Splină. mai în'ap
de splină, pe inimă carutei este un lemn
cioplit bine ce se dice scară la carei estre
mitați sunt în nivel cu capitele osii din'ap
și de care se liagă lâmbi legând capul
osii cu capul scarii.- la partea din'ainte
este Cruciă de care atarn cruciolile pentr
tras cai. capetele scarii sunt legate de ol

osiea prin lâmbi iarăși. —

106.- Nu sunt mori.-

107. — Sunt. Dulgheri, ferari, rotari.

108. Dulgherul are, Rândia, Bardă, Topor. Cutitoe, Gialău, Daltă. Pilă. Ferastrau, Sfredel.-

109. - Ferarul are, Ciocan, nicovală, burghiu, daltă

110. - - Zidarul are, Mistrie și Ciocan, Cinbu și dreptar.-

111. - Se numescu, scorțe, Velințe, asternuturi. țol, păndări.-

112. - Fusul, Furca. iar la cusut acul.

113 - Nu știe . . . . .

114. — Puscă, Pistol, Revolver, sabie,

115. — Nu știu.

116. —

117 — Tot aceliaș cuvinte

118. — Caciulă și Palarie, Camașă, ismen
Zabun, ițari, sau Pantaloni, Ghe
hileri, ciorapi. la barbat-
La femei sunt. Marame, cium
sau testemel, bariș, camașă, and
sau fustă de lână sau de stambă ș
hileri. apoi Polcă, și Scurtică.

119. Ca ornament au cercei, salbă, inel
și bratari. —

120. Nu au numiri deosibite.

121 — știu Vinul, Tuica și Basamacul, ap
menta, mastica și Lescovina. —

122. — sunt părinți, frați și surori, veri, cumnați, cuscri, fini, nași, cumetri &c.

123. — — Mai ântâiu se trimite din partea flăcăului la fata ce voește a lua, un neam, sau un pretin, de că voește fata. atunci se duce parintele flacaului cu flacaul și vr'o rudă. intr'o seară la parinții fetei aici este prima visită ce se numește. Bărgit în casă. După acea vine logodna sau ciaidul care este ast-fel. flăcăul vine cu parinții și alte niamuri de aprópe, parinții fetei strange nimuri și amicii.- Pe pereți și in tiemeni sunt espuse lucrurile de casă ale fetei aici se cinstesc cu Vin, rachiu, sau țuică și se hotaraște Zestria. a amandoror fini.
după aceasta din partea fetei se duc niamuri spre a cerceta despre posițiunea și Conduita flăcăului. acești omeni care sunt 2-3. se numesc Cătători care după ce cerceteaz-

./.

si le convine apoi se duce la tatal flacaului unde le dă o masă cu mai mulţi preteni.

Dupe acea. în joia aprope de nuntă sau în saptamana nuntei se strâng la fată fete si flăcăi, unde jócă, şi doi fete şi doi flăcăi cos un asternut. care se pune la tineri pe patul nunptial. acésta petrecere se dice la Velinţă, Dupe acea Vinerea ~~[illegible]~~ siara ~~în ajunul nuntei~~ se strâng la flacai (mire). flăcăi şi fete, şi gatea bradul aninandui panblici de hârtie diferite colori şi crestate în trauta diferite flori si flacai si fetele jócă. –

adoua di sâmbata se trimite acel Brad la miriasă prin trun tanar ducând legat la cap. cu petiala ce o pune miresei. care Brad şi petiala le lasă la miriasa; Bradu se pune pe varful casei la miriasa iar petiala o pune pe capul ei. duminica

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

– acea sâmbătă spre siară se adună la miriasă toţi flacai şi fetele din sat şi se face horă pe bătătură aicea se duce şi mirele. acolo. îi scóte nunul şi nuna pe amândoi şi îi prinde pe tineri în horă lângă ei (între ei) iar din apoia mirelui şi miresei jócă un om cu o ploscă cu vin pe mâna drepta, şi cu un bat în acea mână având în varful batului legat un servet. la stanga lui e o femee. acesta pórtă numele de Stolnicu şi fiind rude de aprope cu ginerele. – dupe ce dă câte-va rote de horă în mijlocul carea în acest timp cât sunt în horă miri cu nunii un om cu o ploscă cu vin şi un pahar şéde în mijlocul horei şi tórnă câte un pahar de vin şi dă să bea oamenii mai bătrâni dintre privitori. acest om se dice iar stolnic. –

A doa ḑi se duce nunul cu nuna și cu Ginerele la miriasă ~~de~~ unde iarăși se adun fete și flacăi și jócă; aici scote iarăși în horă nunul și nuna pe ginere și miriasă și iară ca în ḑio precedente jócă în apoia lor aici stolnici. un flacău dă Bradul jos după Casa miresei și se pune înaintea lor în horă cu dansul. Jucandul în mână după ce învartește hora de trei ori. apoi intră tin și nunii în casă unde tatal și muma fetei stau pe scaune. iar tineri îngenuche înaint lor. (unul din ospeți pronunța o orație) nu o știu. după acésta se duc la Biseri și se cunună și de aici se duc la Casa Mirelui. acolo e masă unde se adun locuitorii. și petrec, a doua ḑi iarăși masă. și a treia ḑi iarăși – a doua ḑi se trimite Rachiu la parinți fetei și déca au fost Virgină i se aduce

de stolnici rachiu roșu avand acel stolnic și în Varful unei prăjini un stiag roșu, iar déca nu 'i duce rachiu albu, avand în vârful prăjinei stiag. albu, aici e cea mai mare rușine pentru tata și mama fetei rămân forte descurajați: ——

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POP. ROMÎNE

A doua ḑi de nuntă se adun femei din sat și fac Gătióla miresei ca femee fac. masă și se duc cu nuna la cârciumă. tóte mesele se termină ducandu-se toți la cârciumă și petrec. —

124. — Se dracuesc
125 – înjurături, de lucruri sfinte
126. – Nu știu
127 – Ólă, strachină, ciaon, tingire Caldare. etc.
128. — Nu știu

129 - Cantecul lui Corbia, a lui Miu.

130. Nu se joc cartĭ. —

131 - Nu știu

132. - Se cunoște numai Vióra și Cobza

133 - Nu e nici un cuvant particular

134. - Nu știu

135 - . — —

136. Nu știu

137. .. Nu știu

138. - Idem

139. Nu știu numele lor. nu cunoscu de
cât Closca cu puĭ. Luciafarul de zi
și Rarițele. —

140. - Ei ĭ ḑic drumul Robilor

141 - Zic că'l manancă Varcolacii

142 - Nu știu

143. - Spun că e deochiat de cine-va adică sa
uitat cu ochĭ răĭ. —

144. - Nu știu.

145 Idem

146. - Nu. -

147. Idem

148 - Nimic

149. - De strigoiu spun că când au fost în
viață un om rău după móarte se face
strigoiu iar despre *stafie* spun
că când se face o clădire mare,
ca să nu se dărâme maistrul
ia masura umbrei cu o sfóră a
unui animal sau om. și o zidește
în zid. după cât-va timp omul
móre slabind și se face *stafie*.

150. - Spun că e un duh necurat. —

151 Zic că ele ursesc după trei zile dela naștere
viitorul copilului - —

152.– Nu știu

153 – Idem

154 – Idem

155.– Paparuda au obiceiul a se face
țigani nomadi în timp de secetă
îmbracă o Virgină cu o zdreanță
însire împrejurul mijlocului bodi
și se duce din casă în casă jucând
în bătătură și cântând un cânte
ce nu 'l știu, femeile și Copii
tornă apă pe ea. —

156 Sburator zice că capătă fetele am
redate. —

157.– Nu

158 Nu știu

159 Idem

160 umblă din casă în casă Copii și flac
în ajunul Crăciunului și cântând cântece
ce nu le știu. —

161 – Nu știu

162 .– Nu știu

163.– Nu –

164 Nu știu

165. – Nu știu

166.– Idem

167 Idem

168.– Nimic

169. – Idem

170. – Nu știu

171 – În prânz, amiazi și seara, și nóptea
în medul nopții la Cântarea Cocoșului

172.– Nu. —

173.– Deopotrivă afară de Vineri ce e
mai stimată. —

335 r.

174. — Nimic
175. — Nu știu
176. — Nu sunt.
177. — Nu.
178. — Nu știu
179. — Nu este
180. Nu știu
181. — Se dice Crivat. cel de nord. Austru cel de sud. Băltăreț cel de Est, și Muntian cel de Vest. —
182. — Nu mai cele Bisericești
183. — Când cade o stea spun că au murit un ~~suflet de~~ om.
184. Nu știu. —
185 Idem
186. — Nu știe

187. — Nu știe
188 — Id—
189. — Nu se scot.
190. — Nu știe
191 — Nu știe
192. — Id—
193. — Nu știu
194. — Idem.
195. — Idem.
196. — Idem.
197. — Se dice că e o plantă cu care atingând ori ce ancuitori se descue îndată. —
198. — Nu știu
199. Idem —
200 — Spun că Raiul este după mórte e locașul vecnic a celor drepți iar Iadul.

BIBLIOTECA ACADEMIEI [illegible]

ca locaș a celor rei, unde spiritele
rele. (diavolii) 'i muncesc. –

201. – Înțelege în lumea ceealaltă. –

202. – Nu știu. –

203. – Când 'i ese cu plin dice că 'i merge
bine, iar când 'i ese cu sec
ḑice că 'i merge rău. –

204. – Nu știu

205. – Înțeleg un alt soiu de ómeni, care mă-
nâncă omeni. –

206. – Crede așa cum au auḑit din Biserică. –

Învețător C. Vasilescu

1885 Januarie 1

ACADEMIEI
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

[illegible] No. 11.

440

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Văzută de noi la facerea
inventarului astă-zi 21. NOIE 1907
Judecător

Deosebite obiceiuri, credințe, numiri, fe lurĭ și altele din limbagiulŭ locuitorilorŭ din com. Tătaru, pl. Balta, jud. Brăila, culese de învĕțătorulu respectiv, Albu Rufoscu.

1884 Dechembrie

Tătaru.

1. Se observă, că ă se rostesce curatŭ fără a'lu trece în ă unde trebue numai în dialectulu ți ganilorŭ.

2

3.

4. Se dice: seră, fată, masă; iar nu sara, fĕtă, mĕsă.

5. O în cuvintele: dormu, dormire etc se rostescŭ curatŭ ca o; iar în cuvintele: Rumânu, Rumân-că, Rumanesci se pronunță ca u

6. Se dice: umblu, unghiŭ etc.

7. Nu suntŭ cuvinte în care ni să nu fie înmuiatŭ în i.

8. Nu suntŭ cuvinte în care li să nu fie înmuiatŭ în i.

9. Se întâmplă în exclamare ca o cai e să fie rostite lungu. ca: o o bădiulu! omu, a a milo[illegible]!

10. Nu suntu cuvinte în care poporulu d'aici, să rostescă întregu pe u dela sfârșitulu cuvinteloru.

11. Nu suntu cuvinte în care poporulu d'aici, să rostescă pe i întregu dela sfârșitu.

12. Nu ~~cand~~ dice, mente, cuvente etc; ci minte cuvinte etc.

13. Diftongulu oa se rostesce curatu.

14. Diftongulu ea se așa ca se aude bine e și a.

15. În discursulu vorbirei poporului d'aici, nu suntu cuvinte în care é sau ea, să se pue în loculu lui e curatu.- Se întâmplă însă, ca é sau ea să se pue în loculu lui e curatu, cum mérge etc dar acesta numai în dialectulu omeniloru din transilvania sau banatulu olteniei, aflați pe aici din diferite împrejurări.

16. Idemu.

17.

18. Poporulu d'aici cunosce numai pe z; iar nu și dz.

19. z în cuvântulu dicea se rostesce curatu z; iar în cuvântulu pradnicu se rostesce ca z.

20.

21.

22.

23. Poporulu d'aici preface pe f în h în multe cuvinte d.e. heru, here, hicatu, hi-te-ai de capu etc. sf se preface iarăși în h d.e. me hiescu în loc de me sfiescu ș.a.

24. Suntu multe cuvinte unde f. nu se preface nici-o-dată în h. d.e. felinaru, fesnicu ș.a.l.

25. Nu suntu cuvinte unde fie sau fi, să se rostescă ca ș sau ci.

26. În nici unu cuvântu v nu se preface în h.

27.

28. Poporulu d'aici nu simte nici o deosebire de

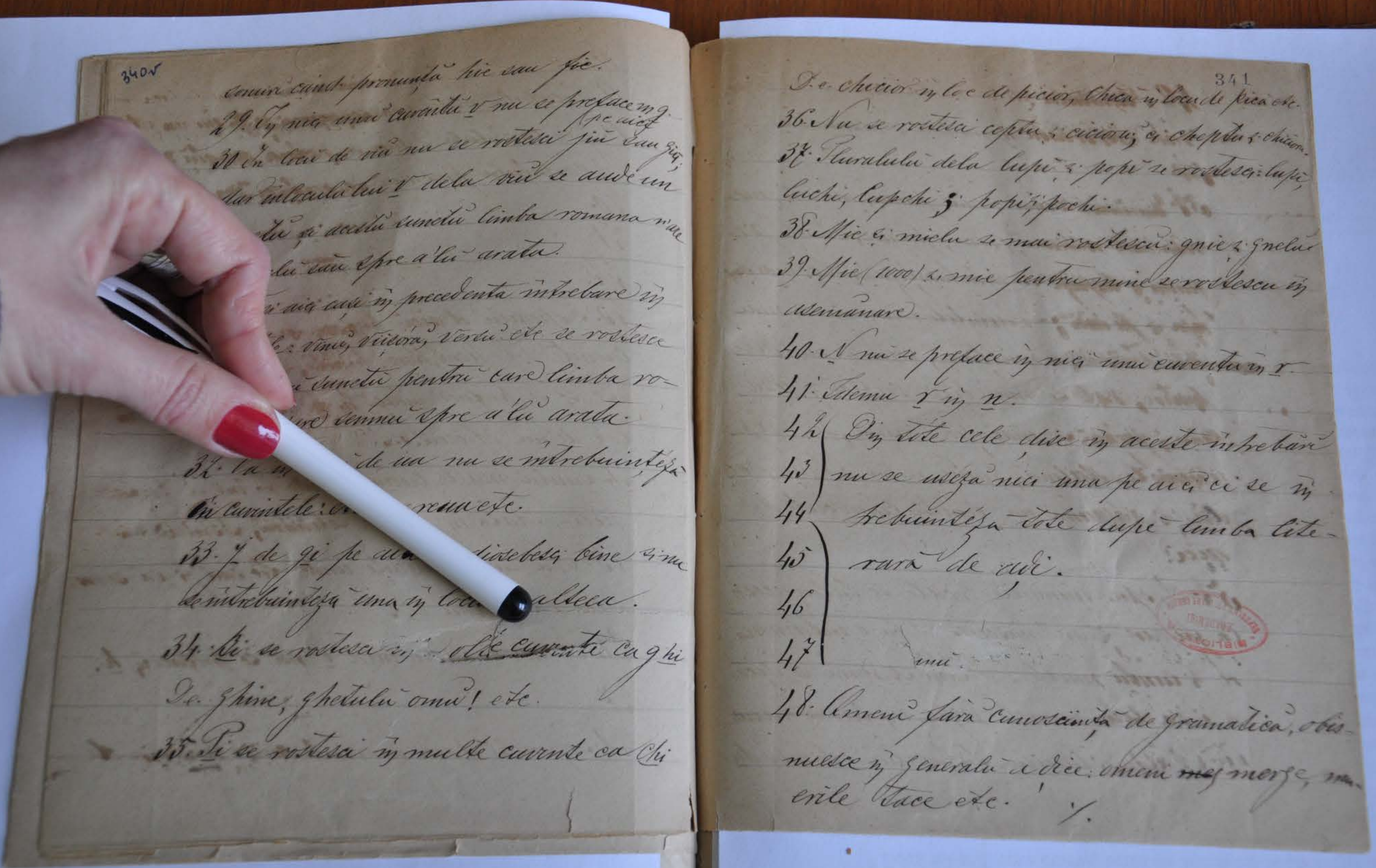

cenuir cand pronunţă hie sau fie.
29. Ȋn nici unu cuvêntu v nu se preface in g.
30 In locu de viŭ nu se rostesci jiu pe aici sau giŭ;
dar inloculu lui v dela viŭ se aude un
ntu şi acestu sunetu limba romana n'are
lu sau spre a'lu arata.
aici aşa in precedenta intrebare in
le: vine, vişora, verdu etc se rostesce
u sunetu pentru care limba ro-
are semnu spre a'lu arata.
32. La m de ea nu se intrebuinţeză
in cuvintele: reaua etc.
33. J de gi pe aici diosebesc bine şi nu
se intrebuinţeza una in locu altea.
34. Ki se rostesce in olte cuvinte ca ghi
De. ghine, ghetulu omu! etc.
35. Pi se rostesce in multe cuvinte ca Chi

De. chicior in loc de picior, Chica in locu de pica etc.
36. Nu se rostesce coptu şi cicioru, ci cheptu şi chicioru.
37. Pluralulu dela lupu şi popu se rostesce: lupi,
luchi, lupchi şi popi, pochi.
38. Mie şi mielu se mai rostescu: gnie şi gnelu
39. Mie (1000) şi mie pentru mine se rostescu in
asemanare.
40. N nu se preface in nici unu cuventu in r.
41. Idemu r in n.
42 Din tote cele dise in aceste intrebari
43 nu se useza nici una pe aici ci se in
44 trebuinţeza tote dupe limba lite-
45 rara de adi.
46
47 nu.
48. Omeni fara cunoscinţa de gramatica, obis-
nuesce in generalu a dice: omeni ~~mes~~ merge, mu-
erile tace etc. ./.

comun când pronunță hie sau fie.

29. În nici unu cuvântu v nu se preface în g.

30. În locu de viu nu se rostesci pe aici jiu sau giu;
dar în loculu lui v dela viu se aude un
sunetu și acestu sunetu limba romana n'are
semnulu sĕu spre a'lu arata.

31. Ĭ, ci aici ca și în precedenta întrebare în
cuvintele: vinu, vițeoră, verdu etc. se rostesce
într'unu sunetu pentru care limba ro-
mâna n'are semnu spre a'lu arata.

32. Ĭa în locu de ia nu se întrebuințéză
în cuvintele: steua, reua etc.

33. J de gi pe aici se deosebesci bine și nu
se întrebuințeza una în loculu alteea.

34. Ki se rostesci în tote [illegible]rte ca ghi
D. e. ghine, ghetulu omu!

35. Pi se rostesci în mult[illegible] cuvinte ca Chi

D. e. chicior în loc de picior, chica în locu de pica etc.

36. Nu se rostesci coptu și cicioru, ci cheptu și chicioru.

37. Pluralulu dela lupu și popu se rostesci: lupi,
luchi, lupchi și popi, pochi.

38. Mie și mielu se mai rostescu: gnie și gnelu

39. Mie (1000) și mie pentru mine se rostescu în
asemănare.

40. N nu se preface în nici unu cuventu în r.

41. Idemu r în n.

42 Din tote cele dise în aceste întrebări
43 nu se useză nici una pe aici ci se în-
44 trebuințéza tote după limba lite-
45 rară de adi.
46
47 nu.

48. Omenii fără cunoscință de gramatică, obs-
nuesce în generalu a dice: omenii ~~mes~~ merge, mu-
erile tace etc. /.

49. Pluralulu dela vorba mână se espri-me absolutu în mâinĭ şi mânele.

50.

51. Cuvintele: mare, râu, pârâu, munte, mo-vila sau măgura, codru, pădure, stânca, vi-zuina şi lespede se întrebuinţeză tocmai ~~as~~ aşa şi pe aici; – cuvintele: noianu se mai dice troianu şi mulţime, (toiu se mai dice putere, vale se mai dice virogă şi adân-cime, gropa se mai dice gaura; iar expre-siunile: dalma, gruiu, zedu, stanu, căr-ţie şi vaşauna nu suntu cunoscute pe aici.

52. Despre numirile locale se tâlmăcesce că fie-care şi are nascerea dela o întâmpla-re şi suntu multe D. e. Com. Nafâru se dice că i s'a datu numele după unu turcu numitu Nafâru, lacului Tătarului idemu du-pe numele unui tătaru, movila miresei după numele unei mirese care a muritu aici din în-tâmplare pe când trecea cu nunta unde a şi fostu îngropată, şi altele, între numirile comu-ne suntu: respântele sau încrucişarea drumu-rilorŭ, despre care se crede, că de óre ce este locu-inţa dracului (dicu ţăranii) este periculosu de a trece noptea pe acolo, căci şi iese ~~în~~ înain-te şi se póte chinui; se mai crede că acestă lo-calitate are propietate de a goni bóla din vite ale ţăranii cand le móre vre o vită, i ia piciórele şi capu şi le duce de le îngropă la respânte credend că bóla o să rătăcescă pe altu dru-mu şi astu-felu cele-lalte vite scapă de mór-te în fine multe superstiţii au sătenii în privinţa respântiilorŭ.

53.

54.

55.

56.

57.

58. Diferitele numirĭ de strugurĭ pe aicĭ suntŭ: poma négră, poma albă; din acestea aŭ varietățile următóre: corna, tămâiósa și rajachia.

59. De óre-ce pe aicĭ nu suntŭ viĭ nu suntŭ nicĭ cuvinte privitóre la lucrarea eĭ.

60. Numirile vinurilor suntŭ: vinŭ de Cĕlăbea, de delŭ mare, de Baldovinesci etc. adică după localitatea care 'l produce îĭ dă și numele; în privința culoreĭ este: vinŭ albŭ, vinŭ roșŭ, vinŭ negru și vinŭ pofin adică amestecatŭ cu albŭ și roșŭ; în ceea ce privesce gustulŭ este: vinŭ băutorŭ, care are unŭ gustŭ dulcéțŭ, vinŭ acru care are un gustŭ cățiosŭ, vinŭ înăsprită și

vinŭ dulce; în privința tăriei suntŭ: vinurĭ cu putere sau spirtóse, slabe sau care nu facŭ efectŭ decât în cantitate mare, bonlurĭ sau care se facŭ din poma atinsă de brumă.

61. Orzulŭ are o singură numire, ovĕzulŭ se numesce ovĕzŭ sĕlbaticŭ care are culórea négră și se dice că cresce din pămîntŭ fără a fi sĕmĕnată și ovĕzŭ albŭ sau domesticŭ; meiulŭ casĭ ovĕzulŭ se împarte în sĕlbaticŭ și domesticŭ; grâulŭ în grâŭ de vară care se sĕmĕnă primăvara și grâŭ de tómnă care se sĕmĕnă tómna apoi ghirca, arnăutŭ și secara; porumbulŭ se împarte: în porumbŭ roșŭ și porumbŭ comunŭ.

62. Bobulŭ și mazărea suntŭ cunoscute sub acestĕ singure numirĭ; fasolea se împarte în fasole de haraci, fasole ológa, fasole gra- roșie, ochiúă, albă, galbină etc.

63.

64. Buruenile ce se găsescŭ pe aicea suntŭ: ciurlanŭ, scaețŭ, bozie, smântânica, sunătorea, obuza, palagnida, cicórea, mestica, umbra epurelui, cucuta, poma câinelui, laurulŭ, măselarița, holera, măturica, ciulinŭ, colțŭ babei, lumânărica, odŭ epurelui, Drasŭ, iarba lui tatenŭ, sovarŭ, stufŭ, tipirigu, papura, nalba, ceapa ciorei, iarba dulce, brandușele, sulfina, drăgaica, coda vacei, coda melului, moțŭ curcanului, aliorelŭ, sucaiŭ, păpădia etc. Erburi: grâușoru, ovăzoru, talpa gâscei, trocatŭ, negara, ghisdeiŭ, scara popei, caprița, știrŭ, iarba grasă, holbura, mohoru, chiru, etc. Flori: ochiulŭ boului, muscata, rochia rândunicii, craițele, telegrafului, isma,

busuiocŭ, calțunei, cimbru, orașnița, grâu popii, verbine, viorele, stânjenei, lalele, micsandrele, indrușaima, dalii roznaly, lemnu Domnului și muscata etc.

65.

66. Noténu pe aicea se înțelege calulu mic după ce lu înțercă mâsa și până la doi anĭ, iar în alte părți se înțelege mielulu după ce lŭ înțercă mâsa și până tomna și vice-versa.

67. Felurile cailoru suntu: cai de munte de formă mică și sprinteni, cai de rusia, mai mari mai groși și domoli, și cai de localitate de statură mediocră; în privința vrâstei suntu: mânji de când se nascŭ și până la unu anŭ, noténu până la doi ani, puganu până la cinci ani, armăsaru înfine dacă este nepuganit iar dacă nu se numesc Calu, partea femenină se numesc: mânza, noténa, telina și înfine iapa; în privința culorei

murgi, suri, dereŭ care are părulŭ murgŭ și închicatŭ cu albŭ, negri, bălțatŭ, roibŭ, sargŭ, vânătŭ și bălanŭ; — apoi breji, steni și pentragi.

68. Împrivința boului și a vacei suntu: boi de munte, boi mocanesci și boi comuni. Vîrsta dela nascere și până la un anu se numesce vițelu, până la doi ani mânzatu, până la trei ani jonicŭ; după acésta dacă se jugănesce sau se întorce se numesce boŭ de un vițelu, de doi etc. adică după numerulu anilorŭ începând vițelulu întâi cu anulu ala 4-lea; iar dacă este nejugănitu se numesce taurŭ sau buhaiu de un vițelu, de doi etc. Vaca ca și boulu cu deosebire de taurŭ. Culórea: bălanu, porumbŭ sau vânătu, plăvanŭ, galbenu, joieni, bălțați sau țintați, breji, și murgi, cari suntu cu totŭ vineți. Cornele: plesuvi, țăpoși, laci, cercuiți, și imlaturi.

69. Cuvintele împrivința oii și a berbecelui suntu: țigăi, stogoșe și turcane; Vîrsta: se numesce mielŭ de când lu fată mama și până la înțarcă, cârlanŭ d'acum și până la un ani și ½ apoi mióra și terțiu până la doi ani și în fine se de un mielŭ de doi etc; iar bărbații se numesca berbeci dacă nu suntu întorși; iar dacă sunt atunci, se numescu batali. Împrivința culorei: se numesce albă, negră, sudrie, gulerată, grivă, ochesă dacă are pe față pete mari negre și albe ~~și~~ dacă aceste pete suntu forte mici atunci se numesce bușată, apoi bucălae, bele, rusca, roșie, etc. Particularitați: cornută, dacă are corne, ciută dacă n'are, ciulă dacă are urechi mici, stîra, dacă nu face miei; iar când face și rămâne câte un anu de nu face atunci se numesce sterpă, gróia, când este aprope să nască și în fine belosa după ce îmbătrânesce.

70. Capra, când este mică, se numesce eadă,
apoi are aceleaşi numiri ca şi oia; partea
bărbătéscă, când este mică se numesce edu,
după acésta până la 1½ ani se numesce ba-
tucu şi în fine ţapu, ţărcu. Culórea, ca şi
oile. Porculu: când este micu se numesce
purcelu sau purcea, după ce se mai maresce şi
până la 2 ani se numesce godinacu sau
godinacă, apoi scrófa partea femenină şi por-
cu partea bărbătéscă dacă este jugănitu,
iar dacă nu atunci se numesce vieru.
Colórea: albu, negru, suru, piagu. Felu:
porci comuni de statură mai mică, cu
păru crescutu în susu pe şira spinării,
numitu Comănu, şi porci blegi, mai mari
fără comă şi cu urechi fórte mari şi
lăsate pe ochi.
71. Câini suntu: câine de casă, câini cio-
bănesci, copoi, zăvoi, prepelicari, ogari,
coţei şi bocşi. Vârsta: Căţelu, când este

micu şi câine când este mare. Culórea: negru,
albu, vânătu, griu, roşu, breazu, şi cudalbu.
72. Pisicile se numescu tóte într'un felu şi
când suntu mari şi când suntu mici. Culorile
suntu ca la câini, felulu este acelaşi.
73. Şoreci suntu: şoreci mici, morarese, chit-
cani sau grivani, dihori, nevăstuici şi popâneţi.
74.
75. Numele insectelor cunoscute pe aici, suntu
aceleaşi cu cele cunoscute în sciinţă.
76. Gâştele suntu simple şi laţose, care au nis-
ce fulgi pe spinare lungi, moi şi despicaţi
adesea în doue. Culórea: vinete, albe şi gri-
ve. Vârsta: boboci şi apoi gâscă şi gâscanu.
Raţa, porumbelulu, turturica şi găina. Culorea
li se dă după felul fulgilor încolo mai
nimic nu e de dise.

77
78
79.

80. Despre bufniţă se crede, că dacă cântă
pe casa unui omŭ este rĕŭ

81.

82.

83.

84. Broasca şi ariciulŭ să dice, că e păcatŭ, să
le omori pentru că ei au urzitŭ pămentului;
este un felŭ de broscă pe care o numimŭ
brotecu se crede că purtată la gâtŭ de un
bolnavŭ îi lasă frigurile.

85. Şopârla este şopârla vânătă şi şopâr-
la verde saŭ turcaca. Şerpĭ suntŭ pu-
ţinĭ cunoscuţĭ pe aicĭ.

86.

87. Numirile pescilorŭ suntŭ: ştiuca,
somnu, moranŭ, ceşa, caracuda, linŭ,
ţiparŭ, alghuiţora, ghibanŭ, crapŭ, scrum-
biile, plătica şi şalău.

88.

89. Glasulŭ animalelorŭ se numesce:

la bou, vacă şi mugură, zbera, oracăe şi mugesci;
la cai: nechează, rânchiază şi mitroe; la lupi şi
câini; urlă, lătră, schiunesci şi chelălăe; raţa,
macae, gâsca gâgâe, găina carcae, cântă şi clon-
cănesce (şi câtcufăcesce); cocoşulŭ cântă şi chemă;
oia zbera şi behăe; porumbelŭ gungură; curca
chiorcăe; curcanulŭ chiorcăe şi bolborosesce; por-
culŭ guiţă şi grohoe.

90.

91. Ţipetele în privinţa vânatului suntu: flu-
eratulu, chiuitulu, hoitulu, ocolŭ etc.

92. Numele câinilorŭ de vânatŭ suntŭ: ogari,
copoi şi prepelicari.

93.

94. Locuinţa ciobanilorŭ este împreună cu a oilor
şi cu osebire glugă; au însă câte o mică casă ca-
re se numesce cuşlă şi uneori bordeiu însă pen-
tru alte trebuinţi nu pentru a locui în ea;
uneltele suntu: bâta sau bâţu, baltaşulŭ,
biciulŭ, caţa, cuţitulŭ, cleştele, amnarulŭ,

ciolanului, acum; despre pasune: pornesca cineza; despre brânzeturi: telemea, cascavalu, urda, brânza de burdufu, brânza de putina.

95. Ca sa se deosebesca o óe de alta ciobanii le numescu: ludria, țurcana, stogusa, etc adica dupe cum s'a aratat la N: 69.

96. Caini ciobănesci se mai numescu și caini de oi și se numescu, brezoiu, cerneiu, lupeiu, cazacu, lupu, vodă, corbu, catargiu, dragaiu și altele.

97.

98. Ciobanii împartu dioa în conace și le numescu: la prânzu, la rameți și la chindii.

99.

100

101

102. Deosebitele feluri de campuri suntu:

țelina, (pamentu nelucratu d'o multu), prolie, silisce, pârlóga și mirisca.

103. Deosebitele unelte de plugarie suntu: plugulu, rarița, grapa și borona.

104. Deosebitele parti ale plugului suntu: córnele, grindeiulu, plazulu, cormana, bârla, ferulu lungu, ferulu latu, potângu, capătâiu, rotele, osia, schimbatórea, cârligu și tânjala stérpa.

105. Părțile carutei suntu: driculu, fundătórea, chilna, inima, oiștea, crucea, cruceele, craclanba, chilna, splina, osiile, rotele, leucile, rancile, scaunu, gresia, vârtejiu și furculițele

106. Mori nu suntu în acest satu

107. Meșteșugurile cunoscute pe aici suntu: rotăria, ferăria, cojocăria, croitoria, țesaturile, cusaturile, torsulu etc.

108. Uneltele de dulgherie suntu: barda, toporulu, tesla, ferastraulu, dalta, cuți-

toia, rândéua, sfredelulŭ, pretcarulŭ, securea.

109. Uneltele de ferărie suntŭ: masa, în care se coprinde instrumentele de gaurit fierulŭ, tocila, foalele, necovala, ciocanulŭ sau barosulŭ, menghina, cleştile, praftura, chirpideţu, şi rapuntorea.

110. Uneltele de zidarĭ suntŭ: Galeta, drişca, mistria, dreptarulŭ, ferăstrăŭ, ciocanulŭ, tesla etc.

111. Diosebitele felurĭ de ţesăturĭ suntŭ: aşternuturĭ, ţolurĭ, foiţe, velinţe, plapume, pânzeturĭ, scorţă, cadrilaturĭ, feţe de perne, rochiĭ, ciolţarĭ etc.

112. Deosebitele unelte de torsŭ suntŭ: fusulŭ, furca, druga, răsucitórea, dăraculŭ şi cheptinei. De ţesutŭ: resboiulŭ, sulele, spetéza, zăvorulŭ, spata, vătalele, iţele, suveica, pălnoşĭ, scripeţĭ, vârşeniţa, sucala, cicărigu, întinzătorea şi beţele.

De cusutŭ: aculŭ, undrêua, maşina şi sula.

113. Cuvintele privitóre la plutire suntŭ aprópe necunoscute deórece acestŭ satŭ este departe de ape navigabile.

114. Armele cu care se servescŭ sătenii pe aicĭ suntŭ: puşca, pistolulŭ, revolverulŭ, cuţitul şi ciomagŭ.

115. Cuvintele care se mai păstrează despre armele din trecutŭ suntŭ: puşca şi pistolul cu cremene şi iataganulŭ.

116

117

118. Numirile hainelor la săteni suntŭ: la bărbaţĭ, căciula, pălaria, legătura, batista, şervetŭ, zăbunŭ, ilicŭ, flaneau, cojocŭ, bunda sau cheptarulŭ, camaşoiu, spenţerulŭ, gheba, sucmanŭ, mânicarĭ, sarica, mintéua, gluga, mănuşile, brâulŭ, pantalonĭ, iţarĭ, poturĭ sau dulvarĭ, ciorecĭ, nădragĭ, ismenile, cămaşa, ciorapĭ, ogheele, ochina, nojiţe, ciobote, pantofĭ, cimpe,

papucĭ, natrafleți, pete, cuba; la femei,
pe lângă cele întrebuințate cași la bărbați mai
sunt: rochia, pestelca, fusta, bonțorulu, polcuța,
polca, baltonașĭ, baltonu, ciumberu, barișu, basma,
năframa, fesu, cercu, ștergaru, testimelu,
ciurica și mânicuțile, strecutorea, țolu etc.

119. Podóbele femei suntŭ: salba, mărgelele,
brățările, inelele, cusorele, margeanu,
cercei, bolduri, spilcĭ, etc.

120. Numirile mâncărilorŭ suntŭ: mămăliga,
murătorĭ, varza, ceapa, usturoiu, ciuperci,
borșu, ciorba, turtă cu azima, coloc, chirocă,
placinta, turtișore, malanșate, degețele,
fasole, trandafiri, găldăbașu, friptura, ciulama,
ouă prăjite, ouă ferte, coleșa, rasolu etc.

121. Numirile băuturilorŭ suntŭ: vinŭ,
rachiu, romu, bere, țuica etc.

122. Cuvintele privitóre la înrudire suntŭ:
~~tat~~ tata, mama, fiŭ, fiica, ginere, nora,

cuscru, cuscra, nepotŭ, nepóta, cumnatŭ,
cumnata, finŭ, fina, nanu, nașa, varu, vara,
cumatru, cumatra, socru, socra, unchiu și mătușa.

123. Cuvintele privitóre la căsătorie suntŭ: colĭ,
tocméla, ceizu, cătători de casă, rachiu,
bradu, logodna, legătórea, rachiu și plăcintele.

124. Jurămintele întrebuințate pe aci suntŭ: zău,
să n'am parte în lume, ca fiu alŭ dracului,
pe cinstea mea etc.

125. Blestemele întrebuințate de poporŭ pe aci sunt:
bate-te-arŭ Ddeu, fire-ai alŭ dracului, trăsni-te-
arŭ sfântu, ti-te-arŭ de capu, plesnirai, crăparai,
n'ai mai apuca să mai fii, durare dracu
în tine, cari-ți-aru ochi, pocite-aru Ddeu, ducite-ai
învârtindu ca ciocârlia, mâncarai ori beai
focu sau para, nu te așu mai vedea, apoi
batjocorarea celoru sfinte.

126. Jocurile copilărești suntŭ: păpușele, cărți,
pórca, drichea, petrecu, mincea, gnirja, pochea,

bordu, boranaşu, ulicióra, şi lumănărica, care tóte au de scopu fortificarea copiiloru; d'a pămentulu furata şi d'a mama gaia care deşteptă în copilu amorulu d'a-şi apăra proprietatea sa; d'a gnipa şi d'a baba orba care au de scopu d'a deştepta debăcia copilului:

127. Vasele pentru gatirea bucateloru suntu: caldarea, tingirea, cazanu, óla, tigaia, tarana, mojoica, ciaonu; pentru punerea pe masa: strachina, farfuria, talgerii şi în generalu blidu; pentru ducerea la câmpu, dasagi, traista, ploşca, cofiera, hardău, buduruşca şi chichiţa,

128.

129. Diosebitele feluri de cântece pe lângă cele de dragoste suntu: Ghiţa Cătănuţa, Corbea, Doina, Chira Chiralina, Iana Sinzulena etc.

130. Cuvintele privitóre la jocul de cărţi suntu: stosu, drumu di feru, concina mare 31. 66, punte, cópa şi maca.

131. Jocurile pe aici suntu: sarba, hora noue, hora grecésca, brâulu, cerdăşaşu, hora în doue părţi, tropca, raţa, floricica, pólo-ghiru, etc

132. Instrumentele muzicale suntu: fluerulu, compusu din vrana, găuri, ţevă şi dopu; cobza, tambura, chitarra, vióra şi tilica (fluer fara dopu).

133. Cuvintele privitóre la înmormântare suntu: îngroparea şi apoi pomenile

134. Intre sufletu de omu şi sufletu de dobitocu, nici o deosebire nu se face pe aici.

135. Intre mórte de omu şi de animalu nu este nici unu cuventu prin care, să se deosebéscă.

136.

137. Frumosulu se înţelege totu ce place ochilor, cele mai frumóse lucruri după săteni suntu: holdele căndu suntu bune, campiile când suntu îmbracate cu iarbă abondenta şi animalele când le merge bine.

138. Sateni n'au nici o părere în privinţa stelelor:

139. Diosebitele numiri ce se dau stelelor suntu: sorele, luna, luceferu porcesc, luceferu de séra, luceferu zorilor, closca cu pui, raşitele, vieri, fata

cu cobilița, carulu, comóra, Sfredelulŭ, crucea, scrófa cu purcei, tóla

140. Partea albiciósă a cerului se numesce drumulu robilorŭ

141. Poporulu privesce întunecimea de luna și sóre ca o mănie a lui Dzeu și crede ca luna și sórele le mănânca svârcolacii în timpulu când se întunecă.

142. Despre svârcolaci unii credu, ca suntu: nisce fére sălbatice ale cerului alții dicu, că suntu, nisce ómeni după pămentu, care dându-se de trei ori peste capu ese sufletulu din elu; corpulu rămâne mortu pe pămentu; iar sufletulu se urcă la luna ori la sóre de le mănânca și după aceea se întórce și ia iarăși corpulu lăsatu transformându-se în ceea ce a fostu dintâi.

143. Diochiulu este o bóla, provenită din 2 causĕ 1) din curiositatea cu care se uită un om la o ființă și 2) frumusețea unei ființe

atrăgându plăcerea de a se uita 2 ochi dușmani la ea, acéstă dușmănie provócă bóla, numită diochiu; — se povestesce ca dacă ființa pórtă unu firu de roșu, nu se póte diochea.

144. Zânele cunoscute pe aici suntu: Măndra, Elena Cosânzana, Chira Chiralina, Iana Ghiuzulena și Fata frumósă.

145. Despre Elena Cosânzena se povestesce că a fost o fată de cârciumară forte frumósă și a furat-o unu arabu.

146.
147.
148.

149. Despre strigoi se povestesc, ca suntu morți pe sub sicriu căror mai nainte de a-i îngropa trece ~~ti~~ vre o ființă; iar stafiile se crede, ca suntu totu morți; însă mai înainte de a muri li-a măsóră umbra și le-o pune în temelii zidu, când zidesc mesciri.

150. Despre dracu, se povestesce, ca este o ființă

puternică, care are o împărăţie, numită iadu şi împarte sufletele ómenilor cu Dzeu; adică sufletele care au urmatu binele merg la Dzeu; iar cei lalţi la dracului; se crede că elu se póte transforma în feliu de feliu feluri şi când un om face o faptă rea se crede că este povăţuit de dracul; se mai crede, că când omului este expusu la o tentaţiune, sau i se arată dracului, ori i se face vreun semnu rea care predice apropierea dracului prin semnul crucei se póte goni.

151. Despre ursite se crede, că sunt nisce trimise a lui Dzeu, care predice în formă de blestemu viitorulu copiilor la trei zile după nascere.

152. Despre ele se povestescu ~~[illegible]~~ cu puţină siguranţă, că sunt aprópe de draci şi demonii cari jócă pe pământu şi dacă se întâmplă să dormă cine-va în locul unde a jucatu ele i se întâmplă ceva rău.

153. Despre joimariţa şi marţi-sera se dice că din vechime au fostu nisce

fiinţe în formă de femei care în vechime căuta şi chiar omora ómeni şi mai alesu femei când torcea marţi-sera sau când i rămânea câlţii netorşi ~~tóra~~ iarna.

154. Despre dina St. Ion Botezătorul se crede că este dina în care s'a botezatu Christosu.

155. Păpăruda este o sărbătóre când se udă cu apă ómenii unul pe altulu; apoi se mai împodobescu unii cu feliu de feliu de burueni şi umblă din casă în casă de jócă şi stăpâna sau stăpânulu casei i tórnă câte o cofă de apă în capu. Tóte acestea se facu credând că prin ele se atrage bunătatea lui Dzeu căci plóua la timpu.

156. Sburătorul se crede că este o bólă provenită din amoru.

157. Cu numele de turcă se numesce unu jocu cunoscutu sub numele de driche.

158. Brezaia este unu omu mascatu, cu o măciucă în mână şi care împreună cu alţi nemascaţi mergu pe la casele ómenilor în sărbătórile Crăciunului de jócă.

159.

BUCUREŞTI
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

160. Colindele pe aici se petrecu cam astu-feliu: flăcăii cu fecii cete compuse din câte trei, patru, cinci ori câte flăcăi una și în ajunul Crăciunului și al Sf. Vasile mergu din casă în casă de cântă.

161. Pricolici se crede că au fostu în vechime nisce ómeni cu códă care mânca pe ceilalți.

162. Despre smei și balauri nu se potu lămuri sătenii cam, ce au fostu; se dice numa că au fostu nisce ființi puternice.

163.

164. Obiceiurile în privința vrăjilorù suntù: ca să facă de dragoste, să își ghicéscă norocului, să fermece pe altulu, să își facă de urâtu etc.

165. Bólele de ómeni suntu: junghiu, deochiu, tepeși, frigurí, gâlcă, gălbinare, vătămătură, tróna, tuse, astmă, vărsatu, pojaru, cori, râie, ciuma, holera, peri-răi, bube-dulci, zambile etc.

166. Bólele de vite suntu: armurarința, bóla, splina, dalacului, tămăslăului, gălbinarea, jaba, trăpanga, râia, deochiu, cârseratulu, etc.

167. După părerea poporului d'aici pricina frigurilor, a holerei, aciunei etc. este voința lui D-zeu.

168.

169. Despre Sf. Elie se povestece că D-deu i a trimes trăsura de la a urcatu în ceru.

170. Sfinți socotiți pe aici suntu toți sfinții despre care vorbesce popii înaintea poporului.

171. Poporulu împarte dina în conace, iar nóptea după diferitele semne ale cerului d. e. după răsărirea closcei, a rariței, a lucéfărului etc.

172. Dina întâi a lunei nu pórta nici o numire deosebită.

173. Între dilele săptămânei se socotesce: lunea ca și bună pentru începerea unei lucrări, martea din contra, și vinerea o serbéză multe femei sub cuvêntu, că le apără de unele bóle; lunea și postesce de mulți ómeni.

174. Sf. mercuri, vineri etc se consideră de majoritatea poporului ca ființe sfinte.

175. Pasările mai plăcute lui D-deu pe aici suntu: cocoșulu albu dându-se chiar de pomană la biserică în dina de pasce.

176.

177. Córele și luna se privescu ca semne de prepus în-
chinându-se mulți ómeni la ele, când résare cea a-
șa când luna se vede pentru prima óra după întâiul patrar.
178. Zorila este luceafărului dimineței și murgilă al serei.
179. Blesteme cu pomenirea Dunărei nu este nici unulu.
180.
181. Deosebitele vânturi pe aici sunt: Crivățulu, aus-
tru, munténu, băltărețu, zistrița.
182. Rugăciune afară de cele bisericesci nu se cunoscu.
183.
184. Prin fapt se înțelege un farmecu, prin pune-
rea cuțitului o bólă venită dela mâna de omu;
prin puterea cuțitului; prin darea de argintu viu se
înțelege mercuriu descântatu, care se dă unui omu spre
a se scula dela o bólă sau a se bontari, după cum
adică argintul va fi ursitu.
185. Prin legătura plóei se înțelege că este oprită
de a cădea pe pământu și se face prin descântece.
186. Mama pădurei este totu ca marți sera.
187. Ciurecea este o sărbătóre ce cade vara.
188. Întimpinarea anului nou, a bobotezei, a lăsa-
tului de secu nu este nici o credință.

189. Pe aici nu se obicinuesce de babe spre a scóte ochi
sfinților.
190. Pe aici nu se pomenesce de pusăin cu ciocanulu de focu.
191. Vântulu turbatu se înțelege un vântu puternicu, se
mai dice cuaculu turbatu timpul dilei când este forte caldu.
192. Deși cuvântulu ~~st~~ tóca din ceru se întrebuințéza
în blesteme pe bate-te-ar tóca din ceru, cu tóte astea
sătenii nu sciu ce o fi aia.
193. Despre curcubeu se crede că când se arată e semnu,
că nu mai plóua.
194. Prin rodulu pământului se înțelege totu ce cresce
din pământu.
195.
196.
197. Prin iarba feciorilor se înțelege o buruiană, care are
proprietate de a discernia lăcaste, fórse este.
198. Prin colăceri se înțelege flăcăi, care însoțescu pe
mire (ginerică) când se duce să ia mirésa.
199. Prin cosornicu casei se înțelege bătaia cânilor, care
rode ~~cera~~ ceva.
200. Despre rai și iadu se crede, că după ce vor
muri ómenii Ddeu îi duce într-altă lume după.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

faptele lor, și dacă acolo va fi bine conside-
ră că este raiulu; iar contrariŭ consideră iadu.

201. Când se dice pe cel-altŭ tărâmŭ se înțe-
lege raiulŭ ori iadulŭ, adică după ce va muri.

202.

203. Eșirea cu plinŭ și-o explică poporulŭ, ca
semnŭ bunŭ pentru isbândă, iar eșirea cu
ceea contrariŭ.

204.

205. Prin căpcăuni se înțelege, că erau nisce
ómeni în vechime și stare aprópe sălba-
tică care mânca pe cei-lalți.

206. Despre vremea de apoi, se înțelege
sfârșitulŭ lumei când va fi judecată
fie care după faptele sale.

Fine.

Învățător J. [illegible]

No. 9.

Reg. Român

Adunarea datelorŭ

din

Comuna Tichilesci pl. Vădeni

Brăila

Văzut de noi la facerea inventarului azi 21 NOE. 1907

Judecător

1, Poporulŭ rostesce cuvintele malacŭ, malacă, maldarŭ balaurŭ;
2. Mămăligă, mătură pătură etc.--
3 Țări, scări scobari ct.
4 Se dice tară masă fată etc
5 S
6 Se dice unblu unghiu
7 . . . . . .
8 . . . .
9, Poporulŭ rostesce oca, baca, dara para etc.
10. Poporulŭ rostesce nearticulate anu, colu, bou, pomu etc.
11, Nu se rostesce i întregŭ.
12 Poporulŭ rostesce miele, morminte, vine, spine, mine etc.-
13 Diftongulŭ oa se rostesce curatŭ.-
14. Diftongulŭ ea asemenea.--
15 Nu sunt cuvinte rostite de poporŭ, placere, cu plăcere lege merge etc.-
16 Nu sunt cuvinte în care se întrebuințéză simplulŭ c ci zice sése șépte etc.
17 Nu sunt particularități în privința vocalelor
18 Poporulŭ cunosce sonulŭ Z fără al deosebi ete.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

19 Ž se rostesce bine de poporŭ.-

20. Poporulŭ nu rostesce cuvinte cu dz.-

21 Poporulŭ nu rostesce pe r în două felurĭ.-

22 Nu sunt cuvinte în care să se audă doi r r.

23 Poporulŭ preface pe f. în h la următórele cuvinte: hier, hierbe, hie, şi hir.

24 Poporulŭ preface pe fie ta hi la următórele cuvinte, finŭ, fină, fineaŭ, finea etc.

25 Consunantele fi sau ţi nu se rostescŭ ca ş.

26 Poporulŭ preface pe v în h la următórele cuvinte, hulpe, hulpoĭ, hidră, hidroĭ etc.-

27

28 Poporulŭ nu are cunoştinţă de sonurĭ, unii vorbescŭ hulpe şi alţi vulpe.-

29 Poporulŭ preface pe v în g la următórele cuvinte, ghiŭ, ghie, ghinŭ etc.-

30 Poporulŭ nu rostesce jiu.

31 V dela începutŭ nu pere ca să se audă u.

32 Nu se aude va

33 Poporulŭ deosebesce pe j de gi.

34 Poporulŭ rostesce mai multŭ ghine, cerghi, corghĭ.

35 Poporulŭ rostesce pe pi ca ki kieptŭ kiciarŭ kieptene etc.-

36 Nu rostesce ceptŭ sau ciciorŭ.-

37 Pluralulŭ dela lupŭ şi popă se rostesce pochĭ şi luchĭ.-

38 Miez şi mielŭ se rostescŭ bine.-

39 Poporulŭ rostesce bine 1000 şi mie pentru mine.-

40 Poporulŭ nu preface pe n în r.-

41 Poporulŭ nu preface pe r în n.-

42 Poporulŭ nu amestecă pe s cu ş.-

43 Nu amestecă pe s cu ž.-

44 Nu amestecă pe ci cu gi.-

45 Schimbări de consóne face numai la chieptŭ etc.-

46 Poporulŭ rostesce fluerarĭŭ, mâncătorĭŭ, ajutorĭŭ.-

47 Nu are poporulŭ obiceiu se zică l'am vědutŭ.-

48 Nu zice poporulŭ dumnii merge, ci mergŭ dorguma tacu.

49 Poporulŭ întrebuinţeză mai multŭ nănile.-

50 . . . .

51 . . . .

52 . . . .

53 . . . .

54 Poporulŭ asemănéză cu aurulŭ grâulŭ bunŭ, cu ferulŭ lemnulŭ de cornŭ, cu argintulŭ nu asemănéză nimicŭ.-

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

55 . . . .
56 . . . .
57
58 Nu sînt vii în coprinsulu acestei Commune. -
59
60 Vinu albu, negru, roşiu, profiru, dulce, şi acru. - -
61 Grâu de tómnă, de vară, secara, orzu şi ovĕzu de primavară
62 . . . .
63
64. Buruieni nu sîntu, erbă, mohoru, costreiu, pirŭ, troscotu, flori brăşuniţă, maci, şi ochiulu boului. -
65 . . . .
66 . . . .
67. Cuvintele în privinţa calului sînt: el merge ca gândulu omului, e măndru şi mai vioi din tóte animalele trăeşte până la vĕrsta de 20 a. cându e micu se zice mânzu, de un anu nótenu, şi în fine mare, calulu e albu, suru, brĕzu, pintenogu, roibu, vânetu etc.-

68 Cuvintele în privinţa boului sîntu: trage la jugu, caru, plugu şi la tóte greutăţile mari. poporulu zice că este mai puternicu dintre tóte dobitócele felurile lui sîntu mici de mijlocu şi mari. cându este micu se chiamă viţelu de un anu mânzatu şi de doi gonitoru şi de trei lugă. -
Colórea plăvanu, negru colaĭ, murgu, vânetu, roşu, galbenu, bălanu etc. -
Vaca o priveşte bine poporulu căci fată şi-ĭ dă lapte brânză şi altele vĕrsta se cunóşte ca şi la boŭ, cându este mică se chiamă viţea de un an mânzată de doi gonitóre şi de 3 mare
Colórea este asemenea ca şi la boŭ. -
69 Berbecele e bunu de rudă şi prăsilă se găsescu berbeci mari şi mici, vĕrsta se cunosce cându micu se zice mielu de un anu târţeu şi în fine mare, el este negru vânetu, albu ţigaiu şi cretu. -
Oia fată dă lapte lâne brânză şi untu şi este bine îngrijită de poporu vĕrsta şi colórea este ca şi la berbece. -

70 Capre nu sînt iar cuvinte în privința râmătorului sînt cei mai prăsitori dintóte dobitócele cresce mai cu ușurință, râmă și își caută mâncarea singuri și e de mare folosŭ, cândŭ e mici se chiamă purcelŭ, de 7 luni grăsunu și de un anŭ godisnacŭ, el e țințatŭ, negru surŭ, bălanu sivŭ roșu etc. —

71 Câinele e sluga cea mai credinciósă, păzesce casa de fiarele sĕlbatice și făcătorii de rele, sînt câini mari de mijlocŭ și mici, micŭ se ḑice cățelŭ, de 8 luni cățelandru și după aceia mare el e grivŭ, lățosŭ, blegŭ, negru, vânătŭ și bălanŭ. —

72 Pisica stĕrpesce sórecii din casă. —

73 Deosebitele felurĭ de sóreci sîntŭ sóreci mici sobolĭ chițcani și șeorlani. —

74 Cari trânji etc —

75 Deosebitele felurĭ de insecte, țințari, tăuni cândaci și bumbari. —

76 Cuvintele despre gâscă, ouă, scóte bobocĭ sbóră înnótă și se afundă în apă. —

Rața ouă tómna și primăvara ouăle de rață le punŭ la clóșcă ca să scótă boboci de rață. —

Lebăda face ouă mari, trăesce mai multŭ de 100 ani și cândŭ móre cântă fórte frumosŭ. —

Porumbelulŭ gungunesce sbóră fórte sus, face jocuri în sborulŭ sĕu, și scóte puiĭ de mai multe ori pe lună. —

(77) Cocoșulŭ cântă nóptea deștéptă pe ómeni la lucru, cândŭ cântă în pragulŭ ușei ḑicŭ ca le vine vero veste, și cel care cântă ântêiu nóptea aude tóca din cerŭ. —

Găina ouă clocesce scóte puĭ și răcăie pămêntulŭ ca să caute mancare pentru puĭ. —

Alte cuvinte nu se mai întrebuințéză de poporu. - - - - - —

77 Albinele se înmulțescu vara aduna ântêiu céra făcu căsuțe lasă sămânța în ele și matca o clocesce și esu albine sburătóre

78 Poporulŭ ḑice ursulŭ jócă răcnesce are labele ca de omu, cocóșă în spinare mormăesce și ḑice că este némŭ de Popă

Lupul rĕpesce tot felul de vite, că el e fiara cea mai rea. —

Vulpea fură rațe, gâște, curcani, și alte pasări, ca o fiară viclénă și șirétă. —

De cerbu nu povestĕ poporul alt de câtu zice că vêrsta lui se cunósce după córne. —

Vidra séde în apă se hrănesce cu pesce și căndu înfluéră apa face copcă ese afară de resuflă și atunci vênătorii o prindu. —

Iepurele fuge tare, carnea lui e bună și ușoră la mancare. — Alte vorbe nu rostesce poporul de aceste fiare. —

79 Cuvintele privitóre la vulturu uliu Coroiu și șoimu sĕnt. ei răpescu pasări domestice și selbatice cu deosebire că șoimul este mai iute. — — —

80 Cuvintele privitóre la bufniță sĕnt: ea séde ascunsă ziua de frica vrăbiilor ci vede nu mai nóptea. —

Cucuvea este o pasăre tristă séde prin turlele bisericilor și căndu trece cântându pre d'asupra vĕ-runei case trebuie se móră cine va din casă. —

81. Poporul vorbesce cuvintele despre corbu e blestematu de Noe și de aceia séde prin lunca [illegible]. — Cioara strică semănăturile și căndu se adună multe facu [illegible] în stolurile loru și atunci arată că se strică vremea.

82 De mierlă nu știe iar ciocârlia căndu cântă primăvara arată că se face bine și bună căndu cântă arată că se face iérna grea. Căndu vine rândunica arată că se apropie vara. Vrabia strică semănăturile, cucu prin cântatul arată că la [illegible] vară de [illegible]

83. Cuvintele privitóre la cocori sĕnt tómna mergă în țerile călduróse simtu că se apropie iarna; iar barza tot asemenea cu deosebire că unde face cuibul aduce norocu. — — — —

84.

85 Cuvinte privitóre la șerpi sĕnt ei au veninu căndu mușcă vite și ómeni morii, șerpi negri se găsescu prin ape și cei albi pe [illegible] la câmpie. — —

86 Melcul se tărăsce pre pământu și scóte [illegible] córnele, scóica séde închisă că o ladă și căndu mănâncă se deschide. —

Racu mănâncă carne de animale mórte
și de ómeni merge câte o dată cu capulŭ
îndărătŭ și unii ómeni cândŭ tărăescŭ
zicŭ că mergŭ ca raculŭ îndărătŭ. –
Păianjenulŭ, este vătămătorŭ și se asémănéză
cu cel rĕŭ. Omida greele și lepitónea
sunt vătămătóre, iar furnica este băr-
bată la lucru, alt nu se mai rostește nimicŭ.

87. Numirile pescilorŭ sunt: crapi, ciortanŭ
știucă, cega, vițoi, scumbrie, lini, nisetru
marunŭ, șalăŭ, roșioră, plătică, cotacă
și țiparŭ. – –

88 Se asémănéză bine boŭ cu boŭ, calŭ cu
calŭ și vaca cu vacă etc. – –

89 Sunetele ce scotŭ dobitócele sunt: boulŭ
mugește, zbéră și boncăie, vaca asemenea.
calulŭ nechează sforăie și țipă, oia zbéră și
behăesce, râmătorulŭ guița, și grohăesce,
Câinele latră, urlă, chiarie și schiunțesce
Pisica miórlăie torăesce miaune,
zgârie și mușcă. – – –

Găina cârcăie și cotcodăcește curcanulŭ bolboro-
sesce și chiorăie, curca asemenea, rața măcă-
esce. – – –

90. cuvintele privitóre la venatŭ sunt: haide și astă-zi
cu pușcile cu ogari și cu copoi se împușcămŭ
iepuri, gâsce și rațe selbatice. – – – –

91. Strigătele obicinuite de vênători sunt: hiidi
hiidŭ ascéo nu lăsa prindeli prindeliŭ.

92 Ogari și copoi. –

93 A începutŭ a se retrage apa se mergemŭ
ca se batemŭ pari, se ducemŭ materialulŭ
se facemŭ cocina ca să fie gata pentru
ca să nu scăpămŭ pescele. – – – –

94 Felurile de locuință sunt: perdea, stână, și căsérie;
unelte sunt găléta, cupă, strecurătóre, căulețŭ,
zăgărnă, crintă și hârdăŭ. – – – –

95 Numele date de ciobani, bucălaia, bârsana,
bela, ócheșa și cornuta. – – –

96 Numele date câinilorŭ, Corbea, ursei, grivei,
roșca, lupei și dulăŭ etc. –

97 Ciobanii la dulăŭ zicŭ bucșiŭ și la moțoei
ne simțitorŭ. – – –

367

98 Ciobanii împărtescŭ dina în conace la prânzŭ
namezŭ și séra. - - - -

99/100 Ciobanii au cuvinte pe cari nu le întrebuin-
țéză lotenŭ, împeră de Dumnezeu, biserică,
liturghie și altele. - - - -

101
102 La câmpulŭ lucratŭ zicŭ țarină arată și
la cel ne lucratŭ pârlogŭ și țelinișŭ. - -
103 Uneltile de plugărie sûnt: cobile, oticŭ,
rotile, grapă, tânjeală și polângŭ. -
104 Părțile plugului sûnt: grindeiŭ, bârța, cor-
manŭ, plazŭ, córne, fierŭ latŭ și fierŭ
lungŭ. - - - -
105 Părțile căruței se numescŭ róte, osiŭ,
loitre, spetéze, scaunŭ, gresie, inimă,
proțapŭ, codârlă leuci și limbă. - -
106 Părțile morei de vêntŭ sûnt: mata, tanie,
babă, crâsnița, ocolile, grindeiulŭ, aripile
róta, fusulŭ, pétra, coșulŭ, pârpărița și
postavă. - -
107 Meșteșugurile sûnt: Cojocarŭ, blănarŭ, Croitorŭ,
dulgherŭ, ciobotarŭ, zidarŭ și cârciumarŭ -

108 Uneltile de dulgherie se numescŭ, secure, bardă
toporŭ, ferăstrăŭ, cuțitóie, burghiŭ, sfredelŭ,
teșghea, rândea, teslă daltă și cuțitóie. -
materialulŭ scândurŭ, dulapŭ, tinichea, și vra-
ciurŭ, se luamŭ tóte sculele se mergemŭ
ca se cioplimŭ bila, so scurtămŭ și se fa-
cemŭ scândurŭ din trénsa. - - -

109 . . . .
110 . . . .
111 Deosebitele feluri de țesăturŭ se chiamă:
covóre, șpițe, scórțe, velințe, dimie, ciarecŭ,
tolŭ, ițarŭ, pânză și flanele. - - - -
112 Uneltile de torsŭ: fusŭ, furcă; de țesutŭ
sulŭ, vătale, spată, țindechie, scripțŭ,
potnogi, suveică și răsboiŭ. - - -
113 Cuvintele privitóre sûnt: luntre, cinŭ,
ranița, vasŭ, opăcini, edeciŭ, erchenŭ
și iepolu. - - - -
114 Armele se chiamă pușcă și pistolŭ. - -
115 Cuvintele păstrate întrecutŭ arcŭ și săgétă. -
116
117 Tot ața se zice mâncare de omi și dobitocŭ. -
118 Pestelcă, stricatóre, tortŭ, pofcă, zăbunŭ, ilicŭ, cămașă
maramă, ciumbeiŭ, batistă, pantalonŭ, dulvacŭ
flanea, mânicarŭ, cojocŭ, ceporanŭ și bundă. -

119 Salbele femeei, brățeri, sgardă, lefți, salbă,
mărgele, și urmuțiu. - -

120 Numirile mâncărilor ciorbe, ciorbă frip-
tură prăjitură, ciulama și plăcintă..

121 Vinu rachiu și tuică. - - -

122

123 Socru cu finul, mergŭ la cel cu fata, se
tocmescu ca câtă zestre are săi dea, în
urma tocmelii fata arată la femei tote
lucrurile făcute de dânsa, după aceia
dă mâncare și băutură la femei, și le
mulțesce ceaițului miresei, tocmelii
cu flăcăii și cu al miresei mergu la Pri-
marie, pentru facerea formelor, târ-
guescu dela orașu tote lucrurile
carile trebuie, sâmbătă facu bradu,
Duminică nunta și luni plăcintele.

124 Se fie al dracului. - -

125 Se în pură de mamă, nască, Dumneze
cruce sufletu și de găoză. - - -

126 Mincia, drichea, chiocu cu unci și porca

127 Tingire, oală, căldare, ceaunu, blidu, (la câmpu) tavă
puneco pe masă, străchină, farfurie, cenacu, blidu,
la câmpu fedeleșu cofă botă borcanu și ceaunu..

128 . . . . . .

129 . . . . . .

130

131. Cântecul lui Letinu bogatului: Sus soră Zinca
d'un picioru, d'un picioru pe Răducanu, dar
fata pa cui o ia? pa lui Letinu bogatu, ca
de lege lepădatu, mânca vinerea și mercurea
dulce și tocmea pe la Sâmpetru să-și pungea
până la Sânmedru etc. - - -

Cântecul lui Dicimu bolnavu. - - -
La acel satu mare sârbescu jumătate Romă-
nescu nemerita popolița, un deliu îm-
părătescu mare Domne, și grozavu, ochii
în capu ca talerii, dinții în gură ca fesla este
gâtul ca uleiu, picioru ca putineiu, mâinile
tâmpelile, degetile secerile, și cel mare capului
cât rotila plugului etc. - - -

Cântecul lui Corbea - - -
La cea temniță de pétră în pământu e vin de ceala zece mi
vere zece mi draga zace Corbea în temnicióră, nu
niști zace cum se zace și nu zace răstoarte

Ce apoliei în fața în sus cu mânini dalbe în câtuți cu picioare îmbucuci ș-la peptu pe cetluitu care s'anuĭ rețiuta de când e sunt ele.

Cântecul lui Radu. —

Umbla turci dela urea, dela urzea prin plaiurea tot întrebândŭ și ispitindŭ sau de Radu Cârciumaru; ziua mie cârciumari și nóptea mie măcelarŭ, măcelarii Turcilorŭ, ingherii ovreilorŭ lă întrebați și nimica aflați, la costă a-ne meritŭ pe Rădilesa vedea, dar Turci ce-mi zicea Rădileță tu frumosă, este Radu în casă ziŭ să ésă, dă e în vie ziŭ să vie etc —

Cântecul lui la Rușii de Vede — —

Colo pe valea verde la cea mică pivnicióră treacă e de nimica cu cinci zeci de uși e butoi de buti vinuri ce mi-l vinde cana Chiurtaléna din cara Chiurtină vinuri cine li bea? tot Casapŭ pieni ficiori de boeri etc. — — —

132 Chitară vióră și arcușŭ. — —

133

134 Nu face nici o deosebire. —

135 Nu e niciun cuvêntŭ. —

136 .....

137

138. Poporul zice cuvintele, Stelele sûntŭ făcute de Dumnezeŭ ca să lumineze nóptea. —

139 Luceafărul de ziuă, de séră, carul, cloșca cu puii și rarița. — — —

140 Se chiamă calea robilorŭ, ca a arătat cine nilorŭ robiți de păgânica se vie la locuintele lorŭ. —

141 Poporul prevede că pe sóre și luna ’i mănâncă vêrcolacii. — —

142 Sûnt nisce duhuri rele închipuirea omului. —

143 .....

144 .....

145 .....

146 .....

147

148 Numele de drăgaică a eșitŭ dela cel rĕŭ adică dela dracu, el a făcut-o ca să le ducă lumea la un locŭ și se rĕză de ca-

149 Căndŭ móre omulŭ şi trece peste el verun animalŭ necuratŭ se face strigoiŭ, ese din mormêntŭ se duce la familie şi o omóră.—

150 Stafie se face tot din omŭ, căndŭ i'ĭ ea măsura pe umbră şi o zidesce în zidŭ peste 40 dile móre şi se arată umbra lui pe lăngă didŭ în timpulŭ nopţei.—

151 Dracul se face în tóte chipurile de animale sperie ómenii nóptea şi are catastivŭ de serie pe ómenii cári facŭ rĕŭ şiĭ ea el în primire, iar după ce morŭ ĕ'ĭ pune la muncĭ.— — — —

152 ....

153

154 Poporulŭ povestesce despre Joimarica şi marţi séra, că căndŭ şedea femeile la torsŭ venéa la geamŭ ori se arăta în podulŭ casei, ele fugea, în urmă le lua fusele şi furcile şi le punea focŭ.— — —

155 Poporulŭ crede că Sf. Ionŭ a fost el dintêiŭ Apostolŭ al lui Christ. care la botezatŭ în apa Iordanului şi în dina de Sf. Ionŭ mulţi se afundă în apă dicăndŭ ca se fie sănĕtoşi în cursulŭ anului.— — —

156 Zburătorulŭ se face din dragoste căndŭ o fată doresce multŭ de un flăcău sau un flăcău de o fată, el se face în chipulŭ şerpelui, se lasă pre coşŭ în casă, se face omŭ şi îşi facŭ plăcerea unulŭ către altulŭ fără se simţă şi în revărsatulŭ de zori ese afară.— — — — —

157 ....

158 ....

159

160. Colindulŭ lui Dumnedeŭ.— — —

Întrébă şi întrébă sfinţii pre Dumnedeŭ din ce el s'a făcutŭ vinulŭ şi mirulŭ, sumenulŭ grĕu, atunci Dumnedeŭ a disŭ, dar voi sfinţi mărunţi şi nepricepuţi, dar voi bine ştiţi şi mă ispitiţi, eu încĕşorŭ amŭ fost sus la Ierusalimŭ, şi dalbe amŭ păzitŭ prin siliştĕ vechĭ, vechi şi jidovescĭ căinĭ de jidovĭ de veste a prinsŭ sfori dalbe ca întinsŭ ţărĭ că mia coprinsŭ, pe mine mă prinsŭ jos mă răstignitŭ, jos cu faţa în sus crucişŭ cu mâne zisŭ etc.— — — —

371v

Colindulu unei fete care se cântă în ḑiua de Crăciunu prin case — — —

Tot mio ntrebă și mio ntrebă mari boeri, boeri domne, tot mio ntrebă pre cutare ca de unde sa dobânditu da ța ltatu mândru înbrenatu genele sprâncenele, gâtulu cu mărgelele etc — —

Acestu Colindu se cântă tot în ḑiua de Crăciunu, și se chiamă cel mare — — —

Susu la vârfu la nouă meri, ardice nouă lumânări, sus ’mi arde jos ’mi pică, pică tura cea picatu ruptumnița faptumnița rândul de mir și altulu de vinu și altulu de apă curată, dar aintreiulu cis se scaldă scaldese bunului Dumneḑeu etc. — —

Acestu Colindu se cântă séra la ferêstră. —

Domnule icea în ceaste curți și în ceste domnii sunt tot case, nalte nalte’ minunate la mijlocu de casă sunt tot mese’ întinse făclii dalbe aprinse etc. — — —

Acest Colindu se cântă tot în ḑiua de Crăciunu. —

Astrofelu de maze spre sóre răsare sus mărunia cu florile, oști mia (do boz) tăberăti oști Moldovenesci multes muntenesci etc. —

Acestu colindu se cântă tot în ḑiua de Crăciunu pentru fete. —

Crescutamu născutamu d’un verde dar bunu, d’un verde colinu, sus e frunḑa dèsă josu e umbra gróasă, josu la rădăcina, la verdea tulpină, legănu de mătase, în legănu cine sede? Radu dochiță negri etc. —

Acestu colindu se cântă prin case la Crăciunu pentru flăcăi. — — —

Dai leadi, leroi Domne, fericiti Domne fericiti, fericiti d’acestu omu bunu, că el are un fătu frumosu, fătu frumosu jupânu bunu, bun cal că șa rănește, mai bunu calului, mai bun ogarului etc. —

Acestu Colindu se cântă în séra de Sf. Vasile. —

Se sculară Domnu întrò Sf. joi cu plugu cu 12 boi, se are joile văile și câmpuli cu florile, brasdă négră ca trăgea, grâu roșu revărsa, grâu roșu și mărunțu îndoitu cu grăuntu să se facă la vară etc. Tot la Sf. Vasile. Bucură-te cocónă gazdă, pre cum șa bucurati Alexandru împăratu; — —

Diminéța s'a sculatŭ pe ochi negri s'a spălatŭ, la icónă s'a închinatŭ la Dumnezeu s'a rugatŭ etc. — — —

161. Poporulŭ povestesce de pricolicŭ că o fată mare care s'a greșitŭ cu un flăcăŭ a făcutŭ tot fată acea s'a măritatŭ și s'a greșitŭ ca și mă-sa a făcutŭ tot fată, după ce s'a măritŭ s'a greșitŭ și a treia și a făcut și ea un copilŭ, și acela s'a făcutŭ pricolici. — — — — — —

162. . . . . . .

163. . . . . . .

164. . . . . . .

165 Cuvintele în privința bólelor de omŭ sântŭ: S'a bolnăvitŭ de frigurĭ, de holeră, de răcélă, de buboĭ, de durere de capŭ de picióre etc.

166. S'a bolnăvitŭ de durere de picióre, de gură, de bólă, de talanŭ, de răie, de vărsatŭ, de armurariță, și de sângeratŭ. —

167. . . . .

168. Sfântulŭ Petru este cu cheile raiuluĭ, el deschide porțile de intră sufletele drepțilorŭ — — — —

169. Sf. Ilie pórtă norii și ploile, el trăsnesce fulgeră și tună, iar săgéta o trimite după dracĭ ca săĭ omóre. —

170. Sfântulŭ Nicolae, Sf. Vasilie, Sf. George, Sf. Dimitrie, Sf. Spiridon, Cuvióla Paraschiva și Cuv. Teofteia, aceștia sunt mai socotiți de poporŭ, pentru că a suferitŭ mari chinurĭ pentru credință în Christosŭ, iar Sfinții Arhangheli Michailŭ și Gavrilŭ, sunt mai mari peste tóte cetele îngerescĭ. — —

171. Poporulŭ împarte ziua în conace, prânzŭ, namezŭ, séră și mezulŭ nopții. — — —

172. . . .

173. N'are deosebire. —

174. Lunea și vinerea sunt mai mari, cândŭ un omŭ păcătuesce Preotulŭ îĭ zice se postéscă ca să se curețe de păcate, iar Duminica este mai mare de câtŭ tóte, pentru odihnă și rugăciune. — — — — —

175. Paserĭ plăcute sunt: găina, gâsca, bia, vaca, curca, porumbelulŭ, și turturica. —

176. . . . .

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

177 Poporulu privesce pe sóre și luna ca sfinți
178 Ziua este Zeulu, și mergă la mergulu cerii
179
180 Căndu bate ventulu séra ploie, și se face timpulu rěu. — — —
181 Cirăpățulu, bălțărețulu, shuttonulu, și muntenu.
182
183 Că a peritu ver un împăratu. — —
184
185
186
187
188 Poporulu crede că a trecutu anulu și vine altulu mai bunu, în dina de anulu nou face plăcinte punu întrînsele bețe și bilete, și le dă numiri deosebite, de noroc, bogăție și sărăcie etc. și rêdu cu un hohotu mare căndu găsescu biletile în gură căndu mănăncă plăcintele. —
189
190
191
192 Poporulu înțelege prin tóca din ceru că sfinții slujescu lui Dumnezeu ca și preoții pe pământu, —

și cine din omeni aude tóca din ceru este cel mai credinciosu după pământu. — —
193 Poporulu înțelege prin arătarea curcubeului, că se face timpulu bunu. — —
194 Rodulu pămentului este o bucuriă care are pe dinsa porumbu, grâu, orzu, ovesu secoră și altele
195
196
197
198 Pocăndăi sunt patru flăcăi cari mergu cu ginerele și cu nunulu la miresă și căntă pe lângă dinși iha, iha, se trăesci nune mare, bună dimineța nune mare și colăcerii se numescu unu alți flăcăii cari spune orațiile la miresă — — —
199
200 Credința poporului despre raiu este cine face fapte bune, dă milostenii la săraci și nu pelincioși merge în raiu cu sfinții și cu cei drepți, iar în iadu mergu făcătorii de rele căci chiar tatălu cerescu le dice mergeți făcători de rele în iadu, și în muncile cele vecinice. — —

201 Poporulŭ înțelege prin cel-l-altŭ tărâmŭ vieța vecinică a sufletelorŭ. — — —

202 Cu Craiu nou se înțelege că are să facă bine poporului țĕrei. —

203 Poporulŭ esplică că cândŭ î'i ese cu plinŭ îşi îndeplinesce dorința ce are adică î'i mĕrge bine şi eşirea cu secŭ are să i se întâmple vr'un necazŭ. —

204 Poporulŭ dice că spiridušulŭ este draculŭ şi unii din ómeni, îlŭ ținŭ chiarŭ în casă pentru ca să facă averi mari şi că se găsesce şi de vĕnzare pela mocanii din Transilvania. — — —

205 Căpcăunii se mai chiamă şi uriaşi, şi că ei mânca copii fripți, ai Românilorŭ — — —

206 Despre vremea d'apoi poporulŭ crede că are să se înmulțéscă lumea se trăéscă rĕu, se nu mai cunóscă pre Dumnedeu, pre tată, mamă frați etc. şi că apoi se rămâie o turmă şi un păstorŭ. — — — —

Tóte vorbele scrise în acestŭ caetŭ suntŭ luate din gura poporului şi mai cu sémă de la bătrâni, şi bătrâne. — — — — — —

BIBLIOTECA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

311 378

Văzut de noi la facerea
inventarului azi-zi
Judecător

32

CAETU

pentrŭ

Rĕspunsuri la intrebările programeĭ pentrŭ Adunarea datelorŭ privitóre la Limba Română de D^{lui} B.P. Hasdeu, adunate din gura poporuluĭ din Com. Viziru, Pla. Balta, Jud. Braila.

de

I. Demetrescŭ Invĕtător gradI^{iŭ}

VIZIRU

Respunsuri

Intreb. 1 Poporul rostesce pe aci pe ă fară al trece în a d.e. Mălaiu, mămăligă, mătușă, mătură, mărăcine etc. —

" 2 Deosebirea între sonurile ă și î sau â este că pe ă îl pronunță curat ca mai sus, însă pe î al întrebuințează în vorbele: mânjit mângăeat.

" 3 Cuvintele în care se aude mai bine â sunt: frânt trântit, cârnŭ, brâu etc.

" 4 Se zice seară, fată, masă casă și altele. –

" 5 Sûnt cuvinte în care trece pe e ne accentuat în u este în loc de Român zice Rumân și în loc de Durmim zice dormim. –

" 6 Se zice umblŭ, unghiu, umplu, etc

" 7 Nu este nici un cuvânt în care se schimbe pe ni în i se zice călcâiu, cuiu. —

" 8 Nu sûnt cuvinte în care li să se moae în i se zice: taiu, puiu, iepure, ureche. —

" 9 Nu se aud vocale lungi de cât în mirări d.e. a... și în oprire d.e. o... —

" 10 Se zice omu meu nu e acasă, iar Verbul facu se zice fac. —

Întreb. 11 Nu se rostesce de cât ast-fel: omenĭ merg la câmpŭ, facŭ bine etc. —

" 12 Nu se zice de cât: cuvinte, morminte, minte, vine, mine et.

" 13 Diftongul oa se rostesce curat de vaca, ~~f~~oae etc. —

14 Diftongul ea se aude une-ori curat ca la capa, casca; iar în cuvintele ciapa ciasca se aude ia

15 Sûnt cuvinte în care rostesce poporul pe ê de ex. lêgăn, strêngŭ, et.; iar cele l'alte, se pronunță plăcere, lege etc. —

" 16 Nu sûnt cuvinte în care poporul să rostéscă pe e în loc de ê.

17

" 18 Poporul pe aci cunósce numai pe ž și îl pronunță curatŭ fără a se auzi și d lângă el. —

" 19 ž în Dumnežeŭ se rostoște tot ea în cuvîntul pražnic. —

Întreb. 20 Nu sûnt pe aci cuvinte în care, să se audă dz în loc de ž. —

21 Pe aci nu se aude pronunțându-se rr de cât r. —

22 În nicĭ un cuvînt pe dublu r nu îl pronunță. —

23 Pe aci preface pe f în h în cuvintele: hin, her, hiară salbatică hie, herbe. —

24 Nu sunt cuvinte în care fie sau fi să nu se prefacă în hie sau hi de. ex. în loc de fie cum o fi, zic hie cum o hi

25 Sonurille fie sau fi nu, se rostesc ca: f și ca: ei. —

" 27 Nu sunt cuvinte, în care h să se prefacă în v.

28 Poporul pe aci rostesce fără deosibire sonurile fie și hie dar îl întrebuințează mai multŭ pe hie. —

29 Poporulŭ preface pe v e în g în cuvintele: ghin în loc de vin, ghie în loc de vie, ghine în loc de vine, tot ghie se maia și în loc de vie și ghie în loc de vină. —

30 Nu rostesc pe ḟiŭ și pe giŭ. —

Întreb. 31 V de la începutul unor cuvinte ca viŭ lipsesce după cum am arătat la art. (întreb.) 29

32 În cuvintele stêua, ḑiua, rêua, nu se aude ea pentru ea. —

33 Poporul de aici deosibesce bine pe j de g și rostescŭ jugŭ iar nu giugŭ jur iar nu giur ginere iar nu jinere etc. —

34 Poporul pe aci rostesce pe ghi ca bi în loc de bine zice ghine, cerghi în loc de cerbi corghi în loc de corbi etc. —

35 Poporul pe aci rostesce pe ki în loc de pi de. ex. kiept în loc de piept, kicior în loc de picior

36 Nu rostesce cept sau cicior în loc de pieptŭ și picior. —

37 Pluralul dela lupŭ și dela popă, se rostesce lupki în loc de lupŭ, pokĭ în loc de popĭ. —

38 Mie și mielŭ se rostescu gnie și ynelŭ.

39 Poporul rostesce în același chip mie (1000) și mie (pentru mine) de ex. gnia dat ynie o gnie de lei. —

Întreb. 40 Nu am audit cuvinte pe aci în care poporul să prefacă pe n în r. —

41 Idem. —

42 Nu cunosc nici un cuvântŭ în care poporul să amestece pe j cu ș afară de: în locŭ de șarla (la câini) ĭi mai zice și jarlă. —

43 Pe s cu z al amestecă în cuvintele: bazma în loc de basma (batistă) cazma în loc de casma (hârlețu) etc. —

44 Nu cunoscu pe aci nici un cuvânt în care se schimbe pe ci în gi și vice-versa decât în loc de ciorapŭ ăi mai zice giorapŭ. —

45

46 Poporul nu rostesce pe aci decâtŭ fluerar, mâncător, ajutor, cuptior în loc de cuptor. —

47 Poporul pe aici zice, l'am văḑut, te am bătut, i-am dat ne-am întâlnit etc. —

48 Poporul are de obiceiu de a ḑice: ómenii merge, muerile tace, copii dórme. —

49 Poporul pe aicea ḑice la mâni mâinile. —

381v

Întreb 50

51

52

53

54

55

56

57

58 Numirea strugurilor pe aci e: Iepuróică, scină, crăcană, ţâţa vacii şi tamâiosei. —

59 Cuvintele privitóre la lucrarea ei suntŭ: desgropat, hărăcitu, praşit, cules, deshărăcala, tăcatulŭ şi îngropatul. —

60 Numirile feluritelor vinuri privitóre la culóre sunt Albu, Roşu, profir (care e amestecat din alb şi roşu); iar la gust ăi mai zic acru dulceagŭ şi măsprit şi la tărie: tare móle potrivit. —

Întreb 61 Numirile feluritelor grâne sânt grâu, ghircă, arnăut, orzŭ, orizu, secară, meiu. —

62 Nu sânt

63 —

64 Numirile buruenilor sunt: cicóre, scaeţi, susaiu, papadia, mierea ursului, ţâţa vacii, códa mielului, isma broscei, urdicei, pelinită, pelin, cucută, umbra iepurelui, usu iepurelui, căpriţă, loboda, ştir, moţu curcanului, lipici etc. — Ierburi: grâuşor ghisdeiu (visdeiu) corovatic, troscăt, talpa gâscei, aliorŭ (laptele cucului), rogoz, şiovar etc. — flori: busuioc, isma calomfir, crai, crăiţe, gălbinele, mac, nemuritóre, călţunaşi: etc. —

65

66

67 Cuvintele în privinţa calului; fel: gras, slab, fugar, telegar, vârsta: când e mic ăi zic mânzŭ, când e de un an ăi zic noten până la trei, iar dela trei ani în sus ai zic cal; iar la partea femenină ăi zic capă. — colórea: negru, murgu, sur, roib, alb, siarg, sioriciu, dereş, galbin, —

Intreb. 68 Cuvintele in privința boului sunt: felul: frumos (grasu) căzut (slab) asemenea și pentru vacă. Vârsta: când e mic îi dice vitel (de 1 an), mânzat (in al II an), (gonitor (in al III an) apoi bou de un vitel de doi ete. — culórea: bălanu, porumb, murgu, galben, roșu, și negru, priean. Poporul îi boteză după zi ói in care sa nascut ca: Duminecă, Duman, Mărtin, Miercan, Joean ete. ——

69 Cuvintele in privința berbecelui și a oiei sunt: spaónel, țureane, țigăi. — Vârsta: miel, cârlan. culórea albe și negre. ——

70 Cuvintele in privința colorei caprelor sunt: albe, roșii pestriță vânătă. vârsta: când e mică se numesc iadă după ce se mărește îi zice capră iar la partea bărbătească iedu și pe urmă țapu; iar la porc îi zice când sântu mici păurcei; și de la 6 luni in sus îi zice grăsuni și godinacei apoi pe urmă porci. —— iar partea bărbătească care o lasă de sămânța (prăsilă) îi zice vier. —

71 Cuvintele în privința câinilor: felul: câine de casă, câine de oi, câini de vânat in care numesc copoi, prepelicari, ogari. — Vârsta: cându e mic ai zice cățel, cățelandru și câine la partea feminină ai zice cățea. ——

colorile: negru, albu, bălțat, griv. ——

Intreb. 72 Cuvintele in privința pisicei sunt: cându sunt mici le zice pisoi apoi pisici și la sexul bărbătescu Cotoiu. —

73 Șórici se numescu: morăresei (cei mari) grivani și șórecei mici. ——

74 Țoțci se aseamănă cu vermi nu le dă altă numire de cât viermi oriunde sar găsi. —

75 Felurile insectelor se numescu: musce, țânțari mușițe, lăcuste, tăuni, viespe, albine, fluturi omizi, găinuși, gândaci puturoși. Cei-lalți păcanjeni ete. ——

76 Cuvintele despre găscă sunt: când sunt mici le zice boboc apoi găscă și gansacu: la rață: boboc de rață, rață, rățoiu asemenea și la lebădă. — la porumbel: puiu de porumbel poporul le mai dice și porunghel. porumbiță și porumbel, la turturică ai mai zice și turturea, cocoș, găină, curcă, curcan, bibilică, bibiloiu. ——

77 Cuvintele in privința albinelor sunt: alghină trântor, mateă, roiu stupului îi zice ulciu mieria îl numesc fagur când e ne storsă iar storsă îi zice miere (gniere)

Întreb. 78 La ursu ăi zie tot ursŭ, ursóică; vulpe cerbŭ cerbóica ĭepure iepuróica și la puii de iepure le zie vătui. —

79 La vultur ăi zie cloncan, la uliŭ ăi zie pârete sau hulubeșŭ. —

80 La bufniță ăi zie bufnița; iar la cucuvai îi zie cucuvea despre aceasta și crede că unde cântă ea móre cine-va. —

81 Corbului ăi zie corbŭ ciórei ăi zie ciórа și cioroiŭ

82 Poporul numiesce: mierlă, mierloiu, ciocârlie, ciocârlan: —

83 Poporul când vadŭ cocori zie că vestesce primăvara asemenea și barza. —

84 Bróscele se numescu: brósca țestósă; bróscă de apă, bróscă de pământ, și bróscă de iarbă care ăi mai zice și brotăcei. — la ariciŭ tot ariciu. —

85 Șopârlile le mai numescu guster (șopârla verde) și șopârlă la cele pestrițe: la șearpe ăi zie șearpe de apă care este roșie, și pe cei lalți șerpi ăi numescu pe toți șerpi.

Întreb. 86 Poporul numesce melcu, scoică, rac, paianjen, omidă, fluture, lăcustă, greire, furnică, lipitóre et. —

87 Numirile feluriților pesci suntu: Crap, morănu, ciega, viză, albișóră, știucă, roșióra, ghiban, somnŭ (ștică) caracudă, scalau, linŭ, țipar etc. —

88 Poporul asemănă pe om cu maimuța; pe lup cu câinile de oi, pe pisică cu tigru,

89 Sonul scos de animalele sălbatici; urlă, latră, sbiară: boul sbiară rața măcăesce; gasca gâgâe, cocoșul cântă, gaina cârcae și câtcădăcesce. —

90

91 Vânători când chiamă câini fluera și când vestesce pe ogari a se apropia zie ocol ocol.

92 Numirea câinilor de vânat sunt: prepelicari și ogari. —

93 Cel care se ocupă cu pescăria se numesce cotiear în loc de pescar, la gardŭ de pesce ăi zie cotețu. —

Întreb. 94 Locuința ciobanilor: pentru iarnă se numesce perdea, pentru vară stână locul unde mulg oile se zice strungă, vasele în care le mulge se numesce găleți având și alte vase mici numite cupe, unde îl închiagă pe lapte se numescu închegătóre, unde stórce cașu se numesce zăgarnă. - brânza se face din fălii de caș sărat și din caș dospit. —

95 Numirea ce dă ciobani la oi ale deosebi una de alta sunt: bucălai, bele, buzata, óchesă. —

96 Numirile ce se dă câinilor ciobănesci suntu lupu, dulau, puiu, haiducu, hoțu, grozea etc. —

97. -

98

99

100 Pe aci nu sunt cuvinte pe care le rostescu ciobani și săteni nu. -

Întreb. 101

102 câmpu se numesce. locul arat se numesce țarnă iar cel ne aratu islazu. —

103 Uneltile de plugărie se numescu: plugu, grapă semănătóre borână. —

104 Părțile din care se compune plugul se numescu, cotigă, grindeiu, córne, plazu, bârtă cormană, fieru lungu, fieru latu potângu, schimbătóre cârligu și pene.

105 Părțile carutei se numescu; drieu, care e compus din spiteze și carâmbi vârtegu gresie, mădulari, scaun, scară, cruce, crucióe, oiște, liori, raincă, osii și rótele care se compun din bute, spiță (schița) obiadă, chilnă caruți de dinainte și codirla care e la spate. lișițe, craci și splina. —

106 Părțile din care se compune móra sunt: ciardac cosu, pietre, róta, grindeiu, aripile, fusu prisnelu. —

107 Meșteșugurile la țara le zice meșteșuguri iar persónelor le mai zice dulgher, fieraru sobar, ciobotar croitor etc. —

Întreb. 108 Uneltele de dulgherie se numescu, rindea ferăstău, teslă; compas, echer, burgiu, sfredel, schitelnic şi când se pun la lucru zie Dómne ajută. —

" 109 Uneltele de ferărie se numescu: ciocan, nicovală, cleşte, foi, priboiu etc. —

110 Uneltele de zidărie se numescu: Mistrie, ciocanul, drişca, găleata, cumpăna, dreptarul etc. —

111 Felurile de ţesături se numescu: foite, velinte, ţolŭ, duşce, pânză de inŭ, pânză de cânipă, pânză de bumbac, ştergare (prosópe) scórţe: —

112 Uneltele de tors sunt. Furca, fusu rischitor, zavelcă (pamazalcă).

113 de ţesut suntu: răsboiu, suveică (suvelniţă tindechi, sulŭ, vatale, spată, scripţi ite potnoji şi zavor şi fuscei. — la cusut: aţă ac, undrele năparstoc (degetar) fórfeci. —

Întreb. 113 Cuvintele privitóre la plutire sunt: luntre, dubă, plută, o pacină cârmă

114 Armele cu care se servescu săteni suntu: puşca, pistolu şi bâţu. —

115 Cuvintele cu care se servescu săteni despre armele din trecut la Români suntu puşca cu cremene puşca cu capsă de astăzi şi puşca cu acu. —

116 Cuvintele întrebuinţate la ale casei suntu perete, învelişŭ uşă, fereastră vatră beciu curte (oboru) puţu, pat, scaun laviţă e cofcare pune cofile cu apă şi saci cu producte, masă, cofă, bărdacu solă hornŭ bagiac (blidar) ţepsan. —

117. Pentru vorbele de mâncare se întrebuinţează; tot un fel or cine ar mânca, d. ex. mănâncă ómeni; mănâncă boi. —

118 Numirile hainelor bărbăteşci suntu: căciulă pălărie, cămaşă cămăşoiu flanel iţari poturi, tureci, brâu, obiele, opincei ciome şi hileri alţi mai zic şi galoni; la femei batistă, fesŭ, camaşă, ilie mânicar (zabun) rochie brâu, braciele, botine. —

Întreb. 119 Numirile podóbelor femeesei sunt: salba, bratiu inele, cercei, colan, zgardoi de bani. —

120 Numirile mâncarilor sunt, ciorba, friptura, chilafu, plachie, coleașă, ghizmanoi, placintă prajitură de carne; —

121 Numirile deosibite ale băuturilor suntu: basamac (rachiu) ghin, țuică, mastică etc. —

122 Cuvintele privitóre la înrudiri sunt: socru sócra tata, mama, nenea, lelea, dada, cuscra, varu cumătrii. —

123 Cuvintele privitóre la căsătorie sunt: la logodnă ăi zice tocmială, nunta începe de Miercuri: Miercuri cerne făina, joi cóce pâine și cornuri, Vineri vin lăutari duce la nun rachiu, Sâmbătă duce bradu la mireasă unde jócă până seara totu sâmbătă seara rade pe ginerica cântându-i lautari și plângând rudele, însă ginerica nu vede sâmbăta bradu; Duminică pleacă nunta la mireasă după ce ajunge jócă găleata și o varsă de trei ori mireasa cu un flăcău apoi intră în casa tótă nunta; pune masa chiamă ómeni la

rachiu, să face horă de fete și flăcăi se scólă ómeni de la masă se duc și vin cu nevestile la logodnă unde vine și ginerile cu mireasa; ăi pune în genunche și le dă ertăciune de cununie, după aceia scote pe ginerica și mireasa afară la horă unde jócă și bradu acea horă se numesce nuneasca pe urmă ăi bagă în casă începe rudele să plângă pe mireasa iar stolnici ginerelui ăi care peticele în căruțe, pe urmă stolnici ginerelui lasă o vadră de vin lao stolnici miresci apoi pleacă cu nunta la Biserică, ăi cunună, vin acasa și socru și [illegible] se pun jos afară și le tórnă mireasa apă pe mâni; iar stolnici aruncă malaiu și cumsă colea umple ștergarele care le scote mireasa din sân și le dă nunului și socrului de să șterg pe mâni, apoi da cu vin unu de la altu câte o pahare de vin nunu, nuna, socru ginerica și mireasa iar sócra ascaptă pe mireasă în pragul ușei gătită și cu frâu de la cal în mână îi pune frâu după capu și mireasa pune mânile în pragu de sus; iar ginerica cresteează cu cuțitu în patru părți la ușă apoi sócra ea pe mireasă în brațe și o duce în casă și pune pe mireasă de face cruce cu miere sau untu în cei patru pereți ai casei; dupe aceia pune pe ginerica cu mireasa la masă mănâncă amândoi o nucă, un ou o găină și o pâine dupe aceia duce pe nuni acasă; iar la socri facu horă afară și stolnicei dăcu vin la bătrâni dupe marginea horei. — Ziara facu masă a mare unde se adună ómeni chemați, bărbați în casă și femeile în alta, fac dar apoi dupe masă plécă la cârciumă unde bea și jócă — până a II zi. Luni nuna leagă mireasa la capu. Marți sunt plăcintele Mercuri ridichili și să termină iar la săptămâna se duc tineri cu colacu

la socri nevestei, ca săi erte asemenea și la nunu. —

Întreb. 124 Jurămintele poporului sunt Zău pe legea mea.

, 125 Ocarile întrebuințate pe aici sunt: trăsnitear Dzeu; firai al dracului, bătăte crucea; ardetear focu. etc. —

, 126 Jocurile cunoscute pe aici suntu: drichia, dau furcă ([illegible], 157!) ciuciulucu, pureaua, mincea, călugarul, petrecu, pokicu. — vorbe nu au. —

, 127 Vasile pentru gătirea bucatilor sunt: tigaia, tingirea, óla, ciaunu, tavana, le pune în strachini, talere, le duc la câmpu în óle, covățele etc. —

„ 128

129

130 cuvintele privitore la jocul de cărți suntu coneina, fante, trei-zeci și una. —

Întreb. 131 Danțuri sunt: cărlia, mocănuța, pandelașu, sultănica, bătrâniasca, chindia, hora în 2 părți; jopărlanul, stânga, la aceasta sunt cuvintele la horă te îndeși; te îndeși; în argea nu scii să țesi; Vinde tată pe bălan, pe bălan calul din ham, și îmi ea rochie și colan și o oca de suliman să es mâine la divan să mia ley d'un căpitan. . —

132 Instrumentele de musică sunt: cimpoiul, drâmba, fluerŭ, cavalu, viora, și cobza. —

133 Cuvintele privitóre suntŭ: Dzeu sĕ 'l erte, Dzeu să primească, și să 'i fie țărâna ușoră.

134 Între sufletul de om și dobitoc nu face nici o deosibire. —

135 Nu este nici un cuvânt de osibit. —

136

137

138 În privința stelelor credința poporului este că: pentru fiecare om e o stea. —

Întreb. 139 Porul numesce unele stele: fata cu cobilița, cloșca cu pui, luceafărŭ di zină și luceafăru de searăi, carul cu boi. —

140 Partea cea albicióasă a cerului ăi mai zicea calea laptelui sau drumu robilor se zice că acea parte albicióasa sa format ca să vadă robi drumu de a se duce la locul lor. —

141 Poporul eclipsele de sóre și de luna le numescu ast-fel: că 'lĕ mănâncă svârcolacii

142 Svârcolacii sunt un fel de ogari cu aripi și mușcă sau din sóre sau din lună. —

143 Diochiul înțelege că s'a uitat cine-va cu ochi răi și individul atins de acest diochiu móre de nu 'l va discânta. —

144

145

146

147

Intreb. 148

149 Despre Strigoi povestesce că se fac (din) din cela ce trece peste mort și că mortu chiamă pe tóte rudele sale pe lumea cea-ialaltă. —
Stafia se zice că e umbră de om forte îngrozitóre. —

150 Povestesce despre dracul poporul că e cel mai mare rĕu facator și spun că e negru cu córne și cu viare mari. —

151 Poporul povestesce despre Ursite ca sunt 3 fete și că vine la ferĕstra casei a 3 zi dupe nascerea unui copil și câte trele ăl ursescu și cum zice cea de la urmă așa rămâne. —

152 Poporul vorbesce despre Iele că sunt tot 3 fete una din ele cânta și cele lalte jóca unde jócă ele rĕmâne locul pârlitu în forma unui cercu și cine trece întâi peste acel loc se bolnăvesce din Iele care bóla este întocmai Damblla. —

153 Joimărița crede poporul că șcade în turnul bisericii și că sperie femeile ca dacă nu termină de tors cânipa până la joia

mare din săptamana patimilor le pârlesce cu ea. —

154 Poporul crede că în ziu'a de sfântu Ión Botezatorul sa facut lumia.
Femeile în ziu'a de Sf. Ión fac Iordanu adică mânânca și bea câte 11-12 la un loc. —

155 Păparuda este o zi în care ómeni se udă cu apă ca să se facă cerealile. —

156 Despre Zburător se povestesce că se face din dragoste. —

157 Poporul numesce un joc cu numele de Țurcă (ciuciulcu)

158 Brezaea e un om îmbracat cu o piele de capră și cu un bot făcut din 2 lemne care le dischide din o ață care o are sub mască. —

159

160 În ajunu crăciunului și a Sf. Vasile umbla flăcăii și copii din casă în casă cu colindele.

161

162 Smei și Balauri se înțelege de popor că sunt împărați din vechime. —

Intreb 163.

164

165

166

167 Frigurile provin din causa ostenelei. Epilepsia (lovitura) din frică, holera se zice; ca provine din mâncarea fructelor multe în timpul verei —— ciuma nu se scie. —

168 Poporul povestesce despre sf Petru că el este stăpanul lupilor și cine nu serbiază pe Sf. Petru, îi mănânca lupi vitele, și pote și pe el. —

169 Despre Sf. Ilie poporul de aici povestesce că: când tună umblă sfântu Ilie în cer cu căruța și cai de foc asemenea și când trăsnesce. -

Intrebarea 170 Sfântu Neculaiu e socotit de popor că mărită fetele, sfant. Spiridon că e făcător de minuni; Sf. Stelian ca să trăiască copii Sf. Arhangheli Mihail pentru că are cheile raiului și Gavriil pentru că ține ciuma de păr. —

171 Poporul împărțesce zió în [illegible] părți numite conace, prânzu namezi chindie sau seara nóptea o împarte în de seara până la miezul nopței de la miezul nopței până la cocoși I cocoși II-lea cocoși al III de la cocoși până la zori. —

172 Zió întâiu a lunelor nu au altă numire decât la I Ianuarie zie cărindar lui Ianuare (calendar) și întâiu martie (mărțișor) —

173 Poporul socotesce ca mai mari zile Sf. Duminica Sf. Mercuri și Sf. Vineri. ——

174

175 Poporul povestesce, că óia e cea mai placută lui Dzeu

Intreb. 176 Nu sûnt locuri sfinte. —

177 Poporul privesce pe Sóre și luna ca sfinte zie: sf. Sóre și sf. lună. —

178 Poporul de aici zice a răsărit zorilă adică se arată zorile când se ridică ceva luceafarul de ziuă și murgilă când se arată murgul serei adică când văd luceafărul de seară.

179 Blestem cu Dunărea nu este de cât cându blestemă lualar Dunarea

180 Poporul de aici zice când bate vântu că: vântu e într'un vasu (butoiu) mare și la fundu butoiului e un moșu chior și când se supără pe lume scóte cepu (dupe alți somoiogu) și de acia bate vântu, fiind că nu înemeresce moșu să pună cepu. —

181 Vânturile le numescu poporul pe aci: Crivățu, austru, băltărețu, vrânceanu și munteanu. —

182 Rugăciune afară de cele bisericesci suntu cu vintele acestea: Cruce în casă cruce, în masă cruce în patru colțuri de casă. Sfinte îngere păzesce-mă pre mine și tótă lumea. —

Intreb. 183 Căderea stelelor crede poporul că: când pică o stea a murit un omu. —

184 Poporul crede că: când pune cuțitul cui-va acela móre și zice că e mort de cuțit; iar prin darea argintului viu ăi face celui datu tot o buba pe corpu. —

185

186 Mama pădurei se crede de popor că este o femee îmbrăcată în alb și fórte mare așa că are ochi cât sita. —

187 Ciurica este o sărbătóre păgânească —

188

189

190 Pasările ca ciocul de foc poporul zice că-s arendași și propietari. —

Intreb. 191 Vântul turbat crede poporul așprimea aerului din înnălțimea cea mai mare și dacă se ne o pasăre pană acolo cade jos și o mănâncă câini și Turbează.

192

193 Despre curcubeu crede poporul că va sta plóea. —

194 Rodu Pământului âi zice poporul la o planta care are pe ea închipuitu tóte producțiunile care plantă arată care din producțiuni nu se fac și care se facu din destulă așa de ex. are pe ea butoiu cu vin, orzu grâu etc.

195

196

197 Iarba fiarelor e un fel de iarbă care o găsescu Aricii când le înconjóră pui cu gard și pune un lacăt la ușă, care lacăt se descuie de ariciu numai atingândul cu acea iarbă iar pe urmă o ea acela care a încunjuratu puiu de ariciu și se servesce cu ea la ce ce descuiere așá crede popoporul pe aici. -

Intreb. 198

199 Poporul crede că: cari cád rod lemnul din îngrădirea caselor și că laude țăcanindu zice că și ciasornicul casei. —

200 Poporul crede pe aici că: în Raiu mergu sufletele morților ne păcătoși și că trăescu forte bine; iar despre Iadu cred că acolo mergu sufletele celor păcătoși; acolo îi călarescu dracii îi aruncă în focu etc. —

201 Poporul crede că după ce móre omul, sufletul se duce pe lumea ceailaltă sau pe taramu cel laltu. —

202

203 Poporul ași esplică eșirea cu plin așea: când pleacă unde-va și îi ese cu plin zice că izbândesce; iar când le ese cu sec zice că le merge reu. —

204

Intrebare Căpcăuni crede poporul că sûntu mâncători de ómeni. —

206 Poporul crede despre vremea de apoi că: Va veni Isus Hristos să judece vii şi morţi, să aleagă pe cei drepţi, să'i recompenseze şi pe cei păcătoşi să'i pedepsească. —

Fine

Invețator grad. I-iu J. Demetres

+ [illegible]
+ Bertești de Sus
+ Lacu Sărat
+ Măgura
+ Ozman
+ Valea Cânepei
+ Scorțaru Nou
+ Silistraru
+ Vădeni

Brăila ~~Ilfov~~ No. 4.

400

433

Caetŭ

de

Respunsuri la întrebările făcute în
cartea numită Albumul Datelor.

Văzut de noi la facerea
inventariului astă-zi 21. NOE. 1907
Judecător

N. Călinescu

1. În cuvintele: maiu, magazie, mașină
4. Se zice: fată, seară, masă.
23. Preface. D. e. hie, here, hiare, herăstrău.
29. În ghiu în locu de viu, ghie în locu de vie.
33. Deosibește ḑicând: ginere, jir, jurnul,
jafu, jalbă, judecată.
34. Rostește ḑicând: ghine, corghi, corghi
coreghie, porunghel, vraghie.
35. Rostește ḑicând: chiept, chicior, în loc
de piept, picior.
37. Se rostește ast-fel: luchi, pochi, vul-
chi,
46. Se rostește: fluerar, cumpărător
vânḑător, mâncator, ajutor, iară
nu fluerariu, cumpărătoriu, ect.-
47 Ḑice numai: l'am veḑut, l'am bătut
i-am dat, ne-am întâlnit.
56. Numirile puțin puțin întrebuințate
sunt: Lemnul Câinescu, salbă moale.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

57. Numirile pomilor roditori puţin întrebuinţate sunt: agriş, coacăz.

58. Sunt un fel de struguri ce se chiamă ţâţa vacei, ale cărui bobóne sémănă forte mult cu ţâţa vacei.—

Alte varietăţi sunt: struguri vărătici ce se coc înainte de toţi strugurii.

Tămâiósa care când se côce are un miros al tămâiei.

Ardinel cari conţinând mult must în ei se întrebuinţează pentru a se fabrica vin. — Apoi struguri negri cari sunt de două varietăţi şi se numesc: negru vârtos ce se conservă forte mult pentru consumaţiunea de iarnă fiind-că nu pot a se strica lesne având must puţin în ei, şi negru acele care conţinând must mult se întrebuinţează pentru a face din ei vin.

60. Sunt două feluri de vinuri: alb şi roşu.

61. Grâu de tómnă şi de primăvară.

72. În privinţa pisicei se vorbeşte că, dânsa este vrăşmaşă omului şi că, ea vreste să móră stăpânii sei şi să rămână numai o babă chióră la care să ia din mână mâncarea.—

73. Despre şoarecei când ei sunt mulţi în unii ani se vorbeşte că se va face sau vre o bătălie sau vre o mórte mare, sau vre un an de lipsă.

77. Despre albină se povesteşte că, dânsa a cerut de la Dzeu că când ea va muşca pe cine-va să móră acela şi Dzeu ia zis că mai bine să móră ea când va muşca pe cine-va.—

79. Despre vultur se povesteşte cum că, dânsul nu îmbătrâneşte nici o dată, pentru că când este aprópe a îmbătrâni atunci se duce la râul Iordan în care se scaldă şi pe dată întinereşte.

80. Despre cucuvea se dice de către popor că când dânsa cântă pe casă sau împrejurul vre unui om este semnŭ că móre cine-va din acea casă.

81. Se vorbeşte de popor că, când ciorile umblă în cete mari atunci trebue să dea vre-o vreme rea, de va fi Vară este semnu de plóe mare cu furtună, de va fi Tómnă sau Iarnă este semnŭ de vifor.

83. Despre barză se povesteşte că când ea vine pentru prima óră Primăvara de va fi curat albă atunci este semn că se face vara productele bune, iar de va fi mai murdară atunci ete semnŭ că nu se va face productele bune.

Şi când vine dânsa pentru prima óră de o va vedea omul pe sus în sbor atunci o arată la toţi câţi sunt pe lângă dânsul şi suntă

ş.

veseli credênd că în tot timpul verei vor fi sănătoşi, iar de o va vedea pe jos atunci în acel moment ei sunt măhniţi în sine de óre ce cred că vor fi bolnavi în timpul verei fiind-că au vĕdut barza jos.—

86. Despre racu se povesteşte că dânsul a furat cuele când Ebrei au restignit pe Dlu nostru Isus Christos, şi că Muma Dlui pentru acĕasta l-a blestemat să nu aibă post ei; să se mănânce în tot d-a una.

Despre păianjen se povesteşte că, când cine-va va omorî vre unul Dzeu îi va erta şépte păcate.—

87 Crap, ştiucă, cosac, somn, şalău, biban, albişóră, mrénă, agă, morun, ţipar.

91. Strigătele ce obişnuesc omenii sunt: hooo, hooo când sunt de strig la păsări unii în urma ce să scornească vânatul, şi să fugă în nainte unde stau cei cu puşcile.—

Iară când sunt la câmpu în ogoare stau
sprijinite de de picioarele.

95. Plăvan, ghioroan, gâtan, negru, sevaler,
murgu, roșu.

96. Hampu, corbu, bălan, lupu, haidău, hoțu-
bu, Dulău.

98. In trei părți și se numesc: prânzul, amiazi și
sară.

102. Se deosebește după semănătura ce este
în acea parte a câmpului. De va fi porumb
se zice porumbiște de va fi grâu, grâuriște,
iar de va fi nelucrat ânul sau doi ani se
numește pârloagă, iar de va fi de mai mulți
ani se numește țelină.

103. Topor, oticu, tânjala, cercuri, restee, jug, lut-
fer.

104. Grindeiu, coarne, brâsta, plaz, cormană, fier
lung, și fierul lat, rotile, osie schimbătoare și
dreptar.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

105. Roate, osii, leuci, rânci, {Druga, sau carâmb,
mastelarii, scara, grosie, inimă, spiță, ci-
ște, fundătoare, mesel și codârla.

107. Plugărie, butnărie, ferarie, dulgherie, zi-
dărie.

108. Topor, teslă, ferăstrău, sfredel, daltă,
rindea, meșă, cuțitoe.

109. Ciocan, cleşte, nicovală, foi, cuțitoe.

110. Mistrie, teslă, căldă, apă, cărămidă
nisip. var.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

111. Pânză, sevițe foițe.

112. Fusu, furca, răsboiu, spată, vatale, ițe,
pitrogi, scripeți, suvelnița. Acu, mașină

114. Pușcă, pistol, revolver.

118. Palton, vestă pantaloni, ghetre, căciulă,
pălărie. — Roche, fustă, haină, bolonaș,
scurteică, broboadă, basma, bani.

119. Salbă, brățări, inele, cercei, [illegible]
ne de păr.

120. Ciorbă, prăjitură, tocană, ciulama piftie supă.-

121. Vin, rachiu, ţuică, rom, bere, mustu.

122. Tată, mamă, soră, frate, văr, vară, fin, naş, naşă, cumnat, cumătru, cuscru, unchiu, tuşă.

124. Dumnezeu, maica precistă, de grijanie, cruce, cină, paşte, crăciun, lege, Biserică, sfânt, colacu, minune, toacă, suflet, sânge.

125. Să fie al dracului; săl bată Dzeu. săl trăsnească Sf. Ilie.

126. Inelușu, boș, lumânărica, pitrece, mingea, poarca, popicii, hora,-

127. Pentru gătire: căldare, tingire, tigaie, tava, pentru ducere la masă, castron, strachină, farfurie, pentru mâncare lingură, furculiţă, cuţit, pentru ducerea la câmp: în boliţă.

130. Cartofie.

132. Cimpoie, vioră, cobză, clarinet, fluer, caval,

139 Cloşca cu pui, carul cel mare, luna care poartă doi fraţi zicându-se cel mic a omorît pe cel mare şi cel mic îl poartă pe cel mare în spinare şi îi ţine căldăruşa la nas fiind că îi curge sânge

140. Drumul robilor.

143. Un cuget veninos pătrunzător, adecă: când cine-va se uită la o fiinţă cu un cuget că e prea frumoasă şi din acea uitătură se produce un fel de venin în trupul acelei fiinţe frumoase şi aceia se bolnăveşte.-

149. Strigoii se facu morţii cari nu sunt bine păziţi, aşa fel ca să nu treacă până ce se îngropă peste mort nici un fel de animal că, ce animal va trece peste mort aşa se va face. D.e. De va trece pisică mortul se va face pe urmă pisică şi acela se chiamă [illegible].

Stafie se face atunci, când se face un zid mare, şi ia măsura la umbra unui om sau femee cu numele Oprea sau Stan. Oprina sau Stana zicând că Oprea opreşte şi Stan sau Stana stă: şi acea măsură o pune în zid şi la 6 săptămâni după ce a luat măsura la umbră móre acea fiinţă şi se face stafie.

151. Ursitorile se zice de popor, că sunt trei femei ce nu se văd, ele vin la trei zile după naşterea unui copil de îl ursescu şi ce îi va ursi ele să paţă în viaţa sa aşa va păţi.

152. Ele sunt nişte fiinţe ne văzute ce umblă prin văzduh şi strâmbă ori pe cine va vrea ele, om sau dobitoc, şi acestea nu îşi găsescu leacu lor la lucruri sfinte ci prin descântece.—

154. Se adună femeile la o casă destinată şi fac clacă.——

…TECA … POPULARE ROMÎNE

155. Papa ruda este o femeie gătită cu bozii şi jócă pe la casele poporului şi când jócă sărind în sus şi învârtindu-se în pregiur, stăpânul casei ese cu apă şi o udă zicând: cum curge apa din acel vas aşa să curgă şi plóia ca să se facă bucatele.—

156. Sburătorul este un fel de bólă provenită din dragoste ce o au doi tineri ce nu se iau unul pe altul din óre care împregiurări.—

158. Este omul mascat în chipul caprei cu córne cu capra la care pórtă clopoţei.—

160. Colindele se petrec între toţi tinerii la Crăciun şi la anul nou.

162. Balauri se zice că sunt nişte şerpi cu aripi.—

165. Dalacu, friguri, junghiu, inimă.—

166. Tulan, guşter, armurariţă, splinu, sângerat.—

167. Frigurile vin din osteneală, din mâncări rele.–
Epiplepsia vine din o veste prea rea sau bucurie prea mare.
169. Sfântul Ilie se zice de către popor că umblă cu tunetul.
171. O împarte în trei părți pe care le numescu conace, și anume: conacul de prânz, de namiezi și de seară.–
172. Ziua întâia a lui Martie
173. Deosebește pe Mercuria și Vinerea zi când Sf. Mercuri și Sf. Vineri.–
175. Gâsca, găina, oaia și melcul.
177. Privește zicând: Sf. Soare și mulți se închină când el resare și apune.– Și la lună asemenea când este luna nouă.
178. Zorile se zice când se rușește cerul dimineața și Murgilă asemenea când se roșește cerul seara.–

181. Cel de la Nord-Est se chiamă Crivăț, cel de la Nord-Vest se chiamă Muntean, cel de la Vest Austru și cel de la Sud-Est Băltăreț.
183. Când cade vre o stea atunci poporul ḑice că a murit vre un om.
188. Se strâng mulți locuitori la uă casă destinată și petrec cu mâncări și băuturi la anul noü.–
193. Când se pune corbul pe cei [illegible] zice că este semnu că încetează de a mai ploua.–
198. Colăceri sunt tineri călări ori pe jos și duc veste la mireasă și la ginere înaintea nunții.–
199. Cocoșul.–
200. Raiul este un locu luminat unde merg toți cari face bine în lumea aceasta. Iară Iadul este un locu întune

cât unile se muncesc de către dracii toți
cei cari a făcut rău în lumia aceasta.

201. După ce móre omul se zice că merge
în lumia cea-laltă sau pe cel altu
târâm.-

202 Un nou Sinfrânt.

203 Când ese cine-va cu plin la omul ce
voește să facă un lucru ori care atunci
zice că-i merge bine iară; dacă-i va eși
cu secu zice că nu-i va merge bine.-

205. Despre căpcăuni se povestește că sunt
niște omeni mari cu două guri cu una
la ceafă pe care scote osele, și una în față
pe care bagă bucatele, și cu cu un ochiu
în frunte.-

206. Când va fi judecata cea de pe urmă.

[illegible]

7

No. 3. — 410

Braila

TEXTU

pentru

Răspunsuri la adunarea datelor

apartinandu

~~lui~~

Învĕțătorului [illegible] Minku

LIBRARIA UNIREA
D. JONESCU
Braïla.

a când
... exprima lucrarea mai multor ființe,

No. Curent

1. Poporulu de aici în cuvintele, Moria, Paraschiva, Clasture, mașoni, Sordu, Castravete s'o rostește
curat pe (a).

2.

Văzut de noi la facerea inventarului astă-zi 21. NOE. 1907 Bibliotecar
BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

3. In Cuvintele Cântecu, Câine, Cânipă, Cârtiță, Sâmbătă s.a.
4. Se obicinuește mai bine seră, fată, masă, s.a.
5. Suntu cuvintele dormimui, România, Gropeni, Colbóia, Rogozu, focu, Cioropu, Codru, Bordeiu s.a.
6. Se dice mai multu umblu, unghiu, colțu
7. Nu suntu pe aici vulgulu obicinuește a dice ast-felu: întâiu, Cuiu, Straiu, Călcâiu s.a. —
8, Nu suntu, se obicinuește a se dice, puiu, epure, ureche, etc
9. Nu se au .
10. Nu se întâmplă.
11. Se obicinuește dér nu în tot-deauna, numai cand dice d-l. ~~când~~ ómeni suntu în câmpu, ómenii se ducu la plugu s.a. pentru verbulu faci se obicinuește când dici faci ei cutare lucrare etc. ~~acuia~~ când se esprimă lucrarea mai multor fiinte.

No. curent

Pag. 2.

411v

12. Se dice numai ast-felu: Cuvinte, morminte, minte, vin-
mine etc.

13. Se aude destulu de deslușitu diftongulu (oa) d.E. Oame
oaie, oale, boale, deși unele din aceste cuvinte
facu la singularu și altele la pluraru, în o curăț
ca: vorba oameni, la sing. face omu, oaie, la plur.
face, oi. ș.a. —

14. Se aude mai bine (ia) de cât (ea) Ciara, sbiară,
piară, fiara, deși contra gramaticii.

15. Pe aici se îndeletnicescu ómeni a dice placere, lege,
merge, culege, éră nu placére, ș.c.a

16. Suntu, se dice, șése, vrea bea, și altele.

17.

18. Cunósce afară de (z) propriu, mai cunósce și pe (d) de-
rivat din (d) mai punu în locu de (z) propriu și
(d) derivat, și pe (s) care după cum știmu
între două vocale se citește ca (z) d.E. Casarma,
magasinu, și altele. —

19. Nu căci în vorba Dumnezeu se póte scrie și cu (d)
d.E. latinește (deus) pe când praznicu nu se mai
póte într'altu chipu.

No curent

Pag. 3.

412

20. Suntu cuvintele: Cărămiḑi, oglinḑi, verḑi, ale că-
roru ~~rag~~ rădăcini a acestoru cuvinte, facu:
Cărămidă, oglindă și cele-lalte. —

21. Poporulu de aici nu obicinuesce pe (r) dublu
în nici unu cuvântu. —

22. Nu e nici unu cuvantu în care să se audă (rr)

23. Poporulu de aicea înlocuesce cuvintele (hi), în locu
de fi, și (hieru) în locu de fieru, hierbe, în
locu de fierbe și altele. —

24. Este supinulu acestui verbu care nu se póte
dice altu-felu de cât, fostu. —

25. Nu se rostesce altu felu de cât așa d.E. fieru, fiertu,
fiertura și altele.

26 In cuvintele, huetu (vuetu) hulpe (vulpe) hulturu
(vulturu) și altele. —

27. In acelea enumerate la numĕru (26)

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

28. Da, de óre ce în pronunție unula și altula, adică: ori
hi, ori fi nu întimpină nici o greutate. —

29. In cuvintele mai cu séma, ghin (vin) ghine (vine) etc.

30. Nu, poporulu de aici pronunță curat cuvintele
vin, vie, etc

31. Nu esclude în nici unu din cuvinte pe (v) și să
rostéscă vorba cu restulu celor l'alte litere, ca pentru
cuvintele, vinu, să dică in și altele. (ue) vin.

33. Poporulu confundă adecă aceste doui sunete, obicinuește a pune pe (j) în locu de (g) d. E. giuru, ginere, ginje (giupâneasa) jupâinesa. și altele.

32. Nu întrebuințiză poporulu asemenea schimbări obicinuește a dice regulat. stena, dioa, rena și altele

34. Rostește, dicând, (cerghi) în locu de cerbi, (ghine) bine, (corghi) corbi. (vraghie) vrabie și altele.

35. Rostește, dicênd, în locu de (pieptu) cheptu, (chicioru) în locu de picioru și altele

36 Nu, se pronunța, curat, cheptu, chicioru, în locu de peptu și picioru.

37. Poporulu de aici când vrea să arate mai mulți popi și mai mulți lupii, dice, pochi, și luchi

38 Poporulu obicinuește a dice, și gnelu, gnie, în locu de mie și mielu, —

39. Rostește, deosebinduse numeralului (mie) de pronumele (mie) prin acea că înaintea numeralului se obișnuește a se pune (unu) o litera (o) pe când înaintea pronumelui nu se pune.

40 Esceptiuni facu acésta schimbare de a pune pe (r) în locu de (n) intre vocale unu la sută. de regulă punne pe n éră nu pe (r).

41. Poporulu de aici în nici unu din cuvinte nu obicinueste a pune pe (r) în locu de (n) dice curatu făină eră nu fărină. —

42. Nu amestică nici cum, întrebuințiză pe (ș) la locu lui d. E. Sarpe, sorge, sapte și altele și pe (j) la locu lui d. E. jopu, jelește, joc, și altele.

43. Amestică mai cu sémă în cuvintele, Sméda în locu de Zméda, Casorma în locu de Cazorma.

44. Nu amestică:

45

46 Rostește fluierași eră nu fluerarii, mâncători eră nu mancatorii, ajutori eră nu ajutorii.

47 Le este cu totulu streine aceste cuvinte, dau l'am vădutu, te-au bătutu i am datu, ne-am întâlnit, l-am aratat și altele.

48. Nu obicinuiescu a dice: omeni merge, oameni mergu, copii dorme în locu de copii dormu femeile tace, în locu de femeile tacu, și altele.

49. Poporulu dice adevărat mâinele eră nu
mânule, sau mănuşile. —

50. Omeni pentru cele patru anotimpuri nu face
nici o abatere, le numescu tot astfelu nestimu
în când se termină şi cand se începe fie-
care din ele, unii. Zăpezi i mai dice
şi omătu, Gheţi i dicu tot asemenea,
Poleiului i mai dic, poleiu şi chiciură,
Arşiţei sorelui, i mai dice zăduful, zăpuşu
saú năduful verei.

51, Suntu următórele: mórei i ~~mai~~ dice tot mare
nocanu (balta) toiu (vopoiu) râu; părău nu de-
osebeşte, munte (dealu) movilă; măgură nu ştiu ce
este, dâlmă nu se usitésă; grinu asemenea.
Codru tot codru, pădure idem, redin nu se
ştie ce însemneză. —

52,

53, Suntu: Petră (~~petr~~ chiatră) bolovanu (bolovanu)
Cotróntă nu se ştie, auru, argintu, fieru în
locu de feru, cositoru, plumbu, frunsă.

54, Suntu acestea: acelea care au o cólóre galbină
închisă străluciitóre se dice că este aurie,
acela care au o cólóre albă cam închisă
se dice argintiu, acelea care are cólórea
cenuşie deschisă se dice în cólórea feru-
lui, şi altele. —

55, Suntu acestea usitate de poporu: Părţile po-
mului le numescu: cea din pământu, rădăcină
cea deasupra pămîntului până unde
începu cracile o numeşte trunchiu şi por-
tea deasupra a trunchiului crăci.
La plantele ce producu cerialile numescu
partea din pământu tot rădăcina, partea
deasupra pamentului până la frun-
paiu şi partea din capu paiului
spicu, la leguminóse dicu părţei din
pământu tot rădăcină, şi părţei din
afară frunze. —

56, Suntu tot acelea pe carele enumeraţi
în dreptulu acestui numeru. —

57. Totu astfelu ~~le numescu~~ de numirile da
şi poporulu de aici. —

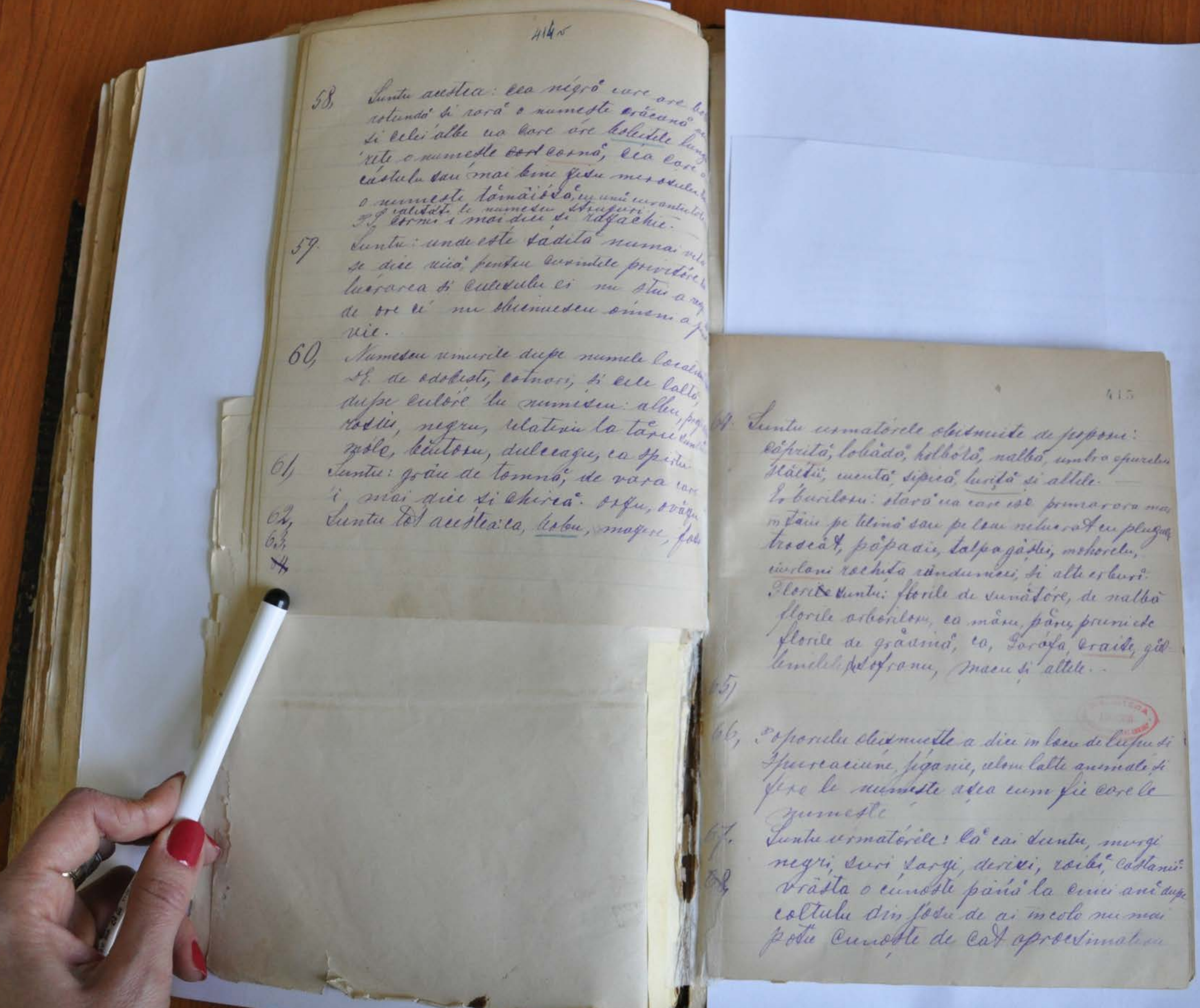

414

58, Suntu acestea: cea négră care are b
rotundă şi rară o numeşte drăcană
şi celei albe ca care are boabele lung
rete o numeşte ~~cort~~ cornă, cea care
căstulu sau mai bine fiesu merosulu
o numeşte tămâiésă, iar unii crescutori
ş. calităţi le numescu struguri
ş. ş. cormi i mai dice şi rafachie.

59. Suntu: unde este sădită numai vi
se dice viiă pentru cuvintele privitóre
lucrarea şi cultului ei nu ştiu a
de ore ce nu chiemnescu ómeni a
vie.

60, Numescu vinurile dupe numele locali
d. g. de odobeşti, cotnari, şi cele lalte,
dupe culóre le numescu: albu,
roşiu, negru, relativ la tărie
moale, tăriosu, dulceagu, ca spirtu.

61, Suntu: grâu de tomnă, de vara care
'i mai dice şi chircă: orzu, ovăzu

62, Suntu tot acestea: ca, bobu, mazere, fas

63,

~~64~~

415

64. Suntu următórele obicinuite de poporu:
căpriţă, lobădă, holboră, nalbă, umbra epurelui
stăltiu, mentă, sipică, luriţă şi altele.
Co burilosu: starea ca care ese primăvara mai
întâiu pe ţelină sau pe locu nelucrat cu plugulu
troscă, păpădie, talpa găştei, mohoreu,
curlani rochita rândunicei, şi alte erburi.
Florile suntu: florile de sunătóre, de nalbă
florile arborilor, ca mâru, păru, prunu etc
florile de grădină, ca, Gorofa, craiţe, găl
lemnelele, şofranu, macu şi altele.

65)

66, Poporulu obicinueşte a dice in locu de lupu şi
spurcaciune, jigănie, celorlalte animale şi
fere le numeşte aşea cum fie care le
numeşte

67. Suntu următórele: Că cai suntu, murgi
negri, suri, sargi, derii, roibi, castanii:

68. Vrâsta o cunoşte până la cinci ani dupe
coltulu din fósu de ai încolo nu mai
pote cunoşte de cât aprocsimativu

68, Suntu acestea: adică în privința boului și
vacei că suntu boi și vacă româneşti
acelea mai mici, ungureşti cele mai
și neamu de vite roșii, acelea sivi
păr cele roşii neaușu şi cele cenuşii
şi ca cele româneşti așeá numite şi neamu
celoru roşii suntu cele mai bune
vorsta, boiloru şi a vaciloru, o cunoscu
astfelu, cand boulu este de unu vițelu
are două tesle, de trei se ajungu toţi
dinţi cu cele două tesle esite mai
înainte, de trei dupe dinţi din urma
care suntu mai mici de câtu toţi
cei lalţi, de patru suntu toţi ajunşi
şi albi de aici în colo aproximativ
asemenea mai cunoşte şi dupe
inele dela corne.
în privinţa colori loru suntu: balani,
murgi, galbeni şi caramani acei care
suntu negri curat.

69. Suntu acestea: că oili şi berbecii în privinţa soiului loru suntu, ţigăi, turcani;

vârsta o cunoscu tot caşi la boii şi vaci,
Culorea, suntu: albe, negre. —

70, Caprele în privinţa feluriloru loru suntu:
cele care au ţâţele mici se numescu zamalie
cele care au ţâţele mari, ţâţoasă, vrâsta
capre o cunoşte caşi la oie şi vaci.
~~Felurile~~ Culorea loru suntu: albe, cenuşi, negre, roşii
bălţate ş.te
Porcii, suntu de mai multe neamuri:
româneşti care au păru mare, blegi care
au urechile mari şi păru micu suntu
mai lungi şi mai mari de cât cei
din ţară, arăbeşti, mici, graşi cu puţinu păru pe ei. vârsta nu se cunoşte, de mai multe culori.

71) Omeni cunoscut mai multe feluri de
câini, de casă, copoi (prepelicari) ogari, boești
cu nasu crăpat, şi uni care au păru
ca şi astragane dupe miei.
Vrâsta nu o cunoşte,
Culorile suntu: şi ei albi, roşii, negri
griji, cenuşii ş.te. —

72, Pisica este unu animalu pe care'lu
ţinu omenii ca se'i apere de şóreci
este de unu singuru felu cunoscut
de omeni, suntu de mai multe
culori ca şi cele de mai susu.

73. Omenii cunoscu două feluri de şóreci
de casa mici, şi ncororesti mari
care suntu cei mai stricători.

74, Omenii cunoscu, ~~f~~ vermi ce se facu
în rănile animalelor, vermi de lemnu
numiţi şi cari, vermi cari mănâncă o-
vracu corumbului. —

75, Poporulu cunoaşte următórele feluri
de insecte: Musca, ţânţaru, musiţa
şi altele. —

76. Gasca, Raţa, lebada, porumbelulu, Cocoşu şi găină
~~77~~ suntu păseri ce se mănâncă altă cunoştinţă
n'am putut căpăta din gura poporului

77,

78

79.

80, Poporulu crede despre bufniţă astfelu
că décă ea va cânta deasupra unei
case, trebue să móră unulu din
di case. —

81. Poporulu văzând corbulu şi córa acesta
din urma mai puţina siguranţă, prin pre-
jurulu satului îşi închipue că trebue
~~se~~ sa fie ceva mortu şi de aceea a
venit elu, căci crede că din orice
stârvu până nu este început de corbu
altă pasere nu începe a ciupi din elu.

82. Despre mierlă, sturzu, vrabie, poporulu
nu are nici o părere, eră despre, cucu, rân-
dunică, potârniche, ciocârlanu dicu: că venind
~~+~~ cuculu vesteşte că cu venirea lui numai
este răcélă ci căldură, şi că cântând elu
ghiceşte ~~vro~~ câţi ani are să mai trăéscă
omulu acela care ~~ar~~ s'ar închipui [illegible]
îi cântă ~~+~~ numărând de câte ori [illegible]
cântă şi dice că atâţia [illegible]

1. despre potârniche crede că venindu potârnichia potârnichea prin prejurulu satului vestește érnă grea.
Despre Ciocârlie, crede că ivindu-se ciocârlia a trecut érna și a venitu primă-veră făcându-se câmpu bunu de arat. -
Despre Rândunică asemenea crede că ~~a~~ tómna cu plecarea rândunii vremea se răcește, și primăvara cu venirea ei vremea să încălzește,

83,

84, Suntu: Pentru broscă că ea a făcutu punte maicii D-lui de a trecut o punte și de aceea ea nu se împute, și este păcat s'o omori. cunoște patru feluri de bróște: testoase de case, de apă, și de erbă care suntu verdi. - despre aricu și viedure nu cunoște altu de cât pe ele însuși.

85, Poporulu cunoște unu singuru neamu șopârle și anume pe acelea care sunt la [illegible] și [illegible] cu șopârle [illegible]

8 subțire, lungă ca de 14 centimetri.
Șerpii cunoște mai multe feluri: șerpii mici, mări cari se mai dicu și balauri și năpârci pe acei care au trupulu grosu și scurtu.. -

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

86.

87. Poporulu cunoște mai multe feluri de pește și anume: Crapu cu solzi mari, știuca cu solzi mici capulu ca la rațe. - somnu fără solzi gura mare, bargă, șalău, roșioră, obletu, plătică, ghibanu morănu, sordéoa și alți. -

88,

89. Poporulu ast-felu numește graiulu sau glasulu diferitelor animale: lupulu urla, maimuța chițăe, leulu, mugește, rage zbiără, calulu nechiză, cânele latră[illegible]

epurile mercăeste, vulpea se vaita ursulu mormăeste, căpra behăeste.

90 Când ese cine-va la epuri să vânéze să și închipueste lumea că nu trebue să 'l vazo nimeni și de acea trebue să 'i se facă dióă pe câmpu.

mai crede ca în puéca acea ce 'i va fi pusu în dióa de paște pască ma va putea să ochéscă și chér să vâneze bine. —

91. Vânători de epuri, când 'lu scornește strigă: hâidio hâidio, și atunci epurile stie că este urmaritu și câinele sau 'ogarii ca a scornitu epurile.

Pentru cele lalte vânaturi nu obisnuescu nici unu semnalu.

92, Celoru cu care prinde epuri 'i numescu ogari și copoi, ogari celor cari 'i prinde și copoi celor care 'lu scornește Tot acestor copoi care suntu înva a prinde prepelițe 'i mai numes și prepelicari sau zăvoi. —

93.

94. Localitățile unde suntu stabiliți ciobanii se numescu: târle ciobanești.

uneltele suntu; cata cu care prinde oile unu felu de strumanare sau nuea cu unu cârligu la vârfu și bâtu care 'i mai dice și bâtă. cele în lucrarea laptelui se numescu găleți cele în care mulgu, și hârdău sau ciubăru în care închegă laptele, cazanu în care ferbe zeru, crintă în care storce casulu și zăgarnă în care 'lu pune când 'lu scóte din ciubăru

despre pășune își numescu loculu pe unde pascu oile câmpu.

Brânzeturile se împartu în caşu, brânză cașcavalu, telemea, lapte acru. etc. —

Caşulu se face punându cheagu sau bordahanu de miélu în lapte și facemu caşu după acea 'lu punu în săculețu de se storce apoi 'lu pune în crintă pune petrii peste elu de 'i ese tot zeru din elu.

?

dupe acea dică vrea să facă caşu
îlu tai bucăţi mici iar dică vrea
să facă brânză nu lasă să se
dospească vro două dile şi apoi
începe a'lu frămănta, făcând brân-
ză, de vrea să facă caşcavalu ferbe
caşu până când se descompune
dupe acea lu pune în tipare. —
Laptele acru se face dându'i chiagu
când lu mulgi şi obţine în urma
lapte acru. —

95, Ciobani ca să deosibească oile una
de altă le numeşte: pe cele cu
botu negru, bucălăi, pe cele cu
botu albu, bêli, pe cele cu botu negru
şi albu, brezate, pe cele cu botu
castaniu închisu sau deschisu
roşu, celor care au coarne, cornute

96, Ciobani numescu astfelu câini:
Dulău, neamtu, brezoiu, Crainte

97.

98, Ei o împartu astfelu, când pornescu
cu oile sau când le mulge dice
de dimineţă, dupe ce le duce la
păşune şi le aduce erăşi la
apă dice ca este la mamedi
şi când înserează dice seră. —

99.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

100, Au: A. ei dicu pe campu când
suntu cu oile, ui-ui, omeni
nu dicu şi când dicu, înţelegŏ
pe ciobani şi alte vorbe pri-
vitóre la oi, pe când Sătenii
obişnuescu a dice alte vorbe
privitóre la boi şi cailor

101,

102, Plugori, numescu loculu arat
nici de cum ţelina dică ke

ară odată 'i dice prodie, de aici în colo se numeste miriste decă a fost semate seminte albe şi porumbiste deca o fostu porumb mălăiste deca a fostu meiu pepeniste deca a fostu pusi pepeni éră loculu ~~so~~ lasătu să se îmbunéze sau amelioreze spre a putea produce & bine în urmă să dice parlogă loculu de pasiune islazu

103, Celu cu care oră se numeste plugu, cele de care tragu boii tânjeli, cele două rotte cu celelalte aparate ale lorŭ să dice telegi, celu cu care rade plugulu se dice otic.-

104. Partea acea care 'tine cornele se chémă grindeiu, acea care tine feru celu mare se numeste plazu, férele suntu două celu care face brazdă cu elu se

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

dice feru mare, celu care este pusu cu capu în pamantu şi legatu de grindeiu şi numeste ferulungu cele care ţin plugulu ca se 'lu dai în mică sau în mare se dice córne, acelu feru îndoitu care legă capu grindeiului cu telegele se numeste potîngu. ca parte a telegelor în care sedu rótele se dice osie, partea curbă care serră spre a da plugulu în mare sau în mică se dice schimbatore eră partea care legă sau de care se acată tanjela boilor dela rótă se 'dice carligu.

105, Părţile din care este formată cărută suntu: oistea de care tragu caii cosiu în care se puni cele ce vrei să transportezi, cosiu este formatu din corambi cei lungi de josu şi de susu, acela care suntu 'bagate cu unu capu în corambu de

de susu și cu altulu în cărâmbu
de josu se numescu Spetéze pr
fundătorile de dinainte și dindarăt
se dicu chilne, acele bucăți sunt
de lemnu care sunte puse pe osii
până unde vine butea rodii se
chemă poduri, éra cele deasu-
pra lor scaune, acelu lemnu
care ține roțile din nainte
și pe cele de din dorătu se
numește inima, acea care
i pusă dea curmezișu inimi
și care servă ca să pue pi-
ciorju când vrei să te sui în
căruță se dice scara, cea care
légă crucióle de care tragu cai
și dice cruce, acele curbe care
se întâlnescu deasupra inimi
se numescu   éra craci se
numescu acele două bucăți
de lemnu care suntu trecuți
printre podu și scaunu din/

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

înainte, acea bucată de lemnu care
împreună craci sub căruță se dice
Splină, capetele cracilor unde bagă
osia se numește urechi. —
roțile și osiile suntu cunoscute

106,
107, Cismari care lucréză cisme și
ghete papuci etc, plugari, care
lucréză pământulu cu plugulu
purcari care păzește porci
vacaru care păzește vacile
și altele.

108,
109,
110,
111, Se numescu astfelu: Covóre cele care le punu
pe perete care se mai numescu și scórțe
asternuturi cele care le asternu pe patu
velință cea cu care se învelește în locu de
plapumă, mode unui felu de țesături ~~în~~
lucrade numai în floriósă patrate
din care face fețe la plapumi și perne
și altele.

~~112~~, Pandzturi, pânză de cămesi, pânză pentru stergare, fete de mese, etc.

112, Femeile numesca asstfelu: furca, cânepa si fusu pe cele de torsu, razbou, 'vatele, ite, potnoci, scripti, sulu si schimbatorecile pentru țesutu; acu, mașina pentru cusut. —

~~113~~

114, Arma săteanului pentru a se apăra contra inamicului este bâtulu si intrebuințeză si pusci sau revolvere

115: Poporulu spune că cei vechi se servean cu pusci care le dau focu cu cremene și cu orce! —

116, Suntu următórele, pereti, învelisui, porta si vramita sau vranghița, feréstra, vatra, becui, curte obor, putu, patu, scaunu, lavița unde puni cofile, mese și ole. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

117, Omenii nu facu nici o deosebire intre a mânca omu, boii si lupu. —

118, Numirile hainilor la săteni suntu; Imbrăcămintea capului o numescu Caciulă, la femei batistă, brobódă, cea imbrăcăminte dela gâtu si până la mijlocu o numescu flanea mintean pe cea care le cumpără dela brasoveni, cele femeesti se numescu: polcute, baltonase ct.
Imbracamintea bărb, dela mijlocu si până la glesne se numeste: salvari sau pantaloni, la femei rochii sau hondróacte.

119, Suntu: salba ~~omai~~ numescu pe cea de argintu dupe cum se obisnueste la noi in partea bălti pe malulu dunarei era sălbile de auru le numescu astfelu: in locu să dică care salba la gât dice care are boni la gât. Sunte inta unele monede pe care le punu fetele la gat de 80 lei si le numeste bosti cele care le pune in urechi se nu—

7 mesu crucii, cele care le pune la mână bratoleta și cele care le pun în degit, inele. —

120, Numirile mai deosebite ale mâncarilor suntu: borșiu sau ciorba, ieni cielama, friptura și plăcinta

121, Suntu: vinu, rachiu, romu, lichioru, țuica și altele. —

122, Suntu: copilulu ce se naște din tata și mamă, se numește feciorn sau fiu, sau fiia, femeia ce o-r luao un fiu, o numeste nurora, și cele care lu eo cu fata le numeste ginere ~~copii~~ părinții feciorului acum și cu ai fetei se numeste cuscri. — feciori și ai feciorului și ai fetei copii se numescu nepoți părintelor și între dânșii veri sau verișóre dacă cele care în sóră sau morița dacă mai are Copii cu cei noi omeni se ~~x~~ dicu cumnati — Fratele unui părinte feciorilor lui-i

7. unu unchiu sau bunicu. mosiu și tătâtu lu tata lor bunicu sa toți aceste numire se petrecu și la partea femeiescă. —

123, Suntu: I logodna, bradulu în ajunulu nunti, nunta duminica, luni rachiulu, marți plăcintele. — —

124, Când vrea să asigure cu certitudine pe cine-va dice: să fie al dracului de nu este asea, să moră, pe ochii lui; să n'apucu să traescu unu ceas și altele.

125, Partea bărbătescă obicinueste astfelu de ocaruri: fututi mumia ta sau lui, crucii, Dumnedeii, icóne, biserici cum suntu debpadati de lege.
Partea femeiéscă; cacumă în gura lui sau firoan al dracului și alte batjocore. —

126,

127, Vasile pentru gatis bucatile se numescu óle, tingire, pentru pus

7. pe masă strachină, farfurii şi
castrone, cianace.
Pentru dusu la campu ~~orb~~
olă, cofiţă etc.

128, ~~Su~~

129. Suntu cantecele: lui Codreanu
Ghiţă cătănuţă, cucufeţu, şi
alte cantece dilnice sau lunare

130, ~~Pot~~

131, Poporulu cunóşte, braulu moca=
nescu cu vintele, hi ha uite aşia
hai prevalu. — şi altele care
nu suntu însoţite de vorbe.

132, Poporulu cunoşte următorele
instrumente de musică, fluera,
cavalu, buciumu, flautu, vióra
cu arcuşu ei şi cobza. —

133, Suntu D-zeu săl erte şi bocetele
din partea nunei sau rudenilor
răposatului, făcând adevărată bio-
grafie celui mortu prin plansetele
loru. —

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

334. Nu face nici o deosebire între
sufletulu omului şi dobitocului,

135, Poporulu obicinueşte a dice şi
pentru omu şi pentru dobitoce
ca moru,

136, Poporulu crede că când face cine-
va ceva bunu mai cu semă dice
că D-zeu ia datu în ~~în~~ gându. —

137, Poporulu numeşte frumosu tot
ce'i place lui ~~m~~ ba nu fie care
omu numeşte tot acelu lucru
că e frumosu, lucrurile pe
care le credu ei ~~că~~ suntu frumóse
suntu cele care suntu mai stră=
lucitóre cum suntu mai cu
semă stamburile şi alte lucruri

138, Omeni credu că acele stele ce să
vădu pe ceru suntu niste semne
albe şi suntu aşea de mici după
cum le vedu ~~despre~~ şi închipuescu
că le-a făcut D-zeu scopulu nu'lu
cunoscu ei. —

139, Ei cunoscu vre'o câte-va dintr'însele, closca, carul sau ursa asia numită, cobilita cu trei stele și calea robilor numește calea lactee. —

140.

141, Când se întunica luna poporulu dice că o mananca vârcolăci

142, Nu sciu să și'i esplice ce sîntu svârcolaci. —

143, Diochiulu ómeni 'lu intelege că omulu uitânduse 'asupra unui dobitocu frumosu sau la pasu lui, la mersu lui sau că e grasu mirânduse ai elu 'lu dióchie. Asemenea chiar uitându-se și la omu 'lu diochie și pe elu! —

144,

145.

146,

147.

148,

149. Despre strigoii poporulu crede că omulu acela peste care va trece o pisică sau altu animalu peste elu când este mortu se face strigoiu și făcandu-se vine nopte și chinuește pe toți acea ce facu parte din acea familie. —

Despre stafii crede că zidariluând umbra unui omu cu o măsură óre care și acea măsură puind'o în didu omulu acela móre și elu atunce rămâne ca stafie în acelu didu în care a fostu pusu. —

150, Despre dracu ómeni 'și închipuescu că e ceva naturalu în forma unui dobitocu, unui copilu sau cum vrea să se prefacă înaintea celui care vrea să se

/. orata, mai credu că vrând cineva să şi'l procure şi'l póte procura ajutandu-se cu 'dir la tóte trebile sale în modulu cum ar vrea ellu ce 'lu are. —

151. Poporulu despre ursite şi închipuieşte că copilului a ~~treia~~ ȥi după naştere nóptea ursita şi'i hotăreşte sórta pentru care facu una camaşe şi o oglmă şi o pune pe masa casă mânânce ursita, pe care a ȥima ate~~ua~~ ȥi o ia móşa (asta i scopu moşei). —

152) despre Iele poporulu povesteşte că elele suntu nişte fantome care vinu în este mori vara cu trâmbiţe şi cu cimpoi, şi unde o juca ele locu rămâne pârlitu şi peste cine o da ele 'lu pocesti. —

153, Poporulu crede că în noptea o Botezului toţi dracii fugu se ascundu să nu cumva să'i boteze şi ca dracii-

/. loru mile frica în acea nópte fiind fugiţi de nimicu de cât lle lupi că 'i mananca. —

154. despre Joimariţă (Joimarica) poporulu credea că ea vine Marţi sera spre mercuri în formă de femee, şi că peste cine o'r fi dat lucrând o chinuea şi pe unele chér le omora bătându-le cu lucru loru în capu.

155 Paparuda o face poporulu în scopulu de a ploua, ea este însoţită de obiceiurile următóre: ~~în luna lui Maiu la~~ + la trei săptămani din paşte fetele facu caloianu în a treia săptămană 'lu în grópă în grane şi în joia acelei săptămani 'lu desgrópă şi s'lu aduce de 'lu bagă în puţu apoi 'i face pomană şi după ce mânâncă începu a se uda —

156, despre Sburator mai cu semă femeile credu că cine-va din ele, iubescu pe vre-unu bărbatu aşea de tare încât

7. nu se gândeste la altu în lume de cât la elu în cât chiar 'lu adoră şi că acelu barbat nu că stie, şi dupe unu timpu acelu barbatu pe care 'lu iubeşte vine noptea în vise mai cu seamă pe hornu şi o munceşte până în zori aşea că ea nu stie, de cât că a doua di se vede ostenită. —

157,
158, Brezaea este: că se face unu flăcău în ajunulu Sf. Vasile mascatu şi umblă cu pluguşorelu cu cei lalti tovarăşi ai sei, poporulu crede că de acelu ce s'a făcut brezae nu se apropie îngerulu (40) dile. —

160 Colindele se petrecu astfelu: în ajunulu craciunului umblă flăcăi cu Colindulu şi în ajunulu Sf. Vasile cu pluguşorelu şi în noptea de Sf. Vasile cu sorcova,

159,
161,
162,
163, Poporulu crede ca oameni roşii suntu cei mai răi dintre toţi

164, Omeni (poporulu) având ore care boale dice că nu suntu dela D-deu şi că le'o făcut, aleargă la cărturăriţe de le desface, dându-le cu cartile şi că acele care suntu cărturăriţe se numescu vrăjitori, asemenea mai ~~fa~~ vrăjescu şi de dragoste. —

165) Poporulu bolnavindu-se unu omu de mijlocu sau de spete dice că 'i cuţitu, junghiu, din vântu a calcat ori într'unu locu rău şi altele. —

166, In privinţa boalelor de vite suntu: De talanu dice că este bolnavu calu când se tranteste pentru care 'i bagă sponzu la peptu, de matrice când se tranteste, şi altele. —

167 Poporulu crede că frigurile vin la omu în urma unei ostenelii mari şi din mâncări abusive. — Epilepsiile crede că vinu din frică, şi că holera şi Ciumă dice că vine dela D-deu. —

168, Poporulu crede că cheile raiului suntu în mâna Sf. lui Petru

169, ~~s~~ Despre Sf. Ilie crede că când tună Sf. Ilie umblă cu caruta şi de aceea durue, şi că când trăsneşte ~~s~~ crede că Sf. Ilie asvârle acele săgeţi de focu asupra dracului după pământu

170,
171, O împarte ast-felu, dioa, diminiţa, namedza şi séra, noptea, murgulu serei, miedzulu noptei sau cântarea cocoşilor, şi Zorile.

172 Dintre tôte lunele poporulu numai lunei lui Martie adică dilei I-a i dice marţişoru (

(legând la gâtu unui felu de sgardă din albu şi roşiu şi cu niste parale pe care lucruri le deslegă la moşii

173, Poporulu face deosebire atât cu mâncarea postind vinerea şi mercurea, cât şi femeile cu lucru, ţinu de a nu lucra, Mercurea şi vinerea socotindule ca sf. dile,

174,

175,

176, Poporulu socoteşte ca sf. câte unu locu care s'a întâmplat că săi fie cui-va în ajutor la vro bolă, asemenea socoteşte ca sfinte unile cruci care la care ducânduse cu copii bolnavi duminică dimineţa sau în altă di după cum se întâmplă ca au avut leca le socoteşte ca sfinte. —

177, Se priveşte, Sf. sóre, Sf. lună;

178 Cei vechi mai cu semă numea murgu serei, murgilă şi revărsatulu zorilor Zorilă;

179, Obisnuescu mai cu sémă femeile a blestema cu acestu cuvântu pe cine mai cu sémă are mare necasu unile chér și pe copii

180, Poporulu dice că vântulu bate după cum porânceşte D-deu

181, In partea locului unde mă aflu poporulu numeste astfelu vânturile:
Crivăţu pe celu care bate dela nordu
Austru ——— M. di ~~Apusu~~
Baltaganu dela Răsăritu
și munteanu pe celu care bate dela munte sau Apusu ———

182, Nu cunoşte, mai multu decât pe cele bisericeşti,

183, Crede că cădând o stea a murit unu omu din lume.

184, poporulu prin fapte (facut), crede că având cine-va necazu pe unu altu 'i face cu cutitulu descântandulu pe numele celui cu care vrea să'ilu pue Argintu viu 'lu discântă în bormi nilor

babesti și 'lu pune în ce póte mai cu înlesnire ca să 'lu bea, mancare, beutură etc. ———

185, Poporulu crede că cand nu dă mai multu timpu ploe că a legató cărămidari, care pótă face cărămizi cum face nu se știe.

186,

187.

188,

189,

190,

191 Poporulu crede că la distanța cea mai mare susu în atmosferă, este vantulu turbatu și dică s'aru sui o pasere până acolo cade josu mórtă și dica or mânca ~~x~~ vrun câine acea pasere, turbéză. —

192, Poporulu crede astfelu, că ~~se~~ ivindu-se ~~cu~~ brâu pe ceru nu mai plouă.

193,

194, Rodulu pamantului poporulu numeste bucatile ce ~~va~~ vor creste pe campu și chér erba, ;

195, Cuvântulu inancare poporulu ilu întrebuințéză, cându vrea să dică că am mai ~~întârdietu~~ ruptu sau afundatu în nópte de am mai lucrat.

196,
197, Poporulu crede: ca, găsind o oricióica fătată și făcandu-i împrejmuire puilor ei și punind și lacăt la acea împrejmuire, oricióica caută erba férilor de deschide lacătu și dică săr duce acelu ce ca închisu pui are să găséscă acea érba dedesubtu lacătului, cu care se póte servi în deschiderea și sfărmarea a ori córei lucru de feru. —

198, Colăceri suntu flăcăi care mergu în nuntă călare cari

aducă miresa mirelui, carora, când ajungu la miresă se ducu unii dintr'înșii și ~~x~~ restescu venirea nunți le da basmale făcand și ore care urări [illegible] la mire sau ginerică, dupe acea plecu éră împreună alți ce vrea miresă ca săi pue din partei și întimpină nunta apoi împreună cu nunta vină érăși la mirésa. —

Pocándei suntu: copii cari petrecu nunta până la unu locu și se întorcu înapoi. —

199,
200, Poporulu crede ca făcând fapte bune ~~se~~ vor intra în Raiu și făcând rele vor intra în Iadu, crede ca cei care vorbea fericirea să intre în raiu vor petrece împreună cu trupulu fericiți și cei care vor fi băgați în Iadu vor fi munciți amar. —

201. la Raiu sau Iadu, munsindu. —

202, Poporulu are bucurie de venirea unui craiu nou, credând ca le va îmbunătăţi sórta. —

203, Crede că eşindu-i cine-va cu plin cui-va când vrea să se ducă pe vro cale, dice că-i merge bine, şi cu secu din contra. —

204, Draculu aşia crede poporulu

205, Căpcăuni cred că suntu nişte fiinţe de ómeni care mănâncă ómeni. —

206, Crede că odată are să prăpădéscă Dzeu lumea cu totulu

Învĕţător S. Alincu 1885 Ianuarie 8.

OTECA ACADEMIEI [illegible] POPULARE ROMÂNE

CHARTA
ROMANIEĬ

Cai ferate in circulatie.

in proectare.